Vänersborgs kommun
Kommunstyrelsen

KALLELSE

2024-08-28

Kallelse/Ärendelista

Sammanträde med Kommunstyrelsen,

onsdag 28 augusti 2024

Tid:
Kl 08:00 Observera starttid, samt att Kommunstyrelsen startar med utbildning i Bojorten sedan åter till ordinarie konferensrum Vänersborg.
Plats: Konferensrum Bojorten/Vänersborg

Benny Augustsson
Ordförande

Johanna Gustafsson
Sekreterare

Förhinder för ordinarie ledamot att delta vid sammanträdet anmäls till Johanna Gustafsson, 0521 -72 25 92, johanna.gustafsson@vanersborg.se

Ledamöter
Benny Augustsson (S)
Madelaine Karlsson (S)
Kenneth Borgmalm (S)
Anders Strand (SD)
Göran Nilsson (SD)
Torbjörn Moqvist (SD)
Henrik Harlitz (M)
Lena Eckerbom Wendel (M)
Stefan Kärvling (V)
Mats Andersson (C)
Bo Carlsson (C)
Magnus Ekström (KD)
Göran Svensson (MBP)
Cecilia Prins (L)
Anna-Karin Sandberg (MP)

Ersättare
Ann-Marie Jonasson (S)
Ann-Sofi Dolk Olsson (S)
Anneli Guilotte (S)
Dan Nyberg (S)
Joakim Sjöling (S)
Mathias Olsson (SD)
Anna Gustafsson (SD)
Vakant
Ann-Helen Selander (M)
Piotr Gabrys (M)
Robin Danielsson (M)
Gunilla Cederbom (V)
Elisabeth Johansson (KD)
Thomas Larsson (MBP)
Jonas Sjöblom (MP)

Övriga närvarande
Kommundirektör Lena Tegenfeldt
Kommunsekreterare Johanna Gustafsson

Miljöstrateg, Hedvig Särg
Utvecklingsledare, Pål Castell
Ekonomichef Thomas Sannemalm
Näringslingschef Jill Stor
Näringslivsutvecklare Gun-Britt Reteike
Förvalningschef Anna Svensson
Verksamhetschef Magnus Nordin

Inledande formalia

- Mötets öppnande
- Upprop
- Val av justerare - förslag Anna-Karin Sandberg
- Eventuella beslut om närvarorätt
- Eventuella beslut om yttranderätt
- Anmälan om jäv

	Ärendelista	Dnr	Sida
1	Information vid kommunstyrelsens sammanträde 2024-08-28	2024/20	
2	Kommundirektörens information	2024/48	
3	Ordförandeinformation	2024/21	
4	Svar på medborgarförslag om översyn av stadgarna för gymnasieelevers resor/skolskjuts	2023/1053	
5	Svar på medborgarförslag om att återställa station/tåghållplats i Väne-Ryr	2024/286	
6	Svar på medborgarförslag om att anordna hockeyrink på igenvuxen gräsyta i Vargön	2023/965	
7	Kommunstyrelsens uppsiktplikt över kommunens bolag	2024/2	
8	Godkännande av årsredovisning 2023 för Kunskapsförbundet väst	2024/349	
9	Yttrande om förslag till bostadsförsörjningsprogram för Lilla Edets kommun	2024/317	
10	Information om uppföljning av Strategi för ett fossilfritt Vänersborg 2030 - Transporter, el och uppvärmning (2024)	2022/205	
11	Samråd om Förslag till budget och verksamhetsplan 2025-2027 för Tolkförmedling Väst	2024/354	
12	Initiativärende - förslag om framtagande av en räntestrategi	2024/358	
13	Lokalplanering för nytt serviceboende på Blåsut	2024/285	
14	Lokalplanering för nytt boende inom socialpsykiatrin på Holmängen	2024/284	
15	Lokalplanering av renovering och verksamhetsanpassning av B-delen i Idrottshuset	2024/248	
16	Konsekvensbedömning gällande försäljning av bostadsfastighet Vedboden 4, Vänersborgs kommun	2023/1088	

17	Omfördelning av investeringsbudget från Holmängenskolan till Skördegatans förskola 2024	2024/374
18	Omfördelning inom samhällsbyggnadsnämndens investeringsbudget 2024	2024/333
19	Beslut om medlemsbidrag till Samordningsförbundet Södra Vänern 2025 (Ombedlbar justering)	2024/376
20	Begäran från samhällsbyggnadsnämnden om 50 tkr i utökad budgetram för hantering av jakt- och viltvårdsfrågor	2024/373
21	Tilläggsanslag till samhällsbyggnadsnämnden i budget 2025 för nedmontering av kommunal vägbelysning utmed allmänna vägar med statligt väghållaransvar	2024/337
22	Tilläggsanslag till barn- och utbildningsnämnden samt kommunstyrelsen mot bakgrund av generella statsbidrag till skolor 2024	2024/386
23	Tilläggsanslag för kommunals lönerevision 2024	2024/341
24	Bidrag till Stiftelsen för Dalslands kanals framtida bestånd 2025	2024/380
25	Antagande av Riktlinjer för hushållning med jordbruksmark	2021/238
26	Antagande av Riktlinje för hantering av översvämningsrisker	2020/135
27	Information om kompletterande lokaliseringsutredning(ny sluss)	2022/162
28	Svar kring styrdokument för parkering	2024/259
29	Beslut om värdkommun för samarbete runt platåbergslandskapet och Platåbergens Unesco Globala Geopark	2024/400
30	Uppdrag utredning för norra Sanden	2021/351
31	Fastställande av sammanträdestider 2025 för kommunfullmäktige, kommunstyrelsen och kommunstyrelsens arbetsutskott samt bolagsdag	2024/289
32	Godkännande av yttrande gällande plan för övertagande av ansvar för kommunal räddningstjänst (Omedelbar justering)	2024/390
33	Delegeringslista till kommunstyrelsens sammanträde	2024/23

Tänk på allergiker och använd inte produkter som ger upphov till stark doft, t.ex. parfym eller rakvatten.

§ 88

Svar på medborgarförslag om översyn av stadgarna för gymnasieelevers resor/skolskjuts

KS 2023/1053

Beslut

Kommunfullmäktige avslår medborgarförslag om översyn av stadgarna för gymnasieelevers resor/skolskjuts.

Sammanfattning av ärendet

Ett medborgarförslag skickades in av Jennie Berg 2023-12-04. Förslaget är Vänersborgs kommun tar fram stadgar för elevresor i gymnasieskolan och dessa ska överensstämma med stadgarna för skolskjuts för grundskolan.

Kunskapsförbundet Väst ansvarar och beslutar i frågor gällande dagliga resor för gymnasielever, Kunskapsförbundet Väst besvarar medborgarförslaget genom inlämnat remissvar.

Lag (1991:1110) om kommunernas skyldighet att svara för vissa elevresor anger att elever som har längre resväg än 6 kilometer ska beviljas ersättning för sin skolresa, antingen genom ett busskort eller kontantersättning. Något överensstämmande regelverk för elevresor till obligatoriska (grundskolan) och de frivilliga (gymnasiet) skolformerna finns inte.

Kunskapsförbundet Väst beslutade i sitt remissvar (2024-04-23 § 24) att inte förändra sitt regelverk avseende hantering av ersättning för elevresor och fortsätter därmed att följa nationell lagstiftning.

Beslutsunderlag

- Kommunstyrelseförvaltningens tjänsteskrivelse 2024-05-24
- Medborgarförslag om översyn av stadgarna för gymnasieelevers resor/skolskjuts - Maskad, KS 2023.6854
- Inhämtat förtydligande, KS 2023.6855
- Svar på remiss om översyn av stadgarna för gymnasieelevers resor/skolskjuts, KS 2024.1727

2024-05-24 Dnr: KS 2023/1053

Handläggare
Cornelia Sörman
Cornelia.Sorman@vanersborg.se
0521-72 10 46

Mottagare
Kommunfullmäktige

Svar på medborgarförslag om översyn av stadgarna för gymnasieelevers resor/skolskjuts

Förslag till beslut

Kommunfullmäktige avslår medborgarförslag om översyn av stadgarna för gymnasieelevers resor/skolskjuts.

Sammanfattning av ärendet

Ett medborgarförslag skickades in av Jennie Berg 2023-12-04. Förslaget är Vänersborgs kommun tar fram stadgar för elevresor i gymnasieskolan och dessa ska överensstämma med stadgarna för skolskjuts för grundskolan.

Kunskapsförbundet Väst ansvarar och beslutar i frågor gällande dagliga resor för gymnasielever, Kunskapsförbundet Väst besvarar medborgarförslaget genom inlämnat remissvar.

Lag (1991:1110) om kommunernas skyldighet att svara för vissa elevresor anger att elever som har längre resväg än 6 kilometer ska beviljas ersättning för sin skolresa, antingen genom ett busskort eller kontantersättning. Något överensstämmande regelverk för elevresor till obligatoriska (grundskolan) och de frivilliga (gymnasiet) skolformerna finns inte.

Kunskapsförbundet Väst beslutade i sitt remissvar (2024-04-23 § 24) att inte förändra sitt regelverk avseende hantering av ersättning för elevresor och fortsätter därmed att följa nationell lagstiftning.

Fördjupad beskrivning av ärendet

Ett medborgarförslag skickades in av Jennie Berg 2023-12-04. Förslaget är Vänersborgs kommun tar fram stadgar för elevresor i gymnasieskolan och dessa ska överensstämma med stadgarna för skolskjuts för grundskolan. Förslagsställaren menar att trafiksäkerhetsperspektivet och barnperspektivet saknas i bedömningen och önskar att resvägen mäts utifrån tillgängliga gång- och cykelvägar, så som för grundskolan.

Kunskapsförbundet Väst ansvarar och beslutar i frågor gällande dagliga resor för gymnasielever, därför skickades medborgarförslaget på remiss till Kunskapsförbundet Väst.

Remissvaret inleds med ett förtydligande om att synpunkter och förslag som rör förbundets ansvar och befogenheter bör ställas direkt till Kunskapsförbundet Väst men att de nu svarar genom inlämnat remissvar.

Tillämplig lag är *Lag (1991:1110) om kommunernas skyldighet att svara för vissa elevresor*. Lagen anger att elever som har längre resväg än 6 kilometer ska beviljas ersättning för sin skolresa, antingen genom ett busskort eller kontantersättning.

Kunskapsförbundet får årligen ca 1 700 ansökningar om ersättningar för skolresor. För att bedöma om avståndet är längre än 6 kilometer och därmed ger grund för ersättning använder Kunskapsförbundet Väst ett system som heter Optiplan, vilket också används av ett stort antal kommuner i landet. I Optiplan laddas årligen aktuella kartor upp och vid ansökan geokodas den sökandes folkbokföringsadress och skolan, systemet anger därefter hur lång sträckan är. Vid avstånd längre än 6 kilometer beviljas ersättning, vid kortare avstånd avslås ansökan.

Grundskolan är däremot en obligatorisk skolform och omfattas av ett helt annat regelverk. Begreppet skolskjuts finns för grundskolan men inte för skolformen gymnasieskola. Någon överensstämmelse gällande regelverk för elevresor för de obligatoriska och de frivilliga skolformerna finns inte.

Med motiveringen ovan beslutade direktionen för Kunskapsförbundet Väst (2024-04-23 § 24) att inte förändra sitt regelverk avseende hantering av ersättning för elevresor och fortsätter därmed att följa nationell lagstiftning.

Beredning

Ärendet remitterades till Kunskapsförbundet Väst 2024-02-06, svar på remissen mottogs 2024-05-02. Tjänsteskrivelsen och förslag till beslut är baserat på remissvaret.

Jenny Kudryk

Chef avdelning för hållbar utveckling

Bilagor

- Medborgarförslag om översyn av stadgarna för gymnasieelevers resor/skolskjuts - Maskad, KS 2023.6854
- Inhämtat förtydligande, KS 2023.6855
- Svar på remiss om översyn av stadgarna för gymnasieelevers resor/skolskjuts, KS 2024.1727

Sändlista

Handläggare av ärendet

Jennie Berg
Kunskapsförbundet Väst

Lämna medborgarförslag

1. Lämna medborgarförslag till fullmäktige

Ange hur du vill lämna in ditt medborgarförslag
Här anger du om du vill skriva ditt medborgarförslag direkt i e-tjänsten eller ladda upp en fil.

Jag vill skriva mitt medborgarförslag i E-tjänsten

Här skriver du ditt medborgarförslag
Här skriver du ditt medborgarförslag.

Vi anser att vänersborgs kommunen behöver se över stadgarna för elevresor i gymnasieskolan. Det finns klara stadgar i grundskolan att mätningen för skolskjuts ska vara på gång och cykelväg. Men för gymnasieelever finns inga regler. Kunskapsförbundet väst som är deligerade att ta beslut, tar inte hänsyn till vägens beskaffenhet och inte heller ansvar för om ungdomar bryter mot gällande trafikregler...de mäter vägar där ungdomarna från Vargön ska cykla ut på 70 väg och cykla över dubbeldragen linje och mot enkelriktat för att få kortaste sträckan och nu hänvisar dom också till en grusväg som ej plogas eller är upplyst. Tänk om alla ungdomar skulle välja den vägen, istället för att följa den befintliga cykelvägen. Det vore katastrof. Vi tycker att våra ungdomar i Vänersborgskommun ska ha samma regler som grundskolan och att man ska ta hänsyn till ungdomarnas säkerhet i första hand..inte den kortaste sträckan. Var finns barnperspektivet? Enligt Barnkonventionen som är en lag räknas alla under 20 år som barn.

Önskar du att hålla en kortare presentation av ditt medborgarförslag på kommunfullmäktiges sammanträde?
Ja

2. Ange dina kontaktuppgifter

Ange dina kontaktuppgifter
Du måste vara ledamot eller tjänstgörande ersättare för att kunna lämna in en motion, interpellation eller fråga.

Personnummer

För- och efternamn
JENNIE BERG

Adress

Postnummer och ort

E-postadress

Telefon

Mobiltelefon
-

Notifieringar
E-post

2023-12-20

Dnr:
Kommunstyrelsen
2023/1053

Handläggare
Beredningssekretariatet
Johan Högmark
johan.hogmark@vanersborg.se

Anteckning

Undertecknad kontaktade förslagsställaren angående dennes förslag för förtydligande. Förslagsställaren begär att kommunen beslutar att ta fram stadgar för elevresor rörande gymnasieskolan och dessa ska överensstämma med stadgarna för skolskjuts för grundskolan. Förslagsställaren meddelar även att denne kan komplettera ärendet med ytterligare underlag.

Johan Högmark
Kommunsekreterare
Dag som ovan

§ 24 **Dnr 2024/00021**

Återremiss: medborgarförslag om översyn av stadgarna för gymnasieelevers resor/skolskjuts

Ett medborgarförslag inkom till Vänersborgs kommun med förslag på att det ska vara samma regler för resor till och från skolan för gymnasiet och grundskolan.

När det gäller gymnasieelever styrs resorna av lag (1991:1110) om kommunernas skyldighet att svara för vissa elevresor. Gymnasiet är till skillnad från grundskolan en frivillig skolform. Begreppet skolskjuts finns inte inom denna utbildningsform. Färdvägen ska vara minst 6 km för att resebidrag/busskort ska erhållas. Andra paragrafen i nämnda lag lyder som följer:

2 § För en elev som har rätt till studiehjälp enligt studiestödslagen (1999:1395), ska den kommun som enligt 29 kap. 6 § skollagen (2010:800) är elevens hemkommun, ansvara för elevens kostnader för dagliga resor mellan bostaden och skolan.
Ansvaret gäller för sådana resor där färdvägen är minst sex kilometer. Stödet ska ges kontant eller på annat lämpligt sätt enligt kommunens bestämmande. Om stödet ges kontant är kommunen inte skyldig att ge högre ersättning än vad som motsvarar 1/30 av prisbasbeloppet enligt 2 kap. 6 och 7 §§ socialförsäkringsbalken för varje hel kalendermånad som eleven har kostnader för resor mellan bostaden och skolan.

Genom bildandet av Kunskapsförbundet Väst ansvar och beslutar förbundet i frågor gällande dagliga resor för gymnasielever.

Förslaget återremitterades vid föregående sammanträde (2024-03-19 § 15).

Medborgarförslag samt uppdaterat förslag till remissvar förelåg.

Direktionens beslut

Direktionen ställer sig bakom upprättat remissvar och överlämnar detsamma till kommunfullmäktige i Vänersborgs kommun.

Protokollsutdrag
Vänersborgs kommun

Remissvar 2024-04-23

Medborgarförslag om översyn av stadgarna för gymnasieelevers resor till skolan

Bakgrund

Ett medborgarförslag från Jennie Berg har inkommit till Vänersborgs kommun gällande översyn av stadgarna för gymnasieelevers resor till skolan.

Förslaget lyder:

” Vi anser att vänersborgs kommunen behöver se över stadgarna för elevresor i gymnasieskolan. Det finns klara stadgar i grundskolan att mätningen för skolskjuts ska vara på gång och cykelväg. Men för gymnasieelever finns inga regler. Kunskapsförbundet väst som är deligerade att ta beslut, tar inte hänsyn till vägens beskaffenhet och inte heller ansvar för om ungdomar bryter mot gällande trafikregler...de mäter vägar där ungdomarna från Vargön ska cykla ut på 70 väg och cykla över dubbeldragen linje och mot enkelriktat för att få kortaste sträckan och nu hänvisar dom också till en grusväg som ej plogas eller är upplyst. Tänk om alla ungdomar skulle välja den vägen, istället för att följa den befintliga cykelvägen. Det vore katastrof. Vi tycker att våra ungdomar i Vänersborgskommun ska ha samma regler som grundskolan och att man ska ta hänsyn till ungdomarnas säkerhet i första hand..inte den kortaste sträckan. Var finns barnperspektivet? Enligt Barnkonventionen som är en lag räknas alla under 20 år som barn”.

Medborgarförslaget har av kommunstyrelsen i Vänersborgs kommun remitterats till Kunskapsförbundet Väst (Dnr: KS 2023/1053).

Yttrande från Kunskapsförbundet Väst

Kunskapsförbundet Väst är huvudman för de kommunala frivilliga skolformerna i Vänersborg och Trollhättan, d v s gymnasieskolorna och vuxenutbildningen. Kunskapsförbundet Väst ansvarar därmed för frågan om regler för elevers dagliga resor till och från skolan. Synpunkter och förslag som rör förbundets ansvar och befogenheter ställs därför med fördel direkt till Kunskapsförbundet Väst. När nu frågan kommit till Vänersborgs kommun, besvarar Kunskapsförbundet Väst medborgarförslaget genom detta remissvar.

Tillämplig lag är *Lag (1991:1110) om kommunernas skyldighet att svara för vissa elevresor*. Lagen anger att elever som har längre resväg än 6 kilometer ska beviljas ersättning för sin skolresa, antingen genom ett busskort eller kontantersättning. Kunskapsförbundet får årligen ca 1 700 ansökningar om ersättningar för skolresor. För att bedöma om avståndet är längre än 6 kilometer och därmed ger grund för ersättning använder Kunskapsförbundet Väst ett system som heter Optiplan, vilket också används av ett stort antal kommuner i landet. I Optiplan laddas årligen aktuella kartor upp och vid

ansökan geokodas den sökandes folkbokföringsadress och skolan, systemet anger därefter hur lång sträckan är. Vid avstånd längre än 6 kilometer beviljas ersättning, vid kortare avstånd avslås ansökan.

Grundskolan är däremot en obligatorisk skolform och omfattas av ett helt annat regelverk. Begreppet skolskjuts finns för grundskolan men inte för skolformen gymnasieskola. Någon överensstämmelse gällande regelverk för elevresor för de obligatoriska och de frivilliga skolformerna finns inte.

Direktionen för Kunskapsförbundet Väst beslutar att inte förändra sitt regelverk avseende hantering av ersättning för elevresor och fortsätter därmed att följa nationell lagstiftning.

Malin Kumlin
Verksamhetschef

§ 89

Svar på medborgarförslag om att återställa station/tåghållplats i Väne-Ryr

KS 2024/286

Beslut

Kommunfullmäktige anser förslaget besvarat med hänvisning till att kommunen föreslår en tågstation i Väne Ryr i sin översiktsplan.

Sammanfattning av ärendet

Ett medborgarförslag har inkommit om att återställa station/tåghållplats i Väne Ryr. Kommunen står bakom detta förslag genom ställningstagande i översiktsplanen (kommunfullmäktige 13 december 2017), där Väne Ryr är markerat som ett framtida stationssamhälle. Att öppna tågstationer är en process som tar lång tid och involverar flera aktörer. Innan kommunen kan arbeta aktivt för att tågstation ska öppna i Väne Ryr behöver det pågående arbetet med stationer i Brålanda och Frändefors slutföras.

Beslutsunderlag

- Kommunstyrelseförvaltningens tjänsteskrivelse 2024-05-29
- Medborgarförslag ”Återställa/upprätta station/tåghållplats i Väne-ryr”, inkommet 2024-04-18

2024-05-29 Dnr: KS 2024/286

Handläggare
Pål Castell
pal.castell@vanersborg.se
0521-72 10 91

Mottagare
Kommunfullmäktige

Svar på medborgarförslag om att återställa station/tåghållplats i Väne Ryr

Förslag till beslut

Kommunfullmäktige anser förslaget besvarat med hänvisning till att kommunen föreslår en tågstation i Väne Ryr i sin översiktsplan.

Sammanfattning av ärendet

Ett medborgarförslag har inkommit om att återställa station/tåghållplats i Väne Ryr. Kommunen står bakom detta förslag genom ställningstagande i översiktsplanen (kommunfullmäktige 13 december 2017), där Väne Ryr är markerat som ett framtida stationssamhälle. Att öppna tågstationer är en process som tar lång tid och involverar flera aktörer. Innan kommunen kan arbeta aktivt för att tågstation ska öppna i Väne Ryr behöver det pågående arbetet med stationer i Brålanda och Frändefors slutföras.

Fördjupad beskrivning av ärendet

Vänersborgs kommun har en tydlig vision inskriven i översiktsplanen med tre nya tågstationer i framtiden. Väne Ryr är en av dessa. Men den visionen är långsiktig och kommunen kan inte på egen hand anordna nya tågstationer. Själva järnvägsanläggningen ägs av Trafikverket som behöver vara med i planering och byggande. Det behövs någon som ska driva tågtrafiken. Den lokala och regionala kollektivtrafiken organiseras av Västtrafik på uppdrag av Västra Götalandsregionen. Därför är det i första hand beslut i Västra Götalandsregionen som avgör var tågstationer ska finnas.

Planering för att öppna nya tågstationer fick ett viktigt avstamp i och med att Västra Götalandsregionen 2013 ställde sig bakom rapporten ”Målbild Tåg 2035”. När arbetet konkretiserades genom Västtågsutredningen 2018 utreddes 40 föreslagna nya stationslägen. Väne Ryr ingick inte bland de 40. Sju stationer fram för att gå vidare med och bland dem finns Brålanda och Frändefors. Efter Västtågsutredningen har arbetet med nya stationer fortsatt i samverkan mellan regionen, Trafikverket och berörda kommuner. Brålanda är den station som planeras bli först att öppna. I maj 2024 pågår arbete med medfinansieringsavtal de sista utredningsstegen och förhoppningen är att en station ska kunna öppna i Brålanda vid slutet av 2020-talet.

Efter att utbyggnationen av Västtågsutredningens sju nya stationer genomförts kan finnas öppningar för att titta på kommande etapper. Vänersborgs kommun kommer då att lägga fram Väne Ryr som förslag.

Beredning

Frågan har beretts av ansvarig för översiktsplanering på kommunstyrelseförvaltningen.

Underlag

Medborgarförslag ”Återställa/upprätta station/tåghållplats i Väne-ryr”, inkommet 2024-04-18

Jenny Kudryk

Chef avdelningen för hållbar utveckling

Sändlista

Handläggare av ärendet

Förslagslämnare

Lämna medborgarförslag

1. Lämna medborgarförslag till fullmäktige

Ange hur du vill lämna in ditt medborgarförslag
Här anger du om du vill skriva ditt medborgarförslag direkt i e-tjänsten eller ladda upp en fil.

Jag vill skriva mitt medborgarförslag i E-tjänsten

Här skriver du ditt medborgarförslag
Här skriver du ditt medborgarförslag.

Återställa/upprätta station/tåghållplats i Väne-ryr.
Detta skulle underlätta för personer i Väne-ryr med omnejd att kunna ta del av det kollektiva resandet. Det byggs dessutom nya bostäder i området och en hållplats hade gjort dessa ännu mer attraktiva.

Önskar du att hålla en kortare presentation av ditt medborgarförslag på kommunfullmäktiges sammanträde?
Nej

2. Ange dina kontaktuppgifter

Ange dina kontaktuppgifter
Du måste vara ledamot eller tjänstgörande ersättare för att kunna lämna in en motion, interpellation eller fråga.

Personnummer

För- och efternamn
SOFIA KALIN

Adress

Postnummer och ort

E-postadress

Telefon
-

Mobiltelefon

Notifieringar
E-post

Signering
Följande parter har signerat detta ärende.
Namn: SOFIA KALIN
Person ID:
Datum: 2024-04-18 14:06
Signerad checksumma: 1A68BFCF1F0DF9D302F0008053D11F3F01268DB0

§ 90

Svar på medborgarförslag om att anordna hockeyrink på igenvuxen gräsyta i Vargön

KS 2023/965

Beslut

Kommunfullmäktige avslår medborgarförslaget.

Sammanfattning av ärendet

Ett medborgarförslag har inkommit till kommunfullmäktige avseende att anordna hockeyrink på igenvuxen gräsyta i Vargön. Förslaget har varit på remiss hos Samhällsbyggnadsnämnden och Kultur- och fritidsnämnden. Kultur- och fritidsnämnden ser positivt på förslaget men menar att det är Samhällsbyggnadsnämndens ansvar. Samhällsbyggnadsnämnden pekar på att det redan finns förutsättningar för den typ av spontanidrott som efterfrågas och att det saknas resurser för ytterligare anordningar. Vidare menar nämnden att ytan idag används för andra typer av aktiviteter. Båda nämnderna vill att samverkan dem emellan utvecklas för att bättre tillgodose kommuninvånares behov av platser för spontanidrott.

Beslutsunderlag

- Kommunstyrelseförvaltningens tjänsteskrivelse 2024-08-05
- Medborgarförslag om att anlägga hockeyrink på igenvuxen gräsyta i Vargön
- Samhällsbyggnadsnämndens beslut, 2024-06-12 § 102
- Kultur- och fritidsnämndens beslut, 2024-05-21 § 53

2024-08-05 Dnr: KS 2023/965

Handläggare
Pål Castell
pal.castell@vanersborg.se
0521-72 10 91

Mottagare
Kommunfullmäktige

Svar på medborgarförslag om att anordna hockeyrink i Vargön

Förslag till beslut

Kommunfullmäktige avslår medborgarförslaget.

Sammanfattning av ärendet

Ett medborgarförslag har inkommit till kommunfullmäktige avseende att anordna hockeyrink på igenvuxen gräsyta i Vargön. Förslaget har varit på remiss hos Samhällsbyggnadsnämnden och Kultur- och fritidsnämnden. Kultur- och fritidsnämnden ser positivt på förslaget men menar att det är Samhällsbyggnadsnämndens ansvar. Samhällsbyggnadsnämnden pekar på att det redan finns förutsättningar för den typ av spontanidrott som efterfrågas och att det saknas resurser för ytterligare anordningar. Vidare menar nämnden att ytan idag används för andra typer av aktiviteter. Båda nämnderna vill att samverkan dem emellan utvecklas för att bättre tillgodose kommuninvånares behov av platser för spontanidrott.

Fördjupad beskrivning av ärendet

Förslagsställaren menar att parkytan vid Gymnastikvägen är en igenvuxen gräsplätt som skulle göra större nytta om den asfalterades så att den går att använda som hockeyrink. Det skulle enligt förslagsställaren främja idrottandet hos barn och unga i Vargön, och göra området trevligare.

Samhällsbyggnadsnämnden menar att det är en finklippt gräsmatta som används till bland annat brännboll och kubb. Nämnden pekar på att det finns en multiarena i anslutning till Mumindalens lekplats i Vargön, vilket är ca 700 m från platsen. I Holmängen, på några kilometers avstånd, finns även en multiarena med asfalterat underlag, lämplig som hockeyrink. Samhällsbyggnadsnämnden hänvisar till befintliga anläggningar eftersom det saknas resurser att ta hand om fler.

Kultur- och fritidsnämnden lyfter vikten av spontanidrott. Det finns flera platser och ytor i kommunen som idag står tomma men som skulle kunna användas till spontanidrott, motion och lek. Många kommuninvånare idrottar och motionerar i dag utanför föreningsidrotten och använder kommunens anläggningar i liten grad. Att främja anläggningar och ytor för motionsaktiviteter utanför föreningslivet skulle vara till nytta för många kommuninnevånare och skulle främja den allmänna folkhälsan i kommunen.

Kultur- och fritidsnämnden konstaterar samtidigt att den utpekade ytan är detaljplanelagd som allmän plats och att det då är Samhällsbyggnadsnämnden som ansvarar för hur den utformas.

De två nämndernas förvaltningar har inlett samtal om hur behovet av anordningar för spontanidrott bäst ska kunna tillgodoses. Kultur- och fritidsnämnden har intresse att främja spontanidrotten men saknar rådighet när det gäller planlagd allmän platsmark. De två nämnderna behöver därför utveckla samarbetet.

Beredning

Kommunstyrelsen remitterade medborgarförslaget till Samhällsbyggnadsnämnden och Kultur- och fritidsnämnden i januari 2024. Kommunstyrelseförvaltningen har berett ärendet utifrån nämndernas yttranden.

Jenny Kudryk

Chef avdelningen för hållbar utveckling

Bilagor

Medborgarförslag om att anlägga hockeyrink på igenvuxen gräsyta i Vargön

Samhällsbyggnadsnämndens beslut, 2024-06-12 § 102

Kultur- och fritidsnämndens beslut, 2024-05-21 § 53

Sändlista

Handläggare av ärendet

Förslagsställaren
Samhällsbyggnadsnämnden
Kultur- och fritidsnämnden

Vänersborgs kommun
Kommunstyrelsen
2023 -10- 17
Dnr: 2023/965

Medborgarförslag

Utanför mitt hus i Vargön finns det en igenvuxen gräsplätt som inte gör någon nytta. Det finns gott om plats för att göra något roligt utav det. För ungefär ett år sen fick vi ett brev hem från kommunen med frågan om vad vi ville göra där, där vi hade förslag att till exempel asfaltera för att bruka den som hockeyrink.

Vi har inte fått någon återkoppling på förslaget, så därför vill jag skicka in detta medborgarförslag. Mitt förslag är att asfaltera där och göra en rink. På sommarn kan vi åka inlines eller spela landhockey. På vintern hade man kunnat spola is, så jag och mina kompisar kan skjuta och åka skridskor. Jag har ett hockeymål hemma som jag kan flytta dit om det är så. Att göra om den igenvuxna gräsplätten till en hockeyrink skulle främja idrottandet hos barn och unga i Vargön, och göra området trevligare.

William Nelson

Namnteckning

Namnförtydligande

§ 102

Svar på remiss av medborgarförslag om att anordna hockeyrink på igenvuxen gräsyta i Vargön

SBN 2024/44

Beslut

Samhällsbyggnadsnämnden föreslår kommunfullmäktige att avslå medborgarförslaget om att anlägga en hockeyrink på igenvuxen gräsyta i Vargön.

Sammanfattning av ärendet

Det finns idag en befintlig multiarena i anslutning till Mumindalens lekplats i Vargön. En multiarena (hockeyrink) med asfalterat underlag finns i anslutning till Holmängens lekplats.

I dagsläget finns det inte resurser för att sköta och underhålla mer än de anläggningarna som redan finns. Därför hänvisar förvaltningen till de redan befintliga anläggningarna.

Ytan som förslagslämnaren hänvisar till är idag en finklippt gräsyta som används till spontanaktiviteter främst så som brännboll och kubb m.m.

Samhällsbyggnadsförvaltningen tackar för initiativ och engagemang hos invånaren.

Beslutsunderlag

- Samhällsbyggnadsförvaltningens tjänsteskrivelse, daterad 2024-06-03
- Medborgarförslag om att anordna hockeyrink på igenvuxen gräsyta i Vargön
- Remiss av medborgarförslag om att anordna hockeyrink på igenvuxen gräsyta i Vargön

Sändlista

Samhällsbyggnadsnämnden
Verksamhetschef gatuenheten
Enhetschef park
Förslagsställaren
Kommunfullmäktig

2024-06-03 Dnr: SBN 2024/44

Handläggare
Håkan Ek
hakan.ek@vanersborg.se
0521-72 12 50

Mottagare
Samhällsbyggnadsnämnden

Svar på remiss på medborgarförslag om att anordna hockeyrink på igenvuxen gräsyta i Vargön

Förslag till beslut

Samhällsbyggnadsnämnden föreslår kommunfullmäktige att avslå medborgarförslaget om att anlägga en hockeyrink på igenvuxen gräsyta i Vargön.

Sammanfattning av ärendet

Det finns idag en befintlig multiarena i anslutning till Mumindalens lekplats i Vargön.

En multiarena (hockeyrink) med asfalterat underlag finns i anslutning till Holmängens lekplats.

I dagsläget finns det inte resurser för att sköta och underhålla mer än de anläggningarna som redan finns. Därför hänvisar förvaltningen till de redan befintliga anläggningarna.

Ytan som förslagslämnaren hänvisar till är idag en finklippt gräsyta som används till spontanaktiviteter främst så som brännboll och kubb m.m.

Samhällsbyggnadsförvaltningen tackar för initiativ och engagemang hos invånaren.

Beredning
Ett samarbete mellan samhällsbyggnadsförvaltningen och kultur- och fritidsförvaltningen har inletts för att på ett bättre sätt kunna tillgodose den här typen av förslag i framtiden.

Underlag
Medborgarförslag om att anordna hockeyrink på igenvuxen gräsyta i Vargön
Beslut KF § 190 2023-11-15
Remiss KS 2023/965

Marina Karlsson

Verksamhetschef

Sändlista
Samhällsbyggnadsnämnden
Verksamhetschef gatuenheten
Enhetschef park
Förslagsställaren
Kommunfullmäktig

§ 53

Medborgarförslag om att anordna hockeyrink på igenvuxen gräsyta i Vargön

KUFRN 2024/29

Beslut

Kultur- och fritidsnämnden godkänner yttrandet och skickar det till kommunstyrelsen.

Sammanfattning av ärendet

Ett medborgarförslag har inkommit till kommunfullmäktige avseende att anordna hockeyrink på igenvuxen gräsyta i Vargön. Kommunstyrelsen har skickat medborgarförslaget på remiss till samhällsbyggnadsnämnden och kultur- och fritidsnämnden, KS 2024/29

Sammanhang
Det finns flera platser och ytor i kommunen som idag står tomma men som skulle kunna användas till spontanidrott, motion och lek. Många kommuninvånare idrottar och motionerar i dag utanför föreningsidrotten och använder kommunens anläggningar i liten grad. Att främja anläggningar och ytor för motionsaktiviteter utanför föreningslivet skulle vara till nytta för många kommuninnevånare och skulle främja den allmänna folkhälsan i kommunen.

Bedömning
Kultur- och fritidsnämnden ställer sig positiv till förslaget om att anordna hockeyrink på igenvuxen gräsyta i Vargön.

Den igenvuxna gräsytan ligger på allmän platsmark/parkmark och kultur- och fritidsnämnden har inte rådighet i frågan. I samhällsbyggnadsnämndens reglemente anges:

” … handhar alla kommunens uppgifter gällande gatu- och väganläggningar, allmänna platser och parkanläggningar”

Dock ställer sig kultur- och fritidsnämnden positiv till ett samarbete med samhällsbyggnadsnämnden så att det anordnas en hockeyrink på den igenvuxna gräsytan i Vargön.

Beslutsunderlag

- Tjänsteskrivelse 2024-04-30
- Förslag Yttrande om medborgarförslag om att anordna hockeyrink på igenvuxen gräsyta i Vargön
- Medborgarförslag om att anordna en hockeyrink på igenvuxen gräsyta i Vargön

- Beslut Kommunfullmäktige 2023-11-15 § 190
- Remiss av medborgarförslag om att anordna hockeyrink på igenvuxen gräsyta i Vargön

Sändlista

Kommunstyrelsen
William Nelson (förslagsställaren)

Handläggare
Magnus Nordin
magnus.nordin@vanersborg.se
0521-72 20 24

Mottagare
Kommunstyrelsen

Yttrande om medborgarförslag om att anordna hockeyrink på igenvuxen gräsyta i Vargön

Bakgrund

Ett medborgarförslag har inkommit till kommunfullmäktige avseende att anordna hockeyrink på igenvuxen gräsyta i Vargön. Kommunstyrelsen har skickat medborgarförslaget på remiss till samhällsbyggnadsnämnden och kultur- och fritidsnämnden, KS 2024/29

Yttrande

Ett medborgarförslag har inkommit till kommunfullmäktige avseende att anordna hockeyrink på igenvuxen gräsyta i Vargön. Kommunstyrelsen har skickat medborgarförslaget på remiss till samhällsbyggnadsnämnden och kultur- och fritidsnämnden, KS 2024/29

Sammanhang

Det finns flera platser och ytor i kommunen som idag står tomma men som skulle kunna användas till spontanidrott, motion och lek. Många kommuninvånare idrottar och motionerar i dag utanför föreningsidrotten och använder kommunens anläggningar i liten grad. Att främja anläggningar och ytor för motionsaktiviteter utanför föreningslivet skulle vara till nytta för många kommuninnevånare och skulle främja den allmänna folkhälsan i kommunen.

Bedömning

Kultur- och fritidsnämnden ställer sig positiv till förslaget om att anordna hockeyrink på igenvuxen gräsyta i Vargön.

Den igenvuxna gräsytan ligger på allmän platsmark/parkmark och kultur- och fritidsnämnden har inte rådighet i frågan. I samhällsbyggnadsnämndens reglemente anges:

” … handhar alla kommunens uppgifter gällande gatu- och väganläggningar, allmänna platser och parkanläggningar”

Dock ställer sig kultur- och fritidsnämnden positiv till ett samarbete med samhällsbyggnadsnämnden så att det anordnas en hockeyrink på den igenvuxna gräsytan i Vargön.

Signature reference: 46dea43c-219c-4bc5-9984-642c3fe4cbe6

Ann-Sofie Dolk Olsson
Ordförande

Anna Svensson
Förvaltningschef

Postadress: Vänersborgs kommun 462 85 Vänersborg
Besöksadress: Vänersborg
Telefon: 0521-72 10 00
Webbplats: www.vanersborg.se
E-post: kulturfritid@vanersborg.se

Signature reference: 46dea43c-219c-4bc5-9984-642c3fe4cbe6

Vänersborgs kommun

Detta dokument är elektroniskt signerat och juridiskt bindande.

Signed by: Ann-Sofie Ulrika Maria Olsson
Date: 2024-05-24 06:31:32
BankID refno: c9d1f3a5-cccf-433d-94b0-c233e980b14d

Ann-Sofie Dolk Olsson

Signature reference: 46dea43c-219c-4bc5-9984-642c3fe4cbe6

§ 91

Kommunstyrelsens uppsiktplikt över kommunens bolag

KS 2024/2

Beslut

Kommunstyrelsen godkänner bilagd rapport och bedömer att det inte har framkommit annat än att verksamheten i de kommunala bolag som granskats varit förenlig med det fastställda kommunala ändamålet och utförts inom ramen för de kommunala befogenheterna.

Bilaga/bilagor

Bilaga 1: Kommunstyrelsens uppsiktsplikt över kommunala bolag för verksamhetsåret 2023

Sammanfattning av ärendet

Enligt 6 kap. 9 § kommunallagen (2017:725, KL) ska kommunstyrelsen i årliga beslut för varje sådant kommunalt aktiebolag som avses i 10 kap. 2 § KL pröva om den verksamhet som bolaget har bedrivit under föregående kalenderår har varit förenlig med det fastställda kommunala ändamålet och utförts inom ramen för de kommunala befogenheterna. Prövningen ska vara övergripande. Det finns ingen skyldighet för kommunstyrelsen att granska enskilda affärshändelser i bolaget, utan bedömningen ska inrikta sig på om verksamheten som helhet har haft en sådan inriktning och bedrivits på ett sådant sätt att den varit kompetensenlig.

Beslutsunderlag

- Kommunstyrelseförvaltningens tjänsteskrivelse 2024-06-19
- Signerad revisionsberättelse till årsredovisningen för Kunskapsförbundet Väst
- Granskning av bokslut och årsredovisning 2023 för Kunskapsförbundet Väst
- Direktionen för Kunskapsförbundet Väst - Beslut om årsredovisning för år 2023
- Årsredovisning 2023 Kunskapsförbundet Väst

2024-08-07 Dnr: KS 2024/2

Handläggare
Maja Smochina
maja.smochina@vanersborg.se
0521-722427

Mottagare
Kommunstyrelsen

Kommunstyrelsens uppsiktsplikt över de kommunala bolagen för verksamhetsåret 2023

Förslag till beslut

Kommunstyrelsen godkänner bilagd rapport och bedömer att det inte har framkommit annat än att verksamheten i de kommunala bolag som granskats varit förenlig med det fastställda kommunala ändamålet och utförts inom ramen för de kommunala befogenheterna.

Sammanfattning av ärendet

Enligt 6 kap. 9 § kommunallagen (2017:725, KL) ska kommunstyrelsen i årliga beslut för varje sådant kommunalt aktiebolag som avses i 10 kap. 2 § KL pröva om den verksamhet som bolaget har bedrivit under föregående kalenderår har varit förenlig med det fastställda kommunala ändamålet och utförts inom ramen för de kommunala befogenheterna. Prövningen ska vara övergripande. Det finns ingen skyldighet för kommunstyrelsen att granska enskilda affärshändelser i bolaget, utan bedömningen ska inrikta sig på om verksamheten som helhet har haft en sådan inriktning och bedrivits på ett sådant sätt att den varit kompetensenlig.

Beredning

Prövningen har genomförts genom en granskning av de helägda bolagens bolagsordningar, årsredovisningar samt revisionsberättelse och granskningsrapport. I vissa fall har protokoll från styrelsemöten eller bolagsstämma ingått i prövningen. Prövningen har också omfattat vissa av de delägda bolagen, med hänsyn till andelsförhållandena, verksamhetens art och omständigheterna i övrigt. Prövningen är dokumenterad i en rapport (se bilaga).

Bolagen har fått svara på ett antal frågor som kommunen ställt. Frågorna har bland annat inneburit att bolagen har fått ta ställning till om verksamheten varit förenlig med styrande dokument, så som bolagsordning och ägardirektiv eller aktieägaravtal. Bolagen har också fått yttra sig om hur bolaget förhållit sig till de kommunala befogenheterna.

Pernilla Bertilsson

Chef, Juridik- och säkerhetskontoret

Bilagor

Rapport: Kommunstyrelsens uppsiktsplikt över de kommunala bolagen för verksamhetsåret 2023

Sändlista

Fastighets AB Vänersborg
AB Vänersborgsbostäder
Hunnebergs Kungajakt- och Viltmuseum AB
Vattenpalatset Vänerparken AB
Fyrstads Flygplats AB
Nätaktiebolaget Biogas i Brålanda AB
Vänerhamn AB
Visit Dalsland AB
Kommunassurans Syd Försäkrings AB

Vänersborgs kommun
Kommunstyrelsen

RAPPORT 1(14)

2024-07-19 Dnr: KS 2024/2

Handläggare
Maja Smochina
maja.smochina@vanersborg.se
0521-722427

Mottagare
Kommunstyrelsen

Kommunstyrelsens uppsiktsplikt över de kommunala bolagen gällande verksamhetsåret 2023

Sammanfattning av rapporten

Denna rapport innehåller en övergripande prövning om den verksamhet som de kommunala bolagen har bedrivit under föregående kalenderår har varit förenlig med det fastställda kommunala ändamålet och utförts inom ramen för de kommunala befogenheterna. Rapporten inleds med en allmän del om prövningens innehåll utifrån kraven i kommunallagen (2017:725, KL). Därefter innehåller rapporten en del där kommunens helägda samt några av de delägda bolagen prövas utifrån ovan nämnda krav.

Maja Smochina

Kommunjurist

Innehållsförteckning

1 BAKGRUND 4

2 DET KOMMUNALA ÄNDAMÅLET OCH DE KOMMUNALA BEFOGENHETERNA 4

3 DE KOMMUNALRÄTTSLIGA PRINCIPERNA 5

3.1 LOKALISERINGSPRINCIPEN 5
3.2 FÖRBUDET MOT ATT TA SIG AN UPPGIFTER SOM ENBART ANKOMMER PÅ NÅGON ANNAN 6
3.3 FÖRBUDET MOT ATT GE UNDERSTÖD ÅT ENSKILD 6
3.4 FÖRBUDET MOT ATT GE UNDERSTÖD ÅT ENSKILDA FÖRETAG 6
3.5 FÖRBUDET MOT ATT BEDRIVA SPEKULATIVA FÖRETAG 6
3.6 SJÄLVKOSTNADSPRINCIPEN 7
3.7 LIKSTÄLLIGHETSPRINCIPEN 7
3.8 FÖRBUDET MOT RETROAKTIVA BESLUT 8

1 KOMMUNENS BOLAG – VERKSAMHET, ÄNDAMÅL OCH RELEVANTA BEFOGENHETER 8

1.1 AB VÄNERSBORGSBOSTÄDER 8
1.1.1 Verksamhetsåret 2023 9
1.1.2 Bedömning 9
1.2 FASTIGHETS AB VÄNERSBORG 9
1.2.1 Verksamhetsåret 2023 10
1.2.2 Bedömning 11
1.3 HUNNEBERGS KUNGAJAKT- OCH VILTMUSEUM AB 11
1.3.1 Verksamhetsåret 2023 12
1.3.2 Bedömning 12
1.4 VATTENPALATSET VÄNERPARKEN AB 12
1.4.1 Verksamhetsåret 2023 12
1.4.2 Bedömning 13
1.5 FYRSTADS FLYGPLATS AB 13
1.5.1 Verksamhetsåret 2023 13
1.5.2 Bedömning 13
1.6 NÄTAKTIEBOLAGET BIOGAS I BRÅLANDA AB 14
1.6.1 Bedömning 14
1.7 VÄNERHAMN AB 14
1.7.1 Bedömning 14
1.8 VISIT DALSLAND AB 14
1.8.1 Bedömning 15
1.9 KOMMUNASSURANS SYD FÖRSÄKRINGS AB 15
1.9.1 Bedömning 15

1 Bakgrund

Enligt 6 kap. 9 § kommunallagen (KL) ska kommunstyrelsen i årliga beslut för varje sådant kommunalt aktiebolag som avses i 10 kap. 2 § KL pröva om den verksamhet som bolaget har bedrivit under föregående kalenderår har varit förenlig med det fastställda kommunala ändamålet och utförts inom ramen för de kommunala befogenheterna. Prövningen ska vara övergripande. Det finns ingen skyldighet för kommunstyrelsen att granska enskilda affärshändelser i bolaget, utan bedömningen ska inrikta sig på om verksamheten som helhet har haft en sådan inriktning och bedrivits på ett sådant sätt att den varit kompetensenlig (se Högsta förvaltningsdomstolens dom, HFD 2018 ref. 33). Om styrelsen finner att så inte är fallet ska den lämna förslag till fullmäktige om nödvändiga åtgärder.

Kommunjurist har fått i uppdrag att ta fram underlag till kommunstyrelsens beslut. Eftersom det är ett omfattande underlag har det delats upp i en tjänsteskrivelse och i en rapport. Rapporten redogör för det kommunala ändamålet, de kommunalrättsliga principerna och innehåller en prövning hur de helägda och vissa av de delägda kommunala bolagen förhåller sig till dessa ändamål och principer.

2 Det kommunala ändamålet och de kommunala befogenheterna

I 10 kap. 3 § KL finns följande bestämmelse:

”Om en kommun eller en region med stöd av 1 § lämnar över skötseln av en kommunal angelägenhet till ett helägt kommunalt bolag, ska fullmäktige

1. *fastställa det kommunala ändamålet med verksamheten,*
2. *se till att det fastställda kommunala ändamålet och de kommunala befogenheterna som utgör ram för verksamheten anges i bolagsordningen,*
3. *utse samtliga styrelseledamöter,*
4. *se till att det anges i bolagsordningen att fullmäktige får ta ställning till sådana beslut i verksamheten som är av principiell beskaffenhet eller annars av större vikt innan de fattas,*
5. *utse minst en lekmannarevisor, och*
6. *se till att bolaget ger allmänheten insyn i den verksamhet som genom avtal lämnas över till privata utförare.”*

Med ”helägt bolag” avses enligt 10 kap. 2 § KL ett bolag där kommunen direkt eller indirekt äger samtliga aktier. Detta innebär att även dotterbolag omfattas, eftersom kommunen då har ett indirekt ägande genom det helägda moderbolaget.

Vad gäller delägda bolag återfinns följande bestämmelse i 10 kap. 4 § KL:

”Innan skötseln av en kommunal angelägenhet lämnas över till ett delägt kommunalt bolag, ska fullmäktige se till att bolaget blir bundet av de villkor som avses i 3 § i en omfattning som är rimlig med hänsyn till andelsförhållandena, verksamhetens art och omständigheterna i övrigt.
I delägda kommunala bolag som inte omfattas av 2 kap. 3 § offentlighets- och sekretesslagen (2009:400), ska fullmäktige verka för att allmänheten ska ha rätt att ta del av handlingar hos

bolaget enligt de grunder som gäller för allmänna handlingars offentlighet i 2 kap. tryckfrihetsförordningen och offentlighets- och sekretesslagen."

De kommunala befogenheterna som bestämmelsen i 10 kap. 3 § KL avser är de kompetensbegränsande principer som gäller för en kommun. Dessa principer blir alltså inte automatiskt gällande för ett kommunalt bolag utan det krävs särskilda åtgärder, som exempelvis bestämmelser i bolagsordningen, för att de ska bli bindande för bolaget. Följande kommunalrättsliga kompetensbegränsande principer är aktuella:

- lokaliseringsprincipen,
- förbudet att ta sig an uppgifter som enbart ankommer på någon annan,
- förbudet mot att ge understöd åt enskild,
- förbudet mot att ge understöd åt enskilda företag, samt
- förbudet mot att driva spekulativa företag.

Även följande kommunalrättsliga principer, som begränsar på vilket sätt kompetensenlig verksamhet får bedrivas, ska i tillämpliga fall anges i bolagsordningen:

- självkostnadsprincipen
- likställighetsprincipen, samt
- förbudet mot retroaktiva beslut.

Endast de kommunalrättsliga principer som är tillämpliga för den aktuella verksamheten eller andra regler som begränsar den kommunala kompetensen ska anges. För vissa verksamheter finns undantag från de kommunalrättsliga principerna i speciallagstiftningen. Bolagsordningen för kommunala bolag som verkar inom sådana områden ska således inte innehålla några bestämmelser om de principer som är undantagna för den aktuella verksamheten.

3 De kommunalrättsliga principerna

En utförlig genomgång av de kommunalrättsliga principerna finns i böckerna "Kommunalrättens grunder" av Alf Bohlin (Norstedts Juridik) och "Kommunala befogenheter" av Ulf Lindquist (Norstedts Juridik). Nedan följer kort information om respektive princip baserad på sammandrag ur dessa båda böcker.

3.1 Lokaliseringsprincipen

Enligt 2 kap. 1 § KL får kommuner och regioner själva ha hand om sådana angelägenheter av allmänt intresse som har "anknytning till kommunens eller regionens område eller deras medlemmar". Här ges uttryck för lokaliseringsprincipen, som är en naturlig följd av att kommunernas verksamhet grundas på en territoriell indelning. Med andra ord krävs, för att något ska anses vara en kommunal angelägenhet, att den är avgränsad till det rent geografiska kommunområdet och/eller till de egna kommunmedlemmarna. Lokaliseringsprincipen utesluter dock inte helt ett kommunalt engagemang utanför den egna kommunen. Det avgörande är att intresset av den verksamhet man vill främja är knutet till kommunen.

3.2 Förbudet mot att ta sig an uppgifter som enbart ankommer på någon annan

I 2 kap. 2 § KL anges uttryckligen att kommuner och regioner inte får ha hand om sådana angelägenheter ”som enbart staten, en annan kommun, en annan region eller någon annan ska ha hand om.” Ibland kan dock kompetensen sammanfalla. T.ex. kan både kommuner och regioner engagera sig i verksamheter på kulturområdet och när det gäller naturvård är detta en angelägenhet för både staten och kommunerna.

3.3 Förbudet mot att ge understöd åt enskild

Denna princip utläses motsatsvis från 2 kap. 1 § KL genom att det inte anses som en ”angelägenhet av allmänt intresse” att understödja enskilda. Det generella förbudet mot avgiftsfria prestationer medför också att en kommun i regel är förhindrad att efterge fordringar som den har på sina medlemmar. Principen har dock inte ansetts hindra att en kommun gett olika slags minnesgåvor eller hedersgåvor till anställda eller förtroendevalda. Kommunen har även rätt att, i egenskap av arbetsgivare, ge bidrag till nöjesarrangemang och liknande tillställningar för de anställda under förutsättning att de kan sägas ingå i kommunens personalvårdande verksamhet.

3.4 Förbudet mot att ge understöd åt enskilda företag

En kommun får vidta sådana åtgärder som allmänt syftar till att främja näringslivet i kommunen och dess utveckling. Detta framgår av 2 kap. 8 § KL. Men ett individuellt stöd riktat till en enskild företagare faller utanför ramen för den kommunala kompetensen. Kommunen kan exempelvis iordningställa arbetslokaler för småindustri och hantverk, om verksamheten har en generell omfattning. Men skulle det röra sig om en individuellt anpassad lokalhållning åt ett enstaka industriföretag har kommunen överskridit sina befogenheter. Undantag från denna princip får endast göras om det föreligger ”synnerliga skäl” (2 kap. 8 § KL). Sådana synnerliga skäl kan finnas i situationer där det t.ex. handlar om att stödja livsmedelsbutiker eller bensinstationer i landsbygdsområden där det är långa avstånd mellan olika serviceinrättningar. En kommun anses även kunna understödja hotellverksamhet, när enskilda personer och företag inte är beredda att göra de nödvändiga insatser som krävs för att trygga tillgången till hotell i kommunen.

3.5 Förbudet mot att bedriva spekulativa företag

Som en grundläggande förutsättning för kommunens rätt att bedriva näringsverksamhet gäller att dessa verksamheter drivs utan vinstsyfte och syftar till att tillhandahålla allmännyttiga anläggningar eller tjänster åt medlemmarna (2 kap. 7 § KL). Det råder alltså ett förbud mot att en kommun inlåter sig på s.k. spekulativa företag. Genom detta görs en klar åtskillnad mellan det privata näringslivet - där vinstintresset är det avgörande - och den kommunala affärsverksamheten som ska uppbäras av ett allmänt, samhälleligt intresse. Den här principen medför inte något absolut vinstförbud för kommunala företag, utan det väsentliga är att de inte inrättas eller drivs i det huvudsakliga syftet att vara vinstbärande. Man måste också göra skillnad mellan den vanliga kommunala affärsverksamheten där kommunen tillhandahåller

allmännyttig verksamhet och det egentliga näringslivet – alltså den del av näringslivet som av tradition förbehållits den enskilda företagsamheten. Kommunens möjligheter att uppträda som aktör på den allmänna marknaden och där tillhandahålla tjänster och nyttigheter i direkt konkurrens med privata näringsidkare är starkt begränsade. Ibland kan det dock förekomma att kommuner, i samband med att de bedriver en kompetensenlig verksamhet, kan komma att ägna sig även åt annan verksamhet som normalt sett faller utanför den kommunala kompetensen. Detta har ibland ansetts tillåtet om den drivs i mindre skala och har ett nära eller naturligt samband med den befintliga och erkända kommunala verksamheten. Det kan röra sig om verksamheter som behövs på olika kommunala anläggningar, t.ex. cafeterior på sjukhus och i simhallar.

3.6 Självkostnadsprincipen

När en kommun ska besluta om storleken på sina avgifter är den inte lika obunden som ett privat företag som bestämmer priset på en vara eller tjänst. Kommunens avgiftssättning begränsas nämligen av självkostnadsprincipen. Denna princip finns reglerad i 2 kap. 6 § KL och anger att kommuner inte får ”ta ut högre avgifter än som motsvarar kostnaderna för de tjänster eller nyttigheter som de tillhandahåller.” Avgifterna får alltså inte sättas till sådana belopp att de tillför kommunen en vinst. Några undantag finns för denna princip. Exempelvis stadgar annan speciallagstiftning att vissa verksamheter som kommunen bedriver ska drivas ”på affärsmässig grund”, t.ex. när kommunen bedriver handel med el eller distribution av fjärrvärme. Det är också viktigt att påpeka att självkostnadsprincipen inte anses gälla inom kommunens medels- och egendomsförvaltande verksamhet. När kommunen överlåter eller upplåter fast och lös egendom är den alltså inte bunden av något krav på självkostnad. Detta eftersom kommunens egendom inte bara ska bevaras intakt utan helst också ska öka i värde (se 11 kap. 1-2 §§ KL). Det faller sig då naturligt att t.ex. hyres- och arrendeersättningar, tomtpriser och dylikt fastställs utifrån marknadsvärde.

3.7 Likställighetsprincipen

När en kommun agerar inom ramen för sin kompetens begränsas den också av den i 2 kap. 3 § KL fastställda likställighetsprincipen. Innebörden av denna är att kommunens medlemmar ska behandlas lika, om det inte finns sakliga skäl för något annat. Kommunens medlemmar ska alltså vara likställda gentemot kommunen, både vad gäller rättigheter och skyldigheter. En kommunmedlem får inte gynnas eller missgynnas i förhållande till en annan. I första hand medför detta att kommunmedlemmar i samma situation ska behandlas lika.

3.8 Förbudet mot retroaktiva beslut

I 2 kap. 4 § KL anges att kommunen inte får fatta beslut med tillbakaverkande kraft som är till nackdel för medlemmarna, om det inte finns synnerliga skäl för det. Denna princip får störst verkan för kommunala taxebeslut. Det har i flera rättsfall slagits fast att beslut om avgiftshöjningar inte kan tillåtas få verkan för tid före beslutsdatum. Men principen får även verkan på andra områden. Exempelvis får ett beslut som har en gynnsam ekonomisk inverkan på en enskild i princip inte ändras för förfluten tid. Ett sådant beslut, t.ex. om ekonomiskt bidrag av något slag, har betraktats som en utfästelse eller ett löfte som inte får frångås med retroaktiv verkan om det inte finns synnerliga skäl för det.

1 Kommunens bolag – verksamhet, ändamål och relevanta befogenheter

Här följer en genomgång av de kommunala bolagen i Vänersborgs kommun och en bedömning om respektive verksamhet varit förenlig med det fastställda kommunala ändamålet och utförts inom ramen för de kommunala befogenheterna. Prövningen omfattar de helägda kommunala bolagen samt ett urval av delägda kommunala bolag utifrån bland annat kommunens ägarandel, verksamhetens art och omständigheterna i övrigt. Prövningen har bland annat innefattat en granskning av bolagens årsredovisningar, revisionsberättelser och granskningsrapporter. Bolagen har vidare fått svara på ett antal frågor som kommunen har ställt. Bolagen har uttalat sig om deras verksamhet varit förenlig med föremålet för bolagets verksamhet och ändamålet i enlighet med bolagsordningen och det för bolaget specifika ägardirektivet. Bolagen har också lämnat uppgifter om hur man har förhållit sig till de kommunala befogenheterna och om man eventuellt har gjort några avsteg ifrån dessa. Ett nytt bolag, Halle- och Hunneberg AB, bildades under slutet av år 2023. Detta bolag har dock inte startat sin verksamhet förrän år 2024 och ingår därför inte i granskningen.

1.1 AB Vänersborgsbostäder

AB Vänersborgsbostäder är ett helägt allmännyttigt kommunalt bostadsaktiebolag i enlighet med lagen (2010:879) om allmännyttiga kommunala bostadsaktiebolag.
Varje kommun ska enligt lagen (2000:1383) om kommunernas bostadsförsörjningsansvar planera bostadsförsörjningen i syfte att skapa förutsättningar för alla i kommunen att leva i goda bostäder och för att främja att ändamålsenliga åtgärder för bostadsförsörjningen förbereds och genomförs. Riktlinjer för bostadsförsörjningen ska antas av kommunfullmäktige under varje mandatperiod. Den kommunala kompetensen inom området bostadsförsörjning finns alltså i nyssnämnda lag. I denna anges också ett krav på att bolaget ska bedrivas enligt affärsmässiga principer. Rent praktiskt brukar detta omsättas i att kommunen ställer vissa avkastningskrav på bolaget, motsvarande vad som gäller generellt på marknaden. Utöver detta bedöms lokaliseringsprincipen vara den mest relevanta principen för bolaget. Både krav på affärsmässighet och bestämmelsen om lokaliseringsprincipen finns med i bolagsordningen.

Av 3 § i bolagsordningen framgår följande om verksamhetsföremålet för bolaget:

”*Bolaget har till föremål för sin verksamhet att inom Vänersborgs kommun förvärva, äga, bebygga, förvalta, förädla, försälja och upplåta fastigheter och tomträtter med bostadslägenheter och därtill hörande kollektiva anordningar samt även med lokaler i de fall lokalerna utgör en mindre del av dessa fastigheter, används för kommunal verksamhet eller är kommersiella lokaler som har ett tydligt samband med den övriga verksamheten*”.

Av 4 § i bolagsordningen framgår följande om ändamålet med bolagets verksamhet:

”*Bolaget ska i allmännyttigt syfte och med iakttagande av kommunallagens lokaliseringsprincip främja bostadsförsörjningen i Vänersborg kommun och erbjuda hyresgästerna möjlighet till boendeinflytande och inflytande i bolaget.*
Verksamheten ska bedrivas enligt affärsmässiga principer.

Likvideras bolaget ska dess behållna tillgångar tillfalla Vänersborgs kommun”.

1.1.1 Verksamhetsåret 2023

I den aktuella årsredovisningen framhålls bland annat att bolaget färdigställt två stora byggnadsprojekt, vilket har resulterat i 123 nya hem i kommunen. Bolaget uppger att man står inför utmaningar när det gäller ytterligare nyproduktion och att ränteutvecklingen och avvecklandet av investeringsstödet för byggnation av hyresrätter gör att det är svårt att få lönsamhet i nya projekt.

1.1.2 Bedömning

Det finns ingenting i bolagets årsredovisning, revisionsberättelse eller granskningsrapport som indikerar att verksamheten inte skulle ha varit förenlig med det fastställda ändamålet eller att verksamheten gått utanför ramen för de kommunala befogenheterna. AB Vänersborgsbostäder har fått svara på ett antal frågor om bolagets verksamhet varit förenlig med bolagsordning och ägardirektiv samt hur bolaget förhållit sig till de kommunala befogenheterna. Det finns inte heller någonting i bolagets svar som tyder på att bolaget skulle ha gjort några avsteg ifrån de kommunala befogenheterna eller de styrande dokument som kommunen antagit.

1.2 Fastighets AB Vänersborg

Fastighets AB Vänersborg är ett helägt kommunalt fastighetsbolag som ska köpa och sälja fastigheter, uppföra byggnader samt förvalta och hyra ut fast och lös egendom.

Av 3 § i bolagsordningen framgår följande om verksamhetsföremålet för bolaget:

”*Bolaget har till föremål för sin verksamhet att med beaktande av lokaliseringsprincipen och andra gällande kommunalrättsliga principer köpa och sälja fastigheter, att uppföra byggnader samt att förvalta och hyra ut fast och lös egendom. Bolaget är skyldigt att utföra de uppdrag som bolaget tilldelas av sin ägare*”.

I 4 § bolagsordningen framgår följande om ändamålet med bolagets verksamhet:

”*Bolaget ska bedriva sin verksamhet utan vinstsyfte i avsikt att stödja utvecklingen av ett starkt affärs- och näringsliv i Vänersborgs kommun som grund för sysselsättning och goda levnadsbetingelser*”.

I ägardirektiv för Fastighets AB Vänersborg, antaget av kommunfullmäktige den 2022-09-21, § 122, framgår bland annat följande av punkten 2:

”*Bolaget ska tillhandahålla ändamålsenliga lokaler av god teknisk standard till befintliga och blivande näringsverksamheter i Vänersborgs kommun.*

Uthyrning av lokaler till näringsidkare ska bedrivas på affärsmässiga grunder och syfta till att stödja utvecklingen av ett starkt affärs- och näringsliv i Vänersborgs kommun som grund för ökad sysselsättning, god ekonomisk tillväxt och goda levnadsbetingelser.

Bolaget ska bedriva en långsiktig, ansvarsfull och hållbar verksamhet med utgångspunkt i bolagets uppdrag, ekonomiska risker och investeringsbehov och med iakttagande av hyresgästernas önskemål.

Bolaget ska aktivt samarbeta med kommunens övriga näringspolitiska aktörer".

Av ägardirektivets punkt 4 framgår bland annat följande:

"*Uthyrning av bolagets fastigheter ska ske på marknadsmässiga villkor. Bolaget ska arbeta utifrån en avkastningsnivå på 4 procent av eget kapital. Bolagets soliditet får inte understiga 20 procent.*

Investeringar och fastighetsköp överstigande 5 Mkr, exklusive mervärdesskatt, ska överlämnas till Kommunstyrelsen för beslut, som sedan har att avgöra om beslutet även ska underställas Kommunfullmäktige. Bolaget ska i delårsrapport och årsredovisning informera om investeringar och fastighetsköp som understiger 5 Mkr (…)".

1.2.1 Verksamhetsåret 2023

Under år 2023 kom bolaget överens med AB Vänersborgsbostäder om att den senare från och med den 1 september 2023 ska sköta om verksamheten i Fastighets AB. Mellan bolagen har upprättats ett tjänsteköpsavtal där funktionerna VD, ekonomichef samt förvaltningschef tillhandahålls av AB Vänersborgsbostäder för ett fast månadsbelopp. Avtalet gäller fram till 2024-12-31 med en förlängningstid om 12 månader. Parterna ska regelbundet stämma av att verksamheten fungerar.

Det framgår av årsredovisningen att Fastighets AB Vänersborg för närvarande äger nio fastigheter: Kordan 3, Ingenjören 7 och 8, Bruket 7, Hunneberg 1:4, Hunneberg 1:7, Briggen 8, Krickan 1 och Diagonalen 1.

1.2.2 Bedömning

Det finns ingenting i bolagets årsredovisning, revisionsberättelse eller granskningsrapport som indikerar att verksamheten inte skulle ha varit förenlig med det fastställda ändamålet eller att verksamheten gått utanför ramen för de kommunala befogenheterna. Fastighets AB har fått svara på ett antal frågor om bolagets verksamhet varit förenlig med bolagsordning och ägardirektiv samt hur bolaget förhållit sig till de kommunala befogenheterna. Det finns inte heller någonting i bolagets svar som tyder på att bolaget skulle ha gjort några avsteg ifrån de kommunala befogenheterna eller de styrande dokument som kommunen antagit.

1.3 Hunnebergs Kungajakt- och Viltmuseum AB

Hunnebergs Kungajakt- och Viltmuseum AB är ett helägt bolag vars primära uppgift är att driva verksamheten på Kungajaktmuseet Älgens Berg, Hunneberg. Bolaget skall bedriva musei- frilufts- och turistverksamhet. Verksamheten syftar i huvudsak till att höja den turistiska attraktionskraften i regionen för att öka omsättningen i besöksnäringen. Museet utgör idag en knutpunkt för de verksamheter som bedrivs på och kring bergen samt verkar som ett informationscentrum på Bergagården för besöksmålet Ekopark Halle-Hunneberg.

Av bolagsordningens § 3 framgår följande om föremålet för bolagets verksamhet:

”*Bolaget har till föremål för sin verksamhet att bedriva musei-, frilufts och turistverksamhet samt därmed förenliga verksamheter.*

Bolaget ska inte ha till syfte att bereda vinst åt aktieägaren. Bolaget ska följa de kommunalrättsliga principer i 2 kap. kommunallagen (1991:900, KL), innebärande att verksamheten ska vara förenlig med den kommunala kompetensen och lokaliseringsprincipen, att kommunmedlemmarna ska behandlas lika, förbud att lämna stöd åt enskild och förbud att ta högre avgifter än som svara mot kostnaderna för de tjänster som tillhandahålls, såvida inte lag eller rättspraxis för viss verksamhet eller åtgärd medger undantag. Självkostnadsprincipen är inte tillämplig i bolagets verksamhet som gäller förvaltning av egendom, såsom upplåtelse och överlåtelse av fast egendom.

Bolaget är skyldigt att utföra de uppdrag som bolaget tilldelas av sin ägare”.

I bolagsordningens § 4 anges ändamålet med bolagets verksamhet:

”*Bolagets ska bedriva sin verksamhet utan vinstsyfte i avsikt att höja den turistiska attraktionskraften i regionen för att därmed öka omsättningen i besöksnäringen. Bolaget ska vidare med Halle och Hunnebergs natur, kultur, miljö och historia som grund, ge medborgarna i närområdet förutsättningar för ett kvalitativt rikt kultur- och friluftsliv*”.

Av punkten 5 i ägardirektiven för Hunnebergs Kungajakt- och Viltmuseum framgår följande:

”*Den primära uppgiften är att driva det på Hunneberg uppförda museet. Museet är en utgångspunkt för presentationen av Halle- och Hunnebergs sevärdheter. Verksamheten syftar huvudsakligen till att höja den turistiska attraktionskraften i regionen för att öka omsättningen i besöksnäringen.*

Bolaget har också vid sidan av sin primära uppgift uppdraget att redovisa förslag till en ”affärsplan” för utveckling av Halle- och Hunneberg för turism och rekreation.

Bolaget har inte till syfte att bereda vinst åt aktieägaren. Vinst i bolaget skall användas för att främja föremålet för bolagets verksamhet”.

1.3.1 Verksamhetsåret 2023

Av årsredovisningen framgår, angående händelser för verksamhetsåret 2023, att beslut fattats om att utföra viss omstrukturering avseende besöksnäringen på bergen under år 2024.

1.3.2 Bedömning

Det finns ingenting i bolagets årsredovisning, revisionsberättelse eller granskningsrapport som indikerar att verksamheten inte skulle ha varit förenlig med det fastställda ändamålet eller att verksamheten gått utanför ramen för de kommunala befogenheterna. Hunnebergs Kungajakt- och Viltmuseum AB har fått svara på ett antal frågor om bolagets verksamhet varit förenlig med bolagsordning och ägardirektiv samt hur bolaget förhållit sig till de kommunala befogenheterna. Det finns inte heller någonting i bolagets svar som tyder på att bolaget skulle ha gjort några avsteg ifrån de kommunala befogenheterna eller de styrande dokument som kommunen antagit.

1.4 Vattenpalatset Vänerparken AB

Vattenpalatset Vänerparken AB är ett helägt bolag som har till uppgift att driva äventyrsbad med kompletterande serviceutbud såsom motions- och friskvårdsaktiviteter, simskoleverksamhet, babysim samt caféverksamhet.

Av bolagsordningens § 3 framgår ändamålet och föremålet för bolagets verksamhet:

”*Bolaget har till föremål för sin verksamhet att bedriva bad- och simhallsrörelse, tillhandahålla lokaler för fysisk träning och motion samt bedriva kioskrörelse.*

Bolagets syfte är att med iakttagande av kommunrättsliga självkostnads-, likställighets- och lokaliseringsprincipen – kommunala grundprinciper som regleras i kommunallagen och av diverse domstolsavgöranden – fullgöra de uppgifter som kommunfullmäktige i Vänersborgs kommun bestämmer och som faller inom ramen för de kommunala befogenheterna. Bolaget ska företräda Vänersborgs kommuns intressen i koncernen samt bedriva härmed förenlig verksamhet”.

1.4.1 Verksamhetsåret 2023

Av årsredovisningen för år 2023 framgår att kravet på bokning för bad på helger har kvarstått. Varmbassängen har förhyrts av ca 12 grupper under våren
och under hösten. Simskola för kommunens elever har ökat med ca 40% då tidigare verksamhet på Hallevibadet flyttats till Vattenpalatset. Även simklubbens verksamhet har flyttats till Vattenpalatset. Bolagets kostnader för el har minskat under året.
Löpande underhåll och reparationer har utförts under verksamhetsåret.

1.4.2 Bedömning

Det finns ingenting i bolagets årsredovisning eller i protokollet från bolagsstämman som indikerar att verksamheten inte skulle ha varit förenlig med det fastställda ändamålet eller att verksamheten gått utanför ramen för de kommunala befogenheterna. Vattenpalatset Vänerparken AB har fått svara på ett antal frågor om bolagets verksamhet varit förenlig med bolagsordning och ägardirektiv samt hur bolaget förhållit sig till de kommunala befogenheterna. Det finns inte heller någonting i bolagets svar som tyder på att bolaget skulle ha gjort några avsteg ifrån de kommunala befogenheterna eller de styrande dokument som kommunen antagit.

1.5 Fyrstads Flygplats AB

Fyrstads Flygplats AB är ett delägt kommunalt bolag som ägs till 34 procent av Vänersborgs kommun. Av bolagsordningen för Fyrstads flygplats AB § 3 framgår att bolaget har till föremål för sin verksamhet att driva flygplats i Fyrstadsregionen. Bolaget är skyldigt att utföra de uppdrag som bolaget tilldelas av sina ägare. Verksamheten ska bedrivas åt ägarna och i ägarnas ställe.

Bolagets ändamål framgår av § 4:

Ändamålet är att för Trollhättans, Vänersborgs, Uddevallas och Lysekils kommuner ansvara för att flygtrafik till och från Fyrstadsregionen kan bedrivas på ett säkert och effektivt sätt med god service för flygplatsens kunder. Verksamheten ska bedrivas i enlighet med de kommunalrättsliga principerna som stadgas i kommunallagen. Självkostnadsprincipen gäller med undantag avseende de delar av verksamheten som utgörs av upplåtelse och försäljning av fast eller lös egendom och annan förvaltning av egendom. Skulle bolaget upplösas skall dess behållna tillgångar respektive skulder tillfalla respektive belasta aktieägarna efter deras andelar av aktiekapitalet.

1.5.1 Verksamhetsåret 2023

Av årsredovisningen framgår att linjetrafiken har utvecklats positivt och har under året inkluderat Stockholm Bromma, Visby och Sälen/Trysil som destinationer. Viss charterverksamhet förekommer. Under 2023 har 16 261 passagerare använt flygplatsen varav 15 768 har rest med linjetrafik. Antalet landningar med linjetrafik är 488 st.
under året vilket motsvarar ca 11 avgångar per vecka.

1.5.2 Bedömning

Det finns ingenting i årsredovisningen, aktieägaravtalet, revisionsberättelsen eller granskningsrapporten som indikerar att verksamheten inte skulle ha varit förenlig med det fastställda ändamålet eller att verksamheten gått utanför ramen för de kommunala befogenheterna. Fyrstads flygplats AB har fått svara på ett antal frågor om bolagets verksamhet varit förenlig med bolagsordning, ägarnas uppdrag och aktieägaravtal samt hur bolaget förhållit sig till de kommunala befogenheterna. Det finns inte någonting i bolagets svar som tyder på att bolaget skulle ha gjort några avsteg ifrån de kommunala befogenheterna eller de styrande dokument som kommunen antagit.

1.6 Nätaktiebolaget Biogas i Brålanda AB

Nätaktiebolaget Biogas i Brålanda AB är ett delägt kommunalt bolag som ägs till 73 procent av Vänersborgs kommun. Av bolagsordningen för bolaget framgår följande om föremålet för företagets verksamhet (§ 3):

Företaget har till föremål för sin verksamhet att bygga, äga och förvalta gasledningsnät för biogas inom Vänersborgs och Melleruds kommun med syfte att säkerställa tillgångarna till biogas för Vänersborgs och Melleruds kommuns egna fordon och kommunernas invånare. Av bolagsordningens § 4 framgår bland annat följande om ändamålet med företagets verksamhet. Bolagets syfte är att med optimalt resursutnyttjande och med hög leveranssäkerhet främja en god biogasförsörjning inom Vänersborgs och Melleruds kommun. Bolaget ska drivas på affärsmässiga grunder och i enlighet med relevanta kommunalrättsliga principer. Detta innebär enligt bolagsordningen att verksamheten ska vara förenlig med den kommunala

kompetensen, att kommunmedlemmarna ska behandlas lika och att det är förbjudet att lämna understöd åt enskild.

1.6.1 Bedömning

Det finns ingenting som indikerar att verksamheten inte skulle ha varit förenlig med det fastställda ändamålet eller att verksamheten gått utanför ramen för de kommunala befogenheterna.

1.7 Vänerhamn AB

Vänerhamn AB är ett delägt kommunalt bolag som ägs till 8,5 procent av Vänersborgs kommun. Av bolagsordningen för Vänerhamn AB § 3 framgår att bolaget har till föremål för sin verksamhet att idka hamn-, terminal- och stuverirörelse, samt att i anslutning till denna rörelse bedriva speditions- och klareringsverksamhet, bogsering och isbrytning.

1.7.1 Bedömning

Förvaltningen har inte fått några uppgifter som indikerar att verksamheten inte skulle ha varit förenlig med det fastställda ändamålet eller att verksamheten gått utanför ramen för de kommunala befogenheterna.

1.8 Visit Dalsland AB

Visit Dalsland AB är ett delägt kommunalt bolag där Vänersborgs kommun står som ägare tillsammans med de andra Dalslandskommunerna Bengtsfors, Dals-Ed, Färgelanda, Mellerud och Åmål. Bolagets huvudsakliga uppdrag är att utveckla och marknadsföra Dalsland som turistdestination.

1.8.1 Bedömning

Förvaltningen har inte fått några uppgifter som indikerar att verksamheten inte skulle ha varit förenlig med det fastställda ändamålet eller att verksamheten gått utanför ramen för de kommunala befogenheterna.

1.9 Kommunassurans Syd Försäkrings AB

Kommunassurans Syd Försäkrings AB är ett försäkringsbolag som ägs av 73 kommuner i Sverige, däribland Vänersborgs kommun. Bolaget erbjuder i huvudsak sina ägarkommuner att teckna egendoms- och ansvarsförsäkringar samt biträder ägarkommunerna i deras skadeförebyggande arbete.

1.9.1 Bedömning

Förvaltningen har inte fått några uppgifter som indikerar att verksamheten inte skulle ha varit förenlig med det fastställda ändamålet eller att verksamheten gått utanför ramen för de kommunala befogenheterna.

Kommunstyrelsens uppsiktsplikt över kommunala bolag

1. Rapportering

Personuppgifter
För- och efternamn
JOAKIM ROOS

Telefon
-

E-postadress
joakim.roos@fyrstadsflyget.se

Mobiltelefon
[redacted]

Notifieringar
E-post

Välj bolag
Fyrstads flygplats AB

Vilken roll har du?
Ekonomichef

Verksamhetsår
2023

2. Kommunstyrelsens uppsiktsplikt

Kommunstyrelsens uppsiktsplikt
Bolaget lämnar följande svar och kommentarer till ledning för kommunstyrelsens uppsiktsplikt.

Efterlevnad av styrdokumenten

Bolagets verksamhet har varit förenlig med föremålet för bolagets verksamhet och ändamålet i enlighet med bolagsordningen och det för bolaget specifika ägardirektivet
Helt

Redogör för om och hur verksamheten varit förenlig med bolagsordningens beskrivning
Kommentera särskilt om avsteg har skett från det angivna föremålet

FFAB:s verksamhet följde år 2023 ägarnas mål och regler utan avsteg från bolagsordningen.

Bolagets specifika ägardirektiv

Bolagets verksamhet har varit förenlig med ägardirektivets beskrivning av föremålet för bolagets verksamhet
Ja

Redogör för om och hur verksamheten varit förenlig med ägardirektivets beskrivning av inriktningen på bolagets verksamhet

Kommentera särskilt om avsteg har skett från den angivna inriktningen.

FFAB:s verksamhet år 2023 följde ägarnas uppdrag, aktieägaravtal och lagar utan några avsteg.

Efterlevnad av tillämpliga kommunala befogenheter

Allmänt intresse

Den verksamhet bolaget bedriver ska vara av allmänt intresse. Bolaget ska tillhandahålla allmännyttiga anläggningar eller tjänster. Riktat stöd till enskilda personer eller företag får inte förekomma.

Bolaget har agerat i enlighet med det allmänna intresse

Ja

Lokaliseringsprincipen

Verksamheten ska ha anknytning till kommunens område eller medlemmar.

Bolagets verksamhet har bedrivits i enlighet med lokaliseringsprincipen

Ja

Lokaliseringsprincipen

Bolaget ska behandla kommunmedlemmarna lika, om det inte finns sakliga skäl för något annat.

Bolagets verksamhet har bedrivits i enlighet med likställighetsprincipen

Ja

Självkostnadsprincipen

Självkostnadsprincipen innebär att bolaget inte får ta högre avgifter/priser för de produkter och tjänster som bolaget tillhandhåller än vad som motsvarar bolagets självkostnad för produkterna och tjänsterna.
Om självkostnadsprincipen är tillämplig på bolaget framgår detta av bolagsordningen. När självkostnadsprincipen inte är tillämplig anger bolagsordningen att bolagets verksamhet ska bedrivas på affärsmässig grund.

Bolagets verksamhet har bedrivits i enlighet med självkostnadsprincipen

Ja

Ange hur bolaget har uppfyllt principen

Merpart av verksamheten följer självkostnadsprincipen, medans lokaluthyrning etc sker affärsmässigt.

Konkurrensneutralitet

Med konkurrensneutralitet avses att verksamhet bedrivs på jämlika verksamhetsförutsättningar för offentlig och privat näringsverksamhet.

Bolagets verksamhet har bedrivits i enlighet med principen om konkurrensneutralitet

Ja

Förklara hur

Flygplatsen välkomnar alla företag, undviker diskriminering genom lagar följs för rättvis konkurrens

3. Övrig information

Är du bolagets firmatecknare?

Underskrift av ansvarig firmatecknare krävs för att ärendet ska kunna handläggas.

Nej

Ange uppgifterna på bolagets firmatecknare
Personnummer (ÅÅÅÅMMDDXXXX)
[redacted]

Förnamn
Josef

Efternamn
Khan

E-postadress
josef.khan@fyrstadsflyget.se

Mobiltelefon
[redacted]

Behandling av inlämnade personuppgifter
Vid handläggningen av ditt ärende registreras och behandlas de personuppgifter som framgår av informationen ovan. Behandlingen sker i det ärendehanteringssystem som verksamheten använder för handläggning av ditt ärende.

Jag har tagit del av ovanstående information och godkänner behandlingen av personuppgifter

Jag intygar att jag skickat in sanningsenliga uppgifter enligt ovan

Signering
Följande parter har signerat detta ärende.
Namn: JOAKIM ROOS
Person ID: [redacted]
Datum: 2024-04-26 13:40
Signerad checksumma: SHA-1 F4F59EDCD6490135F06ACB91E720F38A8C4DC99D

Namn: JOSEF KHAN
Person ID: [redacted]
Datum: 2024-04-26 13:44
Signerad checksumma: SHA-1 F4F59EDCD6490135F06ACB91E720F38A8C4DC99D

Kommunstyrelsens uppsiktsplikt över kommunala bolag

1. Rapportering

Personuppgifter
För- och efternamn
Carolina Maria Svanström

Telefon
-

E-postadress
carolina.svanstrom@vattenpalatset.com

Mobiltelefon
[redacted]

Notifieringar
E-post

Välj bolag
Vattenpalatset Vänerparken AB

Vilken roll har du?
VD

Verksamhetsår
2023

2. Kommunstyrelsens uppsiktsplikt

Kommunstyrelsens uppsiktsplikt
Bolaget lämnar följande svar och kommentarer till ledning för kommunstyrelsens uppsiktsplikt.

Efterlevnad av styrdokumenten

Bolagets verksamhet har varit förenlig med föremålet för bolagets verksamhet och ändamålet i enlighet med bolagsordningen och det för bolaget specifika ägardirektivet
Helt

Redogör för om och hur verksamheten varit förenlig med bolagsordningens beskrivning
Kommentera särskilt om avsteg har skett från det angivna föremålet

Bolaget har under året bedrivit bad- och
simhallsrörelse, utan avsteg.

Bolagets specifika ägardirektiv

Bolagets verksamhet har varit förenlig med ägardirektivets beskrivning av föremålet för bolagets verksamhet
Ja

Redogör för om och hur verksamheten varit förenlig med ägardirektivets beskrivning av inriktningen på bolagets verksamhet

Kommentera särskilt om avsteg har skett från den angivna inriktningen.

I enlighet med ägardiriktivet har bolaget drivit bad- och simhallsrörelse.

Efterlevnad av tillämpliga kommunala befogenheter

Allmänt intresse

Den verksamhet bolaget bedriver ska vara av allmänt intresse. Bolaget ska tillhandahålla allmännyttiga anläggningar eller tjänster. Riktat stöd till enskilda personer eller företag får inte förekomma.

Bolaget har agerat i enlighet med det allmänna intresse

Ja

Lokaliseringsprincipen

Verksamheten ska ha anknytning till kommunens område eller medlemmar.

Bolagets verksamhet har bedrivits i enlighet med lokaliseringsprincipen

Ja

Lokaliseringsprincipen

Bolaget ska behandla kommunmedlemmarna lika, om det inte finns sakliga skäl för något annat.

Bolagets verksamhet har bedrivits i enlighet med likställighetsprincipen

Ja

Självkostnadsprincipen

Självkostnadsprincipen innebär att bolaget inte får ta högre avgifter/priser för de produkter och tjänster som bolaget tillhandhåller än vad som motsvarar bolagets självkostnad för produkterna och tjänsterna.
Om självkostnadsprincipen är tillämplig på bolaget framgår detta av bolagsordningen. När självkostnadsprincipen inte är tillämplig anger bolagsordningen att bolagets verksamhet ska bedrivas på affärsmässig grund.

Bolagets verksamhet har bedrivits i enlighet med självkostnadsprincipen

Ja

Ange hur bolaget har uppfyllt principen

Vattenpalatset återlämnar överskott till kommunen enligt bidragsvillkoren

Konkurrensneutralitet

Med konkurrensneutralitet avses att verksamhet bedrivs på jämlika verksamhetsförutsättningar för offentlig och privat näringsverksamhet.

Bolagets verksamhet har bedrivits i enlighet med principen om konkurrensneutralitet

Ja

Förklara hur

Vattenpalatset bedrivs konkurrensneutralt genom att erbjuda sina tjänster på samma villkor ochpriser

✓ 3. Övrig information

Är du bolagets firmatecknare?

Underskrift av ansvarig firmatecknare krävs för att ärendet ska kunna handläggas.

Ja

Behandling av inlämnade personuppgifter

Vid handläggningen av ditt ärende registreras och behandlas de personuppgifter som framgår av informationen ovan. Behandlingen sker i det ärendehanteringssystem som verksamheten använder för handläggning av ditt ärende.

Jag har tagit del av ovanstående information och godkänner behandlingen av personuppgifter

Jag intygar att jag skickat in sanningsenliga uppgifter enligt ovan

Signering

Följande parter har signerat detta ärende.

Namn: Carolina Maria Svanström

Person ID: [redacted]

Datum: 2024-04-26 10:28

Signerad checksumma: SHA-1 F29BCACCDF75FF4A6A4CEEE0471CABFACF634F21

Kommunstyrelsens uppsiktsplikt över kommunala bolag

1. Rapportering

Personuppgifter
För- och efternamn
EVA-LOTTA EDIN JOHANSSON

Telefon
0530-44751

E-postadress
lotta.edin-johansson@dalsland.com

Mobiltelefon
[redacted]

Notifieringar
E-post

Välj bolag
Visit Dalsland AB

Vilken roll har du?
VD

Verksamhetsår
2023

2. Kommunstyrelsens uppsiktsplikt

Kommunstyrelsens uppsiktsplikt
Bolaget lämnar följande svar och kommentarer till ledning för kommunstyrelsens uppsiktsplikt.

Efterlevnad av styrdokumenten

Bolagets verksamhet har varit förenlig med föremålet för bolagets verksamhet och ändamålet i enlighet med bolagsordningen och det för bolaget specifika ägardirektivet
Helt

Redogör för om och hur verksamheten varit förenlig med bolagsordningens beskrivning
Kommentera särskilt om avsteg har skett från det angivna föremålet

Bolaget har arbetat med att stärka varumärket Dalsland, driva utvecklingsprojekt.

Bolagets specifika ägardirektiv

Bolagets verksamhet har varit förenlig med ägardirektivets beskrivning av föremålet för bolagets verksamhet
Ja

Redogör för om och hur verksamheten varit förenlig med ägardirektivets beskrivning av inriktningen på bolagets verksamhet
Kommentera särskilt om avsteg har skett från den angivna inriktningen.

Bolaget har arbetat med att stärka varumärket Dalsland.

Efterlevnad av tillämpliga kommunala befogenheter
Allmänt intresse
Den verksamhet bolaget bedriver ska vara av allmänt intresse. Bolaget ska tillhandahålla allmännyttiga anläggningar eller tjänster. Riktat stöd till enskilda personer eller företag får inte förekomma.

Bolaget har agerat i enlighet med det allmänna intresse
Ja

Lokaliseringsprincipen
Verksamheten ska ha anknytning till kommunens område eller medlemmar.

Bolagets verksamhet har bedrivits i enlighet med lokaliseringsprincipen
Ja

Lokaliseringsprincipen
Bolaget ska behandla kommunmedlemmarna lika, om det inte finns sakliga skäl för något annat.

Bolagets verksamhet har bedrivits i enlighet med likställighetsprincipen
Ja

Självkostnadsprincipen
Självkostnadsprincipen innebär att bolaget inte får ta högre avgifter/priser för de produkter och tjänster som bolaget tillhandhåller än vad som motsvarar bolagets självkostnad för produkterna och tjänsterna.
Om självkostnadsprincipen är tillämplig på bolaget framgår detta av bolagsordningen. När självkostnadsprincipen inte är tillämplig anger bolagsordningen att bolagets verksamhet ska bedrivas på affärsmässig grund.

Bolagets verksamhet har bedrivits i enlighet med självkostnadsprincipen
Nej

Ange eventuella avsteg samt motivera anledningen till detta
Självkostnadsprincipen tillämpas inte i bolaget.

Konkurrensneutralitet
Med konkurrensneutralitet avses att verksamhet bedrivs på jämlika verksamhetsförutsättningar för offentlig och privat näringsverksamhet.

Bolagets verksamhet har bedrivits i enlighet med principen om konkurrensneutralitet
Ja

Förklara hur
Bolaget ska bistå ägare och samarbetsparter med verktyg.

3. Övrig information

Övriga bilagor
Här kan du ladda upp bilagor som styrker dina uppgifter, exempelvis protokoll.

ÅR Visit Dalsland 2023.pdf (214 KB)
Samtliga filer ovan finns bifogade i detta dokument, se bifogade filer.

Är du bolagets firmatecknare?
Underskrift av ansvarig firmatecknare krävs för att ärendet ska kunna handläggas.

Ja

Behandling av inlämnade personuppgifter

Vid handläggningen av ditt ärende registreras och behandlas de personuppgifter som framgår av informationen ovan. Behandlingen sker i det ärendehanteringssystem som verksamheten använder för handläggning av ditt ärende.

Jag har tagit del av ovanstående information och godkänner behandlingen av personuppgifter

Jag intygar att jag skickat in sanningsenliga uppgifter enligt ovan

Signering

Följande parter har signerat detta ärende.

Namn: EVA-LOTTA EDIN JOHANSSON

Person ID: [redacted]

Datum: 2024-04-26 15:42

Signerad checksumma: SHA-1 16F1A3E79209C4F22C82865C5E72CE394D3FE2DA

Kommunstyrelsens uppsiktsplikt över kommunala bolag

1. Rapportering

Personuppgifter
För- och efternamn
ROBERT STENBERG

Telefon
-

E-postadress
robert.stenberg@algensberg.com

Mobiltelefon
0521270044

Notifieringar
E-post

Välj bolag
Hunnebergs kungajakt- och viltmuseum AB

Vilken roll har du?
VD

Verksamhetsår
2023

2. Kommunstyrelsens uppsiktsplikt

Kommunstyrelsens uppsiktsplikt
Bolaget lämnar följande svar och kommentarer till ledning för kommunstyrelsens uppsiktsplikt.

Efterlevnad av styrdokumenten

Bolagets verksamhet har varit förenlig med föremålet för bolagets verksamhet och ändamålet i enlighet med bolagsordningen och det för bolaget specifika ägardirektivet
Helt

Redogör för om och hur verksamheten varit förenlig med bolagsordningens beskrivning
Kommentera särskilt om avsteg har skett från det angivna föremålet

En verksamhetsplan har styrt arbetet i enlighet med direktiven.

Bolagets specifika ägardirektiv

Bolagets verksamhet har varit förenlig med ägardirektivets beskrivning av föremålet för bolagets verksamhet
Ja

Redogör för om och hur verksamheten varit förenlig med ägardirektivets beskrivning av inriktningen på bolagets verksamhet

Kommentera särskilt om avsteg har skett från den angivna inriktningen.

Övrigt. Formuläret skickas till behörig firmatecknare för kontroll innan signering. VD ny 1/10.

Efterlevnad av tillämpliga kommunala befogenheter

Allmänt intresse

Den verksamhet bolaget bedriver ska vara av allmänt intresse. Bolaget ska tillhandahålla allmännyttiga anläggningar eller tjänster. Riktat stöd till enskilda personer eller företag får inte förekomma.

Bolaget har agerat i enlighet med det allmänna intresse

Ja

Lokaliseringsprincipen

Verksamheten ska ha anknytning till kommunens område eller medlemmar.

Bolagets verksamhet har bedrivits i enlighet med lokaliseringsprincipen

Ja

Lokaliseringsprincipen

Bolaget ska behandla kommunmedlemmarna lika, om det inte finns sakliga skäl för något annat.

Bolagets verksamhet har bedrivits i enlighet med likställighetsprincipen

Ja

Självkostnadsprincipen

Självkostnadsprincipen innebär att bolaget inte får ta högre avgifter/priser för de produkter och tjänster som bolaget tillhandhåller än vad som motsvarar bolagets självkostnad för produkterna och tjänsterna.
Om självkostnadsprincipen är tillämplig på bolaget framgår detta av bolagsordningen. När självkostnadsprincipen inte är tillämplig anger bolagsordningen att bolagets verksamhet ska bedrivas på affärsmässig grund.

Bolagets verksamhet har bedrivits i enlighet med självkostnadsprincipen

Nej

Ange eventuella avsteg samt motivera anledningen till detta

Bolaget måste ha vissa affärsmässiga intäkter för att kunna klara budget och uppsatta mål.

Konkurrensneutralitet

Med konkurrensneutralitet avses att verksamhet bedrivs på jämlika verksamhetsförutsättningar för offentlig och privat näringsverksamhet.

Bolagets verksamhet har bedrivits i enlighet med principen om konkurrensneutralitet

Ja

Förklara hur

Genom att inte tex hålla medvetet lägre pris på tjänster eller andra uppdrag.

3. Övrig information

Är du bolagets firmatecknare?

Underskrift av ansvarig firmatecknare krävs för att ärendet ska kunna handläggas.

Nej

Ange uppgifterna på bolagets firmatecknare
Personnummer (ÅÅÅÅMMDDXXXX)
197303035609

Förnamn
Annalena

Efternamn
Levin

E-postadress
annalena.levin@vanersborg.se

Mobiltelefon
[redacted]

Behandling av inlämnade personuppgifter
Vid handläggningen av ditt ärende registreras och behandlas de personuppgifter som framgår av informationen ovan. Behandlingen sker i det ärendehanteringssystem som verksamheten använder för handläggning av ditt ärende.

Jag har tagit del av ovanstående information och godkänner behandlingen av personuppgifter

Jag intygar att jag skickat in sanningsenliga uppgifter enligt ovan

Signering
Följande parter har signerat detta ärende.
Namn: ROBERT STENBERG
Person ID: [redacted]
Datum: 2024-04-08 14:35
Signerad checksumma: EBA9098414263C0A40C6BF360A0A730F73F64F5D

Namn: ANNALENA PERNILLA LEVIN
Person ID: [redacted]
Datum: 2024-04-09 03:28
Signerad checksumma: EBA9098414263C0A40C6BF360A0A730F73F64F5D

Kommunstyrelsens uppsiktsplikt över kommunala bolag

1. Rapportering

Personuppgifter
För- och efternamn
Tore Gunnar Johansson

Telefon
[redacted]

E-postadress
gunnar.johansson@abvb.se

Mobiltelefon
[redacted]

Notifieringar
E-post

Välj bolag
Fastighets AB Vänersborg

Vilken roll har du?
VD

Verksamhetsår
2023

2. Kommunstyrelsens uppsiktsplikt

Kommunstyrelsens uppsiktsplikt
Bolaget lämnar följande svar och kommentarer till ledning för kommunstyrelsens uppsiktsplikt.

Efterlevnad av styrdokumenten

Bolagets verksamhet har varit förenlig med föremålet för bolagets verksamhet och ändamålet i enlighet med bolagsordningen och det för bolaget specifika ägardirektivet
Helt

Redogör för om och hur verksamheten varit förenlig med bolagsordningens beskrivning
Kommentera särskilt om avsteg har skett från det angivna föremålet

Ja, köpt och förvaltat näringslivsfastigheter.

Bolagets specifika ägardirektiv

Bolagets verksamhet har varit förenlig med ägardirektivets beskrivning av föremålet för bolagets verksamhet
Ja

Redogör för om och hur verksamheten varit förenlig med ägardirektivets beskrivning av inriktningen på bolagets verksamhet
Kommentera särskilt om avsteg har skett från den angivna inriktningen.

Ja, köpt och förvaltat näringslivsfastigheter

Efterlevnad av tillämpliga kommunala befogenheter
Allmänt intresse
Den verksamhet bolaget bedriver ska vara av allmänt intresse. Bolaget ska tillhandahålla allmännyttiga anläggningar eller tjänster. Riktat stöd till enskilda personer eller företag får inte förekomma.

Bolaget har agerat i enlighet med det allmänna intresse
Ja

Lokaliseringsprincipen
Verksamheten ska ha anknytning till kommunens område eller medlemmar.

Bolagets verksamhet har bedrivits i enlighet med lokaliseringsprincipen
Ja

Lokaliseringsprincipen
Bolaget ska behandla kommunmedlemmarna lika, om det inte finns sakliga skäl för något annat.

Bolagets verksamhet har bedrivits i enlighet med likställighetsprincipen
Ja

Självkostnadsprincipen
Självkostnadsprincipen innebär att bolaget inte får ta högre avgifter/priser för de produkter och tjänster som bolaget tillhandhåller än vad som motsvarar bolagets självkostnad för produkterna och tjänsterna.
Om självkostnadsprincipen är tillämplig på bolaget framgår detta av bolagsordningen. När självkostnadsprincipen inte är tillämplig anger bolagsordningen att bolagets verksamhet ska bedrivas på affärsmässig grund.

Bolagets verksamhet har bedrivits i enlighet med självkostnadsprincipen
Nej

Ange eventuella avsteg samt motivera anledningen till detta
Bolagets avkastningskrav framgår av ägardirektiven

Konkurrensneutralitet
Med konkurrensneutralitet avses att verksamhet bedrivs på jämlika verksamhetsförutsättningar för offentlig och privat näringsverksamhet.

Bolagets verksamhet har bedrivits i enlighet med principen om konkurrensneutralitet
Ja

Förklara hur
Upphandlingar sker via LOU

3. Övrig information

Är du bolagets firmatecknare?
Underskrift av ansvarig firmatecknare krävs för att ärendet ska kunna handläggas.

Ja

Behandling av inlämnade personuppgifter
Vid handläggningen av ditt ärende registreras och behandlas de personuppgifter som framgår av informationen ovan. Behandlingen sker i det ärendehanteringssystem som verksamheten använder för handläggning av ditt ärende.

Jag har tagit del av ovanstående information och godkänner behandlingen av personuppgifter

Jag intygar att jag skickat in sanningsenliga uppgifter enligt ovan

Signering

Följande parter har signerat detta ärende.

Namn: Tore Gunnar Johansson

Person ID: [redacted]

Datum: 2024-04-08 09:06

Signerad checksumma: 605C7B0FDA831685D615AE9B7A603A9E11A064D0

Kommunstyrelsens uppsiktsplikt över kommunala bolag

1. Rapportering

Personuppgifter
För- och efternamn
Tore Gunnar Johansson

Telefon
[redacted]

E-postadress
gunnar.johansson@abvb.se

Mobiltelefon
[redacted]

Notifieringar
E-post

Välj bolag
AB Vänersborgsbostäder

Vilken roll har du?
VD

Verksamhetsår
2023

2. Kommunstyrelsens uppsiktsplikt

Kommunstyrelsens uppsiktsplikt
Bolaget lämnar följande svar och kommentarer till ledning för kommunstyrelsens uppsiktsplikt.

Efterlevnad av styrdokumenten

Bolagets verksamhet har varit förenlig med föremålet för bolagets verksamhet och ändamålet i enlighet med bolagsordningen och det för bolaget specifika ägardirektivet
Helt

Redogör för om och hur verksamheten varit förenlig med bolagsordningens beskrivning
Kommentera särskilt om avsteg har skett från det angivna föremålet

Ja, förvaltning av fastigheter med lägenheter samt byggnation av nya lägenheter och äldreboenden.

Bolagets specifika ägardirektiv

Bolagets verksamhet har varit förenlig med ägardirektivets beskrivning av föremålet för bolagets verksamhet
Ja

Redogör för om och hur verksamheten varit förenlig med ägardirektivets beskrivning av inriktningen på bolagets verksamhet
Kommentera särskilt om avsteg har skett från den angivna inriktningen.

Ja, förvaltning av fastigheter med lägenheter samt byggnation av nya lägenheter och äldreboenden.

Efterlevnad av tillämpliga kommunala befogenheter
Allmänt intresse
Den verksamhet bolaget bedriver ska vara av allmänt intresse. Bolaget ska tillhandahålla allmännyttiga anläggningar eller tjänster. Riktat stöd till enskilda personer eller företag får inte förekomma.

Bolaget har agerat i enlighet med det allmänna intresse
Ja

Lokaliseringsprincipen
Verksamheten ska ha anknytning till kommunens område eller medlemmar.

Bolagets verksamhet har bedrivits i enlighet med lokaliseringsprincipen
Ja

Lokaliseringsprincipen
Bolaget ska behandla kommunmedlemmarna lika, om det inte finns sakliga skäl för något annat.

Bolagets verksamhet har bedrivits i enlighet med likställighetsprincipen
Ja

Självkostnadsprincipen
Självkostnadsprincipen innebär att bolaget inte får ta högre avgifter/priser för de produkter och tjänster som bolaget tillhandhåller än vad som motsvarar bolagets självkostnad för produkterna och tjänsterna.
Om självkostnadsprincipen är tillämplig på bolaget framgår detta av bolagsordningen. När självkostnadsprincipen inte är tillämplig anger bolagsordningen att bolagets verksamhet ska bedrivas på affärsmässig grund.

Bolagets verksamhet har bedrivits i enlighet med självkostnadsprincipen
Nej

Ange eventuella avsteg samt motivera anledningen till detta
Bolaget drivs enligt affärsmässiga principer enl. lag om Allmännyttiga kommunala bostadsaktiebolag

Konkurrensneutralitet
Med konkurrensneutralitet avses att verksamhet bedrivs på jämlika verksamhetsförutsättningar för offentlig och privat näringsverksamhet.

Bolagets verksamhet har bedrivits i enlighet med principen om konkurrensneutralitet
Ja

Förklara hur
Alla upphandlingar sker via LOU

3. Övrig information

Är du bolagets firmatecknare?
Underskrift av ansvarig firmatecknare krävs för att ärendet ska kunna handläggas.

Ja

Behandling av inlämnade personuppgifter
Vid handläggningen av ditt ärende registreras och behandlas de personuppgifter som framgår av informationen ovan. Behandlingen sker i det ärendehanteringssystem som verksamheten använder för handläggning av ditt ärende.

Jag har tagit del av ovanstående information och godkänner behandlingen av personuppgifter

Jag intygar att jag skickat in sanningsenliga uppgifter enligt ovan

Signering

Följande parter har signerat detta ärende.

Namn: Tore Gunnar Johansson

Person ID: [redacted]

Datum: 2024-04-08 08:57

Signerad checksumma: 34747CA7A8DF5CE44ED1AD7D340B15A21E5CC2ED

Kommunstyrelsens uppsiktsplikt över kommunala bolag

1. Rapportering

Personuppgifter
För- och efternamn
Per Ingemar Johansson

Telefon
053010020

E-postadress
[redacted]

Mobiltelefon
[redacted]

Notifieringar
E-post

Välj bolag
Nätaktiebolaget biogas i Brålanda AB

Vilken roll har du?
VD

Verksamhetsår
2023

2. Kommunstyrelsens uppsiktsplikt

Kommunstyrelsens uppsiktsplikt
Bolaget lämnar följande svar och kommentarer till ledning för kommunstyrelsens uppsiktsplikt.

Efterlevnad av styrdokumenten

Bolagets verksamhet har varit förenlig med föremålet för bolagets verksamhet och ändamålet i enlighet med bolagsordningen och det för bolaget specifika ägardirektivet
Helt

Redogör för om och hur verksamheten varit förenlig med bolagsordningens beskrivning
Kommentera särskilt om avsteg har skett från det angivna föremålet

Bolaget ska bygga, äga och förvalta gasledningsnät inom Vänersborg och Melleruds kommuner.

Bolagets specifika ägardirektiv

Bolagets verksamhet har varit förenlig med ägardirektivets beskrivning av föremålet för bolagets verksamhet
Ja

Redogör för om och hur verksamheten varit förenlig med ägardirektivets beskrivning av inriktningen på bolagets verksamhet

Kommentera särskilt om avsteg har skett från den angivna inriktningen.

Bolaget har under 2023 enbart förvaltat tidigare investeringar.

Efterlevnad av tillämpliga kommunala befogenheter

Allmänt intresse

Den verksamhet bolaget bedriver ska vara av allmänt intresse. Bolaget ska tillhandahålla allmännyttiga anläggningar eller tjänster. Riktat stöd till enskilda personer eller företag får inte förekomma.

Bolaget har agerat i enlighet med det allmänna intresse

Ja

Lokaliseringsprincipen

Verksamheten ska ha anknytning till kommunens område eller medlemmar.

Bolagets verksamhet har bedrivits i enlighet med lokaliseringsprincipen

Ja

Lokaliseringsprincipen

Bolaget ska behandla kommunmedlemmarna lika, om det inte finns sakliga skäl för något annat.

Bolagets verksamhet har bedrivits i enlighet med likställighetsprincipen

Ja

Självkostnadsprincipen

Självkostnadsprincipen innebär att bolaget inte får ta högre avgifter/priser för de produkter och tjänster som bolaget tillhandhåller än vad som motsvarar bolagets självkostnad för produkterna och tjänsterna.
Om självkostnadsprincipen är tillämplig på bolaget framgår detta av bolagsordningen. När självkostnadsprincipen inte är tillämplig anger bolagsordningen att bolagets verksamhet ska bedrivas på affärsmässig grund.

Bolagets verksamhet har bedrivits i enlighet med självkostnadsprincipen

Ja

Ange hur bolaget har uppfyllt principen

Vi bedriver ingen egen verksamhet utan förvaltar tidigare investeringar.

Konkurrensneutralitet

Med konkurrensneutralitet avses att verksamhet bedrivs på jämlika verksamhetsförutsättningar för offentlig och privat näringsverksamhet.

Bolagets verksamhet har bedrivits i enlighet med principen om konkurrensneutralitet

Ja

Förklara hur

Vi bedriver ingen verksamhet.

3. Övrig information

Är du bolagets firmatecknare?

Underskrift av ansvarig firmatecknare krävs för att ärendet ska kunna handläggas.

Ja

Behandling av inlämnade personuppgifter

Vid handläggningen av ditt ärende registreras och behandlas de personuppgifter som framgår av informationen ovan. Behandlingen sker i det ärendehanteringssystem som verksamheten använder för handläggning av ditt ärende.

Jag har tagit del av ovanstående information och godkänner behandlingen av personuppgifter

Jag intygar att jag skickat in sanningsenliga uppgifter enligt ovan

Signering

Följande parter har signerat detta ärende.

Namn: Per Ingemar Johansson

Person ID: [redacted]

Datum: 2024-04-07 10:32

Signerad checksumma: 75E0211DA31CCDF73A80A910C1804865259EC3BA

§ 92

Godkännande av årsredovisning 2023 för Kunskapsförbundet väst

KS 2024/349

Beslut

Kommunfullmäktige godkänner årsredovisningen för 2023 års förvaltning avseende Kunskapsförbundet Väst.

Kommunfullmäktige beviljar förbundsdirektionen och de enskilda ledamöterna i direktionen ansvarsfrihet för verksamhetsåret 2023.

Bilaga/bilagor

Bilaga 2: Årsredovisning 2023 för Kunskapsförbundet Väst - KFV

Jäv

Kenneth Borgmalm anmälde jäv och deltog inte i hanteringen av ärendet.

Sammanfattning av ärendet

Direktionen för Kunskapsförbundet Väst beslutade vid sammanträde 2024-03-19, att fastställa årsredovisning för Kunskapsförbundet Väst 2023 och överlämna densamma till kommunfullmäktige i Vänersborgs kommun och Trollhättans stad.

Årets resultat uppgår enligt årsredovisningen till ett överskott om 4 253 tkr. Utgående eget kapital för år 2023 uppgick till 34 298 tkr.

De utsedda revisorerna för Kunskapsförbundet Väst har i revisionsberättelse för år 2023, daterad 2024-05-29, tillstyrkt att förbundsdirektionen och de enskilda ledamöterna i densamma beviljas ansvarsfrihet.

Beslutsunderlag

- Kommunstyrelseförvaltningens tjänsteskrivelse 2024-06-19
- Beslut om årsredovisning för år 2023
- Rapport granskning av bokslut och årsredovisning 2023
- Revisionsberättelse för år 2023, Kunskapsförbundet Väst - KFV
- Årsredovisning 2023 för Kunskapsförbundet Väst - KFV

2024-06-19 Dnr: KS 2024/349

Handläggare
Thomas Sannemalm
thomas.sannemalm@vanersborg.se

Mottagare
Kommunstyrelsen

Godkännande av årsredovisning 2023 för Kunskapsförbundet väst

Förslag till beslut

Kommunfullmäktige godkänner årsredovisningen för 2023 års förvaltning avseende Kunskapsförbundet Väst.

Kommunfullmäktige beviljar förbundsdirektionen och de enskilda ledamöterna i direktionen ansvarsfrihet för verksamhetsåret 2023.

Sammanfattning av ärendet

Direktionen för Kunskapsförbundet Väst beslutade vid sammanträde 2024-03-19, att fastställa årsredovisning för Kunskapsförbundet Väst 2023 och överlämna densamma till kommunfullmäktige i Vänersborgs kommun och Trollhättans stad.

Årets resultat uppgår enligt årsredovisningen till ett överskott om 4 253 tkr. Utgående eget kapital för år 2023 uppgick till 34 298 tkr.

De utsedda revisorerna för Kunskapsförbundet Väst har i revisionsberättelse för år 2023, daterad 2024-05-29, tillstyrkt att förbundsdirektionen och de enskilda ledamöterna i densamma beviljas ansvarsfrihet.

Thomas Sannemalm
Ekonomichef

Bilagor

- Signerad revisionsberättelse till årsredovisningen för Kunskapsförbundet Väst
- Granskning av bokslut och årsredovisning 2023 för Kunskapsförbundet Väst
- Direktionen för Kunskapsförbundet Väst - Beslut om årsredovisning för år 2023
- Årsredovisning 2023 Kunskapsförbundet Väst

Sändlista

Kunskapsförbundet Väst
Trollhättans Stad

Ekonomikontoret

§ 13 **Dnr 2022/00028**

Budget 2023: årsredovisning Kunskapsförbundet Väst

Förbundskontoret har upprättat förslag till årsredovisning 2023. Rapporten innehåller bland annat målavstämning, ekonomisk analys och samt ekonomiska rapporter.

Kunskapsförbundets verksamheter visar ett överskott på 4 253 tkr. Det är en förbättring jämfört med delårsrapporten i augusti.

Under 2023 har mer än hälften av verksamhetsmålen kvalitet, attraktivitet och effektivitet förbättrats jämfört med tidigare år och de finansiella målen har uppfyllts. Totalt har 17 av 18 mätbara mål förbättrats eller varit oförändrade. Den sammanvägda bedömningen blir att Kunskapsförbundet under 2023 haft en god ekonomisk hushållning.

Respektive verksamhet redovisades av Anton Nilsson, Caroline Ekström och David Stockenberg.

Fråga ställdes under punkten Backspegeln om de 5 Mkr som förbundet fått i ränta. Räntan är en följd av att styrräntan gått upp och förbundet har tidigare inte haft någon ränteinkomst på kapital.

Direktionens beslut

Direktionen godkänner årsredovisning för Kunskapsförbundet Väst 2023 och överlämnar densamma till kommunfullmäktige i Vänersborgs kommun och Trollhättans stad.

Protokollsutdrag
Vänersborgs kommun
Trollhättans stad
revisorer

Granskning av bokslut och årsredovisning

2023-12-31

Rapport

Kunskapsförbundet Väst

Penneo document key: 1OUF5-W0T7T-OWNZ0-1EDUO-ZUCI6-IGGF8

KPMG AB

2024-05-21

Antal sidor 7

Innehållsförteckning

1 Sammanfattning 1
1.1 Årsredovisningens räkenskaper 1
1.2 God ekonomisk hushållning 1
1.3 Balanskravsresultat 1

2 Bakgrund 2
2.1 Syfte och revisionsfrågor 2
2.2 Avgränsning 3
2.3 Revisionskriterier 3
2.4 Metod 3

3 Resultat av granskningen 5
3.1 Årsredovisningens räkenskaper 5
3.1.1 Bedömning 5
3.2 God ekonomisk hushållning 5
3.2.1 Bedömning 6
3.3 Balanskravsresultat 7
3.3.1 Bedömning 7

Penneo document key: 1OUF5-W0T7T-OWNZ0-1EDUO-ZUCI6-IGGF8

1 Sammanfattning

Vi har fått i uppdrag att granska årsbokslut och årsredovisning för Kunskapsförbundet Väst (KFV) för räkenskapsåret 2023.

Vårt uppdrag är att granska årsredovisningen i syfte att ge revisorerna ett tillräckligt underlag för revisionsberättelsen.

Syftet med granskningarna är att bedöma om förbundets årsredovisning har upprättats i enlighet med kommunallag, lag om kommunal bokföring och redovisning samt god redovisningssed i kommuner och regioner.

Nedan följer en sammanfattning av granskningens bedömningar och rekommendationer.

1.1 Årsredovisningens räkenskaper

Utifrån vår genomförda granskning av årsbokslutet har vi noterat att kommunen gör avsteg från lag och god sed avseende följande:

- Förbundet har per 2023-12-31 redovisat samtliga leasingkontrakt som operationell leasing.

1.2 God ekonomisk hushållning

Finansiella mål:

Vi bedömer att resultatet enligt årsredovisningen är förenligt med det av direktionen fastställda finansiella målen.

Verksamhetsmål:

Vi bedömer att resultatet vad gäller verksamhetsmålen är förenliga med vad förbundsdirektionen beslutat. Detta eftersom en majoritet av målen bedöms som uppnådda alternativt oförändrade.

1.3 Balanskravsresultat

Vi bedömer, utifrån redovisningen av balanskravsresultatet i årsredovisningen, att det lagstadgade balanskravet uppfylls.

Penneo document key: 1OUF5-W0T7T-OWNZ0-1EDUO-ZUCI6-IGGF8

© 2024 KPMG AB, a Swedish limited liability company and a member firm of the KPMG network of independent member firms affiliated with KPMG International Cooperative ("KPMG International"), a Swiss entity. All rights reserved

Error! Unknown document property name.**KPMG Confidential**

2 Bakgrund

Vi har fått i uppdrag att granska årsbokslut och årsredovisning för Kunskapsförbundet Väst (KFV) för räkenskapsåret 2023.

Förbundets revisorer ska enligt 12 kap. kommunallagen (2017:725) bedöma om resultatet i årsredovisningen är förenligt med de mål som direktionen beslutat. Revisorerna ska vid granskning av årsredovisning pröva om räkenskaperna är rättvisande. Revisorernas uttalande avges i revisorernas revisionsberättelse.

Från och med den 1 januari 2023 ska årsredovisningen granskas enligt Standard för kommunal räkenskapsrevision. Standarden ska tillämpas av de sakkunniga som utför räkenskapsrevision på uppdrag av förtroendevalda revisorer i kommuner, regioner, kommunalförbund och samordningsförbund.

Standarden består av:

- Ramverk
- Anvisningar för tillämpning i kommunal räkenskapsrevision av International Standards on Auditing (ISA) samt International Standard on Review Engagements (ISRE 2410) inklusive tillämpningsanvisning för granskning av drift-och investeringsredovisning (enligt ISA 501)
- Instruktion för granskning av sammanställda räkenskaper
- Instruktion för granskning av förvaltningsberättelse

Följande moment regleras inte av standarden utan tillkommer, i enlighet med SKR:s God revisionssed i kommunal verksamhet 2022:

- Granskningen av utfallet rörande verksamhetsmålen med betydelse för god ekonomisk hushållning samt själva bedömningen av huruvida resultaten i årsredovisningen är förenliga med verksamhetsmålen samt de finansiella målen.
- Bedömning om kommunen efterlever balanskravet samt eventuellt åberopande av synnerliga skäl omfattas inte av Standard för kommunal räkenskapsrevision.

2.1 Syfte och revisionsfrågor

Vårt uppdrag är att granska årsredovisningen i syfte att ge revisorerna ett tillräckligt underlag för revisionsberättelsen.

Syftet med granskningarna är att bedöma om förbundets årsredovisning har upprättats i enlighet med kommunallag, lag om kommunal bokföring och redovisning samt god redovisningssed i kommuner och regioner.

Granskningen av årsredovisningen ska besvara följande revisionsfrågor:

- Har årsredovisningens balansräkning, resultaträkning, kassaflödesanalys, drift- och investeringsredovisning samt noter upprättats i enlighet med lagen om kommunal bokföring och redovisning (LKBR) och ger en i alla väsentliga avseenden rättvisande bild av förbundets finansiella ställning per den 31 december 2023 och av dess finansiella resultat och kassaflöde för året?
- Är förvaltningsberättelsens lagstadgade delar förenliga med årsredovisningens övriga delar?

© 2024 KPMG AB, a Swedish limited liability company and a member firm of the KPMG network of independent member firms affiliated with KPMG International Cooperative ("KPMG International"), a Swiss entity. All rights reserved

Penneo document key: 1OUF5-W0T7T-OWNZ0-1EDUO-ZUCI6-IGGF8

- Har förvaltningsberättelsen upprättats i enlighet med LKBR?
- Har sammanställda räkenskaper konsoliderats i enlighet med LKBR?
- Är resultatet i årsredovisningen förenligt med de mål som direktionen beslutat, som är av betydelse för god ekonomisk hushållning?
- Efterlever förbundet balanskravet och har eventuella negativa balanskravsresultat och åberopande av synnerliga skäl hanterats korrekt?

2.2 Avgränsning

Vår granskning omfattar årsredovisningen per 2023-12-31. Granskningen av räkenskaperna har utförts i den omfattning som krävs enligt Standard för kommunal räkenskapsrevision. Granskningen av måluppfyllelse och bedömning av balanskravet har utförts enligt SKR:s God revisionssed i kommunal verksamhet 2022.

Fel i räkenskaperna betraktas som väsentliga om de är av sådan omfattning eller typ att de, om de varit kända för en välinformerad läsare av årsredovisningen, hade påverkat dennes bedömning av förbundet. Detta kan inkludera såväl kvalitativa som kvantitativa fel och varierar mellan kommuner och verksamheter.

2.3 Revisionskriterier

Bedömningsgrund för våra bedömningar avseende årsredovisningens räkenskaper bygger på följande revisionskriterier:

- Kommunallag (KL) och lag om kommunal bokföring och redovisning (LKBR)
- God redovisningssed, definierad av Rådet för Kommunal Redovisning (RKR)

Vid bedömning av god ekonomisk hushållning bygger vår bedömning även på:

- Interna regelverk och instruktioner
- Direktionsbeslut

2.4 Metod

Granskningarna har genomförts genom bland annat:

- Processgenomgång
- Stickprov och andra urvalsmetoder
- Dataanalys
- Kartläggning av IT-miljön
- Intervjuer med berörda tjänstepersoner
- Avstämning mot redovisningsregelverk
- Granskning av interna kontroller som är av relevans för upprättandet av de finansiella rapporterna
- Verifiering av årsredovisning mot huvudbok samt underlag för denna

Revisionens faser kan kategoriseras i Planering, Genomförande och Rapportering.

I planeringsfasen har vi haft inledande genomgång av villkoren för uppdraget, fastställande av vilka dokumentationskrav som finns, vem som bär ansvaret vid oegentligheter samt kommunikationen under revisionens gång. En viktig del i

© 2024 KPMG AB, a Swedish limited liability company and a member firm of the KPMG network of independent member firms affiliated with KPMG International Cooperative ("KPMG International"), a Swiss entity. All rights reserved

Penneo document key: 1OUF5-W0T7T-OWNZ0-1EDUO-ZUCI6-IGGF8

planeringsfasen är att identifiera risker, värdera riskernas utifrån allvarlighet och sannolikhet samt att identifiera lämpliga granskningsåtgärder.

Genomförandefasen har omfattat fortsatt planering då den interna kontrollen som har översiktligt granskats och de iakttagelser som gjorts i samband med denna granskning har beaktats i granskningen av årsbokslutet. Granskningen av den interna kontrollen tar sin utgångspunkt i kundens processer, bedömningar i redovisningen och finansiella ramverk. Förståelsen för de väsentliga processerna har dokumenterats och en bedömning kring risken för oegentligheter har gjorts. Vidare utgör IT-miljön en viktig del av förbundets verksamhet och en dokumenterad förståelse kopplat till detta område har ingått som en del av den interna kontrollen. Vi har skaffat oss en förståelse för den interna kontrollen för att identifiera lämpliga granskningsåtgärder men inte för att uttala oss om effektiviteten i kontrollerna/processerna.

En revisionsstrategi har bestämts utifrån den inledande planeringen och den förståelse som skaffats i samband med granskningen av den interna kontrollen. Andra delen av genomförandefasen har omfattat inhämtande av revisionsbevis genom granskning och dokumentation av:

- Balans och resultaträkning
- Närståendetransaktioner
- Sammanställda räkenskaper
- Drift- och investeringsredovisningen
- Förvaltningsberättelse

Som en del i den avslutande fasen har vi inhämtat ett skriftligt uttalande enligt ISA 580. Det har inhämtats från de tjänstepersoner som har uppdraget att verkställa bokslutsprocessen och den interna kontrollen i förbundets redovisning, system och rutiner.

Granskningarna avser förbundets årsredovisning som tagits av direktionen den 2024-03-19.

Rapporten är faktakontrollerad av förbundet.

Penneo document key: 1OUF5-W0T7T-OWNZ0-1EDUO-ZUCI6-IGGF8

© 2024 KPMG AB, a Swedish limited liability company and a member firm of the KPMG network of independent member firms affiliated with KPMG International Cooperative ("KPMG International"), a Swiss entity. All rights reserved

3 Resultat av granskningen

Nedan redogörs för resultatet av granskningen och de noteringar som gjorts i samband med denna.

3.1 Årsredovisningens räkenskaper

Enligt 4 kap. 1 § LKBR ska en årsredovisning innehålla en förvaltningsberättelse, resultaträkning, balansräkning, kassaflödesanalys, noter, driftredovisning, investeringsredovisning och sammanställda räkenskaper (om sådana upprättas enligt 12 kap 2 § LKBR).

Förbundet gör i årsredovisningen avsteg från lag och god sed avseende följande:

- Förbundet har per 2023-12-31 redovisat samtliga leasingkontrakt som operationell leasing vilket enligt vår bedömning kan utgöra ett avsteg från RKR R5 och god redovisningssed.

  Förbundet redovisar alla leasingkontrakt som operationella, vilket kan innebära ett avsteg från RKRs rekommendation R5 Leasing, förbundet upplyser om detta eventuella avsteg i årsredovisningen. Som en konsekvens av att förbundet redovisar alla leasingkontrakt som operationella utan att ha presenterat någon utredning eller kartläggning som styrker denna hantering, har vi inte kunnat inhämta tillräckliga och ändamålsenliga revisionsbevis avseende redovisningen av leasingkontrakt. Till följd av detta har vi inte kunnat avgöra om det hade varit nödvändigt med ändringar gällande redovisningen av leasingkontrakt i balansräkning, resultaträkning samt noter.

3.1.1 Bedömning

Enligt vår bedömning har årsredovisningens balansräkning, resultaträkning, kassaflödesanalys, drift- och investeringsredovisning samt noter, med undantag av ovan punkt, upprättats i enlighet med LKBR och ger en i alla väsentliga avseenden rättvisande bild av förbundets finansiella ställning per den 31 december 2023 och av dess finansiella resultat och kassaflöde för året.

Förvaltningsberättelsens lagstadgade delar är förenliga med årsredovisningens övriga delar och förvaltningsberättelsen har upprättats i enlighet med LKBR.

3.2 God ekonomisk hushållning

Enligt 11 kap. KL ska förbundet i budgeten ange finansiella mål och verksamhetsmål som har betydelse för god ekonomisk hushållning. Revisorerna ska bedöma om resultatet i delårsrapporten är förenligt med de beslutade målen.

I KL stadgas även att förbund ska ha en god ekonomisk hushållning, vilket får ses som ett överordnat krav och innebär i de allra flesta fall att det inte räcker med att intäkterna enbart täcker kostnaderna, eftersom det på längre sikt urholkar verksamhetens ekonomi.

© 2024 KPMG AB, a Swedish limited liability company and a member firm of the KPMG network of independent member firms affiliated with KPMG International Cooperative ("KPMG International"), a Swiss entity. All rights reserved

Penneo document key: 1OUF5-W0T7T-OWNZ0-1EDUO-ZUCI6-IGGF8

Enligt kommunallagens bestämmelser ska direktionen i budgeten ange finansiella mål och verksamhetsmål som har betydelse för god ekonomisk hushållning. Revisorerna ska bedöma om resultatet i årsredovisningen är förenligt med de av direktionen beslutade målen.

Kunskapsförbundet har i mål- och resursplan antagit tre verksamhetsmål och två finansiella mål. Om målen till övervägande del är uppfyllda eller oförändrade och resurstilldelningen bedöms som skälig i relation till målen kan verksamheten antas ha en god ekonomisk hushållning.

Av årsredovisningen framgår att de två finansiella målen uppnås. För de tre verksamhetsmålen framgår att *”… Kunskapsförbundet inte entydigt [når] sina uppsatta mål för elevernas utbildning och lärande 2023.”* Däremot framgår att måluppfyllelsen för övriga mål bedöms som *”sammanfattningsvis god”.*

Finansiella mål

De två finansiella målen är följande:

- *Intäkterna ska minst uppgå till kostnaderna.*

Årets resultat blev ett överskott på 4 253 tkr vilket enligt årsredovisningen innebär att målet uppfylls.

- *Investeringar ska finansieras med egna medel genom överskott på årets resultat/och eller genom avskrivningar.*

Inga lån har tagits för att finansiera årets investeringar vilket enligt årsredovisningen innebär att målet uppfylls.

Verksamhetsmål

Förbundet har definierat följande tre verksamhetsmål med tillhörande nyckeltal:

- *Alla elever ska nå alla mål*

Måluppfyllelse mäts genom sammanställningar av betygs- och provresultat och omfattar en mängd mått för samtliga utbildningar i Kunskapsförbundet. Resultaten uppges redovisas i sin helhet i Kvalitetsrapporten. I årsredovisningen redovisas resultatet för sex nyckeltal. Av årsredovisningen framgår att resultatet för fyra av nyckeltalen förbättrats och att två är oförändrade. Enligt årsredovisningen *”… når Kunskapsförbundet inte entydigt sina uppsatta mål för elevernas utbildning och lärande 2023.”*

- *En attraktiv utbildningsaktör*

Måluppfyllelsen mäts genom fyra nyckeltal. Av årsredovisningen framgår att resultatet för tre av nyckeltalen är oförändrat och ett har förbättrats.

- *En effektiv organisation*

Måluppfyllelsen mäts genom sex nyckeltal. Av årsredovisningen framgår att resultatet för tre nyckeltal förbättrats, två är oförändrade och ett försämras.

3.2.1 Bedömning

Finansiella mål:

Av årsredovisningen framgår en övergripande uppföljning avseende de två finansiella målen.

© 2024 KPMG AB, a Swedish limited liability company and a member firm of the KPMG network of independent member firms affiliated with KPMG International Cooperative (“KPMG International”), a Swiss entity. All rights reserved

Error! Unknown document property name.**KPMG Confidential**

Penneo document key: 1OUF5-W0T7T-OWNZ0-1EDUO-ZUCI6-IGGF8

Vår sammanfattande bedömning är att resultatet vad gäller de finansiella målen är förenligt med vad förbundsdirektionen beslutat. Detta eftersom de två finansiella målen uppnås för helåret.

Verksamhetsmål:

Av årsredovisningen framgår en övergripande uppföljning avseende de tre verksamhetsmålen.

Vår sammanfattande bedömning är att resultatet vad gäller verksamhetsmålen är förenliga med vad förbundsdirektionen beslutat. Detta eftersom en majoritet av målen bedöms som uppnådda alternativt oförändrade.

3.3 Balanskravsresultat

Ett förbund ska enligt KL göra en avstämning av balanskravet och detta ska redovisas i förvaltningsberättelsen.

Eventuella negativa resultat som uppkommer ska enligt KL regleras inom tre år. Om det föreligger synnerliga skäl finns emellertid möjlighet att inte reglera ett negativt resultat. RKR har lämnat information om beräkning och redovisning av balanskravet utifrån tolkning av förarbeten till reglerna om balanskrav i LKBR och KL.

Förbundets balanskravsresultat för räkenskapsåret 2023 uppgår till 4,2 mnkr. Förbundet har inga tidigare negativa balanskravsresultat att återställa.

3.3.1 Bedömning

Vi bedömer, utifrån redovisningen av balanskravsresultatet i årsredovisningen, att det lagstadgade balanskravet uppfylls.

Datum som ovan

KPMG AB

Kristoffer Bodin
Auktoriserad revisor

Josefine Kjellberg
Certifierad kommunal revisor

Penneo document key: 1OUF5-W0T7T-OWNZ0-1EDUO-ZUCI6-IGGF8

© 2024 KPMG AB, a Swedish limited liability company and a member firm of the KPMG network of independent member firms affiliated with KPMG International Cooperative ("KPMG International"), a Swiss entity. All rights reserved

Error! Unknown document property name.**KPMG Confidential**

PENNEO

Signaturerna i detta dokument är juridiskt bindande. Dokumentet är signerat genom Penneo™ för säker digital signering. Tecknarnas identitet har lagrats, och visas nedan.

"Med min signatur bekräftar jag innehållet och alla datum i detta dokumentet."

JOSEFINE KJELLBERG
Certifierad kommunal revisor
Serienummer: 64474869dfcbaf[…]a2fb7b8182eba
IP: 195.84.xxx.xxx
2024-05-21 09:25:04 UTC

Yngve Roger Kristoffer Bodin
Auktoriserad revisor
Serienummer: 0a6fb105ff7c07[…]b670372d4c2b2
IP: 94.246.xxx.xxx
2024-05-21 09:28:36 UTC

Penneo dokumentnyckel: 1OUF5-W0T7T-OWNZ0-1EDUO-ZUCI6-IGGF8

Detta dokument är digitalt signerat genom **Penneo.com.** Den digitala signeringsdatan i dokumentet är säkrad och validerad genom det datorgenererade hashvärdet hos det originella dokumentet. Dokumentet är låst och tidsstämplat med ett certifikat från en betrodd tredje part. All kryptografisk information är innesluten i denna PDF, för framtida validering om så krävs.

Hur man verifierar originaliteten hos dokumentet
Detta dokument är skyddat genom ett Adobe CDS certifikat. När du öppnar dokumentet i Adobe Reader bör du se att dokumentet är certifierat med **Penneo e-signature service <penneo@penneo.com>** Detta garanterar att dokumentets innehåll inte har ändrats.

Du kan verifiera den kryptografiska informationen i dokumentet genom att använda Penneos validator, som finns på **https://penneo.com/validator**

Revisorerna 20240529

Till

Fullmäktige i Trollhättans stad

Fullmäktige i Vänersborgs kommun

För kännedom Direktionen Kunskapsförbundet Väst

Revisionsberättelse för år 2023.

Vi av fullmäktige utsedda revisorer har granskat den verksamhet som bedrivs i kommunförbundet (222000-2998). Granskningen har utförts av sakkunniga som biträder revisorerna.

Direktionen ansvarar för att verksamheten bedrivs enligt gällande mål, beslut och riktlinjer samt de lagar och föreskrifter som gäller för verksamheten. De ansvarar också för att det finns en tillräcklig intern kontroll.

Revisorerna ansvarar för att granska verksamhet, intern kontroll och räkenskaper samt pröva om verksamheten bedrivits enligt de uppdrag, mål, lagar och föreskrifter som gäller för verksamheten.

Granskningen har utförts enligt kommunallagen, god revisionssed i kommunal verksamhet, förbundsordning och revisionsreglementet.

Vi bedömer sammantaget att direktionen i Kunskapsförbundet Väst har bedrivit verksamheten på ett ändamålsenligt och från ekonomisk synpunkt tillfredsställande sätt.

Vi bedömer att räkenskaperna i väsentligt är rättvisande.

Vi bedömer att direktionens interna kontroll har varit tillräcklig.

Vi bedömer sammantaget att resultatet enligt årsredovisningen är förenligt med de finansiella mål och verksamhetsmål som direktionen uppställt.

Vi tillstyrker att respektive fullmäktige beviljar ansvarsfrihet för direktionen samt de enskilda ledamöterna i densamma.

Vänersborg 20240529

[redacted]

Sven Erik Larsson

Förtroendevald revisor

Vänersborg kommun

vakant

Förtroendevald revisor

Trollhättans kommun

Bilaga :Granskning av årsbokslut och årsredovisning per 2023-12-31

Årsredovisning 2023

Innehåll

Innehåll 1
Direktionens ordförande och förbundsdirektören har ordet 2
Det här är Kunskapsförbundet 3
Kunskapsförbundets vision -drömmen om framtiden 4
Förvaltningsberättelse 5
- Översikt över verksamhetens utveckling 5
- Förbundets organisation 6
- Viktiga förhållanden för resultat och ekonomisk ställning 7
- Händelser av väsentlig betydelse 12
- Styrning och uppföljning av förbundets verksamhet 14
- God ekonomisk hushållning och ekonomisk ställning 15
- Balanskravsresultat 29
- Väsentliga personalförhållanden 30
- Förväntad utveckling 33

Ekonomisk redovisning 35
- Resultaträkning 35
- Balansräkning 35
- Kassaflödesanalys 36
- Noter 37

Driftsredovisning 41
Investeringsredovisning 44

Direktionens ordförande och förbundsdirektören har ordet

Tio år av samhällsaktörskap och framtidslust

Den första januari 2023 fyllde Kunskapsförbundet officiellt 10 år. Det var den dagen för tio år sedan som Vänersborg och Trollhättan överlät huvudmannaskapet för sina gymnasie- och vuxenutbildningar till det nybildade kommunalförbundet Kunskapsförbundet Väst. En nyvald direktion fick sålunda börja året med att äta födelsedagstårta tillsammans med de 650 medarbetarna i Drömfabriken, som förbundet kallas internt.

Kunskapsförbundet är den stora kommunala gymnasie- och vuxenutbildningen i Vänersborg och Trollhättan och vi välkomnar alla elever, oavsett bakgrund och omständigheter. Under 2023 har Kunskapsförbundet anordnat utbildning för 7800 ungdomar och vuxna och sedan starten för 10 år sedan har nästan 29 000 elever strömmat igenom våra utbildningar. Kunskapsförbundet är med andra ord en tung och viktig samhällsaktör med stora möjligheter att göra väsentlig skillnad för såväl samhälle som individ.

Kunskapsförbundet anordnar allt ifrån grundläggande utbildningar i språk och studieförberedelser till avancerade spetsutbildningar, elitidrottsutbildningar och mycket branschspecifika studier i fin samverkan med enskilda företag. 2023 blev året då Kunskapsförbundet tillsammans med branscherna mer omfattande än tidigare tog sig an utmaningen med arbetslivets kompetensbrist. En statlig reform, där kommuner anbefalls samverka kring utbildningsutbud och -dimensionering, spetsade till samverkan ytterligare och förbundet tecknade avtal med Mellerud, Uddevalla och Orust.

I denna årsredovisning beskrivs resultaten från det gångna året utifrån de målsättningar som den politiska direktionen beslutat om. Trots utmanande omständigheter har resultaten varit stabila under året. På vuxenutbildningen har 450 examensbevis utfärdats från yrkeshögskolan och utbildningar på gymnasial nivå och aldrig tidigare har en så stor andel gymnasieungdomar lämnat Kunskapsförbundets skolor med en examen. Det som möjliggjort detta är det fantastiska arbete som personalen i Drömfabriken utfört under året. Arbetet har bedrivits på ett engagerat och professionellt sätt, och detta trots att omständigheterna varit minst sagt utmanande. Inflation och sinande kommunala kassor, krig i Europa, desinformation, kriminalitet och lokalt hög arbetslöshet skapade ökad social oro och splittring i samhället under året. Skolan stod naturligtvis inte utanför den här utvecklingen, utan blev i allra högsta grad en del av den.

Men samtidigt som vi översköljdes av den nya tidens oro växte vår förvissning om att vi kan göra stor skillnad och verka som en positiv motvikt. Genom utbildning får människor verktyg och nycklar till både ett självständigt och samskapande liv. Så medan omvärlden skakade till stod skolan fast i sina värden som demokrati, alla människors lika värde, trygghet, inkludering, kunskap och bildning. Skolan stod fast mellan fanatism och framtidslust.

Utmaningarna till trots ser vi med tillförsikt fram mot 2024, ett år som också ser ut att innehålla en del utmaningar och ovissheter. Oavsett vad som väntar är vi i Kunskapsförbundet rustade och motiverade för att bidra till att våra elever, och våra städer, ska bli så mycket de kan.

Mikael Arvemark
Direktionens ordförande

Maria Hildefors
Förbundsdirektör

Det här är Kunskapsförbundet

Kunskapsförbundet Väst är ett kommunalförbund som startade 2013. Som ansvarig för Trollhättans stads och Vänersborgs kommuns gymnasie- och vuxenutbildningar övertar Kunskapsförbundet förbundsmedlemmarnas lag- och författningsstadgade skyldigheter och befogenheter för dessa verksamheter. Det innebär att förbundet ansvarar för all gymnasie- och vuxenutbildning i kommunal regi, egen såväl som upphandlad. Förbundet betalar också för de gymnasieelever som är folkbokförda i medlemskommunerna men som väljer att studera i andra friskolor eller andra kommuner.

Kunskapsförbundet har tre egna gymnasieskolor. Nästan 2 700 elever går på Birger Sjöberggymnasiet i Vänersborg och Magnus Åbergsgymnasiet och Nils Ericsonsgymnasiet i Trollhättan. Gymnasiet omfattar 16 nationella program, lärlingsprogram samt introduktions-programmen. Några program finns i både Trollhättan och Vänersborg och anpassad gymnasieskola finns på Magnus Åbergsgymnasiet.

Kunskapsförbundets vuxenutbildning har nästan 2 200 heltidsplatser och den består av utbildnings-formerna Grundläggande vuxenutbildning (Gruv), Gymnasial vuxenutbildning (GYvux), Utbildning i svenska för invandrare (Sfi) och Komvux som anpassad utbildning. Utöver detta bedriver vuxen-utbildningen utbildningar som beviljats genom statsbidrag, såsom yrkesutbildningar, lärlings-utbildning och yrkeshögskoleutbildningar (YH). Det finns också uppdragsutbildningar som finansieras av olika uppdragsgivare.

Kunskapsförbundets vision - drömmen om framtiden

Visionen är den övergripande ledstjärnan för Kunskapsförbundet och anger färdriktningen och ambitionsnivån för hela organisationen. Visionen innebär att Kunskapsförbundet vill se på sig själv som en drömfabrik, en plats dit alla kan komma med sina drömmar. Det kan vara drömmar om yrken, om branscher eller om att utvecklas såväl individuellt som tillsammans med andra.

Kunskapsförbundet vill inte vara en fabrik där man producerar exakt likadana produkter i en monoton process, utan vi ser oss tvärtom som en drömfabrik som förädlar råvaror med perfekta förutsättningar för att var och en ska kunna växa som människa, bortom läroplanen. Tänk om alla som utbildar sig i Kunskapsförbundet känner lust och glädje inför framtiden och att de kan bli utrustade med hopp, självförtroende och tillförsikt, förutom lagstadgade kunskaper och färdigheter. Det är visionen som Kunskapsförbundet tar sikte på.

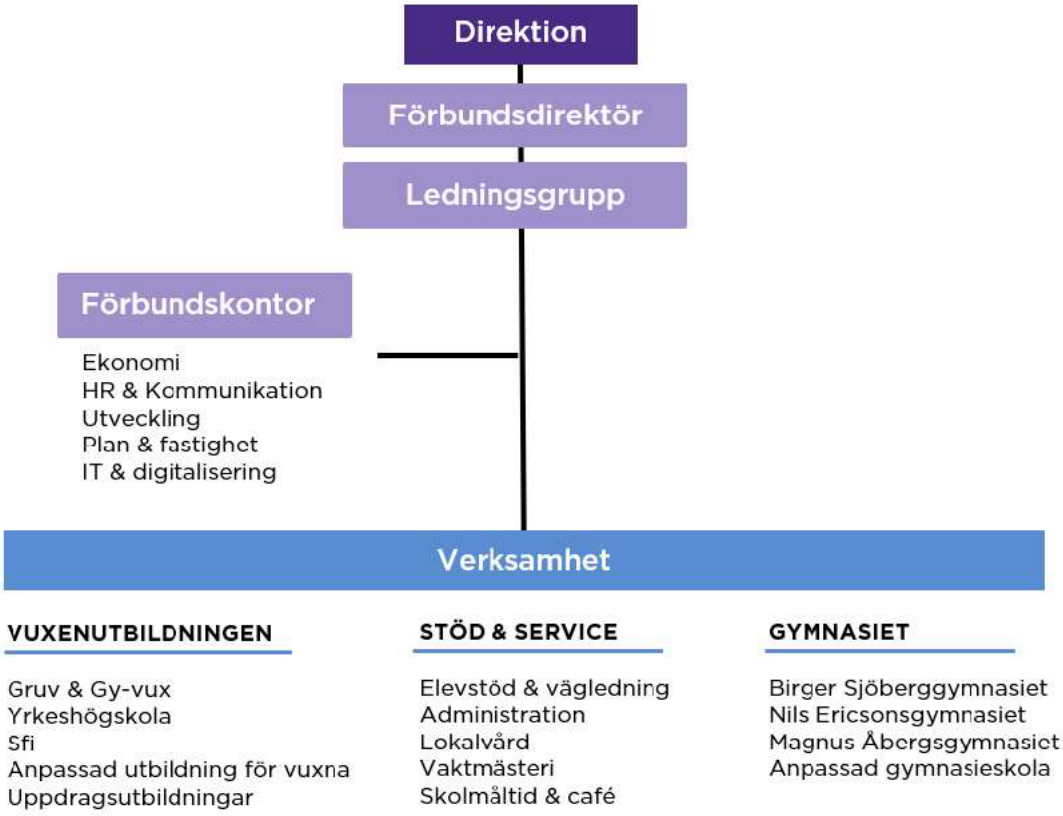
Förvaltningsberättelse

Översikt över verksamhetens utveckling

	2019	2020	2021	2022	2023
Intäkter, tkr	**654 194**	**666 531**	**700 971**	**721 268**	**755 070**
Kostnader, tkr	**659 205**	**659 000**	**695 450**	**712 357**	**750 817**
Varav personalkostnad	*364 832*	*350 428*	*366 265*	*375 960*	*399 184*
Varav interkommunal kostnad, gymnasiet	*133 812*	*145 253*	*151 130*	*151 572*	*163 166*
Varav hyror	*73 456*	*73 896*	*78 853*	*81 711*	*80 266*
Årets resultat, tkr	-5 011	7 531	5 521	8 912	4 253
Soliditet	5 %	8 %	8 %	10 %	11 %
Investeringar, tkr	3 728	7 856	6 314	4 633	5 217
Antal anställda	628	646	633	654	644

	2019	2020	2021	2022	2023
Elever I egna skolor					
Antal elever gymnasiet/gymnasiesärskola	2 705	2 663	2 685	2 669	2 684
Varav elever från andra kommuner gymnasiet/gymnasiesärskola	*292*	*294*	*267*	*249*	*256*
Antal studerande vuxenutbildning, helårsplatser	2 488	2 444	2 374	2 368	2 162
Antal studerande vuxenutbildning, unika personer	4 464	4 596	4 463	4 598	4 751
Elever i andra skolor					
Antal elever i friskolor eller andra kommuner, gymnasiet	1 252	1 356	1 399	1 397	1 375

Förbundets organisation

Finansiering

Kunskapsförbundets finansieras till största delen av medlemskommunerna. Gymnasieverksamheten genom förbundsbidrag och den kommunala vuxenutbildningen genom särskilda uppdragsavtal som tecknas mellan förbundet och respektive förbundsmedlem. Förbundet bedriver också utbildningar som beviljats statsbidrag, såsom yrkesvux, lärlingsutbildning och yrkeshögskoleutbildningar, och uppdragsutbildningar som finansieras av olika uppdragsgivare.

Förbundsbidraget baseras på förbundsmedlemmarnas totala befolkning i åldern 16-18 år (målgrupp). Enligt förbundsordningen ansvarar Kunskapsförbundet även för de elever som väljer att gå sin gymnasieutbildning i friskolor eller i andra kommuner. Det innebär att förbundet betalar till friskolor och andra kommuner för de elever som väljer det alternativet. På samma sätt får förbundet ersättning om elever från andra kommuner väljer våra gymnasieskolor.

Förbundsordningen reglerar också hur förbundsbidraget ska fördelas mellan kommunerna. Bidraget ska fördelas efter respektive förbundsmedlems procentuella andel av förbundets totala befolkning i åldern 16-18 år.

Kunskapsförbundet har tagit över ansvaret för den kommunala vuxenutbildningen från medlemskommunerna men uppdragsavtalen baseras inte utifrån befolkningsprognoser. Förbundet tar tillsammans med respektive medlemskommun tagit fram behovsprognoser utifrån de olika skolformerna och dessa ligger till grund för uppdragsavtalen. Kunskapsförbundet har också ansvaret för de elever som utbildas av annan aktör på samma sätt som för gymnasieeleverna.

Viktiga förhållanden för resultat och ekonomisk ställning

Omvärldsanalys

Vilka händelser i samtiden och runt hörnet samt vilka förändringar i omvärlden och närvärlden kommer att kunna påverka våra möjligheter att fortsätta vara en framgångsrik utbildningsorganisation för våra elever?

I Kunskapsförbundets omvärldsanalys för de närmaste åren beskrivs olika områden som kan påverka oss. Här får du en kort sammanfattning och vill du veta mer hänvisar vi till *Omvärldsanalys 2024 - 2026* som även innehåller intressanta frågeställningar och diskussionspunkter.

Demografi

Sverige står inför en utmaning när antalet gamla ökar och antalet invånare i arbetsför ålder minskar. Befolkningsförändringen leder till större efterfrågan på offentlig verksamhet som vård och omsorg och utmaningen blir att bemanna och finansiera dessa verksamheter när det är färre personer i den arbetsföra åldern som arbetar. Färre personer som arbetar leder till minskade skatteintäkter och kommunernas försörjningsbörda ökar.

Enligt de senaste befolkningsprognoserna från Trollhättan stad och Vänersborg kommun kommer invånarantalet att öka de kommande åren. För ungdomar i gymnasieåldern 16 - 18 år förväntas en mindre ökning i Tvåstad med 149 individer fram till 2030 där Trollhättan står för den största förändringen.

Hur stor andel av befolkningen som i framtiden kommer att studera på vuxenutbildningen är svårare att beräkna. En ökande befolkning i Tvåstad inom de närmsta åren innebär inte per automatik ett ökat tryck på vuxenutbildningen. Däremot pekar andra faktorer på en ökad efterfrågan på vuxenutbildning, som till exempel den relativt höga arbetslösheten i närområdet som kan bli ännu högre i en lågkonjunktur och vid strukturella förändringar på arbetsmarknaden framdrivna av bland annat teknisk utveckling.

Ekonomi och konjunktur

Svängningarna i global och svensk ekonomi har varit stora de senaste åren. Pandemin orsakade en global lågkonjunktur som trots utmaningarna visade relativt snabb återhämtning under 2021. Arbetsmarknaden har hittills visat sig förvånansvärt motståndskraftig mot den sjunkande konjunkturen men väntas mattas av framöver.

Kommunernas ekonomi är ansträngd i hela landet på grund av ökande inflation som i sin tur innebär ökade pensionskostnader och höjda prisnivåer på det mesta. Inflationens utveckling framöver kommer att vara avgörande för kommunernas ekonomi och verksamheter. I och med en avmattad arbetsmarknad spår SKR att kommunerna brottas med en inbromsning av skatteunderlagen under 2023 och 2024 men att de sedan återhämtar sig. Denna återhämtning är dock avhängig av att inflationen går ner till stabila nivåer under samma tidsperiod.

Kommunerna i Sverige stod även innan denna lågkonjunktur inför stora ekonomiska utmaningar på längre sikt. Dessa kvarstår och består främst av demografiska förändringar som beskrivs under rubriken Demografi. Även om kommunerna ska tillhandahålla samma tjänster och en lika hög servicenivå som idag krävs lösningar som effektiviserar verksamheterna och det kravet påverkar naturligtvis också Kunskapsförbundet.

Kunskapsförbundet påverkas i hög grad av både de globala ekonomiska svängningarna som av kommunernas ekonomiska förutsättningar. Kunskapsförbundet är en del av Trollhättans stad och Vänersborgs kommun och utmaningarna för medlemskommunerna spiller därför över på oss.

Hur djup och hur lång lågkonjunkturen blir avgör hur stora anpassningar Kunskapsförbundet kommer att behöva genomföra och klara av att göra.

Överetablering av gymnasieskolor

Kommunernas befolkningsprognoser visar att invånarantalet ökar något men här finns en osäkerhet kring hur många av dessa elever som kommer till Kunskapsförbundets skolor. Anledningen är att antalet fristående aktörer och utbildningsplatser inom gymnasieskolan har ökat, framför allt i Trollhättan där det nu är en överetablering av det totala antalet gymnasieplatser. För ett par år sedan startade ytterligare en friskola och flera andra utökade antalet platser.

Vuxenutbildningen förändras med samhället

Under de senast åren har flera utredningar fokuserat på att tydliggöra och förstärka vuxenutbildningens viktiga roll för arbetslivets kompetensförsörjning. Utbudet av utbildningsplatser ska harmoniera med den aktuella bristen på arbetskraft och efterfrågan på arbetsmarknaden. Samhällets behov får en större betydelse medan individens önskemål tonas ner något. Den statliga finansieringen av antalet platser inom regionalt yrkesvux och yrkeshögskolan kommer att öka under de närmaste åren för att möta den omfattande kompetensbrist som väntas inom många områden. För en snabbare och effektivare kompetensförsörjning kan exempelvis olika former av yrkespaket, en förenklad form av yrkesutbildning för vuxna, vara en bra modell. Kunskapsförbundet arbetar redan med yrkespaket men allt tyder på att den här typen av utbildningar behöver utvecklas och utökas.

Arbetsmarknad och utbildningsbehov

Under flera år med pandemi var påverkan på den svenska arbetsmarknaden stor med hög arbetslöshet och svårigheter för flera branscher. Efter en viss återhämtning blev kriget i Ukraina den utlösande faktorn till en osäker period ekonomiskt och politiskt i såväl Sverige som omvärlden. Hög inflation och räntehöjningar har fått stor påverkan på den svenska ekonomin och arbetsmarknaden. Arbetsförmedlingens prognoser pekar på en stigande arbetslöshet under 2024 och att fler kommer att behöva skola om sig för att hitta ett nytt arbete. Det kan handla om att tillägna sig en yrkesutbildning för att kunna byta till en bransch med större efterfrågan eller läsa in behörighet för högre studier. Strukturella förändringar på arbetsmarknaden och den konjunkturrelaterade arbetslösheten innebär därför sannolikt ett ökat tryck på Kunskapsförbundets vuxenutbildningar. I de höga arbetslöshetstalen i Trollhättan och Vänersborg inryms en betydande andel personer som står långt ifrån arbetsmarknaden. Dessa behöver i många fall rustas med förberedande utbildning med individuellt stöd för att kunna ha förutsättningar att påbörja en reguljär utbildning. Den typen av utbildning har Kunskapsförbundet utformat under senare år för att ge denna målgrupp bättre förutsättningar till fullföljda studier.

Det finns ett behov av en fördjupad samverkan mellan Kunskapsförbundet, kommunernas näringslivs- och arbetsmarknadsenheter, Arbetsförmedlingen och andra aktörer kring att kartlägga såväl arbetslivets behov av arbetskraft som individernas behov av utbildning. Här kan Kunskapsförbundet vara en samordnade kraft, men vi kan konstatera att Arbetsförmedlingens uppdrag har förändrats och därmed deras möjligheter att understödja organisationer som Kunskapsförbundet. Vi har idag ett läge där en rad fristående aktörer inom "rusta och matcha" delvis har övertagit Arbetsförmedlingens roll lokalt. Det gör det svårare för Kunskapsförbundet att överblicka det samlade utbildningsbehovet och att samordna sig med andra lokala utbildnings- och arbetsmarknadsaktörer.

Utredningar

Politiska förändrings- och reformförslag kommer i en jämn ström och behöver fångas upp och implementeras i skolan. Det är en utmaning för skolverksamheten att anpassa sig till politiska svängningar och tolka förslagen i den takt de kommer. Nedan följer en kort genomgång av några av utredningarna som nu är aktuella för Kunskapsförbundet.

Utredningen "Gemensamt ansvar - en modell för planering och dimensionering av gymnasial utbildning" ledde fram till flera förändringar i skollagen som under kommande år ska implementeras i Kunskapsförbundet. Ändringarna i skollagen ställer krav på huvudmän att väga in arbetsmarknadens behov när de planerar och erbjuder utbildning i gymnasieskolan och i den kommunala vuxenutbildningen (Komvux). Från 2025 ska minst tre kommuner samverka när utbildningar inom gymnasieskolan och Komvux planeras och dimensioneras. De samverkande kommunerna bildar ett primärt samverkansområde för utbildningarna reglerat i ett primärt samverkansavtal. Det ska vara möjligt att fritt söka till alla utbildningar som erbjuds i det primära samverksamområde som den sökande är hemmahörande i. Friskolorna är undantagna lagkravet på primära samverkansområden.

Utredningen "Fler vägar till arbetslivet" ska undersöka hur det efter gymnasieutbildning kan finnas fler vägar till arbetslivet som tar hänsyn till behoven på arbetsmarknaden, bättre utgå från elevers olika förutsättningar för lärande och att många elever inte är redo att göra sitt yrkesval redan i årskurs nio. Utredaren ska bland annat analysera vilka möjligheter elever som är obehöriga till nationella program på gymnasiet har att välja skola och utbildning och vid behov lämna förslag på valbara yrkesutbildningar inom gymnasieskolan som i större utsträckning tar hänsyn till elevers olika förutsättningar. För- och nackdelar med hur dagens system för övergången från grund- till gymnasieskola är konstruerat ska också genomlysas.

Den så kallade Yrkesvuxutredningen ska se över hur i första hand yrkesutbildningen inom kommunal vuxenutbildning kan bli mer effektiv och bättre anpassad efter de behov som finns, både på arbetsmarknaden och hos vuxna som vill studera. Utredaren ska bland annat analysera om bestämmelserna för regional yrkesinriktad vuxenutbildning är ändamålsenliga för de mål och syften som finns, och för olika elevgruppers behov och förutsättningar. Här väntas en förändring av antagningsförfarandet för att underlätta för yrkesväxling. En annan fråga som under lång tid har framförts är om det ska införas ett lagstadgat elevstöd med exempelvis specialpedagoger och kuratorer även för elever inom vuxenutbildningen, liknande det som finns i andra skolformer. Att föreslå åtgärder för att åstadkomma mer långsiktighet och förutsägbarhet eftersom det nuvarande systemet gör det svårt för kommunerna att planera långsiktigt, exempelvis har omkring 30% av statsbidraget återlämnats de senaste åren av landets kommuner.

Principen för betygssättning förändrades redan 1 juli 2022 utifrån riktlinjerna i Utbildningsutskottets betänkande "Ämnesbetyg – betygen ska bättre spegla elevernas kunskaper" (beslutat 1 februari 2022). Idag är gymnasieskolan och vuxenutbildningen uppbyggd i form av ett kurssystem där betyg sätts efter avslutad kurs. Ämnesbetyg införs för utbildningar som startar efter 1 juli 2025, men redan under 2024 påbörjas arbetet med att förbereda för förändringarna. Syftet med ämnesbetygen är att skapa bättre förutsättningar för ett fördjupat lärande över tid för elever samt skapa bättre planeringsförutsättningar och därigenom minska arbetsbelastning och stress för såväl lärare som elever. Förändringarna innebär att det under en period om två år kommer att vara två olika system, kursbetyg och ämnesbetyg parallellt i gymnasieskolan. I vuxenutbildningen kommer det vara möjligt att få prövning i kursbetyg till och med 30 juni 2030. De parallella systemen kommer, framförallt initialt, medföra en ökad arbetsbelastning.

Ett nationellt professionsprogram i två delar ska införas 2025. Syftet är att utveckla undervisningens kvalitet, stärka skolans professioner, öka yrkenas attraktionskraft och därigenom öka likvärdigheten i utbildningen för eleverna. Professionsprogrammet kommer att bestå av två delar. Den ena delen är ett nationellt meriteringssystem för lärare och den andra delen är en nationell struktur för kompetensutveckling för både lärare och rektorer. Programmet tas fram av Skolverket och kommer att presenteras under våren 2024. Innebörden av det torde göra ett förhållandevis stort avtryck i Kunskapsförbundets verksamheter. Meriteringssystemet är uppbyggt i tre nivåer där varje nivå innebär akademiska studier för att man som legitimerad lärare ska kunna bli meriterad. Första nivån är möjlig att söka först efter att ha arbetat i sju år. Det kan antas att det också medför en ökad kostnad med många lärare i utbildning och finansieringen för det är fortfarande oklar.

I november 2023 aviserade regeringen att en särskild utredare ska lämna förslag på en nationell skolpengsnorm för ett mer förutsägbart och långsiktigt finansieringssystem för grund- och gymnasieskola. Syftet ska vara att genom statlig styrning av finansieringen öka likvärdigheten i skolan. Utredaren ska bland annat föreslå en modell för skolpeng som tar hänsyn till olika huvudmäns (fristående och kommunala) förutsättningar och behov samt föreslå hur staten ska beräkna hur mycket resurser varje kommun minst ska tilldela sina egna skolor och vad ersättningen till respektive enskild huvudman minst ska vara. Utredningen för gymnasieskolan ska redovisas senast den 1 november 2026. Införandet av en nationell skolpengsnorm bedöms kunna få relativt stora ekonomiska konsekvenser för både Kunskapsförbundet och andra huvudmän.

Kompetensförsörjning

Tyngdpunkten i Kunskapsförbundets kompetensförsörjningsarbete handlar fortfarande om att attrahera och rekrytera medarbetare med rätt kompetens. Utmaningen vad gäller kompetensförsörjning består framför allt i att hitta lärare med rätt utbildning och behörighet. Även om vi ser att vi nu har fler sökande till våra tjänster så är bristen på gymnasielärare i bland annat naturvetenskapliga ämnen och yrkeslärare inom till exempel vård och omsorg, industri och bygg och anläggning påtaglig och fortsatt svårrekryterade tjänster. Vi behöver därför fortsätta vidareutbilda obehöriga lärare, minska sjukfrånvaron, underlätta förlängning av arbetslivet, samverka med lärosäten och andra huvudmän och fånga upp lärare med utländsk utbildning så att antalet lärare i skolan kan öka.

Ett fortsatt arbete för Kunskapsförbundet 2024, liksom för övriga utbildningsorganisationer, är att ytterligare stärka läraryrkets attraktivitet. Det kommer fler rikspolitiska satsningar i syfte att göra läraryrket mer attraktivt och också utbilda fler lärare. För Kunskapsförbundet gäller ett fortsatt aktivt arbete med att stärka arbetsgivarvarumärket och bli bättre på att berätta om våra skolor för andra samt arbeta med en kultur som bygger stolta medarbetare och en arbetsplats där fler vill jobba. Vi behöver till exempel arbeta vidare med en väl fungerande praktik för blivande lärare och samarbeta med andra aktörer, som till exempel branscherna. Kunskapsförbundet har ett väl utvecklat systematiskt kvalitetsarbete, goda möjligheter till kompetensutveckling, attraktiva utbildningsformer och ett i övrigt bra erbjudande, så det finns en god grund för att fortsatt vara attraktiva.

Digitalisering

Digitaliseringen går i ett rasande tempo och under pandemin fick vi alla genomgå något av ett stålbad för att överhuvudtaget kunna arbeta. Den fortsatta utvecklingen av digitalisering, om den ska få effekt, förutsätter och kräver att våra verksamheter förändrar traditionella arbetssätt.
En kommande utmaning är att Skolverket avser att genomföra de nationella proven digitalt. Det är en mindre förändring för eleverna, men desto större för oss som organisation. Det kommer att ställa krav på våra verksamheter på flera olika områden som kommunikation, tekniska förutsättningar, organisation och digital kompetens.

Digitaliseringen ger oss fantastiskt många möjligheter och en av de viktigaste är den ökade tillgängligheten. Med användande av molntjänster som till exempel Google Classroom får elever tillgång till digitala klassrum när som helst och var som helt. Det ger förstås väldigt stora möjligheter till ett flexibelt lärande i tid och rum, vilket är en stor fördel för alla elever, men till och med helt avgörande för många av våra elever inom vuxenutbildningen som inte har möjlighet att delta i undervisning på plats i skolan.

Det som verkligen är runt hörnet, där vi inte kan överblicka konsekvenserna, varken för mänskligheten i stort eller för utbildningssektorn är den otroligt snabba utvecklingen av artificiell intelligens (AI). I november 2022 blev ChatGPT ett lättillgängligt verktyg och plötsligt insåg vi att vi inte kan förstå vidden av den utveckling vi står inför. AI utmanar hela vår kunskapssyn och Skolverket avråder lärare från att använda betygsgrundande inlämningsuppgifter då det är svårt att avgöra om eleven fuskat eller inte.

Det finns fantastiska fördelar med digitalisering och AI, men vi måste också ta ansvar för integritet och etiska överväganden. Vi behöver arbeta med tydliga riktlinjer och policys för att säkerställa ansvarsfull databehandling och skydda elevernas integritet.

Pensionskostnadernas utveckling

Kunskapsförbundet övertog inga pensionsförmåner från medlemskommunerna vid bildandet av kommunalförbundet. Pensionsförmåner som intjänats från och med 2013-01-01 redovisas som en kostnad i resultaträkningen och som en avsättning i balansräkningen. Kostnaden för avsättningen har också belastats med särskild löneskatt på 24,26 %. Förbundets pensionskostnader och pensionsskuld grundar sig på KPA:s beräkningar och prognoser. Avsättningen i balansräkningen uppgår till 49 946 tkr inklusive löneskatt. Det är en ökning med 15 967 tkr jämfört med föregående år.

Enligt den senaste pensionsprognosen kommer kostnaderna öka kraftig även under 2024. En anledning är högre premier på grund av det nya pensionsavtalet som trädde i kraft den 1 januari 2023 men framför allt påverkas pensionerna av den höga inflationen och den lägre höjningen av inkomstbasbeloppet. Enligt den senaste pensionsprognosen beräknas avsättningen öka med 24 913 tkr fram till december 2024 .

Händelser av väsentlig betydelse

Gammalt och nytt i Kunskapsförbundet

Efter ett decennium av gymnasie- och vuxenutbildning i ny skrud kan det konstateras att bildandet av förbundet var ett klokt val av medlemskommunerna. Kunskapsförbundet är idag en mogen organisation som arbetar effektivt, och utifrån givna förutsättningar, med god kvalitet för att alla elever ska nå målen för sin utbildning, och bli så mycket de kan.

En viktig del i framgången är den stabilitet som funnits på ledarsidan. Rektorer och förbundsledare har över åren, tillsammans med personalen, skapat en god och stödjande kultur som gjort att man fortsatt välja Kunskapsförbundet som arbetsgivare. Många rektorsbyten på kort tid riskerar att påverka arbetet med att utveckla kvaliteten i undervisningen negativt (”Omsättning bland rektorer i grund- och gymnasieskolan”, Skolverket 2020), så det är något att se upp med. Under våren var det dock dags för flera av de ledare som varit länge i förbundet att antingen utvecklas vidare på annat håll, eller inom ramen för en ny ledartjänst i förbundet. Både i förbundets ledningsgrupp och i de olika skolornas rektorsteam välkomnades nya, eller nygamla personer in, alla redo att ta sig an kommande decennium i Kunskapsförbundets historia.

Dimensioneringsutredningen

Dimensioneringsutredningen som gäller för utbildningar som startar 2025 omfattar både gymnasieskolans högskoleförberedande och yrkesförberedande program och vuxenutbildningen gymnasiala yrkesutbildningar. Syftet med reformen är att få ett bredare utbud av utbildningar som är bättre anpassat utifrån arbetsmarknadens behov. Dimensioneringsutredningens förslag till primära och sekundära samverkansområden kommer medföra en betydligt tätare samverkan inom flera områden än tidigare. Utbildningsutbudet ska planeras och dimensioneras gemensamt i ett primärt samverkansområde där det även ska vara ett fritt sök för eleverna. Det kommer finnas ett krav att kommunerna ska samverka med minst två andra kommuner.

Arbetet med att bilda primära samverkansområden inom både gymnasiet och vuxenutbildningen har under hösten påbörjats. Gymnasiet och vuxenutbildningen kommer inte samverka med samma kommuner. Tidigare har gymnasieskolan samverkat med alla kommuner inom Fyrbodal men förutsättningarna för de olika kommunerna ser olika ut och det kommer bli flera primära samverkansområden i Fyrbodal. Kunskapsförbundet tecknat ett samverkansavtal för gymnasiet med Melleruds kommun.

Under ett antal år har vuxenutbildningens gymnasiala yrkesutbildning haft en samverkan med andra kommuner genom regionalt yrkesvux. Kunskapsförbundet samverkar idag kring statsbidrag för utbildningarna med fyra kommuner i Dalsland men under 2024 kommer Kunskapsförbundet ingå i samverkan med Uddevalla och Orust inom regionalt yrkesvux. Det pågår ett arbete med att inför 2025 även bilda ett primärt samverkansområde med dessa kommuner.

Antagning och utbildningsutbud, gymnasiet

Kunskapsförbundets mål är att tillgodose platser så att alla elever får sitt förstahandsval men det lyckades inte fullt ut i årets antagning. Anledningen är att det är stora variationer i elevernas val av program, jämfört med tidigare år. På alla skolor finns program som är mer populära och har fler sökande än platser såsom ekonomiprogrammet på Magnus Åbergsgymnasiet, industritekniska programmet på Nils Ericsonsgymnasiet och el- och energiprogrammet på Birger Sjöberggymnasiet. Samtidigt har vissa program ett minskat antal sökande såsom bygg- och anläggningsprogrammet på Magnus Åbergsgymnasiet samt naturvetenskaps- och teknikprogrammet på Birger Sjöberggymnasiet. Nytt i årets antagning är hantverksprogrammet med inriktning frisör på Magnus Åbergsgymnasiet med 10 elever på 10 platser.

Vissa program har specialanpassade lokaler och utrustning där det är svårt att snabbt utöka utbildningsplatserna och ta emot alla förstahandssökande elever. Det har inneburit att fler elever än tidigare år erbjudits andra val antingen på andra program i våra gymnasieskolor eller på andra skolor utanför Kunskapsförbundet. Trots detta är det ändå fler elever som går i våra skolor. Under hösten 2023 antogs 803 elever och det är en ökning jämfört med hösten 2022 då vi tog emot 789 elever.

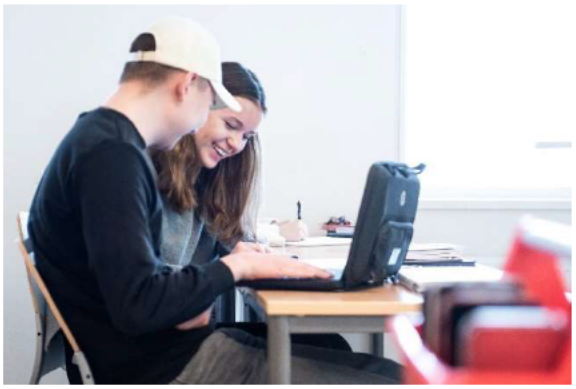
Bidrag på lika villkor

Enligt skollagen ska hemkommunen varje år fastställa bidrag till fristående huvudmän utifrån samma grunder som förbundet tillämpar vid fördelning av resurser till det egna programmet. Under 2023 överklagades beloppet för naturbruksprogrammet inriktning hästhållning till förvaltningsrätten av en friskola. Vid årsskiftet hade inte förvaltningsrätten fattat något beslut. Det överklagande beloppet har bokats upp som en skuld i balansräkningen.

Utveckling inom IT-området

Artificiell intelligens (AI) har introducerat betydande förändringar i de dagliga arbetsrutinerna inom Kunskapsförbundets verksamheter. Det har observerats att pedagoger behöver omvärdera sina arbetsmetoder, särskilt med tanke på att det blivit uppenbart att elever använder AI-verktyg för att generera inlämningar som ligger till grund för betygssättning.

För att stärka kvaliteten ytterligare inom Kunskapsförbundets utbildningar genomförs för närvarande en implementering av ett verksamhetsstöd. Detta verksamhetsstöd kommer att inta en central funktion inom förbundets verksamheter. Skolledare och pedagogisk personal får möjlighet att systematiskt följa elevers framsteg inom alla ämnesområden. Med den insikt och överblick som systemstödet tillhandahåller kan verksamheten proaktivt identifiera och stödja de elever som står inför utmaningar att uppfylla de uppsatta kunskapskraven.

Styrning och uppföljning av förbundets verksamhet

Kunskapsförbundet styrs av förbundsordning och reglemente som beslutats av kommunfullmäktige i medlemskommunerna. Enligt förbundsordningen har förbundet till ändamål:

- Att genom mellankommunal samverkan rörande tillhandahållandet av utbildning inom de frivilliga skolformerna uppnå ökad utbildningskvalitet för ungdomar och studerande i medlemskommunerna.
- Att i samverkan med förbundsmedlemmarna och externa aktörer skapa förutsättningar för ett livslångt lärande
- Att vara en viktig part i arbetet med att öka medlemskommunernas långsiktiga attraktionskraft samt
- Att verka för att de frivilliga skolformerna ska vara en drivkraft i samhällsutvecklingen

Det innebär att Kunskapsförbundet utöver de övergripande områdena *kvalitet* och *attraktivitet,* vilka presenterats utifrån förbundsordningen ovan, också ansvarar för att upprätthålla en *effektiv* organisation. Kortfattat kan man säga att Kunskapsförbundet har i uppdrag att uppnå högsta möjliga kvalitet i den pedagogiska verksamheten, inom ramen för den tilldelade resursen.

Direktionen, tillika styrelsen, är det högsta beslutande organet i Kunskapsförbundet Väst och har det yttersta ansvaret för all verksamhet i förbundets regi. I juridisk bemärkelse är direktionen enligt kommunallagen både den beslutande församlingen (att jämföra med kommunens fullmäktige) och styrelse.

Direktionen består av 14 ordinarie ledamöter och 14 ersättare från de båda medlemskommunerna. Ordförande, vice ordförande och andre vice ordförande utgör tillsammans direktionens presidium. I delegationsordningen framgår de ärenden där direktionens beslutanderätt har delegerats.

Förbundsdirektören är förbundets högste tjänsteman och har det yttersta ansvaret mot direktionen. I direktörens förbundsledningsgrupp ingår utvecklingschef, HR-chef, ekonomichef, chef för avdelningen plan och fastighet, verksamhetschef gymnasiet, verksamhetschef vuxenutbildning, IT- och digitaliseringschef och förbundsstrateg.

Förbundskontoret arbetar strategiskt med ledning av förbundet och består av kvalificerade stödfunktioner som servar verksamheterna och direktionen med arbete inom områden som kommunikation, utveckling, juridik, ekonomi och personal. Förbundskontorets arbete kan jämföras med arbetet som görs på kommunernas kommunlednings- och skolförvaltningskontor.

Direktionen ska enligt förbundsordningen träffa medlemskommunerna i ägarsamråd minst två gånger per år för att diskutera aktuella frågor. Det är kommunstyrelsernas presidier som utgör ägarsamrådet.

Enligt förbundsordningen ska Kunskapsförbundets preliminära förbundsbidrag för nästkommande år fastställas på ett ägarsamråd i april månad och det slutliga senast den 30 augusti. Uppdragsavtalen för vuxenutbildningen tecknas med respektive medlemskommun under hösten. Direktionen ska fastställa förbundets budget senast den 30 november året före budgetåret. Budgeten innehåller en bilaga som visar den årliga löpande systematiska dialogen med direktionen utifrån de tre målen kvalitet, attraktivitet och effektivitet. Delårsrapport och årsredovisning överlämnas till medlemskommunerna efter revisorernas granskning.

God ekonomisk hushållning och ekonomisk ställning

Det övergripande målet för Kunskapsförbundet, så som det anges i kommunallagen, är att uppnå god ekonomisk hushållning och det definieras i förbundet utifrån tre verksamhetsmål och två finansiella mål. För att avgöra om verksamheterna har en god ekonomisk hushållning görs en sammanvägd bedömning av verksamhetens alla mål, både verksamhetsresultat och insatta resurser. Om målen till övervägande del är uppfyllda kan verksamheten antas ha en god ekonomisk hushållning.

Avstämningen av de olika målen sammanfattas i nedanstående tabell. För att målet ska ha förbättrats/försämrats ska värdet ökat/minskat med mer än 0,1 när det gäller betygspoäng och resultat från elevenkät eller en procentenhet på mått som mäts med procent.

Under 2023 har mer än hälften av verksamhetsmålen kvalitet, attraktivitet och effektivitet förbättrats jämfört med tidigare år och de finansiella målen har uppfyllts. Totalt har 17 av 18 mätbara mål förbättrats eller varit oförändrade. Den sammanvägda bedömningen blir att Kunskapsförbundet under 2023 haft en god ekonomisk hushållning.

Sammanfattning målavstämning

Kunskapsresultat - *gymnasiet*	**Trend**
Genomsnittlig betygspoäng för avgångselever, nationellt program	↗
Andel avgångselever med gymnasieexamen, nationellt program	→
Andel överensstämmande kursbetyg med resultat på nationellt prov	↗

Kunskapsresultat - *vuxenutbildningen*	**Trend**
Andel lägst godkända kursbetyg i grundläggande vuxenutbildning	→
Andel lägst godkända kursbetyg i gymnasial vuxenutbildning	↗
Andel överensstämmande kursbetyg med resultat på nationellt prov	↗

Övriga läroplansmål	
Upplevd trygghet, gymnasiet*	-
Upplevd studiero, gymnasiet*	-
Upplevd trygghet, vuxenutbildning*	-
Upplevd studiero, vuxenutbildning*	-

** 22/23 bytte elevenkäten skala och frågor. Resultatet går därför inte att jämföra med tidigare år.*

Attraktivitet	Trend
Elever som efter genomförd utbildning är nöjda och rekommenderar den	→
Elever som tycker studierna fått avsedd verkan, dvs leder till arbete eller vidareutbildning	→
Andel förstahandssökande till Kunskapsförbundets gymnasieutbildningar	→
Antal sökande från andra kommuner än Trollhättan och Vänersborg, gymnasiet	↗

Effektivitet	Trend
Lokaler kvadratmeter per elev	→
Antal lärare per 100 elever, gymnasiet	→
Andelen lärare som har lärarexamen och som undervisar i sina behörigheter	↗
Närvaro i gymnasieskolan	↙
Genomströmningstid avgångselever introduktionsprogram, gymnasiet	↗
Genomströmningstid avgångselever, Sfi	↗

Finansiella mål	Status
Intäkterna ska överstiga kostnaderna	✓
Investeringar ska finansieras med egna medel	✓

Målavstämning

1 ***Alla elever ska nå alla mål***

Eleverna ska nå de nationella målen för utbildningen i större utsträckning och i högre grad. Skillnaderna i måluppfyllelse mellan Kunskapsförbundets utbildningar, skolhus och elevgrupper ska minska. Utbildningar och grupper av elever med ett kompensatoriskt behov ska löpande identifieras och förbättringsinsatser aktivt styras mot dessa.

Under 2023 har Kunskapsförbundet särskilt fokuserat på insatser som syftat till att gynna:

- elever på flera av våra yrkesprogram,
- elever med andra modersmål än svenska,
- elever i utbildningar och skolhus som har svårare förutsättningar än andra
- elever i vuxenutbildningen som står långt från arbetsmarknaden
- den lokala arbetsmarknadens kompetensförsörjning

Under året har dessutom ett särskilt fokus på arbete som kan antas leda till förbättrad likvärdighet varit i fokus. Det gäller både inom och mellan utbildningsformer, elevgrupper och skolhus. Kunskapsförbundet är den stora kommunala utbildningsaktören som har plats för och välkomnar alla elever oavsett bakgrund och förutsättningar. Det gör det kompensatoriska uppdraget, det vill säga att skapa likvärdiga chanser för alla att lära och utvecklas, såväl svårare som än mer angeläget. Ett arbete som kommer att fortsätta under 2024.

Kunskapsresultat

Måluppfyllelse mäts genom sammanställningar av betygs- och provresultat och omfattar en mängd mått för samtliga utbildningar i Kunskapsförbundet. Resultaten redovisas i sin helhet i Kvalitetsrapporten. Här redovisas:

Gymnasieskolan

Genomsnittlig betygspoäng för avgångselever på nationellt program

	18/19	19/20	20/21	21/22	**22/23**
Totalt	**13,7**	**13,5**	**13,5**	**13,4**	**13,6**
Uppdelat på kön					
Män	13,2	12,7	13,0	12,9	13,0
Kvinnor	14,4	14,6	14,1	14,2	14,2
Uppdelat per program					
Högskoleförberedande program	14,8	14,3	14,6	14,2	14,4
Yrkesprogram	12,0	12,2	12,1	12,3	12,3

Kommentar: Betygspoängen visar medelvärdet av alla betyg. Betyget F motsvarar 0,0, E motsvarar 10,0, D motsvarar 12,5 C motsvarar 15,0, B motsvarar 17,5 och A motsvarar 20,0 betygspoäng.

Andel avgångselever med gymnasieexamen från nationellt program

	18/19	19/20	20/21	21/22	**22/23**
Totalt	**81 %**	**81 %**	**82 %**	**86 %**	**86 %**

Uppdelat på kön

Män	81 %	78 %	82 %	84 %	85 %
Kvinnor	81 %	86 %	83 %	88 %	87 %

Uppdelat per program

Högskoleförberedande program	84 %	82 %	85 %	85 %	85 %
Yrkesprogram	77 %	79 %	78 %	86 %	87 %

Andel överensstämmande kursbetyg med resultat på nationellt prov

	18/19	19/20	20/21	21/22	**22/23**
Engelska	76 %	-	-	73 %	76 %
Matematik	70 %	-	-	49 %	65 %
Svenska	64 %	-	-	55 %	56 %
Svenska som andraspråk	69 %	-	-	48 %	60 %

Kommentar: Under åren 19/20 och 20/21 genomfördes inte nationella prov i tillräcklig omfattning för jämförelse, med anledning av pandemin.

Vuxenutbildningen

Andel lägst godkända kursbetyg i grundläggande vuxenutbildning

	2019	2020	2021	2022	**2023**
Totalt	**79 %**	**80 %**	**74 %**	**65 %**	**65 %**
Uppdelat på kön					
Män	76 %	77 %	71 %	66 %	66 %
Kvinnor	81 %	82 %	76 %	61 %	64 %

Andel lägst godkända kursbetyg i gymnasial vuxenutbildning

	2019	2020	2021	2022	**2023**
Totalt	**87 %**	**85 %**	**85 %**	**84 %**	**87 %**
Uppdelat på kön					
Män	82 %	81 %	81 %	82 %	85 %
Kvinnor	90 %	87 %	87 %	86 %	89 %

Andel överensstämmande kursbetyg med resultat på nationellt prov

	18/19	19/20	20/21	21/22	**22/23**
Engelska	69 %	-	-	82 %	71 %
Matematik	90 %	-	-	66 %	77 %
Svenska	50 %	-	-	68 %	75 %
Svenska som andraspråk	53 %	-	-	69 %	69 %

Kommentar: Under åren 19/20 och 20/21 genomfördes inte nationella prov i tillräcklig omfattning för jämförelse, med anledning av pandemin.

Övriga läroplansmål

Måluppfyllelse mäts genom elevsvar i Elevenkäten som omfattar en mängd mått för trivsel, trygghet, studiero, likabehandling, tillit till egna förmågor, inflytande, stöd och utmaning. Resultaten har redovisats i augustis delårsrapport och i sin helhet i Kvalitetsrapporten. Här redovisas:

Gymnasieskolan

Upplevd trygghet gymnasieskolan

	22/23
Totalt	8, 4*

Uppdelat på kön

Män	8, 7
Kvinnor	8, 1

Upplevd studiero i gymnasieskolan

	22/23
Totalt	6,3 *

Uppdelat på kön

Män	6,4
Kvinnor	6,2

** 22/23 bytte elevenkäten skala och frågor. Resultatet går därför inte att jämföra med tidigare år.*

Kommentar: Siffrorna i tabellen motsvarar det genomsnittliga värdet för svaren på frågor under kategorin Trygghet. Svarsalternativen är viktade från 0–10 där 5 är medel. Ju högre siffra desto bättre.

Vuxenutbildningen

Upplevd trygghet vuxenutbildningen

	22/23
Totalt	9,0*

Uppdelat på kön

Män	9,2
Kvinnor	9,0

Upplevd studiero i vuxenutbildningen

	22/23
Totalt	7,9 *

Uppdelat på kön

Män	8,1
Kvinnor	7,9

** 22/23 bytte elevenkäten skala och frågor. Resultatet går därför inte att jämföra med tidigare år.*

Kommentar: Siffrorna i tabellen motsvarar det genomsnittliga värdet för svaren på frågor under kategorin studiero. Svarsalternativen är viktade från 0–10 där 5 är medel. Ju högre siffra desto bättre.

Sammanfattning och bedömning av måluppfyllelse

Kunskapsförbundets elever ska, oavsett vilken utbildning de går och vilka utmaningar för lärande och utveckling de än må möta, nå de nationella målen för sin utbildning. Först då kan Kunskapsförbundet hävda att målen är uppnådda och kvaliteten tillräckligt bra. I realiteten innebär detta att Kunskapsförbundet ständigt måste förbättra resultaten och successivt närma sig en total måluppfyllelse.

Sammanfattningsvis når Kunskapsförbundet inte entydigt sina uppsatta mål för elevernas utbildning och lärande 2023. Måtten gällande kunskapsresultat och likvärdighet har förbättrats något under 22/23 men det är inte möjligt att utläsa det som att en trend har brutits utan resultaten måste på en övergripande nivå uppfattas som stabila. Målen för kunskaper och likvärdighet bedöms därför endast som delvis uppnådda.

Resultaten från 2023 års Elevenkät är att betrakta som stabila och övervägande positiva även om det finns en diskrepans mellan gymnasie- och vuxenutbildningselevernas upplevelser. På såväl trygghet som studiero ligger resultatet för Kunskapsförbundets gymnasieelever i nivå med eller strax över motsvarande frågeställningar för riket i Skolinspektionens enkät. Sammanfattningsvis kan man se höga resultat på trygghet och bemötande men lägre resultat på inflytande främst på högskoleförberedande program. Kvinnor generellt sett mindre nöjda än män i samtliga kategorier och frågor. Studieron upplevs som bättre på högskoleförberedande program än yrkesprogram.

Svarsfrekvensen i vuxenutbildningens enkät är låg och slutsatser om resultaten ska därför dras med försiktighet. I vuxenutbildningen har man överlag högre resultat på samtliga delar än gymnasiet. De skillnader som finns mellan kvinnor och mäns upplevelse av skolan är inte lika skarp som i gymnasieskolan. De övergripande frågorna visar en fin trend för vuxenutbildningen och det lyfts särskilt fram att man har bra lärare.

Måluppfyllelsen för mål andra än kunskapsresultat bedöms sammanfattningsvis som god.

Att mäta skolans kvalitet är komplicerat

Att återge en rättvisande bild av måluppfyllelsen 2023 gällande både elevernas kunskapsresultat och utveckling i övrigt, utbildningarnas likvärdighet och vår kompensatoriska förmåga genom att här redovisa några få mått är svårt. De nationella målen är många och dessutom ofta svårmätta som en följd av sin kvalitativa karaktär. Vår verksamhet är mångfacetterad och komplex och låter sig inte rättvist mätas eller speglas i ett antal tabeller och diagram eller beskrivas i översiktliga resultatanalyser. Skolan har ett sammansatt kvalitetslandskap där nästintill omätbar situerad praktisk klokskap, det vill säga kunskap att göra det rätta i varje given unik situation, till exempel i mötet mellan en lärare och elev, är utmärkande.

Kunskapsförbundets kvalitet kan vara, och är, bra och dålig på samma gång, på olika ställen, för olika elever och över olika tidsspann. Det är lokalt, i skolornas lärar-, stöd- och ledningsteam som det finns tillräckligt nyanserad och djuplodande kunskap om den egna elevgruppens aktuella behov, framgångar och utmaningar, och därmed också de bästa förutsättningarna att beskriva måluppfyllelsen och kvaliteten. Ju längre ifrån klassrummet vi kommer desto grundare, trubbigare och försenade blir beskrivningarna av Kunskapsförbundets kvalitet.

Utbildningens kvalitetresultat i relation till nationella mål dokumenteras kontinuerligt på såväl skolenhetsnivå som på huvudmannanivå och granskas regelbundet utifrån av myndigheten Skolinspektionen. Genom systematisk resultatåterkoppling till direktionen, enligt vårt årshjul, samt vid den årliga Kvalitetsstämman, i delårsrapporter och årsredovisning presentas huvuddragen i utvecklingsarbetet samt rapporteras hur väl vi är på väg att lyckas fylla vårt syfte som utbildningsorganisation.

I den årliga *Kvalitetsrapporten* finns rika resultatsammanställningar, med alla de kvantitativa mått som brukar användas för att påvisa kvalitet som till exempel examensandelar och genomsnittliga betygspoäng, huvudmannens resultatanalys samt analysunderlag för samtliga verksamheter och målområden inom Kunskapsförbundet. Vid vår årliga muntliga Kvalitetsstämma synliggörs mer sammansatta och kvalitativa bilder av skolans kvalitet då varje rektor tillsammans med sin personal redogör för sin skolas framgångar och utmaningar. I vår Elevenkät får elevernas röster om sin upplevelse av skolans kvalitetsutrymme. Sammantaget, men inte var för sig, menar vi att dessa instrument ger en tillräckligt nyanserad och rättvisande bild av Kunskapsförbundets måluppfyllelse och kvalitet.

2 *En attraktiv utbildningsaktör*

Kunskapsförbundet ska bygga ett starkt varumärke och vara det självklara valet för gymnasie- och vuxenutbildning i Trollhättan och Vänersborg.

Att vara en attraktiv utbildningsaktör innebär mer än att locka elever till våra gymnasieutbildningar. Det handlar också om att erbjuda alternativ för ett livslångt lärande inom vuxenutbildningen. Likaså handlar det om att vara en attraktiv arbetsgivare för att säkerställa framtida kompetensförsörjning och att vara en intressant samarbetsaktör för till exempel branscher, universitet och högskolor.

Under 2023 har ett särskilt fokus att varit på satsningen *Hållbar hälsa och livsstil* som påbörjades under hösten 2020. Satsningen handlade både om att främja våra medarbetares och elevers hälsa liksom att stärka vårt varumärke som arbetsgivare och utbildningsaktör. Vi har också haft ett särskilt fokus på att vidareutbilda våra chefer framför allt inom arbetsmiljö, då god arbetsmiljö och attraktivitet går hand i hand.

Hur vet vi att vi är på väg att lyckas?

Svaren på de här frågeställningarna ger oss en bild av hur attraktiv Kunskapsförbundet är som utbildningsaktör:

Andelen elever som efter genomförd utbildning är nöjda och rekommenderar den →

Andelen elever som tycker att studierna får avsedd verkan, det vill säga leder till arbete eller vidareutbildning →

	2019	2020	2021	2022	**2023**
Jag är nöjd med min utbildning som helhet, gymnasiet	3,3	3,4	3,3	3,3	3,3
Jag är nöjd med min utbildning som helhet, vuxenutbildningen	3,5	3,4	3,4	3,5	3,6
Jag skulle rekommendera min utbildning, gymnasiet	3,3	3,4	3,4	3,3	3,3
Jag skulle rekommendera min utbildning, vuxenutbildningen	3,5	3,4	3,5	3,5	3,6
Jag tror min utbildning kommer hjälpa mig i framtiden, t.ex. leda till arbete eller studier, gymnasiet	3,5	3,5	3,5	3,4	3,5
Jag tror min utbildning kommer hjälpa mig i framtiden, t.ex. leda till arbete eller studier, vuxenutbildningen	3,7	3,6	3,6	3,7	3,7

Kommentar: Skalan går från "Stämmer inte alls" till "Stämmer helt och hållet" och motsvaras av siffervärden från 1 till 4. Siffrorna i tabellen motsvarar det genomsnittliga värdet för svaren på frågorna i elevenkäten.

Andelen förstahandssökande till Kunskapsförbundets gymnasieutbildningar →

	2019	2020	2021	2022	**2023**
Slutlig antagning juli	62 %	61 %	65 %	65 %	65 %

Antalet studerande från andra kommuner än Trollhättans stad och Vänersborgs kommun ↗

	2019	2020	2021	2022	**2023**
Gymnasiet	285	283	260	241	256

3 *En effektiv organisation*

Kunskapsförbundets resurser ska användas så effektivt som möjligt för att bidra till att fylla förbundets syfte och nå det övergripande målet att alla elever ska nå alla mål.

Resurserna ska fördelas och prioriteras för att tillgodose verksamheternas behov och önskemål. Målet är inte att skapa vinst utan att tillgängliga resurser ska användas så kostnadseffektivt och ändamålsenligt som möjligt i enlighet med gällande lagar och regler för att nå förbundets mål.

Förbundet arbetar också för att säkerställa en långsiktig stabil ekonomi. Strävan är att alltid ha ett positivt resultat som kan hjälpa till att finansiera investeringar.

Under 2023 kommer Kunskapsförbundet att fortsätta anpassningen av verksamheterna till den tilldelade budgeten och samtidigt utveckla det kompensatoriska resursfördelningssystem som infördes 2020, där elevers olika förutsättningar att lyckas bättre tillgodoses.

Hur vet vi att vi är på väg att lyckas?

Genom kartläggning av dessa områden ges en bild av hur resurserna används och hur väl vi når en långsiktig stabil ekonomi:

Nyckeltal

	2019	2020	2021	2022	**2023**
Antal kvadratmeter/elev, gymnasiet	22	23	21	23	23
Antal kvadratmeter/helårsplats, vuxenutbildningen	4	4	5	5	6
Antal lärare/100 elever, gymnasiet	8,0	8,1	8,1	8,1	8,0
Andel lärare med lärarlegitimation, tillsvidareanställda	*	*	83 %	86 %	95 %

Lokaler →

Kunskapsförbundet har under lång tid arbetat för att få mer flexibla och attraktiva lokaler. Nu har alla förbundets tre gymnasieskolor byggts om. Endast mindre delar av Magnus Åbergsgymnasiet har inte renoverats. Ombyggnationerna har lett till att antalet kvadratmeter per elev minskat jämfört med hur det var när förbundet startade. De första åren efter förbundets start minskade kostnaden per elev kraftigt men har därefter ökat eftersom hyreskostnaden ökar efter en ombyggnation.

Lärartäthet →

I måtten ”antal lärare per 100 elever” och ”undervisningskostnad per elev” ingår förutom gymnasiet även de mer personaltäta introduktionsprogrammen. Förbundets lärartäthet är lägre än det genomsnittliga värdet i riket.

Lärarbehörighet ↗

Det är effektivt att ha rätt kompetens på rätt position i en organisation. Majoriteten av de anställda i Kunskapsförbundet är lärare och därför används andelen legitimerade lärare som indikator för att mäta vår effektivitet. Behörighetsgraden har ökat och är nu 95 %. Anledningen till att andelen behöriga lärare inte är 100% beror på att det inom vissa teoretiska ämnen är svårt att rekrytera och det finns en brist på lärare med efterfrågad kompetens. Det finns även svårrekryterade grupper av yrkeslärare, där de sökande ofta kommer direkt från branscherna. Dessa lärare är oftast obehöriga och startar sin yrkeslärarutbildning först när de får en läraranställning. Enligt skollagen finns det inget krav på att yrkeslärare måste ha en lärarlegitimation men i Kunskapsförbundet är utgångspunkten att alla lärare ska vara behöriga och ha en lärarutbildning.

Närvaro i gymnasieskolan

	18/19	19/20	20/21	21/22	**22/23**
Samtliga elever	84 %	87 %	87 %	87 %	85 %

Genomströmningstid avgångselever på Introduktionsprogram

BSG	18/19	19/20	20/21	21/22	**22/23**
Nationellt program	447	431	402	493	483
IM-avslut	544	609	597	579	541

MÅG	18/19	19/20	20/21	21/22	**22/23**
Nationellt program	506	452	453	467	412
IM-avslut	611	511	606	674	630

NE	18/19	19/20	20/21	21/22	**22/23**
Nationellt program	518	491	354	480	469
IM-avslut	677	533	626	568	531

Kommentar: Måttet anger tid (dagar) som eleven spenderat på introduktionsprogram uppdelat på var eleven avslutar sin utbildning och per skolhus. Observera att olika IM-utbildningar delvis finns i de olika skolhusen vilket försvårar jämförelse mellan skolorna.

Genomströmningstid i Sfi

	2019	2020	2021	2022	**2023**
Kurs 1A	59	41	35	37	49
Kurs 1B	72	69	83	80	63
Kurs 1C	45	56	71	45	70
Kurs 1D	27	56	66	39	46
Kurs 2B	33	37	42	34	31
Kurs 2C	37	47	54	43	30
Kurs 2D	35	36	46	43	28
Kurs 3C	31	37	42	44	36
Kurs 3D	23	26	34	29	18

Kommentar: Måttet anger tid (antal veckor) som elever i genomsnitt läser varje kurs innan ett godkänt betyg sätts.

4 ***Finansiella mål***

- *Intäkterna ska minst uppgå till kostnaderna*
- *Investeringar ska finansieras med egna medel genom överskott på årets resultat och/eller genom avskrivningar*

Målavstämning

Intäkterna ska minst uppgå till kostnaderna ↗

Årets resultat blev ett överskott på 4 253 tkr vilket innebar att målet uppfylldes.

Investeringar finansieras med egna medel ↗

Målet innebär att Kunskapsförbundet inte ska ta lån för att finansiera investeringar utan de ska finansieras genom årets resultat och avskrivningar på tidigare inköpta investeringar.

Under 2023 uppfylldes målet.

Ekonomisk ställning

Kunskapsförbundet har idag en god ekonomisk ställning. Under de senaste fem åren har ett överskott redovisats förutom 2019 då underskottet blev -5 011 tkr. Inför 2020 befarades ett underskott men Coronapandemin ledde till lägre kostnader och högre intäkter. Pandemin har påverkat resultaten under 2020-2022 i en positiv riktning. Under 2023 ökade intäkterna med 4,7 % och kostnaderna med 5,4 % men trots detta redovisades ett överskott och det egna kapitalet är nu 34 298 tkr.

Förbundet har inga lån och eftersom verksamheter hittills inte haft behov av några dyra investeringar förväntas det inte heller behövas några lån framöver. De investeringar som gjorts har finansierats genom avskrivningar och årets resultat.

Under 2024 och 2025 förväntas en försämrad resultatutveckling och förbundet kan få svårt att redovisa ett överskott och uppfylla de finansiella målen. Kostnaderna för pensioner kommer öka kraftigt och även om förbundsbidraget höjts för 2024 är det osäkert om det räcker. Den höga inflationen påverkar också verksamheternas övriga kostnader och intäkterna förväntas inte räknas upp i samma omfattning.

Större avvikelser från budget

Tkr	Budget 2023	Bokförd nettokostnad december	Avvikelse mot budget
Intäkter	181 569	190 593	**9 024**
Personalkostnader	408 912	399 184	**9 728**
Övriga kostnader	407 507	422 010	**-14 501**
Summa	**634 850**	**630 601**	**4 250**

Intäkterna för förbundsbidrag och uppdragsavtalen redovisar ett överskott på 3 tkr och verksamheterna visade per den 31 december ett överskott på 4 250 tkr. Verksamhetens intäkter visar ett överskott på 9 024. Den största anledningen är att fler elever från andra kommuner både inom gymnasiet och vuxenutbildningen valt att studera på våra skolor. Flera verksamheter har också fått intäkter som inte budgeterats till exempel statsbidrag från Migrationsverket och EU-projekt. Personalkostnaderna var 9 728 tkr lägre än årets budget och det fanns fler orsaker till överskottet. Frånvaron bland personalen på grund av sjukdom eller vård av barn ligger kvar på samma höga nivå som 2022. Det har också inom flera områden funnits vakanser som tagit tid att ersätta och semester- och ferielöneskulden minskade jämfört med tidigare år.

Den främsta anledningen till underskottet på de övriga kostnaderna var att fler elever både inom gymnasiet och vuxenutbildningen studerat i andra skolor samt att en ny skola startat SFI-undervisning i Trollhättan. Kostnaden för läromedel och lokaler har ökat mer än inflationsuppräkningen och det bidrog också till underskottet.

Balanskravsresultat

Kommunallagens balanskrav innebär att intäkterna ska överstiga kostnaderna varje år. En balanskravsutredning görs där årets resultat justeras med realisationsvinster och förändring av resultatutjämningsreserv för att komma fram till om balanskravet uppfylls. Förbundet har inte haft några realisationsvinster/förluster och det finns ingen resultatutjämningsreserv.

Balanskravsutredning, tkr	**2021**	**2022**	**2023**
Årets resultat enligt resultaträkning	5 521	8 912	4 253
-Samtliga realisationsvinster	-	-	
+Realisationsvinster	-	-	
+Realisationsförluster	-	-	
-/+Orealiserade vinster och förluster i värdepapper	-	-	
+/- Återföring av orealiserade vinster och förluster värdepapper	-	-	
=Årets resultat efter balanskravsjusteringar	5 521	8 912	4 253
Reservering av medel till resultatutjämningsreserv	-	-	
+Användning av medel från resultatutjämningsreserv	-	-	
=Årets balanskravsresultat	**5 521**	**8 912**	**4 253**

Enligt balanskravsutredningen 2023 redovisades ett överskott på 4 253 tkr och därmed klarade Kunskapsförbundet balanskravet och det fanns inget underskott att återställa.

Väsentliga personalförhållanden

Kompetensförsörjning

Kunskapsförbundet har en låg personalomsättning och vid flera tillfällen under året har det funnits möjligheter att flytta personal och kompetens till andra områden, vilket bidragit till att det inte alltid behövs rekryteras externt. Då externrekryteringar genomförs, sker det utifrån en rekryteringsprocess som ska stödja och säkerställa att rekryterande chef går igenom alla steg i processen.

Lön

Liksom hos övriga huvudmän i landet är lönebildning aktuellt året runt i Kunskapsförbundet. Under 2023 har insamling av lönestatistik, kartläggning och omvärldsbevakning gjorts för att säkerställa att förbundet har marknadsmässiga löner. Därutöver utbildas cheferna varje år i löneprocessen.

Jämställdhet

Diskrimineringslagen kräver, sedan 1 januari 2017, att arbetsgivare ska bedriva ett arbete med aktiva åtgärder som ska omfatta samtliga diskrimineringsgrunder. Kunskapsförbundet har tagit fram en plan som ska göra det tydligt för chefer och medarbetare hur förbundet lever upp till arbetet med jämställdhet. För att förbundet ska förbättra förutsättningarna för en jämställd verksamhet innebär det att vi måste ha en fortsatt systematisk strategi för att öka kunskapen och höja medvetenheten, förändra attityder samt följa upp upprättade handlingsplaner.

Trygghet och säkerhet

Samhällsklimatet har blivit allt hårdare och det vardagliga våldet, även inom skolvärlden, har tyvärr trappats upp och blivit allt vanligare. Antalet anmälningar på grund av hot och våld i skolan har fördubblats på tio år vilket även vi i Kunskapsförbundet kan se. Anmälningar av allvarliga händelser i arbetet har anmälts till Arbetsmiljöverket och oron för att bli utsatt för hot och våld på arbetet, är en psykisk belastning som också påverkar arbetsmiljön negativt. Detta är något som vi arbetsgivare ska ha kännedom om och förebygga.

Under 2023 har det hänt mycket inom ramen för trygghet och säkerhet i våra verksamheter. Våra arbetsplatser är på god väg att utformas och utrustas för att förebygga risker för hot och våld så långt det är möjligt och all personal har varit delaktiga i arbetet med att genomföra riskbedömningar utifrån hot och våld i den egna verksamheten.

Även en ny plan för Hot och Våld har tagits fram som alla medarbetare ska ha kännedom om. Genom att förbättra säkerheten på våra arbetsplatser och införa genomtänkta rutiner ser vi att många hot- och våldssituationer kan undvikas. Med ett bra förebyggande arbete går det att skapa en arbetsplats där personalen kan känna trygghet, även i verksamheter där risken för att bli utsatt för hot och våld i arbetet är påtaglig. Vi är alla tillsammans ansvariga för tryggheten och säkerheten på våra enheter.

NYCKELTAL

Antal anställda

	2019	2020	2021	2022	**2023**
Lärare	387	387	381	390	383
Övriga	241	259	252	264	261
Totalt	**628**	**646**	**633**	**654**	**644**

Kunskapsförbundet har 644 anställda varav 381 är lärare. Den övriga personalgruppen består till exempel av måltidspersonal, lokalvårdare, vaktmästare, administratörer och personal inom elevhälsa samt tjänstemän på förbundskontor och chefer.

Antal anställda per anställningsform

	Tillsvidare 2019	Tillsvidare 2020	Tillsvidare 2021	Tillsvidare 2022	**Tillsvidare 2023**
Lärare	317	317	324	345	355
Övriga	224	229	222	232	239
Totalt	**541**	**546**	**546**	**577**	**594**

	Visstid 2019	Visstid 2020	Visstid 2021	Visstid 2022	**Visstid 2023**
Lärare	70	70	58	45	28
Övriga	17	30	29	32	22
Totalt	**87**	**100**	**87**	**77**	**50**

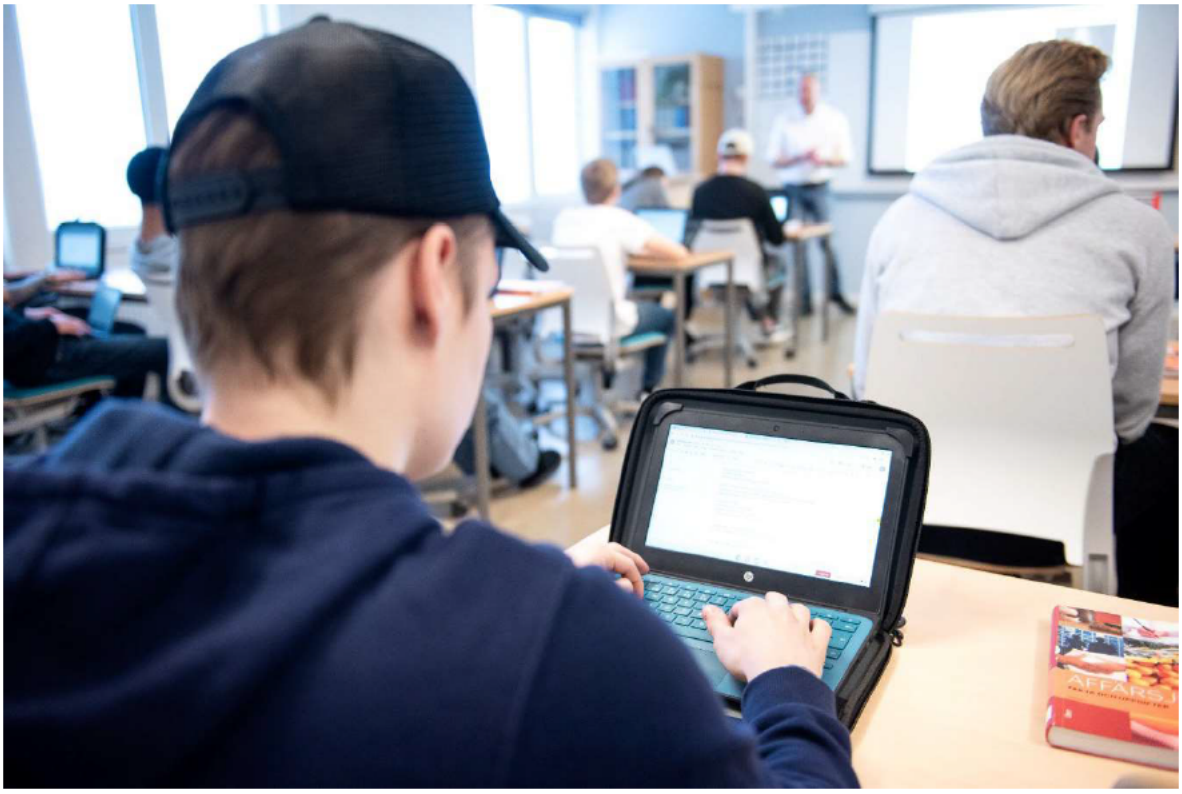
Sjukfrånvaro % av ordinarie arbetstid

	2021			2022			**2023**		
	Kvinnor	Män	Totalt	Kvinnor	Män	Totalt	Kvinnor	Män	Totalt
Total sjukfrånvaro, alla dagar			**4,4**			**5,4**			**5,4**
Under 29 år	5,8	7,9	6,7	4,6	4,3	4,5	**4,6**	**5,0**	**4,8**
30-49 år	4,3	2,5	3,7	5,5	4,8	5,3	**5,9**	**3,6**	**5,2**
Över 50 år	5,2	4,0	4,8	6,3	4,2	5,7	**6,3**	**4,3**	**5,6**

Den totala sjukfrånvaron i relation till ordinarie arbetstid ligger kvar på 5,4 %, likt föregående år. Som jämförelse hade samtliga kommuner i riket en sjukfrånvaro mellan 5,2 % och 11,4 % 2022 med ett vägt medelvärde på 8,1 % (SKR:s sammanställning av uppgifterna från årsredovisningar 2022).

Den totala långtidssjukfrånvaron som är >59 dagar i relation till den totala sjukfrånvaron är 44%.

Det fortsatta förbättrade systematiska arbetsmiljöarbetet, kontinuerligt partsgemensamt arbete med analys av nyckeltal relaterade till arbetsmiljö, samt ett bra samarbete med Hälsan i Trollhättans stad är nyckelfaktorer för att sjuktalen i förbundet hålls stabila. Även löpande utbildning av chefer i bland annat arbetsmiljöfrågor och tidiga insatser vid rehabilitering är viktiga faktorer för att minska eller undvika sjukskrivningar.

Förväntad utveckling

2024 kommer bli ett tufft år och det finns en stor osäkerhet i beräkningarna eftersom det finns många faktorer som är oklara och som kan komma att försämras under året.

Kunskapsförbundets största intäkter kommer via förbundsbidrag och uppdragsersättningen från Trollhättan stad och Vänersborg kommun. Den största intäkten är förbundsbidraget som till stora delar finansierar gymnasieskolan och den anpassade gymnasieskolan. Bidraget regleras utifrån förändringen i befolkningsprognoserna och det sker endast små förändringar i antalet personer i åldern 16-18 år de kommande åren. Därför förväntas bidraget ligga på ungefär samma nivåer de kommande åren som idag.

Behovet av Sfi-utbildning har under flera år varit större än det som avtalats i uppdragsavtalen mellan Kunskapsförbundet och medlemskommunerna. Under hösten 2022 startade Braheskolan Sfi-utbildning i Trollhättan och idag har 120-150 elever utöver uppdragsavtalen valt annan aktör. Om Braheskolan fortsätter på samma nivå under 2024 räknar vi med att kostnaden för Sfi ökar med 3-5 miljoner och det har inte reglerats i uppdragsavtalen.

Både förbundsbidrag och uppdragsersättning har tidigare räknas också upp för att täcka lön- och inflationsförändringar men de senast åren har uppräkningarna varit lägre än kostnadsökningarna. Det finns också en osäkerhet kring vad som händer med förbundsbidrag och uppdragsersättning om kommunernas ekonomiska situation försämras framöver.

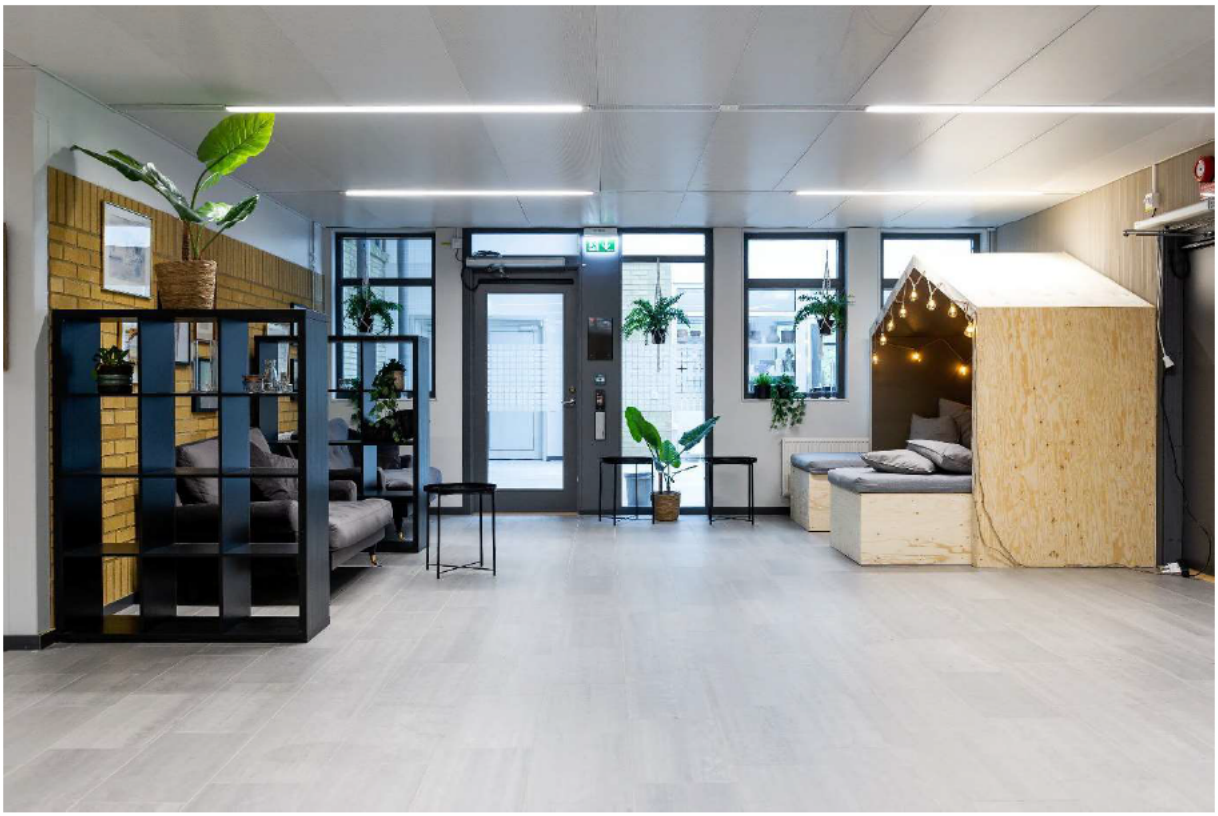
I december 2021 kom Sveriges Kommuner och Regioner och de fackliga organisationerna överens om ett nytt pensionsavtal som innebär högre pensionsavgifter från och med 2023. Under 2023 har pensionskostnaderna för alla kommuner och regioner ökat betydligt jämfört med 2022 och de ökar även under 2024. En orsak till kostnadsökningen är att det nya avtalet är dyrare än det tidigare men den främsta orsaken till ökningen är den höga inflationen. Under 2023 och 2024 har medlemskommunerna räknat upp förbundsbidraget utifrån KPA:s prognoser för att täcka de ökade pensionskostnaderna. Enligt den senaste pensionsprognosen har kostnaderna ökat ännu mer och den uppräkning som gjorts av förbundsbidraget inför 2024 täcker inte den högre kostnaden.

Under 2023 tecknade parterna inom industrin ett nytt löneavtal som innebar att löneökningarna skulle öka 7,4 % under två år. 4,1 % 2023 och 3,3 % under 2024. Kunskapsförbundets löner räknades upp med 3,0 % 2023. Under 2024 kommer de flesta av Kunskapsförbundets löneavtal förhandlas om. Många parter följer industrins avtal och Sveriges kommuner och regioner gör dessutom bedömningen att lönerna under nästa år ökar med 3,9 %. Kunskapsförbundet har av kommunerna kompenserats med 3 % och det är högst troligt att det inte kommer att räcka. Kommunerna själva har budgeterat för löneökningar som överstiger 3 %.

Den höga inflationen påverkar även andra kostnader i förbundet som hyror, elkostnad, skolmat, läromedel (till exempel livsmedel, trävaror, datorer, böcker). Medlemskommunerna har räknat upp förbundsbidrag och uppdragsersättning med 3 % för att täcka löneökningar och 1,7 % för att täcka övriga kostnadsökningar på grund av inflationen. Verksamheterna har redan under 2023 försökt anpassa sig till den höga inflationen och det är svårt att göra beräkningar på hur stora kostnadsökningarna blir under 2024 men bedömningen är att uppräkningen från kommunerna inte räcker.

Ett annat område som har en stor påverkan på förbundets ekonomi är gymnasiets kostnader för de elever som studerar i andra kommuner eller friskolor. Kunskapsförbundet har betalningsansvar för alla elever oavsett vilken skola de väljer och under flera år ökade andelen elever som valde andra skolor. Konkurrensen från friskolor i Vänersborg och främst Trollhättan är stor eftersom antalet skolor, program och utbildningsplatser blivit fler. Under de senast åren har cirka 65 % av eleverna valt Kunskapsförbundets skolor och kostnaden beräknas till 173 mnkr. Förhoppningen inför 2024 är att samma andel eller fler elever ska välja våra skolor men det finns alltid en osäkerhet kring detta och det kan snabbt förändras. Om andelen skulle minska blir konsekvensen att förbundet måste utöka budgeten till andra skolor och det leder till en lägre budget för det egna gymnasiet. Kunskapsförbundet betalar en elevpeng till andra skolor och där ingår alla kostnader. Svårigheten blir att förändra och minska kostnaderna för att anpassa verksamheten till en lägre budget. Vissa kostnader är svåra att påverka. Till exempel lokaler - hur minskas lokalytan om det blir en elev färre i varje klassrum?

Det finns en stor risk att de ekonomiska förutsättningarna utifrån ovanstående försämras under 2024 men Kunskapsförbundet har lagt en budget i balans. Verksamheterna kommer vara återhållsamma och försöka hitta effektiviseringar men för att förbundet ska ha en långsiktig och hållbar ekonomisk situation med bibehållen kvalitet i dessa ovissa tider behöver ett aktivt löpande arbete ske för att se över bemanning, lokaler och andra eventuella besparingar.

Ekonomisk redovisning

Resultaträkning

Tkr	Not	2022	2023
Verksamhetens intäkter	*2*	115 120	120 219
Verksamhetens kostnader	*3, 4*	-706 887	-746 878
Avskrivningar	*5*	-5 689	-6 089
Verksamhetens nettokostnad		**-597 456**	**-632 748**
Förbundsbidrag/Uppdragsersättning		606 148	634 851
Finansiella intäkter	*6*	1 009	5 547
Finansiella kostnader	*7*	-789	-3 397
ÅRETS RESULTAT		**8 912**	**4 253**

Balansräkning

Tkr	Not	2022	2023
Anläggningstillgångar			
Maskiner och inventarier	8	23 583	22 711
Summa anläggningstillgångar		**23 583**	**22 711**
Omsättningstillgångar			
Kundfordringar		109 336	78 825
Kortfristiga fordringar	9	29 908	34 490
Likvida medel	10	125 207	170 520
Summa omsättningstillgångar		**264 451**	**283 836**
TILLGÅNGAR		**288 034**	**306 547**
Eget kapital			
Ingående eget kapital		21 132	21 132
Periodens resultat		8 912	4 253
Summa eget kapital		**30 045**	**34 298**
Avsättningar			
Avsättningar för pensioner	11	33 979	49 946
Skulder			
Leverantörsskulder		38 483	30 987
Kortfristiga skulder	12	185 527	191 316
Summa avsättningar och skulder		**257 989**	**272 249**
EGET KAPITAL OCH SKULDER		**288 034**	**306 547**

Kassaflödesanalys

Tkr	Not	2022	**2023**
DEN LÖPANDE VERKSAMHETEN			
Resultat efter finansiella poster		8 912	4 253
Justering för poster som inte ingår i kassaflödet			
Avskrivningar av anläggningstillgångar	5	5 689	6 089
Avsättning till pensioner	11	3 298	15 967
Ökning (-) / minskning (+) av kortfristiga fordringar		-2 538	25 929
Ökning (-) / minskning (+) av kortfristiga skulder		4 906	-1 707
Medel från den löpande verksamheten		**20 267**	**50 531**
INVESTERINGSVERKSAMHETEN			
Förvärv av materiella anläggningstillgångar	8	-4 633	-5 217
Medel från investeringsverksamheten		**- 4633**	**-5 217**
FINANSIERINGSVERKSAMHETEN			
ÅRETS KASSAFLÖDE		15 635	45 314
Likvida medel vid årets början	10	109 572	125 207
LIKVIDA MEDEL VID ÅRETS SLUT		**125 207**	**170 520**

Noter

Not 1 Redovisningsprinciper

Kunskapsförbundet Väst redovisning upprättas enligt kommunallagen och enligt lagen om kommunal bokföring- och redovisning (LKBR) samt följer anvisningar och rekommendationer från Rådet för kommunal redovisning, RKR. Avsteg kring leasing görs vilket kommenteras nedan.

Pensionsskuld

Pensionsförmåner som har intjänats från och med 2013-01-01 redovisas som en kostnad i resultaträkningen och som en avsättning i balansräkningen. Kostnaden för avsättningen har också belastats med särskild löneskatt på 24,26 %. Förbundets pensionskostnader och pensionsskuld grundar sig på KPA:s beräkningar och prognoser enligt RIPS (riktlinjer för beräkning av pensionsskuld). Pensionskostnader och pensionsskuld baserar sig på KPA:s pensionsprognos som togs fram per den 31 december 2023.

Semesterlöneskuld, timlöneskuld

Semesterlöneskulden och övriga löneskulder till de anställda redovisas som en kortfristig skuld. De intjänade förmånerna har belastats med lagenliga arbetsgivaravgifter. Årets skuldförändring ingår i verksamheternas kostnader.

Leasingavtal

Samtliga leasingavtal som Kunskapsförbundet har klassas som operationella och redovisas löpande som kostnad i resultaträkningen. Samtliga hyresavtal för lokaler överstigande tre år klassificeras som operationell leasing vilket i vissa fall kan vara en avvikelse mot RKR;s rekommendationen R5 Leasing.

Avskrivningar

Med materiell anläggningstillgång menas tillgång som är avsedd för stadigvarande bruk eller innehav. För att klassas som en investering ska anskaffningsvärdet överstiga ½ prisbasbelopp och livslängden överstiger 3 år. Avskrivningar beräknas på anskaffningsvärdet. Avskrivningstiderna baseras på anläggningstillgångarnas beräknade nyttjandeperioder och sker med linjär avskrivning. Avskrivningarna påbörjas månaden efter det att tillgången tas i bruk.

Avskrivningstider:	
Inventarier	5-10 år
Stadigvarande undervisningsmaterial	5 år
Datorer	3 år

Not 2 Verksamhetens intäkter

Tkr	2022-12-31	2023-12-31
Försäljningsintäkter	5 595	6 055
Taxor och avgifter	147	137
Hyror	56	28
Bidrag	74 185	77 780
Interkommunala intäkter	33 614	35 231
Övriga intäkter	1 523	988
Summa	**115 120**	**120 215**

Not 3 Verksamhetens kostnader

Tkr	2022-12-31	2023-12-31
Löner	270 639	273 572
Pensionskostnader	19 651	31 429
Sociala avgifter och löneskatt	85 670	94 184
Anläggnings- och underhållsmaterial	1 188	51
Fastighetskostnader	2 306	2 432
Lokal- och markhyror	81 966	80 266
Köp av huvudverksamhet	164 579	182 309
Övriga tjänster	58 228	62 270
Lämnade bidrag	4 206	4 059
Material	18 454	16 306
Summa	**706 887**	**746 878**

Not 4 Varav kostnad för räkenskapsrevision

Tkr	2022-12-31	2023-12-31
Räkenskapsrevision	90	90
Summa	**90**	**90**

Not 5 Avskrivningar

Tkr	2022-12-31	2023-12-31
Avskrivningar enligt plan	5 689	6 089
Summa	**5 689**	**6 089**

Not 6 Finansiella intäkter

Tkr	2022-12-31	**2023-12-31**
Ränteintäkter	1 009	5 547
Summa	**1 009**	**5 547**

Not 7 Finansiella kostnader

Tkr	2022-12-31	**2023-12-31**
Räntekostnad	15	23
Räntekostnad på pensionsskuld	774	3 374
Summa	**789**	**3 397**

Not 8 Inventarier

Tkr	2022-12-31	**2023-12-31**
Ingående bokfört värde	81 461	86 094
Årets nyanskaffningar	4 633	5 217
Utgående ackumulerade anskaffningsvärde	***86 094***	***91 311***
Ingående avskrivningar	-56 821	-62 510
Årets avskrivningar	-5 689	-6 089
Utgående ackumulerade avskrivningar	***-62 510***	***-68 599***
Utgående redovisat värde	**23 583**	**22 712**

Not 9 Kortfristiga fordringar

Tkr	2022-12-31	**2023-12-31**
Upplupna intäkter och förutbetalda kostnader	5 413	8 190
Övriga kortfristiga fordringar	24 496	26 300
Summa	**29 908**	**34 490**

Not 10 Likvida medel

Tkr	2022-12-31	**2023-12-31**
Bank	135	135
Plusgiro	125 072	170 385
Summa	**125 207**	**170 520**

Not 11 Avsättningar för pensioner

Tkr	2022-12-31	**2023-12-31**
Ingående avsättning	30 681	33 979
Nyintjänad pension	2 654	12 850
Avsättning löneskatt	644	3 117
Utgående avsättning	**33 979**	**49 946**

Not 12 Kortfristiga skulder

Tkr	2022-12-31	**2023-12-31**
Löneskuld timanställda	450	419
Semesterlöneskuld, ferielöneskuld m.m.	27 310	24 791
Upplupna sociala avgifter och preliminärskatt	12 622	12 653
Upplupna kostnader och förutbetalda intäkter	125 792	130 568
Upplupen pensionskostnad	18 977	22 546
Övriga kortfristiga skulder	375	339
Summa	**185 527**	**191 316**

Driftsredovisning

Fördelning av förbundsbidrag och uppdragsersättning per verksamhet

Verksamhet	Förbundsbidrag			Uppdragsersättning		
Tkr	MRP 2023	Förändring under året	Budget 2023	MRP 2023	Förändring under året	Budget 2023
Direktion	890		890	210		210
Förfogandeanslag/Oförutsett direktionen*	4 500	-4 500		300		300
Övergripande kostnader och förbundskontor	29 986		29 986	7 247		7 247
Gymnasiet*	287 840	4 500	292 340			
Stöd och service	7 099		7 099			
Vuxenutbildning	4 000		4 000	72 595		72 595
Plan och fastighet	201 684		201 684	18 499		18 499
Totalt	**535 999**		**535 999**	**98 851**		**98 851**

**Jämfört med Mål- och resursplan 2023 har direktionens och gymnasiets budget justerats utifrån direktionens beslut om förfogandeanslag. Direktionen -4 500 tkr och gymnasiet +4 500 tkr.*

Uppföljning intäkter förbundsbidrag och uppdragsersättning

Tkr	Budget 2023	Bokfört Dec	Avvikelse mot budget	Bokfört 2022
Förbundsbidrag	536 000	535 998	-2	496 301
Uppdragsersättning	98 851	98 856	5	93 009
Summa intäkter	**634 851**	**634 854**	**3**	**589 310**

Verksamheterna

Tkr	Budget 2023	Bokförd nettokostnad december	Avvikelse mot budget	Bokförd kostnad i % av budget	Bokfört 2022
Direktion	1 400	915	**485**	65%	838
Förbundskontor	37 233	33 451	**3 783**	90%	29 542
Gymnasiet	292 340	294 372	**-2 032**	101%	278 924
Vuxenutbildningen	76 595	77 179	**-584**	101%	69 155
Stöd och service	7 099	3 455	**3 644**	49%	5 518
Plan och fastighet	220 183	221 229	**-1 046**	100%	213 256
Summa	**634 850**	**630 601**	**4 250**	**99%**	**597 233**

Direktionen

Direktions resultat blev ett överskott på +485 tkr. Direktionen har under året haft ett förfogandeanslag och budget för oförutsedda kostnader på 4 800 tkr. Direktionen har beslutat att använda 4 500 tkr till riktade insatser till alla tre gymnasieskolorna för att förbättra elevernas resultat. Rektorerna på skolorna beslutar hur pengarna ska användas och vilka program som ska omfattas av insatserna. Kostnader för direktionens sammanträden har också varit lägre än budgeterat.

Förbundskontor

Under året har det funnits vakanta tjänster, föräldraledigheter och tjänstledigheter som lett till lägre personalkostnader. En annan post som bidrog till överskottet var räntan på likvida medel. Under förbundskontorets redovisades också hela förbundets pensionskostnader som i år visade ett underskott främst på grund av den höga inflationen.

Förbundskontoret redovisade ett överskott på +3 783 tkr.

Gymnasiet

Intäkterna översteg årets budget och ersättning från Migrationsverket, EU-projekt, handledararvoden samt etableringsersättning har bidragit till överskottet. Personalkostnaderna visade också ett överskott och detta berodde på vakanta rektorstjänster under året. Övriga kostnader redovisade däremot ett underskott. Anledningen var den höga inflationen som lett till ökade kostnader för läromedel där yrkesprogrammen drabbats hårdast och de kostnadsökningarna rymdes inte inom årets budget.

Under 2022 ökade kostnaderna för den anpassade gymnasieskolan till följd av fler elever med större behov av stöd, fler elever som valt att läsa sin utbildning i en annan kommun och ökade kostnader för resor i form av taxi. Medlemskommunerna utökade förbundsbidraget men bara under 2022. I år redovisades ett underskott på -5 706 tkr vilket var samma belopp som prognostiserades i början av året.

Gymnasiet redovisade ett underskott på -2 032 tkr.

Vuxenutbildning

Vuxenutbildningen har under året haft ökade kostnader på 2 700 tkr för en ny utbildningsaktör inom SFI i Trollhättan som inte finansierats i uppdragsavtalet med Trollhättans stad. Underskottet har sedan förbättrats genom att intäkterna och personalkostnaderna visat ett överskott.

De interkommunala intäkterna var högre än budgeterat eftersom fler elever folkbokförda i andra kommuner studerat i vår vuxenutbildning. Det totala antalet producerade yrkesvuxplatser nådde inte upp till beviljat statsbidrag och det innebar att delar av intäkterna 2023 behövde betalas tillbaka till Skolverket.

Personalkostnaderna visade också ett överskott på grund av att flera tjänster under året varit vakanta. Den relativt höga sjukfrånvaron inom vissa verksamheter och den lägre semesterlöneskulden bidrog också till överskottet.

Vuxenutbildningen visade ett underskott på -584 tkr.

Stöd och service

Stöd och service redovisade ett överskott på +3 644 tkr. Den främsta anledningen till överskottet var lägre personalkostnader. Även i år var sjukfrånvaron hög och det har varit svårt att hitta vikarier samtidigt som det funnits vakanta tjänster. Förutom detta minskade också semesterlöneskulden.

Stöd och service har sålt tjänster inom lokalvård och skolmat som lett till ökade intäkter. Samtidigt ökade priserna på skolmat betydligt mer än inflationen och förbundsbidraget har inte räknats upp i samma omfattning.

Plan och fastighet

Plan och fastighet redovisade 2023 ett underskott på -1 046 tkr. Detta berodde främst på att lokalkostnaderna blivit dyrare på grund av utökade lokalhyror, lokalanpassningar och renoveringar. Indexuppräkningarna blev också högre än förväntat på grund av den höga inflationen.

På det interkommunala området ökade såväl intäkter som kostnader. Eleverna som kom från andra kommuner och som läste hos Kunskapsförbundet ökade jämfört med budget och antalet elever som gick i andra kommuner och friskolor ökade delvis jämfört med budget. Dessutom beviljades fler tilläggsbelopp som lett till högre kostnader. Även en tvist med Lärande i Sverige, som ej avgjorts än, angående programpriset på Naturbruksutbildningen med hästinriktning påverkade resultatet negativt.

Investeringsredovisning

Kunskapsförbundets investeringsbudget var på 5 000 tkr och i år investerade förbundet för 5 217 tkr. Varje år sker investeringar för att ersätta möbler och annan utrustning på programmen men även IT-utrustning.

Verksamhet	Budget 2023	Bokfört
Förbundskontor		78
Gymnasiet	1 000	1 027
Stöd och service	400	449
Vuxenutbildning	500	588
Plan och fastighet	3 100	3 075
Summa	**5 000**	**5 217**

§ 93

Yttrande om förslag till bostadsförsörjningsprogram för Lilla Edets kommun

KS 2024/317

Beslut

Kommunstyrelsen ställer sig bakom bilagt yttrande.

Bilaga/bilagor

Bilaga 3: Yttrande om förslag till bostadsförsörjningsprogram för Lilla Edets kommun

Sammanfattning av ärendet

Lilla Edets kommun har bjudit in grannkommuner att yttra sig om förslag till bostadsförsörjningsprogram för Lilla Edets kommun inklusive handlingsplan. Kommunstyrelseförvaltningen bedömer att de föreslagna riktlinjerna inte påverkar Vänersborgs kommun i större omfattning och att det därför inte finns något att erinra mot förslaget.

Beslutsunderlag

- Kommunstyrelseförvaltningens tjänsteskrivelse 2024-06-14
- Yttrande om förslag till bostadsförsörjningsprogram för Lilla Edets kommun
- Bostadsförsörjningsprogram Lilla Edets kommun 2024-2028 med riktning mot 2034
- Handlingsplan Bostadsförsörjningsprogram Lilla Edets kommun 2024-2028 med riktning mot 2034

2024-06-14 Dnr: KS 2024/317

Handläggare
Cornelia Sörman
Cornelia.Sorman@vanersborg.se
0521-72 10 46

Mottagare
Kommunstyrelsen

Yttrande om förslag till bostadsförsörjningsprogram för Lilla Edets kommun

Förslag till beslut

Kommunstyrelsen ställer sig bakom bilagt yttrande.

Sammanfattning av ärendet

Lilla Edets kommun har bjudit in grannkommuner att yttra sig om förslag till bostadsförsörjningsprogram för Lilla Edets kommun inklusive handlingsplan. Kommunstyrelseförvaltningen bedömer att de föreslagna riktlinjerna inte påverkar Vänersborgs kommun i större omfattning och att det därför inte finns något att erinra mot förslaget.

Beredning

Ärendet har beretts av Kommunstyrelseförvaltningen.

Underlag

Bostadsförsörjningsprogram Lilla Edets kommun 2024-2028 med riktning mot 2034

Handlingsplan Bostadsförsörjningsprogram Lilla Edets kommun 2024-2028 med riktning mot 2034

Jenny Kudryk

Chef avdelning för hållbar utveckling

Bilagor

- Yttrande om förslag till bostadsförsörjningsprogram för Lilla Edets kommun

Sändlista

Handläggare av ärendet

Lilla Edets kommun

Vänersborgs kommun
Kommunstyrelsen

YTTRANDE 1(1)

2024-06-07 Dnr: KS 2024/317

Handläggare
Cornelia Sörman
Cornelia.Sorman@vanersborg.se
0521-72 10 46

Mottagare
Lilla Edets kommun

Yttrande om förslag till bostadsförsörjningsprogram för Lilla Edets kommun

Bakgrund

Lilla Edets kommun har bjudit in grannkommuner att yttra sig om förslag till bostadsförsörjningsprogram för Lilla Edets kommun med tillhörande handlingsplan.

Yttrande

Vänersborgs kommun är tacksamma över möjligheten att ta del av analyser och utvecklingsförslag i Lilla Edet. Många pendlar mellan kommunerna och det är betydelsefullt för arbetsmarknaden i Vänersborg att fler bostäder skapas i Lilla Edets kommun. Förslaget till bostadsförsörjningsprogram med tillhörande handlingsplan innehåller ett antal strategier för detta. Vänersborgs kommun vill särskilt lyfta att det är positivt att skredproblematiken vid Göta älv tas upp i programmet som en viktig parameter i förhållande till bostadsplanering. I övrigt påverkas inte Vänersborgs kommun av förslaget.

Vänersborgs kommun har inget att erinra mot förslaget.

Benny Augustsson
Kommunstyrelsens ordförande

Bostadsförsörjningsprogram Lilla Edets kommun 2024–2028

med riktning mot 2034

LILLA EDETS KOMMUN

Framtagen av: Planerings-och exploateringsenheten

Beslut av: Xxxxxxxx

Datum: ÅÅÅÅ-MM-DD

Version: 1.0

Medverkande och arbetsprocess: Bostadsförsörjningsprogram Lilla Edets kommun 2024-2028 med riktning mot 2034 är framtaget av planerings- och exploateringsenheten. Arbetet har letts av Carola Raad på planerings- och exploateringsenheten i samverkan med representanter från Sektor social, Sektor kommunledning och Sektor samhälle på Lilla Edets kommun.

Dialog har förts med det kommunala bostadsbolaget AB EdetHus. En enkät har skickats ut till ett antal verksamma mäklare och hyresvärdar. I arbetet har även Tyréns AB bidragit med underlag.

Arbetet har letts av: Carola Raad på planerings- och exploateringsenheten.

I samarbete med: representanter från Sektor social, Sektor kommunledning och Sektor samhälle på Lilla Edets kommun.

Grafisk form: Kommunikationsteamet, Lilla Edets kommun
För illustrationer, foton, kartor och fotomontage svarar Lilla Edets kommun om inget annat anges.
Dnr KS 2023/416

Lilla Edets kommun, 463 80 Lilla Edet, besöksadress: Järnvägsgatan 12, tel 0520-65 95 00, lillaedet.se

Innehållsförteckning

1. Inledning och syfte ... 4
Lagen om kommunernas bostadsförsörjningsansvar ... 4

2. Mål av betydelse för bostadsförsörjningen ... 5
Nationella mål ... 5
Regionala mål ... 6
Kommunala mål ... 7

3. Kommunala verktyg för bostadsförsörjningen ... 8
Översiktlig planering ... 8
Detaljplanering ... 8
Kommunens fastighetsbolag AB EdetHus ägardirektiv ... 8
Tidplan för kommunalt planarbete ... 8
Markanvisningar ... 8
Strategiska markinköp ... 8
Prognosarbete ... 8

4. Nationellt och regionalt perspektiv på bostadsmarknaden ... 9
Bostadsmarknaden på nationell nivå ... 9
Bostadsmarknaden på regional nivå ... 9

5. Befolkning ... 10
Demografi ... 10
Folkmängd och folkökning ... 12
Inflyttning och utflyttning ... 13
Födelsenetto ... 14

6. Bostäder och hushåll ... 15
Bostadsbestånd ... 15
Hushåll ... 18
Utbud på den lokala bostadsmarknaden ... 19
Bostäder i stationsnära lägen och pendlingsmöjligheter ... 19
Bostadspriser ... 20

7. Prognos och scenario över framtida befolkningstillväxt och bostadsbehov ... 22
Bostadsbehov ... 23

8. Bostadsbehov som inte tillgodoses på den lokala marknaden ... 25
Bostadsbrist ... 25
Bostadsbrist på delområdesnivå i Lilla Edets kommun ... 28

9. Särskilda gruppers bostadsbehov ... 31
Socialtjänstlag ... 31
Hemlösa ... 31
Funktionsvarierade ... 32
Nyanlända och ensamkommande barn och ungdomar ... 32
Äldre ... 33
Ungdomar och unga vuxna ... 33
Kvinnor i behov av skyddat boende ... 33
Personer med låg betalningsförmåga ... 33

10. Behov och efterfrågan på den lokala bostadsmarknaden ... 34
Mäklare ... 34
Hyresvärdar ... 34

11. Planerad bostadsbyggnation ... 35
Bostadsmarknadens förutsättningar ... 36

12. Kommunens mål för bostadsförsörjningen ... 37

Källförteckning ... 38
Bilagor ... 39

1. Inledning och syfte

Lilla Edets kommun befinner sig sedan ett antal år i en stark tillväxtfas som ställer krav på gemensamma processer och långsiktighet för att utveckla attraktiva livsmiljöer där människor vill leva, bo och verka i. Bostadsbyggande och infrastruktur planeras tillsammans med samhällsservice så att behoven av förskolor, skolor och omsorg tillgodoses.[1] Goda kommunikationer via motorväg och järnväg stärker utvecklingen och ger goda förutsättningar för att kommunen ska kunna växa. Genom den fysiska planeringen arbetar Lilla Edets kommun för att skapa goda livsmiljöer där boenden ska upplevas trygga.

Bostadsförsörjningsprogrammet anger hur kommunen arbetar för att skapa förutsättningar för att alla i kommunen ska kunna leva i goda bostäder och utgör ett ramverk för kommunens åtgärder för bostadsförsörjningen. Programmet ska vara vägledande för kommunens arbete att möta behov och efterfrågan av olika boendeformer i kommunen.

Dessutom anger bostadsförsörjningsprogrammet en inriktning för den fysiska planeringen och utgör underlag för detaljplanering och översiktlig planering. Bostadsförsörjningsprogrammet syftar till att skapa gemensamma utgångspunkter för bostadsmarknadens aktörer och ett samförstånd kring pågående och framtida insatser.

I dokumentet återges de nationella, regionala och kommunala mål som sätter ramarna för kommunens åtgärder. Utformningen av kommunens mål och insatser för bostadsförsörjningen baseras på en analys av demografin, bostadsbeståndet, bostadsbehovet, särskilda gruppers bostadsbehov och marknadsförutsättningar.

Insatser för att uppnå uppsatta mål presenteras i ett separat dokument *Handlingsplan Bostadsförsörjningsprogram Lilla Edets kommun 2024-2028 med riktning mot 2034*.

Lagen om kommunernas bostadsförsörjningsansvar

Enligt lag (2000:1383) om kommunernas bostadsförsörjningsansvar ska varje kommun i Sverige anta riktlinjer för bostadsförsörjningen. Syftet med planeringen av bostadsförsörjningen ska vara att skapa förutsättningar för alla i kommunen att leva i goda bostäder och för att främja att ändamålsenliga åtgärder för bostadsförsörjningen förbereds och genomförs. Riktlinjer för bostadsförsörjningen ska antas av kommunfullmäktige under varje mandatperiod. Kommunernas riktlinjer för bostadsförsörjning handlar om att identifiera vilka målen är för bostadsförsörjningen. Riktlinjerna ska minst innehålla följande uppgifter:

- kommunens mål för bostadsbyggande och utveckling av bostadsbeståndet
- kommunens planerade insatser för att nå uppsatta mål, och
- hur kommunen har tagit hänsyn till relevanta nationella och regionala mål, planer och program som är av betydelse för bostadsförsörjningen.

Enligt lag (2000:1383) ska uppgifterna särskilt grunda sig på en analys av en demografisk analys, marknadsförutsättningar och vilka bostadsbehov som inte tillgodoses på den lokala bostadsmarknaden.[2]

1 Lilla Edets kommun (2023). Mål och Resursplan 2024 samt flerårsplan för 2025–2026
2 Lag (2000:1383) om kommunernas bostadsförsörjningsansvar

2. Mål av betydelse för bostadsförsörjningen

Nationella mål

Mål för boende och samhällsplanering

Det övergripande målet för samhällsplanering, bostadsmarknad, byggande och lantmäteriverksamhet är att tillgodose alla människor från en social synpunkt en god livsmiljö där en långsiktigt god hushållning med naturresurser och energi främjas samt där bostadsbyggande och ekonomisk utveckling underlättas. Dessutom innefattar målet också långsiktigt väl fungerande bostadsmarknader där konsumenternas efterfrågan möter ett utbud av bostäder som svarar mot behoven.[3]

Agenda 2030

Agenda 2030 är globala mål som syftar till en omställning för ett hållbart samhälle. Mål *11-Hållbara städer och samhällen*, är det mest relevanta målet för bostadsförsörjningen. Målet innebär främst att städer och bosättningar ska vara inkluderande, säkra, motståndskraftiga och hållbara. För att uppnå en hållbar stadsutveckling krävs ett samarbete mellan olika sektorer där det likväl finns en styrning på olika nivåer.[4]

Jämställdhetsmålet

Målet för jämställdhetspolitiken i Sverige innebär att kvinnor och män ska ha samma makt att forma samhället och sina egna liv.[5] Kommunfullmäktige i Lilla Edets kommun antog år 2022 *Strategi för Lilla Edets kommuns jämställdhetsarbete 2022–2030*. Lilla Edets kommun ska vara en drivkraft för tillväxt, hållbar utveckling och kvalitet i verksamheterna utifrån ett jämställdhetsperspektiv. Strategidokumentet anger att Lilla Edets kommun ska bidra till ett jämställt samhälle som bygger på rättvisa och demokrati, detta genom att jämställdhetsintegera alla delar av organisationen.

Folkhälsomålet

Det övergripande målet för folkhälsopolitiken syftar särskilt på att åstadkomma jämlika livsvillkor och hälsa bland befolkningen. Ur ett planeringsperspektiv är huvudsakligen Målområde 5: Boende och Närmiljö mest relevant. Målsättningen är att genom samhällsplaneringen motarbeta segregation och exponering för skadliga miljöfaktorer, reducera trafikbuller, men också främja en bättre luftkvalitet och tillgång till grönområden. Tre väsentliga fokusområden för målet lyder som följande:

- tillgång till en fullgod och ekonomiskt överkomlig bostad
- bostadsområden som är socialt hållbara
- sunda boendemiljöer på jämlika villkor[6]

Lilla Edets kommun har antagit *Folkhälsoprogram 2021–2026* som anger inriktningar och långsiktiga mål för att utveckla arbetet med folkhälsa och social hållbarhet i Lilla Edets kommun.

Mål för integrationspolitiken

Det nationella målet för integrationspolitiken handlar huvudsakligen om lika rättigheter, skyldigheter och möjligheter för alla, oavsett etnisk och kulturell bakgrund. Kopplat till Lag (2016:38) om mottagande av vissa nyanlända invandrare för bosättning, så är kommuner skyldiga att efter anvisning ta emot en nyanländ för bosättning i kommunen.[7]

Kommunfullmäktige i Lilla Edets kommun antog 2017 *Strategi för ett mångfaldssamhälle i Lilla Edets kommun*. Syftet med strategin är att skapa en kommun där mångfalden ses som en tillgång och där alla har möjlighet att vara delaktiga i samhället på lika villkor oavsett förutsättningar. Målet är att skapa ett integrerat och inkluderat samhälle och att främja samhällsetablering för alla invånare i kommunen. För att undvika segregation och utanförskap krävs en hållbar och långsiktig samhällsplanering där bostadsområden, mötesplatser och kulturella inslag skapar nya influenser för alla som vill leva, verka och bo i kommunen. Förhoppningen är att alla områden i kommunen ska upplevas som attraktiva och trygga för dess invånare och utgöra hälsosamma och goda miljöer.

Mål för funktionshinderpolitiken

Det nationella målet för funktionshinderpolitiken utgår från FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning. Utgångspunkten är att uppnå jämlikhet i levnadsvillkor där människors olika förutsättningar inte ska begränsas från att delta i samhället. Målet ska bidra med att öka jämställdheten och att barnrättsperspektivet tas hänsyn till.[8] Följande tre mål kopplas tydligast samman med bostadsförsörjningen:

- delaktighet och inflytande i samhället
- ekonomiska och sociala förutsättningar
- barn och ungas uppväxtvillkor.[9]

3 Regeringen (u.å.). Mål för boende och samhällsplanering
4 Regeringen (u.å.). Agenda 2030, Mål 11 Hållbara städer och samhällen
5 Regeringen (2016). Mål för jämställdhet
6 Folkhälsomyndigheten (2023). Nationella folkhälsomål och målområden
7 Lag (2016:38) om mottagande av vissa nyanlända invandrare för bosättning
8 Regeringen (u.å.). Mål för funktionshinderspolitiken.
9 Boverket (2023). Hänsyn till relevanta nationella och regionala mål, planer och program

Barnkonventionen

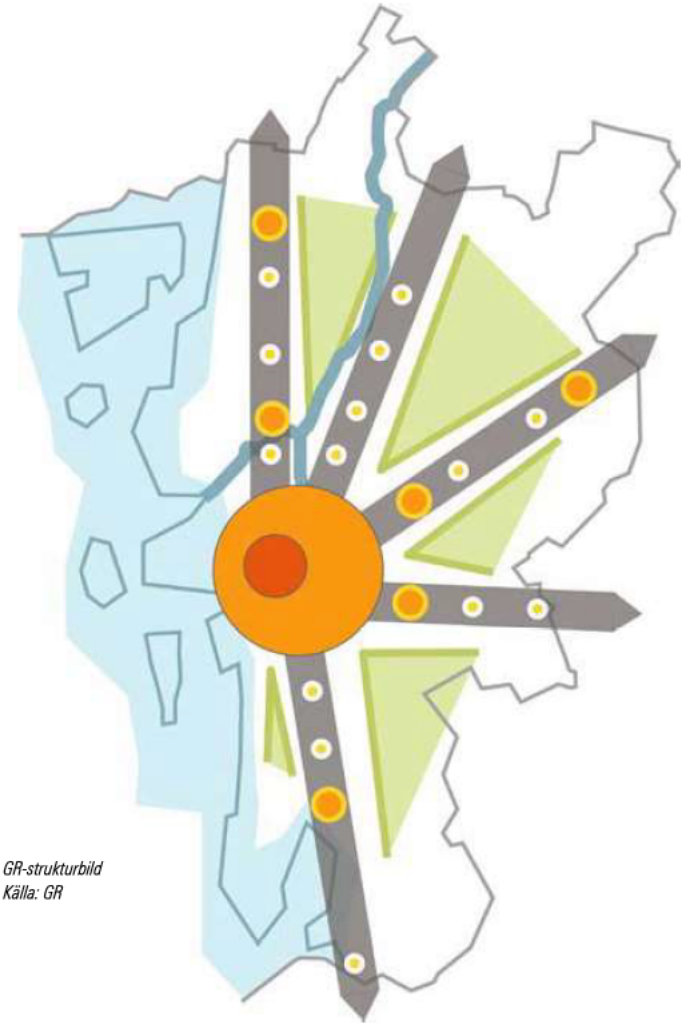
Barnkonventionen blev svensk lag 2020.[10] Artikel 27 anger varje barns rätt till en god levnadsstandard vad gäller exempelvis tillhandahållandet av bostäder.[11]

Regionala mål

Strukturbild för Göteborgsregionen

Lilla Edets kommun är en av 13 medlemskommuner i Göteborgsregionen (GR). Göteborgsregionen regionala utveckling anges i *Strukturbild för Göteborgsregionen.*[12] Strukturbilden innehåller en överenskommelse för den fysiska planeringen där regionens kommuner gemensamt ska ansvara för en långsiktig hållbar regional struktur.

Kärnan i strukturbilden är den centrala delen av Göteborg som omsluts av ”Det sammanhängande stadsområdet”, vilket utgörs av Göteborgs tätort samt delar av Mölndal och Partille. Storstadsområdet strålar ut i fem huvudstråk, där Lilla Edets kommun ingår i huvudstråket ”Norge- Vänernbanan”. Strukturbilden omfattar också av elementen, ”Kustzonen”, ”De gröna kilarna och Göta älv”. Göta Älv som mynnar igenom Lilla Edets kommun, benämns vara av stor vikt för regionens fortsatta utveckling. Det anges att älvens många funktioner och kvaliteter ska säkerställas och att särskild uppmärksamhet ska riktas åt sårbarhetsaspekter till följd av klimatförändringar. Vidare ska anläggningar och verksamheter som kan medföra föroreningar undvikas i älvens närhet. Slutligen bör stor försiktighet iakttas vid anläggningsarbete eller annat byggande i älvens närhet på grund av risken för skred.

GR-strukturbild
Källa: GR

Göteborgsregionen kommunalförbund arbetar under år 2024 med att ta fram nya regionala överenskommelser.

Vision Västra Götaland

Vision Västra Götaland antogs av regionfullmäktige år 2005 och utgör en ram för det gemensamma utvecklingsarbetet i regionen.[13] Visionen består av flera delar och det är framför allt en av dem, utveckling utifrån ekonomisk, social, och miljömässig hållbarhet, som har bäring på Lilla Edets kommuns arbete med bostadsförsörjning.

Regional utvecklingsstrategi för Västra Götaland 2021–2030

Den regionala utvecklingsstrategin anger riktningen för Västra Götalands gemensamma arbete. Strategin består av ett mål, fyra långsiktiga prioriteringar och fyra tvärsektoriella kraftsamlingar. En av de långsiktiga prioriteringarna är ”Öka inkluderingen”, vilken bland annat anger att boendet och den offentliga miljön är av stor betydelse för att motverka utanförskap och segregation. Vidare understryks att bostäder är en välfärdsfråga och att boendesegregationen behöver minska.[14]

10 Lag (2018:1197) om Förenta nationernas konvention om barnets rättigheter
11 Regeringen (2014) Konventionen om barnets rättigheter
12 Göteborgsregionen (2008). Strukturbild för Göteborgsregionen
13 Västra Götalandsregionen (2005). Vision Västra Götaland
14 Västra Götalandsregionen (2021). Regional utvecklingsstrategi för Västra Götaland 2021 – 2030

Kommunala mål

Lilla Edets kommuns vision

Göta älvdalens pärla

VI GÖR DET TILLSAMMANS

Visionen för Lilla Edets kommun är en gemensam ledstjärna som ska peka ut riktningen för utvecklingen av samhället. Visionen uppnås genom följande ledord:

NYTÄNKANDE
”Vi är kreativa och tänker nytt. Med mod vågar vi prova nya idéer och lösningar. Vi är nyfikna och vill hela tiden utvecklas”.

MEDSKAPANDE
”Vi har alla möjlighet att bidra och påverka och utgör alla en viktig del av vårt samhälle. Det finns en öppenhet och vi lyssnar till varandra. Med kraft, energi och engagemang går vi från ord till handling”.

HÅLLBART
”Vi arbetar för att skapa en långsiktigt hållbar samhällsutveckling som omfattar såväl människan, miljön och ekonomin. Vi eftersträvar att ligga steget före, arbeta förebyggande och stärka det som är positivt. Våra resurser använder vi på ett effektivt och hållbart sätt”.

Mål- och resursplan

Kommunfullmäktige antar varje år en mål- och resursplan som utgör kommunens budget. I budgeten kan medel till exempel avsättas för markinköp. Budgeten innehåller även exploateringsekonomins ramar, där det anges hur mycket resurser som får läggas på detaljplanering det kommande året. Ett målområde är ”Bra boende och livsmiljö”, vilket innebär att kommunen har som mål att utifrån ett långsiktigt perspektiv utveckla attraktiva livsmiljöer. Bostadsbyggande och infrastruktur planeras tillsammans med samhällsservice så att behov av förskolor, skolor och omsorg tillgodoses.

Översiktsplan för Lilla Edets kommun

Översiktsplanen (ÖP 2012) anger stora delar av kommunens yta som lämplig för bostadsbyggande. Det är framför allt tätorterna som enligt översiktsplanen ska fortsätta utvecklas och målsättningen är enligt ÖP 2012 att största andelen nya bostäder ska tillkomma i Lilla Edet/ Ström/ Göta (300 st.), Lödöse (600 st.) och spritt i landsbygdsområden (300 st.). I översiktsplanen finns en rad ställningstaganden. Ett av dem berör det planeringsmässiga målet att kommunen år 2030 ska ha 16 000 invånare utifrån ett antagande om en årlig befolkningstillväxt på 1 %. För att uppnå målet anges i översiktsplanen att ca 1300 bostäder ska byggas i kommunen under perioden 2012–2030.

Utifrån slutsatser i den aktualitetsbedömning som gjorts inom ramen för framarbetad planeringsstrategi har behovet av att ta fram en ny översiktsplan konstaterats. Översiktsplanen har inte fullt ut fungerat vägledande, vilket pekar på att denna inte är aktuell. Vidare har översiktsplanen inte fungerat tillfredsställande som styrverktyg för tillkommande bebyggelse under de senaste åren. Detta då övervägande delen tillkommit utanför tätbebyggt område till skillnad från vad aktuell översiktsplan anger. Den nu gällande översiktsplanen bedöms dock fortsatt kunna vara vägledande fram till dess att kommunen har en ny översiktsplan antagen. Lilla Edets kommun har år 2024 påbörjat ett arbete med att ta fram en ny översiktsplan.

Fördjupad översiktsplan för Lödöse

Kommunfullmäktige antog år 2014 en *Fördjupad översiktsplan över Lödöse (FÖP Lödöse)*. Syftet med planen är att konkretisera översiktsplanens övergripande strategier och mål. I den fördjupade översiktsplanen redovisas planerna för den långsiktiga bebyggelseutvecklingen i Lödöse på ett mer utförligt sätt än i översiktsplanen. Utbyggnaden av Lödöse kommer ske i etapper, främst i anslutning till befintlig bebyggelse och sedan vidare söder ut mot stationsområdet. Om FÖP Lödöse realiseras genom lagakraftvunna detaljplaner skapas planeringsmässiga förutsättningar för upp till 2000 nya bostäder. Det slutliga antalet beror på hur tät bebyggelsen blir och i vilket utsträckning det finns ett intresse av att bygga på området. FÖP Lödöse medger en tätare bebyggelse på områdena närmast tågstationen än de i anslutning till befintlig bebyggelse. Takten i utbyggnaden beror bland annat på kommande års prioritering av detaljplanearbete.

3. Kommunala verktyg för bostadsförsörjningen

Översiktlig planering

Kommunens riktlinjer för bostadsförsörjningen ska vara vägledande i arbetet med översiktsplanen, exempelvis gällande att främja bostadsbyggande och utveckling av bostadsbeståndet. Översiktsplanen ska även visa hur kommunen ska arbeta med att tillgodose ett långsiktigt behov av bostäder.[15]

Översiktsplanen är det grundläggande verktyget i kommunernas fysiska planering och anger en långsiktig och övergripande utvecklingsstrategi för hur mark- och vattenområden ska användas. En översiktsplan anger även hur den bebyggda miljön ska användas, utvecklas och bevaras. Under översiksplanprocessen ges berörda sakägare, såsom allmänheten, myndigheter och andra aktörer möjligheten att yttra sig. En översiktsplan är inte bindande.

Detaljplanering

Detaljplanering är ett viktigt verktyg för bostadsförsörjningen. Genom detaljplanering sker en avvägning av allmänna intressen och enskilda intressen som är nödvändig för att kommunen ska kunna ha en hållbar tillväxt med goda boendemiljöer. Det är i sin tur en förutsättning för framväxten av ett attraktivt bostadsutbud som motsvarar invånarnas behov.

I detaljplaneprocessen förs dialog med berörda sakägare, såsom medborgare, myndigheter och andra aktörer. Sakägare har möjlighet att lämna synpunkter som tas hänsyn till under planprocessen. Detaljplanen reglerar rättigheter och skyldigheter i form av byggrätter och andra planbestämmelser såsom att bevara befintlig bebyggelse eller att skydda mark från byggnation. En detaljplan är juridiskt bindande.

Kommunens fastighetsbolag AB EdetHus ägardirektiv

Bolaget AB EdetHus är ett instrument för kommunal verksamhet till nytta för medborgarna, där kommunfullmäktige är ansvarig ägare. Ett av AB EdetHus verksamhetsområde är att ”Bygga, äga och förvalta bostäder för att därmed främja bostadsförsörjningen i kommunen”. Bolaget ska agera långsiktigt och vara ett instrument för kommunens bostadsförsörjningsansvar genom att bland annat förvalta fastigheter med hyresrätter, verka för trygga boendemiljöer, erbjuda boende för personer med särskilda behov samt sträva för en prisvärd hyresnivå. Ägarstyrning av AB EdetHus är ett fortsatt viktigt verktyg för kommunen i arbetet med att trygga bostadsförsörjningen och skapa förutsättningar för bostadsbyggande.

Tidplan för kommunalt planarbete

Tidplanen visar kommande planarbete på översiktlig och detaljerad nivå och revideras en gång per år eller vid behov. Detta dels för att nya ansökningar om planbesked inkommer löpande, dels för att förutsättningarna förändras i redan påbörjande detaljplaner.

Markanvisningar

Genom markanvisningar kan kommunen villkora en tidsbegränsad ensamrätt att exploatera ett område. Det innebär att kommunen ger en aktör möjlighet att bebygga ett område, så länge som till exempel minst en fjärdedel av bostäderna där blir hyresrätter eller något annat sådant villkor. En markanvisning förutsätter att kommunen äger marken. Lilla Edets kommunfullmäktige har antagit riktlinjer om markanvisningar. Av dessa framgår under vilka förutsättningar privata aktörer kan ansöka om och anvisa mark.

Strategiska markinköp

En förutsättning för användandet av markanvisningar som ett bostadspolitiskt verktyg är att kommunen strategiskt och långsiktigt köper den mark som bedöms vara intressant att anvisa i framtiden. Kommunens köp av mark i södra Lödöse är ett exempel på en sådan insats.

Prognosarbete

Kommunen upprättar årligen en befolkningsprognos som är ett viktigt planeringsunderlag för arbetet med bostadsförsörjningen. Förväntad framtida inflyttning till följd av bland annat bostadsbyggande är en av många faktorer som påverkar utfallet.

15 Boverket (2023). Koppling till översiktsplanen

4. Nationellt och regionalt perspektiv på bostadsmarknaden

Bostadsmarknaden på nationell nivå

Boverkets byggprognos från juni 2023 visar på att bostadsbyggandet i dagsläget minskar kraftigt, vilket bland annat beror på minskad köpkraft hos hushåll, förhöjda bostadsräntor och ökade byggkostnader. Boverkets prognos visar att antalet påbörjade bostäder minskat från 71 000 under toppåret 2021 till cirka 27 000 år 2023 och 21 500 för år 2024. Höga räntor och byggkostnader kommer enligt Boverkets bedömning under än längre tid göra att byggandet kommer att öka långsamt. Boverket lyfter också fram att finansieringen kärvar, vilket bedöms medföra att privata bolag kommer att ha en mer defensiv inställning till investering av nya hyresrätter. Detta på grund av den osäkra bostadsmarknaden. Antalet färdigställda bostäder kommer att minska från år 2024, vilket inte kommer att täcka det behov som finns fram till 2030 för att svara på den framtida befolkningsutvecklingen.

Hushåll med lägre inkomster kommer att ha utmaningar när köpkraften minskar, exempelvis unga som kommer att ha svårt att etablera sig på den ägda marknaden. Hushåll som hyr bostäder har i närtid inte drabbats lika mycket av ökade boendekostnader, men kommer de kommande åren påverkas genom förhöjda hyreskostnader.[16]

Bostadsmarknaden på regional nivå

I *Länsstyrelsens bostadsmarknadsanalys 2023 för Västra Götalands län* konstateras att det råder ett generellt underskott på bostäder i Västra Götaland, vilket särskilt påverkar sårbara grupper i samhället.

År 2022 stod Göteborgsregionen för en stor andel av bostadsbyggandet i länet, cirka 73 %. Antalet färdigställda bostäder har varit på mycket höga nivåer i länet de senaste åren, men under de kommande åren kommer det ske en inbromsning av bostadsbyggandet. Detta med anledning av stigande räntor och höjda byggkostnader.

I *Länsstyrelsens bostadsmarknadsanalys 2023 för Västra Götalands län* konstateras att det krävs en långsiktig bostadsförsörjning, där samarbete sker mellan olika aktörer på mellankommunal, delregional och regional nivå.[17]

16 Boverket (2023). Boverkets byggprognos
17 Länsstyrelsen Västra Götalands län (2023). Bostadsmarknadsanalys 2023 Västra Götalands län

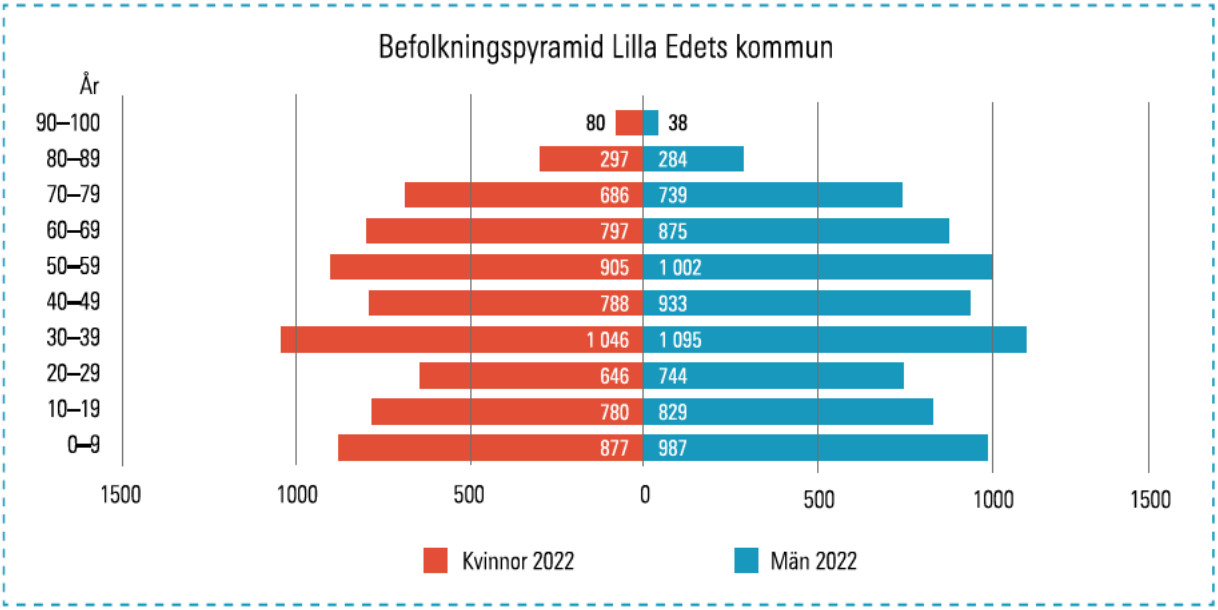

5. Befolkning

Demografi

År 2022 hade Lilla Edets kommun en befolkningsmängd på 14 428 personer. Av dessa var 48 % kvinnor och 52 % män. Medelåldern var 41,7 år, vilket är samma som medelåldern i Sverige. Jämfört med 2021 minskade befolkningsmängden i kommunen med 81 personer under 2022.

Diagrammet nedan visar en befolkningspyramid för Lilla Edet kommun år 2022. Befolkningspyramiden illustrerar befolkningens sammansättning efter kön och ålder fördelat i 10-årsintervaller. Diagrammet visar att antalet män är fler än antalet kvinnor i alla åldersgrupper förutom i de två äldsta, 80–89 och 90–100 år. I de åldersgrupperna är antalet kvinnor fler än antalet män. Det har troligtvis sin förklaring i att kvinnor lever längre än män, både i Lilla Edets kommun och nationellt sett. Vidare visar diagrammet att den största åldersgruppen är 30–39 år för både män och kvinnor medan den minsta gruppen, förutom de som är 80 år och äldre, är antalet i åldergruppen 20–29 år. En förklaring till varför åldersgruppen 20–29 år är en av de mindre kan vara att flyttnettot var störst negativt för den åldersgruppen år 2022 (-86). Fler i åldergruppen 20–29 år flyttade från kommunen än vad det var personer i samma ålder som flyttade till kommunen.

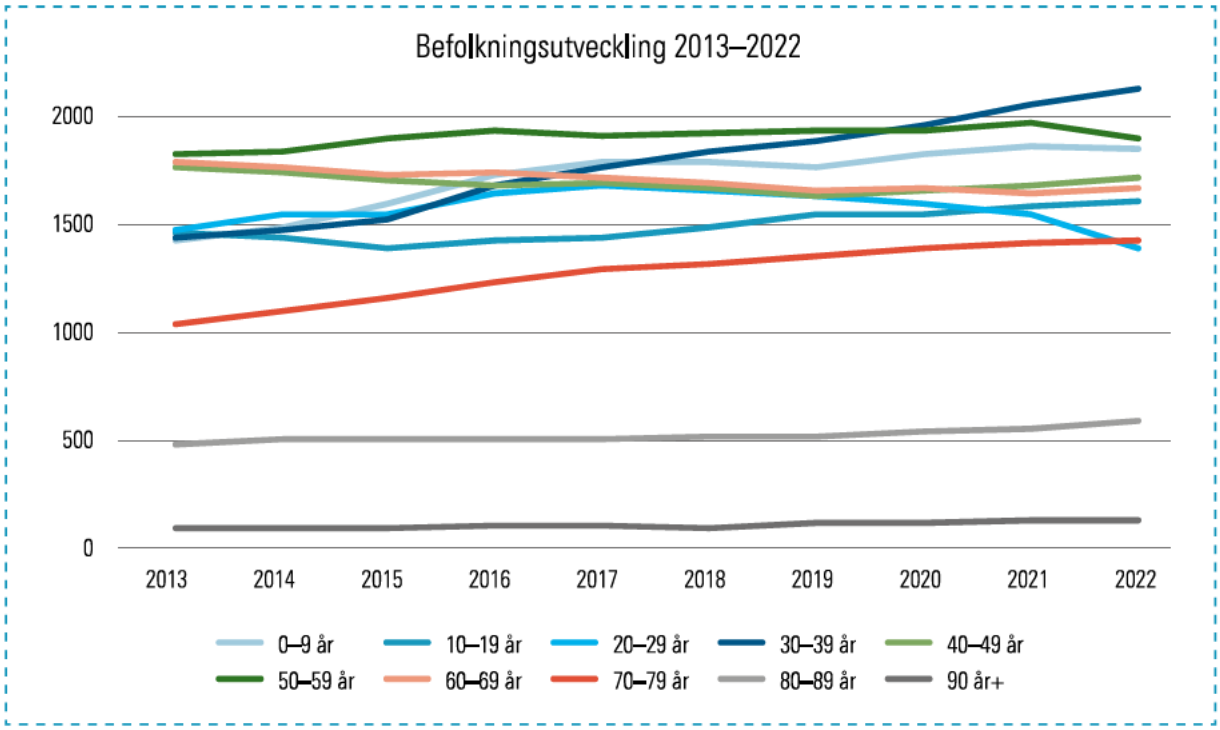
Diagrammet visar befolkningspyramid i Lilla Edets kommun för år 2022. (Källa: Kommunens Befolkningsprognos 2023–2032 genom SCB).

Bortsett från år 2022 har Lilla Edets kommun haft en positiv befolkningsutveckling de senaste åren. Antalet invånare har ökat från 12 829 år 2013 till 14 428 år 2022, vilket motsvarar en ökning med nästan 13 %. Den främsta orsaken till den positiva befolkningsutvecklingen i kommunen de senaste åren beror på ett positivt flyttnetto. Fler personer har alltså flyttat till kommunen än vad det är personer som flyttat från kommunen. År 2022 var däremot flyttnettot negativt.

Sett under de senaste sex åren har flyttnettot varit högst i åldrarna 30–39 år samt 0–9 år. Största negativa flyttnetto har under de senaste åren varit i åldrarna 60–79 år.

En annan faktor som påverkar befolkningsutvecklingen är födelsenettot, det vill säga differensen mellan antalet födda och döda under ett visst år. Födelsenettot för Lilla Edets kommun har varit positivt de senaste tio åren, vilket innebär att fler personer har fötts än dött i kommunen.

Diagrammet nedan visar befolkningsutvecklingen uppdelat på 10-årsklasser de senaste tio åren. Diagrammet visar att antalet invånare i ålder 30–39 år har ökat mest (49 %) följt av 70–79 år (37,5 %), 90 år och äldre (35,6 %) samt 0–9 år (ca 30 %). Befolkningsantalet i åldrarna 60–69 år, 20–29 år och 40–49 år har däremot minskat under åren.

Diagrammet visar kommunens befolkningsutveckling mellan 2013-2022. (Källa: Kommunens Befolkningsprognos 2023-2032 genom SCB).

Kommunens trendbaserade befolkningsprognos *Befolkningsprognos 2023–2032* prognosticerar att befolkningsmängden i kommunen kommer öka med 640 personer (4,4 %), och att befolkningsmängden därmed kommer vara 15 068 personer år 2032. Prognosen visar att den genomsnittliga befolkningsökningen kommer vara 0,5% per år, vilket motsvarar cirka 70 personer årligen. Det är en lägre befolkningsökning än det historiska snittet de senaste tio åren (cirka 1,2 %). De åldersgrupper som förväntas öka mest är män 90 år och äldre samt män och kvinnor 80–89 år. Ökningar ses även inom åldersklassen 40–49 år för både män och kvinnor och åldersklassen 10–19 år för både flickor och pojkar.

Prognosen bygger på observationer från de senaste åren och ett antagande om att den utvecklingen fortsätter. I beräkningarna tas ingen hänsyn till planerat bostadsbyggande, företagsetableringar eller andra framtida mål och förutsättningar i kommunen. Generellt gäller att osäkerheten i prognosen ökar med åren.

Folkmängd och folkökning

Under en tioårsperiod har Lilla Edets kommun procentuellt haft en folkökning på cirka 12,5 %, vilket i jämförelse med grannkommunerna är den tredje högsta procentuella folkökningen. Enbart Ale kommun och Kungälvs kommun har haft en högre procentuell folkökning mellan åren 2013–2022. Lilla Edets kommun har också en högre procentuell folkökning än Västra Götalands län som har haft en folkökning på cirka 9 %.

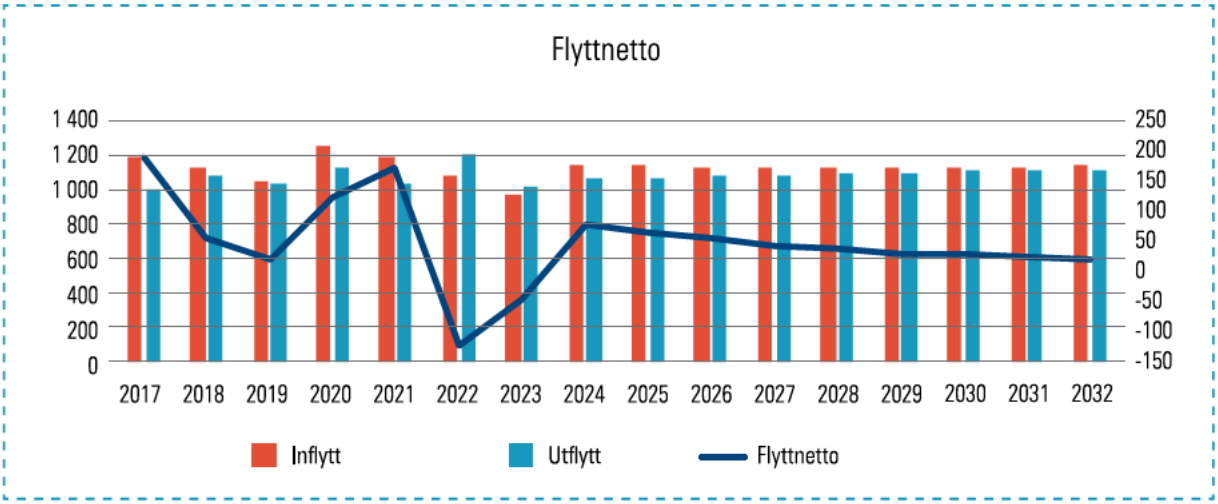
Grannkommuner och län	Folkmängd 2013	Folkmängd 2022	Folkökning 2013–2022	Folkökning 2013–2022
Ale	28 074	32 394	4 320	15,39 %
Alingsås	38 619	42 199	3 580	9,27 %
Kungälv	42 109	49 068	6 959	16,53 %
Lilla Edet	12 829	14 428	1 599	12,46 %
Stenungsund	24 932	27 870	2 938	11,78 %
Trollhättan	56 573	59 274	2 701	4,77 %
Uddevalla	53 025	57 282	4 257	8,03 %
Vänersborg	37 369	39 904	2 535	6,78 %
Västra Götalands län	1 615 084	1 758 656	143 572	8,89 %

Tabellen visar folkmängden i antal för år 2013 och år 2022 i jämförelse med grannkommuner och länet. Tabellen visar även folkökningen i antal och i andel. (Källa: SCB).

Inflyttning och utflyttning

Diagrammet över *Flyttnetto* visar utfallet av antal in– och utflyttade under perioden 2017–2022 samt en prognostisering av det förväntade antalet in– och utflyttande under perioden 2023–2032. Flyttnettot som redovisas i diagrammet är differensen mellan in- och utflyttare. Komponenten inflyttning består av både inrikes och utrikes inflyttningar. Komponenten utflyttning består på motsvarande sätt av antalet personer som flyttar från Lilla Edets kommun till andra kommuner i Sverige men också till andra länder. Om flyttnettot är positivt bidrar det till befolkningstillväxt.

Diagrammet visar faktiskt och förväntat antal inflyttade och utflyttade samt flyttnetto för Lilla Edets kommun under åren 2017–2032 (Källa: Kommunens Befolkningsprognos 2023–2032 genom SCB).

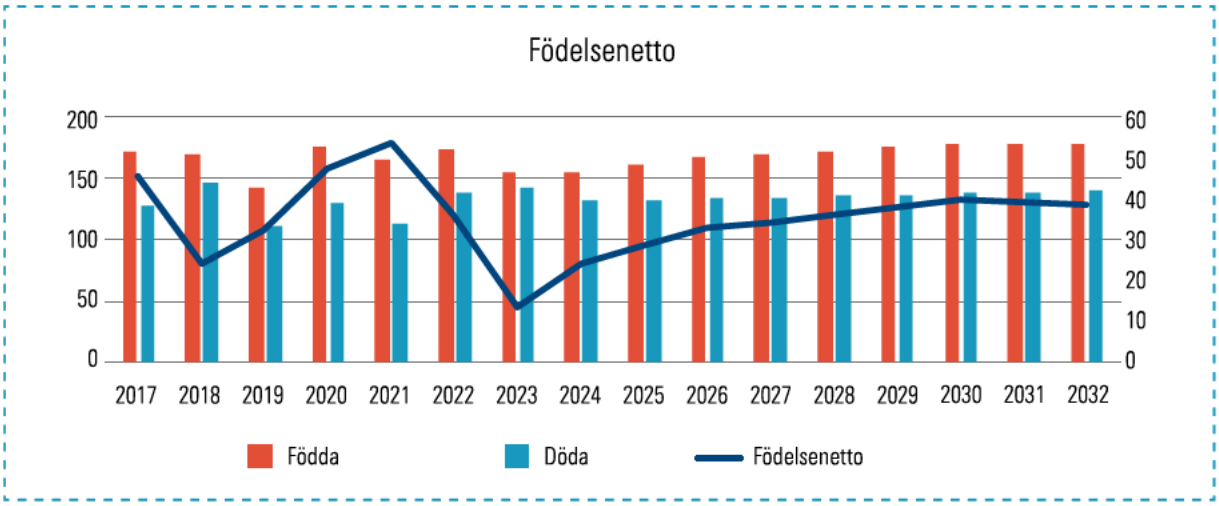
Diagrammet visar att det har varit fler inflyttare än utflyttare i kommunen under de senaste sex åren med undantag för år 2022. År 2022 hade kommunen ett betydligt högre antal som flyttade från kommunen än tidigare år.

Trenden med att det är fler som flyttar in i kommunen än som flyttar från kommunen antas fortgå under prognosperioden, dock med undantag för år 2023.

Flyttnettot är positivt för både män och kvinnor under samtliga år förutom 2023 då flyttnettot är negativt för båda könen. Diagrammet visar även att flyttnettot antas vara lägre de kommande åren jämfört med hur de senaste åren sett ut. Skillnaden mellan antalet som flyttar in och som flyttar från kommunen antas alltså vara mindre. Det kan förklaras av att kommunens nybyggnationsplaner inte är inkluderade i prognosen.

Födelsenetto

Diagrammet nedan visar utfallet av antal födda och döda de senaste åren samt en prognostisering av det förväntade antalet födda och döda under perioden 2023–2032. Födelsenettot som redovisas i diagrammet är, likt flyttnettot, differensen mellan antalet födda och döda. Är födelsenettot positivt är det fler personer som har fötts än dött under året, vilket påverkar befolkningsutvecklingen positivt.

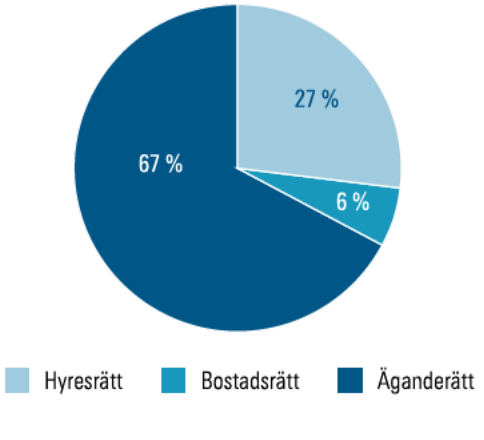
Diagrammet visar faktiskt och förväntat antal födda och döda samt födelsenetto för Lilla Edets kommun under åren 2017–2032. (Källa: Kommunens Befolkningsprognos 2023–2032 genom SCB).

Diagrammet visar att födelsenettot har varit positivt de senaste åren och att det även antas vara det under prognosperioden. Högst födelsenetto var det år 2021, då 165 barn föddes och 112 personer dog. 2023 antas födelsenettot vara det lägsta på flera år vilket antas bero på att antalet födda barn är lägre än vanligt och antalet avlidna är något högre än vanligt.

6. Bostäder och hushåll

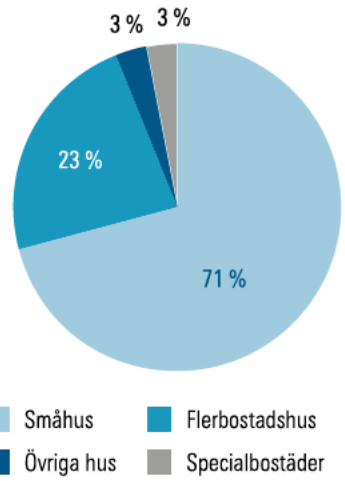
Bostadsbestånd

Upplåtelseformer

Cirkeldiagrammet visar att upplåtelseformen i Lilla Edets kommun år 2022 till största del består av äganderätter (67 %), följt av hyresrätter (27 %). Andelen bostadsrätter är lägst (6 %). (Källa: SCB).

Hustyper

Cirkeldiagrammet visar att hustypen i Lilla Edets kommun år 2022 överrepresenterat består av småhus (71 %) följt av flerbostadshus (23 %). En mindre andel består av specialbostäder (3 %) och övriga hus (3 %). (Källa: SCB).

Definition av upplåtelseformer (SCB)

Äganderätt
Äganderätt avser bostäder som ägs av en privatperson eller dödsbo. De som är folkbokförda på bostaden är inte nödvändigtvis ägare till bostaden.

Bostadsrätt
Bostadsrätt avser bostäder som ägs av bostadsrättsföreningar eller bostadsföreningar. Bostadsrätt innehåller även personer som hyr sin lägenhet av bostadsrättsförening eller hyr av bostadsrättsinnehavaren.

Hyresrätt
Hyresrätt avser för flerbostadshus lägenheter som inte är ägarlägenheter och som ägs av andra ägare än bostadsrättsföreningar eller bostadsföreningar.

Definition av hustyper (SCB)

Småhus
Småhus avser friliggande en- och tvåbostadshus samt par-, rad- och kedjehus (exklusive fritidshus).

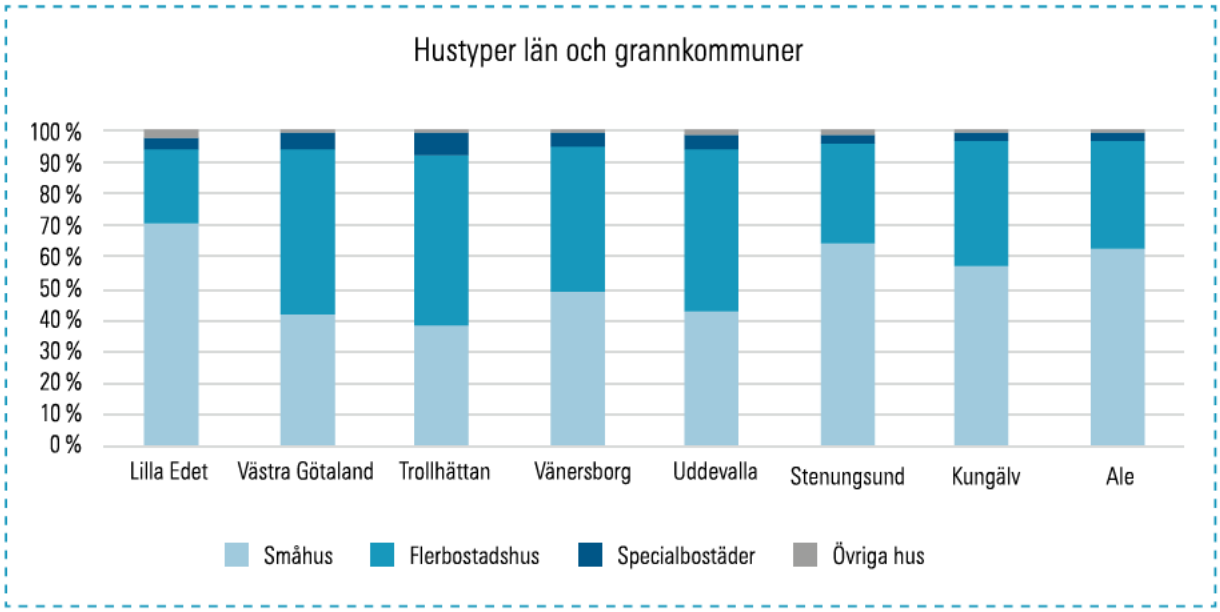
Flerbostadshus
Flerbostadshus avser bostadsbyggnader innehållande tre eller flera lägenheter inklusive loftgångshus

Övriga hus
Övriga hus avser byggnader som huvudsakligen inte är avsedda för bostadsändamål, till exempel byggnader avsedda för verksamhet eller samhällsfunktion.

Specialbostäder
Specialbostäder är bostäder för äldre/funktionshindrade, studentbostäder och övriga specialbostäder.

I Lilla Edets kommun fanns det år 2022 totalt 6 471 bostadslägenheter. Med bostadslägenhet avser Statistiska centralbyrån en lägenhet avsedd att helt eller till en inte oväsentlig del användas som bostad, oavsett i vilken hustyp den ligger. Även bostäder i småhus definieras således som lägenheter.

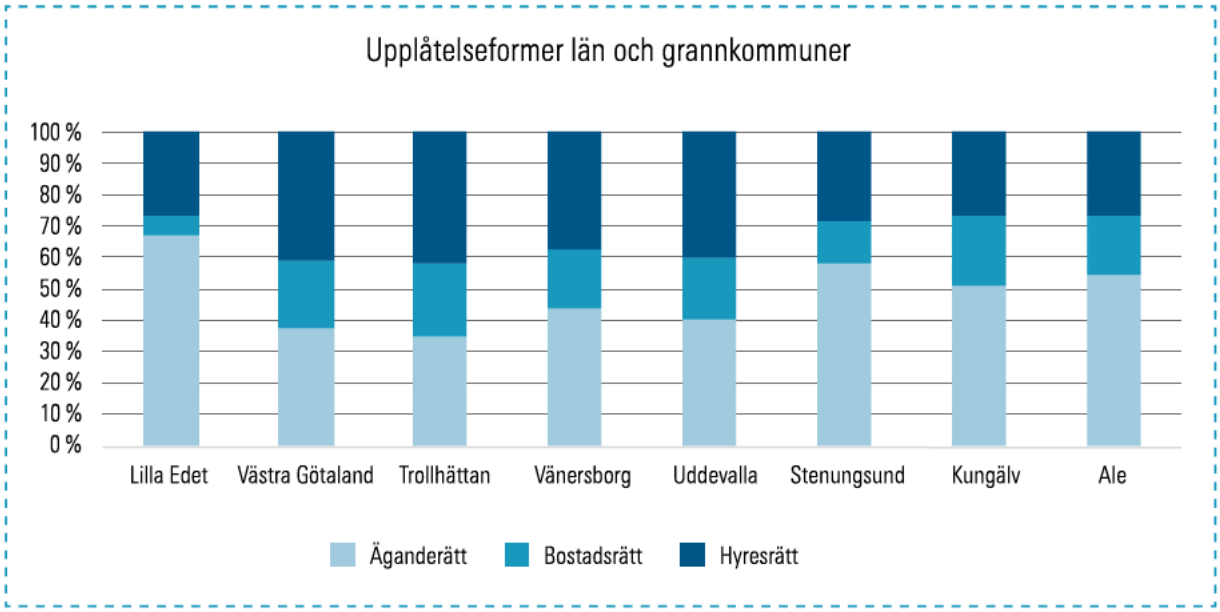
Diagrammet nedan *Hustyper län och grannkommuner* visar att hustyper i Lilla Edets kommun år 2022 överrepresenterat består av småhus (71 %) följt av flerbostadshus (23 %). Det kan jämföras med Västra Götalands län där den största andelen hustyper är flerbostadshus (52 %), följt av småhus (42 %). Lilla Edets kommun har således en betydligt högre andel småhus och en mindre andel flerbostadshus i jämförelse med länet i stort. I jämförelse med samtliga grannkommuner har Lilla Edets kommun högst andel småhus och lägst andel flerbostadshus.

Diagrammet visar andelen hustyper år 2022 för Lilla Edets kommun, Västra Götalands län och grannkommuner (Källa: SCB).

Diagrammet *Upplåtelseformer län och grannkommuner* visar att upplåtelseformen i Lilla Edets kommun år 2022 till största del består av äganderätter (67 %), följt av hyresrätter (27 %). Andelen bostadsrätter är lägst (6 %). Det kan jämföras med Västra Götalands län där andelen hyresrätter är (41%), följt av äganderätter (38%) och slutligen av bostadsrätter (21%). I Västra Götalands län är det en mer balanserad uppdelning av upplåtelseformer än vad det är i Lilla Edets kommun.

I jämförelse med samtliga grannkommuner, har Lilla Edets kommun högst andel äganderätter och lägst andel bostadsrätter. Andelen hyresrätter i kommunen ligger på en liknande nivå som i Stenungsunds kommun, Kungälvs kommun och Ale kommun. Att ha en större variation av upplåtelseformer föredras, detta då det medför till större chanser att uppfylla behoven för fler invånare.

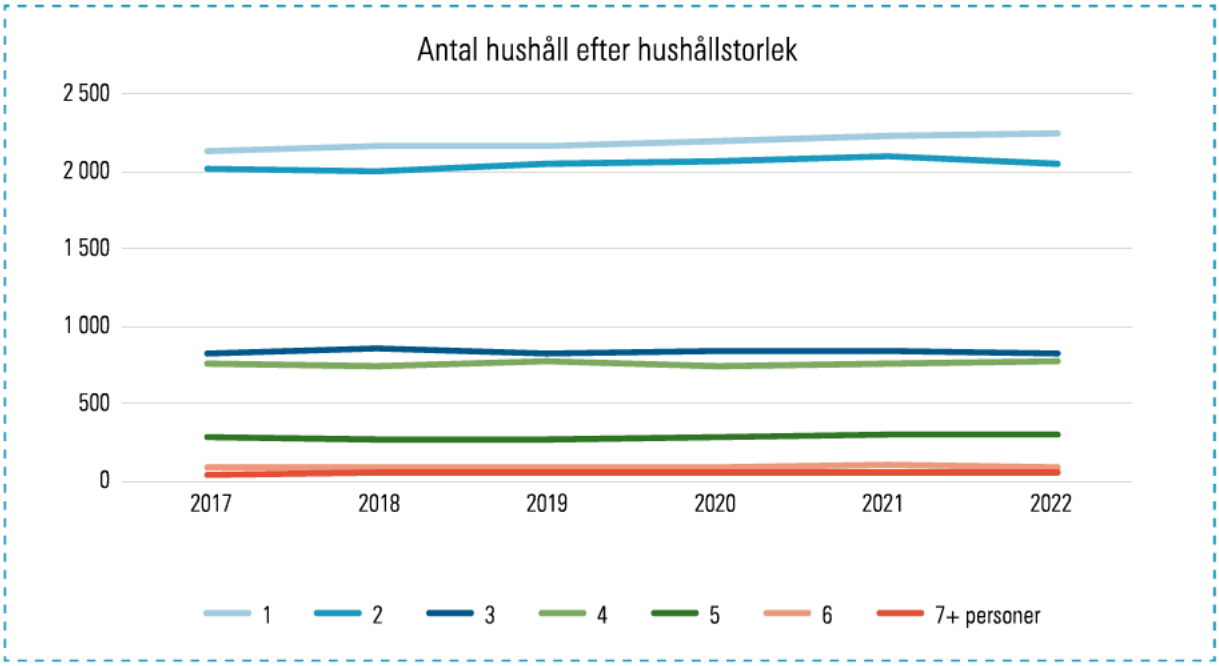
Diagrammet visar andelen upplåtelseformer år 2022 för Lilla Edets kommun, Västra Götalands län och grannkommunerna (Källa: SCB).

Hushåll

I Lilla Edets kommun fanns det år 2022 totalt 6 342 hushåll. Den största andelen av hushållen är enpersonshushåll 35,5 % (2 250 hushåll) och tvåpersonhushåll 32,2 % (2 045 hushåll). Trepersonhushåll utgörs av 13 % (826 hushåll), fyrapersonshushåll av 12,2 % (774 hushåll) och fempersonshushåll av 4,7 % (300 hushåll). Minst andel utgörs av hushåll med sex personer 1,5 % (92 hushåll) och slutligen hushåll med fler än sju personer 0,9 % (55 hushåll).

I riket har enpersonshushåll sedan 1980 varit den vanligaste hushållstypen.[18]

Linjediagrammet nedan visar hur hushållstrukturen har sett ut i Lilla Edet kommun de senaste åren 2017–2022. Det går att utläsa utifrån linjediagrammet att hushållstrukturen i Lilla Edets kommun inte har förändrats avsevärt genom åren. Trenden pekar på att det under de senaste åren inte varit några större förändringar, vilket kan tyda på att det kommer vara en liknande utveckling i framtiden.

Diagrammet visar antal hushåll efter hushållstorlek mellan år 2017–2022 i Lilla Edets kommun. (Källa: SCB).

Antal hushåll efter hushållstyp	
Ensamstående utan barn	2 250
Ensamstående med barn 0-24 år	374
Ensamstående med barn 25 + år	81
Sammanboende utan barn	1 677
Sammanboende med barn 0-24 år	1 446
Sammanboende med barn 25 + år	121
Övriga hushåll utan barn	204
Övriga hushåll med barn 0–24 år	180
Övriga hushåll med barn 25 + år	9
Totalt antal hushåll	**6 342**

Tabellen visar antal hushåll efter hushållstyp år 2022 i Lilla Edets kommun. (Källa: SCB)

Hushållstyp visar på hushållets sammansättning, där variabeln delas in i hushållstyperna *ensamstående* (inklusive ensamboende), *sammanboende* och *övriga hushåll,* alla med eller utan barn (SCB). Tabellen till vänster över *Antal hushåll efter hushållstyp* visar att den vanligaste hushållstypen i Lilla Edets kommun är ensamstående utan barn, följt av sammanboende utan barn. Den minst vanliga hushållstypen utgörs av gruppen ensamstående med barn 25 + år och av gruppen övriga hushåll med barn 25 + år.

18 Boverket (2020). Hushållsammansättning

Utbud på den lokala bostadsmarknaden

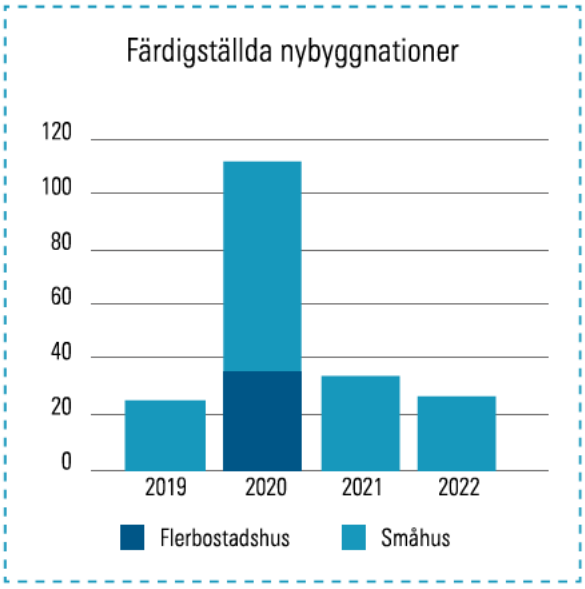
Byggnationen av bostäder i Lilla Edets kommun har haft en svagt ökande trend de senaste åren. Det är framför allt småhus som byggts, i huvudsak på Ström och landsbygden. Endast ett enstaka hyresrätter har tillkommit i det privata fastighetsbeståndet. Diagrammet nedan över *Färdigställda nybyggnationer* visar att det färdigställts flest nybyggnationer år 2020. Åren därefter visar på en nedåtgående trend, där det för varje år har färdigställts ett mindre antal bostäder.

Fram till 2023 ökade antalet beviljade förhandsbesked utanför detaljplanelagt område. Utvecklingen beror sannolikt på ett underskott av planlagda tomter samt relativt låga markpriser. Ungefär 21 % av de förhandsbesked och bygglov som beviljats är inom områden som i översiktsplanen är utpekade som samhällsområden eller möjliga samhällsområden. De ligger i direkt närhet till befintliga tätorter och ofta i anslutning till eller i närheten av detaljplanelagt områden. Enligt översiktsplanen ska byggnation inom sådana områden föregås av detaljplanering. Framtagande av detaljplaner gör att kommunen kan kontrollera byggnation i anslutning till tätorterna och därmed ta ett helhetsgrepp om teknisk infrastruktur och offentlig service i anslutning till bostäderna.

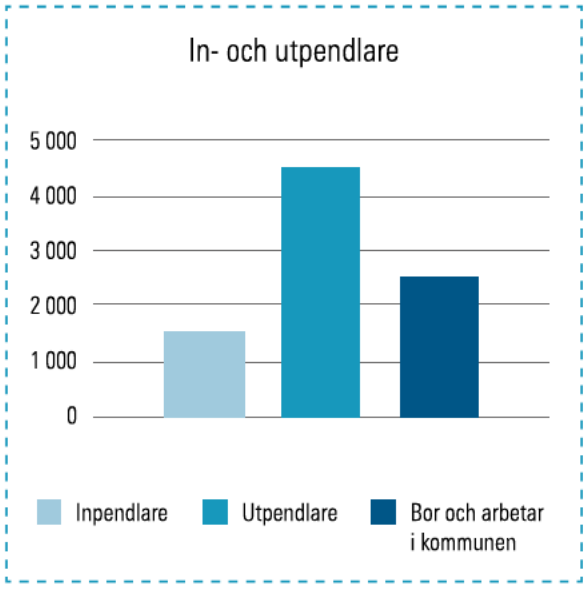
Bostäder i stationsnära lägen och pendlingsmöjligheter

Sveriges Kommuner och Landsting definierar Lilla Edets kommun som en pendlingskommun då minst 40 % av nattbefolkningen pendlar till arbetet i en större stad.[19] Det innebär att antalet som pendlar ut ur kommunen för att arbeta är fler än de som både bor och arbetar i kommunen. Stapeldiagrammet nedan över *In- och utpendlare* visar att antalet inpendlare år 2021 var 1 642 personer, medan antalet utpendlare var 4 581 personer. Boende och arbetande i kommunen år 2021 utgjordes av 2 584 personer.[20] Pendlingsrörelserna sker söderut längs med Götaälvdalen mot Göteborg, men även norrut mot Trollhättan.

Sedan dubbelspåret och den nya motorvägen mellan Trollhättan och Göteborg har Lilla Edets kommun ökat sin pendling med över 30 %.[21] Ur ett hållbarhetsperspektiv är byggnation av bostäder i ett stationsnära område bra eftersom det kan leda till att fler väljer att resa kollektivt i stället för att åka bil. Det finns goda förutsättningar att möta en befolkningstillväxt på ett hållbart sätt genom att planera för bostäder i stationsnära lägen eller i anslutning till befintlig kollektivtrafik. Tillgänglighet kan också betraktas som viktigt i fråga om bostäders attraktivitet.

Diagrammet visar antalet färdigställda nybyggnationer efter hustyp i Lilla Edets kommun under åren 2019–2022 (Källa: Lilla Edets kommun).

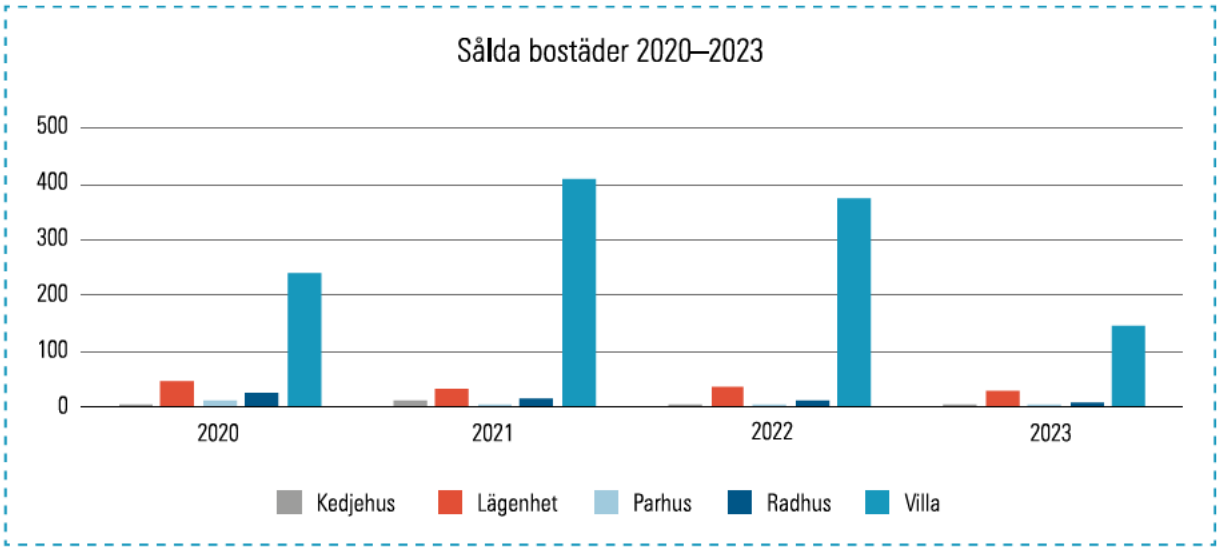

Diagrammet visar antalet in- och utpendlare år 2021 i Lilla Edets kommun (Källa: SCB).

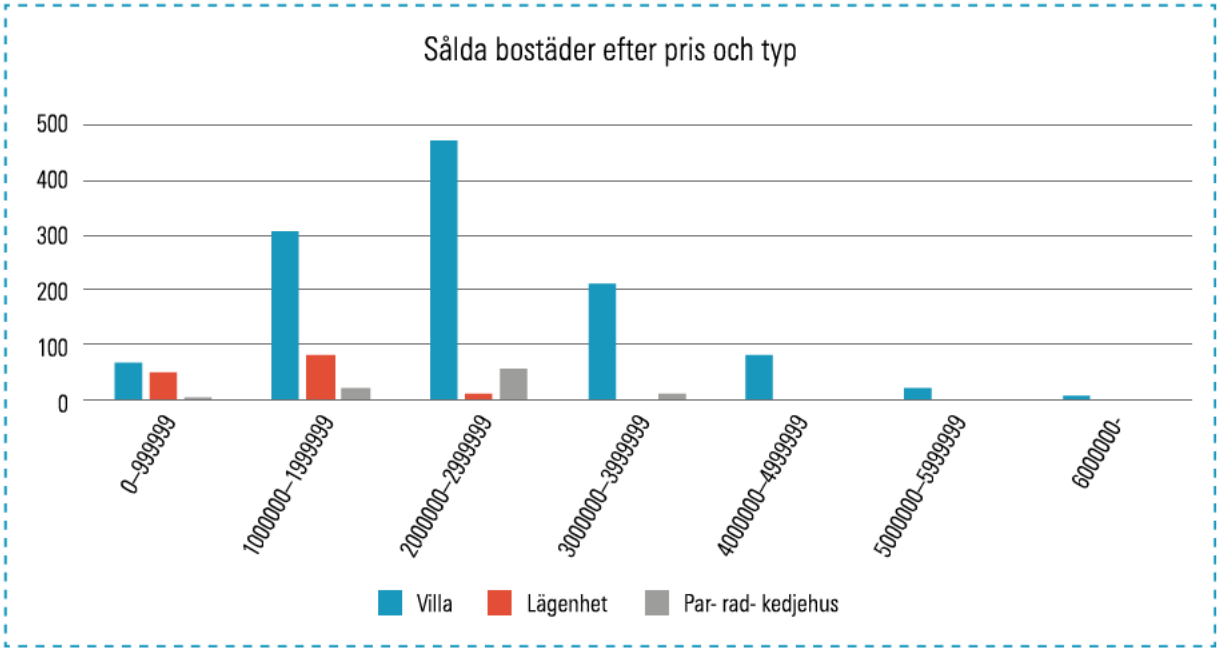
19 Sveriges Kommuner och Landsting (2017). Kommungruppsindelningen- definitioner
20 Statistiska Centralbyrån (2021). Antal pendlare per län och kommun, 2021
21 Västra Götalandsregionen (2023). Pendling och lokala arbetsmarknader i Västsverige

Bostadspriser

Mellan 2020 och 2023 såldes det 1 395 bostäder i kommunen, varav 44 bostäder var nyproduktion. Diagrammet nedan visar att antalet sålda bostäder minskat under 2023. Totalt är cirka 84 % av samtliga sålda bostäder villor. Som illustrerats nedan är det tydligt hur dominerande villamarknaden är sett till sålda bostäder. Totalt sett är majoriteten av sålda bostäder prismässigt under tre miljoner kronor mellan år 2020 och 2023.

Diagrammet visar antalet sålda bostäder i Lilla Edets kommun mellan åren 2020-2023. (Källa: Diagram bearbetad av Tyréns AB med data hämtad från BooliPro)

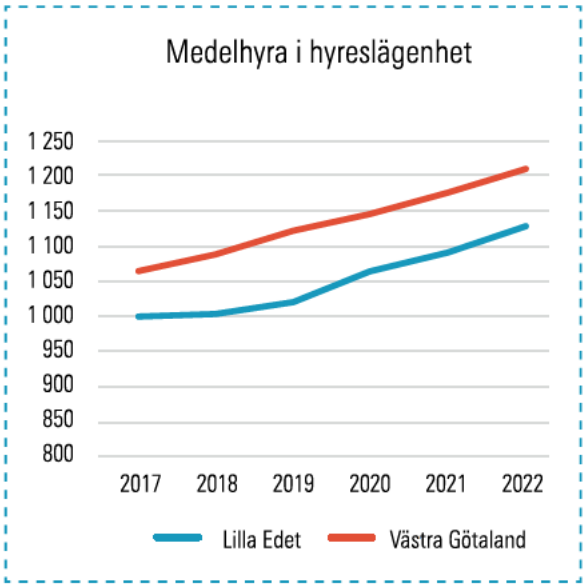

Diagrammet visar antalet sålda bostäder i Lilla Edets kommun efter pris och typ. (Källa: Diagram bearbetad av Tyréns AB med data hämtad från BooliPro).

Medelhyra i hyreslägenheter

Diagrammet till höger visar medelhyran i hyreslägenheter som är baserad på en årshyra per kvadratmeter, och visar för de senaste åren än ökning både för Lilla Edets kommun och Västra Götalands län. Nivån för Lilla Edets kommun ligger dock lägre än vad den gör för Västra Götalands län. Den högsta ökningen för Lilla Edets kommun var mellan år 2019 och 2020.

Kommunens fastighetsbolag AB EdetHus instiftade under 2017 en egen bostadskö för hyresgäster och i februari år 2024 står 770 personer i kö. Alla hyresgäster som har tecknat hyresavtal med AB EdetHus efter december 2022, är automatiskt med i bostadskön. Alla som har ett hyreskontrakt hos AB EdetHus får tillgodoräkna sin boendetid som kötid, men är dock inte inlagda i kön om de inte aktivt själva har ställt sig i kön. Externa sökande behöver aktivt logga in en gång om året för att behålla sin köplats. AB EdetHus har noterat att den generella hyresnivån för hyreshus och industrilokaler är låg i Lilla Edets kommun i jämförelse med närliggande kommuner.

Diagrammet visar medelhyra i hyreslägenhet baserat på årshyra per kvadratmeter i Lilla Edets kommun och Västra Götalands län mellan år 2017–2022. (Källa: SCB).

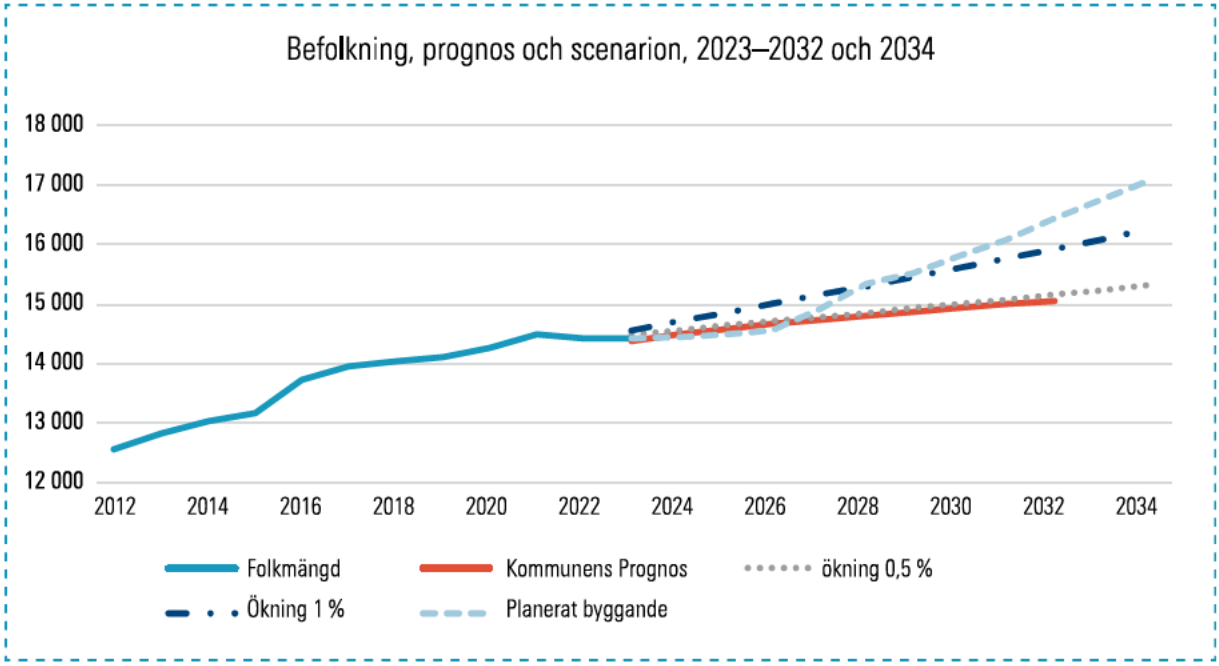
Foto: AB EdetHus

7. Prognos och scenario över framtida befolkningstillväxt och bostadsbehov

För att Lilla Edets kommun ska växa, krävs ett aktivt bostadsbyggande. Det finns alltid en osäkerhet kring framtiden, men med hjälp av prognoser och scenarier går det att få en bild av hur kommunen kan komma att utvecklas. På vilket sätt som Lilla Edets kommun kommer att växa de kommande åren är dock beroende av många olika faktorer. Som ett komplement till den trendbaserade befolkningsprognosen *Befolkningsprognos 2023–2032* över Lilla Edets kommun har olika scenarion tagits fram för att visa på möjliga utfall. Att visa på olika scenarion är ett viktigt underlag för att kunna säkerställa kommunal service, detta för att på ett hållbart sätt kunna möta en ökad tillväxt.

Nedan presenteras scenarion som bygger på en jämn procentuell ökning med 0,5 %, respektive 1 % årlig befolkningstillväxt, samt ett scenario som bygger på kommunens planerade bostadsbyggande. I det sistnämnda har ett historiskt inflyttande i nybyggda bostäder i Sverige använts för att uppskatta en framtida befolkning. Uppgifterna är fördelade på flerbostadshus och småhus. Underlaget för kommunens planerade bostadsbyggande går att se i *Tabell över planerad bostadsbyggnation.*

Diagrammet visar kommunens trendbaserade befolkningsprognos 2023–2032, procentuell befolkningsutveckling på 0,5 % och 1 % samt på kommunens planerade bostadsbyggande fram till år 2034 (Källa: Diagrammet har bearbetats av Tyréns AB).

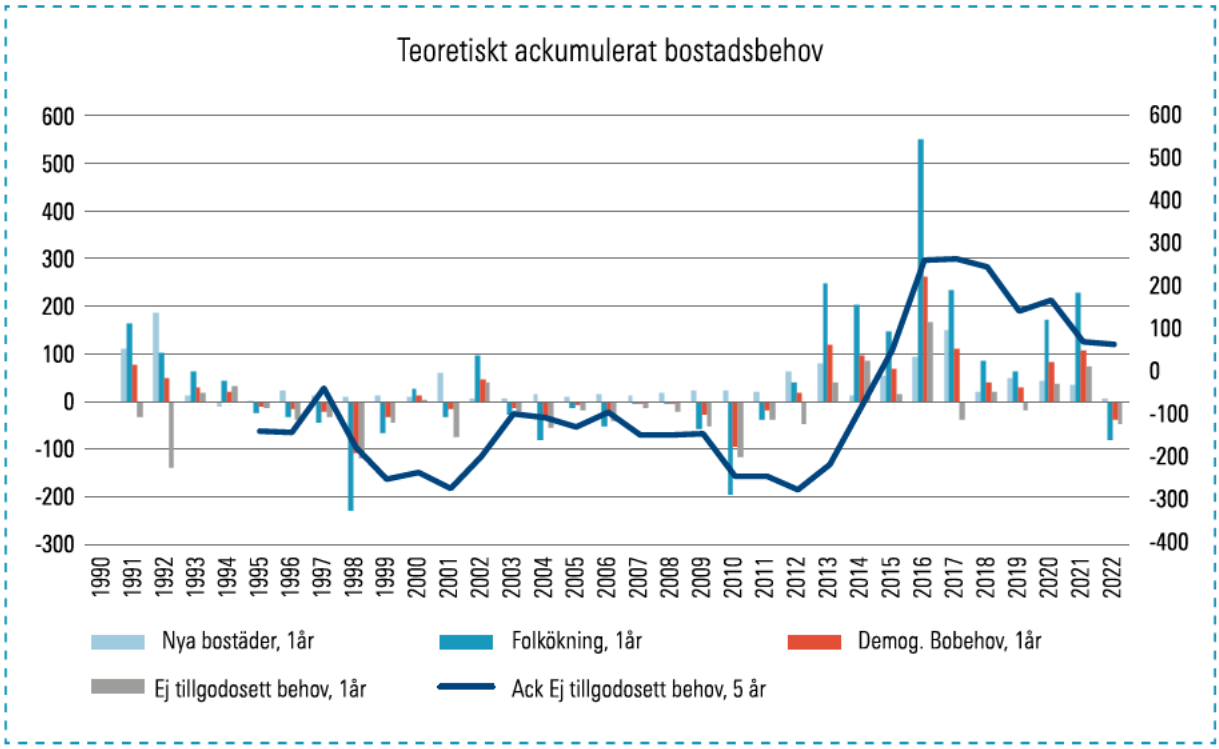
Scenarierna har en längre tidshorisont än befolkningsprognosen som sträcker sig till 2032. Utblicken som bygger på planerat byggande ska ses om en skattning av befolkningen om allt som planeras faktiskt byggs, vilket inte brukar vara fallet historiskt sett. Detta då bland annat planarbetet är en osäker process. Sveriges kommuner och regioner menar att antalet ej utnyttjade byggrätter är stort i planer som vunnit laga kraft.[22]

Skillnaden mellan de olika scenarierna för kommunens utveckling är stor, men det kan ses mot bakgrund av de senaste tio åren. Den perioden har innehållit en kraftig befolkningstillväxt, till skillnad från det nuvarande läget med ett historiskt lågt bostadsbyggande och en svagare befolkningstillväxt. I nästkommande avsnitt presenteras graferna i diagrammet *Befolkning, prognos och scenarion 2023–2032* och 2034 i förhållande till uppskattat bostadsbehov.

22 Sveriges Kommuner och Regioner (2023). Öppna jämförelser inom detaljplaneområdet 2022

Bostadsbehov

Ett övergripande sätt att se till en kommuns bostadsbehov är att analysera relationen mellan befolkningsökning och det historiska bostadsbyggandet. Vad som är viktigt att understryka i sammanhanget är dock att en sådan typ av jämförelse aldrig kan bli helt perfekt. Detta då det till stor del är omöjligt att visa på en punkt där det råder balans mellan antalet bostäder och invånare. Det som därför har gjorts är att se till den ackumulerade förändringen för att visa på underliggande behov.

Diagrammet visar årsvisa förändring av bostadsbestånd och befolkning samt årligt demografiskt bostadsbehov (Källa: diagram bearbetat av Tyréns AB med data från SCB).

Diagrammet ovan visar en årsvis förändring av bostäder och befolkning. Utifrån det har ett årligt demografiskt behov av nya bostäder beräknats samt hur det förhåller sig till antalet nybyggda bostäder. Varje ny bostad antas ge 2,1 invånare i en bostad. Det bygger på en historisk inflyttning i nybyggda bostäder. Linjen i diagrammet visar ett rullande ackumulerat behov sett till de senaste fem åren. Diagrammet visar att bara sett till befolkning och bostadsbyggandet är det först runt 2014 som kommunen får ett bestående behov av bostäder som inte riktigt hanteras. Det syns även i diagrammets röda staplar som visar den årliga befolkningsförändringen, där den genomsnittliga ökningen åren 2013 till 2017 var över 270 personer per år. Det är en befolkningstillväxt på över 2 procent per år, vilket är en stark tillväxt över en femårsperiod. För 2022 går det att se att befolkningstillväxten är negativ vilket påverkar bostadsbehovet. Det ackumulerade behovet för år 2022 är cirka 70 bostäder. Vad som är viktigt att poängtera i sammanhanget är att diagrammet är teoretiskt och tar därmed inte in olika demografiska och geografiska aspekter av bostadsmarknaden. Det teoretiska i sammanhanget innebär att diagrammet grundar sig på mycket grov data, som inte bygger på hushållskvoter eller åldersfördelning. Sammanfattningsvis pekar statistiken på att det finns ett underliggande underskott av bostäder i Lilla Edet. Det i sin tur är en av anledningarna till att kommunen genom Boverkets bostadsmarknadsenkät har rapporterat in ett underskott på bostäder för alla delar av kommunen.

Genom att använda kommunens *Befolkningsprognos 2023–2032* kan samma metod användas för att se hur många bostäder den prognostiserade befolkningstillväxten skapar behov för. Det skulle i så fall vara cirka 305 bostäder till 2032.

De andra graferna som redovisades i diagrammet i *Befolkning, prognos och scenarion 2023–2032 och 2034* visar på olika befolkningsökningar och därmed också på olika bostadsbehov. Scenariot som visar en årlig befolkningstillväxt på 1 % skapar ett behov på cirka 720 bostäder till 2032. Lilla Edets kommun bedömer att 1 % årlig befolkningstillväxt är den mest rimliga utvecklingen. Det är även en målsättning för kommunen att ha 1 % årlig befolkningstillväxt. Detta då kommunen bedömer att det planerade bostadsbyggandet har en kapacitet att möta en sådan befolkningstillväxt. Byggandet har tidigare år bland annat begränsats av VA-kapaciteten. Kommunen ser därför att ett ökat byggande också kommer att kunna möjliggöra för en ökad befolkningstillväxt.

Det kan ställas i relation mot kommunens planerade bostadsbyggande. Fram till 2032, så långt som befolkningsprognosen sträcker sig, finns byggplaner för 857 bostäder. Istället kan bostäder räknas om till framtida inflyttning. I sammanställningen har byggår och hustyp beaktats i relation till den årliga befolkningsökningen. Det ger en varierad befolkningstillväxt kopplat till vilka år det färdigställs mer bostäder, men sett över hela perioden fram till år 2031 motsvarar det en genomsnittlig tillväxt på 1,3 procent. Det är en utveckling som är i linje med hur kommunen har växt de senaste tio åren.

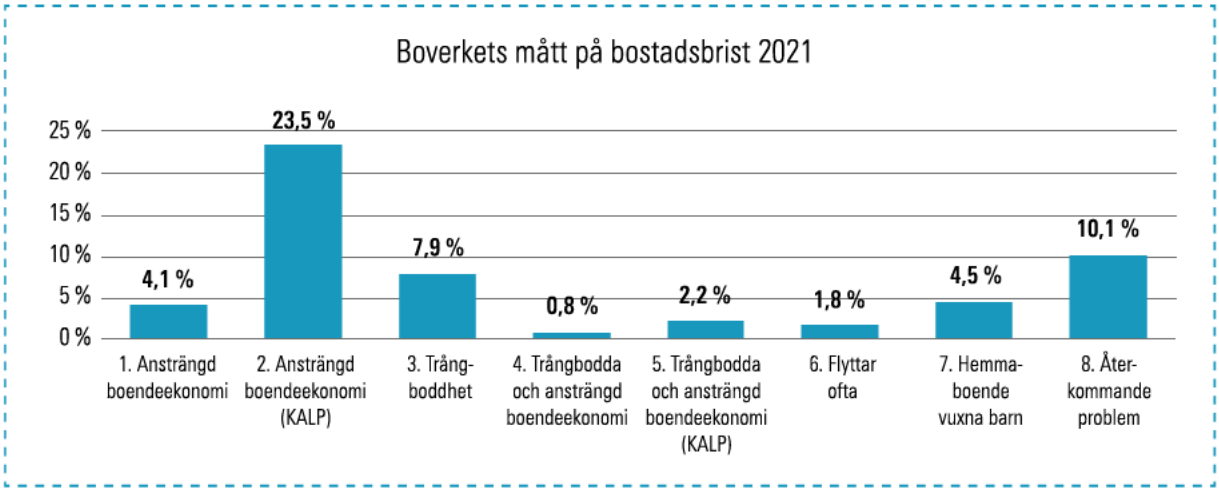

8. Bostadsbehov som inte tillgodoses på den lokala marknaden

Sedan ändringen i lagen om kommunernas bostadsförsörjning trädde i kraft 1 oktober 2022, har Boverket tillhandhållit underlag för att underlätta arbetet med att planera och åtgärda kommunernas bostadsbrist. Det statistiska underlaget ska ligga till grund för kommunernas analys av bostadsmarknaden.[23] Vid den senaste uppdateringen i juni 2023 av uppgifterna hos Boverket, uppdaterades alla uppgifter med data för år 2021. Dessutom tillfördes en ny geografisk nivå, där det numera går att se skillnader inom delområden i kommunen, i form av *Regional statistisk nivå* (RegSO nivå).[24] Se *Bilaga 1* för beskrivning av måtten i Boverkets underlag på bedömning av bostadsbrist.

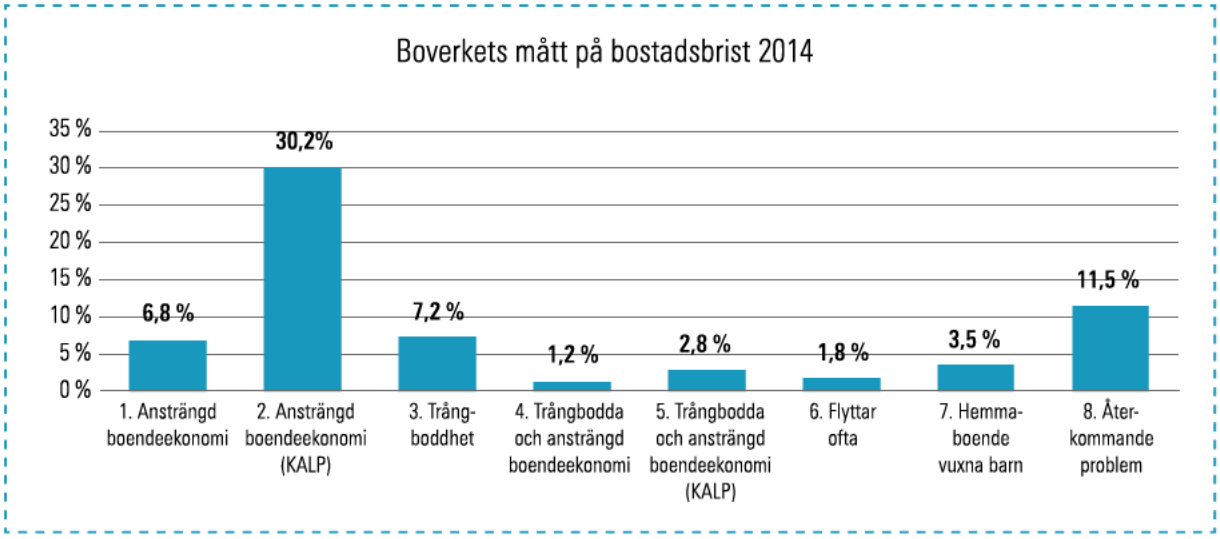
Bostadsbrist

Boverkets mått beskriver olika utmaningar för den kommunala bostadsförsörjningen. Måtten bygger på aspekter kopplade till ekonomi, trångboddhet, frekventa flyttar och svårigheter för unga att flytta hemifrån.[25] Sett till Boverkets åtta mått, kan samtliga jämföras med år 2014. Det är främst de mått som är kopplade till ekonomi som har förbättrats sedan 2014. Andelen hushåll som har en ansträngd boendeekonomi har minskat, vad gäller både mått 1 och mått 2. Övriga förändringar är små. De senaste uppgifterna speglar 2021 och det är först under 2023 som hushållens ekonomi och boendekostnader har blivit en fråga som har aktualiserats allt mer. Inflation och höjda räntor påverkar KALP-beräkningen och det troliga är att fler hushåll idag hamnar i den kategorin än som var fallet år 2021.

Diagrammet visar en översikt av Boverkets mått på bostadsbrist i Lilla Edets kommun år 2021. (Källa: Boverket).

23 Boverket (2022). Bostadsbehov som inte tillgodoses på marknadens villkor
24 Boverket (2023). Öppna data- Bedömning av bostadsbrist
25 Boverket (2023). Mått på bostadsbrist

Diagrammet visar en översikt av Boverkets mått på bostadsbrist i Lilla Edets kommun år 2014. (Källa: Boverket)

Boverkets mått på bostadsbrist (2021)	Västra Götaland	Lilla Edet	Trollhättan	Vänersborg	Uddevalla	Stenungsund	Kungälv	Ale
1. Ansträngd boendeekonomi	4 %	4,1 %	5,7 %	4,3 %	4,6 %	3,0 %	2,8 %	2,7 %
2. Ansträngd boende-ekonomi (KALP)	24,3 %	23,5 %	27,2 %	26,4 %	26,0 %	18,7 %	18,3 %	18,5 %
3. Trångboddhet	6,4 %	7,9 %	9,6 %	7,9 %	9,1 %	6,1 %	6,8 %	8,3 %
4. Trångbodda och ansträngd boendeekonomi	0,7 %	0,8 %	1,8 %	1,3 %	1,4 %	0,5 %	0,4 %	0,6 %
5. Trångbodda och ansträngd boendeeko-nomi (KALP)	2,1 %	2,2 %	4,1 %	3,2 %	3,6 %	1,4 %	1,3 %	2,0 %
6. Flyttar ofta	1,4 %	1,8 %	1,8 %	1,6 %	1,9 %	1,3 %	1,2 %	1,4 %
7. Hemmaboende vuxna barn	3,5 %	4,5 %	3,4 %	3,0 %	3,0 %	3,3 %	3,5 %	4,6 %
8. Återkommande problem	8,5 %	10,1 %	10,3 %	8,5 %	9,0 %	7,3 %	7,3 %	8,4 %

Tabellen visar Boverkets mått på bostadsbrist i Lilla Edets kommun i jämförelse med Västra Götalands län och grannkommunerna. (Källa: Boverket).

Ansträngd boendeekonomi

Det första måttet *Ansträngd boendeekonomi,* definieras av att hushållet har en inkomst som inte är tillräcklig för att täcka en baskonsumtion beräknad utifrån genomsnittshyror på orten och riksnormen *(Se Bilaga 1)*. Hushåll med ansträngd boendeekonomi är cirka 4 % både för Lilla Edets kommun och Västra Götalands län. I jämförelse med grannkommunerna, har Stenungsunds kommun, Kungälvs kommun och Ale kommun lägre procentuella värden, än Lilla Edets kommun.

Hushållets boendeutgift är schablonberäknad på en lägenhetshyra i den orten hushållet bor i, vilket gör att schablonen är träffsäker vad gäller boenden i en hyresrätt. I Lilla Edets kommun bor dock den största

andelen av hushållen i äganderätter. Det ägda boendet bedöms ofta vara ett billigt boende, men är endast tillgängligt för resursstarka hushåll som har råd med kontantinsats samt klarar bankernas kreditprövning. De som har kunnat bosätta sig i ett ägt boende, har både:

- klarat en banks kreditprövning och borde därför ha relativt goda marginaler, och
- förvärvat en bostad med generellt lägre boendekostnad än en genomsnittlig hyreslägenhet.

De hushåll som bor i ett ägt boende men samtidigt har ekonomiska svårigheter, kan sälja sitt boende. Det ger dock inte alltid lägre boendekostnader. En del grupper, exempelvis äldre som bor i småhus som under en längre tid varit avbetalat, bor troligtvis så billigt som det är möjligt. Gruppens kvarboende brukar betraktas skapa en inlåsningseffekt på bostadsmarknaden. Att skapa incitament för att flytta från ett billigt och stort boende som personer bott i länge, kan vara svårt. Olika typer av trygghetsboenden kan lösa upp delar av problematiken, men är samtidigt ofta relativt dyra bostäder.

Trångboddhet

Det tredje måttet *Trångboddhet* visar att 7,9 % av hushållen är trångbodda i Lilla Edets kommun, vilket är högre än i Västra Götalands län där 6,4 % av hushållen är trångbodda. I jämförelse med grannkommunerna har Kungälvs kommun och Stenungssunds kommun lägre procentuella värden. Boverket definierar att ett hushåll är trångbott om det inte har ett sovrum utöver vardagsrum och kök eller kokvrå. Två barn under 12 år kan dela på sovrum. För de hushåll där antalet rum saknas, främst småhus, används i stället boendeyta per person. Om ett hushåll har mindre än 20 kvm per person räknas hushållet som trångbott enligt Boverket (Se Bilaga 1).

Då trångboddhet i småhus har räknats efter boendeyta per person, kan hushåll i småhus i vissa fall lättare klassas som trångbodda. I Lilla Edets kommun är den största andelen hustyper småhus. Det blir på så sätt svårt att avgöra om de hushåll som betraktas vara trångbodda och bor i småhus, upplever att de är trångbodda.

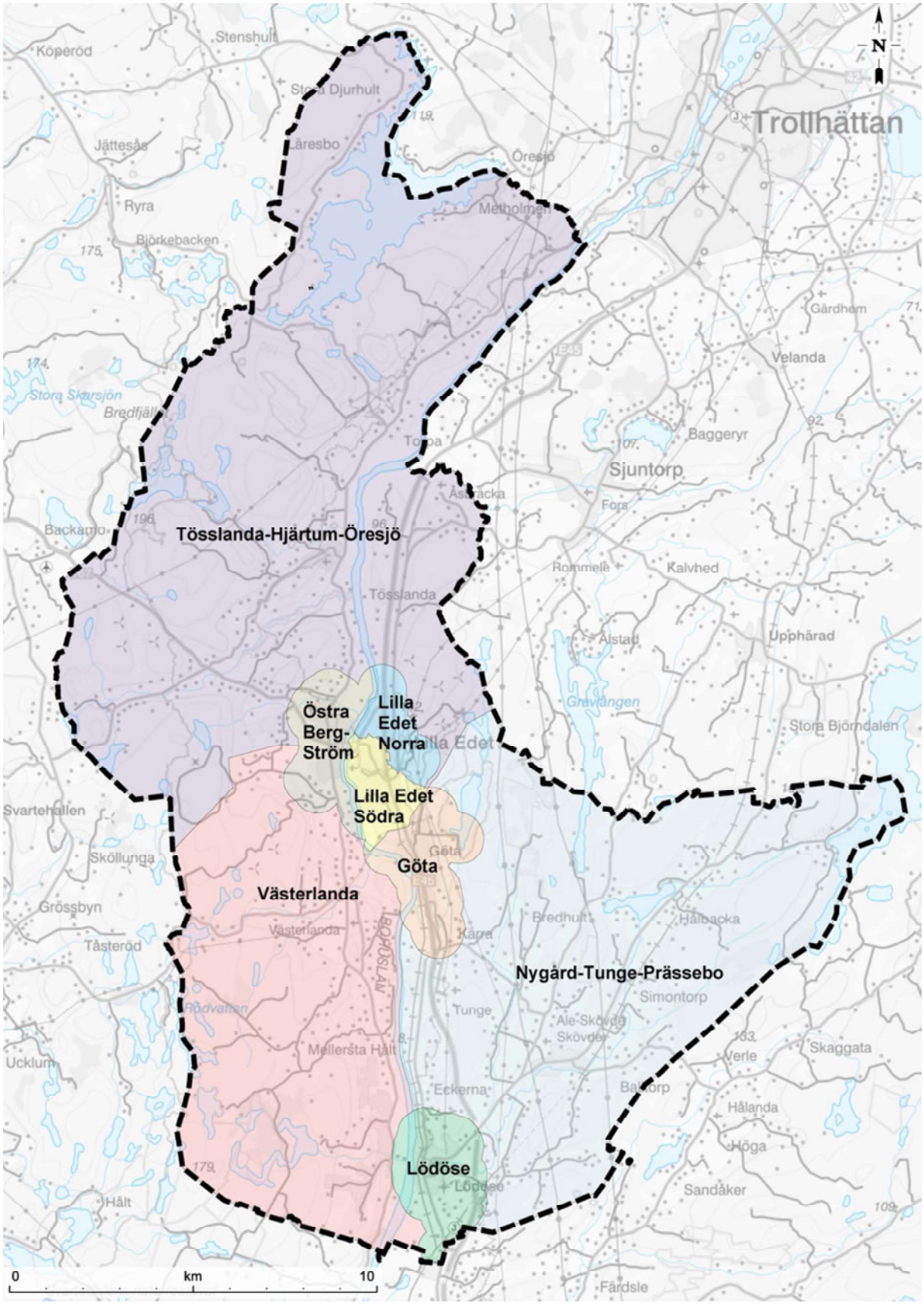
Boverket understryker att trångboddhet oftast är associerat med ekonomiska svårigheter, men att det också kan vara självvalt.[26] I sammanhanget kan det därför vara viktigt att ta hänsyn till den självvalda trångboddheten, där en del hushåll har valt att bosätta sig trängre än vad gränsvärdena föreskriver. Om så är fallet bör dessa hushåll inte betraktas bo i ej godtagbara boenden. Därför är det viktigt att undersöka om de hushåll som önskar, men idag inte bor godtagbart, skulle kunna få tillgång till ett godtagbart boende. Ett övergripande sätt att göra det med de underlag som Boverket tillhandahåller, är att se till den grupp som har ekonomiska medel att kunna förändra sin boendesituation. Dessa kan betraktas befinna sig i en bättre situation än de som inte har de förutsättningarna. Bland Boverkets indikatorer är det Ansträngd boendeekonomi (KALP) som bäst speglar möjligheterna att förändra sin boendesituation. En sådan analys av Boverkets uppgifter visar att antalet hushåll som behöver beaktas särskilt och som troligen har ett ej godtagbart boende år 2021, är 196 hushåll. Den siffran ska jämföras med de 1 488 hushåll som har en ansträngd boendeekonomi (KALP) i Boverkets underlag.

Som tidigare redogjorts för så finns det en stor andel småhus och äganderätter i Lilla Edets kommun. Av de grupper som har en utmanande bostadssituation är det troligtvis få som kan efterfråga en fristående bostad som en villa. Det skulle möjligtvis kunna vara en trångbodd barnfamilj som har ekonomi att köpa ett hus och flytta till en större bostad. I sin tur skulle det kunna sätta i gång en flyttkedja. Att det i slutändan ska gynna ett hushåll som inte bor på ett godtagbart sätt, är dock inte helt säkert.

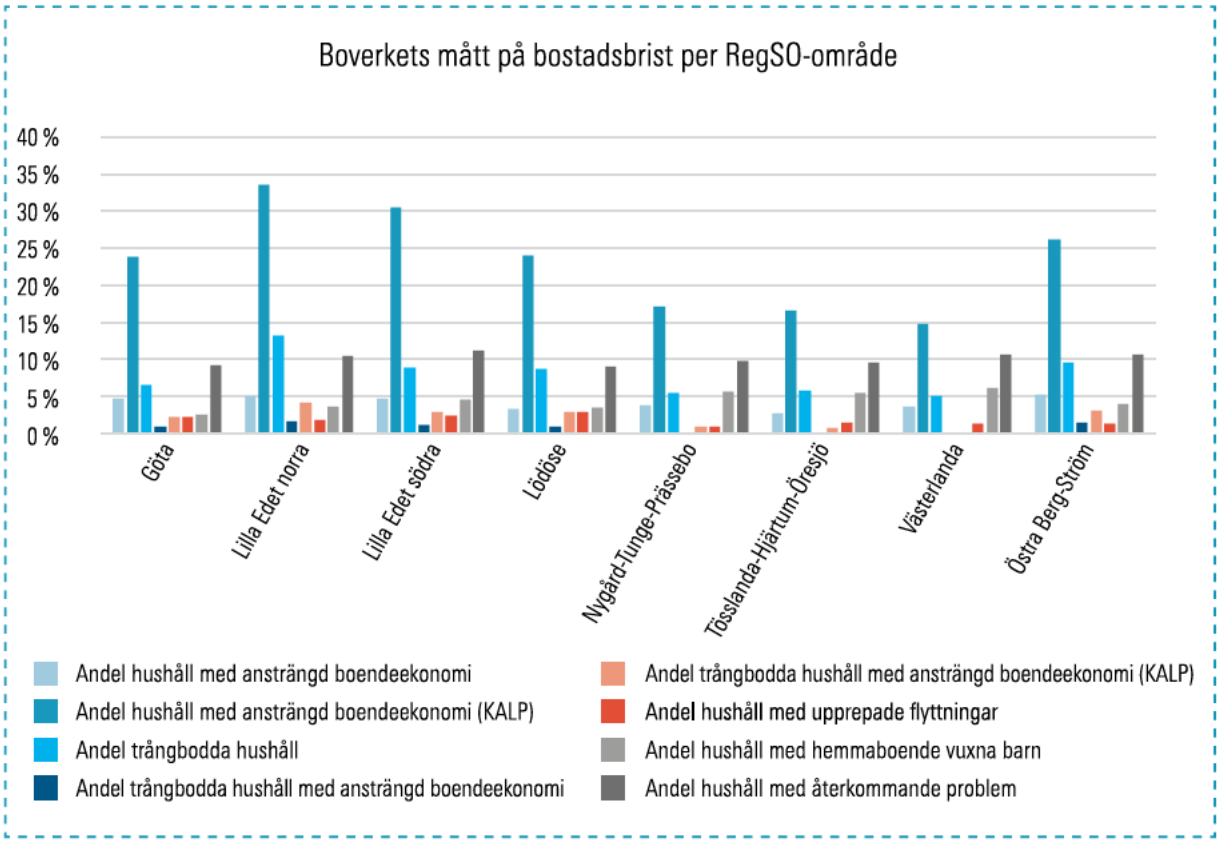
I sammanhanget är det också viktigt att ta hänsyn till det nuvarande omvärldsläget, som bland annat medfört högre boendekostnader. Framtida statistisk över trångboddhet kan troligtvis komma att visa ännu högre siffror. AB EdetHus har exempelvis märkt av en generell trend gällande flyttkedjor där människor i dagsläget söker sig till mindre och billigare bostäder. Det kan därför tänkas vara fler hushåll i framtiden som av ekonomiska skäl kommer att behöva bo mindre, och således fler hushåll som framöver kommer att klassas som trångbodda.

26 Boverket (2020). Trångbodda hushåll

Bostadsbrist på delområdesnivå i Lilla Edets kommun

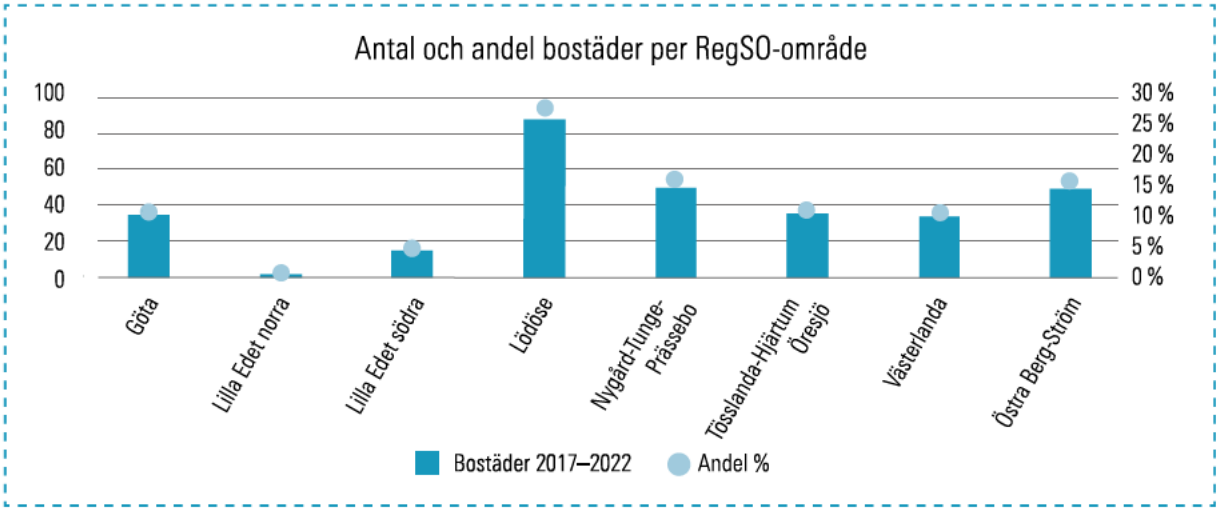

Kartan visar SCB:s regionala statistikområden (RegSO-område) över Lilla Edets kommun (Källa: Lilla Edets kommun).

Diagrammet visar Boverkets mått på bostadsbrist för respektive delområde per RegSO-område (Källa: Boverket).

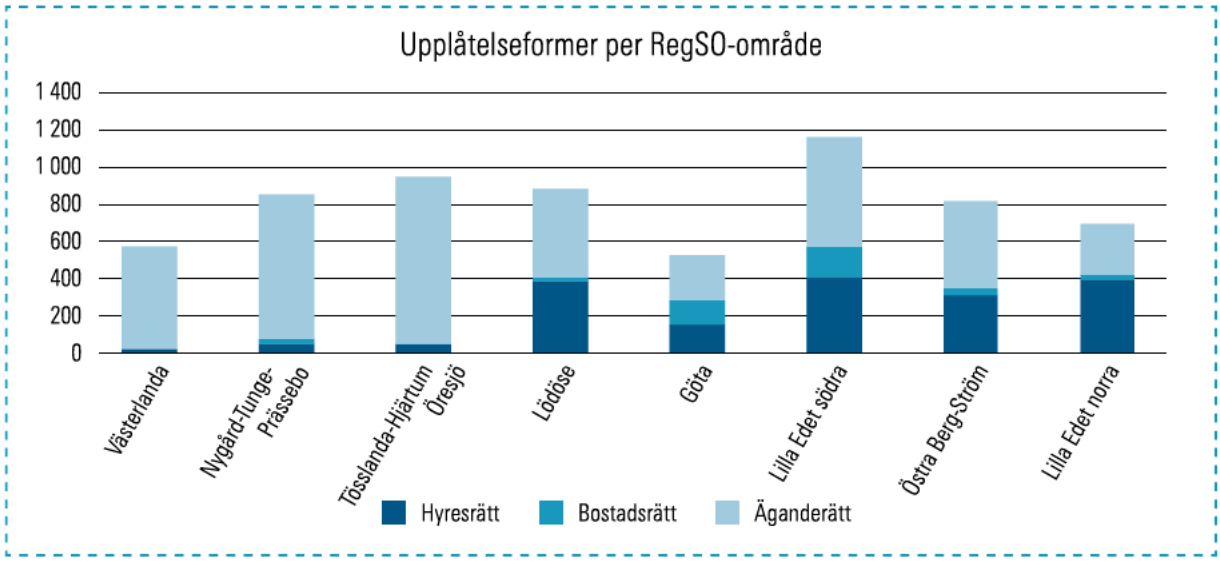
Boverket har tagit fram statistik för bostadsbrist på delområdesnivå, Regional statistisk nivå (RegSO nivå). Sett till kommunernas olika delområden, kan det konstateras finnas en del skillnader kring hur stor utmaningen av bostadsbristen är. Andelen hushåll som har en ansträngd boendeekonomi (KALP) sett till att klara att efterfråga en ny bostad, är mer än dubbelt så stor i Lilla Edet Norra och Lilla Edet Södra, jämfört med Västerlanda. Det går att jämföra med var i kommunen det har byggts bostäder de senaste fem åren. I områden där största andel har svårt att efterfråga ny bostad, har det tillkommit minst antal bostäder *(Se diagram Antal och andel bostäder på RegSO-nivå)*. Det är även här som andelen hyresrätter är störst *(Se diagram Upplåtelseformer per RegSO-område)*.

Diagrammet visar antal och andel bostäder per RegSo-område (Källa: Diagram framtagen av Tyréns AB med statistik från SCB).

Totalt har det tillkommit 309 bostäder mellan 2017 och 2022, vilket är ungefär lika många som befolkningsprognosen beräknar behovet till för de kommande tio åren. Det är även i linje med hur Statistiska centralbyrån ser på befolkningstillväxten i landet i stort.

Ur ett bostadsförsörjningsperspektiv går det att konstatera att utmaningarna är som störst inom centralorten Lilla Edet. Det är även där det finns flest hyresrätter i kommunen.

Diagrammet visar upplåtelseformer per regionala statistikområden (RegSO-område) i Lilla Edets kommun år 2022. (SCB).

Kommunen har flera tätorter och en förhållandevis utspridd bebyggelse. Delområdena Västerlanda, Nygård-Tunge-Prässebo och Tösslanda-Hjärtum-Öresjö består nästan enbart av äganderätter. I delområdena Lödöse, Östra Berg-Ström och Lilla Edet Norra finns en fördelning av hyresrätter och äganderätter med ett mycket litet antal bostadsrätter. En större variation och blandning av upplåtelseformer finns främst i Göta, men också i Lilla Edet södra. En större variation av upplåtelseformer inom varje tätort och delområde är en målsättning. En tänkbar anledning till den låga andelen bostadsrätter i kommunen är att konsumenter med önskemål om att äga den egna bostaden har ett stort utbud av äganderätter att efterfråga på marknaden. Det kan också bero på prisläge och målgrupp som efterfrågor den typen av boende.

9. Särskilda gruppers bostadsbehov

Kommunen har förutom ett generellt ansvar för bostadsförsörjningen även ett ansvar att ordna med bostäder för ett antal särskilda grupper.

Socialtjänstlag

I 3 kap 2 § Socialtjänstlagen (2001:453) framgår att socialnämnden bland annat ska främja den enskildes rätt till bostad. Av 4 kap 1 § framgår att den som inte själv kan tillgodose sina behov har rätt till bistånd för både sin försörjning och för sin livsföring i övrigt. Av 5 kap framgår bland annat att barn och ungas uppväxt ska ske under trygga och goda förhållanden (1 §), att äldre människor ska få möjlighet att leva och bo självständigt (4 §) och få goda bostäder och vid behov stöd och hjälp i hemmet (5 §), samt att kommunen ska inrätta särskilda boendeformer för service och omvårdnad för äldre människor som behöver särskilt stöd (5 §). 5 kap fastslår även att kommunen ska inrätta bostäder med särskild service för människor med funktionshinder som har behov av det, och i övrigt medverka till att den enskilde får bo på ett sätt som är anpassat efter hans eller hennes behov av särskilt stöd (7 §).

Reglerna i socialtjänstlagen innebär dock att var och en i första hand är skyldig att försörja sig själv och sin familj inom ramen för sin förmåga. I detta ingår också ansvar för att ordna bostad. Det innebär att den som behöver bostad i första hand själv ska söka bostad via bostadsförmedling, bostadsföretag, andrahandsförmedlingar eller på annat sätt. Föräldrar har huvudansvaret för att säkerställa nödvändiga levnadsvillkor för sina barn och ansvarar för att barnens behov och rättigheter blir tillgodosedda.

Hemlösa

Den längst gångna konsekvensen av att behovet av en bostad inte möts, är akut hemlöshet – exempelvis att en person tvingas sova utan tak över huvudet. Begreppet hemlöshet är dock vidare än så. Socialstyrelsen använder sig av fyra definitioner: akut hemlöshet (situation 1), institutionsvistelse och stödboende (situation 2), långsiktiga boendelösningar (situation 3) samt eget ordnat kortsiktigt boende (situation 4).[27]

Sektor socialtjänst arbetar med att uppmärksamma och stötta hushåll som riskerar att hamna i någon form av hemlöshet. Vid en stundande vräkning kontaktar kommunen hushållet för att erbjuda råd och stöd. Om ett hushåll utan framgång sökt bostad på alla sätt finns möjlighet att genom kommunens försorg få hyra en lägenhet i andra hand. Ett flerårigt samarbetsavtal med det kommunala bolaget AB Edethus ligger till grund för detta. Kommunen har även avtal med privata hyresvärdar. Under 2023 har kommunen förfogat över 15 lägenheter från AB EdetHus och 32 från privata hyresvärdar.

Kommunen saknar i dagsläget information om exakt hur många invånare som faller in under kategorin ”eget ordnat kortsiktigt boende” (situation 4 ovan). Det är en svårfångad kategori eftersom individer i denna situation vanligtvis inte kommer i kontakt med sektor socialtjänst angående sin bostadssituation.

Sektor socialtjänst bedömer att social eller psykisk problematik allt som oftast är den bakomliggande orsaken till någon typ av hemlöshet bland invånarna. Det bedöms idag vara mycket ovanligt att hushåll söker sig

27 Socialstyrelsen (2017). Hemlöshet 2017 – Omfattning och karaktär

till socialtjänsten enbart för att de saknar en ändamålsenlig bostadslösning. Hyresvärdar är enligt lag[28] skyldiga att informera kommunens socialtjänst vid stundande vräkning som beror på störningar i boendet eller sviktande betalningsförmåga. Kommunen saknar i dagsläget en mekanism för att synliggöra trångbodda hushåll (hushåll i situation 4) som varken stör boendet eller har svårt att betala hyran.

Under 2023 har en förstudie om konceptet ”Bostad först” utretts för eventuell implementering under 2024. Metoden rekommenderas av Socialstyrelsen. ”Bostad först” är en strategi och metod för att hantera hemlöshet som fokuserar på att erbjuda permanent bostad som första åtgärd för hemlösa personer, i stället för att kräva att de först uppfyller andra krav eller behandlingsmål. ”Bostad först” har visat sig vara framgångsrik i många länder när det gäller att minska hemlöshet och förbättra livskvaliteten för de drabbade. Genom att erbjuda en stabil bostad som grund kan människor bättre hantera andra utmaningar i sina liv och arbeta mot långsiktiga lösningar för sina problem.

Sammanfattning av metoden ”Bostad först”:

1. **Primär målsättning:** Den främsta målsättningen med Bostad först är att snabbt erbjuda permanent bostad till hemlösa människor utan att kräva att de först måste uppfylla andra villkor, som till exempel att avstå från missbruk eller söka behandling.
2. **Skademinimering:** Metoden bygger på principen om att det är lättare för personer att lösa andra problem i sina liv, som missbruk och psykisk ohälsa, när de har en stabil bostad. Därför är skademinimering en viktig komponent, och stöd och behandling erbjuds i bostaden om det behövs.
3. **Permanent bostad:** Den bostad som erbjuds är permanent, och det är upp till den enskilde hur länge de bor där. Detta skiljer sig från tillfälliga boenden och härbärgen som vanligtvis har tidsbegränsningar.
4. **Låg tröskel:** Bostad först-metoden har en låg tröskel för att få en bostad. Det innebär att det inte ställs krav på exempelvis en drogfri period eller ett visst beteende för att få bostad. Målet är att erbjuda bostad oavsett situation.
5. **Stöd och behandling:** Bostad först innebär att stöd och behandling erbjuds efter behov, inklusive psykisk hälsovård, missbruksbehandling och yrkesmässig utbildning. Detta stöd är dock inte ett villkor för att få bostad.
6. **Samarbete:** Metoden involverar samarbete mellan olika organisationer och myndigheter för att tillhandahålla bostäder och stöd.

Funktionsvarierade

Det är viktigt att personer med funktionsnedsättning har en boendeform som är anpassad till deras behov och önskemål. LSS-bostäder ska inrättas i en miljö som ger de boende förutsättningar till ett aktivt deltagande i samhällslivet. Ett varierat utbud av till exempel gruppbostäder, servicebostäder, eller bostad med boendestöd är nödvändigt för att uppnå det.

Det finns två olika typer av bostad med särskild service: gruppbostad och servicebostad. Gruppbostad är till för personer med mer omfattande tillsyns- och omvårdnadsbehov. Här erbjuds service, stöd och omvårdnad alla tider på dygnet. Servicebostad är till för de personer som klarar sig lite mer självständigt. Gruppbostäderna består av max sex lägenheter och de boende har direkt närhet till gemensamma utrymmen. Servicebostäder består oftast av fler lägenheter och de gemensamma utrymmena finns att tillgå i närheten av den egna lägenheten. Utöver dessa bostäder är det möjligt att få en särskilt anpassad bostad, denna typ av boende är till för de som inte behöver fast bemanning. I Lilla Edets kommun finns det i dagsläget tre kommunala gruppbostäder med sex lägenheter i varje och ett serviceboende. En ny gruppbostad med sex lägenheter och en servicebostad med fem lägenheter planeras stå klar i årsskiftet 2024/2025. Sektorns samlade bedömning är att behovet av bostäder enligt LSS då är tillgodosett för de kommande åren. Detta behöver dock följas upp årligen.

Kommunen har inga särskilda boenden för personer med demensproblematik. De invånare som är drabbade av demens bor i regel inom särskilda boendeformer för äldre. De boende placeras i möjlig mån på samma avdelningar där det finns kompetent personal. Sektor Social bedömer att behovet av boenden för denna grupp är tillgodosett i dagsläget. Utifrån kommande års prognosticerade ökning av äldre invånare är det av vikt att fortsatt följa utvecklingen och behovet av särskilda boendeformer hos invånare med demensproblematik.

Nyanlända och ensamkommande barn och ungdomar

Kommunens fördelningstal för mottag av nyanlända har minskat avsevärt de senaste åren. Bedömning görs att kommunen har fortsatt beredskap för att möta sina åtaganden inom området. Bostäder för nyanlända tillgodoses inom ramen för ovannämnda samarbete med AB EdetHus och privata hyresvärdar.

28 Jordabalken (1970:994) 12 kap 42§, 44§

Äldre

För äldre personer finns det förutom ”vanliga” bostäder två boendealternativ i kommunen: trygghetsboende och särskilt boende för äldre. De två trygghetsboenden som finns i kommunen är privatägda, ett i Lilla Edet och ett i Lödöse. Kommunen har tre särskilda boenden, Soläng i Lödöse, Lindkullen i Lilla Edet och Pilgården på Ström med sammanlagt 122 lägenheter. Sektor socialtjänst bedömning är att det inte finns behov av fler platser de närmaste åren. Det skulle dock troligen vara ekonomiskt effektivt att ha särskilda boenden med större avdelningar och på så vis kunna hjälpa fler brukare utan att behöva utöka personalstyrkan.

Ungdomar och unga vuxna

Kommunen arbetar idag inte enligt en särskild ordning för att tillgodose ungdomar och unga vuxna med bostäder. Då invånare inom denna grupp i större utsträckning saknar sparkapital och fast anställning är det angeläget att skapa förutsättningar för produktionen av hyresrätter med låg hyra i kommunen. Dock kan även ungdomar med speciella behov efter ansökan och utredning beviljas bostad från socialtjänsten via ett andrahandskontrakt.

Kvinnor i behov av skyddat boende

Kommunen samverkar med flertalet andra kommuner i ett nätverk kallat ”Kompotten”. Det syftar till att underlätta och hjälpa våldsutsatta personer att få ett tryggt och säkert boende i en annan kommun. Beroende på skyddsbehovet kan våldsutsatta även erbjudas lägenhet via andrahandskontrakt i kommunens lägenheter efter utredning och beslut.

Personer med låg betalningsförmåga

Som nämndes ovan under avsnitt kring arbetet med att tillgodose hemlösas bostadsbehov bedöms det idag vara ovanligt att individer och hushåll söker sig till kommunens socialtjänst för ett få hjälp med en bostad endast av ekonomiska skäl. Det är dock ingen garanti för att det kommer att vara så även i framtiden. Boverket har identifierat personer med låg betalningsförmåga som en grupp som ofta exkluderas från kommunens stödinsatser på grund av att hushållen inte befinner sig i social problematik. Kommunen behöver under kommande år utveckla arbetssätt och metoder för att synliggöra denna grupp och dess behov samt tillse att de får erforderligt stöd.

10. Behov och efterfrågan på den lokala bostadsmarknaden

Mäklare

Verksamma mäklare i Lilla Edets kommun har blivit tillfrågade kring hur de ser på utbud och efterfrågan på den lokala bostadsmarknaden. Två mäklarbyråer har besvarat enkäten.

Kopplat till efterfrågan på bostäder i olika åldersgrupper upplever mäklare att det finns en relativt hög efterfrågan på bostäder för åldersgrupperna 31–45 år och 46–60 år, medan det finns en låg efterfrågan för bostäder i åldersgruppen 18–30 år.

Gällande efterfrågan på olika typer av bostäder, bedömer mäklare att det finns en lägre efterfrågan på bostadsrätter 1–2 Rok och bostadsrätter 5+ Rok. Högst efterfrågan bedöms det vara på tätortsnära villor men även för villor på landsbygden.

Mäklare bedömer att det under de kommande 5–10 åren kommer att vara en hög efterfrågan på tätortsnära villor samt villor på landsbygden, men en låg efterfrågan på bostadsrätter.

Samtliga mäklare som besvarat enkäten menar att andelen bostäder som säljs inom kommunen säljs 40 % till personer redan bosatta i Lilla Edets kommun, medan 60 % säljs till personer bosatta utanför Lilla Edets kommun.

Mäklare ser att det finns ett behov av fler bostäder i Lilla Edets kommun för att möta rådande efterfråga. Exempelvis skulle det behövas fler lättillgängliga hyresrätter för äldre som vill skala ner till ett enklare boende. På det sättet skulle fler villor komma ut på marknaden.

Mäklare bedömer att det idag är störst efterfrågan på 3-5 Rok eller större, gällande både hyresrätter, bostadsrätter och äganderätter.

Gällande den nuvarande efterfrågan på bostäder inom kommunens olika tätorter, bedömer mäklare att det finns högst efterfrågan i Lilla Edet, Ström och Lödöse. Lägst efterfrågan bedöms vara i Hjärtum.

Hyresvärdar

Ett antal verksamma hyresvärdar i Lilla Edets kommun har blivit tillfrågade att besvara en utskickad enkät kring efterfrågan på den lokala bostadsmarknaden. Fyra hyresvärdar har besvarat enkäten.

Hyresvärdar upplever att efterfrågan på hyresrätter är lägst för åldersgruppen 18-30 år.

De typer och storlekar av bostäder som hyresvärdar bedömer behöver tillkomma under de kommande fem åren för att möta efterfrågan, är främst 3–4 Rok eller större för bostadsrätter samt äganderätter. Gällande hyresrätter bedöms det under kommande fem år finnas en efterfrågan på 2 Rok och 4 Rok eller större. Idag bedömer hyresvärdar att det finns en liknande efterfrågan.

Gällande hur efterfrågan skiljer sig åt på bostäder mellan kommunens olika tätorter, skattar hyresvärdar att efterfrågan är lägst i Hjärtum, Göta och Nygård. I Lilla Edet, Ström och Lödöse bedömer en del hyresvärdar att det är en låg efterfrågan medan andra bedömer att det är en hög efterfrågan.

11. Planerad bostadsbyggnation

För att tillgodose medborgarnas bostadsbehov de kommande åren behöver fler bostäder byggas i Lilla Edets kommun. Utbyggnaden ska ske på ett socialt, miljömässigt, och ekonomiskt hållbart sätt. Långsiktigt är det viktigt att fokusera på mark som kommunen äger för att bibehålla rådigheten över inflyttningstakt och för att säkerställa att den kommunala organisationen kan hantera befolkningstillväxten som förväntas ske i och med nybyggnation. Det är också viktigt då kommunen inom ekonomiska ramar kan arbeta för strategiska markinköp som möjliggör markanvisningar, vilket skapar förutsättningar för framväxten av ett bostadsutbud som möter behov och efterfrågan.

Kommunens nuvarande planberedskap möjliggör byggnation av ungefär 170 bostäder. Majoriteten av byggrätterna finns i tätorterna Lilla Edet, Ström och Hjärtum. Kommunen har markanvisningar i Lödöse, Hjärtum och på Ström.

Det är dock viktigt att poängtera att om en fastighet befinner sig inom ett detaljplanelagt område som tillåter bostadsbygganden, så betyder det inte alltid att bostäder kommer att byggas där. Områdets attraktivitet, byggherrars och exploatörers intresse, konjunkturläget, markägarens vilja, är några faktorer som påverkar utfallet.

Tabell över planerad bostadsbyggnation visar en prognos på planerad bostadsbyggnation som bygger på antal bostäder för bygglov på landsbygden, planer med byggrätter och detaljplaner. Det är dock viktigt att understryka att det enbart är en prognos/uppskattning utifrån dagsläget. Vid bostadsbyggnation finns alltid en osäkerhet som påverkar utfallet. Av olika skäl kan exempelvis befintliga detaljplaner avbrytas samtidigt som andra detaljplaner påbörjas. Huruvida ytterligare bostäder kommer byggas beror exempelvis på vilka planuppdrag kommunstyrelsen väljer att initiera och i vilken mån dessa faktiskt leder till att ytterligare bostäder byggs.

Tabellen visar att flest bostäder förväntas vara färdiga år 2032. I området Lödöse uppskattas det tillkomma flest bostäder inom en tioårsperiod. Lödöse är belägen inom ett attraktivt stationsnära läge med mycket goda pendlingsmöjligheter till Göteborg och Trollhättan. Kommunen ska bevaka såväl bostadsmarknaden som andra förutsättningar för att i möjlig mån säkerställa en miljömässig, social och ekonomiskt hållbar utbyggnad av orten. Inom en tioårsperiod fram till år 2034 uppskattas det totalt sett tillkomma 1 139 bostäder i Lilla Edets kommun, varav 424 är småhus och 715 är flerbostadshus.

Tabell över planerad bostadsbyggnation

Område	Typ	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032	2033	2034	Summa
Landsbygd	Småhus	10	12	14	16	16	16	16	16	16	16	16	**164**
Hjärtum	Småhus			6	6			8					**20**
Lilla Edet	Flerbostadshus			49									**49**
Lilla Edet	Småhus					8	7	8					**23**
Lödöse	Flerbostadshus					30		100	100	150	125	125	**630**
Lödöse	Småhus				71	94	25						**190**
Nygård	Småhus	1				4	4						**9**
Ström	Flerbostadshus		12	12									**24**
Ström	Småhus				30								**30**
Summa		**11**	**24**	**81**	**123**	**152**	**52**	**132**	**116**	**166**	**141**	**141**	**1 139**

Tabellen visar en prognos över den planerade bostadsbyggnationen i Lilla Edets kommun mellan år 2024–2034. Tabellen visar antal bostäder samt vilket år bostäderna förväntas vara färdiga för inflyttning. Siffrorna grundar sig på en uppskattning av bygglov på landsbygden, befintliga planer med byggrätter, och detaljplaner.

Bostadsmarknadens förutsättningar

En av kommunens viktigaste uppgifter inom bostadsförsörjningen är att förbättra bostadsmarknadens funktionssätt. Den lokala bostadsmarknadens förutsättningar är därför av stor vikt för att fatta ändamålsenliga beslut om åtgärder för att främja bostadsförsörjningen.

Skred och stabilitet

I Lilla Edets kommun är frågor gällande markförhållanden, stabilitet, markförhållanden ständigt aktuella. Då tätorterna är belägna längs med Göta älvdalen medför det att om- och nybyggnationer kan behöva föregås av geotekniska åtgärder och utredningar. Detta görs i syfte om att säkerställa att risken för skred reduceras. Ett skred som sker både på bebyggd och obebyggd mark kan få allvarliga konsekvenser för kommunen, regionen och hela riket. Göta älv är en viktig del i nationens infrastruktur och tunga allmänna intressen vilar däri.

Markförhållandenas konsekvens för bostadsförsörjningen är att delar av samhällsbyggnadsprocessen fördyras och tar längre tid. Det påverkar i sin tur kommunens exploateringsekonomi som ska bära kostnaderna. Stabilitetsförhållanden påverkar även vilka områden som bedöms vara lämpliga för nyexploatering. Södra Lödöse är ett område som med hänsyn taget till markförhållanden såväl som andra faktorer bedömts som särskilt lämpligt för utbyggnad, vilket är en av anledningarna till att det även fortsättningsvis utgör ett fokusområde för bebyggelseutvecklingen.

För att bland annat kunna möjliggöra ny exploatering i skredkänsliga områden utförs skredsäkringsåtgärder i kommunen.

VA-anläggningens kapacitet

Lilla Edets kommunfullmäktige antog 2022 ett inriktningsbeslut om att allt utveckla och bygga ut befintliga VA-anläggningar. Ellbo reningsverk är kommunens största reningsverk och är efter lokaliseringsutredning identifierad som bästa platsen för framtida utbyggnation av kommunens avloppskapacitet.

Lödöse är utpekat som ett av kommunens viktigaste utvecklingsområden och många nya bostäder planeras tillkomma i tätorten de kommande åren. För att det ska kunna ske, behöver kommunen investera i nya lösningar för vatten och avlopp. Nuvarande avloppsreningsverk i Lödöse har tillstånd att ansluta 2 000 pe (personalekvivalenter). I dagsläget är ca 1 400 per anslutna. Verket är beläget på en plats med översvämningsrisk, vilket begränsar möjligheten att utöka kapaciteten. När kapaciteten är nådd i Lödöse behöver spillvatten ledas till Ellbo reningsverk. För att möjliggöra detta behöver Ellbo reningsverk dimensioneras upp. Åtgärder på ledningsnätet behöver också genomföras.

Bland de övriga avloppsreningsverken bedöms det i dagsläget finnas fortsatt möjlighet att ansluta nya VA-abonnenter och därmed bostäder. Avloppsreningsverken i Nygård, Hjärtum och Utby beräknas ha tillräcklig kapacitet för den förväntade bostadsbebyggelsen. Bedömningen innehåller, i likhet med alla prognoser, ett visst mått av osäkerhet.

12. Kommunens mål för bostadsförsörjningen

Underlaget som har presenterats och analyserats i *Bostadsförsörjningsprogram Lilla Edets kommun 2024-2028 med riktning mot 2034* har resulterat i två mål med tillhörande delmål som anger hur Lilla Edets kommun framöver ska arbeta med bostadsförsörjningen. Insatser för att uppnå målen presenteras i ett separat dokument *Handlingsplan Bostadsförsörjningsprogram 2024-2028 med riktning mot 2034*.

Mål 1: Bra boende och livsmiljö

Målet ”Bra boende och livsmiljö” innebär att kommunen vid planering av nya bostadsområden och komplettering i det befintliga bostadsbeståndet ska sträva efter en hållbar livsmiljö. Kommunen ska genom samverkande processer och långsiktighet utveckla attraktiva och trygga livsmiljöer för boende. Det ska göras på ett sätt som motverkar barriärer och segregation. I centrala lägen möjliggörs funktionsblandade bostadsområden där det finns förutsättningar för samhällsviktig service med god tillgänglighet. Stadsstrukturen ska främja ett hållbart resande där fler människor kan ta del av samhällsservicen och stadslivet.

Delmål

- Främja byggnation som kompletterar det befintliga bostadsbeståndet, detta genom exempelvis hustyper och upplåtelseformer som är underrepresenterade på kommunnivå och i kommunens olika delområden.
- Genom den fysiska planeringen möjliggöra för att byggnader har en blandad funktion, detta exempelvis i form utav bostäder på ovanvåningar och verksamheter på bottenvåningar.
- Verka för att bostadsbyggande och infrastruktur planeras tillsammans med samhällsservice så att behov av skolor och omsorg tillgodoses och tillgängliggörs.

Mål 2: Bostäder för alla

Målet ”Bostäder för alla” innebär att kommunen skapar förutsättningar för framväxten av ett bostadsutbud som möter behov och efterfrågan. Kommunen ska bevaka bostadsbehovet för särskilda grupper i samhället och verka för att det finns ett bostadsbestånd som är anpassat för människors olika behov. Ett utbud av olika boendeformer främjar goda flyttkedjor i kommunen och medför att fler har möjlighet att byta bostad beroende på behov. Det ökar i sin tur valfriheten utifrån livssituation. Samtidigt som kommunen ska verka för en balans i bostadsmarknaden, bör det tas hänsyn till den lokala efterfrågan på boenden i kommunen.

Delmål

- Kommunen ska fortsatt aktivt följa och bevaka bostadsbehovet för särskilt utsatta gruppers bostadsbehov.
- Kommunen ska säkerställa ett utbud av boenden som är anpassade för ”livets olika skeden och behov”. Detta genom att främja ett större utbud och variation av bostadstyper, upplåtelseformer, bostadsstorlekar och prisklasser på boenden.

Källförteckning

Lagar

Jordabalken (1970:994).

Lag (2000:1383) om kommunernas bostadsförsörjningsansvar.

Lag (2016:38) om mottagande av vissa nyanlända invandrare för bosättning.

Lag (2018:1197) om Förenta nationernas konvention om barnets rättigheter.

Socialtjänstlagen (2001:453).

Artiklar och rapporter

Boverket (2023). Boverkets byggprognos Boverkets byggprognos

Göteborgsregionen (2008). Strukturbild för Göteborgsregionen Strukturbild Göteborgsregionen.pdf (goteborgsregionen.se)

Lilla Edets kommun (2023). Mål och Resursplan 2024 samt flerårsplan för 2025-2026 Mål- och Resursplan 2024 samt flerårsplan för 2025-2026.pdf (lillaedet.se)

Länsstyrelsen Västra Götalands län (2023). Bostadsmarknadsanalys 2023 Västra Götalands län Bostadsmarknadsanalys 2023 (lansstyrelsen.se)

Socialstyrelsen (2017). Hemlöshet 2017 – Omfattning och karaktär Hemlöshet 2017 – omfattning och karaktär (socialstyrelsen.se)

Sveriges Kommuner och Landsting (2017). Kommungruppsindelningen- definitioner Bilaga-4-Kommungruppsindelning-2018.pdf (skr.se)

Västra Götalandsregionen (2023). Pendling och lokala arbetsmarknader i Västsverige Pendling och lokala arbetsmarknader i Västsverige VGR Analys 2023 3 .pdf (vgregion.se)

Västra Götalandsregionen (2021). Regional utvecklingsstrategi för Västra Götaland 2021 – 2030 Regional utvecklingsstrategi för Västra Götaland 2021–2030.pdf (vgregion.se)

Västra Götalandsregionen (2005). Vision Västra Götaland 050829_visioner_se_TTindd.indd (vgregion.se)

Webbplatser

Boverket (2023). Hänsyn till relevanta nationella och regionala mål, planer och program Hänsyn till relevanta nationella och regionala mål, planer och program - Planering för bostadsförsörjning - Boverket

Boverket (2023). Koppling till översiktsplanen Koppling till översiktsplanen - Planering för bostadsförsörjning - Boverket

Boverket (2023). Mått på bostadsbrist Mått på bostadsbrist - Planering för bostadsförsörjning - Boverket

Boverket (2023). Öppna data- Bedömning av bostadsbrist Öppna data – Bedömning av bostadsbrist - Boverket

Boverket (2022). Bostadsbehov som inte tillgodoses på marknadens villkor Bostadsbehov som inte tillgodoses på marknadens villkor - Planering för bostadsförsörjning - Boverket

Boverket (2020). Hushållsammansättning Hushållssammansättning - Planering för bostadsförsörjning - Boverket

Boverket (2020). Trångbodda hushåll Trångbodda hushåll - Planering för bostadsförsörjning - Boverket

Folkhälsomyndigheten (2023). Nationella folkhälsomål och målområden Nationella folkhälsomål och målområden – Folkhälsomyndigheten (folkhalsomyndigheten.se)

Regeringen (u.å.). Agenda 2030, Mål 11 Hållbara städer och samhällen Agenda 2030 | Mål 11 | Hållbara städer och samhällen - Regeringen.se

Regeringen (u.å.). Mål för boende och samhällsplanering Mål för boende och samhällsplanering - Regeringen.se

Regeringen (u.å.). Mål för funktionshinderspolitiken Mål för funktionshinderspolitiken - Regeringen.se

Regeringen (2016). Mål för jämställdhet Mål för jämställdhet - Regeringen.se

Regeringen (2014) Konventionen om barnets rättigheter konventionen-om-barnets-rattigheter---med-strategi-for-att-starka-barnets-rattigheter-i-sverige-s2014.025 (regeringen.se)

Statistiska Centralbyrån (2021). Antal pendlare per län och kommun, 2021 (Antal pendlare per län och kommun, 2021 (scb.se)

Statistiska Centralbyrån Statistikdatabasen - Välj tabell (scb.se)

Sveriges Kommuner och Regioner (2023) Öppna jämförelser inom detaljplaneområdet 2022 https://skr.se/skr/tjanster/statistik/oppnajamforelser/planlaggningochtidsatgang.11728.html

Bilagor

Bilaga 1

Beskrivning av måtten i Boverkets underlag på bedömning av bostadsbrist

1. **Ansträngd boendeekonomi**
   Hushållet har en inkomst som inte räcker till att täcka en baskonsumtion beräknad utifrån genomsnittshyror på orten och riksnormen.

2. **Ansträngd boendeekonomi (KALP)**
   Hushållet har en inkomst som inte räcker till att täcka en baskonsumtion beräknad utifrån genomsnittshyror på orten och en kvar att leva på (KALP) kalkyl baserade på ett genomsnitt av bankernas kalkyler.

3. **Trångboddhet**
   Hushållet är trångbott om det inte har sovrum utöver vardagsrum och kök eller kokvrå. Två barn kan dela sovrum, men med beaktande av stigande ålder och personlig integritet behöver barn över 11 år eget rum. Vuxna som inte är sambor delar inte sovrum. Ensamstående utan barn anses inte som trångbodda. För de hushåll där antalet rum saknas, främst småhus, används boendeyta per person. Har hushållet mindre än 20 kvm per person räknas hushållet som trångbott.

4. **Trångbodda och ansträngd boendeekonomi**
   Hushållet har en inkomst som räcker till för en baskonsumtion enligt mått 1. Ansträngd boendeekonomi och dessutom är trångbott enligt mått 3. Trångboddhet.

5. **Trångbodda och ansträngd boendeekonomi**
   Hushållet har en inkomst som räcker till för en baskonsumtion enligt mått 2. Ansträngd boendeekonomi och dessutom är trångbott enligt mått 3. Trångboddhet.

6. **Flyttar ofta**
   Hushåll där någon av individerna har flyttat minst en gång årligen de senaste tre åren.

7. **Hemmaboende vuxna barn**
   Hushållet har hemmaboende barn som är äldre än 24 år.

8. **Återkommande problem**
   Hushållet uppfyller minst ett av måtten 1, 3, 6 och 7 två år i rad.

(Källa: Boverket)

Göta älvdalens pärla

VI GÖR DET TILLSAMMANS

Visionsberättelse:

Ur älven har vi hämtat kraft och energi i alla tider. Med samma kraft och ett starkt engagemang skapar vi tillsammans ett gott liv och en hållbar framtid – både på ett personligt plan och för ett attraktivt samhälle. Ett liv och samhälle där alla känner sig välkomna, trivs, utvecklas och mår bra.

Här erbjuds god service och tillgänglighet för en väl fungerande vardag, så vi får tid för varandra och allt som ger oss livskvalité och glädje i livet. Genom inflytande och delaktighet har vi alla en möjlighet att påverka vårt samhälles utveckling i en positiv riktning.

Vi njuter av vår vackra älvmiljö och rika natur som vi tar väl hand om, lever nära och i samklang med. Vi känner också stolthet för vår unika historia. En historia som vi tar vara på, minns, synliggör och delar med oss av. Lilla Edets kommun är Göta älvdalens pärla.

LILLA EDETS KOMMUN
463 80 LILLA EDET

Tel 0520-65 95 00
lillaedet.se

Besöksadress:
Järnvägsgatan 12

» lillaedet.se

Lilla Edets kommun har drygt 14 500 invånare och är lika förknippad med vatten och vacker natur som stark historia. Med den nya motorvägen och järnväg mellan Göteborg, Lilla Edet och Trollhättan har vi klivit in i en ny och expansiv fas.

Handlingsplan
Bostadsförsörjningsprogram
Lilla Edets kommun 2024-2028
med riktning mot 2034

Framtagen av: Planerings- och exploateringsenheten
Beslut av:
Datum: ÅÅÅÅ-MM-DD
Version: 1.0

LILLA EDETS KOMMUN

Mål 1: Bra boende och livsmiljö

Målet ”Bra boende och livsmiljö” innebär att kommunen vid planering av nya bostadsområden och komplettering i det befintliga bostadsbeståndet ska sträva efter en hållbar livsmiljö. Kommunen ska genom samverkande processer och långsiktighet utveckla attraktiva och trygga livsmiljöer för boende. Det ska göras på ett sätt som motverkar barriärer och segregation. I centrala lägen möjliggörs funktionsblandade bostadsområden där det finns förutsättningar för samhällsviktig service med god tillgänglighet. Stadsstrukturen ska främja ett hållbart resande där fler människor kan ta del av samhällsservicen och stadslivet.

Delmål

- Främja byggnation som kompletterar det befintliga bostadsbeståndet, detta genom exempelvis hustyper och upplåtelseformer som är underrepresenterade på kommunnivå och i kommunens olika delområden.
- Genom den fysiska planeringen möjliggöra för att byggnader har en blandad funktion, detta exempelvis i form utav bostäder på ovanvåningar och verksamheter på bottenvåningar.
- Verka för att bostadsbyggande och infrastruktur planeras tillsammans med samhällsservice så att behov av skolor och omsorg tillgodoses och tillgängliggörs.

Mål 2: Bostäder för alla

Målet ”Bostäder för alla” innebär att kommunen skapar förutsättningar för framväxten av ett bostadsutbud som möter behov och efterfrågan. Kommunen ska bevaka bostadsbehovet för särskilda grupper i samhället och verka för att det finns ett bostadsbestånd som är anpassat för människors olika behov. Ett utbud av olika boendeformer främjar goda flyttkedjor i kommunen och medför att fler har möjlighet att byta bostad beroende på behov. Det ökar i sin tur valfriheten utifrån livssituation. Samtidigt som kommunen ska verka för en balans i bostadsmarknaden, bör det tas hänsyn till den lokala efterfrågan på boenden i kommunen.

Delmål

- Kommunen ska fortsatt aktivt följa och bevaka bostadsbehovet för särskilt utsatta gruppers bostadsbehov.
- Kommunen ska säkerställa ett utbud av boenden som är anpassade för ”livets olika skeden och behov”. Detta genom att främja ett större utbud och variation av bostadstyper, upplåtelseformer, bostadsstorlekar och prisklasser på boenden.

Insatser för att uppnå mål 1 och mål 2

Insatser	Uppföljning och ansvar
Mål 1 och Mål 2 Kommunen ska inom ekonomiska ramar arbeta för strategiska markinköp som möjliggör markanvisningar, vilket skapar förutsättningar för framväxten av ett bostadsutbud som möter behov och efterfrågan.	**Uppföljning**: Följa upp antal strategiska markinköp per år. Följa upp antal markanvisningar per år och analysera om de följer efterfrågan och behov av bostäder. **Ansvar**: Sektor kommunledning, Planering-och exploateringsenheten.
Mål 1 Ta fram barnkonsekvensanalyser i samband med framtagandet av detaljplaner.	**Uppföljning:** Bedöma behovet av barnkonsekvensanalys i förhållande till antagande av detaljplaner. **Ansvar**: Sektor kommunledning, Planering-och exploateringsenheten.
Mål 1 och Mål 2 Tidplan för detaljplanearbete ska upprättas och beslutas årligen.	**Uppföljning:** Årligen anta en tidplan för detaljplanearbetet. **Ansvar**: Sektor kommunledning, Planering-och exploateringsenheten.
Mål 2 Arbeta för att implementera ”Bostad först”.	**Uppföljning:** Sker i samband med årsbokslut. **Ansvar**: Sektor social.
Mål 1 och Mål 2 Analysera befolkningsutveckling tillsammans med berörda enheter/sektorer för att få en bättre analys av bostadsbehovet.	**Uppföljning:** Årlig skriftlig analys av befolkningsprognosen. **Ansvar**: Sektor kommunledning.
Mål 1 och Mål 2 Kommunen ska fortsättningsvis regelbundet hålla samverkansmöten med bostadsmarknadens aktörer för att fördjupa förståelsen av den lokala bostadsmarknadens förutsättningar och utmaningar.	**Uppföljning:** Årliga möten och dialoger med bostadsmarknadens aktörer. **Ansvar**: Sektor kommunledning.

Mål 1 och Mål 2 Inför varje markanvisning eller exploateringstävling bedöma möjligheter till blandad bebyggelse och upplåtelseformer.	**Uppföljning:** Följa upp antalet markanvisningar som medger blandad bebyggelse och upplåtelseformer. Ta fram en rutin. **Ansvar**: Sektor kommunledning, Planerings- och exploateringsenheten.
Mål 1 och Mål 2 Inför varje detaljplan bedöma möjligheten till blandad bebyggelse. Inkludera rutinen i kommunens processbeskrivning för detaljplanering.	**Uppföljning:** Följa upp antal detaljplaner för bostäder som medger blandad bebyggelse. **Ansvar**: Sektor kommunledning, Planerings- och exploateringsenheten.
Mål 2 Verka för samnyttjande av lokaler inom kommunkoncernen för att på sikt möjliggöra för fler bostäder. Det möjliggör för återbruk av befintligt bestånd. Ha dialog med det kommunala bostadsbolaget (Lokalförsörjningsplan).	**Uppföljning:** Enkät skickas ut årligen till respektive sektor och till det kommunala bostadsbolaget AB EdetHus. **Ansvar**: Respektive sektor. Planerings- och exploateringsenheten ansvarar för enkät.
Mål 1 och Mål 2 Årligen informera och föra dialog med allmänheten kring frågor med tema ”Boende”.	**Uppföljning:** Följa upp antalet ”boende-dialoger” per år. **Ansvar**: Sektor kommunledning, Planerings-och exploateringsenheten.
Mål 2 Kommunen ska hålla sig väl informerade om behovet av alternativa boendeformer för äldre.	**Uppföljning:** Dialog årligen med bostadsbolag. Årlig analys i samband med bostadsmarknadsenkäten. **Ansvar**: Sektor social.
Mål 1 Analysera behovet av att skapa trygga och säkra offentliga miljöer.	**Uppföljning:** Inför varje planuppdrag ta hänsyn till och vara uppdaterad kring den kommunövergripande lägesbilden för kommunens brottsförebyggande arbete. **Ansvar**: Sektor kommunledning, Planerings- och exploateringsenheten.
Mål 2 Årlig uppföljning av att behovet av bostad med särskild service LSS är tillgodosett.	**Uppföljning:** Årlig genomgång av beslut och behov samt genomgång med grundsärskolan för långsiktig planering av behoven. **Ansvar**: Sektor social.

Mål 2	**Uppföljning:**
AB EdetHus skall erbjuda trivsamma och trygga bostadsmiljöer samt göra det möjligt för alla att ha en god bostad oavsett inkomst.	Kommunen har tillsammans med AB EdetHus årligen en dialog om vilket tillskott av hyresrätter det finns behov utav i kommunen. **Ansvar**: Sektor social i dialog med AB EdetHus.

§ 94

Information om uppföljning av Strategi för ett fossilfritt Vänersborg 2030 - Transporter, el och uppvärmning (2024)

KS 2022/205

Beslut

Kommunstyrelsen noterar informationen.

Sammanfattning av ärendet

Detta är årets uppföljning och information av strategin med tillhörande utredning för 2023.

Av det som går att utläsa är kommunen i fas för flertalet av de uppsatta ambitionerna. För att nå hela vägen fram till 2030 finns dock flera områden att arbeta med. Kommunen behöver fortsatt arbeta med de egna transporterna och planera för ett transporteffektivt samhälle. Vissa energieffektiviseringar i kommunens fastigheter har genomförts och arbete pågår hela tiden för att hitta ytterligare förbättringsåtgärder. Det skulle dock behövas mer resurser för att kunna utveckla byggnation av hållbara, energieffektiva lösningar i större omfattning. Även frågor kring upphandling kan- och behöver utvecklas för att stärka miljö- och klimat.

Beslutsunderlag

- Kommunstyrelseförvaltningens tjänsteskrivelse 2024-06-19
- Uppföljning 2023 av Strategi för ett fossilfritt Vänersborg 2030 - Sammanställande rapport

2024-06-19 Dnr: KS 2022/205

Handläggare
Hedvig Särg
hedvig.sarg@vanersborg.se
0521 - 722429

Mottagare
Kommunstyrelsen

Information om uppföljning av Strategi för ett fossilfritt Vänersborg 2030 - Transporter, el och uppvärmning (2024)

Förslag till beslut

Kommunstyrelsen noterar informationen.

Sammanfattning av ärendet

Detta är årets uppföljning och information av strategin med tillhörande utredning för 2023.

Av det som går att utläsa är kommunen i fas för flertalet av de uppsatta ambitionerna. För att nå hela vägen fram till 2030 finns dock flera områden att arbeta med. Kommunen behöver fortsatt arbeta med de egna transporterna och planera för ett transporteffektivt samhälle. Vissa energieffektiviseringar i kommunens fastigheter har genomförts och arbete pågår hela tiden för att hitta ytterligare förbättringsåtgärder. Det skulle dock behövas mer resurser för att kunna utveckla byggnation av hållbara, energieffektiva lösningar i större omfattning. Även frågor kring upphandling kan- och behöver utvecklas för att stärka miljö- och klimat.

Fördjupad beskrivning av ärendet

Den 16 juni 2021, § 86 kommunfullmäktige antogs ”Strategi för ett fossilfritt Vänersborg 2030 – transporter, el och uppvärmning”. Detta är den årliga uppföljningen enligt den beslutade rutinen.

Uppföljning av Strategi för ett fossilfritt Vänersborg 2030 innefattar insamling av data för de framtagna indikatorer som ligger i utredningsdelen samt uppföljning av de åtgärder som finns listade i den tillhörande vägledningen. Indikatorerna bygger både på data från kommunens egen verksamhet och inhämtade uppgifter från andra källor.

Det har varit svårt att få fram tillräckliga data för vissa av indikatorerna. Vissa data redovisas med lång fördröjning och andra uppgifter har slutat redovisas i offentlig statistik. Kommunen har ett nytt system på plats för den egna organisationens fordon och maskiner som bland annat kan ge en bättre bild av fordonsfördelning samt drivmedelsanvändning i kommunorganisationen. Flera parametrar kommer nu bättre kunna följas över tid. Arbetet med implementering och användning av systemet pågår.

Beredning

Följande funktioner har kontaktats för hantering av uppföljning av Strategi för ett fossilfritt Vänersborg 2030 – transporter, el och uppvärmning:

Miljöstrateg, avdelningen för hållbar utveckling
Utvecklingsledare för strategisk samhällsplanering, avdelningen för hållbar utveckling
Ekonom, kommunstyrelseförvaltningen
Fastighetschef, samhällsbyggnadsförvaltningen
Projektledare energi, samhällsbyggnadsförvaltningnen
Ekonom och fordonsansvarig, samhällsbyggnadsförvaltningen
Administratör, socialförvaltningen
Verkställande direktör, AB Vänersborgsbostäder
Chef energi och klimat, AB Vänersborgsbostäder

Underlag

Bilaga 1 – ”Presentation - Fossilfri årsuppföljning 2023”, redovisar kortfattat utfall av insamlade data.

Bilaga 2 – ”Uppföljning 2023 av Strategi för ett fossilfritt Vänersborg 2030 - Sammanställande rapport”, sammanfattar information om de olika områdena samt de aktiviteter som arbetats med under 2023.

Jenny Kudryk

Avdelningschef för Hållbar Utveckling

Bilagor

Bilagor är de dokument som ska utgöra en del av beslutet, t.ex. ett styrande dokument, ett yttrande, och anges i tjänsteskrivelsen under denna rubrik. Bilagor ska inte förväxlas med de underlag eller källor som används i ärendets beredning

Sändlista

Handläggare
Kommunstyrelseförvaltningen
Samhällsbyggnadsförvaltningen
Miljö- och Byggnadsförvaltningen
Socialförvaltningen
Barn- och utbildningsförvaltningen
Kultur- och fritidsförvaltningen

Handläggare
Hedvig Särg
Hedvig.sarg@vanersborg.se
0521-722429

Mottagare
Kommunstyrelsen

Uppföljning 2023 av Strategi för ett fossilfritt Vänersborg – sammanställande rapport

Innehåll

1 SAMMANFATTNING AV RAPPORTEN 2
2 INFORMATION OM UPPFÖLJNING AV INDIKATORER OCH ÅTGÄRDER 3
2.1 ÖVERGRIPANDE AMBITIONER 3
2.1.1 Vänersborgs kommun *4*
2.2 ÖVERGRIPANDE ÅTGÄRDER OCH AKTIVITETER 5
2.3 TRANSPORTER – KOMMUNORGANISATIONEN 5
2.4 TRANSPORTER – SAMHÄLLE OCH INVÅNARE 6
2.5 EL OCH UPPVÄRMNING – KOMMUNORGANISATIONEN 7
2.6 EL OCH UPPVÄRMNING – SAMHÄLLE OCH INVÅNARE 7
3 SLUTSATSER 8

1 Sammanfattning av rapporten

Denna rapport sammanfattar uppföljning för verksamhetsåret 2023 av *Strategi för ett fossilfritt Vänersborg 2030 – transporter, el och uppvärmning*. Rapporten redovisar kortfattat insamlad statistik och data och ger en övergripande lägesbild för hur arbetet med åtgärder går. Viss statistik och data har inte kunnat samlas in enligt plan. Det finns ett förslag kring vilka indikatorer som borde tas bort eller bytas för att kunna följa upp strategins ansatser bättre.

2023 var ett år med höga prisnivåer inom många sektorer, bland annat bränsle och el. Troligtvis är det en stor anledning till att Sveriges elanvändning varit den lägsta sedan tidseriens startår 1991. Det höga elpriset kan även vara en delförklaring till den stora ökningen av solceller.

Uppdaterade mätdata är svårt att få tillgång till för flera av de indikatorer som finns i utredningen. Därför finns vissa förslag på tillägg/ändringar. För fordon kan vi från och med 2023 börja följa faktiska utsläpp, antal mil körda med el och bättre data för drivmedelsanvändning. Förslag är att lägga till de parametrar som tidigare inte funnits att tillgå för kommunorganisationens fordon. För uppvärmning finns data för elproduktion totalt inom det geografiska området som kan vara ett komplement för analys. Då det är data som ligger hos Länsstyrelsen behöver vi gå igenom den mer för att få en bättre bild av vad den informationen kan bistå med.

Av det som går att utläsa för kommunorganisationen så är kommunen i fas för många av de uppsatta ambitionerna men behöver arbeta mycket mer med de övergripande målen. Förnyelse av fordonsflottan följer inte takten för de uppsatta ambitionerna, vilket gör att utfasning av fossila bränslen fortfarande är en stor utmaning. Även när det gäller flygresor så har dessa åter börjat öka igen efter pandemieffekt och vi ser nu att trenden går åt fel håll. Vissa energieffektiviseringar i kommunens fastigheter har genomförts och arbete pågår hela tiden för att hitta lönsamma förbättringsåtgärder. Det skulle dock behövas mer resurser för att kunna utveckla byggnation av hållbara, energieffektiva lösningar i större omfattning. Även frågor kring upphandling kan utvecklas för att stärka miljö- och klimatarbetet. Kommunen behöver överlag arbeta för att miljö- och klimatfrågor ska bli mer styrande i samhällsplaneringen.

[1] Minskad elanvändning och elproduktion under 2023 (energimyndigheten.se)

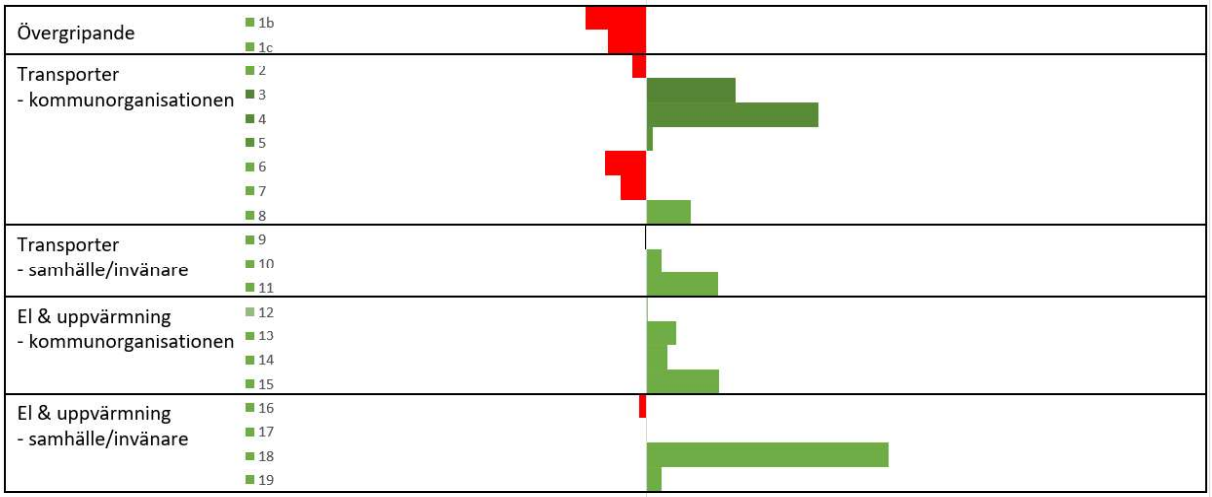
Kommunen har antagit nya klimatlöften för perioden 2023 – 2026, som skickats ut från Klimat 2030. Klimatlöftena är ett bra verktyg för att starta igång samt upprätthålla arbete med vissa klimatfrågor och det är fortsatt en bra möjlighet som banar väg för framtida arbete.

2 Information om uppföljning av indikatorer och åtgärder

Uppföljning av *Strategi för ett fossilfritt Vänersborg 2030 – transporter, el och uppvärmning* innefattar insamling av data för de framtagna indikatorer som ligger i utredningsdelen samt uppföljning av de åtgärder som finns listade i den tillhörande vägledningen. Indikatorerna är delvis kommunens egna och delvis inhämtade uppgifter från andra källor.

Det har varit svårt att få fram detaljerade data för flera av indikatorerna. Vissa redovisas med lång fördröjning och andra har slutat samlas in. Tidigare har det varit komplext att samla in data för kommunens egna fordon, men från 2023 så har kommunen ett nytt system som också samlar och sorterar data. Det ger bättre förutsättningar för insamling av data som kan möjliggöra nya indikatorer och ge bättre förståelse för samband och annat. Det finns därför anledning att se över vilka indikatorer vi ska fortsätta följa, samt om vi behöver komplettera med nya. Detta är ett arbete som behöver ske kontinuerligt framåt.

Arbete med åtgärder som finns listade i den tillhörande vägledningen (som finns på förvaltningsnivå) pågår och följs från och med 2022 upp årligen. Nedan redovisas kortfattat hur arbetet har sett ut för 2023 under de olika rubrikerna som strategin är uppdelad i.

Figur 1. Samlad lägesbild kring måluppfyllelse för strategins ambitioner. Linjerna anger utfallet jämfört med målvärde enligt utredningens förslag till årsvis uppföljning. Rött innebär att målvärden inte uppnås, grönt innebär att utfallet är bättre än målvärdet. Ju längre den liggande stapeln är desto större är skillnaden mellan utfall och målvärde.

2.1 Övergripande ambitioner

Enligt Naturvårdsverket[2] har växthusgasutsläppen på nationell nivå minskat med 5,3 % 2022 i jämförelse med 2021. Det långsiktiga målet innebär att Sverige inte ska ha några nettoutsläpp av växthusgaser till atmosfären senast år 2045, för att därefter uppnå negativa utsläpp. Även om växthusgasutsläppen minskat något mellan 2021 och 2022 så är det en alldeles för liten

[2] Sveriges utsläpp av växthusgaser (naturvardsverket.se)

minskning. Jämfört med 1990 har de totala klimatutsläppen endast minskat med 37 %. Det innebär att Sverige behöver minska utsläppen med ytterligare 50 %.

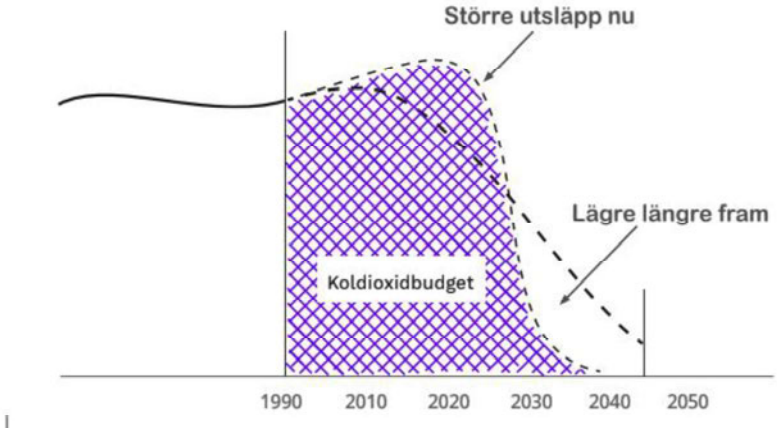
Utsläppsminskningen under 2022 berodde främst på minskade utsläpp från inrikes transporter och arbetsmaskiner på grund av minskade drivmedelsleveranser till den svenska marknaden, högre användning av biodrivmedel samt ökad elektrifiering inom vägtrafiken. Trenden ser idag negativ ut i förhållande till måluppfyllelse även om statistiken släpar efter och kan vara osäker.

2.1.1 Vänersborgs kommun

Senaste tillgängliga statistiken för Vänersborg redovisar 2021 års växthusgasutsläpp. 2020 var det en minskning som kan förklaras med pandemieffekt. Det går nu redan att se en ökning av utsläpp lokalt för år 2021 där utsläppen bedöms ha ökat med 3 % mellan 2020 och 2021. För att klara den uppsatta ambitionen skulle det istället behövas en minskning på minst 9 % varje år. Troligtvis är det ingen stor förändring för 2022 och 2023 även om siffrorna ännu inte finns att tillgå. Det som går att konstatera är att minskningstakten av växthusgasutsläpp går alldeles för långsamt, såväl lokalt som globalt. Läget blir allt mer kritiskt och akut. Redan idag är det en ökning av olika klimatrelaterade katastrofer som blir vanligare som resultat av mänskliga växthusgasutsläpp.

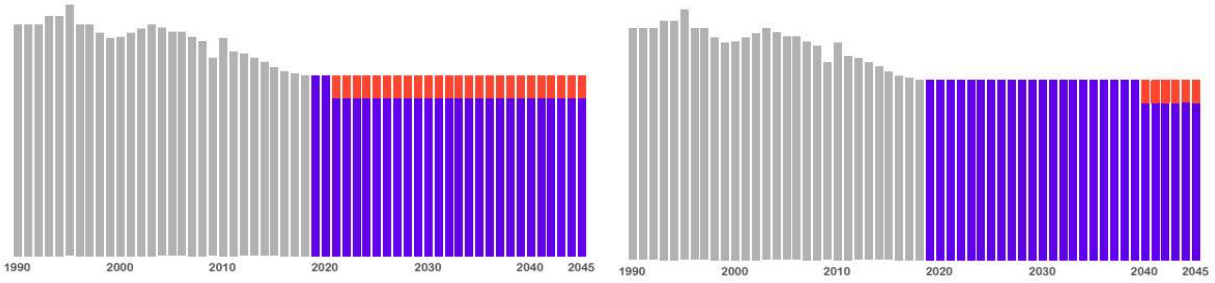
En koldioxidbudget är upprättad för kommunen och finns tillgänglig på kommunens hemsida[3]. Budgeten visar vilket utsläppsutrymme som finns inom vårt geografiska område för koldioxid, och vilka sektorer som står för de största utsläppen. Budgeten räknar inte med industrier som omfattas av EU:s utsläppshandel då det regleras på nationell nivå, det innebär att den största sektorn i Vänersborg då är inrikes transporter.

Det är viktigt att förstå att en koldioxidbudget visar att vägen till målet är avgörande för hur mycket vi påverkar klimatet. De utsläpp som sker nu kommer att leda till koncentrationshöjningar i atmosfären under hundratals år framåt. Det är de ackumulerade utsläppen som bestämmer hur hög temperaturhöjningen blir. En åtgärd som genomförs idag istället för i framtiden ger alltså stor skillnad. Se illustrationer nedan:

Figur 2. Diagrammet illustrerar hur omställningen behöver ske mycket mer abrupt om vi skjuter på att påbörja utsläppsminskningen. Källa: Klimatsekretariatet.

[3] Koldioxidbudget | Vänersborgs kommun (vanersborg.se)

Figur 3. Diagrammen illustrerar skillnaden för om en åtgärd genomförs tidigare eller senare. Det röda i de två bilderna längst ned illustrerar effekten för en och samma åtgärd men vid olika tillfällen. Ju tidigare åtgärden genomförs, desto större effekt får den över tid. Källa: Klimatsekretariatet.

2.2 Övergripande Åtgärder och aktiviteter

Under 2023 har kommunens energi och klimatrådgivning som delas med Trollhättan varit tillfälligt förstärkt med ytterligare en tjänst då det varit ett stort tryck både från privatpersoner och företag. Troligtvis beror det ökade trycket på det ekonomiska läget som förekommit med bland annat höjda energi- och elpriser.

Kommunen har också antagit nya klimatlöften som gäller för 2024 - 2026 som ger goda förutsättningar att arbeta med konkreta frågor för att minska utsläppen. Det är löften som både handlar om kommunens interna arbete och om hur kommunen kan arbeta för att uppmuntra både civilsamhälle och företag till ett omställningsarbete. För mer information om kommunens antagna klimatlöften besök: https://www.vanersborg.se/kommun-och-politik/hallbar-utveckling/klimatloften-2024-2026

En återkommande årlig aktivitet är kommunens hållbarhetsvecka som arrangeras och samordnas av kommunstyrelseförvaltningen, där företag och civilsamhälle bjuds in att delta. Detta är ett av flera sätt för att arbeta med bland annat miljö- och klimatfrågor tillsammans med samhället och skapa engagemang och gemenskap. Om vi ska komma framåt i arbetet krävs det förändring på alla nivåer.

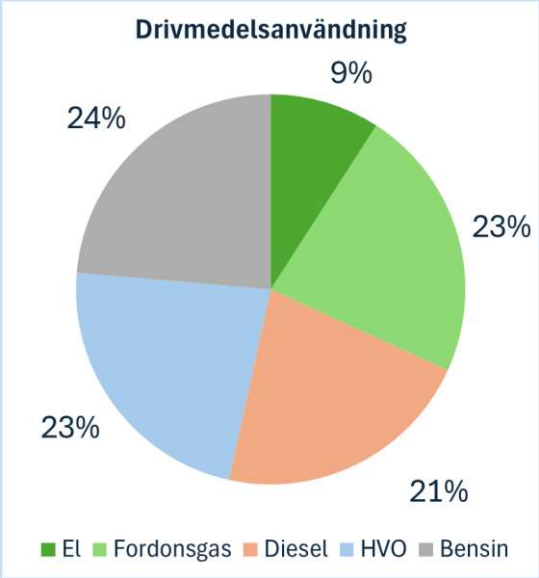
2.3 Transporter – kommunorganisationen

Pandemin har medfört en omställning som resulterat i bättre förutsättningar för minskat resande genom exempelvis digitalisering, möjlighet till distansarbete med mera. Under 2022 var resandet i stort fortsatt lågt, men 2023 går det att se förändringar för vissa av indikatorerna. Kommunen håller fortfarande nere antal kilometer flyg i tjänsten jämfört med 2018, däremot har antalet resor under 40 mil ökat betydligt vilket kan indikera att det handlar om andra omständigheter än förändrade resvanor. Till exempel förändringar inom internationella arbetet så som avslutade projekt, nya samarbeten och så vidare. Av de resor som gjorts under 40 mil är det endast ett fåtal som inte är en del av en längre resrutt. Även antal körda mil totalt med personbil inom kommunorganisationen ökade igen efter pandemin, redan 2022 var det i princip samma som 2018 och det var ingen större skillnad för 2023.

Kommunen har ett nytt system på plats för den egna organisationens fordon och maskiner som bland annat kan ge en bättre bild av fordonsfördelning samt drivmedelsanvändning i kommunorganisationen. Flera parametrar kommer nu bättre kunna följas över tid. Arbetet med implementering och användning av systemet pågår.

Av kommunens aktiva 312 fordon och maskiner kan vi se en minskning av fossiloberoende fordon jämfört med 2022, vilket kan förklaras av en ökad andel elhybrider som inte klassas

som fossiloberoende. Drivmedelsfördelningen för 2023 framgår av Figur 4. Statistiken är beräknad utifrån mängd tankat drivmedel och för eldrift körsträcka. Det har dock visat sig efter insamling av data för 2023 att det fortfarande finns vissa oklarheter i systemet som behöver redas ut för att säkerställa att den informationen vi behöver, verkligen syns och att indatan är korrekt. En viktig del som ska beaktas kring drivmedelsanvändningen är att elen endast speglar användningen/förbrukningen från rena elbilar. Det som inte syns i figuren nedan är el som används i elhybriderna eftersom de klassas som fossila då de även körs på fossila drivmedel. Även om kommunen just nu ser ut att ligga i fas för att kunna avveckla fossila drivmedel till år 2030, så är det fortfarande en stor mängd fossila drivmedel som används och som inom en snar framtid behöver bytas ut i snabb takt. Frågan kommer därför behöva prioriteras. Värt att notera är också att samhällsbyggnadsförvaltningen under en period bytte drivmedel i den egna tanken, från HVO till diesel. Detta som en åtgärd för att hantera en mer restriktiv budget.

Figur 4 – Drivmedelsanvänding 2023. Källa: Kommunens fordonsstatistik. Alla bränslen omvandlade till ”bensinliterekvivalenter”, där el fått omräkningsfaktorn 0,05 liter/körd kilometer och gas fått omvandlingsfaktorn 1,25 liter/kg.

Några åtgärder som pågått under 2023 som syftar till att minska transport med fossila drivmedel och främja hållbara resvanor är revidering av fordonsriktlinjer som antogs i kommunstyrelsen 2023 samt revidering av resepolicy. Några åtgärder som skulle startats upp under 2023 enligt Strategins vägledning pågår det dialog kring för vidare hantering. Andra har inte kunnat påbörjas alls då det inte funnits resurser att tillgå då andra prioriteringar gjorts. Tidplanen kommer därmed inte hållas för samtliga åtgärder som finns listade.

Vänersborgs kommun har tydligt aviserat att vara föregångare i ett omställningsarbete och det är av största vikt att fortsätta och öka takten för att ställa om transportsektorn i den egna organisationen.

2.4 Transporter – samhälle och invånare

Enligt de uppsatta ambitionerna ser det ut som om kommuninvånarna fortsatt bidrar till omställning i önskad takt. En av indikatorerna redovisas dock inte förrän vecka 28 (körsträckan per bil och invånare). Andelen fossiloberoende fordon fortsätter öka i kommunen även om det inte är i samma takt som tidigare.

Vänersborgs kommun har ingen direkt rådighet över invånares val och livsstil men har stor inverkan på möjligheterna för att underlätta till ett fossilfritt samhälle med minskad bilanvändning där det sker förflyttning till gång, cykel och kollektivtrafik. Här finns en möjlighet att vidare underlätta för invånare att förutom minska sin klimatpåverkan också hålla nere kostnader genom smart planering, utbyggnad av cykelvägar och annat som gör att det blir lättare att ställa bilen hemma och välja andra bättre alternativ. Det pågår arbete bland annat med planering av ny gång- och cykelbro över Hamnkanalen, tågstation i Brålanda och en ny cykelstrategi.

Kommunen har under 2023 också arbetat mycket med att upprätta en Strategi för laddinfrastruktur och samtidigt ta fram ett bra arbetssätt för det konkreta arbetet. Strategin antogs i kommunfullmäktige i februari 2024 och därefter har två utlysningar genomförts för att på ett strategiskt sätt kunna möjliggöra för publik laddning i kommunen. Efter första utlysningen är ett första avtal skrivet med en extern part som ska resultera i över 13 nya laddplatser i kommunen. Arbetet är pågående och kommer vara prioriterat under 2024.

En viktig fråga är parkering där det just nu pågår en översyn av regelverk kring parkering utifrån flera delar. Arbetet bottnar i strategins ambitioner samt de åtgärder som finns listade i den tillhörande vägledningen tillsammans med antaget klimatlöfte som bland annat handlar om klimatstyrande parkering. Utöver detta ska också en motion som kommunfullmäktige biföll under 2023 kring att ändra parkeringsnormen hanteras som en del i arbetet.

2.5 El och uppvärmning – kommunorganisationen

Indikatorerna visar god överensstämmelse med riktvärdena. Fastighet avsätter fortsatt personal och systemstöd för energiuppföljning i syfte att optimera energiförbrukningen i kommunens fastighetsbestånd.

Även om kommunen fortsatt ligger i takt för att nå ambitionen om egen elproduktion med solceller så har det ekonomiska läget påverkat möjligheten för att aktivt kunna öka andelen solceller inom kommunens fastighetsbestånd. En inventering av tillgänglig takyta på kommunens fastigheter är dock genomförd och rapport finns framtagen. Framåt behöver budget tillskjutas för att kunna prioritera solceller.

Under 2023 antogs det styrande dokumentet hållbar byggnadsstrategi i kommunfullmäktige. Strategin pekar ut en riktning för hur kommunen ska arbeta med byggnation framåt, där det ekologiska perspektivet är en grundpelare och miljöstrategi 2030 och Strategi för ett fossilfritt Vänersborg 2030 ska beaktas i kommunens byggnadsprocesser.

Holmängeskolan är ett exempel på nybyggnadsprojekt där man arbetat med hållbarhetsfrågor i stort och testat hållbar byggnation i praktiken. Frågan hanteras vidare där ekonomin tillåter. Vidare har fastighet och service uppdaterat Öxnereds förskolas värmeundercentral, från olja till bergvärme, nu kvarstår endast Allègatan 22 i Brålanda att åtgärda för att nå målet till 2025. Det saknas dock rutiner för energi- och klimatfrågor vid upphandling vilket skulle behöva tas fram för ett mer systematiskt arbete. Detta är dock en fråga om resurser då det dels kräver ökade personalresurser, dels en kostnadsfråga då skarpare kravställning ofta innebär en högre investeringskostnad.

2.6 El och uppvärmning – samhälle och invånare

Flera av siffrorna har slutat redovisas. Detta är data som kommunen själva inte äger och det är svårt att hitta alternativ. Det finns dock statistik kring utsläpp för el och uppvärmning utifrån konsumtion totalt inom det geografiska området, samt av energistatistik/energibalans som kan

vara aktuellt för uppföljning framåt. Detta behöver dock utredas vidare då det är data som ligger utanför kommunen, som behöver kvalitetssäkras och som inte heller har samma basår som strategin utgår ifrån. När det gäller solelsproduktion har den fortsatt öka och kommunens solelsproduktion för 2023 har fördubblats och går nu om takten riket i stort. Detta har visat sig genom det ökade trycket på kommunens energi- och klimatrådgivare, då framför allt frågor kring energieffektivisering och solceller är vanliga. Kommunen som organisation behöver fortsätta stötta invånare, ex. genom att erbjuda stöd i energi och uppvärmningsfrågor. Kommunen fick tillsammans med Trollhättans Stad beviljat externa medel för att tillfälligt utöka energi- och klimatrådgivningen under 2023.

Barn och utbildning arbetar med miljö- och klimatfrågor som tidigare. Dels som en del i undervisningen, dels med mer konkreta aktiviteter så som skräpplockardagar, textilinsamling och matsvinn.

Utöver kommunens eget arbete har Vänersborgsbostäder arbetat med energieffektiviseringar på olika sätt. Bland annat genom solceller, injustering, fläktbyten, IMD med mera. IMD står för Individuell mätning och debitering, och innebär att uppvärmning och tappvarmvatten mäts separat på lägenhetsnivå och att kostnaden separeras från varmhyran i flerbostadshus. Vänersborgsbostäder arbetar även med att informera om hur hyresgästerna själva kan påverka sin förbrukning av vatten samt att de också på årsbasis får informerar om hur värmen i lägenheterna fungerar.

Vänersborgsbostäder har aktivt arbetat med sina energi- och klimatmål och nådde 2023 ett av sina mål, att minska energianvändning 30 % till 2030 med 2007. Det nya uppsatta målet är att nå 35% minskning total energi tills mandatperioden för den nya styrelsen löper ut (med samma basår som tidigare) och vara fossilfria senast 2030.

3 Slutsatser

Man kan redan nu börja se en återgång av resvanor efter pandemin. För att ambitionerna och det övergripande målet ska uppfyllas behöver arbetet fortsätta enligt vägledningen med att genomföra föreslagna åtgärder samt fortsatt med genomförande av kommunens klimatlöften.

2023 var ett år med dyra levnadskostnader vilket inneburit att det blivit ett incitament för att ändra vanor och beteende för att helt enkelt klara ekonomin. Precis som pandemin hade effekt på resvanor så har dyra omkostnader haft effekt på andra vardagliga vanor. Detta visar tydligt att det går att göra snabba omställningar kring beteende och att det får effekt. Det är dock en utmaning att skapa beteendeförändringar utan något konkret incitament vilket visar på vikten av nationell styrning. Det finns många exempel på samhällsfrågor som upplevts som självklara men där det sedan skett en förflyttning som resultat av nationella beslut. Exempelvis restriktioner vid pandemi, lagar för rökning med mera.

Kommunens planering och genomförande vid stadsplanering är av stor vikt för att underlätta för ett mer transporteffektivt samhälle som möjliggör en bilfri livsstil. Ett sätt att arbeta med frågan mer konkret kan vara att ta beslut om att inrätta ett hållbarhetsområde som medför ex. minskat bilinnehav till fördel för bilpooler och annat och/eller där man arbetar med annan typ av planering som innebär ett hållbarhetstänk i stort.

Det är viktigt att fortsatt stötta invånare kring energi och uppvärmningsfrågor och erbjuda råd och stöd i dessa frågor. 2023 blev det extra tydligt hur kommunen faktiskt kan stötta genom gratis rådgivning.

Strategi för ett fossilfritt Vänersborg 2030 är fortsatt viktigt för det lokala arbetet som en del för att minska påverkan på klimatet. Utöver Strategin så behöver också stora frågor kring exempelvis konsumtion och industri (som har stor påverkan på klimatet) också hanteras. Klimatlöftena har skapat en bra arbetsform och arena för att hantera ett bredare område och samverka med andra kommuner och är därför viktiga även fortsättningsvis. Klimat2030 har utöver kommunernas klimatlöften även jobbat fram och lanserat klimatlöften för företag. Det är ett samarbete med Västsvenska handelskammaren som har stor potential för att få igång ett systematiskt arbete för företag där kommunen kan vara behjälpliga genom att sprida information och öppna upp för dialoger kring detta i olika forum med mera.

Vänersborgs kommun

Uppföljning av Strategi för ett fossilfritt Vänersborg 2030

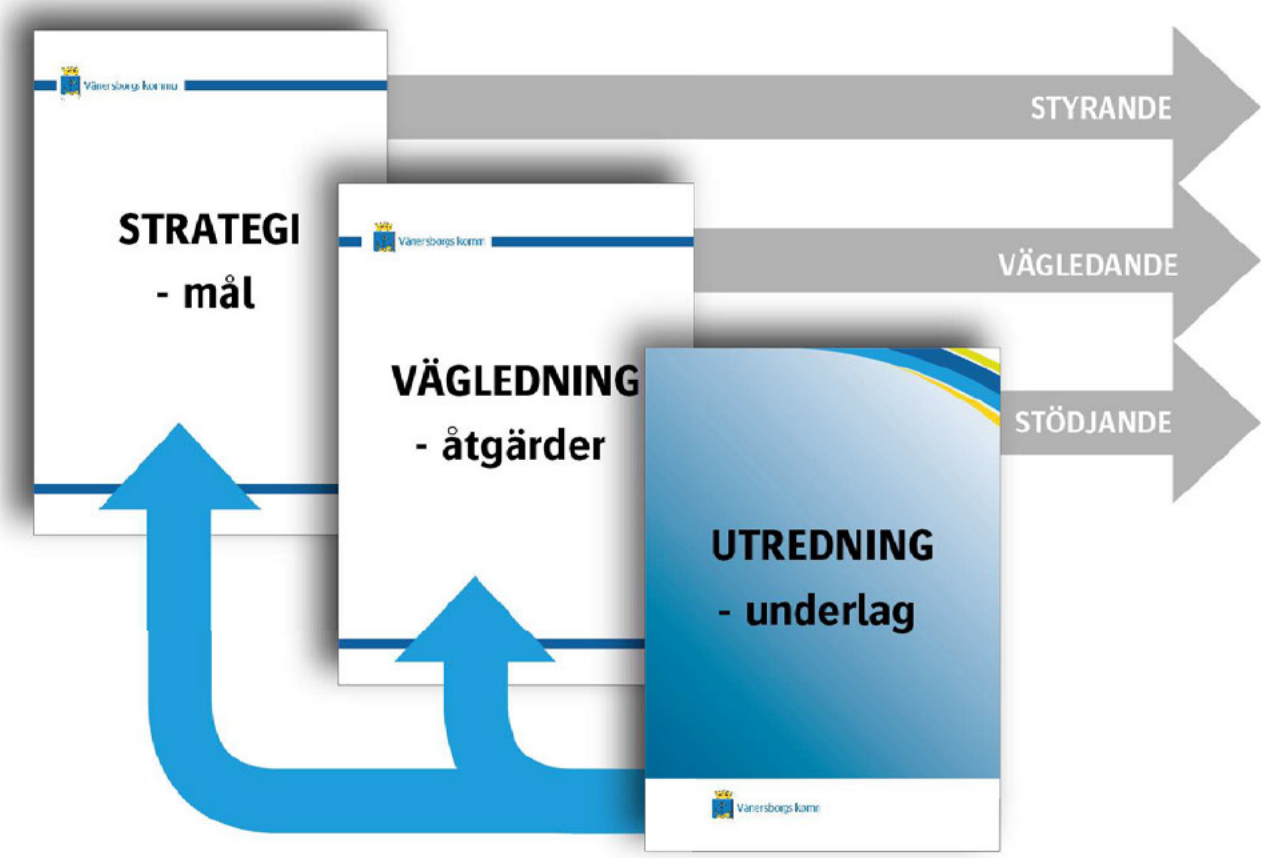

Information till Kommunstyrelsen

Vänersborgs kommun

Bakgrund

- Antagen av KF juni 2021
- Vägledningen behandlad i KDL
- Ska följas upp årligen

Vänersborgs kommun

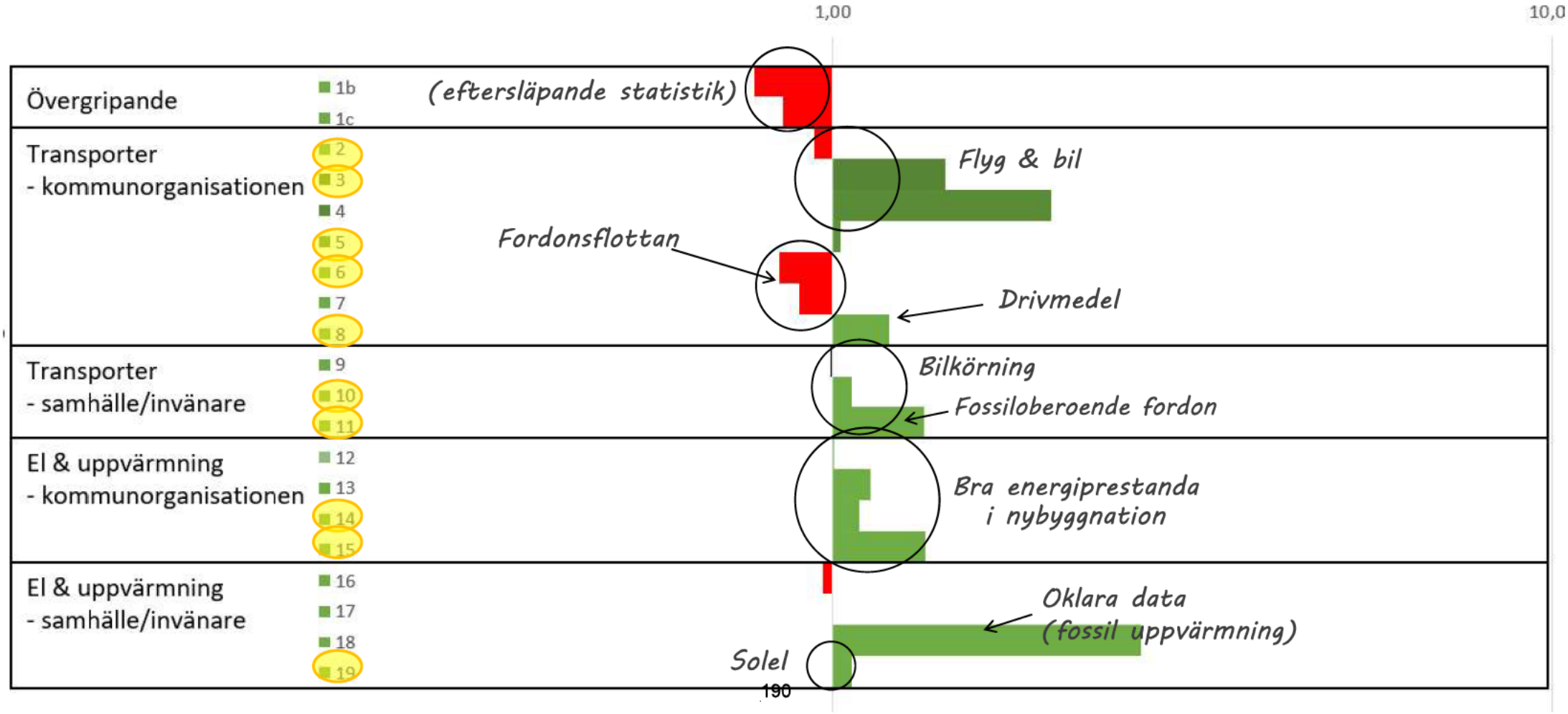
Uppföljning av ambitioner

- Tabeller i slutet av utredningen
- Vissa indikatorer redovisas med fördröjning
- Saknas helt uppdatering för 2
- 11 av 18 ligger i fas

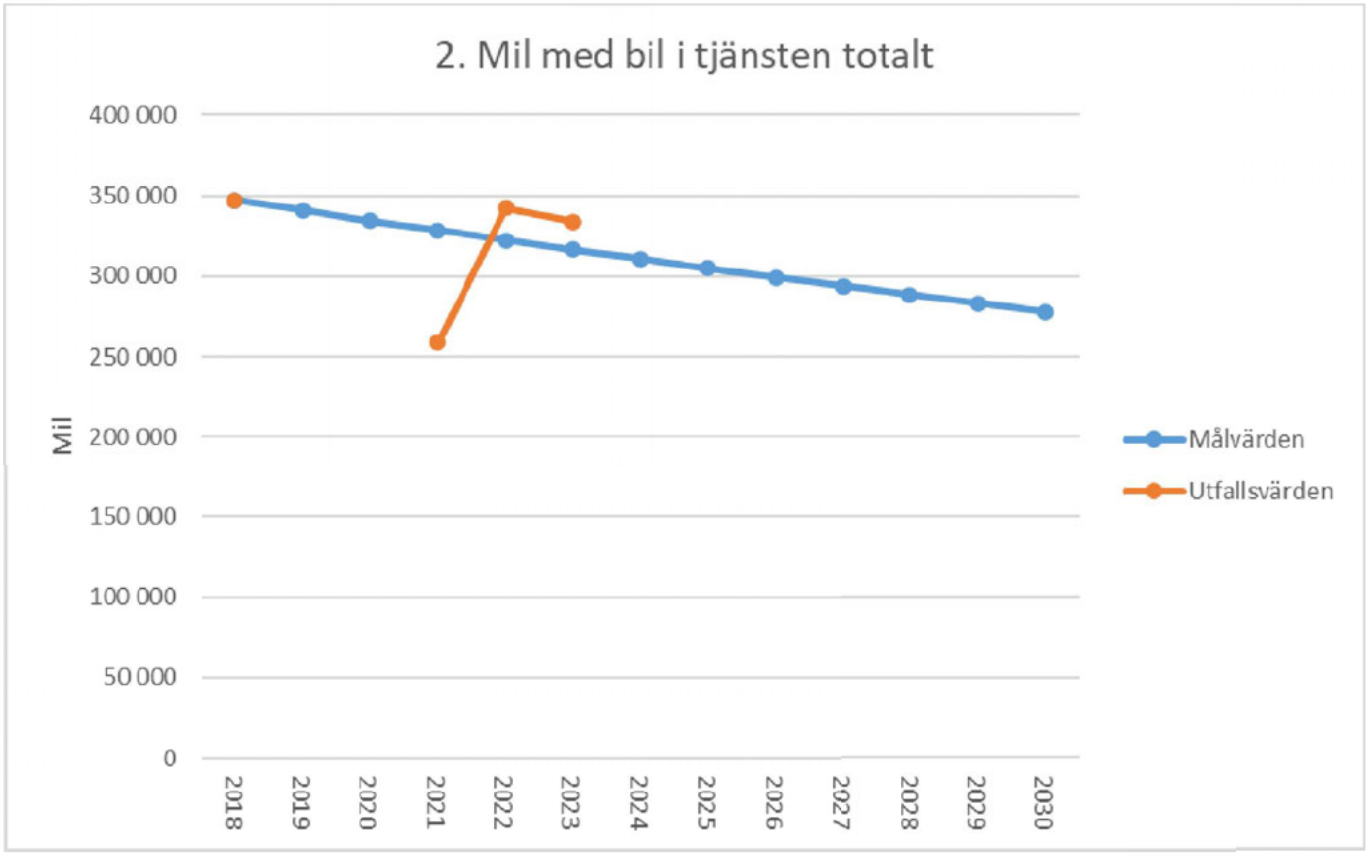
	Föreslagen ambition	Indikator	Källa	Referensvärde (2018)	Mål år 2030	Årligt mål[37]	Åtgärd nr[38]
TRANSPORTER – kommunens organisation	2. Kommunens resande med bil ska minska med 20 % till 2030 jämfört med 2018.	Mil med bil i tjänsten totalt	egen	347 100 mil	277 680 mil	-1,8 %*	4, 8, 10
	3. Resor med privat bil i tjänsten med fossila drivmedel ska upphöra till år 2030	Mil med privatbil i tjänsten med fossila drivmedel	egen[39]	49 500 mil	0 mil	-8,3 %**	8
	4. Kommunens resande med flyg ska minska med 20 % till 2030 jämfört med 2018.	Kilometer med flyg i tjänsten	egen[40]	868 000 km	<694 400 km	-1,8 %*	4, 8, 10
	5. Flygresor med fossila drivmedel ska upphöra på sträckor under 40 mil till år 2030	Antal flygresor kortare än 400 km med fossila drivmedel	egen[41]	144	0	-8,3 %**	4, 8, 10
	6. Senast år 2030 ska alla upphandlade fordon och maskiner i kommunens flotta vara fossiloberoende.	Andel fossiloberoende fordon	egen	38 %	100 %	+8,4 %*	4, 9, 13
	7. Andelen gasfordon i kommunens fordonsflotta ska inte vara mindre än 30 %	Andel gasfordon	egen	32 %	>30%		4, 9
	8. Drivmedelsanvändningen ska bestå av 100 %[42] fossilfria	Andel förnybart drivmedel	egen	11 %	100 %	+20 %*	4, 9, 13

Ambitioner – Samlad lägesbild

Viss osäkerhet och eftersläpning i statistiken

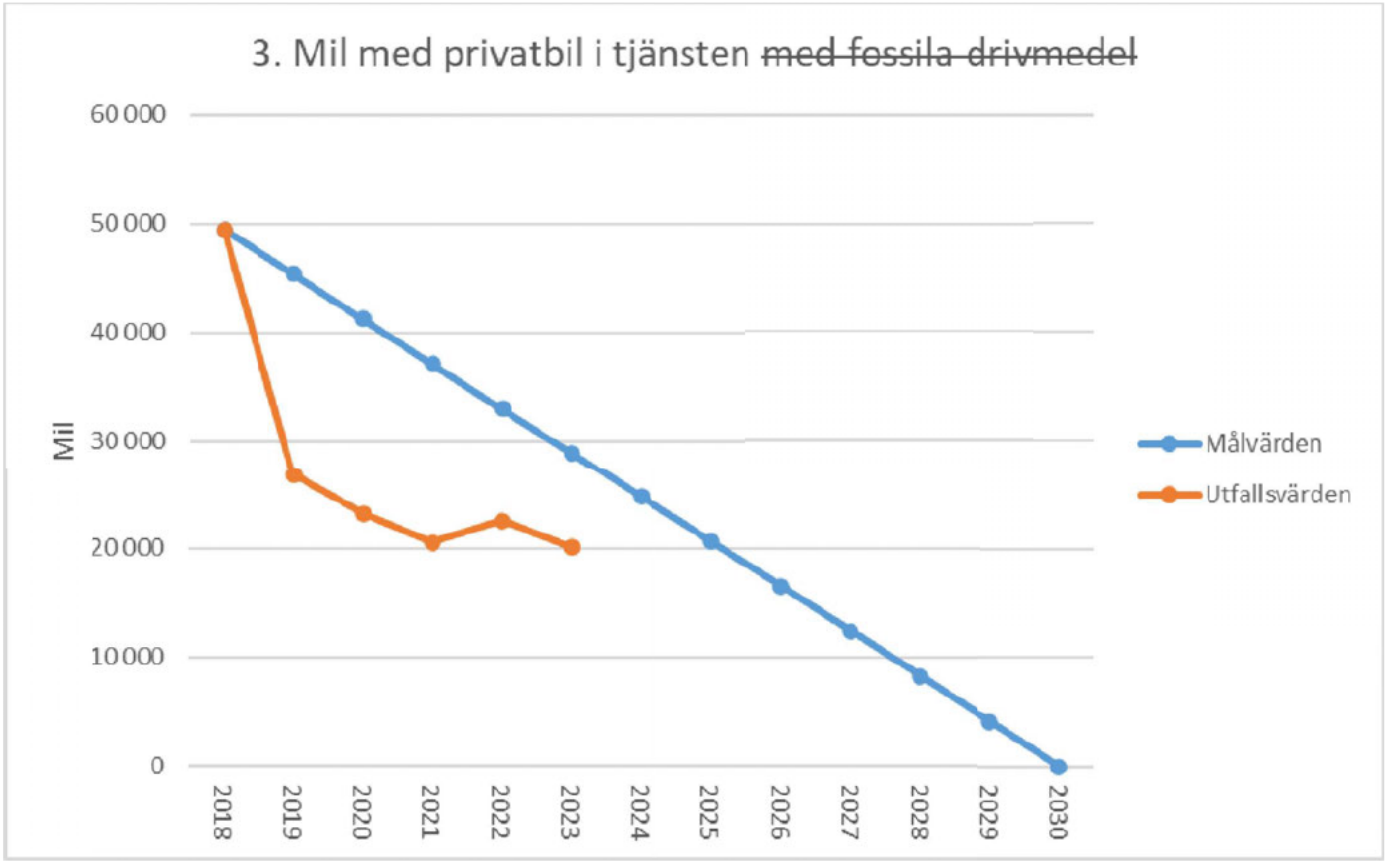

Vänersborgs kommun

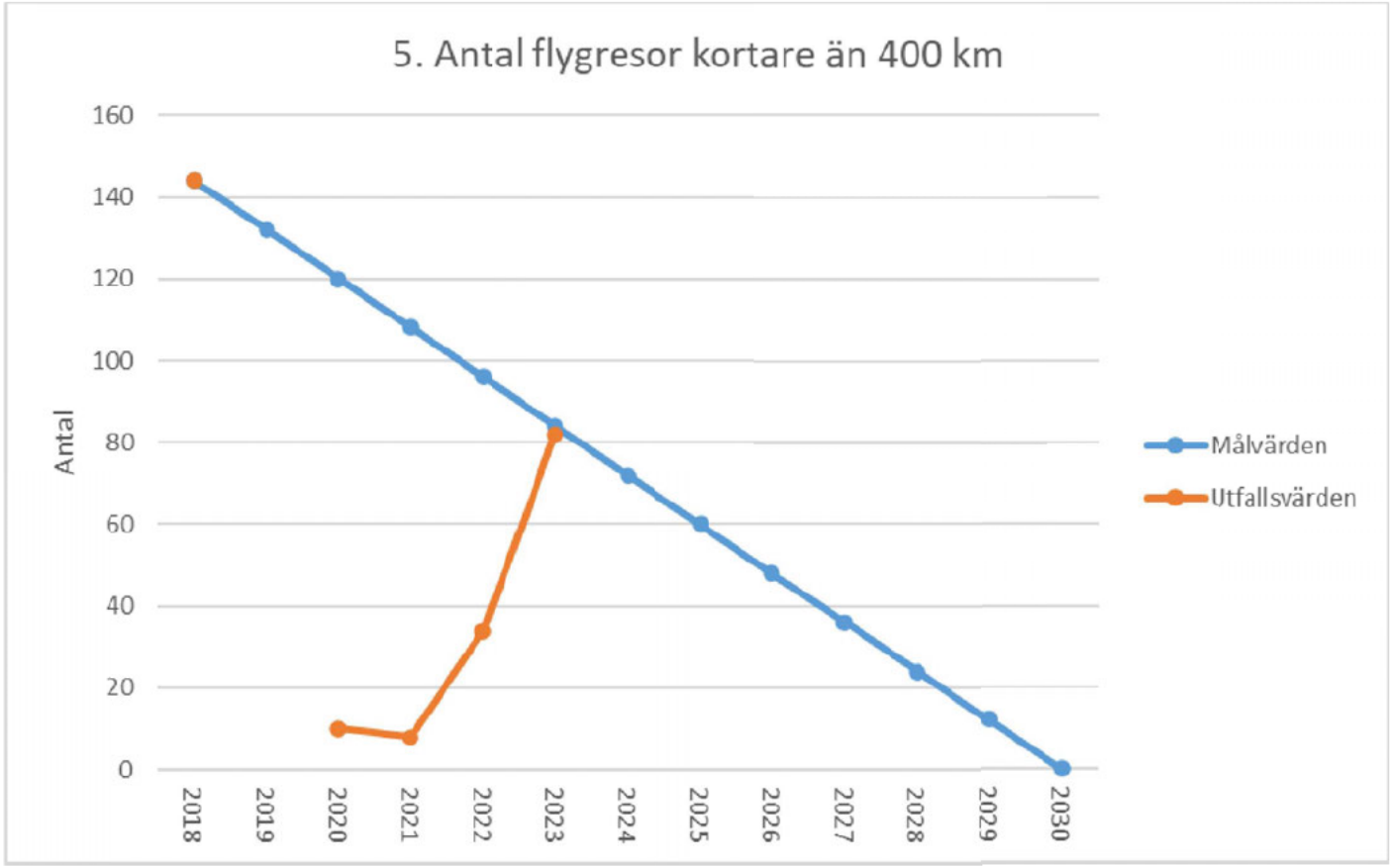
- Tillbakagång efter pandemin

Vänersborgs kommun

Nedgång efter pandemin har hållit sig?

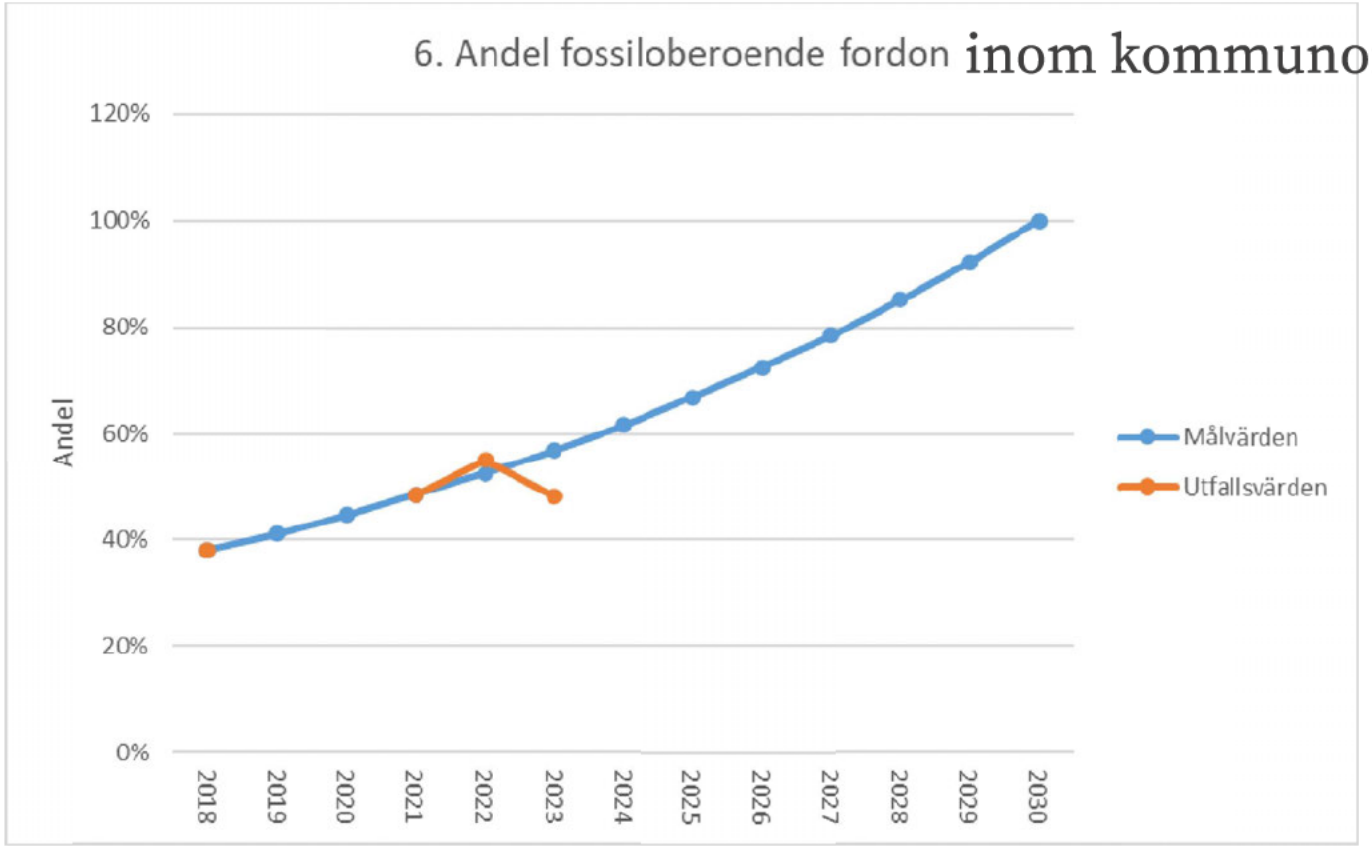
Vänersborgs kommun

- Trenden går åt fel håll
- När kommer fossilfritt flyg?
- Resorna är del av en längre rutt

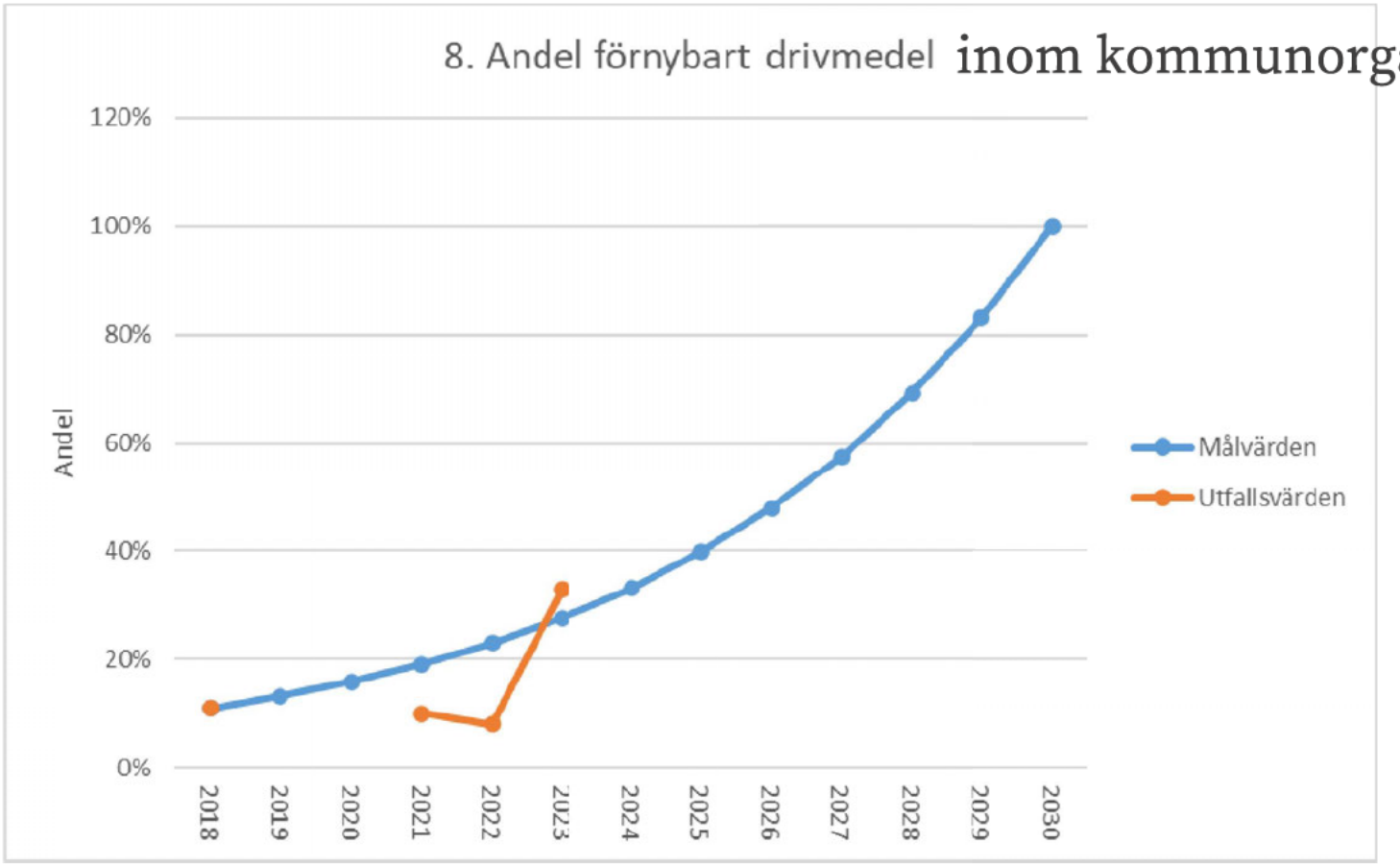
Vänersborgs kommun

6. Andel fossiloberoende fordon inom kommunorganisationen

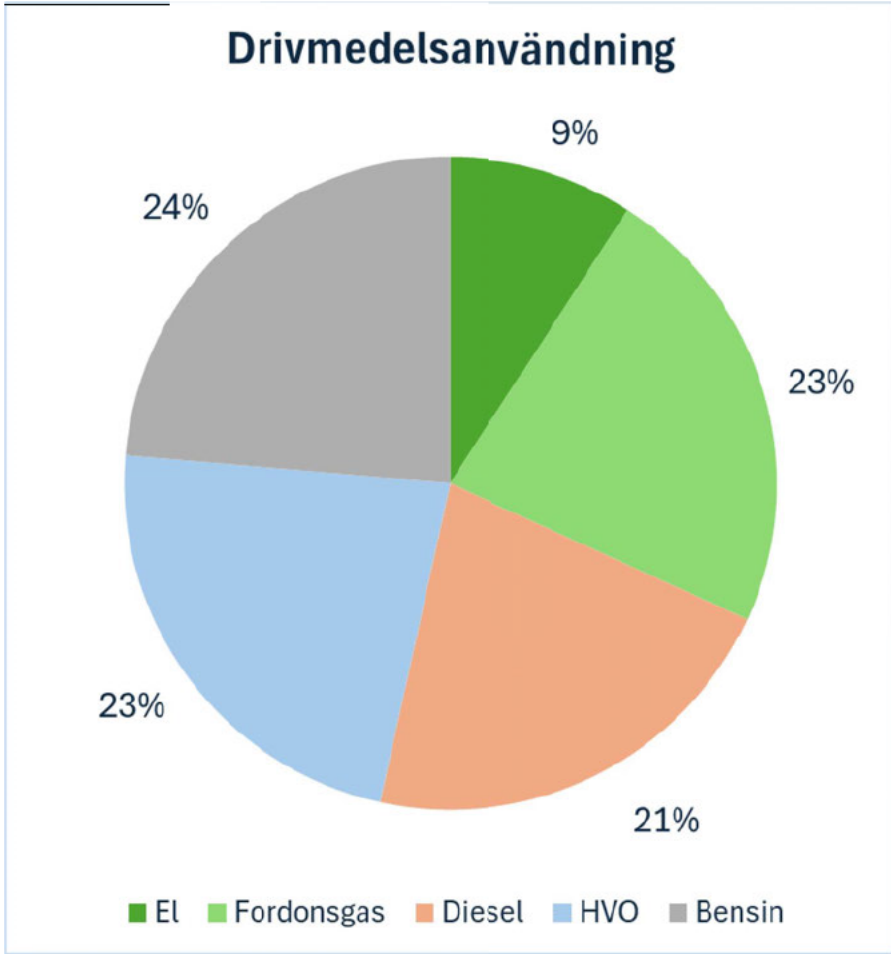
Gasbilar minskat, hybridbilar som inte klassas som fossiloberoende ökat

Vänersborgs kommun

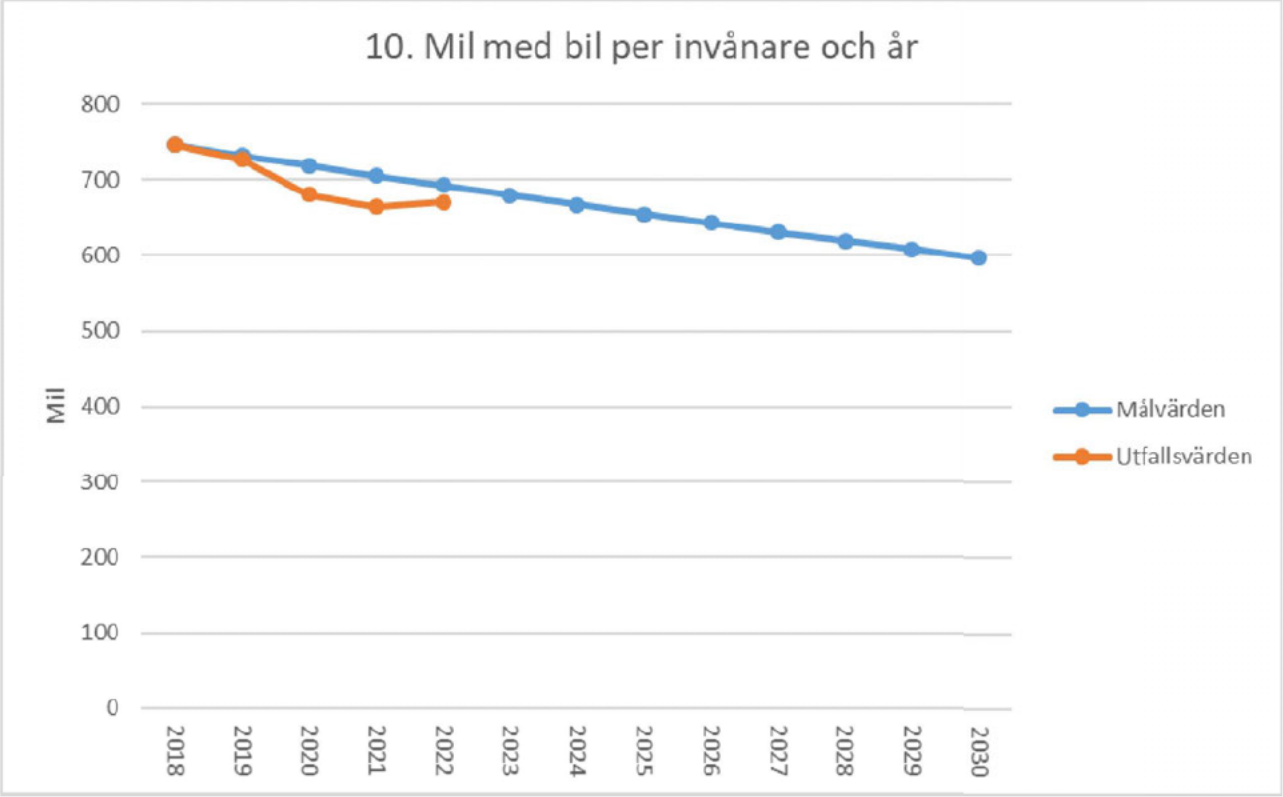
Stor mängd fossila drivmedel som används och som inom en snar framtid behöver bytas ut i snabb takt.

Vänersborgs kommun

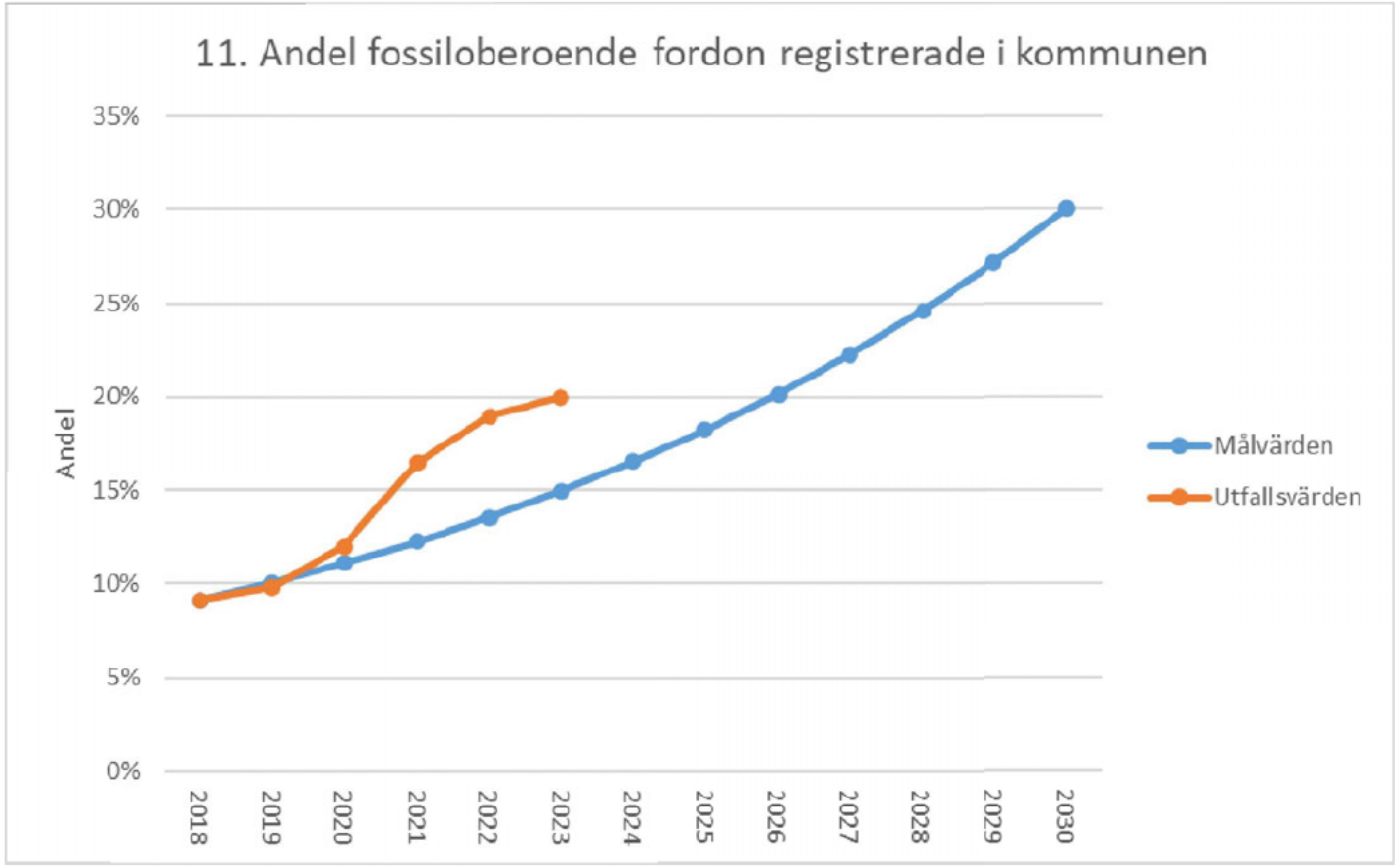
- Elen från elhybrider räknas ej in
- Fossila bränslen fortfarande en stor andel

Vänersborgs kommun

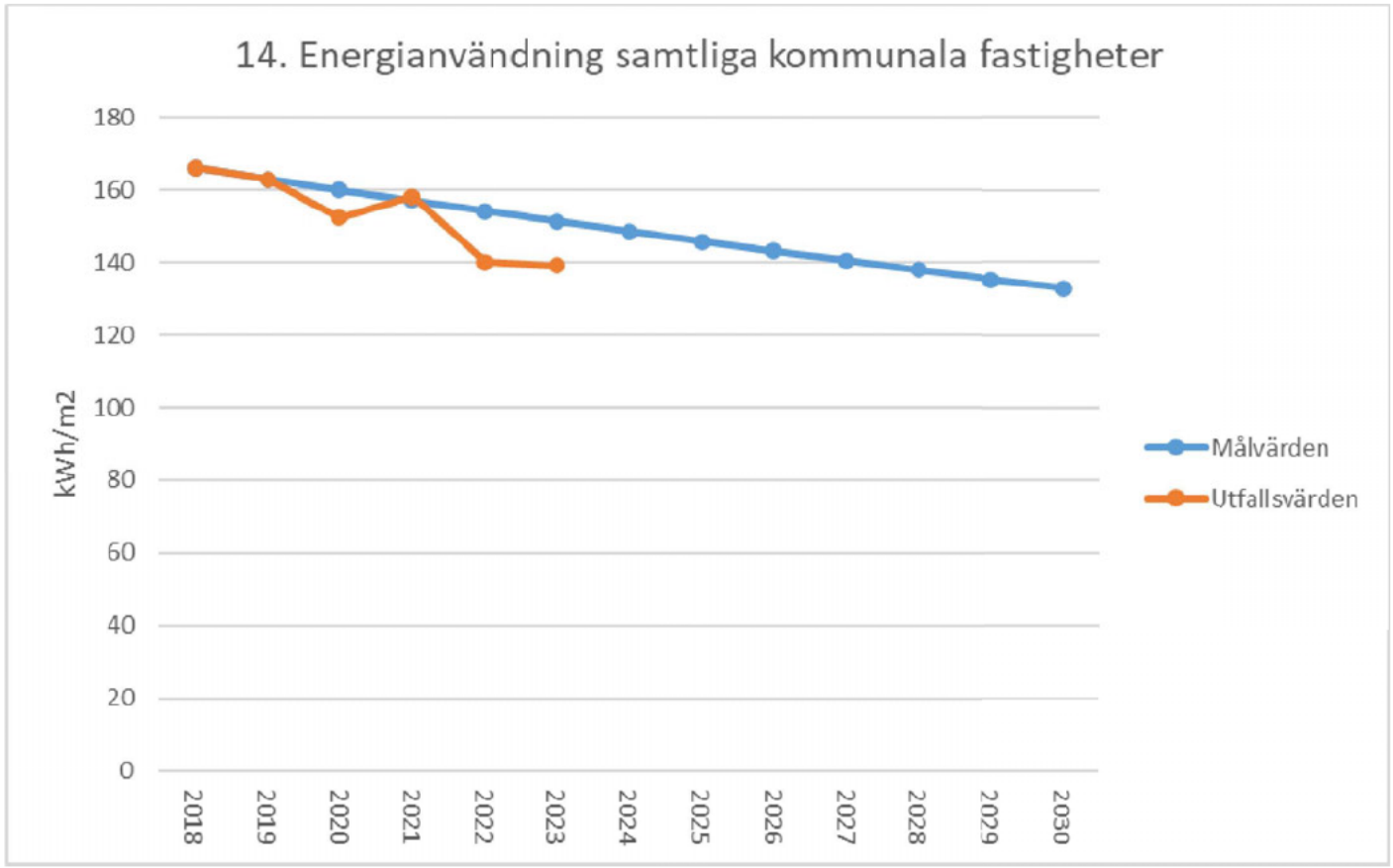
- Hur kan kommunen hjälpa till?

Vänersborgs kommun

- Invånarna drar sitt strå till stacken
- Hur kan kommunen hjälpa till?

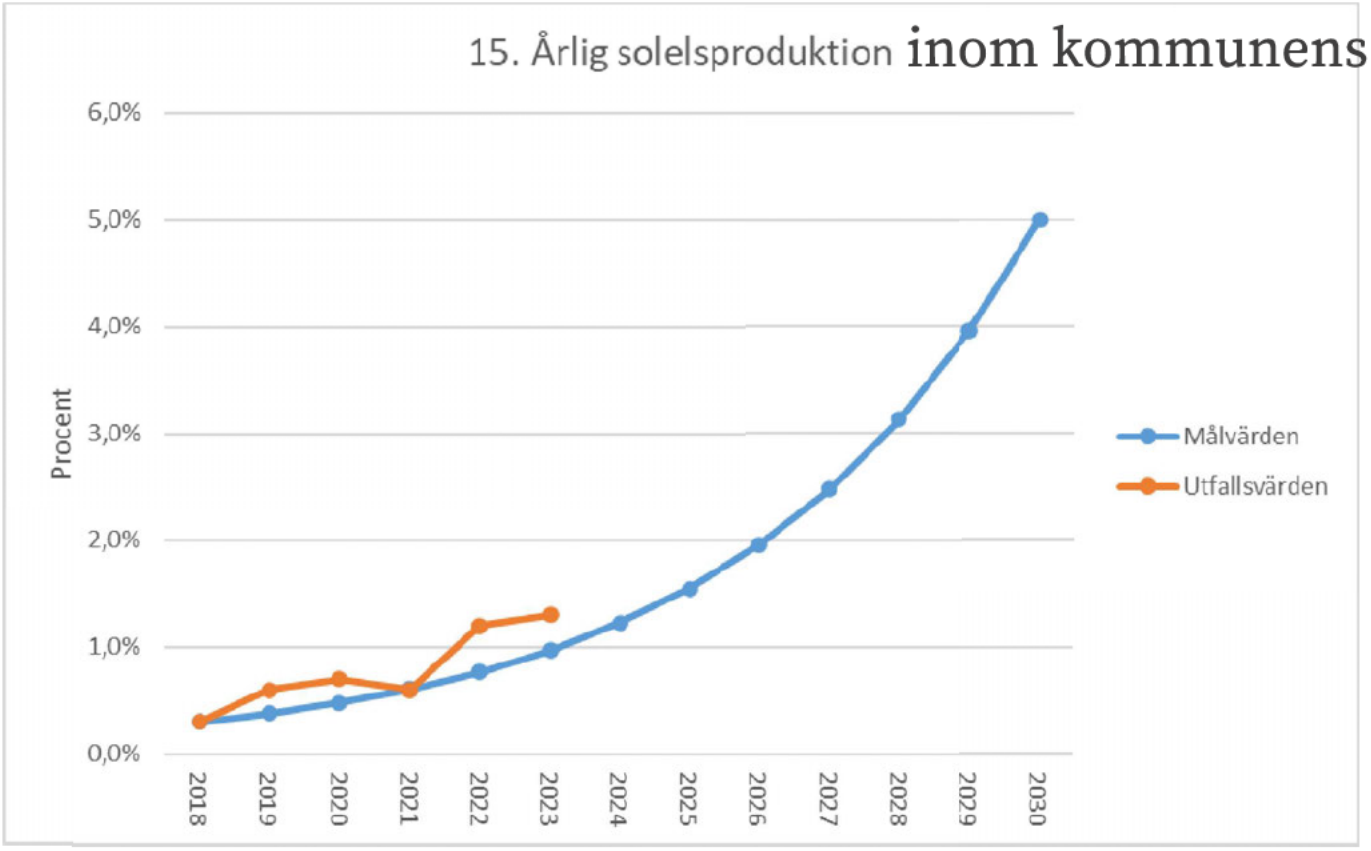
Vänersborgs kommun

- Fortsatt energieffektivisering
- Bättre prestanda på nybyggt

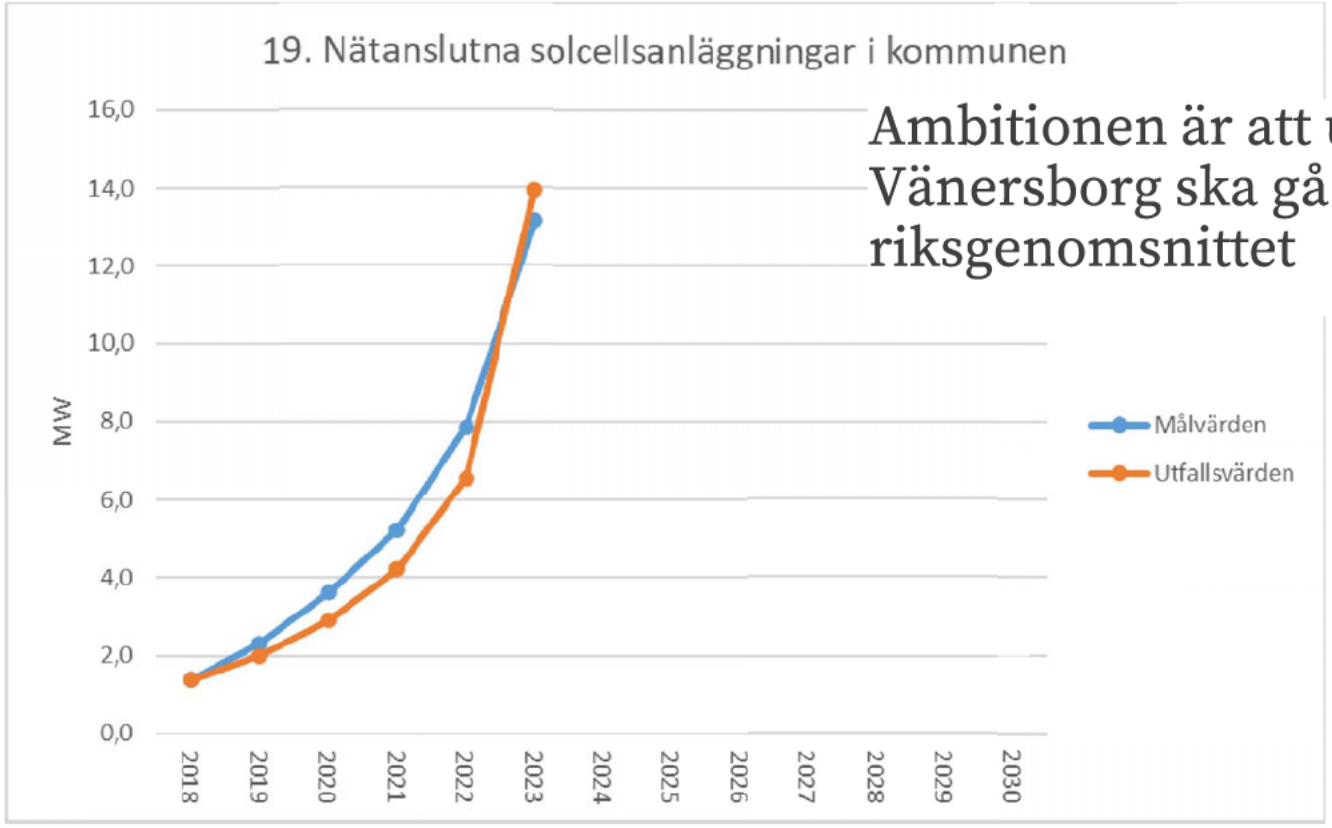
Vänersborgs kommun

15. Årlig solelsproduktion inom kommunens fastigheter

- Kommunen behöver mer strategiskt hantera solceller i budget.

Vänersborgs kommun

Ambitionen är att utvecklingen i Vänersborg ska gå snabbare än riksgenomsnittet

- Överraskande god utveckling!
- Når ambitionen!
- Hur kan kommunen stötta?
- Effekt av dyra energikostnader och extra resurs för EKR?

Vänersborgs kommun

Diskussion indikatorer

Viss data svår att samla in

- Framför allt data för energianvändning

System för hantering av data för våra fordon på plats.

- Kan få ut mer information än tidigare.
- Årlig uppföljning av fordonsflottan per förvaltning?

Vänersborgs kommun

Indikatorer – Nu och framåt

Ambition:	Indikator går ej att följa
Energianvändning per invånare för el och uppvärmning i bostäder och fritidshus ska minska med 10% till 2030 jämfört med 2017	Energianvändning för el och uppvärmning i bostäder och fritidshus, per invånare
Användningen av fossila bränslen för uppvärmning av bostäder ska upphöra till 2030	Energi från fossila bränslen i bostäder

Kan läggas till	Ger bättre analys för:
Utsläpp (kg CO2) enligt fordonssystemet	Drivmedelsanvändningen ska bestå av 100 procent fossilfria drivmedel senast år 2030
Antal mil körda med el resp. annat.	Drivmedelsanvändningen ska bestå av 100 procent fossilfria drivmedel senast år 2030.
Fordonsfördelning per förvaltning	Ger bättre överblick för lämpliga åtgärder.
Bevakas inför framtiden	
Energistatistik/Energibalans (data från Länsstyrelsen)	Kan vara intressant data, behöver utredas närmare.
Energistatistik från konsumtionskompassen	Kan eventuellt ersätta de indikatorer vi inte längre har tillgång till

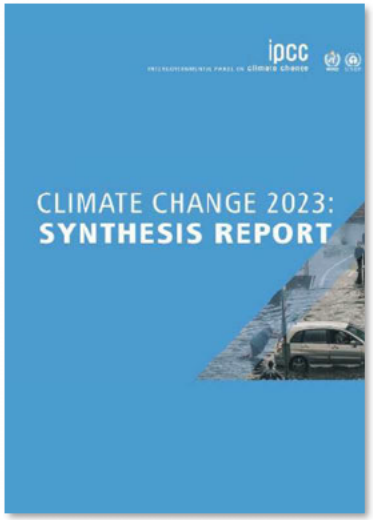
Vänersborgs kommun

Tankar kring vidare arbete

- Vi kan inte luta oss tillbaka.
- Bristande resurser gör det svårare för omställningsarbetet i stort.
- Hur hanterar vi åtgärder som inte genomförs?

Hur går vidare med andra insatsområden?

- Konsumtionsvaror
- Livsmedel
- Industri
- Samhällsplanering

§ 95

Samråd om Förslag till budget och verksamhetsplan 2025-2027 för Tolkförmedling Väst

KS 2024/354

Beslut

Kommunstyrelsen, Vänersborgs kommun, ställer sig bakom upprättat förslag till budget- och verksamhetsplan 2025–2027 för Tolkförmedling Väst.

Bilaga/bilagor

Bilaga 4: Förslag till budget och verksamhetsplan 2025-2027 för Tolkförmedling Väst

Sammanfattning av ärendet

Vänersborgs kommun är sedan 1 januari 2024 medlemmar i kommunalförbundet Tolkförmedling Väst. Dess ändamål är att tillgodose medlemmarnas behov av språktolk. Förbundet har tilldelats uppdraget att bedriva språktolkförmedling och är därmed huvudman för verksamheten.

Förbundet har skickat ut förslag till budget och verksamhetsplan 2025 - 2027 till alla medlemmar i kommunalförbundet Väst i enlighet med förbundsordningen. Eventuella samrådssynpunkter önskas senast den 2 september 2024 till kansli@tolkformedlingvast.se

Förbundets intäkter fås genom förmedling av tolktjänster och verksamhetens största kostnader är arvoden till tolkar kopplat till tolkuppdrag. Den totala kostnaden för arvoden och de totala intäkterna är beroende av hur många tolktjänster som utförs. Antalet utförda tolkuppdrag har minskat de senaste åren. Förbundet prognostiserar en fortsatt minskning av antalet utförda tolkuppdrag även för åren 2025–2027. Förbundet debiterar medlemmarna för utförda tjänster enligt självkostnadsprincipen och budgeterar för en prisuppräkning med 3,5%. Förbundet budgeterar såväl intäkter som kostnader till 234 mnkr för verksamhetsåret 2025.

Kommunstyrelseförvaltningen har inga synpunkter på upprättat förslag till budget och verksamhetsplan för Tolkförmedling Väst och föreslår att kommunstyrelsen ställer sig bakom upprättat förslag från direktionen.

Beslutsunderlag

- Kommunstyrelseförvaltningens tjänsteskrivelse 2024-06-19
- Förslag till budget och verksamhetsplan 2025–2027 för Tolkförmedling Väst

- Protokollsutdrag från Direktionen för Tolkförmedling Väst om förslag till budget och verksamhetsplan 2025-2027
- Samråd om Förslag till budget och verksamhetsplan 2025-2027 för Tolkförmedling Väst

Sändlista är en sammanställning över vilka organ, funktioner, personer eller liknande som ska få beslutet när ärendet är färdigbehandlat

Dnr: KS 2024/354

Handläggare
Thomas Sannemalm
thomas.sannemalm@vanersborg.se

Mottagare
Kommunstyrelsen

Förslag till budget och verksamhetsplan 2025–2027 för Tolkförmedling Väst

Förslag till beslut

Kommunstyrelsen, Vänersborgs kommun, ställer sig bakom upprättat förslag till budget- och verksamhetsplan 2025–2027 för Tolkförmedling Väst.

Sammanfattning av ärendet

Vänersborgs kommun är sedan 1 januari 2024 medlemmar i kommunalförbundet Tolkförmedling Väst. Dess ändamål är att tillgodose medlemmarnas behov av språktolk. Förbundet har tilldelats uppdraget att bedriva språktolkförmedling och är därmed huvudman för verksamheten.

Förbundet har skickat ut förslag till budget och verksamhetsplan 2025 - 2027 till alla medlemmar i kommunalförbundet Väst i enlighet med förbundsordningen. Eventuella samrådssynpunkter önskas senast den 2 september 2024 till kansli@tolkformedling-vast.se

Förbundets intäkter fås genom förmedling av tolktjänster och verksamhetens största kostnader är arvoden till tolkar kopplat till tolkuppdrag. Den totala kostnaden för arvoden och de totala intäkterna är beroende av hur många tolktjänster som utförs. Antalet utförda tolkuppdrag har minskat de senaste åren. Förbundet prognostiserar en fortsatt minskning av antalet utförda tolkuppdrag även för åren 2025–2027. Förbundet debiterar medlemmarna för utförda tjänster enligt självkostnadsprincipen och budgeterar för en prisuppräkning med 3,5%. Förbundet budgeterar såväl intäkter som kostnader till 234 mnkr för verksamhetsåret 2025.

Kommunstyrelseförvaltningen har inga synpunkter på upprättat förslag till budget och verksamhetsplan för Tolkförmedling Väst och föreslår att kommunstyrelsen ställer sig bakom upprättat förslag från direktionen.

Underlag

Förslag till budget och verksamhetsplan 2025–2027 för Tolkförmedling Väst

Thomas Sannemalm
Ekonomichef

Sändlista

Tolkförmedling Väst kansli@tolkformedlingvast.se
Ekonomikontoret

Förslag till Budget och verksamhetsplan 2025-2027

Tolkförmedling Väst

Organisationsnummer 222000–2972

Innehåll

Ordförande har ordet **3**

Inledning **4**

Vision **5**

Övergripande strategi **5**

Övergripande mål **5**

Verksamhetsmål 2025 6

Tolkförmedling Väst ska ha en pålitlig leverans 6

Tolkförmedling Väst ska tillhandahålla utbildade och kvalificerade tolkar 6

Tolkförmedling Väst ska ligga i framkant och verksamheten ska utvecklas 7

Tolkförmedling Väst ska vara en attraktiv arbetsgivare 7

Tolkförmedling Väst ska bedriva en hållbar verksamhet 7

Organisation **7**

Förväntad utveckling avseende verksamhet **8**

Uppdragstagare 8

Kund 8

Framtida tjänster 8

Ekonomiska förutsättningar **9**

Bakgrund 9

God ekonomisk hushållning 10

Utgångsläge inför planering av budget 2025 10

Årsprognos 2024 i jämförelse med budget 10

Arvodesutveckling 11

Personalbemanning och löneutveckling 11

Pension 11

Prisutveckling 11

Finansiella mål 2025 ..... **11**

Budget 2025 ..... **12**

Budget 2025, specifikation 12

Investeringsbudget 2025 12

Ekonomisk plan 2025–2027 ..... **12**

Ordförande har ordet

Tolkförmedling Väst är en verksamhet vars kvalitet är avgörande för att flera viktiga samhällsfunktioner ska kunna möta alla individer på ett likvärdigt, rättssäkert och professionellt sätt. Förbundet har en ständig utmaning i att förutse efterfrågan på tolk för att på bästa sätt kunna tillgodose medlemmarnas behov. Som ordförande för Tolkförmedling Väst känner jag mig mycket trygg i att organisationen genomsyras av professionalitet och stort engagemang.

Verksamheten är direkt påverkad av vad som händer i omvärlden vilket kräver en flexibel och utvecklingsinriktad organisation med fokus på kundens behov. Såväl kvalitetsarbetet som det systematiska arbetsmiljöarbetet och förbundets värdegrund genomsyrar hela verksamheteten vilket tydligt avspeglas i såväl kund- som tolk- och medarbetarenkäter. Jag slås av engagemanget och den stora ambitionen som råder i förbundet. Den ständiga förbättringsprocessen i kombination med förbundets höga medarbetarengagemang (HME) ger goda förutsättningar att möta kundernas föränderliga behov.

De senare årens minskade inflöde av nya tolkbehövande till Sverige börjar nu märkas i en lägre efterfrågan av tolkuppdrag. Tolkning på distans fortsätter dominera över platstolkning vilket innebär att kundernas efterfrågan kan tillgodoses med färre tolkar och att allt fler uppdrag utförs av tolkar med hög kompetens. En viktig parameter i förbundets kvalitetsarbete är att löpande erbjuda kompetensutveckling för förbundets tolkar men också att ge information och kortare utbildningsinsatser till tolkanvändarna. Genom att de flesta aktiviteter sker på distans kan förbundets alla tolkar och kunder nås, dock kundanpassas även insatser på plats hos kund.

Då den tekniska utvecklingen går snabbt framåt kommer med stor sannolikhet tolkbranschen, och därmed förmedlingens verksamhet påverkas under de närmaste åren. För att möta framtidens behov krävs en organisation som är lyhörd och som snabbt lär nytt och ställer om. Den transparens som råder i förbundet gör det lätt för mig som ordförande att följa verksamheten och jag känna mig trygg med att förbundet alltid, med medlemmarnas bästa i fokus, gör sitt yttersta för att anpassa verksamheten efter omvärldens föränderlighet. Ett kvitto på detta är den höga kundnöjdhet som NKI-mätningarna visar.

I samband med årets första direktionsmöte 2024 genomfördes för första gången en framtidsworkshop med direktionen. Syftet var, en för direktionen, gemensam dialog för att öka direktionens delaktighet i förbundets styrning inklusive budgetarbete och i det tydliggöra riktningen för förbundets kommande verksamhetsår. Eftermiddagen föll mycket väl ut och uppskattades av de cirka 50 förtroendevalda som deltog. Hur förbundets framtida verksamhet kommer att utvecklas är idag svårt att förutse men med en stabil ekonomi och en professionell och utvecklingsinriktad organisation har jag en stark tro att förbundet och dess medarbetare möter upp kommande utmaningar på bästa sätt. Jag fram emot förbundets fortsatta utveckling och kommande spännande år.

Göteborg 2024-05-31

Claudia Nistor Pedrini
Ordförande

Inledning

Tolkförmedling Väst är ett kommunalförbund och dess ändamål är att tillgodose medlemmarnas behov av språktolk. Förbundet har tilldelats uppdraget att bedriva språktolkförmedling och är därmed huvudman för verksamheten. Medlemsorganisationernas verksamheter köper samtliga språktolktjänster av Tolkförmedling Väst. Förbundet bedriver även översättningsverksamhet.

Tolkförmedling Väst har varit i drift sedan 1 april 2013 och består av totalt 46 medlemmar; Västra Götalandsregionen samt kommunerna Alingsås, Bengtsfors, Borås, Bollebygd, Dals-Ed, Essunga, Falköping, Grästorp, Gullspång, Göteborg, Götene, Herrljunga, Hjo, Härryda, Karlsborg, Kungälv, Lerum, Lidköping, Lilla Edet, Lysekil, Mariestad, Mark, Munkedal, Mölndal, Orust, Partille, Skara, Skövde, Sotenäs, Stenungsund, Strömstad, Svenljunga, Tanum, Tibro, Tidaholm, Tjörn, Tranemo, Trollhättan, Töreboda, Uddevalla, Ulricehamn, Vara, Vårgårda, Vänersborg och Öckerö.

Figur 1 Karta över medlemmar

Förbundet är en egen offentligrättslig juridisk person, fristående i förhållande till sina medlemmar. Medlemmarna har kvar ett yttersta ekonomiskt ansvar för verksamheten. Varje medlem har tillskjutit en krona per kommuninvånare som andelskapital. Kvotvärdet av detta ger medlemmens andel i förbundet.

Förbundet styrs av en direktion bestående av ledamöter från respektive medlemsorganisation. Särskilt utsedda revisorer granskar förbundets verksamhet. Förbundet har sitt säte i Göteborg samt ett lokalkontor i Mariestad.

Vision

Genom att erbjuda kvalitativa språktolktjänster bidrar Tolkförmedling Väst till ökad integration i samhället.

Övergripande strategi

Vårt uppdrag är att tillgodose medlemmarnas behov av språktolk. Detta gör vi genom att vara lyhörda för medlemmarnas behov.

Vi ska kartlägga, utreda och analysera vår verksamhet samt kundernas och uppdragstagarnas synpunkter för att utveckla och kvalitetssäkra verksamheten.

Vi ska vara det självklara valet för professionella uppdragstagare och en förmedling där uppdragstagare ges förutsättningar att utföra kvalitativa uppdrag.

Vi ska vara en attraktiv arbetsgivare där medarbetarna kan påverka, tar ansvar och är engagerade. Tillsammans med medarbetarna, utifrån förbundets värdegrund, skapar vi förutsättningar för en god arbetsmiljö.

Vi ska ha en budget i balans. Ingen beslutad aktivitet ska sakna finansiering och varje aktivitet ska vara värdeskapande för verksamheten. Varje möjlighet till effektivisering som inte går ut över kvaliteten ska tillvaratas.

Övergripande mål

Tolkförmedling Väst ska tillgodose medlemmarnas behov av språktolk och ska vara det självklara valet av förmedling för professionella uppdragstagare. Förbundet ska vara en attraktiv arbetsgivare där alla medarbetare vet sitt uppdrag och vem vi är till för. Tolkförmedling Väst ska vara i framkant och en förebild för andra. Förbundets värdegrund ska vara ett gemensamt förhållningssätt och verksamheten ska genomsyras av professionalitet, tillgänglighet och trygghet i alla led.

Tolkförmedling Väst ska

- ha god tillgänglighet och likvärdig service till förbundets kunder
- hantera och tillvarata såväl kundernas som uppdragstagarnas synpunkter för verksamhetens kvalitetssäkring och utveckling
- bedriva en hållbar verksamhet och arbeta kostnadseffektivt
- verka för ökad kunskap om tolkanvändande och vikten av professionella språktolkar i samhället.

Verksamhetsmål 2025

Förbundets uppdrag är att tillgodose medlemmarnas behov av språktolk. Att mäta leveransens pålitlighet är därmed grundläggande för att säkerställa att förbundet klarar sitt uppdrag. Att följa upp tillsättningsgraden samt huruvida tolkarna kommer sent eller uteblir till tolkuppdrag är viktiga parametrar för att kontrollera pålitligheten i leveransen.

Förbundet ska bedriva en hållbar och kvalitativ verksamhet, därmed blir målet avseende utbildade och kvalificerade tolkar viktigt. Likaså uppföljningen av distansuppdrag då dessa påverkar nyttjandegraden av tolkarnas tid samt indirekt även andelen uppdrag utförda av tolkar med hög kompetens.

Medarbetare som är engagerade och trivs gör ett bra arbete. Genom att följa upp såväl sjukfrånvaro som medarbetarengagemang (HME) får arbetsgivaren ett bra underlag för arbetsmiljö- och värdegrundsarbetet vilket i sin tur är grunden för att nå målet att vara en attraktiv arbetsgivare.

Att förbundet ska ligga i framkant och att verksamheten utvecklas är idag en självklarhet i hela organisationen. Att kunderna är nöjda med förbundets tjänster, och att de använder de digitala kanalerna i så hög utsträckning som möjligt är viktigt för såväl förbundets utveckling som hållbarhet och verksamhetens effektivitet, därför följs bland annat nöjd kundindex (NKI) upp.

Målen för 2025 har justerats i relation till tidigare utfall och prognosen för kommande period. Direktionen har fastslagit följande verksamhetsmål:

Tolkförmedling Väst ska ha en pålitlig leverans

Indikator	Utfall 2022	Utfall 2023	Målvärde 2024	**Målvärde 2025**
Andel tillsatta beställningar ska överstiga 99 %.	99,2 %	99,1 %	>99 %	**>99 %**
Andel tillfällen tolkar kommer sent eller uteblir från bokade uppdrag ska understiga 1 %.	0,8 %	0,8 %	<1 %	**<1 %**

Tolkförmedling Väst ska tillhandahålla utbildade och kvalificerade tolkar

Indikator	Utfall 2022	Utfall 2023	Målvärde 2024	**Målvärde 2025**
Andel hälso- och sjukvårdsuppdrag som utförs av auktoriserad sjukvårdstolk ska uppgå till minst 12 %.	8,8 %	10,7 %	≥9 %	**≥12 %**
Andel uppdrag som utförs av auktoriserad tolk ska uppgå till minst 32 %.	23,2 %	27,5 %	≥25 %	**≥32 %**
Andel uppdrag som utförs av utbildad tolk ska uppgå till minst 55 %.	59,3 %	56,8 %	≥59 %	**≥55 %**

Tolkförmedling Väst ska ligga i framkant och verksamheten ska utvecklas

Indikator	Utfall 2022	Utfall 2023	Målvärde 2024	**Målvärde 2025**
Andel beställningar som inkommer via digitala tjänster ska uppgå till minst 83 %.	72,7 %	75,6 %	≥77 %	**≥83 %**
Nöjd kundindex (NKI) ska uppgå till minst 80.	-	80	≥80	**≥80**

Tolkförmedling Väst ska vara en attraktiv arbetsgivare

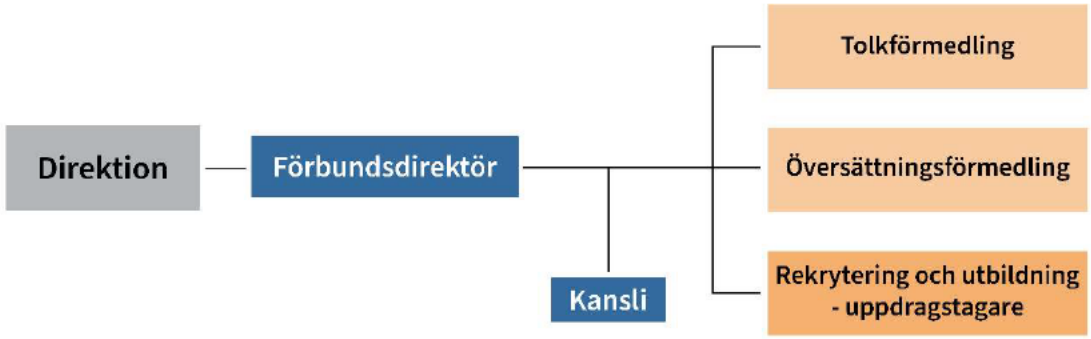
Indikator	Utfall 2022	Utfall 2023	Målvärde 2024	**Målvärde 2025**
Sjukfrånvaron ska understiga 6 %.	5,3	6,4 %	<6 %	**<6 %**
Hållbart medarbetarengagemang (HME) ska uppgå till minst 90.	85	89	≥ 90	**≥ 90**

Tolkförmedling Väst ska bedriva en hållbar verksamhet

Indikator	Utfall 2022	Utfall 2023	Målvärde 2024	**Målvärde 2025**
Andel uppdrag som utförs på distans ska uppgå till minst 72 %.	67,2 %	67,9 %	≥67 %	**≥72 %**

Organisation

På uppdrag av direktionen leds tjänstemannaorganisationen av förbundsdirektör. Verksamheten består av kansli, två tolkförmedlingskontor samt översättningsförmedling. Kansliet leds av förbundsdirektören. De lokala förmedlingskontoren, inklusive översättningsförmedling samt verksamheten för rekrytering och utbildning av uppdragstagare, leds av förbundets tre verksamhetschefer. Administrativt stöd inom IT, ekonomi, HR och lön köps av Mariestads, Töreboda, Gullspångs kommuner i samverkan. Verksamhetsspecifikt IT-stöd och verksamhetsanpassat telefonisystem köps separat.

Figur 2 Organisationsschema

Förväntad utveckling avseende verksamhet

Den förändrade migrationspolitiken, såväl inom som utanför Sveriges gränser, kommer med all sannolikhet bidra till att efterfrågan av språktolk fortsätter minska de närmaste åren. Det ansträngda ekonomiska läget för offentlig sektor visar redan nu att kunderna ser över sina tolkrelaterade kostnader vilket bland annat innebär större efterfrågan på mer kostnadseffektiva tolktjänster. Då den tekniska utvecklingen går snabbt framåt kommer med stor sannolikhet tolkbranschen, och därmed förmedlingens verksamhet samt dess olika typer av tolktjänster, påverkas i mer eller mindre hög takt de närmaste åren. Hur förbundets verksamhet, dess bemanning och tolktjänster kommer att se ut närmaste åren är därför i dagsläget svårt att exakt förutse. En organisation som snabbt lär nytt och ställer om är dock en förutsättning för att möta framtidens behov.

Uppdragstagare

Förbundet har en ständig utmaning i att attrahera och rekrytera lämpliga kandidater till tolkyrket. Rekrytering av nya tolkar och vidareutbildning av befintliga sker löpande för att möta kundernas föränderliga behov. Numera rekryteras tolkar från hela landet. Den stora utmaningen ligger idag framför allt i att hitta tolkar i numerärt små språk.

Kund

Tolk på distans ligger nu stabilt på en hög nivå vilket genererat effektivare nyttjande av tolkens tid och kompetens. Kunderna får på så sätt högre kompetens i uppdraget men också en lägre kostnad då bland annat resor uteblir. Dessa kvalitativa och ekonomiska vinster, men också hållbarhetsaspekten, gör att förbundet aktivt arbetar för att distanstolkningen ska fortsätta dominera.

Förbundets kunder bjuds kontinuerligt in till dialog och informationsmöte i syfte att möta kundens behov men också för att kvalitetssäkra såväl verksamheten som den enskilda tolksituationen. Utifrån specifika önskemål erbjuds kunderna även skräddarsydda informationsinsatser och kulturdialog, på plats alternativt på distans. Som ett led i förbundets kundarbete ingår sedan 2023 kundnöjdhet (NKI[1]) i förbundets måluppföljning. Resultatet av mätningen samt dialogen med förbundets kunder är viktiga parametrar för verksamhetens fortsatta utveckling.

Framtida tjänster

Införandet av det nya bokningssystemet under 2023 har medfört avgörande tekniska utvecklingsmöjligheter. Under 2024 planeras såväl driftsättning av en ny sms-tjänst som lansering av en AI-baserad tolktjänst.

[1] Nöjd Kund Index

Ekonomiska förutsättningar

Bakgrund

UNHCR:s årliga rapport visar att 108,4 miljoner människor befann sig på flykt i slutet av 2022 vilket är 19,1 miljoner fler människor jämfört med 2021.[2] 11,6 miljoner av dessa är ukrainska medborgare som flytt till följd av Rysslands invasion av Ukraina i februari 2022. Cirka 12 500 personer sökte asyl i Sverige under 2023 vilket är minskning med 4 000 jämfört med året innan. Knappt 12 000 ukrainare sökte skydd i Sverige enligt massflyktsdirektivet, jämfört med ca 50 000 året innan.[3]

I årets första prognos utgår Migrationsverket från att kriget i Ukraina kommer att fortsätta. Massflyktsdirektivet är förlängt till och med den 4 mars 2025 och kan därefter inte förlängas ytterligare. Efter att massflyktsdirektivet löpt ut kommer de nationella asyl- och migrationslagstiftningarna tillämpas inom EU. De ca 40 000 personerna från Ukraina som befinner sig i Sverige genom massflyktsdirektivet förväntas då att ansöka om uppehållstillstånd på annan grund, främst asyl. Prognosen avseende antal asylsökande i Sverige bedöms till 12 000 personer per år under 2025–2026. Det prognostiserade antalet asylsökande är exklusive eventuellt tillkommande ukrainska asylsökningar efter att det tillfälliga skyddet löper ut.[4]

Behovet av förbundets tjänster har en direkt koppling till den rådande flyktingsituationen och migrationspolitiken. Antalet flyktingar som söker sig till Sverige påverkar direkt efterfrågan på förbundets tjänster. Under 2023 minskade efterfrågan på tolk, i dagsläget finns inga indikationer på att efterfrågan kommer att öka utan snarare fortsätta sjunka. Även om oroligheter uppstår i världen så är inflödet av nya tolkbehövande numera mer begränsat då Sverige har mer stängda gränser, men också genom den förändrade migrationspolitiken inom EU.

Under 2023 minskade antalet uppdrag markant gentemot de senare åren, undantaget pandemiåret 2020. Minskningen bedöms fortsätta på grund av lägre inflöde av tolkbehövande. Hur fort den minskade efterfrågan av förbundets nuvarande språktolktjänster går är svårt att förutse, då inte bara händelser i världen påverkar efterfrågan utan även utvecklingen av AI-baserade digitala tolkverktyg.

Förbundets största medlemskund, Västra Götalandsregionen, har gjort vissa förändringar gällande tolkanvändning. Hur utfallet blir av detta beslut är i dagsläget svårt att förutse, dock kan det öka efterfrågan på förbundets tjänster redan för 2024 vilket därmed delvis är inräknat i prognosen nedan.

[2] UNHCR. https://www.unhcr.org/about-unhcr/who-we-are/figures-glance. Hämtat 2024-04-08.
[3] www.migrationsverket.se. Hämtat 2024-04-02.
[4] Verksamhets- och utgiftsprognos april 2024. Migrationsverket. https://www.migrationsverket.se/download/18.609baf8318e0a55d0b3f9d/1713855884493/Migrationsverkets%20aprilprognos%202024%20P2-24.pdf. Hämtat 2024-04-30.

År	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027
Budgeterat antal uppdrag	345 000	340 000	325 000	320 000	335 000	335 000	315 000		
Utfall antal uppdrag	347 000	316 000[5]	341 000	349 000	329 000	Prognos 320 000		Prognos 310 000	Prognos 305 000
Årets resultat (tkr)	5 867	3 465	5 442	4 177	-250	0	0	0	0

Tabell 1 Utfall och prognos för antalet uppdrag och budgetutfall

Förbundets intäkter fås genom förmedling av tolktjänster och verksamhetens största kostnader är arvoden till tolkar kopplat till tolkuppdrag. Den totala kostnaden för arvoden och de totala intäkterna är beroende av hur många tolktjänster som utförs. Förbundet debiterar medlemmarna för utförda tjänster enligt självkostnadsprincipen.

God ekonomisk hushållning

I enlighet med kommunallagen ska förbundet ha god ekonomisk hushållning. Verksamheten ska genomsyras av god ekonomisk hushållning i ett både kort och långt perspektiv. Förbundet anses ha en god ekonomisk hushållning då både verksamhetsmålen och de finansiella målen uppfylls. Verksamheten är mycket styrd av omvärldens föränderlighet vilket innebär att förbundet kan anses ha en god ekonomisk hushållning även om en eller flera indikatorer ej uppfylls. De finansiella målen och indikatorerna för verksamhetsmålen 2025 bedöms realistiska utifrån nuläget.

Utgångsläge inför planering av budget 2025

Enligt förbundsordningen ska direktionen årligen fastställa budget för förbundet. Budgeten ska innehålla en plan för verksamheten och ekonomin under budgetåret samt en plan för ekonomin under den kommande tvåårsperioden. Förbundets årliga kostnader ska, enligt kommunallag och förbundsordning, normalt minst täckas av årets intäkter och som övergripande verksamhetsmål anges att verksamheten ska bedriva en hållbar verksamhet och arbeta kostnadseffektivt. Budgetförslaget ska samrådas med förbundsmedlemmarna senast en månad före direktionens sammanträde och budgeten ska fastställas senast den 30 september före verksamhetsåret.

Som utgångsläge för planeringen av 2025–2027 finns gällande plan för 2024–2026 samt utfallet av de senaste åren och prognoser för de kommande åren. Flyktingsituationen och migrationspolitiken i omvärlden samt Migrationsverkets prognos tas även i beaktan i planeringen av budget 2025.

Årsprognos 2024 i jämförelse med budget

Under 2023 utförde förbundet drygt 329 000 uppdrag, vilket var 6 000 färre uppdrag än budgeterat. Antal uppdrag för årets första tre månader ligger ungefär sju procent lägre jämfört med föregående år. Prognosen för 2024 är ca 320 000 uppdrag, vilket är 15 000 färre uppdrag än budgeterat, dock bedöms resultatet för året bli positivt.

[5] Covid-19, antal uppdrag tydligt påverkat av pandemin från och med mars 2020.

Arvodesutveckling

Som ett led i att säkerställa försörjningen av uppdragstagare samt kvalitetssäkra förbundets tjänster, bör arvodena för såväl tolkar som översättare årligen ses över. Arvodesutvecklingen bör ha följsamhet med såväl branschen i stort som den generella arbetsmarknadens löneutveckling.

Personalbemanning och löneutveckling

Såväl bemanning som arbetsprocesser ses kontinuerligt över och anpassas efter organisationens föränderliga behov. Såväl anställningsform som marknadsmässiga löner bedöms som viktiga parametrar för att förbundet ska uppfattas som en attraktiv arbetsgivare och därmed både kunna rekrytera och behålla rätt medarbetare. Löneavtalet för 2024 blev tydligt påverkat av industrins så kallade ”märke” och därmed siffersatt till 3,3 % vilket är högre än budgeterat för 2024. Avtalet är ettårigt och hur utfallet för 2025 kommer att se ut är därför i dagsläget okänt.

Pension

Förbundets pensionsförvaltare är KPA och lagstadgade premier för tillsvidareanställda betalas löpande. Löneskatt på 24,26 % ingår i pensionskostnaden. Löneskatten betalas årsvis och regleras genom inbetalning via preliminärskatten varje månad och resterande skuld/fordran regleras vid bokslut varje år. Ingen ansvarsförbindelse finns då intjänandet och kostnaden tas löpande.

Prisutveckling

Det osäkra ekonomiska läget som rått de senaste åren förväntas stabiliseras och troligt är att indexnivåerna kommer att ligga på en mer normal nivå framöver, likaså de centrala löneavtalen. I enlighet med självkostnadsprincipen har förbundets tjänster inför 2024 prisjusterats med 5 %. För en budget i balans bedöms prisjusteringen för 2025 resultera i en snitthöjning om cirka 3,5 %.

Finansiella mål 2025

Enligt kommunallagen ska förbundets ekonomi vara i balans. Intäkterna ska minst täcka kostnaderna vilket innebär att den löpande verksamheten ska ha ett positivt resultat. Att förbundet har ett positivt saldo på banken under året och därmed inte nyttjar checkkrediten bidrar också till en ekonomi under kontroll.

Direktionen har fastslagit följande finansiella mål:

- Den löpande verksamheten ska ha ett positivt resultat.
- Checkkrediten ska ej nyttjas.

Budget 2025

Enligt förbundsordningen ska förbundets årliga kostnader minst täckas av årets intäkter och medlemmarna debiteras för utförda tjänster enligt självkostnadsprincipen.

Budget 2025 är lagd utifrån idag gällande förutsättningar och efter samråd med förbundets medlemmar. Medlemmarnas behov beräknas till ca 315 000 uppdrag för 2025. För en budget i balans bedöms prisjusteringen för 2025 resultera i en snitthöjning om cirka 3,5 %.

Budget 2025	tkr
Verksamhetens intäkter	**233 760**
Verksamhetens kostnader	**233 760**
Årets resultat	**0**

Budget 2025, specifikation

Intäkter (tkr)		
Intäktsslag	**Belopp**	**Kommentar**
Försäljning av förmedlingstjänster	233 760	Tolk- och översättningstjänster
Summa verksamhetens intäkter	**233 760**	

Kostnader (tkr)		
Kostnadsslag	**Belopp**	**Kommentar**
Personalkostnad	34 452	Lön* och övriga personalkostnader
Direktionskostnad	900	Arvoden* och övriga möteskostnader
Arvoden uppdragstagare	183 333	Arvoden* och kostnadsersättningar
Rekrytering och utbildning av uppdragstagare	600	Utbildning, material, handledning
Lokalkostnader	3 548	Lokalhyra, lokalvård, larm, el
IT-kostnader	4 896	IT-utrustning, licenser, telefoni & porto
Förbrukningsinventarier, förbrukningsmaterial	266	Förbrukningskostnader
Administrativa tjänster	3 940	Adm. tjänster, konsulttjänster, jouravtal
Finansiella kostnader	1 825	Avskrivning, ränta, övriga bankkostnader
Summa verksamhetens kostnader	**233 760**	

* inkl. personalomkostnadspålägg

Investeringsbudget 2025

Det finns inga investeringar planerade under budgetåret och planperioden.

Ekonomisk plan 2025–2027

Budget, (tkr)	2025	2026	2027
Intäkter	**233 760**	**236 000**	**238 000**
Kostnader	**233 760**	**236 000**	**238 000**
Budgeterat resultat	**0**	**0**	**0**

Tolkar med kvalitet

www.tolkformedlingvast.se

§ 556 Förslag till Budget och verksamhetsplan 2025–2027

Beslut

Direktionen beslutar att godkänna FÖRSLAG TILL BUDGET OCH VERKSAMHETSPLAN 2025–2027.

Vidare beslutar direktionen att förslaget översänds till förbundsmedlemmarna för samråd inför beslut om budget och verksamhetsplan 2025–2027 på direktionsmöte den 27 september 2024.

Sammanfattning

Budget och verksamhetsplan 2025–2027 innehåller budget för 2025 samt beskriver vad som planeras i verksamheten för åren 2025–2027.

Budget 2025 är lagd utifrån idag gällande förutsättningar inklusive indexuppräkningar. Medlemmarnas behov beräknas till ca 315 000 uppdrag. För en budget i balans bedöms en snitthöjning om ca 3,5 % nödvändig.

Beslutsunderlag

- Tjänsteutlåtande
- FÖRSLAG TILL BUDGET OCH VERKSAMHETSPLAN 2025–2027, dnr 24/0023-2

Beslutet ska skickas till

Förbundsmedlemmarna

Comfact Signature Referensnummer: 136196SE

From: Kansli Tolkförmedlingväst
Sent: 2024-06-03 14:45:47
To: kommunstyrelsen@alingsas.se; kommun@bengtsfors.se; kommunstyrelsen@bollebygd.se; boras.stad@boras.se; kommun@dalsed.se; kommun@essunga.se; kommunen@falkoping.se; kommun@grastorp.se; Info Gullspångs kommun; stadsledningskontoret@stadshuset.goteborg.se; kommunstyrelsen@gotene.se; herrljunga.kommun@herrljunga.se; kommunen@hjo.se; kommun@harryda.se; karlsborg.kommun@karlsborg.se; kommun@kungalv.se; kommun@lerum.se; kommun@lidkoping.se; kommunen@lillaedet.se; registrator@lysekil.se; Info Mariestads kommun; ks@mark.se; kommun@munkedal.se; kontakt@molndal.se; kommun@orust.se; kundcenter@partille.se; skara.kommun@skara.se; kommunstyrelsen@skovde.se; info@sotenas.se; kommun@stenungsund.se; kommun@stromstad.se; kansliet@svenljunga.se; kommun@tanum.se; kommun@tibro.se; tidaholms.kommun@tidaholm.se; kommun@tjorn.se; kommun@tranemo.se; trollhattans.stad@trollhattan.se; Info Töreboda kommun; kommunen@uddevalla.se; kommun@ulricehamn.se; vara.kommun@vara.se; kommunen@vargarda.se; kommun@vanersborg.se; region@vgregion.se; kommun@ockero.se
Subject: Samråd om Förslag till budget och verksamhetsplan 2025-2027

Du får inte e-post ofta från kansli@tolkformedlingvast.se. Se varför det här är viktigt.

Hej,

Förslag till budget och verksamhetsplan 2025-2027 skickas ut på samråd till alla medlemmar i kommunalförbundet Tolkförmedling Väst i enlighet med förbundsordningen. Eventuella samrådssynpunkter önskas senast den 2 september 2024 till kansli@tolkformedlingvast.se

Utskicket går ut till medlemmarnas informationsbrevlådor och direktionens representanter läggs som kopia i expedieringen för kännedom.

Hör av er om ni har några frågor.

Med vänlig hälsning

Emma Davidsson
Förbundssekreterare
Tolkförmedling Väst

E-post: emma.davidsson@tolkformedlingvast.se
Telefon: 010-211 73 79 | Mobil: 0720-83 05 10
Postadress: Box 113 05, 404 27 Göteborg
Besöksadress: Johan på Gårdas gata 5A, Göteborg
www.tolkformedlingvast.se

§ 96

Initiativärende - förslag om framtagande av en räntestrategi

KS 2024/358

Beslut

Kommunstyrelsen noterar informationen och beslutar att initiativärende, förslag på framtagande av en Räntestrategi, därmed är hanterad.

Sammanfattning av ärendet

Kommunstyrelsen beslutade 2024-06-05 (§122) att initiativärenden med förslag om framtagande av räntestrategi ska tas upp och hanteras på nästkommande sammanträde för Kommunstyrelsen den 28 augusti 2024.

Finansverksamheten i Vänersborgs kommun hanteras inom ramen för två beslutade styrdokument ”Finanspolicy”, beslutad av kommunfullmäktige (§92/2022) och ”Riktlinjer och befogenheter inom finansverksamheten”, beslutad av kommunstyrelsen (§121/2022).

Finanspolicyn, antagen av kommunfullmäktige, kompletteras av riktlinjer och befogenheter inom finansverksamheten som ger närmre stöd i medelsförvaltningen. Riktlinjer och befogenheter behandlar riskmått och ramar, ansvar och befogenheter samt definitioner och beslutas av kommunstyrelsen.

Dessa styrdokument är upprättade utifrån ”Riktlinjer för styrande dokument”. Av denna framgår att en policy anger kommunens förhållningssätt inom ett visst område. Den ska vara översiktlig och kortfattad, och ange grundprinciper och värderingar för att styra agerandet inom ett område. En riktlinje ger ett konkret stöd för ett visst handlande och anger ramarna för det handlingsutrymme som finns i en viss fråga.

Vid en eventuell jämförelse mellan AB Vänersborgsbostäders finanspolicy och motsvarande styrdokument inom kommunen behöver man därför titta på båda dessa kommunala styrdokument ihop.

Av ”Riktlinjer och befogenheter inom finansverksamheten” framgår att en förändring av marknadsräntan får stort genomslag på finansnettot. Kort räntebindningstid ökar kassaflödeskänsligheten, vilket anses öka ränterisken. En längre räntebindningstid ökar stabiliteten, men begränsar samtidigt möjligheterna att ta del av fallande marknadsräntor.

Vad gäller strategi för att begränsa ränterisker så framgår det av riktlinjerna att ränteriskbegränsningen avser kommunens långfristiga låneskuld och att låneportföljens innehav bör balanseras mellan fast och rörlig ränta för att minimera kassaflödeskänsligheten och samtidigt ge möjligheter att utnyttja ett gynnsamt ränteläge. Den genomsnittligt vägda räntebindningstiden bör enligt den beslutade

riktlinjen vara två till fyra år, men får inte understiga ett år och inte överstiga fem år. Mer än 50 % av kommunens låneskuld får inte ligga för räntekonvertering under varje kalenderår.

Mot denna bakgrund konstaterar kommunstyrelseförvaltningen att förslaget som ställs i initiativärendet är hanterat inom ramen för befintliga styrdokument.

Beslutsunderlag

- Kommunstyrelseförvaltningens tjänsteskrivelse 2024-06-28
- Kommunstyrelsens beslut 2024-06-05 § 122
- Initiativärende - förslag om framtagande av en räntestrategi
- Finanspolicy (KF §92/2022)
- Riktlinjer och befogenheter inom finansverksamheten (KS 2022 §121)

Sändlista är en sammanställning över vilka organ, funktioner, personer eller liknande som ska få beslutet när ärendet är färdigbehandlat

Dnr: KS 2024/358

Handläggare
Thomas Sannemalm
thomas.sannemal@vanersborg.se

Mottagare
Kommunstyrelsen

Initiativärende om förslag om framtagande av en räntestrategi

Förslag till beslut

Kommunstyrelsen noterar informationen och beslutar att initiativärende, förslag på framtagande av en Räntestrategi, därmed är hanterad.

Sammanfattning av ärendet

Kommunstyrelsen beslutade 2024-06-05 (§122) att initiativärenden med förslag om framtagande av räntestrategi ska tas upp och hanteras på nästkommande sammanträde för Kommunstyrelsen den 28 augusti 2024.

Finansverksamheten i Vänersborgs kommun hanteras inom ramen för två beslutade styrdokument ”Finanspolicy”, beslutad av kommunfullmäktige (§92/2022) och ”Riktlinjer och befogenheter inom finansverksamheten”, beslutad av kommunstyrelsen (§121/2022).

Finanspolicyn, antagen av kommunfullmäktige, kompletteras av riktlinjer och befogenheter inom finansverksamheten som ger närmre stöd i medelsförvaltningen. Riktlinjer och befogenheter behandlar riskmått och ramar, ansvar och befogenheter samt definitioner och beslutas av kommunstyrelsen.

Dessa styrdokument är upprättade utifrån ”Riktlinjer för styrande dokument”. Av denna framgår att en policy anger kommunens förhållningssätt inom ett visst område. Den ska vara översiktlig och kortfattad, och ange grundprinciper och värderingar för att styra agerandet inom ett område. En riktlinje ger ett konkret stöd för ett visst handlande och anger ramarna för det handlingsutrymme som finns i en viss fråga.

Vid en eventuell jämförelse mellan AB Vänersborgsbostäders finanspolicy och motsvarande styrdokument inom kommunen behöver man därför titta på båda dessa kommunala styrdokument ihop.

Av ”Riktlinjer och befogenheter inom finansverksamheten” framgår att en förändring av marknadsräntan får stort genomslag på finansnettot. Kort räntebindningstid ökar kassaflödeskänsligheten, vilket anses öka ränterisken. En längre räntebindningstid ökar stabiliteten, men begränsar samtidigt möjligheterna att ta del av fallande marknadsräntor.

Vad gäller strategi för att begränsa ränterisker så framgår det av riktlinjerna att ränteriskbegränsningen avser kommunens långfristiga låneskuld och att låneportföljens inne-

hav bör balanseras mellan fast och rörlig ränta för att minimera kassaflödeskänsligheten och samtidigt ge möjligheter att utnyttja ett gynnsamt ränteläge. Den genomsnittligt vägda räntebindningstiden bör enligt den beslutade riktlinjen vara två till fyra år, men får inte understiga ett år och inte överstiga fem år. Mer än 50 % av kommunens låneskuld får inte ligga för räntekonvertering under varje kalenderår.

Mot denna bakgrund konstaterar kommunstyrelseförvaltningen att förslaget som ställs i initiativärendet är hanterat inom ramen för befintliga styrdokument.

Underlag

- Finanspolicy (KF §92/2022)
- Riktlinjer och befogenheter inom finansverksamheten (KS 2022 §121)

Thomas Sannemalm

Ekonomichef

Sändlista

Ekonomikontoret

§ 122

Initiativärende: Förslag på framtagande av en Räntestrategi

KS 2024/358

Beslut

Kommunstyrelsen beslutar att initiativärenden, enligt bilaga, med förslag framtagande av Räntestrategi ska tas upp och hanteras på nästkommande sammanträde för Kommunstyrelsen den 28 augusti 2024.

Bilaga/bilagor

Bilaga 23: Initiativärende från Henrik Harlitz (M) om förslag om framtagande av en Räntestrategi

Sammanfattning av ärendet

Henrik Harlitz (M) har lämnat förslag till kommunstyrelsens sammanträde 5 juni 2024 om att Moderaterna och Liberalerna yrkar på att det tas fram en räntestrategi, likt den som det kommunala fastighetsbolaget ABVB har, som ska läggas till i kommunens finanspolicy.

Beslutsunderlag

- Initiativärende från Henrik Harlitz (M) om förslag om framtagande av en Räntestrategi

Kommunstyrelsens behandling under sammanträdet

Förslag till beslut på sammanträdet

Henrik Harlitz (M) lämnade under sammanträdet ett initiativärende och yrkar på att det tas fram en räntestrategi.

Beslutsgång

Ordföranden föreslog att ärenden ska tas upp och hanteras på nästkommande sammanträde för Kommunstyrelsen den 28 augusti 2024, vilket bifölls av Kommunstyrelsen.

Sändlista

Henrik Harlitz (M)

Initiativärende KS 5/6-24

Vänersborgs kommuns låneskuld ökar med en oroande hastighet till mycket höga nivåer de närmaste åren. Samtidigt är räntemarknaden mer varierande än vi sett på lång tid.

Under dagens möte har det blivit tydligt att det inte finns en beslutad räntestrategi kring kommunens belåning.

Vi i Moderaterna och Liberalerna yrkar på att det tas fram en räntestrategi, likt den som det kommunala fastighetsbolaget ABVB har, som ska läggas till i kommunens finanspolicy.

Henrik Harlitz

Moderaterna Vänersborg

Vänersborgs kommun

Finanspolicy

Innehållsförteckning

INLEDNING 1

SYFTE 1
UTFORMNING 1
FINANSIERING 1
LEASING 1
PLACERING OCH UTLÅNING 1
LIKVIDITETSPLANERING 2
RISKHANTERING 2
FÖRSÄKRINGSINSTRUMENT - DERIVAT 2
KONCERNSAMVERKAN 2
ANSVARSFÖRDELNING 2
BEHÖRIGHETER 3
ÖVERGÅNGSREGLER 3

Dokumenttyp	**Dokumentnamn**	**Antagen**	**Antagen av**
Policy	Finanspolicy	KF 2022-06-22 §92	Kommunfullmäktige
Dokumentägare	**Dokumentansvarig**	**Reviderad**	**Giltighet**
Ekonomikontoret	Ekonomichef	-	Tillsvidare

Dokumentinformation	**Diarienummer**
Policyn fastställer övergripande principer för finansverksamheten i Vänersborgs kommun och kompletteras av dokumentet Riktlinjer och befogenheter inom finansverksamheten.	KS 2022/217

Ämnesområde	**Intranät**	**Hemsida**
Ekonomi	☐	☒

Andra regelverk som omnämns
Kommunallagen (KL,2017:725), Riktlinjer och befogenheter inom finansverksamheten (KS, 2022-06-08 §121)

Inledning

11 kap 3 § Kommunallagen (KL, 2017:725) säger att ”Fullmäktige ska besluta om riktlinjer för medelsförvaltningen”, vilket sker genom denna policy.

I 2 § sägs om medelsförvaltningen att ”Kommuner och regioner ska förvalta sina medel på ett sådant sätt att krav på god avkastning och betryggande säkerhet kan tillgodoses.”

Med god avkastning avses inte bara avkastning på placerade medel utan också kostnaden för finansiering och upplåning.

Syfte

Policyn ska fastställa övergripande principer för den finansiella verksamheten i Vänersborgs kommun så att verksamheten kan bedrivas enligt kommunallagens intentioner med en rimlig avvägning mellan avkastning och risk med avsikt att uppnå bästa möjliga finansnetto för kommunen.

För att uppnå syftet ska nedanstående gälla för den finansiella verksamheten:

- förvaltning av likvida medel ska ske med hög säkerhet och godtagbar avkastning
- förvaltning av kreditportföljen ska ske inom tillåtna mandat till lägsta möjliga upplåningskostnad
- kommunens betalflöden ska administreras så effektivt och till så låga kostnader som möjligt
- god kontroll och uppföljning av de finansiella riskerna ska säkerställas

Utformning

Finanspolicyn, antagen av kommunfullmäktige, kompletteras av riktlinjer och befogenheter inom finansverksamheten som ger närmre stöd i medelsförvaltningen. Riktlinjer och befogenheter behandlar riskmått och ramar, ansvar och befogenheter samt definitioner och beslutas av kommunstyrelsen.

Finansiering

Kommunen ska ha kompetens att agera på ett professionellt sätt i medelsförvaltningen. Långfristig upplåning kan ske inom den låneram som kommunfullmäktige fattat beslut om. Upphandling av finansiella tjänster ska ske på affärsmässiga grunder. Kommunen ska vara uppmärksam på nya låneformer och aktörer.

Leasing

Finansiell leasing ska jämställas med upplåning. Finansiell leasing får endast användas om de sammanvägda fördelarna anses understiga kostnaden för lånefinansiering. När finansiell leasing övervägs ska detta ske i samråd med ekonomikontoret. Operationell leasing omfattas inte av denna policy.

Placering och utlåning

Placering av kommunens medel får ske i räntebärande instrument med god likviditet och god säkerhet. Utlåning till majoritetsägda bolag och Kunskapsförbundet Väst regleras i dokumentet Riktlinjer och befogenheter inom finansverksamheten.

Beslut om utlåning, annan än den som regleras ovan, fattas av kommunfullmäktige. Vid utlåning ska räntan baseras på marknadsmässiga villkor om inte särskilda skäl motiverar annan räntesättning.

Likviditetsplanering

Kommunen ska, genom att planera likviditeten, skapa underlag för en god betalningsberedskap. Kommunen ska också ha avtalade kreditlöften som snabbt och enkelt kan utnyttjas.

Riskhantering

All finansiell verksamhet är förenad med risker av olika slag. Kommunen ska ha en låg riskprofil och tydliga regler för hur risker skall hanteras, detta behandlas i dokumentet riktlinjer och befogenheter inom finansverksamheten.

Försäkringsinstrument - Derivat

Möjlighet att använda derivat i riskhanteringen ska finnas. Syftet med derivathandel ska vara att smidigt kunna förändra riskstrukturen i låne- och placeringsportföljen. Detta innebär att all handel med derivat ska vara kopplat till befintliga underliggande lån. Derivat kopplade till placeringar ska inte användas.

Koncernsamverkan

Det förekommer samarbete i finansfrågor mellan kommun, kommunala majoritetsägda bolag och Kunskapsförbundet Väst. Kommunen möjliggör en samordning av likviditeten i ett gemensamt koncernkonto vilket är effektivt ur ett cashmanagementperspektiv. Kommunen ska tillsammans med bolagen och Kunskapsförbundet Väst fortlöpande undersöka möjligheter till utökat samarbete i syfte till att uppnå god avkastning och betryggande säkerhet.

Ansvarsfördelning

Följande ansvar och befogenheter ska gälla för finansverksamheten.

Kommunfullmäktige

- Beslut och revidering av denna finanspolicy
- Beslut om ramar för upplåning
- Beslut kring borgensåtaganden
- Beslut kring övriga finansiella mål.

Kommunstyrelsen

- Handläggning av den ekonomiska förvaltningen och verkställighet av kommunfullmäktiges beslut
- Beslut av Riktlinjer och befogenheter inom finansverksamheten inom ramen för kommunfullmäktiges beslut
- Förslag till kommunfullmäktige om revideringar i Finanspolicyn
- Förslag till kommunfullmäktige avseende borgensbeslut
- Rapportering av kommunens finansverksamhet till kommunfullmäktige i samband med årsredovisningar och delårsrapporter
- Placering av kommunens likviditet inom givna ramar
- Utifrån kommunens likviditetsbehov tillse att upplåning i inhemsk valuta genomförs inom den låneram som Kommunfullmäktige beslutat

- Beslut om upplåning eller handel av placeringsprodukter i utländsk valuta i varje enskilt fall.

Vid beslut av samt ändringar i Riktlinjer och befogenheter inom finansverksamheten ska vad som sägs nedan tillämpas:

- För begränsning av valutarisk ska anges i vilken omfattning och under vilka förutsättningar upplåning och placering i utländsk valuta får förekomma.
- För begränsning av kreditrisk ska godkända emittenter/låntagare samt i förekommande fall beloppsgränser och löptider anges.
- För begränsning av ränterisk ska tidsintervall och tillåten genomsnittlig räntebindningstid samt förfallostruktur vad gäller räntebindningsbelopp anges.
- För begränsning av likviditetsrisk och finansieringsrisk ska mått för likviditetsreserv samt förfallostruktur för låneportföljen anges.

Behörigheter

Behöriga befattningar att administrera den finansiella verksamheten anges i dokumentet Riktlinjer och befogenheter inom finansverksamheten.

Övergångsregler

Samtliga tidigare antagna föreskrifter om medelsförvaltningen eller annat område som behandlas i denna policy upphävs.

Om kommunens låne- eller placeringsportfölj behöver förändras till följd av denna policy gäller att förändringen ska genomföras så snart det kan ske med hänsyn till redan upphandlade löptider för aktuella finansiella förbindelser.

Vänersborgs kommun

Riktlinjer och befogenheter inom finansverksamheten

Innehållsförteckning

RISKMÅTT OCH RAMAR 1

VALUTARISK 1
RÄNTERISK 1
FINANSIERINGSRISK 1
LIKVIDITETSRISK 1
HANTERINGSRISK 1
KREDITRISK 1
DERIVAT 2

ANSVAR OCH BEFOGENHETER 3

ANSVAR OCH RAPPORTERING 3
BEFOGENHETER 3
UNDERTECKNANDE AV HANDLINGAR 3

DEFINITIONER 4

VALUTARISK 4
RÄNTERISK 4
KREDITRISK 4
FINANSIERINGSRISK 4
LIKVIDITETSRISK 4
HANTERINGSRISK 4
RÄNTESWAP 4
RÄNTETERMIN 4
RÄNTEOPTION 4
FRA (FORWARD RATE AGREEMENT) 4
CAP (RÄNTETAK) 4
FLOOR (RÄNTEGOLV) 5
COLLAR 5
LEASING – FINANSIELL OCH OPERATIONELL 5
KORTFRISTIG 5
LÅNGFRISTIG 5
EMITTENT 5
PLACERING 5
UTLÅNING 5

Dokumenttyp	Dokumentnamn	Antagen	Antagen av
Riktlinjer och befogenheter	Riktlinjer och befogenheter inom finansverksamheten	KS 2022-06-08 §121	Kommunstyrelsen
Dokumentägare	**Dokumentansvarig**	**Reviderad**	**Giltighet**
Ekonomikontoret	Ekonomichef	-	Tillsvidare

Dokumentinformation	Diarienummer
Dokumentet kompletterar Finanspolicy antagen av Kommunfullmäktige för närmre stöd i medelsförvaltningen och innehåller riskmått och ramar, ansvar och befogenheter samt definitioner.	KS 2022/217

Ämnesområde	Intranät	Hemsida
Ekonomi	☒	☐

Andra regelverk som omnämns
Finanspolicy (KF, 2022-06-22 §92)

Riskmått och Ramar

Valutarisk

Valutarisker ska som huvudprincip undvikas. Eventuell upplåning eller handel av placeringsprodukter i utländsk valuta beslutas särskilt av kommunstyrelsen.

Ränterisk

Ränteriskbegränsningen avser kommunens långfristiga låneskuld. Låneportföljens innehav bör balanseras mellan fast och rörlig ränta för att minimera kassaflödeskänsligheten och samtidigt ge möjligheter att utnyttja ett gynnsamt ränteläge. Den genomsnittligt vägda räntebindningstiden bör vara två till fyra år, men får inte understiga ett år och inte överstiga fem år. Mer än 50 % av kommunens låneskuld får inte ligga för räntekonvertering under varje kalenderår.

Finansieringsrisk

Mer än 50 % av kommunens låneskuld får inte förfalla till betalning under varje kalenderår.

Likviditetsrisk

Summa av likvida medel och outnyttjad checkkredit ska utgöra minst 50 % av kortfristiga skulder.

Hanteringsrisk

Minst två personer ska ha insyn i och möjlighet att kontrollera den löpande finansiella hanteringen. Rutinerna för alla finansiella transaktioner ska vara utformade så, att samma person inte utför både upphandling och bokföring av en transaktion. Den finansiella organisationen ska vara utformad utifrån dokumenterade och uppdaterade rutiner och processer som är kända av berörd personal, samt med fungerande backup-rutiner. Förvaltningen ska också så långt det är möjligt säkerställa att den finansiella verksamheten kan utföras personoberoende.

Kreditrisk

Förvaltningen ska säkerställa hög administrativ kvalitet hos uppdragstagare och leverantörer där personalens kompetens och befogenheter är tillräckliga och anpassade för uppdraget.

Tillåtna emittenter/låntagare vid utlåning och placering av kommunens likviditet:

- Banker och finansinstitut som omfattas av lagen (1995:1571) om insättningsgaranti, under förutsättning att Vänersborgs kommun har möjlighet att kunna göra förtida uttag av hela det insatta beloppet.
- Svenska staten och dess majoritetsägda dotterföretag
- Svenska kommuner och regioner med dotterbolag för vilka ägaren ställt borgen
- Svenska hypoteksinstitut

- Kommuninvest i Sverige AB
- Vänersborgs kommuns majoritetsägda bolag samt Kunskapsförbundet Väst inklusive beviljande av checkkredit enligt nedan;
    - AB Vänersborgsbostäder – maximalt 50 mnkr
    - Övriga majoritetsägda bolag – maximalt 5 mnkr
    - Kunskapsförbundet Väst – maximalt 30 mnkr

För att begränsa de finansiella riskerna vid placering ska principen om diversifiering tillämpas så långt det är möjligt, det vill säga likviditeten ska placeras med god spridning med avseende på emittenter, bransch, ratingnivåer, förfallodatum och duration. Placeringarna ska vara likvida och omsättningsbara inom 3 dagar. Detta i syfte att behålla en låg riskprofil.

Placering får göras i ränterelaterade produkter. Vid placering hos ovan emittenter är räntebärande papper godkända under förutsättning att de erhåller en rating om lägst A3 enligt Moody´s eller A- enligt Standard & Poor´s. Samma genomsnittliga rating gäller för det sammanvägda innehavet i räntefonder. Andelen per emittent i den totala fondportföljen får vara max 5 % och den genomsnittliga högst tillåtna durationen 1,5 år.

I det fall delad rating förekommer gäller att minst ett av angivna ratings är uppfyllda.

Derivat

Följande räntebaserade derivatinstrument är tillåtna

- Swappar
- Terminer
- Optioner
- FRA, Cap och Floor

Derivaten ska ha samma löptid som kapitalbindningen på de befintliga underliggande lån som derivaten är kopplade till.

Ansvar och befogenheter

Ansvar och rapportering

Ekonomikontoret ansvarar för det operativa finansiella arbetet utifrån beslutade styrdokument samt lämnar vid behov förslag till revidering av styrdokumenten när utveckling av marknaden och verksamheten så kräver.

Rapportering enligt dessa riktlinjer sker till kommunstyrelsen i anslutning till årsredovisningar, delårsrapporter och månadsrapporter.

Befogenheter

Ekonomichef eller vid dennes förhinder kommundirektören har behörighet att

- Utifrån kommunens likviditetsbehov genomföra upplåning inom den låneram som kommunfullmäktige beslutat
- Placera kommunens medel samt förvaltade donationsmedel
- Ingå avtal om derivathandel
- Utse behöriga att teckna kommunens bankkonto, bank- och plusgirokonto samt utse behörigheter i internetbanken. Beslut delges berörda banker.

För övriga beslut inom finansverksamheten hänvisas till kommunstyrelsens delegationsordning.

Samtliga befogenheter gäller inom ramen för beslutad Finanspolicy samt Riktlinjer och befogenheter inom finansverksamheten.

Undertecknande av handlingar

Handlingar som regleras inom detta styrdokument samt borgensförbindelser inom av kommunfullmäktige beslutade borgensåtaganden **undertecknas** av ekonomichef eller vid dennes förhinder kommundirektör med **kontrasignering** av budgetekonom, redovisningschef, controller eller upphandlingschef anställda på kommunstyrelseförvaltningen.

Aktuell förteckning över personer som är behöriga att underteckna handlingar beslutas av kommunstyrelsens ordförande.

Definitioner

Valutarisk

Risken för en kursförändring mellan transaktionsvalutan och den egna valutan så att kursförluster uppstår.

Ränterisk

Risken att en förändring av marknadsräntan får stort genomslag på finansnettot. Kort räntebindningstid ökar kassaflödeskänsligheten, vilket anses öka ränterisken. En längre räntebindningstid ökar stabiliteten, men begränsar samtidigt möjligheterna att ta del av fallande marknadsräntor.

Kreditrisk

Risken att en kredittagare inte kan fullgöra sina betalningsförpliktelser.

Finansieringsrisk

Risken att inte ha tillgång till finansiering vid låneförfall och nyupplåning för investeringar.

Likviditetsrisk

Risken att inte ha tillgång till likvida medel när betalningar ska göras.

Hanteringsrisk

Risken att otillåtna affärer av misstag görs på grund av dålig organisation och kontroll.

Ränteswap

Ett avtal mellan två parter om byte av betalningsströmmar, i detta fall räntebetalningar. Låntagaren betalar till exempel en fast ränta till swapmotparten och erhåller rörlig.

Räntetermin

Ett avtal där terminsköparen förbinder sig att köpa eller sälja till ett i förväg överenskommet pris, i detta fall ränta.

Ränteoption

Ett avtal där optionsköparen har möjlighet men inte skyldighet att köpa eller sälja till ett i förväg överenskommet pris, i detta fall ränta. För detta betalar köparen en premie.

FRA (Forward Rate Agreement)

En standardiserad form av räntetermin där den underliggande räntan är tremånaders STIBOR. Genom att låna mot STIBOR och köpa FRA kan framtida räntenivåer bestämmas i förtid.

Cap (räntetak)

Genom att köpa en Cap skapas en övre räntenivå för lån med rörlig ränta.

Floor (räntegolv)

Genom att köpa en Floor skapas en lägsta räntenivå för lån med rörlig ränta.

Collar

Genom att köpa en Cap och sälja en Floor skapas ett intervall inom vilken ränta kan variera.

Leasing – finansiell och operationell

Ett leasingavtal klassificeras som finansiell leasing om de ekonomiska risker och fördelar som är förknippade med ägandet och leasingobjektet i huvudsak finns hos leasingtagaren. Om risker och fördelar finns hos leasinggivaren är klassificeringen operationell leasing. Detsamma gäller avtal kortare än tre år och avtal av mindre värde.

Kortfristig

Kortare än ett år.

Långfristig

Längre än ett år.

Emittent

Utgivare av exempelvis en obligation. Emittenten garanterar att betalningar och annat sker enligt vad som avtalats.

Placering

Förvaltning av medel där avkastning förväntas. Medel på vanligt bankkonto är inte att betrakta som en placering.

Utlåning

Förvaltning av medel som inte är att anse som en placering, exempelvis likvida medel på vanligt konto eller utlåning till kommunala förbund eller majoritetsägda bolag.

§ 97

Lokalplanering för nytt serviceboende på Blåsut

KS 2024/285

Beslut

Kommunstyrelser föreslår samhällsbyggnadsnämnden att utföra lokalplanering för ett nytt serviceboende enligt LSS på Blåsut i enlighet med socialnämndens beslut 2024-02-29 § 20.

Bilaga/bilagor

Bilaga 4: Socialnämndens beslut 2024-02-29 § 20

Sammanfattning av ärendet

Samhällsbyggnadsnämnden beslutade 2024-04-11, § 70, föreslå kommunstyrelsen att besluta vem som är mest lämpad att utföra lokalplanering för nytt serviceboende på Blåsut med hänsyn till AB Vänersborgsbostäders ägardirektiv, som anger att bolaget skall samverka med kommunen för att erbjuda boende för personer med särskilda behov.

Beslutet har bakgrund i att socialnämnden 2024-02-29, § 20, föreslog samhällsbyggnadsnämnden att starta lokalplanering för en ny servicebostad enligt LSS på Blåsut i enlighet med förstudie daterad 2024-02-14.

Kommunfullmäktige beslutade 2024-06-19 att avsätta 13 mnkr i investerings- och exploateringsplanen enligt fördelningen 1 mnkr år 2026 och 12 mnkr år 2027 (12 mnkr planeras år 2028 till en total summa av 25 mnkr).

Kommunstyrelseförvaltningen ser ett behov av en utredning gällande vilka boenden som bör ägas och förvaltas av AB Vänersborgsbostäder respektive samhällsbyggnadsnämnden, samt en efterföljande översyn av AB Vänersborgsbostäders ägardirektiv, för att tydliggöra vilket ansvar för kommunens lokalförsörjning som åligger bolaget. Kommunstyrelseförvaltningen avser återkomma med förslag om att genomföra en sådan översyn.

Kommunstyrelseförvaltningen ser med beaktning till beslutad investeringsplan för perioden 2025-2027, den tidsplan som är uppsatt i förstudien samt behovet av en utredning gällande vilka boenden samhällsbyggnadsnämnden respektive AB Vänersborgsbostäder ska äga, att samhällsbyggnadsnämnden i dagsläget är mest lämpad att utföra lokalplanering för ett nytt serviceboende enligt LSS på Blåsut.

Beslutsunderlag

- Kommunstyrelseförvaltningens tjänsteskrivelse 2024-06-25
- Förstudie – Servicebostad LSS, daterad 2024-02-14. Dnr: SOC 2024/49.

- Mål- och resursplan 2025 – 2027, kommunfullmäktige 2024-06-19.
- Beslut och handlingar från socialnämnden 2024-02-29 § 19
- Beslut och handlingar från socialnämnden 2024-02-29 § 20
- Beslut och handlingar från samhällsbyggnadsnämnden 2024-04-11 § 70

Sändlista är en sammanställning över vilka organ, funktioner, personer eller liknande som ska få beslutet när ärendet är färdigbehandlat

Dnr: KS 2024/285

Handläggare
Oskar Andersson
oskar.andersson@vanersborg.se
0521-72 25 12

Mottagare
Kommunstyrelsen

Lokalplanering för nytt serviceboende på Blåsut

Förslag till beslut

Kommunstyrelser föreslår samhällsbyggnadsnämnden att utföra lokalplanering för ett nytt serviceboende enligt LSS på Blåsut i enlighet med socialnämndens beslut 2024-02-29 § 20.

Sammanfattning av ärendet

Samhällsbyggnadsnämnden beslutade 2024-04-11, § 70, föreslå kommunstyrelsen att besluta vem som är mest lämpad att utföra lokalplanering för nytt serviceboende på Blåsut med hänsyn till AB Vänersborgsbostäders ägardirektiv, som anger att bolaget skall samverka med kommunen för att erbjuda boende för personer med särskilda behov.

Beslutet har bakgrund i att socialnämnden 2024-02-29, § 20, föreslog samhällsbyggnadsnämnden att starta lokalplanering för en ny servicebostad enligt LSS på Blåsut i enlighet med förstudie daterad 2024-02-14.

Kommunfullmäktige beslutade 2024-06-19 att avsätta 13 mnkr i investerings- och exploateringsplanen enligt fördelningen 1 mnkr år 2026 och 12 mnkr år 2027 (12 mnkr planeras år 2028 till en total summa av 25 mnkr).

Kommunstyrelseförvaltningen ser ett behov av en utredning gällande vilka boenden som bör ägas och förvaltas av AB Vänersborgsbostäder respektive samhällsbyggnadsnämnden, samt en efterföljande översyn av AB Vänersborgsbostäders ägardirektiv, för att tydliggöra vilket ansvar för kommunens lokalförsörjning som åligger bolaget. Kommunstyrelseförvaltningen avser återkomma med förslag om att genomföra en sådan översyn.

Kommunstyrelseförvaltningen ser med beaktning till beslutad investeringsplan för perioden 2025-2027, den tidsplan som är uppsatt i förstudien samt behovet av en utredning gällande vilka boenden samhällsbyggnadsnämnden respektive AB Vänersborgsbostäder ska äga, att samhällsbyggnadsnämnden i dagsläget är mest lämpad att utföra lokalplanering för ett nytt serviceboende enligt LSS på Blåsut.

Fördjupad beskrivning av ärendet

Socialförvaltningen har genomfört en förstudie (daterad 2024-02-14) som förespråkar att bygga en ny servicebostad på Blåsut, med motiveringen att av samhällsbyggnadsförvaltningen föreslagen tomt är lämplig med ett bra geografiskt läge. Bostäder enligt LSS ska etableras i olika delar av kommunen och på Blåsut finns endast en gruppbostad sedan tidigare. Ytterligare aspekter som lyfts är närhet till busshållplats och tågförbindelser vilket främjar självständighet. Samhällsbyggnadsförvaltningen beräknar en kostnad om cirka 25 mnkr för investeringen. Behovet av boendet beräknas finnas från och med 2028. Förstudien vilar på behovsbedömningen i boendeplanen som beslutades i socialnämnden 2023-10-26, § 115.

Socialnämnden beslutade 2024-02-29, § 20, föreslå samhällsbyggnadsnämnden att starta lokalplanering för en ny servicebostad enligt LSS på Blåsut i enlighet med förstudien.

Socialnämnden beslutade 2024-02-29, § 19, att fastställa behov av fastighetsinvesteringar för perioden 2025-2027, inkluderat serviceboende enligt LSS om 1 mnkr år 2026 och 12 mnkr 2027 (resterande 12 mnkr 2028).

Samhällsbyggnadsnämnden beslutade 2024-04-11, § 70, föreslå kommunstyrelsen att besluta vem som är mest lämpad att utföra lokalplanering för nytt serviceboende på Blåsut med hänsyn till AB Vänersborgsbostäders ägardirektiv, som anger att bolaget skall samverka med kommunen för att erbjuda boende för personer med särskilda behov.

Kommunfullmäktige beslutade 2024-06-19 att i investerings- och exploateringsplanen 2025-2027 avsätta 1 mnkr år 2026 och 12 mnkr år 2027 för genomförande av projektet.

Idag tillhandahåller socialnämnden 48 boendeplatser i servicebostad enligt LSS. De befintliga serviceboendena ägs av AB Vänersborgsbostäder. Lokalerna har tillskapats genom inhyrning och ombyggnation av befintliga fastigheter. AB Vänersborgsbostäder har inte tillskapat boendena genom nybyggnation.

Kommunstyrelseförvaltningen ser att det bör tillsättas en utredning gällande vilka typer av boenden som AB Vänersborgsbostäder respektive samhällsbyggnadsnämnden bör äga och förvalta. Detta för att ta ett helhetsgrepp om frågan och inte riskera att bryta ut delar av kategorier ur fastighetsbeståndet, utan en översyn av vad förändrad ansvarsfördelning kan innebära för bolaget respektive samhällsbyggnadsnämnden ekonomiskt och personalmässigt. Det för att möjliggöra en sammanhållen och helhetlig syn på fastighetsbeståndet och ansvarsfördelningen, som kan hanteras i bolaget respektive samhällsbyggnadsförvaltningens organisation. En översyn av AB Vänersborgsbostäders ägardirektiv för att tydliggöra vilket ansvar som åligger bolaget för kommunens lokalförsörjning bör följa av utredningen. Kommunstyrelseförvaltningen avser återkomma med förslag om att genomföra en sådan översyn.

Kommunstyrelseförvaltningen ser med beaktning till beslutad investeringsplan för perioden 2025-2027, den tidsplan som är uppsatt i förstudien samt behovet av en utredning gällande vilka boenden samhällsbyggnadsnämnden respektive AB Vänersborgsbostäder ska äga, att samhällsbyggnadsnämnden i dagsläget är mest lämpad att utföra lokalplanering för ett nytt serviceboende enligt LSS på Blåsut.

Beredning

Ärendet har beretts av kommunstyrelseförvaltningen och behandlats i kommunstyrelsens presidium.

Underlag

Förstudie – Servicebostad LSS, daterad 2024-02-14. Dnr: SOC 2024/49.

Mål- och resursplan 2025 – 2027, kommunfullmäktige 2024-06-19.

Beslut och handlingar från socialnämnden 2024-02-29 § 19

Beslut och handlingar från socialnämnden 2024-02-29 § 20

Beslut och handlingar från samhällsbyggnadsnämnden 2024-04-11 § 70

Thomas Sannemalm

Ekonomichef

Sändlista

Samhällsbyggnadsnämnden
Verksamhetschef Fastighet och service
Enhetschef Projekt och BAB
Ekonomichef, Kommunstyrelseförvaltningen

Förstudie - Servicebostad LSS

Namn/benämning förstudie	Datum för godkännande av förstudien
Förstudie – Ny servicebostad LSS 2028	2024-02-29, § 20
Beställare (projektägare) Socialförvaltningen	SOC 2024/49

Sammanfattning av rapporten

Förstudie har genomförts av arbetsgrupp som bestått av professioner från socialförvaltningen, VD för AB Vänersborgsbostäder och verksamhetschef för samhällsbyggnadsförvaltningen. Arbetsgruppen har träffats under hösten för att klargöra behovet av en ny bostad. Målgruppen för boendet är vuxna med LSS tillhörighet personkrets 1.

Utifrån inventering gällande boendebestånd och kontakt med korttidsverksamheter finns ett antal personer med behov av formen servicebostad LSS. Uppdraget har varit att identifiera när och var en servicebostad ska stå färdigt och antal platser.

Förstudien förespråkar att bygga ny servicebostad på Blåsut med motivering att samhällsbyggnadsförvaltningens föreslagna tomt är lämplig med ett bra geografiskt läge. Bostäder enligt LSS ska etableras i olika delar av kommunen och på Blåsut finns endast en gruppbostad sedan tidigare. Ytterligare aspekter är att det är nära till busshållplats och tågförbindelser vilket främjar självständighet.

Enligt ett av kommunens inriktningsmål som kommunfullmäktige beslutat om (KF 2023-06-21, § 105) ska det i Vänersborgs kommun finnas mer jämställda och jämlika förutsättningar att påverka sina liv.

Bakgrund

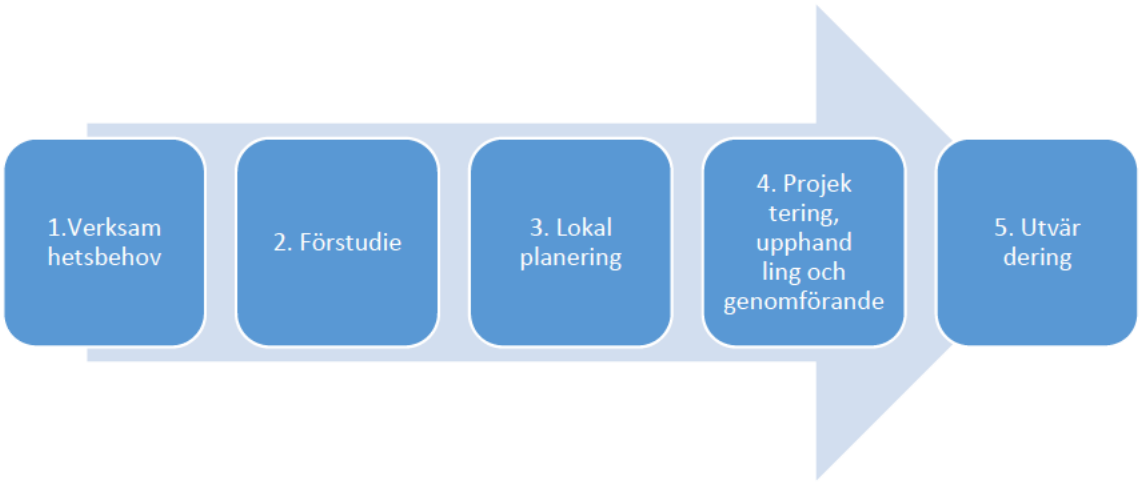
Socialnämndens behovsinventering gällande boenden och lokaler 2024–2033 visar att funktionshinderomsorgen har behov av att utöka med 10 boendeplatser.

Det är svårt att göra en säker prognos gällande behov av platsantalet då det är flera faktorer som spelar in. En viktig faktor är boendestödets möjligheter att tillgodose den enskildes behov i ordinärt boende. Välfärdsteknik är ytterligare aspekter som kan fördröja behov av servicebostad LSS.

Syfte och mål

Målet för förstudien är att ge ett beslutsunderlag till socialnämnden för att de ska kunna fatta beslut om vilket lösningsalternativ för lokalbehovet som ska väljas. Syftet är att möta socialnämndens behov av boende inom funktionshinderomsorgen på ett hållbart och effektivt sätt i enlighet med målet för god ekonomisk hushållning.

Förstudien ska utgöra underlag för socialnämnden att fatta beslut i frågan och ta ärendet vidare till kommunstyrelsen, som efter lokalplanering genomförd av fastighetsägaren kan fatta beslut om projektering och genomförande, enligt kommunens riktlinjer för lokalförsörjning.

Omfattning och avgränsning

1.1 Avgränsning

Behovsinventeringen omfattar inte kommunens bostadsförsörjning i stort utan enbart de boenden där kommunen har ett särskilt ansvar. Utifrån socialtjänstlagen (SoL) har kommunen skyldighet att tillhandahålla bostäder till särskilda grupper och har det yttersta ansvaret för att personer som bor i kommunen får den hjälp och det stöd som de behöver.

I 5 kap. SoL regleras vilka personer socialnämnden har ett särskilt ansvar för:

- **Människor med funktionshinder:** 7 § Socialnämnden skall verka för att människor som av fysiska, psykiska eller andra skäl möter betydande svårigheter i sin livsföring får möjlighet att delta i samhällets gemenskap och att leva som andra. Socialnämnden skall medverka till att den enskilde får en meningsfull sysselsättning och får bo på ett sätt som är anpassat efter hans eller hennes behov av särskilt stöd.

Förstudien vilar på behovsbedömningen gällande lokaler och boende 2025–2034 som beslutats om i socialnämnden 2023-10-26, § 115.

Metod

Utifrån de underlag som tagits fram har antaganden och uppskattningar gjorts av hur många bostäder och övriga lokaler som behövs för att täcka behoven. Lagstiftningen som säger vilket ansvar kommunen har ligger till grund för förstudien

Nulägesanalys

Kommunen har 48 lägenheter i servicebostad enligt LSS. När det gäller åldersstruktur så är det en person som är över 70 år.

Kravanalys

Insatsen bostad med särskild service enligt LSS kan utformas som en gruppbostad eller servicebostad. De skiljer sig i viss mån åt i fråga om hur många som bor i bostaden och hur den är utformad.

I förarbetena till LSS framgår att med servicebostaden avses en bostadsform med visst fast basstöd genom anställd personal för boendet där omfattande service och vård kan ges dygnet runt.

Antalet boende i en servicebostad bör vara så begränsat att serviceboendet integreras i bostadsområdet och en institutionell boendemiljö undviks.

Verksamheten enligt LSS ska främja jämlikhet i levnadsvillkor och full delaktighet i samhällslivet för de personer som omfattas av lagen. Målet ska vara att den enskilde får möjlighet att leva som andra. Därför är det också viktigt att bostaden inrättas i en miljö som ger de boende förutsättningar för ett aktivt deltagande i samhällslivet.

En bostad med särskild service är den enskildes hem. Detta ställer särskilda krav på bostadsstandarden. I förarbetena till LSS uttalas att huvudregeln bör vara att de generella byggbestämmelser som gäller för bostäder i allmänhet också ska gälla för bostadslägenheter i en gruppbostad. Därutöver bör dimensioneringen bedömas med hänsyn till den enskildes servicebehov och ibland behov av utrymmeskrävande hjälpmedel. Krav på byggnader finns bl.a. i plan- och bygglagen

Vilka generella krav som byggnader ska uppfylla regleras i plan- och bygglagen (2010:900), PBL och plan- och byggförordningen (2011:338). En byggnad ska enligt 8 kap. 1 § PBL

1. vara lämplig för sitt ändamål,
2. ha en god form-, färg- och materialverkan, och
3. vara tillgänglig och användbar för personer med nedsatt rörelse- eller orienteringsförmåga.

För att uppfylla det krav på lämplighet för sitt ändamål som anges i 8 kap. 1 § 1 plan- och bygglagen ska en byggnad som innehåller bostäder vara utförd på ett sådant sätt att bostäderna i skälig utsträckning har avskiljbara utrymmen för sömn och vila, samvaro, matlagning, måltider, hygien och förvaring.

Bostäderna ska med hänsyn till användningen ha inredning och utrustning för matlagning och hygien.

Resultat och analys

- En lämplig tomt för nybyggnation har identifierats på Blåsut. Byggnaden skulle uppföras av samhällsbyggnadsförvaltningen utifrån verksamhetens behov. Tomten får bebyggas med enplanshus. Det är nära till busshållplats vilket främjar självständighet och tillgång till aktiviteter i centrum och tågförbindelser i Öxnered. Tomten ägs av Vänersborgs kommun.
- En lämplig tomt för nybyggnation har identifierats på Mariedal. Byggnaden skulle uppföras av samhällsbyggnadsförvaltningen utifrån verksamhetens behov. Tomten får bebyggas med tvåplanshus. Det är nära till busshållplats vilket främjar självständighet och tillgång till aktiviteter i centrum. Tomten ägs av Vänersborgs kommun.

Förstudien förespråkar att bygga ny servicebostad på Blåsut med motivering att tomten är lämplig för denna form av bostad och har ett bra geografiskt läge. Bostäder enligt LSS ska

etableras på olika delar av kommunen och på Mariedal med omnejd finns 4 gruppbostäder i förhållande till en gruppbostad i Blåsut. Blåsut har också nära till busshållplats och tågförbindelser vilket främjar självständighet.

Kostnadsbilden är likvärdig utifrån båda alternativen.

Rekommendationer

Bostad om ca 600 kvadratmeter där varje lägenhet är ca 35–40 kvadrat med kök. I bostaden finns gemensamhetsutrymme och personalutrymme. Tillgång till ett antal parkeringar. Teknisk utrustad. Närhet till busshållplats.

Moment	2025	2026	2027	2028
Lokalplanering	X			
Projektering		X		
Genomförande			X	
Färdigställd				X

Fortsatt arbete

Förstudien övergår efter beslut i socialnämnder till planeringsstadier.

Budget och nyttoanalys

Samhällsbyggnad prognostiserar en budget till 25 miljoner i 2024 års värde med en preliminär fördelning av:
2026 = 1 mnkr
2027 = 10 mnkr
2028 = 14 mnkr

Förvaltningschef
Karin Hallberg

§ 20

Förstudie Servicebostad LSS

SOC 2024/49

Beslut

Socialnämnden föreslår samhällsbyggnadsnämnden att starta lokalplanering för ett nytt serviceboende enligt LSS på Blåsut, i enlighet med förstudie daterad 2024-02-14.

Bilaga

Bilaga 1: Förstudie Servicebostad LSS, daterad 2024-02-14

Sammanfattning av ärendet

Utifrån inventering gällande boendebestånd och kontakt med korttidsverksamheter finns ett antal personer med behov av formen servicebostad LSS.
Insatsen bostad med särskild service enligt LSS kan utformas som en gruppbostad eller servicebostad. De skiljer sig i viss mån åt i fråga om hur många som bor i bostaden och hur den är utformad.

I förarbetena till LSS framgår att med servicebostaden avses en bostadsform med visst fast basstöd genom anställd personal för boendet där omfattande service och vård kan ges dygnet runt.

Antalet boende i en servicebostad bör vara så begränsat att serviceboendet integreras i bostadsområdet och en institutionell boendemiljö undviks.

Verksamheten enligt LSS ska främja jämlikhet i levnadsvillkor och full delaktighet i samhällslivet för de personer som omfattas av lagen. Målet ska vara att den enskilde får möjlighet att leva som andra. Därför är det också viktigt att bostaden inrättas i en miljö som ger de boende förutsättningar för ett aktivt deltagande i samhällslivet.

En bostad med särskild service är den enskildes hem. Detta ställer särskilda krav på bostadsstandarden. I förarbetena till LSS uttalas att huvudregeln bör vara att de generella byggbestämmelser som gäller för bostäder i allmänhet också ska gälla för bostadslägenheter i en gruppbostad. Därutöver bör dimensioneringen bedömas med hänsyn till den enskildes servicebehov och ibland behov av utrymmeskrävande hjälpmedel. Krav på byggnader finns bl.a. i plan- och bygglagen.

Beslutsunderlag

- Socialförvaltningens tjänsteskrivelse, daterad 2024-02-14

Sändlista

Samhällsbyggnadsnämnden
Verksamhetschef PSO
Ansvarig handläggare

2024-04-09 Dnr: SBN 2024/98

Handläggare
Eric Bönström
Eric.bonstrom@vanersborg.se
0521-72 25 55

Mottagare
Samhällsbyggnadsnämnden

Igångsättning lokalplanering för nytt serviceboende enligt LSS på Blåsut

Förslag till beslut

Samhällsbyggnadsnämnden föreslår kommunstyrelsen att besluta om vem som mest lämpad att utföra lokalplanering för nytt serviceboende på Blåsut med hänsyn till ABVBs ägardirektiv, som anger att bolaget skall samverka med kommunen för att erbjuda boende för personer med särskilda behov

Sammanfattning av ärendet

Socialförvaltningen har föreslagit samhällsbyggnadsnämnden att starta lokalplanering för ett nytt serviceboende enligt LSS på Blåsut. Med anledning av ABVBs ägardirektiv som anger att bolaget skall samverka med kommunen för att erbjuda boende för personer med särskilda behov önskas ett beslut från kommunstyrelsen om vem som är mest lämpad att utföra lokalplanering.

Beredning

Beredning har genomförts i en förstudie utförd av Socialförvaltningen.

Underlag

Förstudie Servicebostad LSS. SOC 2024/49

Beslut Socialnämnden 2024-02-29 §20

ABVBs Ägardirektiv

Hans Larsson

Verksamhetschef

Sändlista

Verksamhetschef fastighet och service
Enhetschef Projekt & BAB
Kommunstyrelsen

§ 70

Igångsättning lokalplanering för nytt serviceboende enligt LSS på Blåsut

SBN 2024/98

Beslut

Samhällsbyggnadsnämnden föreslår kommunstyrelsen att besluta om vem som är mest lämpad att utföra lokalplanering för nytt serviceboende på Blåsut med hänsyn till ABVBs ägardirektiv, som anger att bolaget skall samverka med kommunen för att erbjuda boende för personer med särskilda behov

Sammanfattning av ärendet

Socialförvaltningen har föreslagit samhällsbyggnadsnämnden att starta lokalplanering för ett nytt serviceboende enligt LSS på Blåsut. Med anledning av ABVBs ägardirektiv som anger att bolaget skall samverka med kommunen för att erbjuda boende för personer med särskilda behov önskas ett beslut från kommunstyrelsen om vem som är mest lämpad att utföra lokalplanering.

Beslutsunderlag

- Samhällsbyggnadsförvaltningens tjänsteskrivelse, daterad 2024-04-09
- Förstudie Servicebostad LSS. SOC 2024/49
- Beslut socialnämnden 2024-02-29 §20

Sändlista

Verksamhetschef fastighet och service
Enhetschef Projekt & BAB
Kommunstyrelsen

§ 98

Lokalplanering för nytt boende inom socialpsykiatrin på Holmängen

KS 2024/284

Beslut

Kommunstyrelsen föreslår samhällsbyggnadsnämnden att utföra lokalplanering för ett nytt boende inom socialpsykiatrin på Holmängen i enlighet med socialnämndens beslut 2024-02-29 § 21.

Bilaga/bilagor

Bilaga 5: Socialnämndens beslut 2024-02-29 § 21

Sammanfattning av ärendet

Samhällsbyggnadsnämnden beslutade 2024-04-11, § 69, föreslå kommunstyrelsen att besluta om vem som är mest lämpad att utföra lokalplanering för nytt boende inom socialpsykiatrin på Holmängen med hänsyn till AB Vänersborgsbostäders ägardirektiv, som anger att bolaget skall samverka med kommunen för att erbjuda boende för personer med särskilda behov.

Beslutet har bakgrund i att socialnämnden 2024-02-29, § 21, föreslog samhällsbyggnadsnämnden att starta lokalplanering för ett nytt boende inom socialpsykiatrin på Holmängen, i enlighet med förstudie daterad 2024-02-14.

Kommunfullmäktige beslutade 2024-06-19 att avsätta 13 mnkr i investerings- och exploateringsplanen 2025-2027 enligt fördelningen 1 mnkr år 2026 och 12 mnkr år 2027 (12 mnkr planeras år 2028 till en total summa av 25 mnkr).

Kommunstyrelseförvaltningen ser ett behov av en utredning gällande vilka boenden som bör ägas och förvaltas av AB Vänersborgsbostäder respektive samhällsbyggnadsnämnden, samt en efterföljande översyn av AB Vänersborgsbostäders ägardirektiv, för att tydliggöra vilket ansvar för kommunens lokalförsörjning som åligger bolaget. Kommunstyrelseförvaltningen avser återkomma med förslag om att genomföra en sådan översyn.

Kommunstyrelseförvaltningen ser med beaktning till beslutad investeringsplan för perioden 2025-2027, den tidsplan som är uppsatt i förstudien samt behovet av en utredning gällande vilka boenden samhällsbyggnadsnämnden respektive AB Vänersborgsbostäder ska äga, att samhällsbyggnadsnämnden i dagsläget är mest lämpad att utföra lokalplanering för ett nytt boende inom socialpsykiatrin på Holmängen.

Beslutsunderlag

- Kommunstyrelseförvaltningens tjänsteskrivelse 2024-08-19

- Förstudie – boende socialpsykiatri SoL, daterad 2024-02-14. Dnr: SOC 2024/50.
- Mål- och resursplan 2025 – 2027, kommunfullmäktige 2024-06-19.
- Beslut och handlingar från socialnämnden 2024-02-29 § 19
- Beslut och handlingar från socialnämnden 2024-02-29 § 21
- Beslut och handlingar från samhällsbyggnadsnämnden 2024-04-11 § 69

Sändlista är en sammanställning över vilka organ, funktioner, personer eller liknande som ska få beslutet när ärendet är färdigbehandlat

Dnr: KS 2024/284

Handläggare
Oskar Andersson
oskar.andersson@vanersborg.se
0521-72 25 12

Mottagare
Kommunstyrelsen

Lokalplanering för nytt boende inom socialpsykiatrin på Holmängen

Förslag till beslut

Kommunstyrelsen föreslår samhällsbyggnadsnämnden att utföra lokalplanering för ett nytt boende inom socialpsykiatrin på Holmängen i enlighet med socialnämndens beslut 2024-02-29 § 21.

Sammanfattning av ärendet

Samhällsbyggnadsnämnden beslutade 2024-04-11, § 69, föreslå kommunstyrelsen att besluta om vem som är mest lämpad att utföra lokalplanering för nytt boende inom socialpsykiatrin på Holmängen med hänsyn till AB Vänersborgsbostäders ägardirektiv, som anger att bolaget skall samverka med kommunen för att erbjuda boende för personer med särskilda behov.

Beslutet har bakgrund i att socialnämnden 2024-02-29, § 21, föreslog samhällsbyggnadsnämnden att starta lokalplanering för ett nytt boende inom socialpsykiatrin på Holmängen, i enlighet med förstudie daterad 2024-02-14.

Kommunfullmäktige beslutade 2024-06-19 att avsätta 13 mnkr i investerings- och exploateringsplanen 2025-2027 enligt fördelningen 1 mnkr år 2026 och 12 mnkr år 2027 (12 mnkr planeras år 2028 till en total summa av 25 mnkr).

Kommunstyrelseförvaltningen ser ett behov av en utredning gällande vilka boenden som bör ägas och förvaltas av AB Vänersborgsbostäder respektive samhällsbyggnadsnämnden, samt en efterföljande översyn av AB Vänersborgsbostäders ägardirektiv, för att tydliggöra vilket ansvar för kommunens lokalförsörjning som åligger bolaget. Kommunstyrelseförvaltningen avser återkomma med förslag om att genomföra en sådan översyn.

Kommunstyrelseförvaltningen ser med beaktning till beslutad investeringsplan för perioden 2025-2027, den tidsplan som är uppsatt i förstudien samt behovet av en utredning gällande vilka boenden samhällsbyggnadsnämnden respektive AB Vänersborgsbostäder ska äga, att samhällsbyggnadsnämnden i dagsläget är mest lämpad att utföra lokalplanering för ett nytt boende inom socialpsykiatrin på Holmängen.

Fördjupad beskrivning av ärendet

Socialförvaltningen har genomfört en förstudie (daterad 2024-02-14) som förespråkar att bygga ett nytt boende inom socialpsykiatrin på Holmängenområdet utifrån föreslagen tomt av samhällsbyggnadsförvaltningen, med motiveringen att den ligger enskilt och har närhet till centrum och busshållplats. Samhällsbyggnadsförvaltningen beräknar en kostnad om cirka 25 mnkr för investeringen. Behovet av boendet beräknas finnas från och med 2028. Förstudien har grund i socialnämndens behovsinventering för perioden 2024-2033 (socialnämnden 2023-10-26 § 115).

Socialnämnden beslutade 2024-02-29, § 21, föreslå samhällsbyggnadsnämnden att starta lokalplanering för ett nytt boende inom socialpsykiatrin på Holmängen, i enlighet med förstudien.

Socialnämnden beslutade 2024-02-29, § 19, att fastställa behov av fastighetsinvesteringar för perioden 2025-2027, vilket inkluderar boende inom socialpsykiatrin om 1 mnkr år 2026 och 12 mnkr år 2027 (resterande 12 mnkr år 2028).

Samhällsbyggnadsnämnden beslutade 2024-04-11, § 69, föreslå kommunstyrelsen att besluta om vem som är mest lämpad att utföra lokalplanering för nytt boende inom socialpsykiatrin på Holmängen med hänsyn till AB Vänersborgsbostäders ägardirektiv, som anger att bolaget skall samverka med kommunen för att erbjuda boende för personer med särskilda behov.

Kommunfullmäktige beslutade 2024-06-19 att i investerings- och exploateringsplanen 2025-2027 avsätta 1 mnkr år 2026 och 12 mnkr år 2027 för genomförande av projektet.

Idag tillhandahåller socialnämnden 49 boendeplatser inom socialpsykiatrin fördelat på fem boenden. Tre av de befintliga boendena ägs av AB Vänersborgsbostäder och två av externa fastighetsägare. I de boenden som ägs av AB Vänersborgsbostäder har två boenden tillskapats genom inhyrning och ombyggnation av befintliga fastigheter. Boendet på Niklasbergsvägen har tillskapats genom nybyggnation, byggnationens syfte var dock tillskapandet av ett särskilt boende.

Kommunstyrelseförvaltningen ser att det bör tillsättas en utredning gällande vilka typer av boenden som AB Vänersborgsbostäder respektive samhällsbyggnadsnämnden bör äga och förvalta. Detta för att ta ett helhetsgrepp om frågan och inte riskera att bryta ut delar av kategorier ur fastighetsbeståndet, utan en översyn av vad en förändrad ansvarsfördelning kan innebära för bolaget respektive samhällsbyggnadsnämnden ekonomiskt och personalmässigt. Det för att möjliggöra en sammanhållen och helhetlig syn på fastighetsbeståndet och ansvarsfördelningen, som kan hanteras i bolaget respektive samhällsbyggnadsförvaltningens organisation. En översyn av AB Vänersborgsbostäders ägardirektiv för att tydliggöra vilket ansvar som åligger bolaget för kommunens lokalförsörjning bör följa av utredningen. Kommunstyrelseförvaltningen avser återkomma med förslag om att genomföra en sådan översyn.

Kommunstyrelseförvaltningen ser med beaktning till beslutad investeringsplan för perioden 2025-2027, den tidsplan som är uppsatt i förstudien samt behovet av en utredning gällande vilka boenden samhällsbyggnadsnämnden respektive AB Vänersborgsbostäder ska äga, att samhällsbyggnadsnämnden i dagsläget är mest lämpad att utföra lokalplanering för ett nytt boende inom socialpsykiatrin på Holmängen.

Beredning

Ärendet har beretts av kommunstyrelseförvaltningen och behandlats i kommunstyrelsens presidium.

Underlag

Förstudie – boende socialpsykiatri SoL, daterad 2024-02-14. Dnr: SOC 2024/50.

Mål- och resursplan 2025 – 2027, kommunfullmäktige 2024-06-19.

Beslut och handlingar från socialnämnden 2024-02-29 § 19

Beslut och handlingar från socialnämnden 2024-02-29 § 21

Beslut och handlingar från samhällsbyggnadsnämnden 2024-04-11 § 69

Thomas Sannemalm

Ekonomichef

Sändlista

Samhällsbyggnadsnämnden
Verksamhetschef Fastighet och service
Enhetschef Projekt och BAB
Ekonomichef, Kommunstyrelseförvaltningen

Förstudie - boende socialpsykiatri SoL

Namn/benämning förstudie	Datum för godkännande av förstudien
Förstudie - nytt boende socialpsykiatri	2024-02-29, § 21
Beställare (projektägare) Socialförvaltningen	Dnr: SOC 2024/50

Sammanfattning av rapporten

Förstudie har genomförts av arbetsgrupp som bestått av professioner från socialförvaltningen, VD för AB Vänersborgsbostäder och verksamhetschef för samhällsbyggnadsförvaltningen. Arbetsgruppen har träffats under hösten för att klargöra behovet av ny bostad inom socialpsykiatrin samt när boendet behöver stå klart. Målgruppen för boendet är vuxna över 18 år med psykiska funktionshinder.

Utifrån en inventering som boendestöd gjort gällande antal personer som kan beräknas behöva en bostad framöver framkom att cirka 10 personer kan vara i behov av ett särskilt boende enligt socialtjänstlagen (SoL). Uppdraget har varit att identifiera när, vilken form och var ett boende inom socialpsykiatri ska upprättas.

Förstudien förespråkar att bygga nytt ett- eller tvåvåningshus på Holmängenområdet utifrån samhällbyggnadsförvaltningens föreslagna tomt, med motivering att den ligger enskilt och har närhet till centrum och busshållplats.

Enligt ett av kommunens inriktningsmål som kommunfullmäktige beslutat om (KF 2023-06-21, § 105) ska det i Vänersborgs kommun finnas mer jämställda och jämlika förutsättningar att påverka sina liv.

Bakgrund

Socialnämndens behovsinventering gällande boenden och lokaler 2024–2033 visade att det finns behov av att utöka platserna på särskilda boenden med 10 boendeplatser.

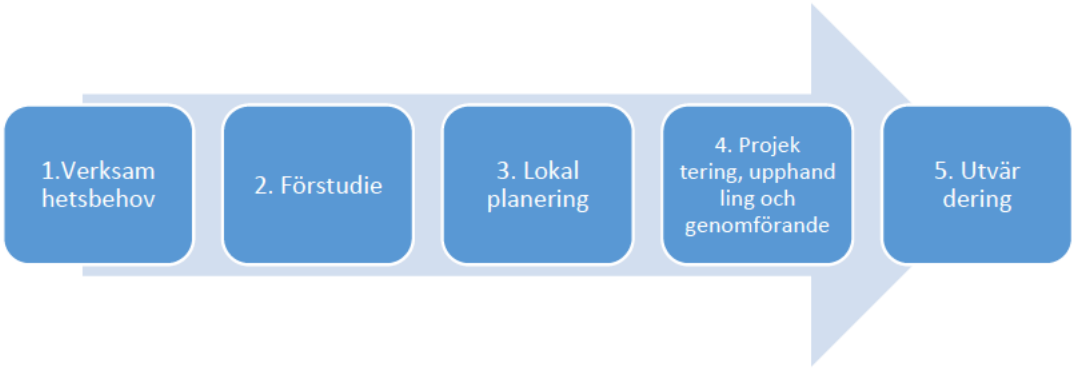
I SoL finns bestämmelser om kommunens ansvar för boendesituationen när det gäller personer med funktionsnedsättning. Socialnämnden ska medverka till att den enskilde får bo på ett sätt som är anpassat efter personens behov av särskilt stöd. Kommunen ska inrätta bostäder med särskild service för personer med funktionsnedsättning som behöver det till följd av betydande svårigheter i sin livsföring. Bostad med särskild service enligt SoL är en permanent boendeform och ges som bistånd efter individuell prövning

För att få rätt till bistånd krävs enligt SoL att den sökande inte själv kan tillgodose sina behov eller kan få dem tillgodosedda på annat sätt. Funktionsnedsättningen ska vara varaktig och det sak finnas ett stödbehov över dygnet. Den enskilde ska genom biståndet tillförsäkras en skälig levnadsnivå och socialtjänstens bistånd ska utformas så att det stärker den enskildes möjligheter att leva ett självständigt liv.

Syfte och mål

Målet för förstudien är att ge ett beslutsunderlag till socialnämnden för att de ska kunna fatta beslut om vilket lösningsalternativ för lokalbehovet som ska väljas. Syftet är att möta socialnämndens behov av boende inom funktionshinderomsorgen på ett hållbart och effektivt sätt i enlighet med målet för god ekonomisk hushållning.

Förstudien ska utgöra underlag för socialnämnden att fatta beslut i frågan och ta ärendet vidare till kommunstyrelsen, som efter lokalplanering genomförd av fastighetsägaren kan fatta beslut om projektering och genomförande, enligt kommunens riktlinjer för lokalförsörjning.

Avgränsning

Behovsinventeringen omfattar inte kommunens bostadsförsörjning i stort utan enbart de boenden där kommunen har ett särskilt ansvar. Utifrån socialtjänstlagen (SoL) har kommunen skyldighet att tillhandahålla bostäder till särskilda grupper och har det yttersta ansvaret för att personer som bor i kommunen får den hjälp och det stöd som de behöver.

I 5 kap. SoL regleras vilka personer socialnämnden har ett särskilt ansvar för:

- **Människor med funktionshinder:** 7 § Socialnämnden skall verka för att människor som av fysiska, psykiska eller andra skäl möter betydande svårigheter i sin livsföring får möjlighet att delta i samhällets gemenskap och att leva som andra. Socialnämnden skall medverka till att den enskilde får en meningsfull sysselsättning och får bo på ett sätt som är anpassat efter hans eller hennes behov av särskilt stöd.

Utifrån de underlag som tagits fram har antaganden och uppskattningar gjorts av hur många boendeplatser som behövs för att täcka behoven. Lagstiftningen som säger vilket ansvar kommunen har ligger till grund för hela förstudien.

Förstudien vilar på behovsbedömningen gällande lokaler och boende 2025–2034 som beslutats om i socialnämnden 2023-10-26, § 115.

Nulägesanalys

I kommunen finns 49 lägenheter inom socialpsykiatri SoL och de boende är i blandade åldrar varav sju person är över 70 år.

Kravanalys

Vilka generella krav som byggnader ska uppfylla regleras i plan- och bygglagen (2010:900), PBL och plan- och byggförordningen (2011:338). En byggnad ska enligt 8 kap. 1 § PBL

1. vara lämplig för sitt ändamål,
2. ha en god form-, färg- och materialverkan, och
3. vara tillgänglig och användbar för personer med nedsatt rörelse- eller orienteringsförmåga.

För att uppfylla det krav på lämplighet för sitt ändamål som anges i 8 kap. 1 § 1 plan- och bygglagen ska en byggnad som innehåller bostäder vara utförd på ett sådant sätt att bostäderna i skälig utsträckning har avskiljbara utrymmen för sömn och vila, samvaro, matlagning, måltider, hygien och förvaring.

Kommunen har flera olika former av boenden för personer med psykisk funktionsnedsättning utifrån behov. Det nya boendet ska komplettera övriga boendemiljöer på ett optimalt sätt. Att bygga en bostad som matchar personernas behov möjliggöra att eliminera köpta platser. Boendeinsatser som ska bidra till struktur och rutiner i vardagen och därmed öka förutsättningarna för att bli mer självständig.

Särskilt boende SoL är ett boende där personer med psykisk funktionsnedsättning bor tillsammans och där boendet har gemensamhetsutrymmen med personal på plats.

Resultat och analys

Utifrån inventering behöver kommunen utöka antal boendeplatser inom socialpsykiatrin med 10 platser.

Nedan är olika förslag som en utsedd projektgrupp ska titta närmare på

- Vid samtal med VD för ABVB kan det bli aktuellt att exploatera hyreslägenheter på Skaven. Om det blir aktuellt skulle kommunen och ABVB upprätta ett blockhyresavtal. En huskropp i bostadsområdet skulle nyttjas till boende inom socialpsykiatri med personalutrymme. (10 platser)
- Lämplig tomt har identifierats på Holmängen och skulle det bli aktuellt skulle huskroppen inrymma 10 lägenhet à 35 – 40 kvadrat per lägenhet samt gemensamhetsutrymme och personalutrymme. Detaljplan möjliggör två våningar. Sammanlagt ca 600 kvadrat. Läget är bra utifrån närhet till busshållplats. Fördel att den ligger enskild men ändå centralt för att kunna nyttja aktiviteter i centrum. Tomten ägs av Vänersborgs kommun. Området är detaljplanelagt för denna typ av byggnation.

Förstudien förespråkar att bygga nytt ett- eller tvåvångshus på Holmängen med motivering att tomten ligger mer enskilt och närhet till centrum och busshållplats. Detta alternativ är också säkrare då det finns osäkerhet om etablering av Skaven kommer bli eller ej. Det finns också en tydligare kostnadsbild om kommunen bygger det själva.

Moment	2025	2026	2027	2028
Lokalplanering	X			
Projektering		X		
Genomförande			X	
Färdigställd				X

Fortsatt arbete

Förstudien övergår efter beslut i socialnämnder till planeringsstadier.

Budget och nyttoanalys

Samhällsbyggnad prognostiserar en budget till 25 miljoner i 2024 års värde med en preliminär fördelning av:
2026 = 1 mnkr
2027 = 10 mnkr
2028 = 14 mnkr

Förvaltningschef

Karin Hallberg

§ 21

Förstudie Boende socialpsykiatri SoL

SOC 2024/50

Beslut

Socialnämnden föreslår samhällsbyggnadsnämnden att starta lokalplanering för ett nytt boende inom socialpsykiatrin på Holmängen, i enlighet med förstudie daterad 2024-02-14.

Bilaga

Bilaga 2: Förstudie boende socialpsykiatri SoL, daterad 2024-02-14

Sammanfattning av ärendet

Socialnämndens behovsinventering gällande boenden och lokaler 2024–2033 visade att det finns behov av att utöka platserna på särskilda boenden med 10 boendeplatser.

I socialtjänstlagen (SoL) finns bestämmelser om kommunens ansvar för boendesituationen när det gäller personer med funktionsnedsättning. Socialnämnden ska medverka till att den enskilde får bo på ett sätt som är anpassat efter personens behov av särskilt stöd. Kommunen ska inrätta bostäder med särskild service för personer med funktionsnedsättning som behöver det till följd av betydande svårigheter i sin livsföring. Bostad med särskild service enligt SoL är en permanent boendeform och ges som bistånd efter individuell prövning

För att få rätt till bistånd krävs enligt SoL att den sökande inte själv kan tillgodose sina behov eller kan få dem tillgodosedda på annat sätt. Funktionsnedsättningen ska vara varaktig och det sak finnas ett stödbehov över dygnet. Den enskilde ska genom biståndet tillförsäkras en skälig levnadsnivå och socialtjänstens bistånd ska utformas så att det stärker den enskildes möjligheter att leva ett självständigt liv.

Beslutsunderlag

- Socialförvaltningens tjänsteskrivelse, daterad 2024-02-14

Sändlista

Samhällsbyggnadsnämnden
Verksamhetschef PSO
Ansvarig handläggare

2024-04-04 Dnr: SBN 2024/99

Handläggare
Eric Bönström
Eric.bonstrom@vanersborg.se
0521-72 25 55

Mottagare
Samhällsbyggnadsnämnden

Igångsättning lokalplanering för nytt boende inom socialpsykiatrin på Holmängen

Förslag till beslut

Samhällsbyggnadsnämnden föreslår kommunstyrelsen att besluta om vem som mest lämpad att utföra lokalplanering för nytt boende inom socialpsykiatrin på Holmängen med hänsyn till ABVBs ägardirektiv, som anger att bolaget skall samverka med kommunen för att erbjuda boende för personer med särskilda behov.

Sammanfattning av ärendet

Socialförvaltningen har föreslagit samhällsbyggnadsnämnden att starta lokalplanering för ett nytt boende inom socialpsykiatrin på Holmängen. Med anledning av ABVBs ägardirektiv som anger att bolaget skall samverka med kommunen för att erbjuda boende för personer med särskilda behov önskas ett beslut från kommunstyrelsen om vem som är mest lämpad att utföra lokalplanering

Beredning

Beredning har genomförts i en förstudie utförd av Socialförvaltningen.

Underlag

Förstudie Boende socialpsykiatrin SoL. SOC 2024/50

Beslut Socialnämnden 2024-02-29 §21

ABVBs Ägardirektiv

Hans Larsson

Verksamhetschef

Sändlista

Verksamhetschef fastighet och service
Enhetschef Projekt & BAB
Kommunstyrelsen

§ 69

Igångsättning lokalplanering för nytt boende inom socialpsykiatrin på Holmängen

SBN 2024/99

Beslut

Samhällsbyggnadsnämnden föreslår kommunstyrelsen att besluta om vem som är mest lämpad att utföra lokalplanering för nytt boende inom socialpsykiatrin på Holmängen med hänsyn till ABVBs ägardirektiv, som anger att bolaget skall samverka med kommunen för att erbjuda boende för personer med särskilda behov.

Sammanfattning av ärendet

Socialförvaltningen har föreslagit samhällsbyggnadsnämnden att starta lokalplanering för ett nytt boende inom socialpsykiatrin på Holmängen. Med anledning av ABVBs ägardirektiv som anger att bolaget skall samverka med kommunen för att erbjuda boende för personer med särskilda behov önskas ett beslut från kommunstyrelsen om vem som är mest lämpad att utföra lokalplanering

Beslutsunderlag

- Samhällsbyggnadsförvaltningens tjänsteskrivelse, daterad 2024-04-04
- Förstudie Boende socialpsykiatrin SoL. SOC 2024/50
- Beslut socialnämnden 2024-02-29 §21

Sändlista

Verksamhetschef fastighet och service
Enhetschef Projekt & BAB
Kommunstyrelsen

§ 99

Lokalplanering av renovering och verksamhetsanpassning av B-delen i Idrottshuset

KS 2024/248

Beslut

Kommunstyrelsen ställer sig bakom ”Lokalplanering B-delen, Idrottshuset” och godkänner att samhällsbyggnadsnämnden utifrån denna samt beslutad investerings- och exploateringsplan projekterar och genomför renovering och verksamhetsanpassning. Kommunstyrelsen konstaterar att finansieringen av hyran får hanteras i arbetet med mål- och resursplan 2027-2029.

Sammanfattning av ärendet

Kultur- och fritidsnämnden beslutade 2023-02-21, § 29, att starta lokalplanering avseende Idrottshuset. Beslutet har bakgrund i tidigare beslut i kultur- och fritidsnämnden gällande utredning och förstudie.

Parallellt med lokalplaneringsärendet har arbetet med mål- och resursplan 2025-2027 pågått. Kultur- och fritidsnämnden beslutade 2024-02-20, § 18, i sitt förslag till fastighetsinvesteringar godkänna investering om 81 mnkr för Idrottshuset, vilket är i linje med lokalplaneringens kostnadsberäkning.

Kultur- och fritidsförvaltningen har genom ett tjänsteutlåtande påtalat att kultur- och fritidsnämnden inte har ekonomiska möjligheter att betala den förväntade hyreshöjningen om ca. 4,6 mnkr/år, och därför har ett behov om att bli kompenserade för denna.

Samhällsbyggnadsnämnden beslutade 2024-03-21, § 52, att överlämna lokaplaneringsunderlaget avseende renovering och verksamhetsanpassning av B-delen i Idrottshuset till kommunstyrelsen och föreslår kommunstyrelsen att utreda eventuell uppstart av projektering och genomförande. Samhällsbyggnadsnämnden konstaterar att frågan om finansiering och hyreskostnad inte är klar och efterfrågar vidare anvisningar för hur ärendet ska hanteras.

Kommunfullmäktige beslutade 2024-06-19 att avsätta 80 mnkr (totalt anslag 81 mnkr) i investerings- och exploateringsplan 2025-2027 för genomförande av projektet.

En ny detaljplan för sportcentrum och Torpagärdet är under framtagande och planeras ställas ut på granskning under hösten 2024. Arbetet med framtagandet av den nya detaljplanen bör beaktas vid projektering och genomförande.

Kommunstyrelseförvaltningen konstaterar att finansieringen av hyran får hanteras i arbetet med mål- och resursplan 2027-2029.

Beslutsunderlag

- Kommunstyrelseförvaltningens tjänsteskrivelse 2024-06-25
- Samhällsbyggnadsnämndens beslut 2024-03-21 § 52

Sändlista är en sammanställning över vilka organ, funktioner, personer eller liknande som ska få beslutet när ärendet är färdigbehandlat

Dnr: KS 2024/248

Handläggare
Oskar Andersson
oskar.andersson@vanersborg.se
0521-72 25 12

Mottagare
Kommunstyrelsen

Renovering och verksamhetsanpassning av Idrottshuset

Förslag till beslut

Kommunstyrelsen ställer sig bakom ”Lokalplanering B-delen, Idrottshuset” och godkänner att samhällsbyggnadsnämnden utifrån denna samt beslutad investerings- och exploateringsplan projekterar och genomför renovering och verksamhetsanpassning. Kommunstyrelsen konstaterar att finansieringen av hyran får hanteras i arbetet med mål- och resursplan 2027-2029.

Sammanfattning av ärendet

Kultur- och fritidsnämnden beslutade 2023-02-21, § 29, att starta lokalplanering avseende Idrottshuset. Beslutet har bakgrund i tidigare beslut i kultur- och fritidsnämnden gällande utredning och förstudie.

Parallellt med lokalplaneringsärendet har arbetet med mål- och resursplan 2025-2027 pågått. Kultur- och fritidsnämnden beslutade 2024-02-20, § 18, i sitt förslag till fastighetsinvesteringar godkänna investering om 81 mnkr för Idrottshuset, vilket är i linje med lokalplaneringens kostnadsberäkning.

Kultur- och fritidsförvaltningen har genom ett tjänsteutlåtande påtalat att kultur- och fritidsnämnden inte har ekonomiska möjligheter att betala den förväntade hyreshöjningen om ca. 4,6 mnkr/år, och därför har ett behov om att bli kompenserade för denna.

Samhällsbyggnadsnämnden beslutade 2024-03-21, § 52, att överlämna lokaplaneringsunderlaget avseende renovering och verksamhetsanpassning av B-delen i Idrottshuset till kommunstyrelsen och föreslår kommunstyrelsen att utreda eventuell uppstart av projektering och genomförande. Samhällsbyggnadsnämnden konstaterar att frågan om finansiering och hyreskostnad inte är klar och efterfrågar vidare anvisningar för hur ärendet ska hanteras.

Kommunfullmäktige beslutade 2024-06-19 att avsätta 80 mnkr (totalt anslag 81 mnkr) i investerings- och exploateringsplan 2025-2027 för genomförande av projektet.

En ny detaljplan för sportcentrum och Torpagärdet är under framtagande och planeras ställas ut på granskning under hösten 2024. Arbetet med framtagandet av den nya detaljplanen bör beaktas vid projektering och genomförande.

Kommunstyrelseförvaltningen konstaterar att finansieringen av hyran får hanteras i arbetet med mål- och resursplan 2027-2029.

Fördjupad beskrivning av ärendet

Kultur- och fritidsnämnden gav 2021-10-15, § 52, kultur- och fritidsförvaltningen i uppdrag att utreda Idrottshuset. Efter att förvaltningen genomfört en utredning och behovsbeskrivning (daterad 2022-11-01), beslutades på kultur- och fritidsnämndens sammanträde 2022-11-22, § 75, att ge förvaltningen i uppdrag att starta en fördjupad förstudie.

Kultur- och fritidsförvaltningen bedömde att den tidigare genomförda utredningen och behovsanalysen var gedigen och presenterade sina bedömningar och slutsatser. Kultur- och fritidsnämnden beslutade 2023-02-21, § 29, att starta lokalplanering med inriktningen; entré till Idrottshuset från den västra delen av Sportcentrum; tio omklädningsrum, tillgängliga även från utsidan; två lokaler för kampsport; befintliga brottningslokaler ska vara kvar; bowlinganläggning i källaren; ett utrymme i anknytning till foajén som kan användas till kioskverksamhet för föreningslivet.

Samhällsbyggnadsnämnden överlämnade 2024-03-21, § 52, lokalplaneringsunderlaget avseende renovering och verksamhetsanpassning av B-delen i Idrottshuset till kommunstyrelsen och föreslår kommunstyrelsen att utreda eventuell uppstart av projektering och genomförande. Samhällsbyggnadsnämnden konstaterar också att frågan om finansiering och hyreskostnad inte är klar och efterfrågar vidare anvisningar för hur ärendet ska hanteras.

Lokalplaneringen visar att kultur- och fritidsnämndens efterfrågade lokalfunktioner ryms inom befintlig byggnads skal. Lokalplaneringsutredningen visar också att byggnaden är i mycket dåligt skick och omfattande renovering och ombyggnation krävs för att uppfylla verksamheternas behov, men också för att byggnaden ska fungera och uppfylla brand- och tillgänglighetskrav.

I mål- och resursplan 2024-2026 (KF 2023-06-21, § 105) avsattes 62 mnkr för projektet. I lokalplaneringen som genomförts har framkommit att den budgeten inte är tillräcklig. Den beräknade kostnadens bedöms till 79 mnkr. Totalt blir hyran cirka 7 mnkr/år, och innebär en hyresökning om ca. 4,6 mnkr.

Ärendet gällande lokalplanering har pågått samtidigt som arbetet med mål- och resursplan 2025-2027. Kultur- och fritidsnämnden beslutade 2024-02-20, § 18, i sitt förslag till fastighetsinvesteringar godkänna investering om 81 mnkr för Idrottshuset.

Kultur- och fritidsförvaltningen har i ett tjänsteutlåtande daterat 2024-02-05 uttalat att kultur- och fritidsnämnden inte har ekonomiska möjligheter att klara den hyreshöjning som uppstår vid renovering. Om renovering sker utan tilldelning av medel, så kommer kultur- och fritidsförvaltningen föreslå uppsägning av hyreskontraktet. Kultur- och fritidsförvaltningen påtalar vidare att det inte är önskan om verksamhetsanpassning som genererar den omfattande renoveringen och kostnaden, utan att det är fastighetens skick som är avgörande.

Kommunfullmäktige beslutade 2024-06-19 att avsätta 80 mnkr (totalt anslag 81 mnkr) i investerings- och exploateringsplan 2025-2027 för genomförande av projektet, fördelat enligt 25 mnkr år 2025, 27 mnkr år 2026 och 28 mnkr år 2027.

I relation till projektet är det viktigt att poängtera att en ny detaljplan är under framtagande för sportcentrum och Torpagärdet. Detaljplanen är planerad att ställas ut på granskning under hösten 2024. Arbetet med framtagandet av den nya detaljplanen bör beaktas vid projektering och i arbetet med renovering och verksamhetsanpassning av Idrottshuset. I samrådsskedet har yttrande inkommit från Västra Götalandsregionen om att Idrottshuset har höga kulturhistoriska värden, vilket behöver tas hänsyn till i renoveringen och anpassning av lokalerna. I arbetet bör också hänsyns tas till utvecklingsprogrammet i de delar av renoveringen som påverkar utsidan och utemiljön. Handläggare för lokalplaneringsutredningen har varit i dialog med planarkitekt och stadsarkitekt.

Enligt Riktlinjer för lokalförsörjning (KS 2020-03-25, § 56) ska beslut om att starta projektering och genomförande fattas av kommunstyrelsen. Innan ärendet beslutas i kommunstyrelsen så ska finansieringen av projektet vara klar.

Kommunstyrelseförvaltningen konstaterar att finansieringen av hyran får hanteras i arbetet med mål- och resursplan 2027-2029.

Beredning

- Sammanträdesprotokoll kultur- och fritidsnämnden, 2021-10-15 § 52, ”Utredning om idrottsanläggningarna i Vänersborgs kommun”.
- Sammanträdesprotokoll kultur- och fritidsnämnden, 2022-11-22 § 75, ”Behovsbeskrivning av Idrottshuset”.
- Sammanträdesprotokoll kultur- och fritidsnämnden, 2023-02-21 § 29, ”Beslut om lokalplanering avseende Idrottshuset”.
- Sammanträdesprotokoll kultur- och fritidsnämnden, 2024-02-20 § 18, ”Godkännande av fastighetsinvesteringar mål- och resursplan 2025-2027”.
- Sammanträdesprotokoll samhällsbyggnadsnämnden, 2024-03-21 § 52, ”Lokalplanering B-delen, Idrottshuset”.
- Sammanträdesprotokoll kommunfullmäktige, 2024-06-19, ”Förslag till Mål- och resursplan 2025-2027”.

Underlag

Riktlinjer för lokalförsörjning (kommunstyrelsen 2020-03-25 § 56)

Rapport. Behovsbeskrivning av Idrottshuset, dnr: KUFRN 2022/85

Rapport. Lokalplanering B-delen, Idrottshuset (med bilagor), dnr: SBN 2023/107

Tjänsteutlåtande från Kultur- och fritidsförvaltningen avseende pågående lokalärende Idrottshuset, daterat 2024-02-05

Beslut och handlingar från samhällsbyggnadsnämnden 2024-03-21 § 52

Mål- och resursplan 2025-2027 (kommunfullmäktige 2024-06-19)

Thomas Sannemalm
Ekonomichef

Bilagor

Lokalplanering B-delen, Idrottshuset (samhällsbyggnadsnämnden 2024-03-21 § 52)

Sändlista

Samhällsbyggnadsnämnden
Kultur- och fritidsnämnden

§ 52

Lokalplanering B-delen, Idrottshuset

SBN 2023/107

Beslut

1. Samhällsbyggnadsnämnden överlämnar lokalplaneringsunderlaget avseende renovering och verksamhetsanpassning av B-delen i Idrottshuset till kommunstyrelsen och föreslår kommunstyrelsen att utreda eventuell uppstart av projektering och genomförande.

2. Samhällsbyggnadsnämnden konstaterar att frågan om finansiering och hyreskostnad inte är klar och efterfrågar vidare anvisningar för hur ärendet ska hanteras.

Bilagor

Lokalplanering B-delen Idrottshuset

Informationsritningar 2024-01-16

Sammanfattning av ärendet

I enlighet med dokumentet ”Lokalförsörjning – Riktlinjer” har samhällsbyggnadsförvaltningen utfört lokalplanering gällande verksamhetsanpassning av B-delen på Idrottshuset åt kultur- och fritidsförvaltningen. I samband med det har fastighet och service uppmärksammat stora renoveringsbehov. Lokalplaneringen är en del av lokalförsörjningsprocessen.

Utredningen visar att kultur- och fritidsförvaltningens efterfrågade lokalfunktioner ryms inom befintlig byggnads skal. Vidare visar utredningen att byggnaden är i mycket dåligt skick och omfattande renovering och ombyggnation krävs för att uppfylla verksamheternas behov men också för att byggnaden ska fungera och uppfylla brand- och tillgänglighetskrav.
Det bör byggas till en ny entré, en ny takkonstruktion, bättre hantering av dagvatten, genomgående renovering både invändigt och utvändigt, installation av hissar, ett nytt fläktrum med nya fläkaggregat samt nya installationer för ventilation, rör och el. Fuktskador behöver åtgärdas och troligen krävs sanering av asbest och PCB.

En ny detaljplan för området är under framtagande. Den kan påverka utformningen av byggnaden.

Den tidigare budgeten i mål- och resursplan 2024–2026 på 62 mnkr bedöms inte vara tillräcklig. Den nya beräknade kostnaden bedöms till 79 mnkr och utifrån det blir hyresökning cirka 4,6 mnkr. Totalt blir hyran cirka 7 mnkr/år för Idrottshuset. Komponentavskrivningen är beräknad för 30 år.

Tiden från skisser till färdig byggnad bedöms ta ca 2 år.

Lokalplanering avseende B-delen i Idrottshuset har arbetats fram i samarbete mellan fastighet och service, kultur- och fritidsförvaltningen och miljö- och byggnadsförvaltningen. Projektet finns med i den mål- och resursplan som fastställdes av kommunfullmäktige 2023-06-21.

I anvisning för lokalförsörjning (antagen av kommundirektör 2020-07-01) står att läsa att kommunstyrelsen har att besluta om att starta projektering och genomförande. Det står också att innan ärende om beslut tas i kommunstyrelsen ska finansieringen av projektet vara klar. Parallellt med detta ärende om lokalplanering pågår arbetet med mål- och resursplan 2025-2027. Kultur- och fritidsnämnden har i sitt förslag till fastighetsinvesteringar beslutat att föreslå investering av B-delen, Idrottshuset i enlighet med lokalplaneringens beräkning om 79 mnkr. Vidare har kultur- och fritidsförvaltningen genom ett tjänsteutlåtande påtalat att de inte har möjlighet att betala den förväntade hyreshöjningen, och önskas av kommunfullmäktige bli kompenserade för den hyreshöjning som investeringen innebär. Innan kommunstyrelsens tar beslut om eventuell uppstart av projektering bör denna finansieringsfråga vara löst.

Beslutsunderlag

- Samhällsbyggnadsförvaltningens tjänsteskrivelse, daterad 2024-03-14
- Tjänsteutlåtande från Kultur- och fritidsförvaltningen avseende pågående lokalärende Idrottshuset, daterad 2024-02-05
- B-hallarna_Rapport 2020-11-02 (statusbesiktning)
- B-hallarna fotobilaga fukt 2020-11-02
- B-hallarna Rapport 2020-11-02 (rum för rum)
- Behovsbeskrivning av Idrottshuset, daterad 2022-11-01
- KUFRN beslut 2023-02-21 § 29

Sändlista

Kommunstyrelsen
Kultur- och fritidsnämnden
Samhällsbyggnadsnämnden
Samhällsbyggnadsförvaltningschefens ledningsteam

Tjänsteutlåtande från Kultur- och fritidsförvaltningen avseende pågående lokalärende Idrottshuset

Utifrån genomförd lokalplanering önskar kultur- och fritidsförvaltningen att detta tjänsteutlåtande bifogas samhällsbyggnadsnämndens ärende. Tjänsteutlåtandet har behandlats i kultur- och fritidsnämndens presidium.

Lokalplaneringen visar att Idrottshuset är i behov av omfattande renoveringar. Utöver det sker regelbundna översvämningar i A-hallen vilket har lett till att golv/matta i hallen har blivit bucklig och svår att använda av föreningslivet. De hårdgjorda ytorna runt byggnaden behöver åtgärdas för att undvika framtida översvämningar i både A-hallen och B-paviljongen. Därtill har det framkommit att Idrottshuset bedöms ha ett arkitektoniskt kulturhistoriskt värde och eventuell renovering/ombyggnation kan därmed försvåras.

Kultur- och fritidsnämnden har lyft ärendet om Idrottshuset av två skäl, eftersatt underhåll samt verksamhetsanpassning. Utifrån ovanstående vill kultur- och fritidsförvaltningen poängtera att verksamhetsanpassningsfrågan är sekundär och bör inte vara styrande i beslut om hur ärendet ska gå vidare.

Den primära frågan avser fastighetens skick. På grund av eftersatt underhåll är ett omklädningsrum stängt och inom en överskådlig framtid kommer kultur- och fritidsnämnden inte längre att kunna hyra den, då risken finns att den inte kan nyttjas av föreningslivet, skolan eller privata hyresgäster längre. För att lokalerna ska kunna användas behövs den omfattande renovering som beskrivs i lokalplaneringen.

Dock har kultur- och fritidsnämnden inga ekonomiska möjligheter att klara den hyreshöjning som uppstår vid renovering. Beslut om renovering behöver därför gå hand i hand med beslut om driftsmedel, dvs hyreshöjningen. Om renovering sker utan tilldelning av medel, så kommer kultur- och fritidsförvaltningen föreslå uppsägning av hyreskontraktet.

Kultur- och fritidsförvaltningen vill påtala att det inte är önskan om verksamhetsanpassning som genererar den omfattande renoveringen och kostnaden. Det är fastighetens skick som är avgörande och det är en fråga för sam-

Kultur- och fritidsnämnden

Postadress	Besöksadress	Telefon	Telefax	E-post	Hemsida
462 85 Vänersborg	Vänerparken 15	0521-72 24 37	0521-72 13 70	kulturfritid@vanersborg.se	www.vanersborg.se

hällsbyggnadsnämnden att bedöma huruvida man ska gå vidare med ärendet eller ej. Verksamhetsanpassningen i sig är inte värd den hyresökning som kultur- och fritidsnämnden kommer behöva hantera.

Anna Svensson
Förvaltningschef
Kultur- och fritidsförvaltningen

Vänersborgs kommun
Samhällsbyggnadsnämnden

RAPPORT

2024-xx-xx

Dnr: 2023/107

Handläggare
Linnea Hedmark
linnea.hedmark@vanersborg.se

Mottagare
Kommunstyrelsen

Lokalplanering B-delen, Idrottshuset

Sammanfattning av rapporten

Kultur- och fritidsnämnden föreslog samhällsbyggnadsnämnden att starta lokalplanering för invändig renovering av idrottshusets B-del, i enlighet med rapporten Behovsinventering av Idrottshuset daterad 2022-11-01.

Målet för lokalplaneringen är att tillhandahålla ett beslutsunderlag till kommunstyrelsen för beslut om projektering och genomförande. Lokalplaneringen ska tydliggöra dimensionering och funktioner av lokaler, klargöra tidplan för projektet, redovisa flexibilitet och koncernnytta samt föreslå preliminär hyreskostnad och preliminär investering.

Lokalplaneringen har tagits fram i samarbete mellan kultur- och fritidsförvaltningen och samhällsbyggnadsförvaltningen.

År 2020 påbörjades en projektering för renovering där en statusbesiktning och miljöutredning togs fram. Dessa rapporter ligger bland annat till grund för detta dokument.

Utredningen visar att Kultur- och fritidsförvaltningens efterfrågade lokalfunktioner ryms inom befintlig byggnads skal. Det finns yta över i delen för omklädningsrum, det kan till exempel användas till ytterligare fler omklädningsrum, bastu och förråd.

Vidare visar utredningen att byggnaden är i mycket dåligt skick och omfattande renovering och ombyggnation krävs för att uppfylla verksamheternas behov men också för att byggnaden ska fungera och uppfylla brand- och tillgänglighetskrav.

Det behövs byggas till en ny entré, en ny takkonstruktion, bättre hantering av dagvatten, genomgående renovering både invändigt och utvändigt, installation av hissar, ett nytt fläktrum med nya fläkaggregat samt nya installationer för ventilation, rör och el.

Fuktskador behöver åtgärdas och troligen krävs sanering av asbest och PCB.

En ny detaljplan för området är under framtagande som troligen kommer tillåta att idrottshuset byggs till.

Lokalerna kommer vara flexibla på så sätt att de passar många olika idrotter. Lokalerna kan nyttjas till både skolundervisning, föreningsliv och tävlingar. Byggnaden kan nyttjas både dag- och kvällstid och av människor i mycket varierande åldrar.

Under renoveringen av idrottshuset kommer skola och de föreningar som nyttjar B-delen att bli påverkade. Det krävs tillfälliga lokaler för utövande och omklädning.

Den tidigare budgeten på 60 mn kr bedöms inte vara tillräcklig. Den nya beräknade kostnaden på 79 mn kr motsvarar näst intill kostnaden för nyproduktion om man jämför kvadratmeterpriser. Nyproduktion av B-delen skulle dock kräva en större budget för rivning av befintligt, tillfälliga ersättningslokaler under längre tid etcetera Med tanke på de möjligheter en ny detaljplan ger, bör man överväga nyproduktion då det även kan ge mervärde för verksamheten att inte begränsas av nuvarande byggnads utformning. Dock

ska man också beakta våra klimat- och miljömål där renovering och ombyggnation av befintlig byggnad är ett mer gynnsamt alternativ.

Projektet beräknas ta drygt 2 år att genomföra.

Magnus Nordin
er a t c
Kultur- och fritidsförvaltningen

Hans Larsson
Verksamhetschef
Samhällsbyggnadsförvaltningen

Innehållsförteckning

1 UPPDRAG 5
1.1 UPPDRAGSBESKRIVNING 5
1.2 MÅL OCH SYFTE 5
1.3 BERÖRDA PARTER 5
1.4 AVGRÄNSNING 6
1.5 UNDERLAG 6
1.6 METOD 6
2 UTREDNING 7
2.1 BAKGRUND 7
2.2 VERKSAMHETSBEHOV 7
2.3 LOKALPROGRAM 9
2.3.1 Kravspecifikation 9
2.3.2 Lokalfunktioner 10
2.4 BYGGNADENS NUVARANDE SKICK 11
2.5 ÅTGÄRDER 13
2.6 OMRÅDETS DETALJPLAN 14
2.7 FLEXIBILITET OCH KONCERNNYTTA 15
2.7.1 Flexibilitet 15
2.7.2 Koncernnytta 15
2.8 EKONOMI 15
2.8.1 Investering 15
2.8.2 Verksamhetens driftkostnader 16
2.9 TIDPLAN 16
2.10 RISKER 17
3 RESULTAT OCH SLUTSATSER 18
4 BILAGOR 19

1 Uppdrag

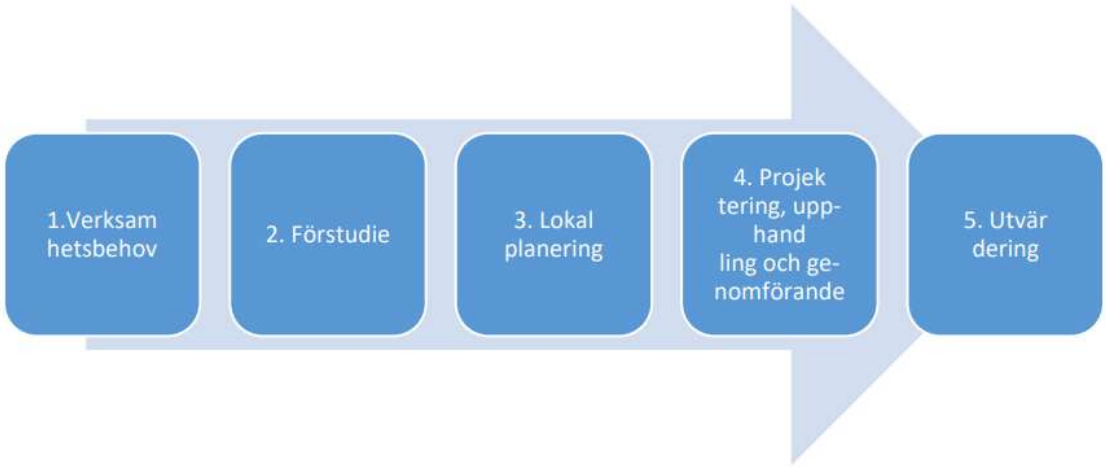
1.1 Uppdragsbeskrivning

Enligt riktlinjer för lokalförsörjning ska en lokalplanering upprättas som ett underlag till kommunstyrelsens beslut om projektering och genomförande. Kultur- och fritidsnämnden föreslog samhällsbyggnadsnämnden att starta lokalplanering för invändig renovering av idrottshusets B-del, i enlighet med rapporten Behovsinventering av Idrottshuset daterad 2022-11-01, vid sammanträdet 2023-02-21, §29.

1.2 Mål och syfte

Målet för lokalplaneringen är att tillhandahålla ett beslutsunderlag till kommunstyrelsen för beslut om projektering och genomförande. Lokalplaneringen ska tydliggöra dimensionering och funktioner av lokaler, klargöra tidplan för projektet, redovisa flexibilitet och koncernnytta samt föreslå preliminär hyreskostnad och preliminär investering.

Syftet med lokalplaneringen är att ge förutsättningar för att skapa ändamålsenliga och hållbara lokaler för verksamheterna över tid, samtidigt som kommunens resurser ska användas effektivt och hållbart.

Vänersborgs kommuns lokalanskaffningsprocess utifrån kommunens riktlinjer för lokalförsörjning.

1.3 Berörda parter

Lokalplaneringen har tagits fram i samarbete mellan kultur- och fritidsförvaltningen och samhällsbyggnadsförvaltningen. Utöver nämnda förvaltningar berörs även de idrottsföreningar som idag hyr lokalerna.

1.4 Avgränsning

Denna utredning beskriver enbart idrottshuset och främst B-delen.
Lokalplaneringen redovisar främst för vilka funktioner B-delen ska ha. Fullständiga handlingar tas fram under nästa steg, i projekteringsarbetet.

1.5 Underlag

Sammanträdesprotokoll kultur- och fritidsnämnden 2023-02-21, §29.

Behovsbeskrivning av idrottshuset, KUFRN 2022/85.

B-hallarna_Rapport 2020-11-02 (statusbesiktning).pdf

B-hallarna fotobilaga fukt 2020-11-02.pdf

B-hallarna Rapport 2020-11-02 (rum för rum).pdf

Sportcentrum hus B_brandskyddskisser_201208.pdf

Sammanställning av föreningsdialog om lokalplanering av Idrottshusets B-paviljong

1.6 Metod

Lokalplaneringen har upprättats i samarbete mellan kultur- och fritidsförvaltningen och samhällsbyggnadsförvaltningen via mailkontakt och samtal, samt genom informationsinhämtning från ovanstående underlagsdokument.

År 2020 påbörjades en projektering för renovering av B-delen i Idrottshuset. Flertalet dokument togs fram med hjälp av konsulter inom arkitektur, VVS, el och brand. Det gjordes även en statusbesiktning och miljöutredning med hjälp av en byggskadetekniker. Dessa rapporter ligger bland annat till grund för detta dokument.

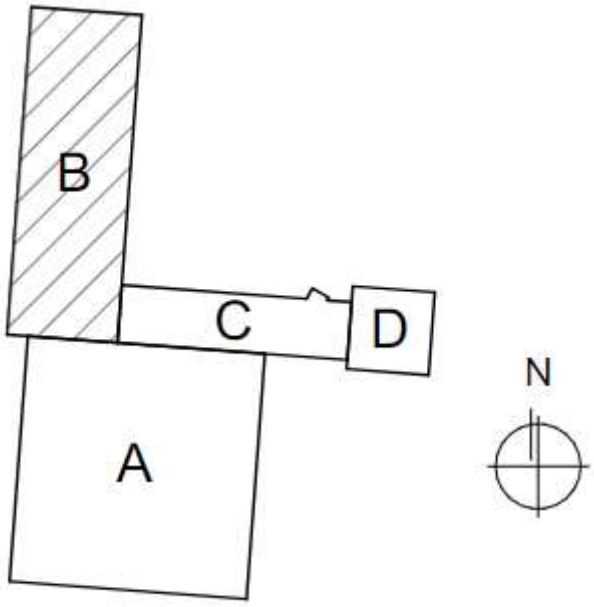
Samtal har förts med kommunens stads- och planarkitekter angående förändringar av detaljplanen samt placering av ny entré.

2 Utredning

Utredningen inleds med bakgrund och en beskrivning av de verksamhetsbehov som finns i B-delen idag. Därefter beskrivs vad det är som behövs förändras för att skapa ändamålsenliga lokaler, både utifrån Kultur- och fritidsförvaltningen och Fastighet och service behov. Lokalernas nuvarande skick samt behov av åtgärder redovisas. Därefter utvärderas detta med avseende på nytta, ekonomi, tidplan och risker.

2.1 Bakgrund

Idrottshuset uppfördes år 1964 och sågs då som en unik satsning i Sverige. Huvudsyftet vid idrottshusets uppförande var att åstadkomma ett samlat centrum för idrottsanläggningar. Man ville skapa samverkan mellan föreningar i området.
Byggnaden delas upp i A-, B-, C- och D-del över fyra våningsplan.
A-delen består av A-hallen (40x20 m) med läktare och rymmer ca 2100 åskådare. A-hallen är utrustad för handboll, innebandy, badminton och volleyboll. B-delen består bland annat av verkstad, fläktrum, bowling med servering, foajé, brottningslokaler, två gymnastikhallar á ca 200 kvm (B-hallarna) samt åtta omklädningsrum och diverse förråd. C-delen består av foajé, förråd och toaletter. D-delen inrymmer främst kontor.

Orienteringsfigur visar idrottshuset.

2.2 Verksamhetsbehov

I tidigare utredning har man pekat ut värden att beakta i användningen av lokalerna;
• Bredd i idrottsutbud.
• Möjliggöra tävlingsidrott.
• Att värna om både flickors och pojkars idrottsintressen.
• God integration med A-delen.

• Att lokalerna i sin sammansättning och funktion kan bidra till ökad integration ur ett samhällsperspektiv.

Mer konkret har följande inriktning önskats:

• En ny entré till Idrottshuset från väster.
• Tio omklädningsrum, enkelt tillgängliga från utomhusplaner etcetera Speciell vikt ska läggas på hygienutrymmen utifrån de särskilda behov som finns.
• Två lokaler för kampsport
• Befintliga brottnings- och bowlinglokaler ska vara kvar.
• Caféverksamhet i anknytning till foajén

Idrottshuset har en huvudentré med tillgång till hiss på östra sidan av byggnaden, men många besökare kommer till Idrottshuset från väster. Entrén anses då ligga på fel sida och i stället för att gå en omväg runt huset, nyttjas en brandtrappa upp till en utrymningsdörr på västra sidan. Det finns därmed behov av en ny entré till B-delens västra sida.

Brandtrappan på västra sidan som används som entré.

Det finns sju stora och två mindre omklädningsrum samt ytterligare fem små omklädningsrum för lärare/domare i B-delen. Dessa nyttjas av besökare av A- och B-hallarna men även av de som utövar idrott utomhus på området. Idag finns det behov av åtta stora omklädningsrum och två små omklädningsrum för lärare/domare. Möjligheten att nå omklädningsrum från byggnadens västra sida saknas.

B-hallarna nyttjas till stor del till innebandy, badminton och även en del till kampsport. Till boll- och racketsporter finns goda möjligheter att nyttja andra hallar inom kommunen. I bedömningen om vilken verksamhet som ska kunna bedrivas i en

renoverad B-del har kultur- och fritidsförvaltningen inriktat sig på främst kampsporter. Kampsportsföreningarna har idag en bred och stor verksamhet men saknar möjlighet att hyra kommunala lokaler i tillräcklig utsträckning. Valet att satsa på kampsport stärks av de värderingar som pekats ut: att värna om både pojkars och flickors idrott samt att lokalerna i sin sammansättning kan bidra till ökad integration ur ett samhällsperspektiv. Kultur- och fritidsförvaltningen har sett att kampsport har utövare av båda könen samt att det finns en större del utlandsfödda utövare, där idrott kan bidra till integration i samhället.

Brottningslokalerna på plan 3 hyrs av föreningen Vänersborgsbrottarna. Lokalerna anses vara funktionsdugliga då det finns två brottningsmattor, men det finns dock behov av ytskiktsrenovering.

Bowlinglokalerna håller tävlingsnivå med avseende på storlek och nyttjas i hög grad av bowlingklubben IF Änglarna, men också av privatpersoner som bowlar och besöker serveringsdelen som hör till bowlinglokalerna.
Bowlinglokalerna anses vara funktionsdugliga, men det finns dock behov av renovering då lokalerna är slitna och fuktskadade. Bowlingklubben har önskat att entrén byggs om för bättre tillgänglighet.

Det finns en kioskverksamhet i foajén på entréplan som drivs av innebandyklubben. Placeringen anses vara bra; kiosken är lättillgänglig från både A- och B-hallarna. Dock är kiosken uppbyggd provisoriskt och gör det inte möjligt att uppfylla kraven på livsmedelshantering. Det finns ett behov av ett litet kök där man kan tillaga till exempel korv och hamburgare.

2.3 Lokalprogram

Lokalprogrammet beskriver först verksamhetens syfte och innehåll, sedan kommer ett avsnitt som allmänt beskriver hur lokalerna behöver upprustas.

2.3.1 Kravspecifikation

Generellt gäller att lokaler ska minst uppfylla de krav enligt de byggnadsregler som finns. Lokalerna ska vara väl ventilerade. Material till tak, väggar och golv ska väljas så att ytskikt är lättstädade och miljövänliga. Lokalerna behöver även vara tillgängliga och inkluderande.

Utöver verksamheternas behov finns även behov av lokaler för lokalvård, utökade fläktrum och hiss. Detta för att lokalerna ska fungera för verksamheten och följa de lagkrav som finns på byggnader.

Typ av lokaler efter ombyggnad samt storlek:

- 1 ny entré med hiss = 25 kvm (tillkommande byggnadsyta)
- 3 omklädningsrum á ca 40 kvm = 80 kvm
- 5 omklädningsrum á ca 35 kvm = 210 kvm
- 2 omklädningsrum lärare/domare (inkl. RWC/D) á ca 16 kvm = 32 kvm

- 1 RWC = 5 kvm
- 2 hallar för brottning, storlek likt befintligt
- 2 hallar för övrig kampsport inkl. förråd = ca 400 kvm
- Bowlinghall, storlek likt befintligt
- Café/kiosk, storlek likt befintligt
- Lokalvård, utökas på plan 3= 18 kvm
- Hiss till bowling
- Nytt fläktrum på tak/vind med trappa från plan 3 (tillkommande byggnadsyta).

2.3.2 Lokalfunktioner

Lokalerna ska vara inkluderande och tillgängliga för alla, detta betyder att hiss och ledstråk behövs. Lokalerna ska vara flexibla för att möta olika behov som skolundervisning och förenings- och tävlingsverksamhet, detta för att få en hög nyttjandegrad av lokalerna. Lokalerna behöver vara ändamålsenliga och hållbara över tid.

B-delens lokaler nyttjas i hög grad av barn. Från och med januari 2020 är Barnkonventionen svensk lag vilket betyder att vid alla beslut som rör barn ska i första hand beaktas det som bedöms vara barnets bästa. Det är därmed viktigt att tillgodose att lokalerna blir trygga och säkra.

Utöver detta bör lokalerna uppfylla följande funktioner:

2.3.2.1 Ny entré

- Placeras på B-delens västra sida för att möjliggöra enkel åtkomst till omklädningsrum.
- Inkluderande och lättillgänglig från marknivå.
- Välkomnande och tydlig.
- Befintligt staket och grind anpassas mot den nya entrén.

2.3.2.2 Omklädningsrum

- Tillgängliga och inkluderande, gäller även toalett i omklädningsrum.
- Hög integritet i omklädningsrum och hygienutrymmen med möjlighet att byta om och duscha enskilt.
- God arbetsmiljö och hög säkerhet för de som vistas i lokalerna.
- Hög städbarhet i alla utrymmen.
- Tre duschar/omklädningsrum (Undantaget omklädningsrum för lärare/domare där det ska vara en dusch).
- Gärna parvis öppningsbara mellan så att samma lag/grupp kan nyttja två omklädningsrum ihop (gäller omklädningsrum 35–40 kvm stora).
- Omklädningsrum utan skåp.

2.3.2.3 Brottningslokaler

- Lokalerna planeras med möjlighet till teoretisk undervisning
- Förberedda för den tekniska utrustning som behövs i både tränings- och tävlingsverksamhet.

2.3.2.4 Övrig kampsport

- Två salar á 150–200 kvm
- Minst 3–4 m takhöjd.
- Angränsande förråd för säker och effektiv förvaring av redskap och utrustning.
- Golvunderlag av tunn (2,5–3 cm) respektive tjock (4–5 cm) kampsportsmatta. Även underliggande golv bör ha viss svikt.
- Lokalerna planeras med möjlighet till teoretisk undervisning
- Förberedda för den tekniska utrustning som behövs i både tränings- och tävlingsverksamhet.

2.3.2.5 Bowlinglokaler

- Önskemål om en tillgänglighetsanpassad entré på framsidan, likt den som idag finns på baksidan av byggnaden.
- Förbereda för den tekniska utrustning som behövs i både tränings- och tävlingsverksamhet.

2.3.2.6 Café/kiosk

- Köksdel för enklare matlagning, korv, hamburgare etcetera
- Låsbar jalusi som förhindrar obehöriga att komma in i köksdelen.
- God arbetsmiljö för de som vistas i lokalerna.
- Hög städbarhet i alla utrymmen.
- Uppfyller krav för livsmedelshantering för enkelt café.
- Köksbänkar med diskho, tvättställ och låsbara skåp.
- Eventuellt sittplatser

2.4 Byggnadens nuvarande skick

Idrottshusets A- C- och D-del bedöms i nuläget inte ha behov av renovering på samma sätt som B-delen har. Dock påverkar de olika byggnadsdelarna varandra då de sitter ihop och har gemensamma system och installationer med B-delen.

B-delen har en bruttoarea på 3440 kvm fördelat på fyra våningar. Grundkonstruktionen består av en betongplatta, fasaden består av tegel och plåt, taket är låglutande med takpapp, stommen är av trä och betong. Värmekällan är fjärrvärme och ventilationen är mekanisk till- och frånluft. Fönster på västra fasaden är utbytta år 2014, i övrigt har inga större renoveringar gjorts sedan byggnaden uppfördes för 60 år sedan.

Enligt utredning *B-hallarna_Rapport 2020-11-01* har det konstaterats att B-delen har ett mycket stort renoveringsbehov.

Utvändigt har man påträffat att det finns skador runt flera avloppsluftare där gjutjärnsrören är väldigt rostiga. Takpappen bedöms vara i relativt gott skick. Det finns skador i plåten runt fläktrummen och man misstänker läckage i vissa takluckor då de är i väldigt dåligt skick. Man ser ett behov av att byta ut avloppsluftare, takluckor och plåt runt fläktrum så snart som möjligt. Byggnaden har invändig takavvattning och det innebär risk för svårupptäckta läckage i invändiga stuprör eller kondens på invändiga rör.

Sockeln, framför allt mot väster, är i dåligt skick. Sockeln är dessutom för låg för att uppfylla dagens branschstandard.

Tegelfasaden mot norr är i dåligt skick.

Kraftig nederbörd har lett till stora problem med översvämningar i A-hallen. Orsaken bör vara kombinationen av den stora mängd hårdgjorda ytor runt idrottshuset samtidigt som VA-systemet, som ska ta hand om dagvattnet, är underdimensionerat. Hösten 2022 försökte man hindra fler översvämningar genom att asfaltera en mindre vall framför nedfart och trappnedgångar. Detta kan hindra en del vatten men problemet med underdimensionerat VA-system, och därmed risken för fler översvämningar kvarstår.
I den mindre källaren under verkstaden (plan 0) tränger vatten in, det är tydliga vattenskador på väggar, saltutfällningar och rostiga avloppsrör.

I den stora källaren (plan 1) är det förhöjda fuktindikationer på ytterväggar, golv, innerväggar samt läckage av vatten vid fönster. Fönster är även otäta i avseende på luftläckage. Omklädning- och duschrum är kraftigt vattenskadade med svampangrepp. Bowlinglokalerna är slitna, undertak har vattenskador samt att avloppsrör läcker.

Ytterväggar på plan 2 är ej lufttäta, har fuktskador och mikrobiell påväxt. I B-hallarna är ytskikten slitna, det finns fuktskador i taket och man ser att det runnit vatten längs väggar.

På plan 3 förekommer vattenläckage vid dörr- och fönsterparti i yttervägg mot norr och öster.

Invändigt kan man i flera rum uppleva en mikrobiell/unken lukt i byggnaden, samt luftotätheter och missfärgningar i utfackningsväggar. Förhöjda fuktindikationer har påvisats i golv och väggar. Det finns spår av läckage i gymnastiksalarna, dock kan de ha uppkommit innan yttertaket lades om.

Omklädningsrummen anses vara i akut behov av renovering. Ett omklädningsrum är stängt på grund av vattenskada. På grund av undermåligt VS-system har stopp i WC och duschrum inträffat, vilket lett till översvämningar i omklädningsrummen. Omklädning och duschande sker idag öppet, eller inte alls, då omklädningsrummen och WC är i så pass dåligt skick och vid toalettbesök är insynsskydd och ljudisolering ofullständig, vilket inkräktar på den personliga integriteten. Det undermåliga skicket på omklädningsrum och hygienutrymmen försvårar en effektiv lokalvård.

Ventilationen i lokalerna är bristfällig och är i behov av totalt utbyte.

B-delen uppfyller inte dagens brandkrav då utrymningsvägar är allt för långa.

2.5 Åtgärder

Större delar av B-delens ytskikt (golv, skivmaterial, kakel, undertak etcetera) och dörrar behöver rivas ut och ersättas av nya. Samtliga våtutrymmen behöver renoveras enligt dagens gällande branschregler.

Hela det befintliga avloppsystemet behöver bytas ut.

Omklädningsrummen behöver ändrad planlösning för att dels uppfylla brandkrav angående utrymningsvägar dels även för att möjliggöra avskilda dusch- och omklädningsrum för att upprätthålla den personliga integriteten. För att uppfylla dagens brandkrav krävs utöver kortare utrymningsvägar från omklädningsrum även en utrymningstrappa från nuvarande brottningslokalerna på våning 3.

På grund av riskerna med dold takavvattning bör man bygga om det till utvändig takavvattning, då konsekvenserna av läckage är mycket allvarliga. En annan takkonstruktion (typ sadeltak eller låglutande) med utvändig takavvattning är att föredra. Om inte nytt tak byggs, behövs avloppsluftare, plåt runt fläktrum samt takluckor bytas ut. Beroende på eventuella takläckage kan även delar av befintlig takkonstruktionen behöva bytas ut.

Den undermåliga ventilationen i lokalerna kräver nya ventilationsaggregat med utökade utrymmen för fläktrum. Om taket byggs om till sadeltak föreslås att nytt ventilationsaggregat placeras uppe på vinden.

För att nå kommunens mål, ”År 2025 ska 100 procent av bränslen som används för el och uppvärmning i kommunala fastigheter vara fossilfria” samt ” Till 2030 ska 5 % av det egna elbehovet täckas med elproduktion med egna solceller” från *”Strategi för ett fossilfritt Vänersborg 2030 – transporter, el och uppvärmning”,* bör man agera förebild genom att installera solceller på taket.

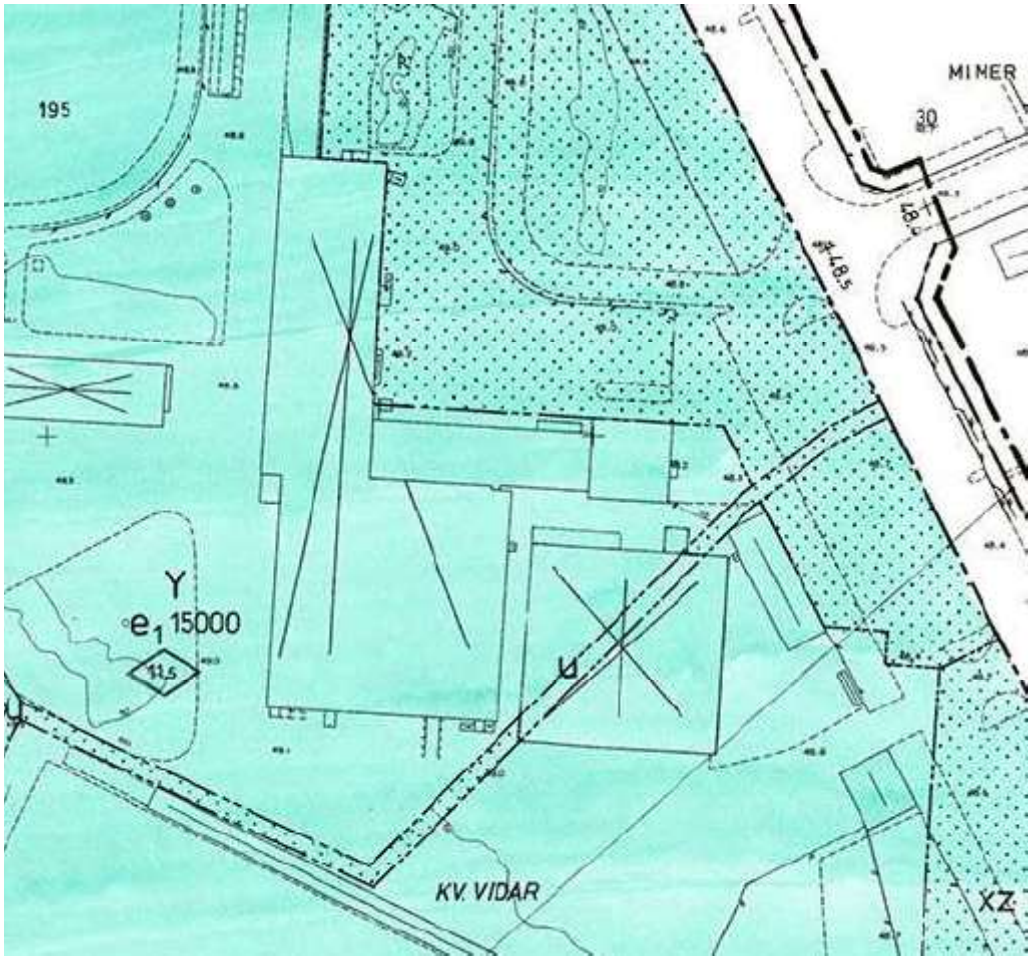
Fuktskador på ytterväggar åtgärdas genom att tegelfogar ses över, fönster och dörrar byts ut och kompletteras med plåtinklädnader och luftläckage åtgärdas.

Marken runt byggnaden bör sänkas så att en sockelhöjd på 30 cm uppnås, dränering och dagvattenrör är i stort behov av att bytas ut då det idag är underdimensionerat. Dräneringsrännor bör placeras vid ramper till lägre delar för att förhindra att vatten rinner ner mot huset.
Källarens utvändiga fuktskydd behöver göras om i sin helhet.
Enligt rapport finns misstankar om asbest och PCB i byggnaden. Vid förekommande av farliga ämnen, exempelvis asbest och PCB, måste utrymmen saneras. När byggnaden uppfördes var detta vanligt förekommande i byggmaterial och man kan misstänka att det därför krävs omfattande sanering.

2.6 Områdets detaljplan

Idrottshuset är beläget inom Kv. Vidar där *detaljplan 358 Sportcentrum mm* gäller. En invändig renovering av idrottshuset påverkas ej av detaljplanen. En ny detaljplan för området är under framtagande och det finns därför möjlighet att utöka byggrätten. Den nya detaljplanen kommer troligen inbjuda till en ny entré till sportcentrumområdet från Edsvägen i väster. Ser man till områdets helhet och framtid förstärks behovet av en tillgänglig och inbjudande entré på västra sidan av Idrottshuset.

Skulle det i stället bli aktuellt med rivning och nybyggnation av idrottshusets B-del, försvåras utformningen av en ny byggnad av den nu gällande detaljplanen då det finns mark som ej får bebyggas (prickad), intill idrottshusets norra och östra sida.
Om en nybyggnation av idrottshusets B-del blir aktuell måste man ta hänsyn till vad den nya detaljplanen tillåter i form av byggnadshöjd, byggnadsarea etcetera.

Del av detaljplan visar idrottshusets nuvarande utseende mm.

2.7 Flexibilitet och koncernnytta

2.7.1 Flexibilitet

Med flexibilitet avses både omställbarhet till annan verksamhet och möjligheter till att anpassa lokalerna till ett minskat eller utökat behov av platser.

Enligt lokalförsörjningspolicyn ska lokaleffektivitet och flexibilitet prioriteras. Lokaler ska, så långt det är möjligt, samnyttjas av flera verksamheter.

B-hallarna passar idag flertalet olika typer av idrott, exempelvis bollsporter, gymnastik och racketsporter. Efter en renovering kommer B-hallarna vara mer begränsade i flexibilitet men mer ändamålsenliga för flertalet olika kampsporter, på olika nivåer inom både förenings- och tävlingsverksamhet.

Omklädningsrummen bör efter renovering, som innan, kunna nyttjas av skola, föreningar och till tävlingsverksamhet. Med omklädningsrum som är öppningsbara sinsemellan kan det bidra till flexibilitet av antalet platser.

Lokalerna ska fungera under både dag- och kvällstid och i alla åldrar från små barn till äldre vuxna.

2.7.2 Koncernnytta

Med koncernnytta avses hur renoveringen kommer kommunen som organisation till gagn. För att bedöma nyttan för organisationen kan renoveringen ställas i relation till hur den bidrar till syftet med lokalförsörjningen och relevanta mål.

Syftet med lokalplaneringen är att ge förutsättningar för att skapa ändamålsenliga lokaler för verksamheterna, samtidigt som kommunens resurser ska användas effektivt och hållbart.

Under renoveringen av idrottshuset kommer de föreningar som nyttjar B-hallarna och brottarlokalerna att hänvisas till andra lokaler. Bowlingklubben (föreningen IF Änglarna) kommer man inte kunna lösa tillfälliga lokaler till utan de får under en del av renoveringsperioden hänvisas till närliggande kommuners anläggningar.

Då verksamheten i A-hallen och utomhusidrott kommer pågå som vanligt under renoveringen av B-delen krävs tillfälliga omklädningsrum. Detta kan lösas genom att hyra fristående moduler med omklädningsplatser och duschar.

2.8 Ekonomi

I avsnittet behandlas en preliminär kalkyl över investeringskostnaden samt en preliminär kalkyl över fastighetens driftskostnader.

2.8.1 Investering

Renovering av B-delen uppskattades tidigare med hjälp av referensvärden kosta cirka 60 mn kr.

I mål- och resursplanen är det angivet att det totala anslaget för åren 2024–2026 är 61 mn kr.

Med mer specificerade behov av åtgärder bedöms en mer korrekt kalkyl för renovering och ombyggnation av B-delen vara cirka 79 mn kr.

Kostnader för solceller är ej inräknade i kalkylen.

Kostnad för hyra av tillfälliga omklädningsrum och duschar i form av moduler är inte inräknade i kalkylen. Hyra av fem moduler under hela byggtiden uppskattas till cirka 650 000 kr.

Intäktskravet för hela Idrottshuset är 460 000 kr, utfallet för år 2023 är 497 000 kr.

2023 års nettobudget för Idrottshuset är 2 907 000 kr.

2.8.2 Verksamhetens driftkostnader

Utifrån en budget på 79 mn kr blir hyresökning cirka 4,6 mn kr, dvs totalt blir hyran cirka 7 mn kr/år.

Komponentavskrivningen är beräknad för 30 år

Kostnad för personal, lokalvård och vaktmästeri ingår ej i denna beräkning.

2.9 Tidplan

Från och med de politiska besluten tas uppskattas följande tidplan:

Skisser 3 veckor

Projektering 12 veckor

Bygglov 10 veckor

Kommunala beslut 4 veckor

Upphandling 6 veckor

Kommunala beslut 4 veckor

Tilldelningsbeslut vinner laga kraft 2 veckor

Utflyttning för verksamhet 5 veckor

Byggtid 64 veckor

Besiktning och slutbesked 5 veckor

Totalt 115 veckor ≈ 2 år och 2 månader

2.10 Risker

Verksamhet kommer att pågå i A-delen i idrottshuset, utomhus samt i tillfälliga omklädnings- och dusch-moduler i nära anslutning till idrottshuset under hela byggtiden. Detta innebär risker som projektledare måste ta i beaktning under projekterings- och utförandefasen av projektet.

Med tanke på byggnadens uppförandeår finns det troligen skadliga ämnen som PCB och asbest. Asbest kan finnas i bland annat plastmattor, mattlim, kakelfix, fog, undertak, ventilationsanläggningar, rörisolering och fönsterkitt mm. Detta måste saneras oavsett om byggnaden renoveras eller rivs.

Under renovering och ombyggnation av äldre byggnader finns en hög risk att oförutsedda händelser uppstår, detta kan påverka tid och budget negativt.

3 Resultat och slutsatser

Kultur- och fritidsförvaltningens efterfrågade lokalfunktioner ryms inom befintlig byggnads skal. Det finns yta över i delen för omklädningsrum, det kan till exempel användas till ytterligare fler omklädningsrum, bastu och förråd.

Byggnaden är i mycket dåligt skick och omfattande renovering och ombyggnation krävs för att uppfylla verksamheternas behov men också för att byggnaden ska fungera och uppfylla brand- och tillgänglighetskrav.

Det behövs byggas till en ny entré, en ny takkonstruktion, bättre hantering av dagvatten, renovering både invändigt och utvändigt, installation av hissar, ett nytt fläktrum med nya fläkaggregat samt nya installationer för ventilation, rör och el.

Fuktskador behöver åtgärdas och troligen krävs sanering av asbest och PCB.

Den tidigare budgeten på 60 mn kr bedöms inte vara tillräcklig. Den nya beräknade kostnaden på 79 mn kr motsvarar näst intill kostnaden för nyproduktion om man jämför kvadratmeterpriser. Nyproduktion av B-delen skulle dock kräva en större budget för rivning av befintligt, tillfälliga ersättningslokaler under längre tid etcetera Med tanke på de möjligheter en ny detaljplan ger, bör man överväga nyproduktion då det även kan ge mervärde för verksamheten att inte begränsas av nuvarande byggnads utformning. Dock ska man också beakta våra klimat- och miljömål där renovering och ombyggnation av befintlig byggnad är ett mer gynnsamt alternativ.

4 Bilagor

Bilaga: Informationsritningar 2024-01-16

Bilaga: B-hallarna_Rapport 2020-11-02 (statusbesiktning).pdf

Bilaga: B-hallarna fotobilaga fukt 2020-11-02.pdf

Bilaga: B-hallarna Rapport 2020-11-02 (rum för rum).pdf

”Vänersborgs kommun – attraktiv och hållbar i alla delar, hela livet”

	NOBAB Nordisk Byggskadeutredning	**Besöksdatum** 2020-09-08 & 09 **Rapportdatum** 2020-11-01	Bilaga **NR. 1**
			Proj. Nr

Kund	Vänersborgs kommun
Projekt	Sportcentrum, B-hallarna
Adress	Brättevägen, 462 35 Vänersborg
Kontaktperson	Thomas Johnsson, 0521-722511, thomas.johnsson@vanersborg.se
Uppdrag	Fukt och Miljöinventering
Närvarande vid besök	Ebbe och Linus, NOBAB

Sportcentrum, B-hallarna

Redovisning anmärkningar rum för rum

Flygbild över byggnaden. Aktuell del markerad

Nordisk Byggskadeutredning i GBG AB
Säte: Sannum 420,
449 90 Nol.
reg. Nr 556545- 3171
www.nobab.com

Besöksadress:
Dagjämningsgatan 10
415 09 Göteborg

Telefon
0709-734 990 Jim
0709-734 994 Ebbe
031 – 46 37 51 Kontor

Bakgrund

Inför kommande renovering av byggnaden önskar Vänersborgs kommun hjälp av oss på Nordisk Byggskadeutredning av utföra Fukt- och Miljöinventering av aktuella delar av byggnaden.

Iakttagelser

Invändigt

Källare

Korridor 4:
Golvet är belagt med platsgjuten terrazzo.
90-110 skaldelar golv.
100-120 skaldelar på nederdel tegelvägg mot blå rum 20
Mindre nedpendlat undertak vid dörr mot rum 17.
Fuktskador socklar.
1st radiator, har lossnat från vägg. Radiatorrör i golv.
Målat betongtak.
Nyare belysning.

Rum 17 förråd
Låst, ingen nyckel som passar

Rum 18 förråd
Låst

Rum 19 förråd
Låst

Rum 20 förråd
Låst

Rum 21 wc
Låst

Rum 22 förråd
Låst

Rum 23 wc
Låst

Rum 24 kapprum
90-110 skaldelar golv.
100-120 skaldelar på nederdel tegelvägg

Nordisk Byggskadeutredning i GBG AB
Säte: Sannum 420,
449 90 Nol.
reg. Nr 556545- 3171
www.nobab.com

Besöksadress:
Dagjämningsgatan 10
415 09 Göteborg

Telefon
0709-734 990 Jim
0709-734 994 Ebbe
031 – 46 37 51 Kontor

Rum 25 wc
Låst

Rum 26 Tvätt
Låst

Rum 27
Finns ej

Rum 28 dusch
Äldre klinker (1m2) och äldre kakel (5,5 m2)
Nedpendlat undertak av plåt.

Rum 29a pentry
Golvet är belagt med limmad plastmatta (6,8 m2)
Äldre kakel ovan diskbänk (1,1 m2)
Kraftiga fuktskador golv och nederdel väggar.

Rum 29b omklädning
Äldre klinker 4,5 m2
Målat betongtak.
Kraftiga fuktskador golv och nederdel väggar. Svampangrepp dörrtröskel och dörrkarm.

Rum 30, passage
Golvet är belagt med limmad plastmatta (1,5 m2)
Nedpendlat innertak av plåt.
Kraftiga fuktskador golv och nederdel väggar.

Rum 31 wc
Äldre klinker (1,5 m2) och kakel (6,3 m2).
Nedpendlat undertak av plåt.

Rum 32 passage
Äldre klinker, 13,5 m2.
Nedpendlat undertak av plåt. Ovan tak 2st ventilationskanaler och värmerör som är isolerade med tjärpapp runt.
Fuktskador nederdel av väggar.
Ytterdörr med ramp utanför och spygatt, vatten rinner sannolikt in denna väg.
Äldre dörröppnare.

Nordisk Byggskadeutredning i GBG AB
Säte: Sannum 420,
449 90 Nol.
reg. Nr 556545- 3171
www.nobab.com

Besöksadress:
Dagjämningsgatan 10
415 09 Göteborg

Telefon
0709-734 990 Jim
0709-734 994 Ebbe
031 – 46 37 51 Kontor

33a emballagerum
Målat betonggolv.
Målat betongtak.
Rör med misstänkt asbest.
3st vattenmätare på yttervägg.
Äldre ventilation.
Fuktskador golv mot yttervägg och nederdel yttervägg.
Fuktskador tak runt 2st rör

Rum 33b förråd
Målat betonggolv.
Målat betongtak.
Äldre ventilation.
Misstänkt asbest runt rör.
Äldre avlopp.

Rum 34 förråd
Vatten inläckage samt luftotätheter runt fönster.

Rum 35 fläktrum
Läckage samt rost vid renslucka på ett av avloppsrören.
Avsågade vattenrör i tak, golv samt väggar.

Rum 38
Fuktskador på nedpendlat undertak i båda klotrum.
Missfärgning på gipstak/rörslits p.g.a. läckage på avloppsrör.

Rum 36, 37, 39, 40, 41, 42, 51, 54, 55, 56, 57, 58, 59, 60 & 61
Rum till Bowling och ingår inte i denna inventering.

Rum 43 apparatrum/tvätt
Målat betonggolv.
Målat betongtak.
Nyare lysrör.
Nyare isolering runt rör, troligtvis från 2014.
I hörn mot korridor 4 finns 2st äldre isolerade rör, asbest?
Äldre större elcentral
Gjutjärnsrör i bottenplattan, plast ovanför.

Rum 44 förråd
Målat betonggolv.
Målat betongtak.

Rum 45 trappa
Terrazzo golv

Nordisk Byggskadeutredning i GBG AB
Säte: Sannum 420,
449 90 Nol.
reg. Nr 556545- 3171
www.nobab.com

Besöksadress:
Dagjämningsgatan 10
415 09 Göteborg

Telefon
0709-734 990 Jim
0709-734 994 Ebbe
031 – 46 37 51 Kontor

Rum 46, elcentral
Plattor på golv (5m2), asbest? Prov tas
Större elcentral.
Mindre äldre ventilation.

Rum 47 passage
Äldre klinker. Prov ej taget. Ca 5,2 m2
Äldre ventilation, falsade skarvar.

Rum 48 wc/dusch
Äldre kakel (15m2) och klinker (2,5 m2)

Rum 49 omklädning
Målat betonggolv
Målat betongtak

Rum 50 Sluss
Äldre klinker, 4 m2

Rum 52 verkstad
Golv av plywood.
Fuktskador på fönster, ligger i nivå med mark utanför.
Äldre elcentraler/proppskåp.
Gjutjärnsavlopp.

Rum 53 verkstad
Omålat betonggolv.
Målat betongtak.
Äldre isolerade rör, asbest?
Äldre fläkt.
Äldre elcentral.
Äldre dörröppnare mot rum 47.

Källare/plan 0 under rum 52
Omålat betonggolv.
Uppstolpat ramverk av stål för golv ovanför.
Fuktinträngning i betongvägg mot/under rum 53
Äldre gjutjärnsrör, vissa läcker.
Äldre pumpgropar.
Nyare isolering runt rör.
Enstaka rör med äldre isolering, asbest?
Kraftig vatteninträngning mot idrottshall eller ramp utanför.
Nyare värmeanläggning, troligtvis från 2007.

Nordisk Byggskadeutredning i GBG AB
Säte: Sannum 420,
449 90 Nol.
reg. Nr 556545- 3171
www.nobab.com

Besöksadress:
Dagjämningsgatan 10
415 09 Göteborg

Telefon
0709-734 990 Jim
0709-734 994 Ebbe
031 – 46 37 51 Kontor

Plan 2

Rum 114 kontor
Låst

Rum 116 kapprum
Låst

Rum 117 wc
Låst

Rum 118 dusch
Låst

Rum 119 entré
Golv av terrazzo.
Nedpendlat undertak av plåt. Svart tjärpapp ovanför plåten.
Linoleum på dörrar.
Målade betongväggar.

Rum 120 trappa
Golv av terrazzo.

Rum 121 kapprum
Äldre klinker, 21 m2
Målade betongväggar.
Äldre golvbrunn av gjutjärn
Nedpendlat innertak av träpanel på ett regelverk under ett betongtak.
Ventilation saknas.
Äldre kopplade 2-glasfönster.

Rum 122A, 122B, 123A, 123B, 126
Äldre klinker, 35 m2.
Äldre kakel, 65 m2
Målat betongtak.
Äldre ventilation.

Rum 127 gymnastiksal
Plastmatta på betong, utbytt. Relativt fin men slitna linjer.
Väggar av tegel och betong som har klätts med reglar/isolering och panel upp till ca 3 meter.
Träpanel och isolering mycket slitna.
Rinnmärken på limträbalkar och en större fuktskada i tak. Kan det delvis vara kondens?
Nya fönster 2013/2014. Ett fönster märkt 2013-01-24.

Nordisk Byggskadeutredning i GBG AB
Säte: Sannum 420,
449 90 Nol.
reg. Nr 556545- 3171
www.nobab.com

Besöksadress:
Dagjämningsgatan 10
415 09 Göteborg

Telefon
0709-734 990 Jim
0709-734 994 Ebbe
031 – 46 37 51 Kontor

Rum 128 redskap
Äldre plastmatta, asbest?
Äldre ventilationsanläggning.
Nyare fönster.
Målat betongtak.
Målade betongväggar.

Förråd innanför rum 128
Äldre plastmatta.

129 korridor
Terrazzo, många sprickor. Skador runt plåtlucka.
Nedpendlat undertak av plåt.
Målade betongväggar.

Rum 131 kapprum
Äldre klinker, 21 m2
Äldre proppskåp.
Målade betongväggar.
Nedpendlat innertak av träpanel på ett regelverk under ett betongtak.
Utfackningsväggens uppbyggnad inifrån: råspont – plastfolie – gips – råspont – tjärpapp – råspont – mineralull – masonite – väskustskiva – plåt.
Inspektionshål: Mikrobiell lukt, stora luftotätheter, mikrobiellt skadad gips samt missfärgad masonite och regelstomme i vägg.

Rum 132 omklädning
Äldre klinker, 21 m2
Målade betongväggar.
Äldre golvbrunn av gjutjärn
Nedpendlat innertak av träpanel på ett regelverk under ett betongtak.
Ventilation saknas.
Fog finns runt dörrkarmar mot duschar, asbest/pcb?
Äldre kopplade 2-glasfönster.

Rum 133a, 134, 135, 136, 137 omklädning/wc/dusch
Äldre klinker, 35 m2.
Äldre kakel, 65 m2
Målat betongtak.
Äldre ventilation.

Rum 138 gymnastiksal
Golvet är belagt med plastmatta på ett uppreglat golv, matta utbytt. Matta relativt sliten och har lagats.
Rinnmärken på limträbalkar.
Flera missfärgningar efter inläckage.
Innerväggar av betong och tegel med träpanel ca 3 meter upp.
Fönster utbytta 2014.

Nordisk Byggskadeutredning i GBG AB
Säte: Sannum 420,
449 90 Nol.
reg. Nr 556545- 3171
www.nobab.com

Besöksadress:
Dagjämningsgatan 10
415 09 Göteborg

Telefon
0709-734 990 Jim
0709-734 994 Ebbe
031 – 46 37 51 Kontor

2020-03-06, märkning utrymningsfönster (plåtar ej färdigställda på utsidan).

Rum 139 dusch, 141 wc, 143 omkläd (dam)
Ej inspekterat

Rum 140 dusch, 141 wc
Ej inspekterat

Rum 144 omkläd. herr
Utfackningsväggens uppbyggnad inifrån: råspont – plastfolie – gips – tjärpapp – råspont – mineralull – masonite – väskustskiva – plåt.
Inspektionshål: Mikrobiell lukt, stora luftotätheter, mikrobiellt skadad gips samt missfärgad masonite och regelstomme i vägg.

Rum 145 skåprum
Ej inspekterat

Rum 146 skåprum
Ej inspekterat

Rum 147 kapprum
Ej inspekterat

Rum 148 trappa
Ej inspekterat

149 lärarrum
Låst

150 wc
Låst

151 kapprum
Låst

Rum 152 entré
Terrazzo, sprickor.
Undertak av plåt.
Målade betongväggar.

Rum under trappa, förråd
Terrazzo.
Målade betongväggar.

Nordisk Byggskadeutredning i GBG AB
Säte: Sannum 420,
449 90 Nol.
reg. Nr 556545- 3171
www.nobab.com

Besöksadress:
Dagjämningsgatan 10
415 09 Göteborg

Telefon
0709-734 990 Jim
0709-734 994 Ebbe
031 – 46 37 51 Kontor

Rum 153 trappa
Terrazzo

Rum 154 redskap

Plan 3

Rum 174 boxning
Golv belagt med brottar-matta på betong, 80m2.
Innerväggar av betong och tegel, yttervägg uppreglad.
Betongväggar samt betongtak målade.
Äldre kopplade 2-glas fönster i slitet skick.
Synlig fuktpåverkan på fönsterkarm och foder men inga förhöjda fuktindikationer.
Äldre fyrkantiga ventilationskanaler (högt ljud och flöde)
Inga förhöjda fuktindikationer på vägg, golv ej möjligt att indikera pga tjocka träningsmattor.
Utfackningsväggens uppbyggnad inifrån: gips – tjärpapp – råspont – mineralull – masonite – kallvind?
Inspektionshål: Mindre luftotätheter, ingen mikrobiell lukt eller missfärgningar noterade.

Rum 175 Brottning
Golv belagt med äldre plastmatta med svartlim, asbest? 100m2
Väggar av målad betong samt tegel, uppreglat under fönster.
Äldre fyrkantiga ventilationskanaler (högt ljud och flöde)
Nyare 3-glasfönster daterade 2013.
Spikat trätak samt limträbalk som är målade.
Inga förhöjda fuktindikationer på vägg, golv ej möjligt att indikera pga brottningsmatta.

Kansli Brottning
Ej åtkomlig

Rum 177 omkläd lärare
Ej åtkomlig

Rum 178 wc
Ej åtkomlig

Rum 179 kapprum
Ej åtkomlig

Rum 180 Korridor
Terrazzo, sprickor.
Undertak av plåt.
Målade betongväggar.

Nordisk Byggskadeutredning i GBG AB
Säte: Sannum 420,
449 90 Nol.
reg. Nr 556545- 3171
www.nobab.com

Besöksadress:
Dagjämningsgatan 10
415 09 Göteborg

Telefon
0709-734 990 Jim
0709-734 994 Ebbe
031 – 46 37 51 Kontor

Rum 181 omklädning domare
Äldre klinker, 10m2
Äldre kakel, 15m2
Målat betongtak.

Rum 182A dusch
Ej åtkomlig

Rum 182b dusch
Äldre klinker, 4,1m2
Äldre kakel, 20m2
Målat betongtak.
Äldre gjutjärnsbrunn.

Rum 183 kapprum
Äldre plastmatta, 1,8m2
Undertak av plåt.

Rum 184 wc
Äldre klinker, 1,3m2
Äldre kakel, 0,5m2
Målade betongväggar och tak.

Rum 185 omklädning
Äldre klinker, 15m2
Äldre kakel, 20m2
Målat betongtak.

Rum 186 wc
Äldre klinker, 1,4m2
Äldre kakel, 1m2.
Målade betongväggar.
Undertak av plåt.

Rum 187 kapprum
Äldre golvplattorna, asbest? 1,7m2
Undertak av plåt.
Målade betongväggar.

Rum 188 dusch
Äldre klinker, 10m2
Äldre kakel, 35m2
Målat betongtak.

Nordisk Byggskadeutredning i GBG AB
Säte: Sannum 420,
449 90 Nol.
reg. Nr 556545- 3171
www.nobab.com

Besöksadress:
Dagjämningsgatan 10
415 09 Göteborg

Telefon
0709-734 990 Jim
0709-734 994 Ebbe
031 – 46 37 51 Kontor

Rum 189 städ
Äldre klinker, 8m2.
Målade betongväggar och tak.
Äldre elcentral/proppskåp.
Ingen golvbrunn, endast utslagsback.
Äldre gjutjärnsbrunnar.

Rum 190 bastu
Låst

Rum 191 sluss
Låst

Rum 192 dusch
Låst

Rum 193 omklädning
Låst

Rum 184 kapprum
Låst

Rum 195 wc
Låst

Rum 196 omklädning
Äldre klinker, 13m2
Äldre kakel, 26m2
Målat betongtak.
Fuktskador under fönster.

Rum 197 dusch
Äldre kakel, 13m2
Äldre klinker, 2,5 m2
Målat betongtak.
Äldre gjutjärnsbrunn.

Rum 198 wc
Äldre klinker, 1,3m2
Äldre kakel, 1m2
Målade betongväggar och tak.

Rum 199, kapprum
Nyare plastmatta på golv.
Undertak av plåt.
Äldre dörrstängare.

Nordisk Byggskadeutredning i GBG AB
Säte: Sannum 420,
449 90 Nol.
reg. Nr 556545- 3171
www.nobab.com

Besöksadress:
Dagjämningsgatan 10
415 09 Göteborg

Telefon
0709-734 990 Jim
0709-734 994 Ebbe
031 – 46 37 51 Kontor

Rum 200 korridor
Terrazzo, sprickor.
Undertak av plåt.
Målade betongväggar.

Rum 201/202/203 kapprum
Nedpendlat undertak av plåt.
Äldre klinker, 21m2.
Misstänkt pcb runt 2st dörrkarmar.
Målade betongväggar.
Äldre gjutjärnsbrunn.

Rum 204-210 omklädning, dusch, WC
Äldre kakel, 87 m2
Äldre klinker, 35 m2.
Målat betongtak.
Äldre gjutjärnsbrunnar.

Rum 212-219 omklädning dusch WC
Äldre klinker, 37m2
Äldre kakel, 112m2
Äldre gjutjärnsbrunnar.
Målat betongtak.

Rum 220 kapprum
Äldre klinker, 21m2
Målade betongväggar och tegel
Undertak av plåt.
Äldre gjutjärnsbrunn.
Fog runt 2st dörrkarmar, pcb?
Utfackningsväggens uppbyggnad inifrån: råspont – plastmatta – gips – tjärpapp – råspont – mineralull – masonite – väskustskiva – plåt.
Inspektionshål: Mikrobiell lukt, stora luftotätheter samt missfärgad masonite och regelstomme i vägg.

Rum 222 korridor
Terrazzo, sprickor.
Undertak av plåt.
Målade betongväggar.
Nyligen bytta fönster och dörr till nödutrymning, 2-glas isolerkasetter
Fuktskador på salningar runt samtliga fönster och dörr.

Rum 223 lärarrum
Äldre plastmatta, 8m2. 3 lager golvmatta
Tapetserade betongväggar. Utfackningsvägg yttervägg.
Målat betongtak.
Fuktskador fönster.

Nordisk Byggskadeutredning i GBG AB
Säte: Sannum 420,
449 90 Nol.
reg. Nr 556545- 3171
www.nobab.com

Besöksadress:
Dagjämningsgatan 10
415 09 Göteborg

Telefon
0709-734 990 Jim
0709-734 994 Ebbe
031 – 46 37 51 Kontor

224/225 dusch WC
Äldre klinker, 2,4m2
Äldre kakel, 13m2
Undertak av plåt.
Golvbrunn av plast

Rum 226 kapprum
Äldre plastmatta, 3m2. 3 lager matta
Målade betongväggar.
Undertak av plåt.
Äldre dörrstängare.

Utvändigt

Yttertak

Takpapp är i relativt gott skick.
Skador/brister förekommer runt flera avloppsluftare där gjutjärnsrören är väldigt rostiga.
Bandplåtstak ovanpå fläktrum har bytts ut men inte plåten runt. Skador finns i plåten runt fläktrummen.
Vissa takluckor i dåligt skick, misstänkt läckage.

Fasad

Fasad består mot söder, väster och öster av plåt.
Fasad mot norr består av tegel.
Fasaden har vid något tillfälle bytts ut, oklart när och varför.
Mot väster ser det ut som att man har plockat ner delar av plåtfasaden, oklart varför och vad man har gjort.
Tegelfasad mot norr i relativt dåligt skick.
Mot öster demonteras en plåt mellan fönster och dörr för kontroll av väggens uppbyggnad.
Mot väster böjs en fasadplåt ut för kontroll av väggens uppbyggnad. Väggens uppbyggnad utifrån och in: Plåtfasad - 22x70 spikläkt - västkustskiva (15mm) - tilläggsisolering (45x70) - 45x95 (stomme) - liggande råspont - gips (tror vi).

Fönster

Större delen av fönster har bytts ut.
De fönster som inte har bytts ut är dåligt skick.

Dörrar

Några dörrar har bytts ut.
Dörrar som inte har bytts ut är i relativt dåligt skick.

Sockel

Sockel har på utsidan isolerats med blå lättbetong.
Sockel mot framförallt väster är i dåligt skick.

Sammanställning

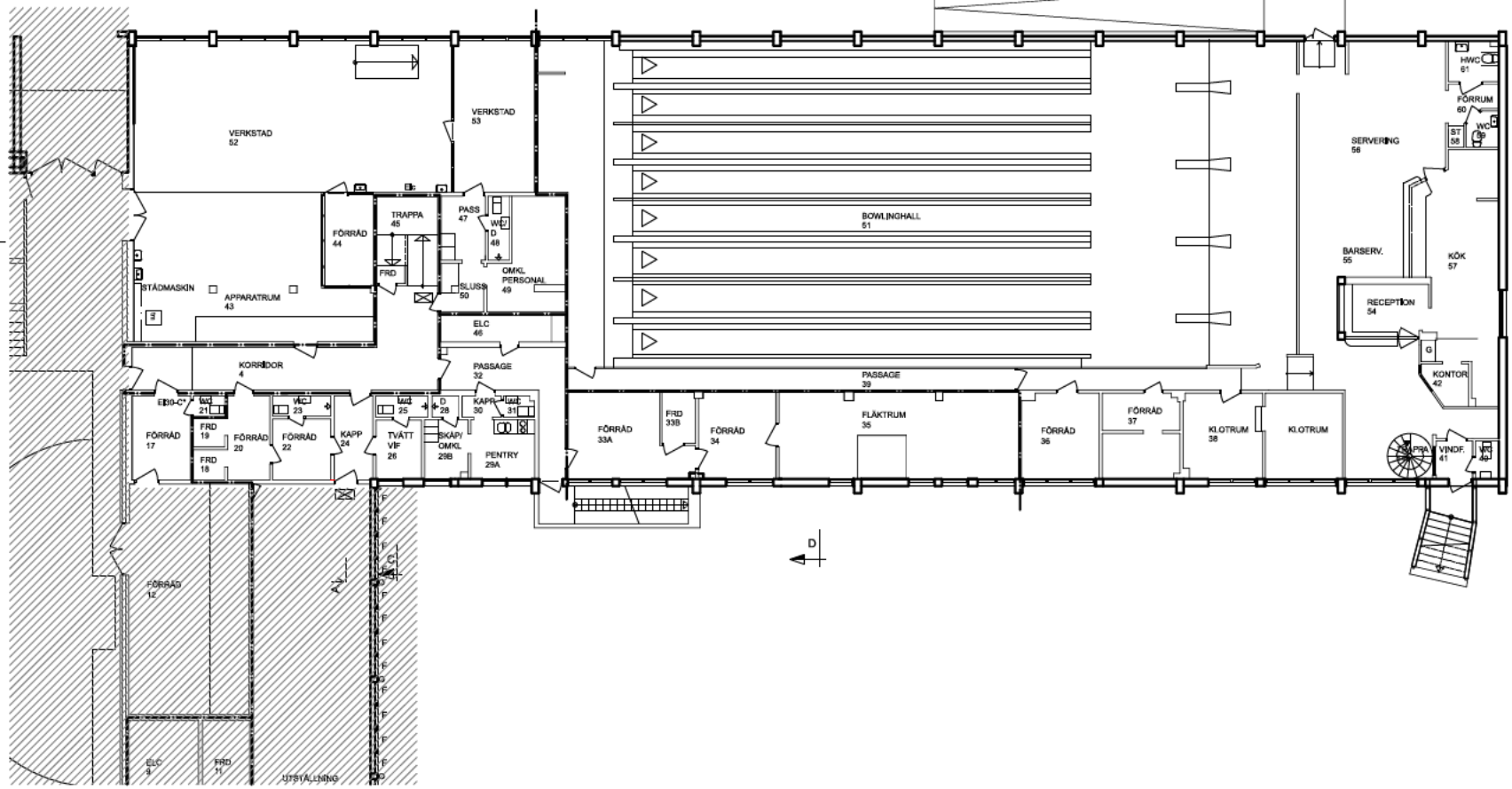
För sammanställning, se huvudrapport.

Om ytterligare frågor skulle kvarstå står vi gärna till tjänst med att försöka lösa dessa.

Med vänliga hälsningar
Nordisk Byggskadeutredning AB

Upprättad av
Ebbe Jensen
Byggdoktor / Fuktsakkunnig
ebbe@nobab.com
0709-734 994

Granskad av
Jim Althinsson
Byggdoktor / Dipl. Fuktsakkunnig
jim@nobab.com
0709-734 990

SKALA 1:100

0 1 2 5 10

METER

.315

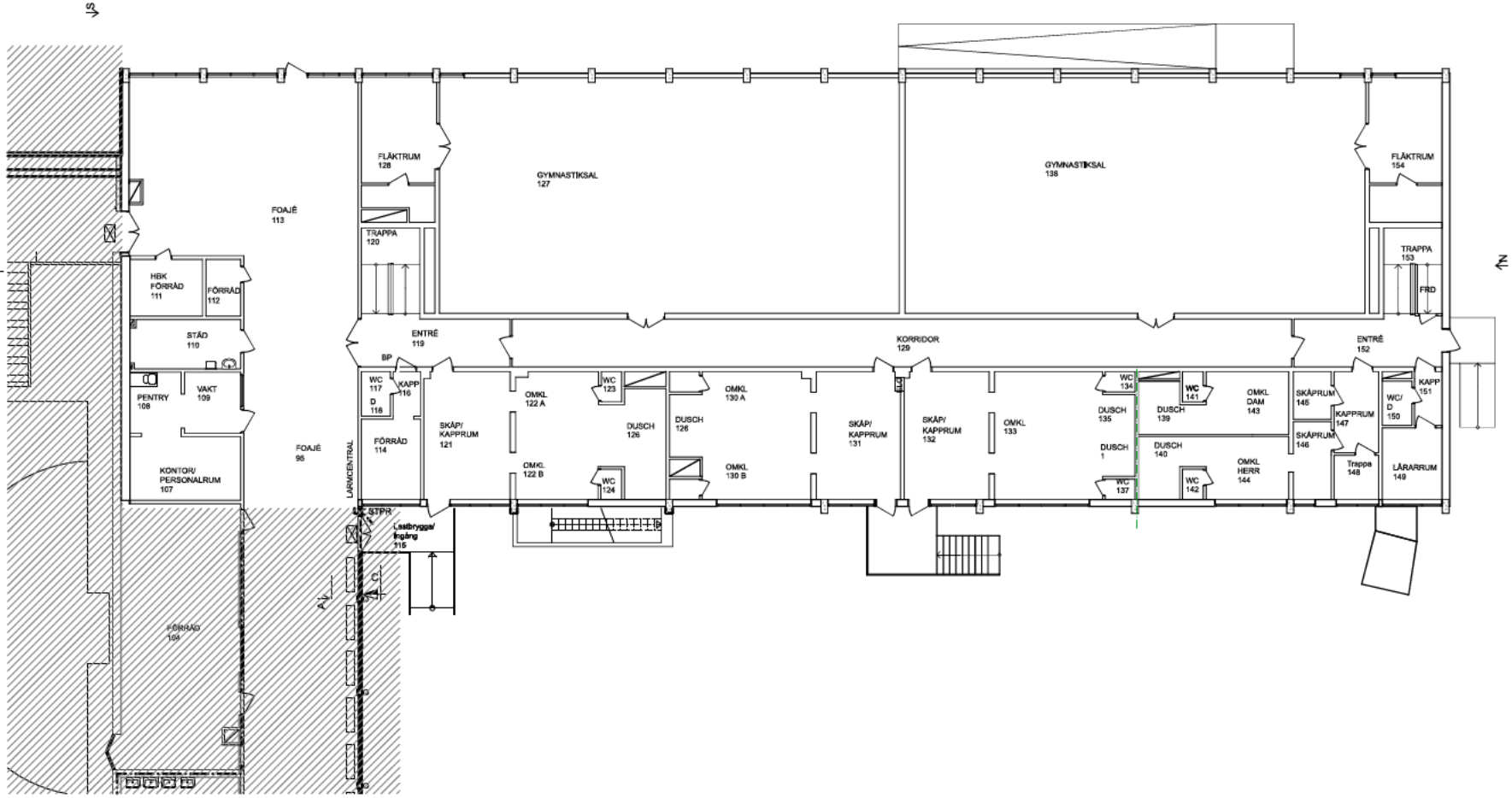
N

2024-01-16

VERSION	
STATUS	INFORMATION
HANDLING	FÖRSTUDIEHANDLING
DATUM	GODKÄND AV / ANDRINGS PM
BESTÄLLARE	Vänersborgs kommun
PROJEKTNAMN	Idrottshuset
OMRÅDE	Vidar 1
PROJEKTNUMMER	ADRESS: Brättevägen 7, 462 35 Vänersborg
OBJEKTNUMMER	FASTIGHET: Vänersborg Vidar 1
DELOBJEKT: A	FÖRETAG: Yes Arkitekter AB
UPPDRAGSNUMMER: 222356	SKAPAD AV
TELEFON: 0522 50 67 30	KONTAKTPERSON: Gottfrid Wall
BYGGNADSVERK: B	PLUSKÖD
VÅNINGSPLAN: 1	VÅNINGSDEL / DJUP/HÖJD
SYSTEM: 00 Befintligt utseende	
DELSYSTEM: Befintligt utseende, Plan 1	
HUVUDINNEHÅLL: PLANRITNINGAR	SKALA: 1:100 / FORMAT: A1
DOKUMENTNUMMER: A-00-1-11B	ANDRING

FILNAMN: /Users/(YES Dropbox/YESark/projekt/_2022/222356 VBG Idrottshuset/2_Programskede/4_Skisser/[ID]222356_VBG Idrottshuset.pln

Sparad av Isak Jannert

2024-01-16

SKALA 1:100

0 1 2 5 10 METER

316

STATUS: INFORMATION

HANDLING: FÖRSTUDIEHANDLING

DATUM | GODKÄND AV | ANSVARIG FM

BESTÄLLARE: Vänersborgs kommun

PROJEKTNAMN: Idrottshuset

OMRÅDE: Vidar 1

PROJEKTNUMMER: 222356

ADRESS: Brättevägen 7, 462 35 Vänersborg

OMRÅDESNUMMER

FASTIGHET: Vänersborg Vidar 1

DELOMRÅDE: A

FÖRETAG: Yes Arkitekter AB

UPPDRAGSNUMMER: 222356

SKAPAD AV

TELEFON: 0522 50 67 30

KONTAKTPERSON: Gottfrid Wall

BYGGNADSVERK: B

PLUSHÖJD

VÅNINGSPLAN: 2

VÅNINGSDEL

ÖLLOMRÅDE

SYSTEM: 00 Befintligt utseende

DELSYSTEM: Befintligt utseende, Plan 2, Entréplan

HUVUDHANDLINGENS BENÄMNING: PLANRITNINGAR

SKALA: 1:100

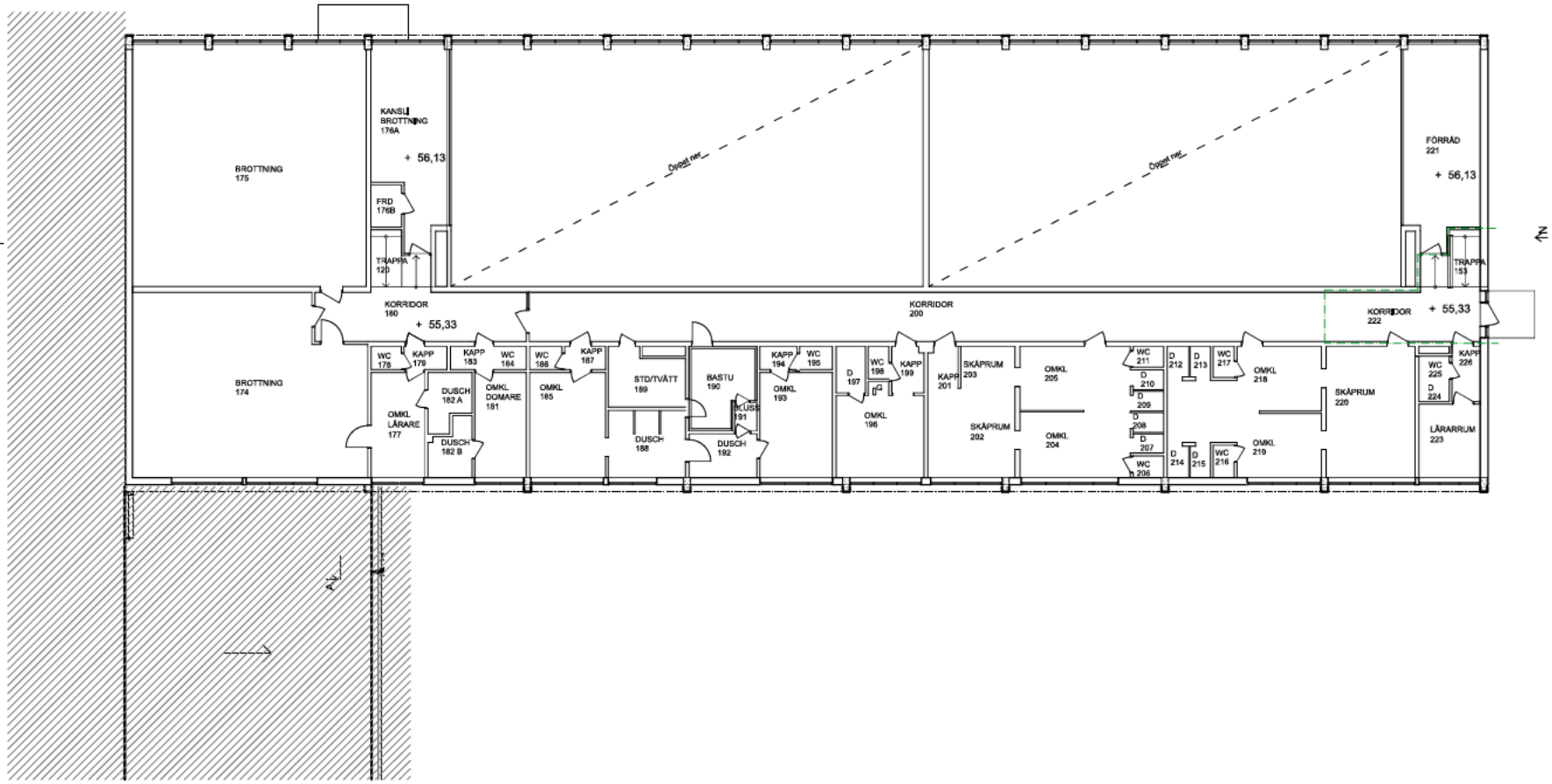
FORMAT: A1

DOKUMENTNUMMER: A-00-1-21B

ANDRING

FILNAMN: /Users/[YES Dropbox/YESark/projekt/_2022/222356 VBG Idrottshuset/2_Programskede/4_Skisser/3D/222356_VBG Idrottshuset.pln

Sparad av Isak Jarnert

SKALA 1:100

0 1 2 5 10

METER

2024-01-16

INFORMATION

FÖRSTUDIEHANDLING

Vänersborgs kommun

Idrottshuset

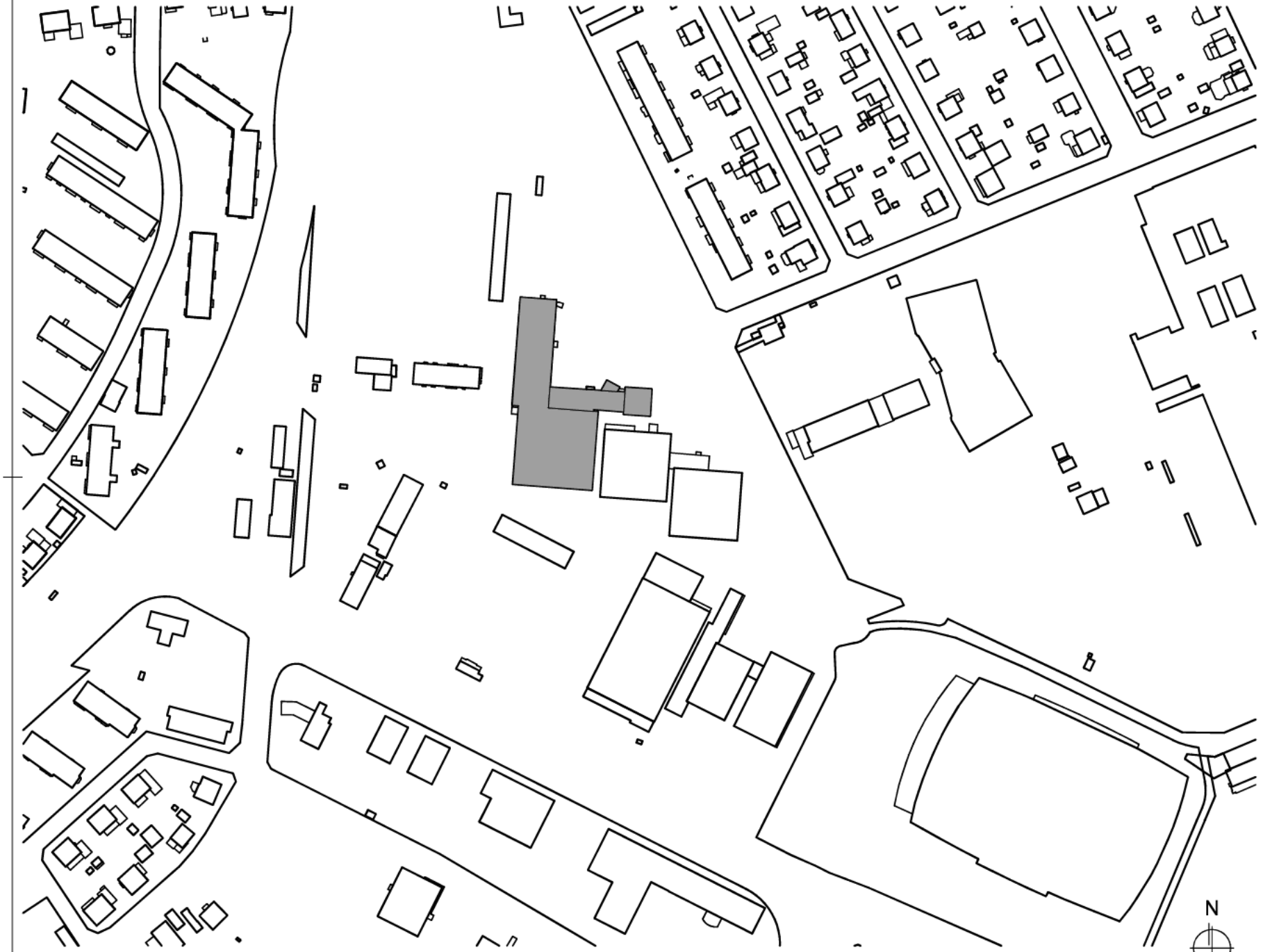
Vidar 1

ADRESS	Brättevägen 7, 462 35 Vänersborg
FASTIGHET	Vänersborg Vidar 1
FÖRETAG	Yes Arkitekter AB
SKAPAD AV	
KONTAKTPERSON	Gottfrid Wall
TELEFON	0522 50 67 30
PROJEKTÖR	
VÅNINGSPLAN	3
SYSTEM	00 Befintligt utseende
BENÄMNING	Befintligt utseende, Plan 3
HUVUDRITNINGSGRUPP	PLANRITNINGAR
SKALA	1:100
FORMAT	A1
DOKUMENTNUMMER	A-00-1-31B

FILNAMN: /Users/GYES Dropbox/YESark/projekt/_2022/222356_VBG Idrottshuset/2_Programskede/4_Skisser/3D/222356_VBG Idrottshuset.pln

Sparad av Isak Jernert

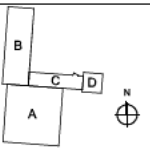
317

SKALA 1:1000

0 5 10 20 50 100
METER

2024-01-16

STATUS: INFORMATION

HANDLING: FÖRSTUDIEHANDLING

DATUM | GODKÄND AV | ANDRINGS PM

BESTÄLLARE: Vänersborgs kommun

PROJEKTNAMN: Idrottshuset

OMRÅDE: Vidar 1

PROJEKTNUMMER: 222356

ADRESS: Brättevägen 7, 462 35 Vänersborg

OMRÅDESNUMMER

FASTIGHET: Vänersborg Vidar 1

DELOMRÅDE: A

FÖRETAG: Yes Arkitekter AB

UPPDRAGSNUMMER: 222356

UPPRÄTTAD AV: Isak Jannert

TELEFON: 0522 50 67 30

KONTAKTPERSON: Gottfrid Wall

BYGGNADSVERK

PLUSHÖJD

VÅNINGSPLAN | VÅNINGSGOL | GILLOMRÅDE

SYSTEM: 01 Sammansatta situationsplaner

DELSYSTEM: Situationsplan

HUVUDHANDLINGSGRUPP: PLANRITNINGAR

SKALA: 1:1000

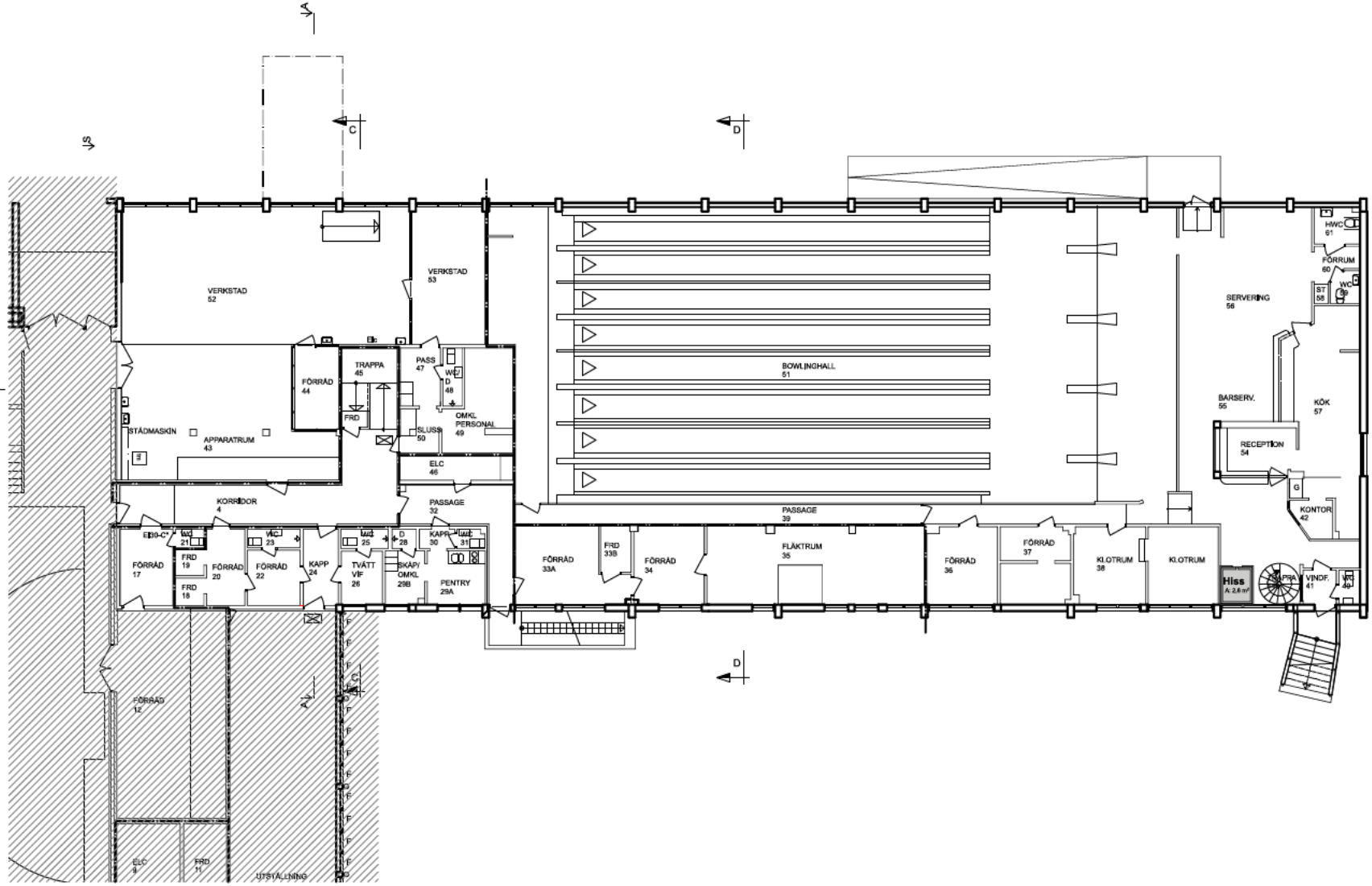
FORMAT: A1

DOKUMENTNUMMER: A-01-1-1

ANDRING

FILNAMN: /Users/IYES Dropbox/YESarkitekter/projekt/_2022/222356 VBG Idrottshuset/02_Programskede/4_Skisser/3D/222356_VBG Idrottshuset.pln

Sparad av: Isak Jannert

SKALA 1:100

0 1 2 5 10

METER

N

2024-01-16

INFORMATION

FÖRSTUDIEHANDLING

Vänersborgs kommun

Idrottshuset

Vidar 1

Brättevägen 7, 462 35 Vänersborg

Vänersborg Vidar 1

Yes Arkitekter AB

222356

Isak Jannert

0522 50 67 30

Gottfrid Wall

A

B

1

40 Sammansatta ritningar

Plan 0 och Plan 1

PLANRITNINGAR

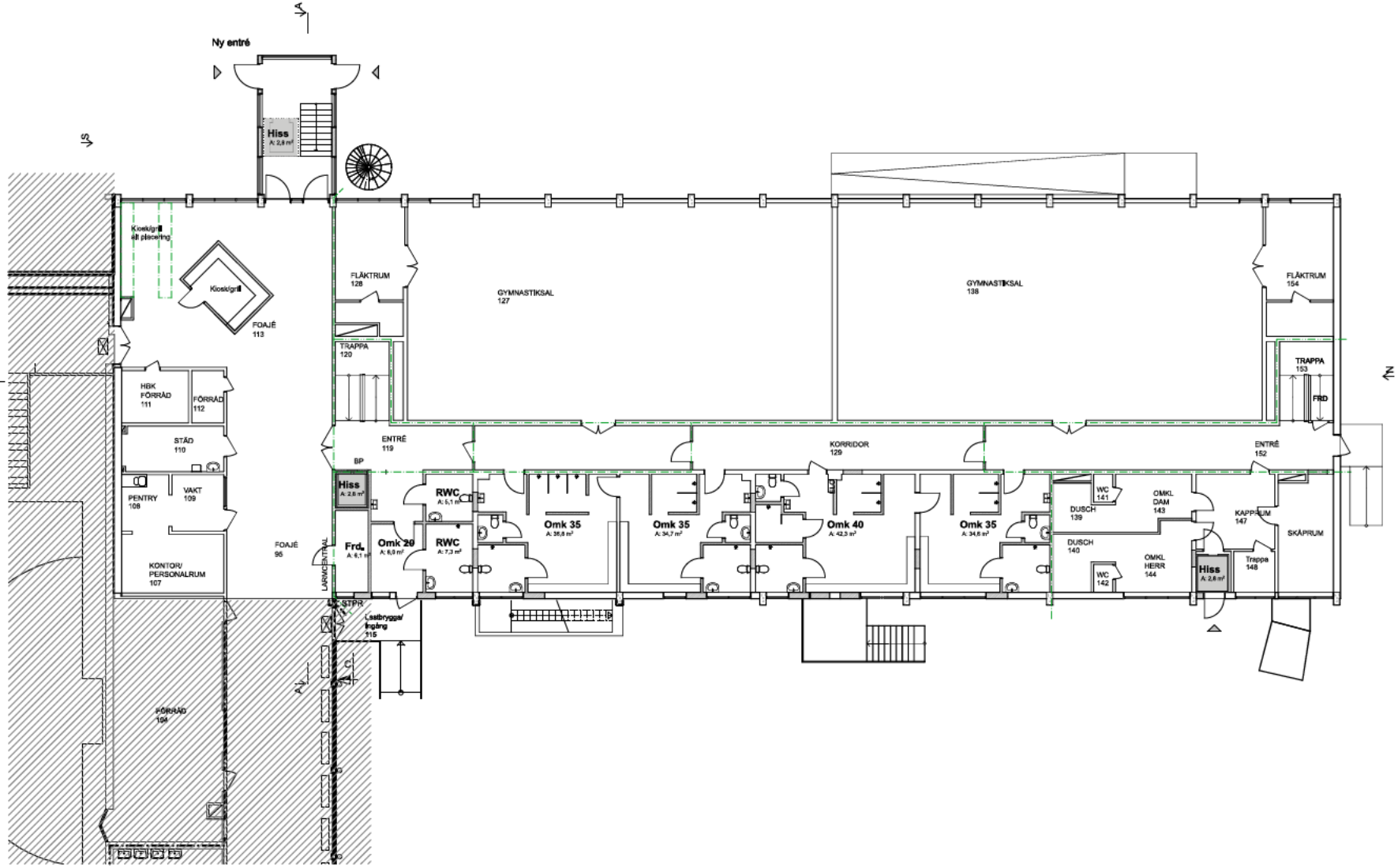
1:100

A1

A-40-1-11B

FILNAMN: /Users/jannert/YES Dropbox/YESark/projekt/_2022/222356 VBG Idrottshuset/2_Programskede/4_Skisser/3D/222356_VBG Idrottshuset.pln

Sparad av Isak Jannert

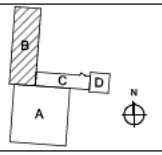
SKALA 1:100

0 1 2 5 10
METER

2024-01-16

SEKTION

ORIENTERINGSSKISS

STATUS
INFORMATION

HANDLING
FÖRSTUDIEHANDLING

DATUM | GODKÄND AV | ANDRINGS PM

BESTÄLLARE
Vänersborgs kommun

PROJEKTNAMN
Idrottshuset

OMRÅDE
Vidar 1

PROJEKTNUMMER
ADRESS
Brättevägen 7, 462 35 Vänersborg

OBJEKTNUMMER
FASTIGHET
Vänersborg Vidar 1

DISCIPLIN
A
FÖRETAG
Yes Arkitekter AB

UPPDRAGSNUMMER
222356
UPPRITTAD AV
Isak Jannert

TELEFON
0522 50 67 30
KONTAKTPERSON
Gottfrid Wall

BYGGNADSVERK
B
PLUSHÖJD

VÅNINGSPLAN
2
VÅNINGSGOL
OLLOMRÅDE

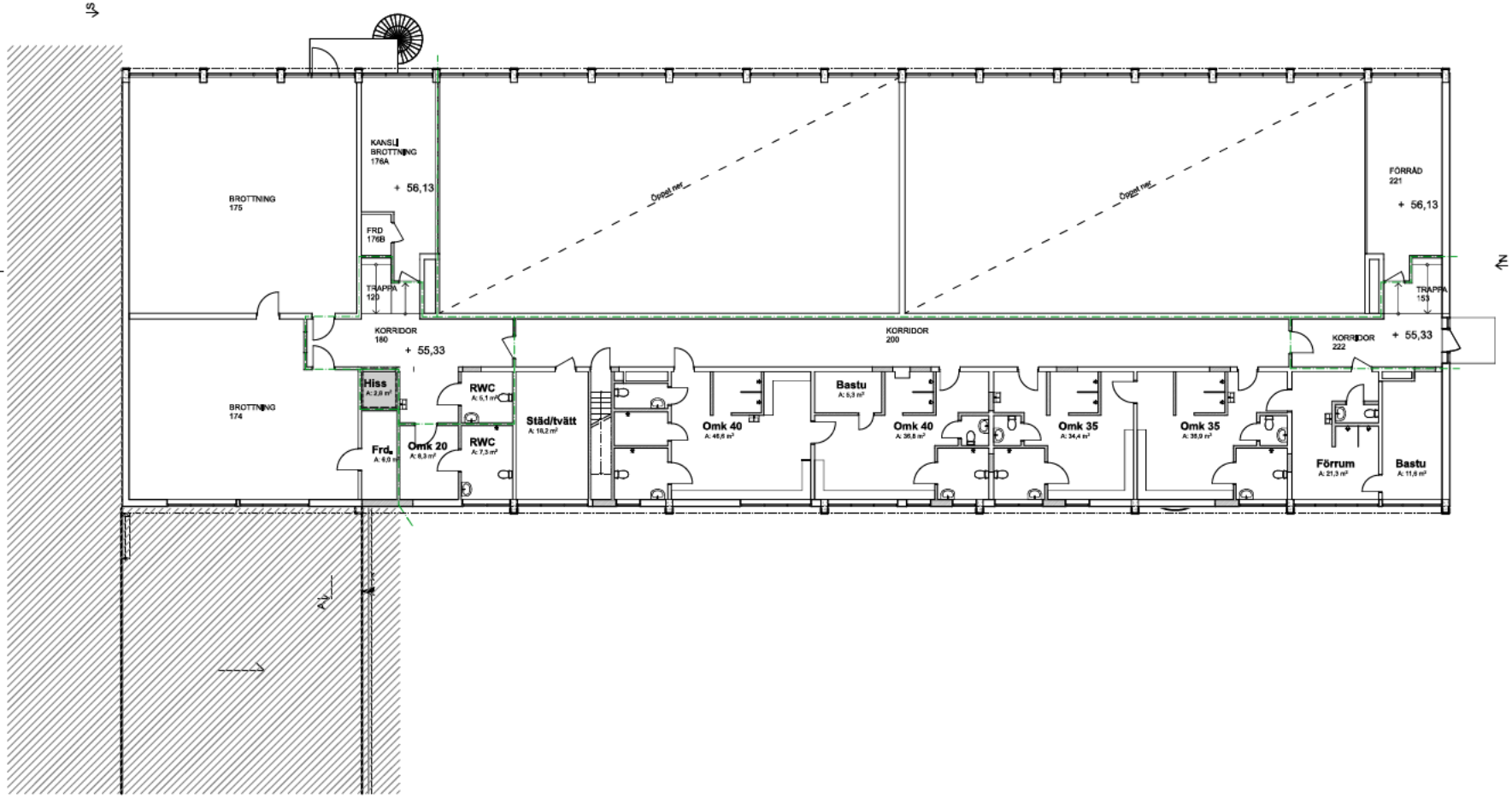
SYSTEM
40 Sammansatta ritningar

GRUNDRITNING
Plan 2, Entréplan

HUVUDHANDLINGSSLAG
PLANRITNINGAR
SKALA
1:100
FORMAT
A1

DOKUMENTNUMMER
A-40-1-21B
ANDRING

FILNAMN: /Users/(YES Dropbox/YESark/projekt/_2022/222356_VBG Idrottshuset/2_Programskede/4_Skisser/3D/222356_VBG Idrottshuset.pln
Sparad av: Isak Jannert

SKALA 1:100

0 1 2 5 10

METER

2024-01-16

SKISSFAS

INFORMATION

FÖRSTUDIEHANDLING

Vänersborgs kommun

Idrottshuset

Vidar 1

Brättevägen 7, 462 35 Vänersborg

Vänersborg Vidar 1

Yes Arkitekter AB

222356

Isak Jannert

0522 50 67 30

Gottfrid Wall

B

3

40 Sammansatta ritningar

Plan 3

PLANRITNINGAR

1:100

A1

A-40-1-31B

FILNAMN: /Users/GYES Dropbox/YESarkitekter/Projekt/_2022/222356_VBG Idrottshuset/2_Programskede/4_Skisser/3D/222356_VBG Idrottshuset.pln

Sparad av: Isak Jannert

Göteborg, Ebbe Jensen

Flygbild över byggnaden (Google Maps), aktuell del markerad

Beställare:
Vänersborgs kommun
Att: Thomas Johnsson
Sundsgatan 29
462 85 Vänersborg

Adress
Sannum 420
449 90 Nol

Besöksadress
Dagjämningsgatan 10
415 09 Göteborg

Mobiltel:
Jim 0709 – 734 990
Ebbe 0709-734 994

Hemsida
www.nobab.com

NOBAB
Nordisk Byggskadeutredning

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

Objekt/Arbetsadress:....2
Uppdragsbeskrivning:....3
Utförda undersökningar:....3
Datum och närvarande:....3
Bakgrund:....3
Byggnadsbeskrivning:....4
Dokumentation/ritningsunderlag:....4
Tidigare utförda besiktningar/utredningar....6
Iakttagelser och mätningar:....7
Utvärdering samt bedömning av iakttagelser:....8
Slutsats:....8
Förslag till åtgärd:....9
Mätmetoder och gränsvärden:....10
Genomförda analyser:....10

Objekt/Arbetsadress:

Sportcentrum/B-hallarna

Brättevägen, 462 35 Vänersborg

Uppdragsbeskrivning:

- Statusbesiktning inför renovering. Samtidigt som statusbesiktningen utfördes även en miljöinventering och en särskild rapport upprättas på detta.

Utförda undersökningar:

- Okulär inspektion in- och utvändigt.
- Fuktindikering av berörda delar.
- Subjektiv luktbedömning.
- Stickprovsmässigt uttagna inspektionshål i utfackningsväggar mot öster (väster ej möjliga)

Datum och närvarande:

2020-09-08, 2020-09-09, 2020-09-30 och 2020-10-20

Ebbe Jensen och Linus Althinsson - NOBAB

Personal och barn (verksamhet råder i många delar av byggnaden)

Bakgrund:

- 1964 byggnaden uppförs.
- 2014 byttes fönster ut (isolerglas märkta 2013 och 2014).
- Inför planerad renovering, önskar Vänersborgs kommuns fastighetsavdelning statusbesiktning av byggnaden för att få reda på skick på byggnaden samt vad som behöver göras vid renoveringen.

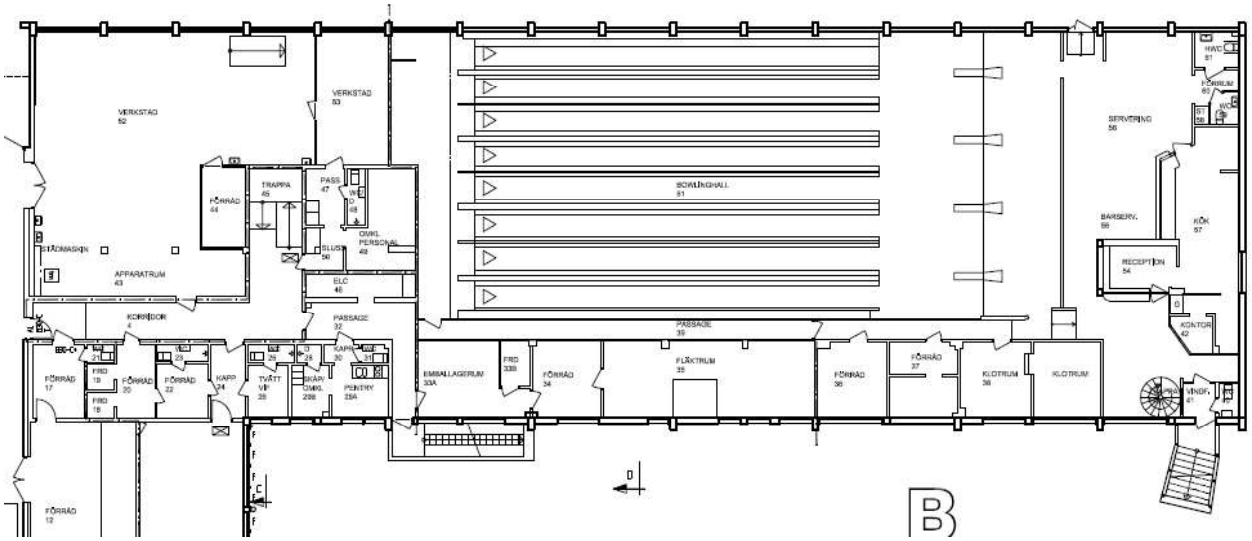
Byggnadsbeskrivning:

Fastighetsbeteckning	Kv Vidar 1
Byggnadsår	1964
Tillbyggnad/ombyggnad	Anslutande delar renoverades 2014
Hustyp/antal våningar	3-plans sportavdelning
Taktyp, takbeläggning	Låglutande tak med takpapp
Grundkonstruktion	Betongplatta på mark
Stomme, material	Trä
Ventilation	Mekanisk till- och frånluft
Värmesystem	Vattenburen
Fönster	3-glas
Fasad	Tegel och plåt

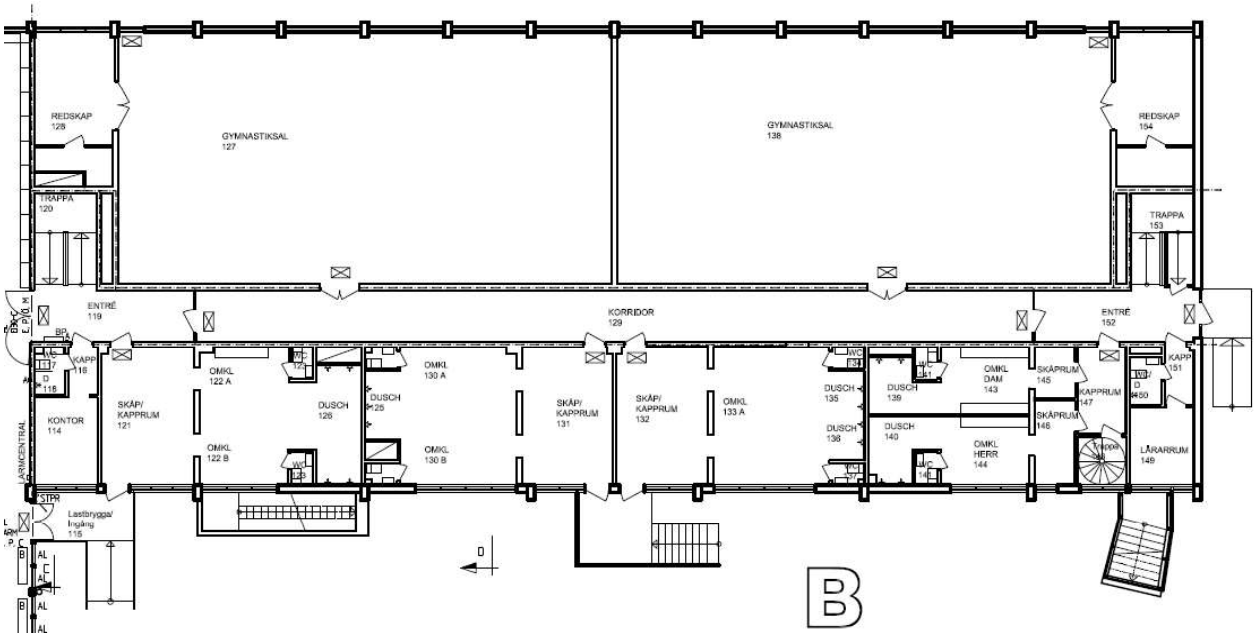
Dokumentation/ritningsunderlag:

Dokument/ritningar	Inga	Begränsat	Komplett underlag
Arkitektritningar		Fasad/sektion från 1963	
Planritningar		Plan/sektion från 1963	
Konstruktion	X		
El	X		
VVS	X		
Styr och regler	X		
Drift och underhåll instruktioner	X		

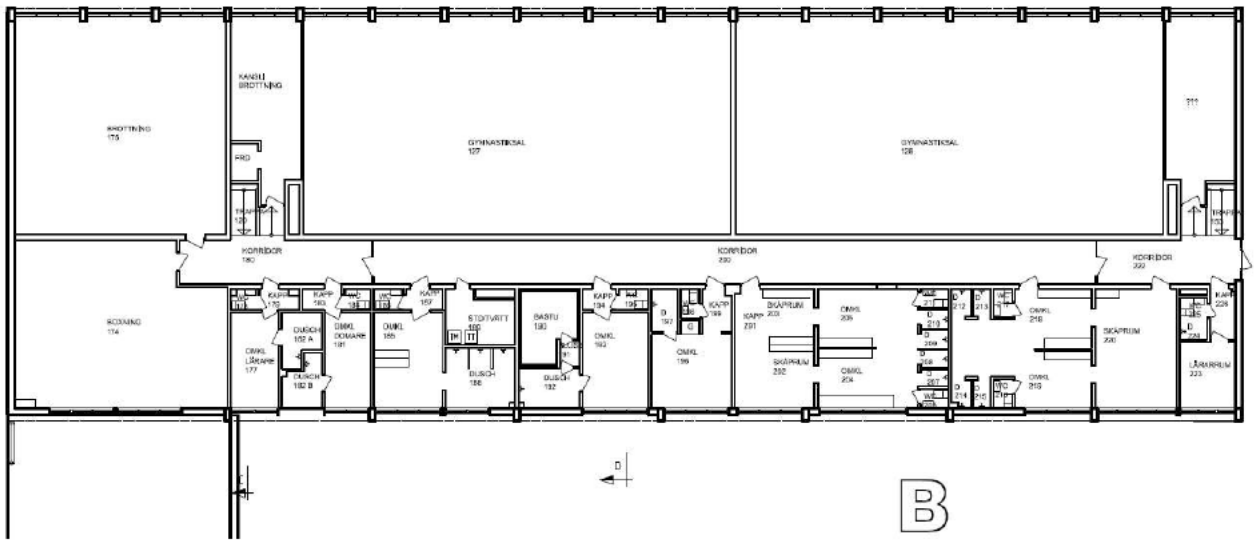
Planritning:

Plan 1

Plan 2

Plan 3

Konstruktionsritning:

Inga konstruktionsritningar tillgängliga

Tidigare utförda besiktningar/utredningar

- Inga för oss kända besiktningar/utredningar utförda på aktuella delar.

Iakttagelser och mätningar:

Invändigt:

Allmänt:

- Vid rundvandring i lokalerna upplevs på de allra flesta ställen en normal lukt men i vissa rum upplevs en mikrobiell/unken lukt.
- Lokalerna är generellt relativt slitna och inga större renoveringar verkar vara gjorda sedan byggnaden uppfördes.
- Förhöjda till höga fuktindikationer förekommer på delar av golv och väggar i källarplan (se bifogad ritning).
- Omklädningsrum och duschar är slitna och inte renoverade sedan huset uppfördes.
- Spår av inläckage förekommer i gymnastiksalarna, kan ha uppkommit innan yttertaket lades om.
- Mikrobiell lukt, luftotätheter samt missfärgningar i utfackningsväggar.

Utvändigt:

Tak:

- Om man granskar sektionsritning stämmer inte ritningen med dagens utseende, sannolikt har takkonstruktionen ändrats för att minska risken för inläckage. Tidigare fanns en nedsänkning i mitten av taket, vilket inte fanns vid besökstillfället.
- Takpapp är i relativt gott skick.
- Skador/brister förekommer runt flera avloppsluftare där gjutjärnsrören är väldigt rostiga.
- Bandplåtstak ovanpå fläktrum har bytts ut men inte plåten runt. Skador finns i plåten runt fläktrummen.
- Vissa takluckor i dåligt skick, misstänkt läckage.

Hängrännor:

- Finns ej, invändig takavvattning.

Stuprör:

- Stuprör är inbyggda och går ej att se.

Fasad:

- Fasad består mot söder, väster och öster av plåt.
- Fasad mot norr består av tegel.
- Fasaden av plåt har vid något tillfälle bytts ut, oklart när och varför.
- Mot väster ser det ut som att man har plockat ner delar av plåtfasaden, oklart varför och vad man har gjort.
- Tegelfasad mot norr i relativt dåligt skick.
- Mot öster demonteras en plåt mellan fönster och dörr för kontroll av väggens uppbyggnad. Mot väster böjs en fasadplåt ut för kontroll av väggens uppbyggnad. Väggens uppbyggnad utifrån och in: Plåtfasad - 22x70 spikläkt - västkustskiva (15mm) - tilläggsisolering (45x70) - 45x95 (stomme) - liggande råspont - gips (tror vi).

Fönster:

- Större delen av fönster mot väster har bytts ut.
- De fönster som inte har bytts ut är dåligt skick.

Dörrar:

- Några dörrar har bytts ut.
- Dörrar som inte har bytts ut är i dåligt skick.

Sockel:

- Sockel har på utsidan isolerats med blå lättbetong.
- Sockel mot framförallt väster är i dåligt skick.

Utvärdering samt bedömning av iakttagelser:

Vi kan konstatera att byggnaden är gammal och sliten och att inte många renoveringar har utförts sedan den uppfördes för ca 56 år sedan.

Oangenäma lukter förekommer i vissa delar i inomhusluften och härrör till mikrobiella skador i golv- och väggkonstruktioner på plan 1.

Slutsats:

Vi kan konstatera att fuktskador förekommer på flera ställen vilket kräver omfattande åtgärder för att åtgärda på ett långsiktigt sätt.

Förslag till åtgärd:

Innan några arbeten påbörjas skall genomförd miljöinventering gås igenom samtliga förekommande farliga ämnen skall saneras.

Allmänt:

- Avgränsning mellan yta som skall renoveras och övriga skolan måste säkerställas så att inga föroreningar når pågående verksamheter. Detta kan ske med lättväggar av reglar och plast samt att man jobbar med undertryck i rivningszonen.

Mark:

- Marken runt byggnaden sänks så att en sockelhöjd på minst 20cm (gärna 30 cm) uppnås. Exakt hur detta skall gå till måste projekteras särskilt då asfalten runt byggnaden är hög på vissa ställen.
- Källarens utvändiga fuktskydd görs om i sin helhet.
- Dränering och dagvattenrör byts ut.

Yttertak:

- Avloppsluftare byts ut.
- Plåt runt fläktrum byts.
- Takluckor byts ut.

Utrivning av golv:

- Samtliga ytskikt rivs ut.

Innerväggar av betong:

- Innerväggar av betong berörs ej.

Våtrum:

- Samtliga våtrum rivs ut i sin helhet och renoveras enligt dagens gällande branschregler.
- Golvbrunnar byts ut.

Avlopp, vatten och värmerör:

Samtliga rör byts ut i sin helhet.

NOBAB
Nordisk Byggskadeutredning

Ytterväggar inklusive fasad:

- Regelstommen friläggs på utfackningsväggar för att beslut skall kunna tas i om den bör saneras alternativt bytas ut.
- Fönster och dörrar som inte redan bytts ut, byts ut.
- Fönster och dörrar monteras med primära och sekundära tätningar.

Uppföljande arbeten:

För att säkerställa att arbetet genomförts på ett tekniskt korrekt sätt och att skador och upptäckta fel åtgärdas på ett korrekt sätt bör en erfaren byggskadeutredare medverka under sanerings och reparationsarbetena. Om så önskas kan vi på NOBAB vara behjälpliga med detta.

Mätmetoder och gränsvärden:

Fuktindikation utfördes med mätinstrument Trotec T650. Fuktindikatorer ger inga mätvärden med relativ fuktighet eller fuktkvot men fördelen är att utan förstörande provtagning kan man få skillnader i fuktfördelning på en yta.

Allmän information:

Det föreligger en risk för tillväxt av *mögelsvampar och bakterier**, om den relativa fuktigheten (RF) i den omgivande luften är över 75 % vilket i furuvirke motsvarar en fuktkvot (FK) på ca 17 %. Den kritiska fuktkvoten (FK) för att en tillväxt av rötsvampar skall kunna ske, är 28 % FK.

**Mögelsvamp och bakterier* benämns med ett samlingsnamn som *mikrobiell växt.*

Genomförda analyser:

I denna undersökning är det inte uttaget några materialprover för mikrobiell analys.

Om ytterligare frågor skulle kvarstå står vi gärna till tjänst med att försöka lösa dessa.

Med vänlig hälsning
Nordisk Byggskadeutredning AB

Upprättad av
Ebbe Jensen
Byggdoktor/Dipl. Fuktsakkunnig
0709 – 734 994
ebbe@nobab.com

Granskad av
Linus Althinsson
Byggdoktor
0709 – 734 995
linus@nobab.com

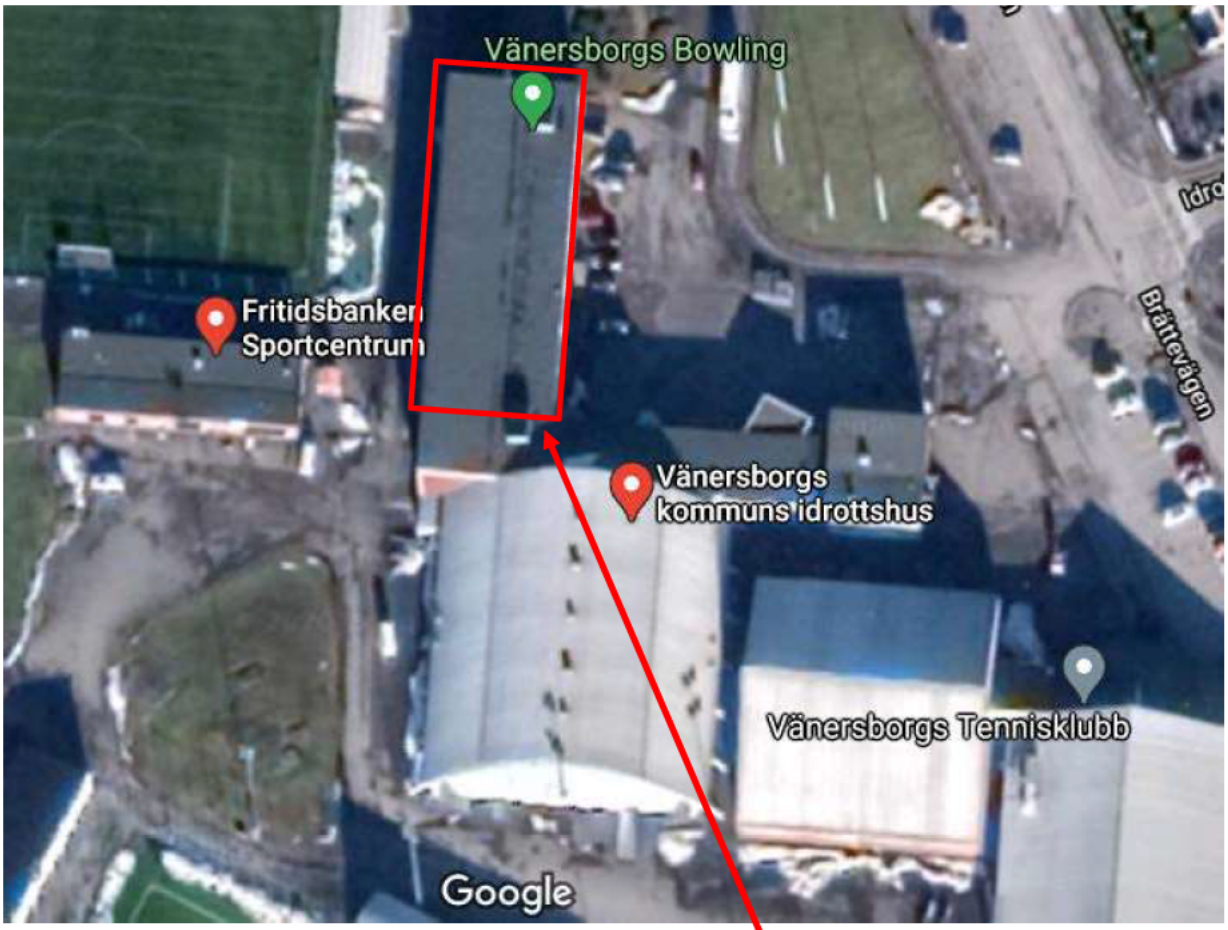
Bilagor

- B-hallarna_Ritningbilaga fukt 2020-11-02 (statusbesiktning)
- B-hallarna_Fotobilaga 2020-11-02 (statusbesiktning)
- B-hallarna inspekterade rum_2020-11-02 (planritningar)

	NOBAB Nordisk Byggskadeutredning	**Besöksdatum** 2020-09-08 & 09 **Rapportdatum** 2020-11-01	Bilaga **NR. 4** Proj. Nr

Kund	Vänersborgs kommun
Projekt	Sportcentrum, B-hallarna
Adress	Brättevägen, 462 35 Vänersborg
Kontaktperson	Thomas Johnsson, 0521-722511, thomas.johnsson@vanersborg.se
Uppdrag	Statusbesiktning
Närvarande vid besök	Ebbe och Linus, NOBAB

Sportcentrum, B-hallarna
Statusbesiktning

Flygbild över byggnaden. Aktuell del markerad

Nordisk Byggskadeutredning i GBG AB
Säte: Sannum 420,
449 90 Nol.
reg. Nr 556545- 3171
www.nobab.com

Besöksadress:
Dagjämningsgatan 10
415 09 Göteborg

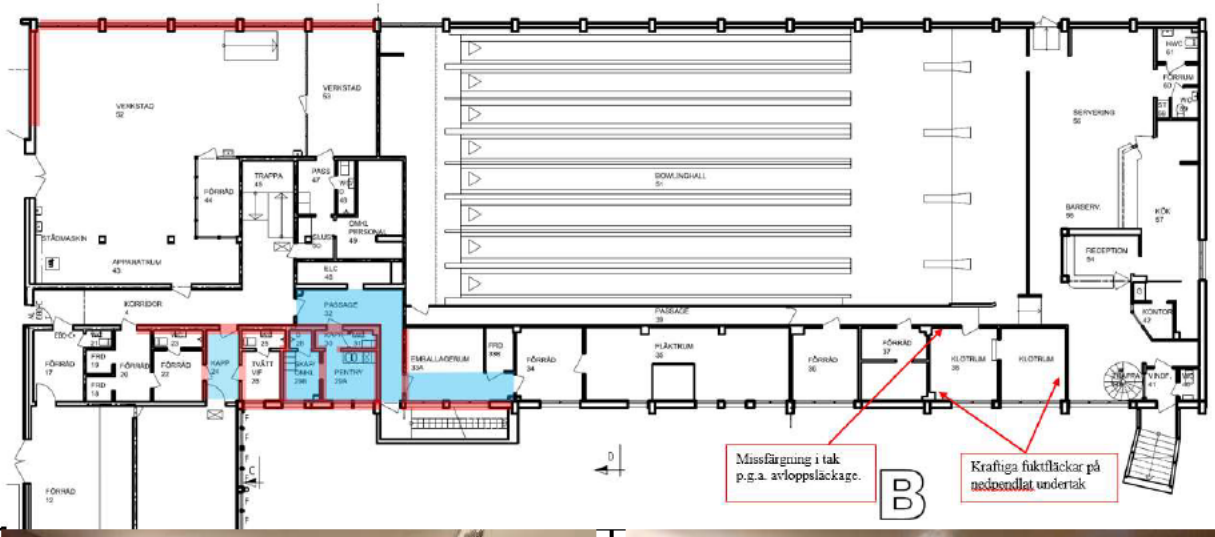
Telefon
0709-734 990 Jim
0709-734 994 Ebbe
031 – 46 37 51 Kontor

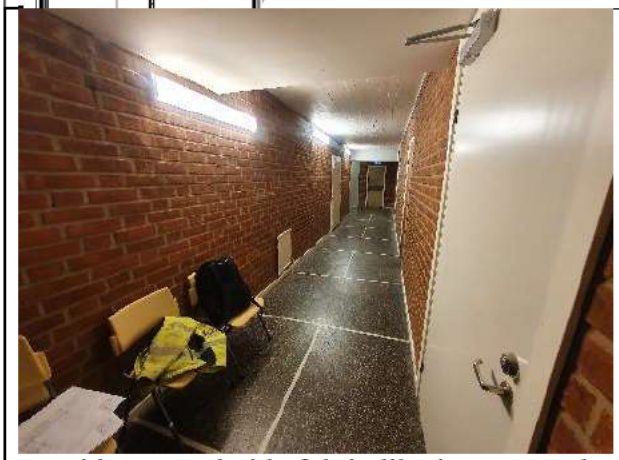
Bakgrund

Inför kommande renovering av byggnaden önskar Vänersborgs kommun hjälp av oss på Nordisk Byggskadeutredning av utföra Fukt- och Miljöinventering av aktuella delar av byggnaden.

Invändigt

Källare/plan 1

Korridor 4: Förhöjda fuktindikationer på golv samt nederdel av vägg. Fuktskador på golvsocklar.

Korridor 4: Förhöjda fuktindikationer på golv samt nederdel av vägg. Fuktskador på golvsocklar.

Nordisk Byggskadeutredning i GBG AB
Säte: Sannum 420,
449 90 Nol.
reg. Nr 556545- 3171
www.nobab.com

Besöksadress:
Dagjämningsgatan 10
415 09 Göteborg

Telefon
0709-734 990 Jim
0709-734 994 Ebbe
031 – 46 37 51 Kontor

Korridor 4: Radiator har lossnat från väggen samt radiatorrören går i golvet.

Kapprum 24: Förhöjda fuktindikationer på golv samt nederdel av vägg.

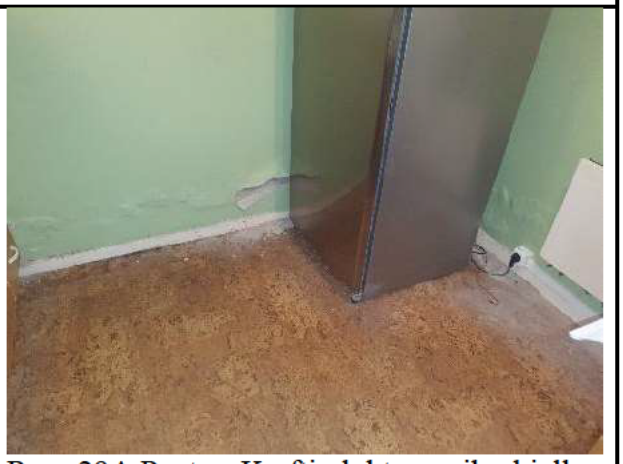
Rum 28 Dusch, 29B Omklädning: Kraftiga fuktskador på golv och nederdel av vägg. Svampangrepp på dörrtröskel och dörrkarm. Gammalt kakel och klinker.

Rum 28 Dusch, 29B Omklädning: Kraftiga fuktskador på golv och nederdel av vägg. Svampangrepp på dörrtröskel och dörrkarm.

Rum 29A Pentry: Kraftig lukt av mikrobiell karaktär, gamla slitna ytskikt, kraftiga fuktskador på golv och nederdel av vägg.

Rum 29A Pentry: Kraftig lukt av mikrobiell karaktär, gamla slitna ytskikt, kraftiga fuktskador på golv och nederdel av vägg.

Nordisk Byggskadeutredning i GBG AB
Säte: Sannum 420,
449 90 Nol.
reg. Nr 556545- 3171
www.nobab.com

Besöksadress:
Dagjämningsgatan 10
415 09 Göteborg

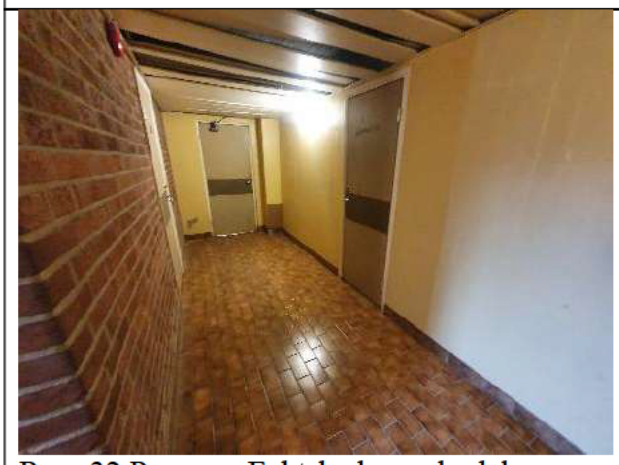
Telefon
0709-734 990 Jim
0709-734 994 Ebbe
031 – 46 37 51 Kontor

Rum 29A Pentry: Kraftig lukt av mikrobiell karaktär, gamla slitna ytskikt, kraftiga fuktskador på golv och nederdel av vägg.

Rum 30 Passage: Kraftiga fuktskador på golv och nederdel av vägg.

Rum 32 Passage: Fuktskador nederdel av vägg.

Emballagerum 33A: Fuktskador på golv vid yttervägg samt nederdel av yttervägg.

Emballagerum 33A: Fuktskada runt 2st vattenrör, ovanför finner man dusch.

Förråd 34: Inläckage av vatten vid fönsterbåge samt stora luftotätheter runt fönster.

Nordisk Byggskadeutredning i GBG AB
Säte: Sannum 420,
449 90 Nol.
reg. Nr 556545- 3171
www.nobab.com

Besöksadress:
Dagjämningsgatan 10
415 09 Göteborg

Telefon
0709-734 990 Jim
0709-734 994 Ebbe
031 – 46 37 51 Kontor

Fläktrum 35: Rostskador samt eventuellt läckage på avloppsrör.

Rum 52 Verkstad: Fuktskador på yttervägg mot asfaltsramp till stor idrottshall, begränsad framkomlighet pga staplade inventarier.

Rum 52 Verkstad: Fuktskador på yttervägg mot asfaltsramp till stor idrottshall, begränsad framkomlighet pga staplade inventarier.

Källare under Verkstad 52.

Källare under Verkstad 52: Gamla pumpgropar med osäker funktion, mkt rostigt.

Nordisk Byggskadeutredning i GBG AB
Säte: Sannum 420,
449 90 Nol.
reg. Nr 556545- 3171
www.nobab.com

Besöksadress:
Dagjämningsgatan 10
415 09 Göteborg

Telefon
0709-734 990 Jim
0709-734 994 Ebbe
031 – 46 37 51 Kontor

Källare under Verkstad 52: Saltutfällningar, karbotanisering samt vatteninträngning från vägg.

Källare under Verkstad 52: Läckage på avloppsrör.

Källare under Verkstad 52: Fuktskador på väggar.

Källare under Verkstad 52: Vatteninläckage genom vägg.

Bowlinghall

Klotrum mot entré: Översiktsbild.

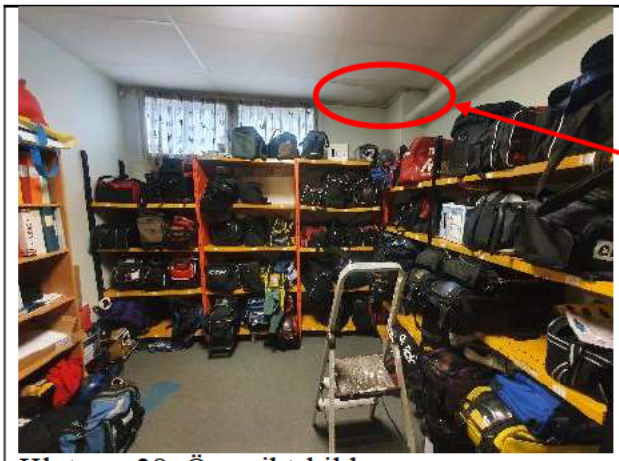

Klotrum mot entré: Fuktskador på nedpendlat undertak.

Nordisk Byggskadeutredning i GBG AB
Säte: Sannum 420,
449 90 Nol.
reg. Nr 556545- 3171
www.nobab.com

Besöksadress:
Dagjämningsgatan 10
415 09 Göteborg

Telefon
0709-734 990 Jim
0709-734 994 Ebbe
031 – 46 37 51 Kontor

Klotrum 38: Översiktsbild.

Klotrum 38: Fuktskada på nedpendlat undertak mot yttervägg.

Klotrum 38: Missfärgning i gipstak/ rörslits p.g.a läckage avloppsrör.

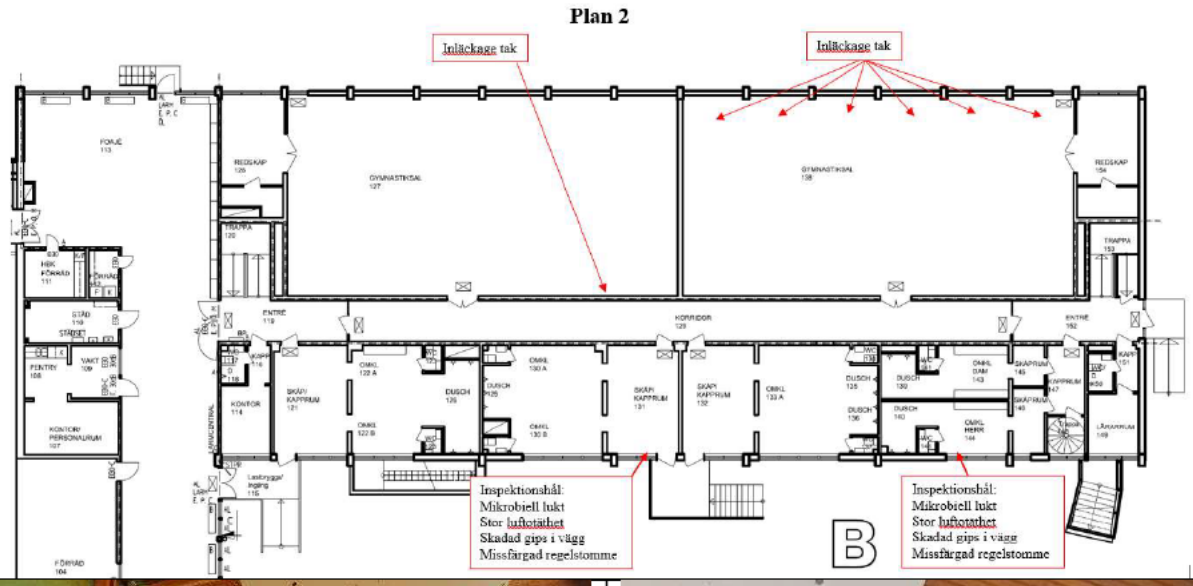
Klotrum 38: Läckage avloppsrör.

Nordisk Byggskadeutredning i GBG AB
Säte: Sannum 420,
449 90 Nol.
reg. Nr 556545- 3171
www.nobab.com

Besöksadress:
Dagjämningsgatan 10
415 09 Göteborg

Telefon
0709-734 990 Jim
0709-734 994 Ebbe
031 – 46 37 51 Kontor

Plan 2

Rum 127 Gymnastiksal.

Rum 127 Gymnastiksal: Fuktskador i tak samt rinnmärken på limträbalkar.

Rum 127 Gymnastiksal: Rinnmärken på vägg.

Rum 138 Gymnastiksal.

Nordisk Byggskadeutredning i GBG AB
Säte: Sannum 420,
449 90 Nol.
reg. Nr 556545- 3171
www.nobab.com

Besöksadress:
Dagjämningsgatan 10
415 09 Göteborg

Telefon
0709-734 990 Jim
0709-734 994 Ebbe
031 – 46 37 51 Kontor

Rum 138 Gymnastiksal: Rinnmärken i tak samt på limträbalkar.

Kapprum 131: Översiktsbild vid inspektionshål.

Kapprum 131: Väggens uppbyggnad inifrån: träpanel – plastfolie – gips – råspont – tjärpapp – råspont – mineralull – masonite – väskustskiva – plåt.

Kapprum 131: Gips i inspektionshål kraftigt mikrobiellt skadad.

Kapprum 131: Mikrobiell lukt, stora luftotätheter samt missfärgad regelstomme i vägg

Nordisk Byggskadeutredning i GBG AB
Säte: Sannum 420,
449 90 Nol.
reg. Nr 556545- 3171
www.nobab.com

Besöksadress:
Dagjämningsgatan 10
415 09 Göteborg

Telefon
0709-734 990 Jim
0709-734 994 Ebbe
031 – 46 37 51 Kontor

Omkl. herr 144: Översiktsbild vid inspektionshål.

Omkl. herr 144: Väggens uppbyggnad inifrån: träpanel – plastfolie – gips – tjärpapp – råspont – mineralull – masonite – västkustskiva – plåt.

Omkl. herr 144: Stora luftotätheter, mikrobiell lukt, mikrobiellt skadad gips samt missfärgningar på masonite och regelstomme i vägg.

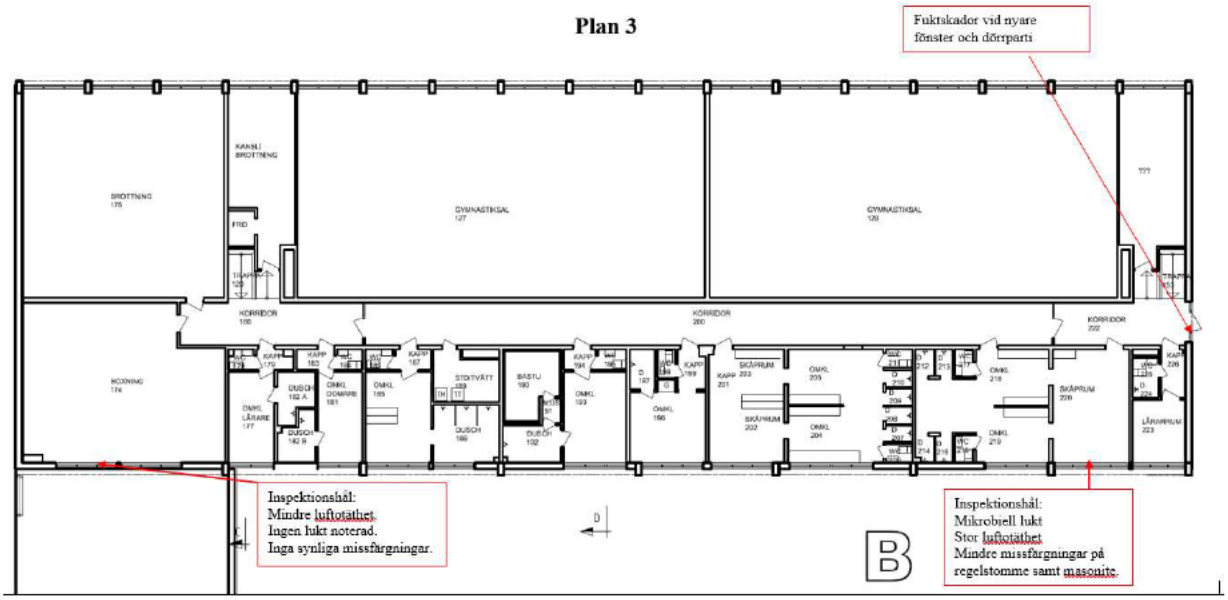
Omkl. herr 144: Stora luftotätheter, mikrobiell lukt, mikrobiellt skadad gips samt missfärgningar på masonite och regelstomme i vägg.

Nordisk Byggskadeutredning i GBG AB
Säte: Sannum 420,
449 90 Nol.
reg. Nr 556545- 3171
www.nobab.com

Besöksadress:
Dagjämningsgatan 10
415 09 Göteborg

Telefon
0709-734 990 Jim
0709-734 994 Ebbe
031 – 46 37 51 Kontor

Plan 3

Rum 174 Boxning.

Rum 174 Boxning: Synlig fuktpåverkan på fönsterkarm och foder.

Rum 222 Korridor: Nyligen iordninggjord vägg mot balkong med ny dörr och nya fönster. Läckage förekommer

Nordisk Byggskadeutredning i GBG AB
Säte: Sannum 420,
449 90 Nol.
reg. Nr 556545- 3171
www.nobab.com

Besöksadress:
Dagjämningsgatan 10
415 09 Göteborg

Telefon
0709-734 990 Jim
0709-734 994 Ebbe
031 – 46 37 51 Kontor

Rum 222 Korridor: Synlig fuktpåverkan pga vatteninläckage vid nya fönster.

Rum 222 Korridor: Synlig fuktpåverkan pga vatteninläckage vid ny dörr.

Rum 223 Lärarrum: Fuktskador vid fönster.

Boxning 174: Översiktsbild vid inspektionshål.

Boxning 174: Väggens uppbyggnad inifrån: Gips – tjärpapp – råspont – mineralull – masonite – kallvind

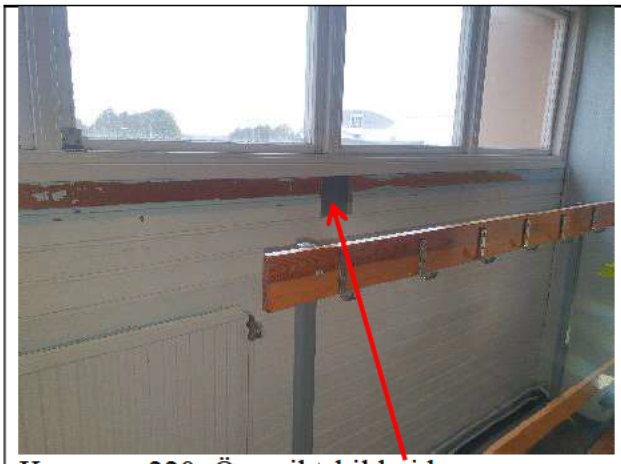

Boxning 174: Mindre luftotäthet, ingen lukt samt inga missfärgningar noterade.

Nordisk Byggskadeutredning i GBG AB
Säte: Sannum 420,
449 90 Nol.
reg. Nr 556545- 3171
www.nobab.com

Besöksadress:
Dagjämningsgatan 10
415 09 Göteborg

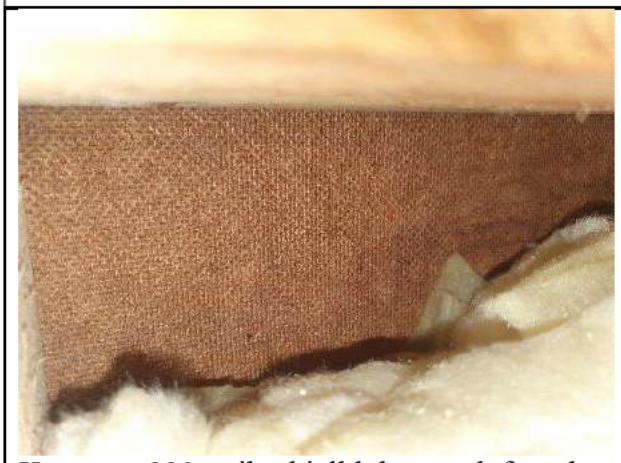
Telefon
0709-734 990 Jim
0709-734 994 Ebbe
031 – 46 37 51 Kontor

Kapprum 220: Översiktsbild vid inspektionshålet.

Kapprum 220: Väggens uppbyggnad inifrån: träpanel – plastmatta – gips – tjärpapp – råspont – mineralull – masonite – västkustskiva – plåt.

Kapprum 220: mikrobiell lukt, stor luftotäthet samt missfärgningar på masonite och regelstomme.

Kapprum 220: mikrobiell lukt, stor luftotäthet samt missfärgningar på masonite och regelstomme.

Nordisk Byggskadeutredning i GBG AB
Säte: Sannum 420,
449 90 Nol.
reg. Nr 556545- 3171
www.nobab.com

Besöksadress:
Dagjämningsgatan 10
415 09 Göteborg

Telefon
0709-734 990 Jim
0709-734 994 Ebbe
031 – 46 37 51 Kontor

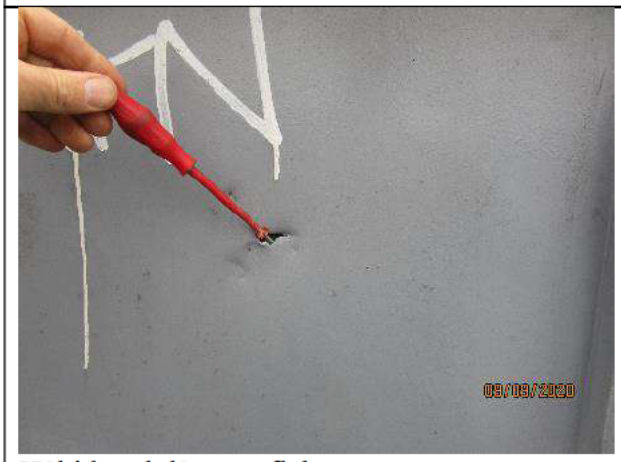
Utvändigt

Översiktsbild yttertak.

Fläktrum med bandplåtstak bytt, dock ej plåt runt om.

Hål i bandplåt runt fläktrum.

Sprickor/ korrosionsskador på takluckor som kan innebära inläckage av vatten.

Korrosionsskadade avloppsluftare.

Dåligt skick på samtliga fönster mot öster.

Nordisk Byggskadeutredning i GBG AB
Säte: Sannum 420,
449 90 Nol.
reg. Nr 556545- 3171
www.nobab.com

Besöksadress:
Dagjämningsgatan 10
415 09 Göteborg

Telefon
0709-734 990 Jim
0709-734 994 Ebbe
031 – 46 37 51 Kontor

Dåligt skick på samtliga fönster mot öster.

Dåligt skick på de fönster som ej är bytta på fasad mot väster.

Utanför rum 138 Gymnastiksal: nyligen bytt utrymmningsfönster där plåtar runt fönstret saknas.

Utanför rum 138 Gymnastiksal: nyligen bytt utrymmningsfönster där plåtar runt fönstret saknas.

Generellt sett dåligt skick på dörrar som ej är bytta.

Generellt sett dåligt skick på dörrar som ej är bytta.

Nordisk Byggskadeutredning i GBG AB
Säte: Sannum 420,
449 90 Nol.
reg. Nr 556545- 3171
www.nobab.com

Besöksadress:
Dagjämningsgatan 10
415 09 Göteborg

Telefon
0709-734 990 Jim
0709-734 994 Ebbe
031 – 46 37 51 Kontor

Skador på byggnadens sockel, generellt mest mot väster.

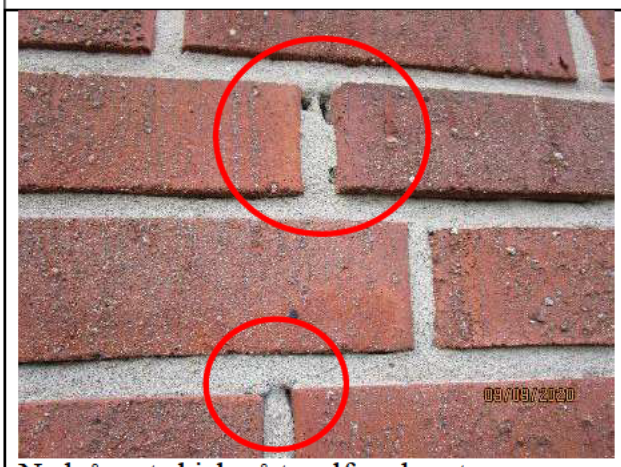
Skador på byggnadens sockel, generellt mest mot väster.

Markbrunn för hantering av dagvatten nedanför asfaltsramp till bowlinghall.

Igensatt markbrunn utanför bowlinghall.

Nedgånget skick på tegelfasad mot norr.

Nordisk Byggskadeutredning i GBG AB
Säte: Sannum 420,
449 90 Nol.
reg. Nr 556545- 3171
www.nobab.com

Besöksadress:
Dagjämningsgatan 10
415 09 Göteborg

Telefon
0709-734 990 Jim
0709-734 994 Ebbe
031 – 46 37 51 Kontor

Sammanställning

För sammanställning, se huvudrapport.

Om ytterligare frågor skulle kvarstå står vi gärna till tjänst med att försöka lösa dessa.

Med vänliga hälsningar
Nordisk Byggskadeutredning AB

Upprättad av
Ebbe Jensen
Byggdoktor / Fuktsakkunnig
ebbe@nobab.com
0709-734 994

Granskad av
Linus Althinsson
Byggdoktor
linus@nobab.com
0709-734 995

§ 29

Beslut om lokalplanering avseende Idrottshuset

KUFRN 2022/85

Beslut

Kultur- och fritidsnämnden beslutar att starta fas 3, lokalplanering, avseende idrottshuset med följande inriktning

- Entré till Idrottshuset från den västra delen av Sportcentrum.
- Tio omklädningsrum, tillgängliga även från utsidan. Speciell vikt ska läggas på hygienutrymmen utifrån de särskilda behov som finns.
- Två lokaler för kampsport
- Befintliga brottningslokaler ska vara kvar.
- Bowlinganläggning i källaren.
- Ett utrymme i anknytning till foajén som kan användas till kiosk-verksamhet för föreningslivet.

Sammanfattning av ärendet

Kultur- och fritidsförvaltningens bedömning och slutsats

Kultur och fritidsförvaltningens genomförde under hösten 2022 en gedigen behovsanalys för Idrottshuset, som i sin form kan liknas vid en förstudie. Kultur och fritidsnämnden beslutade 22-11-22 drn KUFRN 2022/85 att förvaltningen skulle inleda fas 2, en förstudie avseende Idrottshuset. Då förvaltningen redan hade genomfört stora delar av det som en förstudie ska innehålla har fokus sedan nämndens beslut handlat om att utröna möjligheter för att samordna projekten Idrottshuset och Torpa fritidsgård, samt att beakta det detaljplanearbete som pågår för Torpaområdet och Sportcentrum. Den sistnämnda ansvarar kommunstyrelseförvaltningen för. Det finns olika perspektiv/åsikter och tidsaspekter avseende val av hantering framåt.

Idrottshuset och Torpa fritidsgård

Det finns möjlighet att utreda en samlokalisering av idrottsverksamhet och fritidsgårdsverksamhet. Förvaltningen arbetar med en förstudie av fritidsgårdar i kommunen där första delen är att genomföra en invånardialog med unga med fokus på deras syn på sin fritid överlag. Resultatet ska ligga till grund för en bedömning av hur många fritidsgårdar kommunen vill driva, samt placering av den/dessa. Den förstudien ska också innehålla ett arbete tillsammans med övriga förvaltningar kring samutnyttjande av eventuellt framtida lokaler. Förstudien ska presenteras i kultur- och fritidsnämnden i oktober 2023 och därefter startar, vid beslut, lokalplanering som

bedöms ta ca 1 år. I kommunens plan för fastighetsinvesteringar ligger därmed projekteringskostnader först 2025. Vid ambition att bygga ny fritidsgård på Torpa-området så bedömer förvaltningen att en sådan lokal kan stå färdig först 2026-2027.

Pågående detaljplanearbete

Förstudie gällande utveckling av Sportcentrum och Torpagärdet i Vänersborg har genomförts och nu pågår ett detaljplanearbete som innefattar byggrätter, entréer till Sportcentrum, grönytor, vägsträckningar och en mängd andra delar. Förvaltningen bedömer att även detta arbete är en tidsmässigt längre process och att invänta det arbetet skulle förmodligen leda till att man inte kommer till beslut avseende Idrottshuset på flera år.

Kultur- och fritidsförvaltningen har utifrån omvärldsbevakning, den enkät som idrottsföreningarna fått möjlighet att svara på, den dagliga dialogen med idrottsföreningar och dess företrädare, dialog med barn- och utbildningsförvaltningen och samhällsbyggnadsförvaltningen, konsultation med RF-SISU samt det anläggningsutbud som finns i kommunen gjort bedömningen att B-paviljongen skyndsamt ska renoveras och vissa ombyggnationer ska genomföras.

Utöver detta har förvaltningen uppfattat en politisk vilja att ha snabb hantering av Idrottshuset på grund av det dåliga skicket, inte minst genom att projekteringsmedel ligger hos nämnden i år, 2023.

Förvaltningen har betraktat en rad olika värden vid kommande användning av lokaler i B-paviljongen. En viktig aspekt är hög nyttjandegrad, vilket kan möjliggöras genom att lokalerna kan användas till flera olika funktioner och /idrotter. Det är också viktigt att beakta möjligheter att använda lokalerna både dags- och kvällstid, exempelvis för skola, föreningsliv och kommuninvånare.

Ytterligare värden att beakta i användningen av lokalerna;

• Bredd i idrottsutbud (se ovan)

• Beakta riktlinjer för att möjliggöra tävlingsidrott.

• Genusperspektiv, att värna om både flickor och pojkar i den händelse vissa idrotter har tydligt dominans åt något håll.

• God integration med befintliga fastigheter (A-hus samt A-hall)

• Att lokalerna i sin sammansättning och funktion kan bidra till ökat integration ur ett samhällsperspektiv

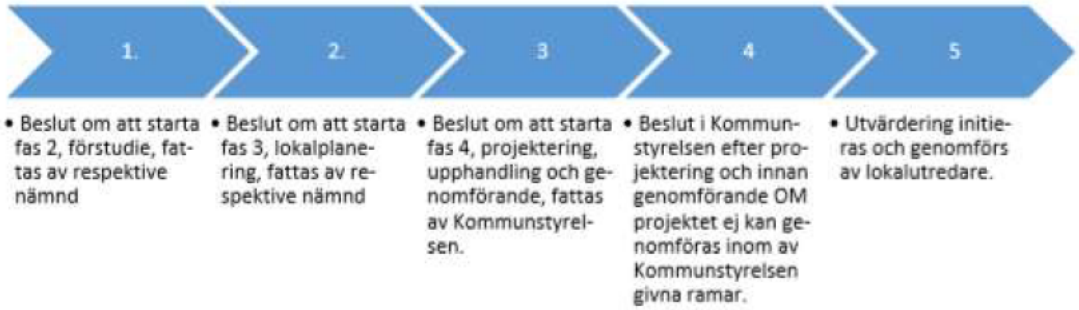
Vänersborgs kommun har en god tillgång till idrottshallar, både fullstora 40x20 m (ytterligare två kommer att färdigställas under dom närmaste åren) och mindre hallar. I beslutet bedömningen om vilken verksamhet som ska kunna bedrivas i den renoverade B-paviljongen har kultur- och fritidsförvaltningen inriktat sig på idrotter som idag har en bred och stor verksamhet samt växande idrotter som idag saknar möjlighet att hyra tider i kommunala anläggningar.

Kostnader utifrån olika alternativ

En renovering i enlighet med kultur- och fritidsförvaltningens specifikation bedöms kosta cirka 60 miljoner. Den summan är uppskattad via referensvärden och ingen exakt kostnad. Förmodligen är det möjligt att bygga åtta omklädningsrum (snarare än de föredragna tio) på grund av plats. Enhetschef på fastighet och service som lämnat dessa uppgifter bedömer att en nybyggnation kan vara mer yteffektiv och komma ner i kostnad genom minskad kvadratmeteryta, men för en säker bedömning krävs hjälp av arkitekt bland annat. En rivning av befintlig B-paviljong och en nybyggnation skulle innebära nya möjligheter för fler verksamheter och användningsområden. Men då nämnden redan erhållit projekteringsmedel och då det finns önskemål från politiskt håll om att skyndsamt åtgärda de brister som finns i B-paviljongen är en rivning och nybyggnation av tidsskäl inte att förorda.

Det hade även varit värdefullt med en fördjupad dialog med idrottsföreningar och andra nyttjare av anläggningar men av det tidsskäl som angivits ovan kommer förvaltningen istället att fortsätta dialogen med föreningarna under fas 3 om den beslutas.

Utdrag ur Vänersborgs kommuns lokalförsörjningsprocess nedan:

Beslutsunderlag

- Tjänsteskrivelse 2023-02-08
- Behovsinventering av Idrottshuset KUFRN 2022.11

Sändlista

Verksamhetschef fritid
Samhällsbyggnadsnämnden

2024-03-14 Dnr: SBN 2023/107

Handläggare
Linnea Hedmark
linnea.hedmark@vanersborg.se
0521-72 25 10

Mottagare
Samhällsbyggnadsnämnden

Lokalplanering B-delen, Idrottshuset

Förslag till beslut

1. Samhällsbyggnadsnämnden överlämnar lokalplaneringsunderlaget avseende renovering och verksamhetsanpassning av B-delen i Idrottshuset till kommunstyrelsen och föreslår kommunstyrelsen att utreda eventuell uppstart av projektering och genomförande.

2. Samhällsbyggnadsnämnden konstaterar att frågan om finansiering och hyreskostnad inte är klar och efterfrågar vidare anvisningar för hur ärendet ska hanteras.

Sammanfattning av ärendet

I enlighet med dokumentet ”Lokalförsörjning – Riktlinjer” har samhällsbyggnadsförvaltningen utfört lokalplanering gällande verksamhetsanpassning av B-delen på Idrottshuset åt kultur- och fritidsförvaltningen. I samband med det har fastighet och service uppmärksammat stora renoveringsbehov. Lokalplaneringen är en del av lokalförsörjningsprocessen.

Utredningen visar att kultur- och fritidsförvaltningens efterfrågade lokalfunktioner ryms inom befintlig byggnads skal. Vidare visar utredningen att byggnaden är i mycket dåligt skick och omfattande renovering och ombyggnation krävs för att uppfylla verksamheternas behov men också för att byggnaden ska fungera och uppfylla brand- och tillgänglighetskrav.
Det bör byggas till en ny entré, en ny takkonstruktion, bättre hantering av dagvatten, genomgående renovering både invändigt och utvändigt, installation av hissar, ett nytt fläktrum med nya fläkaggregat samt nya installationer för ventilation, rör och el. Fuktskador behöver åtgärdas och troligen krävs sanering av asbest och PCB.

En ny detaljplan för området är under framtagande. Den kan påverka utformningen av byggnaden.

Den tidigare budgeten i mål- och resursplan 2024-2026 på 62 mn kr bedöms inte vara tillräcklig. Den nya beräknade kostnaden bedöms till 79 mn kr och utifrån det blir hyresökning cirka 4,6 mn kr. Totalt blir hyran cirka 7 mn kr/år för Idrottshuset. Komponentavskrivningen är beräknad för 30 år.

Tiden från skisser till färdig byggnad bedöms ta ca 2 år.

Lokalplanering avseende B-delen i Idrottshuset har arbetats fram i samarbete mellan fastighet och service, kultur- och fritidsförvaltningen och miljö- och byggnadsförvaltningen. Projektet finns med i den mål- och resursplan som fastställdes av kommunfullmäktige 2023-06-21.

I anvisning för lokalförsörjning (antagen av kommundirektör 2020-07-01) står att läsa att kommunstyrelsen har att besluta om att starta projektering och genomförande. Det står också att innan ärende om beslut tas i kommunstyrelsen ska finansieringen av projektet vara klar. Parallellt med detta ärende om lokalplanering pågår arbetet med mål- och resursplan 2025-2027. Kultur- och fritidsnämnden har i sitt förslag till fastighetsinvesteringar beslutat att föreslå investering av B-delen, Idrottshuset i enlighet med lokalplaneringens beräkning om 79 mnkr. Vidare har kultur- och fritidsförvaltningen genom ett tjänsteutlåtande påtalat att de inte har möjlighet att betala den förväntade hyreshöjningen, och önskas av kommunfullmäktige bli kompenserade för den hyreshöjning som investeringen innebär. Innan kommunstyrelsens tar beslut om eventuell uppstart av projektering bör denna finansieringsfråga vara löst.

Underlag

Tjänsteutlåtande från Kultur- och fritidsförvaltningen

B-hallarna_Rapport 2020-11-02 (statusbesiktning).pdf

B-hallarna fotobilaga fukt 2020-11-02.pdf

B-hallarna Rapport 2020-11-02 (rum för rum)

Behovsbeskrivning av Idrottshuset KUFRN 2022/85

Eric Bönström

Enhetschef

Bilagor

Lokalplanering B-delen Idrottshuset

Informationsritningar 2024-01-16

Sändlista

Kommunstyrelsen
Kultur- och fritidsnämnden
Samhällsbyggnadsnämnden
Samhällsbyggnadsförvaltningschefens ledningsteam

Vänersborgs kommun
Kultur- och fritidsnämnden

2022-11-01 KUFRN 2022/85

Handläggare
Magnus Nordin
magnus@nordin@vanersborg.se
0521-72 20 24

Mottagare
Kultur- och fritidsnämnden

Behovsbeskrivning av Idrottshuset

Sammanfattning av rapporten

Utifrån kultur- och fritidsnämndens beslut 2021-10-15 § 52 har förvaltningen utrett Idrottshusets B-paviljong.

Förvaltningen har gjort bedömningen att B-paviljongen är i stort behov av renovering och föreslår därmed att gå vidare med fördjupad förstudie.

Magnus Nordin	Anna Svensson
Verksamhetschef	Förvaltningschef

Innehållsförteckning

1 UPPDRAG 4

1.1 UPPDRAGSBESKRIVNING 4
1.2 MÅL OCH SYFTE 4
1.3 BERÖRDA PARTER/AKTÖRER 4
1.4 AVGRÄNSNING 4
1.5 UNDERLAG 4
1.6 METOD 4

2 RESULTAT FRÅN ENKÄTSVAREN 5

2.1 VAD KAN NI UTIFRÅN ER VERKSAMHET SE FÖR BEHOV SOM IDROTTSHUSET SKA FYLLA INOM 2–5 ÅR? 5
2.2 VAD KAN NI UTIFRÅN ER VERKSAMHET SE FÖR BEHOV SOM IDROTTSHUSET SKA FYLLA INOM 10–15 ÅR? 6
2.3 NÅGOT ÖVRIGT NI VILL TILLÄGGA OM IDROTTSHUSET? (IDROTTSHUSET) 6
2.4 HUR TÄNKER NI KRING SPORTCENTRUM I STORT OCH VILKA TANKAR OCH ÖNSKEMÅL HAR NI UTIFRÅN ER VERKSAMHET KRING FRAMTIDENS SPORTCENTRUM? 6
2.5 FINNS DET NÅGRA SPECIELLA TRENDER ELLER UTVECKLING INOM ER IDROTT SOM KAN VARA BRA ATT KÄNNA TILL I ARBETET MED FRAMTIDENS SPORTCENTRUM? 7

3 UTREDNING 7

3.1 BAKGRUND 7
3.2 ANVÄNDNING IDAG 7
3.3 NYTTJANDEGRAD 7
3.4 NUVARANDE STATUS I B-PAVILJONGEN 8
3.5 UTVECKLINGEN FÖR OLIKA IDROTTER PÅ ETT NATIONELLT PLAN 8
3.6 EKONOMI 10
3.7 RENOVERA ELLER BYGGA NYTT 10
3.8 KOSTNADER UTIFRÅN OLIKA ALTERNATIV 12

4 BILAGOR 13

4.1 FOTON ÖVER SPORTCENTRUM 13

1 Uppdrag

1.1 Uppdragsbeskrivning

Kultur- och fritidsnämnden beslutade 2021-10-15 § 52 att ge förvaltningen i uppdrag att utreda idrottshuset.

1.2 Mål och syfte

Utredningens syfte är att beskriva nuläge av lokalens skick, användningsområde samt ge förslag till åtgärder avseende lokal och användning framöver. Målet är att utredningen ska utgöra ett tillräckligt bra underlag för vidare politiska beslut.

1.3 Berörda parter/aktörer

Berörda parter är fastighetsägaren (samhällsbyggnadsnämnden) hyresgästen (kultur- och fritidsnämnden) samt idrottsföreningarna som är andrahandshyresgäster.

1.4 Avgränsning

Denna utredning beskriver endast idrottshuset och berör bara i vissa delar helhetsbilden av det utbud av idrottsanläggningar som finns. För att få en bredare bild av hur det ser ut med idrottsanläggningar i Vänersborgs kommun, hänvisar utredningen till ”*Utredning om idrottsanläggningar i Vänersborgs kommun*” KUFRN 2019/64, hid 2021.831.

1.5 Underlag

Kultur- och fritidsnämnden beslutade 2021-04-16 § 26 Mål- och resursplan 2022–2024 åtgärdsförslag och konsekvensanalys: 1. Utredning av anläggningar inom fritid för att genomlysa och analysera verksamheten med fokus på effektiviseringar.

1.6 Metod

Förvaltningen har samlat in idrottsföreningars synpunkter på Idrottshuset och Sportcentrum i stort genom en enkät som skickades till föreningarna. Enkäten vände sig till de idrottsföreningar som idag bedriver verksamhet på Sportcentrum, samt idrottsföreningar som bedriver verksamhet men som idag saknar möjlighet att hyra lämplig anläggning av kommunen. Syftet med enkäten var att få en bättre bild av hur föreningarna själva tänker om sin respektive idrotts framtida verksamhet, och hur behovet av idrottsanläggningar ser ut. Enkäten skickades ut till 25 stycken föreningar och tio föreningar svarade.

Enkäten som idrottsföreningarna fick möjlighet att svara på var indelade i två delar med tre frågor i varje del enligt följande,

Idrottshuset i sin helhet

1. Vad kan ni utifrån er verksamhet se för behov som Idrottshuset ska fylla inom 2–5 år?
2. Vad kan ni utifrån er verksamhet se för behov som Idrottshuset ska fylla inom 10–15 år?
3. Något övrigt ni vill tillägga?

Sportcentrum i sin helhet

1. Hur tänker ni kring Sportcentrum i stort och vilka tankar och önskemål har ni utifrån er verksamhet kring framtidens Sportcentrum?
2. Finns det några speciella trender eller utveckling inom er idrott som kan vara bra att känna till i arbetet med framtidens Sportcentrum?
3. Något övrigt ni vill tillägga?

De föreningar som inkom med svar var (utan särskild ordning):

- Aikido (Vänersborgs Budoförening)
- Brottarföreningen
- IFK Vänersborg
- VHC
- Vänersborgs Tennisklubb
- Taurus Combat center IF
- HK Brätte
- IF Änglarna
- Vänersborgs IF
- Vänersborgs Badmintonklubb

2 Resultat från enkätsvaren

2.1 Vad kan ni utifrån er verksamhet se för behov som Idrottshuset ska fylla inom 2–5 år?

Kampsportsföreningar ser gärna att lokalerna anpassas efter deras behov, eftersom mattor och liknande träningsredskap bör vara permanenta. Sammantaget ges bilden av att kampsortsföreningarna vill förfoga över lokalerna och kunna skapa en klubbkänsla. Föreningarna vill även att lokalerna ska vara anpassade så att man kan anordna träningsläger.

Föreningar (bandy och fotboll) som har sin huvudsakliga verksamhet på annan plats än Idrottshuset ser gärna att lokalerna går att nyttja som komplement i försäsongsträning. De lyfter bland annat upp möjligheten till cirkelträning, innebandy och innefotboll och liknande.

Det inkom önskemål från IF Änglarna att bowlingen ska få finnas kvar och att deras entré byggs om för större tillgänglighet. HK Brätte vill kunna fortsätta sin verksamhet på ett likartat sätt med träningar, matcher, sammandrag, event.

Ingen förening lyfter perspektivet att samnyttja lokaler för större nyttjandegrad. En möjlig slutsats är att föreningar har ett behov av att skapa en klubbkänsla och förstärka föreningstillhörighet och att lokaler har en viktig betydelse i det arbetet. Ett fåtal kommentarer kring omklädningsrum finns, men här kan man sannolikt utgå från att omklädningsrum uppfattas som en självklarhet och därmed inte nämns i så stor utsträckning. Några föreningar nämner att flyttning av otymplig utrustning så som mattor med mera kräver förråd och ger ett större slitage.

2.2 Vad kan ni utifrån er verksamhet se för behov som Idrottshuset ska fylla inom 10–15 år?

I det längre perspektivet ser behoven likartade ut som i tidigare frågeställning med skillnaden att brottarföreningen har mer långsiktiga visioner. De nämner ”Brottningens Hus” i Ale som ett exempel på en önskad lösning. I en framtid ser gärna brottarföreningen att det finns ett eget kansli/kontor, eget gym, läktare, förråd, omklädning, tillgång till bastu samt en uppehållsyta för föräldrar så att de inte vistas är i direkt anslutning till den träning som pågår. Övriga föreningar har i princip hänvisat till tidigare svar. (se fråga 1)

2.3 Något övrigt ni vill tillägga om Idrottshuset? (Idrottshuset)

Samtliga föreningar lyfter att Idrottshuset behöver renoveras. Flera föreningar lyfter att befintliga lokaler (främst B-paviljong) är nedgångna och inte längre ändamålsenliga.

Aikido (Vänersborgs Budoförening) hyr idag sina lokaler privat och vill gärna flytta sin verksamhet till kommunala lokaler med förhoppningen att få bättre långsiktighet, anpassade lokaler och en annan kostnadsbild. Brottarföreningen återkommer till ett ”Brottningens Hus” liknande Gymnastikföreningens lokaler som de får disponera fritt utan hyreskostnad.

2.4 Hur tänker ni kring Sportcentrum i stort och vilka tankar och önskemål har ni utifrån er verksamhet kring framtidens Sportcentrum?

Aikido (Vänersborgs Budoförening) lyfter möjligheten till samverkan med fler kampsporter i samma lokaler och förespråkar möjligheten att kunna bedriva träning, tävling och läger på samma ställe.

Vänersborgs Tennisklubb ser att deras behov i princip är tillgodosedda i nuvarande lösning men vill göra förändringar (ombyggnation) med sin entré där viss mark kan behöva göras tillgänglig. Tennisen lyfter också fram att belysta utomhusbanor skulle ge fler bokningsbara tider och således en högre nyttjandegrad.

IFK Vänersborg menar att Arena Vänersborg är hårt belastad och en mindre ishall för curling och barn/ungdomsträning hade gett fler tider på bandybanan. Den nya isytan bör vara placerad i anslutning till Arena Vänersborg för att kunna samnyttja kylaggregat. Vänersborgs Hockeyklubb ser behov av att befintlig ishall ersätts inom 10 år och påpekar i sammanhanget att allt fler hallar har två rinkar.

Vänersborgs IF ser gärna att ytterligare en 11-manna plan anläggs då behovet finns. De framför även att Vänersvallen Nord bör moderniseras för ett säkrare och effektivare publikinsläpp. Vänersborgs IF lyfter också att en generell anpassning för seriespel i högre divisioner behövs. Vänersborgs IF förespråkar även att en översyn och anpassning av ytan mellan Vänersvallen Nord och Syd genomförs, då den behöver bli mer användarvänlig och bättre nyttjad.

Samtliga föreningar lyfter att Sportcentrum som modell är bra, då området bildar ett nav av föreningar som kan erbjuda många olika sporter. En förening nämner att fler sporter borde kunna få plats. Utveckling av området skulle kunna vara annan ljussättning och skyltning för att få överblick och enklare kunna orientera sig i området. Möjlighet till cupverksamhet är viktigt för flera föreningar.

2.5 Finns det några speciella trender eller utveckling inom er idrott som kan vara bra att känna till i arbetet med framtidens Sportcentrum?

Merparten av föreningarna prognostiserar att deras sporter kommer växa, främst på barn och ungdomssidan. Behovet av och behovet av anpassade ytor och lokaler för respektive sport blir därmed större utifrån föreningarnas perspektiv.

IFK Vänersborg ser att utvecklingen för barn och ungdom går mot mindre isytor vid träning och match vilket behöver beaktas vid nyanläggning. Det medför bland annat att sarger och liknande behöver köpas in. och det medför att sarger och liknande behöver köpas in. Vänersborgs IF vill tydliggöra att fotbollen numera är en åretruntsport och att det behöver beaktas när projektering görs.

3 Utredning

3.1 Bakgrund

Sportcentrum i Vänersborg etablerades 1964 och var då en unik satsning i Sverige. Vänersborgs kommun ville åstadkomma ett samlat centrum för idrottsanläggningar. Syftet var att skapa bra och konkreta synergieffekter både avseende lokalanvändning och för samverkan mellan aktiva föreningar i området, idrottsdiscipliner och kommunala förvaltningar. Vid starten fanns både anläggningar för inomhusidrott, bandy/skridsko, hockey, friidrott och fotboll. Idag finns elva anläggningar på Sportcentrum, den senaste tillkom hösten 2020. Dessa är Arena Vänersborg, Idrottshuset, Gymnasiehallen, Gymmixhallen, Brätte Ishall, Tennishallen, Bowlinghallen, Vänersvallen Nord och Vänersvallen Syd, Rugbyplaner och Frigghallen.

Idrottshuset var en av de första anläggningar som anlades på Sportcentrum. I anslutning till entréhallen finns ett antal kontorslokaler, en café del, ett personalrum för lokalvård och vaktmästare och förråd. Vänersborgs idrottshistoriska förening hyr en lokal i källaren för sin verksamhet. A-hallen är en flexibel anläggning där kan man anordna större idrottsevenemang, konserter, mässor och middagssittning för ca 500 personer. A-hallen är 40x20 m och rymmer 2 100 åskådare, vid biosittning 1 500 personer. A-hallen är utrustad för handboll, innebandy, fem badmintonplaner, en volleybollplan för tävling samt en träningsplan. I B-paviljongen finns två mindre hallar, B-hallar, 10x20 m, samt två brottningsmattor. I källarplanet finns en bowlinganläggning. I B-paviljongen finns även åtta omklädningsrum fördelade på två våningar och diverse förråd.

3.2 Användning idag

De mest frekventa hyresgästerna av de två B-hallarna är IBK Vänersborg, Vänersborgs Taekwondoklubb, NÄRF, grundskolan och privatpersoner. Bowlinganläggning ägs av samhällsbyggnadsnämnden, hyrs av kultur- och fritidsnämnden och hyrs ut till en arrendator som driver anläggningen. I samband med att en ny arrendator tog över verksamheten 1 januari 2022 gjordes ett underhållsarbete på anläggningen samt enklare renovering. Arrendatorn har en bred och populär verksamhet som uppskattas av många. Vänersborgs Brottningsklubb har tillgång till två angränsade lokaler där det finns två brottningsmattor.

3.3 Nyttjandegrad

B-hallarna har under perioden 2021-10-01-2022-10-01 nyttjats 1000 timmar varav 753 under tiden 16.00-22.00. Det ger en nyttjandegrad på 51%. Hallarna har främst nyttjats av NÄRF och IBK Vänersborg

Antal timmar per nyttjare:	
IBK Vänersborg	155
NÄRF	162
Vänersborgs FK	48
KRIK Vänersborg 20+	46
Vänersborgs gymnastik	44
Taurus	31
Vänersborg Rugby	30
Motionärerna	31
Privata	165

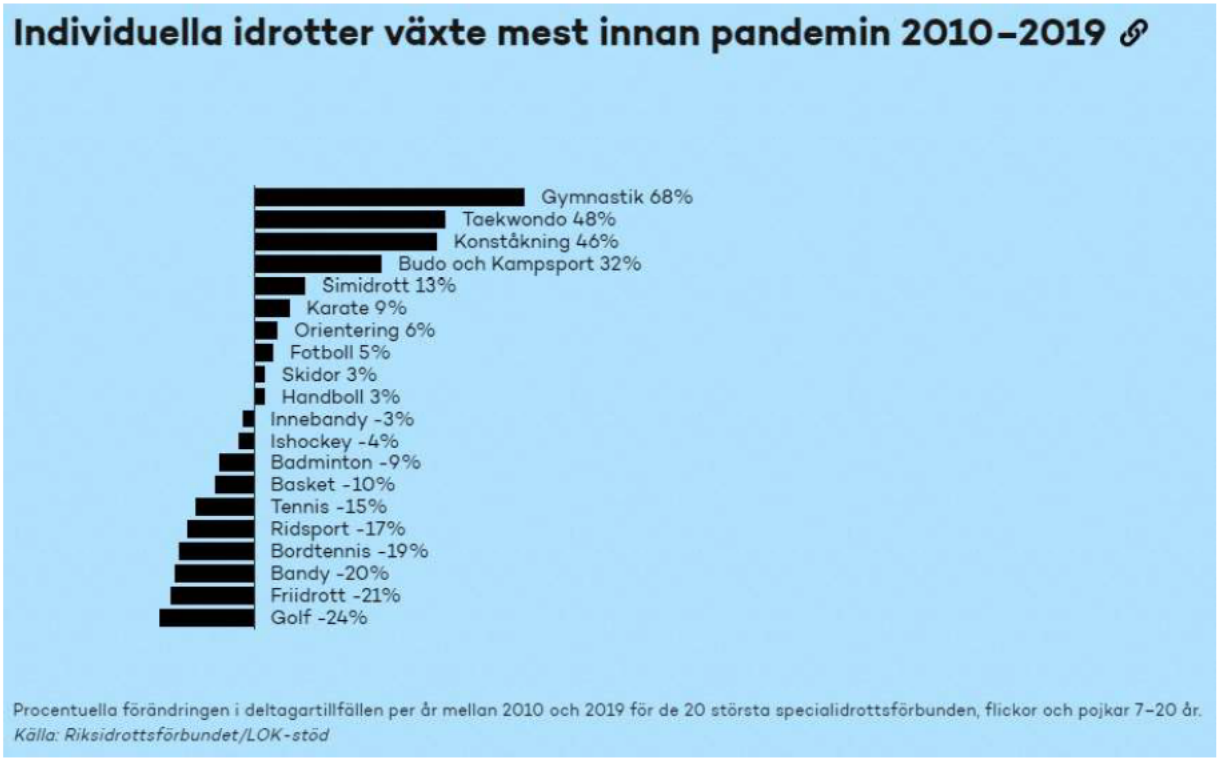
Storleken på B-hallarna är inte godkända för matchspel för idrotter som till exempel volleyboll, handboll, badminton och innebandy. Trots det är nyttjandegraden hög även om grundskolan minskat sitt använde sedan Frigghallen blev tillgänglig. Utifrån hur B-hallarna hyrs ut idag skulle samtliga hyresgäster kunna flytta sin verksamhet till andra idrottshallar.

3.4 Nuvarande status i B-paviljongen

Stora delar av fastigheten är i mycket stort renoveringsbehov. Ett omklädningsrum har fått stängas på grund av vattenskada. På grund av undermåligt VVS-system har stopp i WC och duschrum inträffat, vilket lett till översvämningar i omklädningsrummen. Omklädningsrum och WC är i så dåligt skick att många besökare inte vill byta om där utan byter om i korridorer eller väljer att inte byta om alls. Omklädning och duschande sker idag öppet och vid toalettbesök är insynsskydd och ljudisolering ofullständig vilket medför svårigheter att kunna upprätthålla sin personliga integritet. Det finns skolelever som uppgett att de upplever en risk att bli fotograferade. Det finns även elever som av religiösa eller andra skäl har behov att både byta om och duscha enskilt. Då detta saknas idag har det lett att allt fler elever, särskilt flickor, så långt som möjligt avhåller sig från att använda idrottsanläggningens hygienutrymmen. Den dåliga statusen på omklädningsrum och hygienutrymmen försvårar även möjligheterna till en effektiv lokalvård.

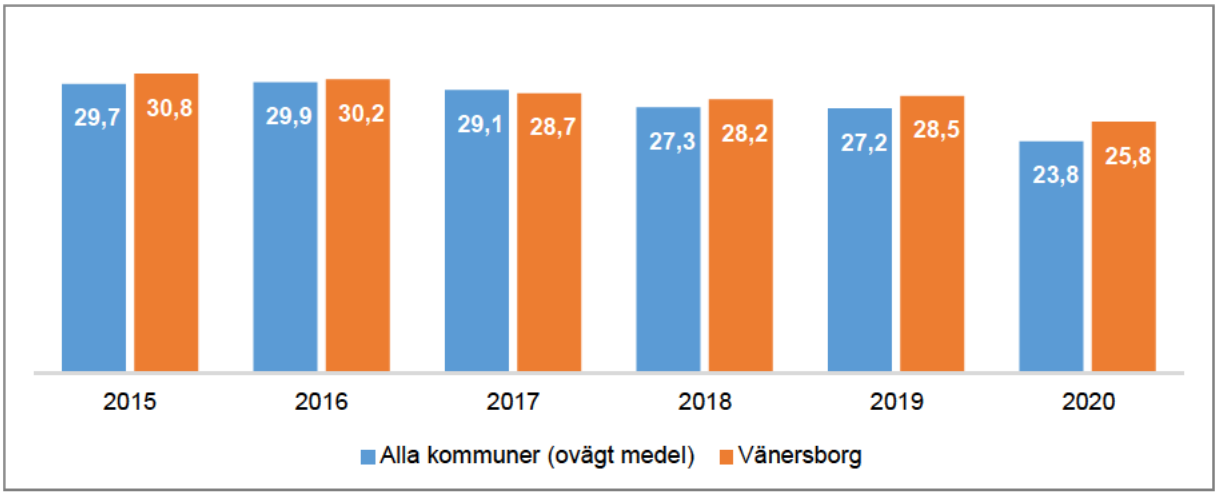
3.5 Utvecklingen för olika idrotter på ett nationellt plan

Enligt statistik från centrum för idrottsforskning har de nationella idrottsförbunden för konståkning och vissa asiatiska kampsporter lyckats särskilt väl att locka barn och ungdomar till sina verksamheter under 2010-talet. Mest ökning har de förbund som organiserar individuella idrotter. Samtidigt minskade antalet deltagartillfällen för flera stora lagidrotter. Coronapandemin har haft stor påverkan på barn- och ungdomsidrottens utveckling. Innan pandemin växte flera individuella idrotter kraftigt i popularitet. Trenden bröts abrupt 2020 på grund av coronapandemin.

[1]

3.5.1 Deltagartillfällen i idrottsföreningar, antal/inv 7-20 år

Deltagartillfällen i idrottsföreningar, antal/inv 7-20 år	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Alla kommuner (ovägt medel)	29,7	29,9	29,1	27,3	27,2	23,8
Pendlingskommun nära större stad (ovägt medel)	28,2	28,3	27,3	25,7	25,4	22,0
Trollhättan	28,2	29,5	29,3	28,9	29,4	26,0
Uddevalla	33,0	30,7	30,6	31,4	30,7	26,1
Vänersborg	30,8	30,2	28,7	28,2	28,5	25,8

[1] https://idrottsstatistik.se/foreningsidrott/idrottsutveckling-over-tid/#frndringar-i-deltagartillfllen-under-coronapandemin-20192020

3.6 Ekonomi

Intäktskravet för hela Idrottshuset är 415 000 kr. Till och med oktober 2022 följer intäkterna budget. Idrottshuset har en nettobudget på 2 774 000 kr.

3.7 Renovera eller bygga nytt

Kultur- och fritidsförvaltningen har i sitt resonemang utgått från uppdraget att se över framtiden för befintlig B-paviljong av Idrottshuset och de mesta akuta behoven gällande omklädningsrum. En renovering skulle lösa det behovet men tar ett par år att genomföra och behovet av nya omklädningsrum bedöms som akut. En möjlig lösning skulle vara att hyra in moduler innehållande omklädningsrum. En sådan lösning skulle kunna vara på plats relativt fort. Om byggnaden ska renoveras måste ändå sådana moduler ställas i ordning då omklädningsrummen inte kommer vara tillgängliga under renoveringstiden. Befintlig byggnad i sig begränsar möjligheterna för vilka lokaler och idrotter som kan rymmas i fastigheten

När en renovering eller nybyggnation diskuteras måste det tas i beaktande att det vid kraftig nederbörd blir stora problem med översvämningar i A-hallen. Det är stora hårda ytor runt Idrottshuset i kombination med ett underdimensionerat dagvattensystem som orsakar detta. B-paviljongen och A-hallen delar samma system kring VVS och hantering av dagvatten. Det går därför inte att utesluta att vid en renovering av B-paviljongen måste det även göras stora åtgärder i resterande delar av Idrottshuset.

Om kommunen skulle besluta om att riva B-paviljongen och i stället bygga en ny fastighet öppnar det upp för helt nya möjligheter. Då bör en lösning för hela Idrottshuset ses över, det vill säga A-hall, entréhall med källare samt det kontorslokaler som finns. Möjligheten att bygga ut fastigheten skulle då också kunna undersökas. En nybyggnation skulle även möjliggöra att bygga finnas och likaså att bygga ihop Idrottshuset med nuvarande fotbollsläktare på Vänersvallen Nord eller alternativt en ny läktare integrerad med den nya fastigheten. Det bör tas i beaktande att den lösning som nu ska tas beslut om gällande B-paviljongen sätter ramarna för framtida utveckling av både Idrottshuset samt hela Sportcentrum. Oavsett lösning kommer kostanden att bli stor men det är en prioteringsfråga om kommunens investeringsmedel ska gå till nybyggnationer eller till underhåll av befintliga verksamhetslokaler

Kultur- och fritidsfritidsförvaltningen har gjort bedömningen att en renoverad fastighet skulle kunna användas till

- Badminton (ej tävling)
- Basket (ej match)
- Bowling
- Dans
- Gym/styrkelyft som egen idrott men även möjlig för alla föreningar att använda för försäsongsträning, rehab och liknande.
- Gymnastik
- Idrottslektion

- Innebandy, främst barn
- Kampsport som samlingsbegrepp för bland annat brottning, judo, karate med mera
- Kioskverksamhet (plats för stationär försäljning) Kan komplettera Vänersvallen Nord.
- Klättring
- Lokalerna ska kunna medge övernattning i samband med cuper, läger och liknande.
- Omklädningsrum
- Pingis
- Volleyboll (ej match)
- Yoga

Kultur- och fritidsförvaltningens bedömning och slutsats

Förvaltningen har betraktat en rad olika värden vid kommande användning av lokaler i B-paviljongen. En viktig aspekt är hög nyttjandegrad, vilket kan möjliggöras genom att lokalerna kan användas till flera olika funktioner och /idrotter. Det är också viktigt att beakta möjligheter att använda lokalerna både dags- och kvällstid, exempelvis för skola, föreningsliv och kommuninvånare.

Ytterligare värden att beakta i användningen av lokalerna;

- Bredd i idrottsutbud (se ovan)
- Beakta riktlinjer för att möjliggöra tävlingsidrott.
- Genusperspektiv, att värna om både flickor och pojkar i den händelse vissa idrotter har tydligt dominans åt något håll.
- God integration med befintliga fastigheter (A-hus samt A-hall)
- Att lokalerna i sin sammansättning och funktion kan bidra till ökat integration ur ett samhällsperspektiv

Vänersborgs kommun har en god tillgång till idrottshallar, både fullstora 40x20 m (ytterligare två kommer att färdigställas under dom närmaste åren) och mindre hallar som är knutna till skolor har kultur- och fritidsförvaltningen inriktat sig på idrotter som idag har en bred och stor verksamhet samt växande idrotter som idag saknar möjlighet att hyra tider i kommunala anläggningar.

Kultur- och fritidsförvaltningen har utifrån omvärldsbevakning, den enkät som idrottsföreningarna fått möjlighet att svara på, den dagliga dialogen med idrottsföreningar och dess företrädare, dialog med barn- och utbildningsförvaltningen och samhällsbyggnadsförvaltningen, konsultation med RF-SISU samt det anläggningsutbud som finns i kommunen gjort bedömningen att *om* B-paviljongen ska renoveras bör den i framtiden innehålla

- Tio omklädningsrum, tillgängliga även från utsidan. Speciell vikt ska läggas på hygienutrymmen utifrån dom särskilda behov som finns.
- Två lokaler för kampsport, eventuellt en lokal som också ska kunna användas till dans.
- Befintliga brottningslokaler ska vara kvar.

- Bowlinganläggning i källaren.
- Ett utrymme i anknytning till foajén som kan användas till kiosk-verksamhet för föreningslivet.
- Entré till Idrottshuset från den västra delen av Sportcentrum.

3.8 Kostnader utifrån olika alternativ

Fastighet och service (samhällsbyggnadsförvaltningen) bedömning är att om det enbart skulle göras en ytskiktsrenovering, alltså inga förändringar gällande utformning eller liknande så skulle summan landa på cirka 45 miljoner kronor. En renovering i enlighet med kultur- och fritidsförvaltningens bedömning skulle kosta cirka 60 miljoner. Den summan är uppskattad via referensvärden och ingen exakt kostnad. Förmodligen är det möjligt att bygga åtta omklädningsrum (snarare än de föredragna tio) på grund av plats.
Samhällsbyggnadsförvaltningen bedömer att det inte är möjligt att använda befintlig grund vid en nybyggnation, då det är svårt byggtekniskt. Vid en rivning av befintlig fastighet och en nybyggnad som öppnar för nya lösningar och verksamheter är det uppskattade utgångspriset en summa på 35 000 per kvadratmeter. Ytan idag uppgår till 2 940 kvadratmeter, vilket innebär en kostnad på cirka 100 miljoner inklusive rivning. Enhetschef på fastighet och service som lämnat dessa uppgifter bedömer att en nybyggnation kan vara mer yteffektiv och komma ner i kostnad genom minskad kvadratmeteryta, men för en säker bedömning krävs hjälp av arkitekt bland annat.

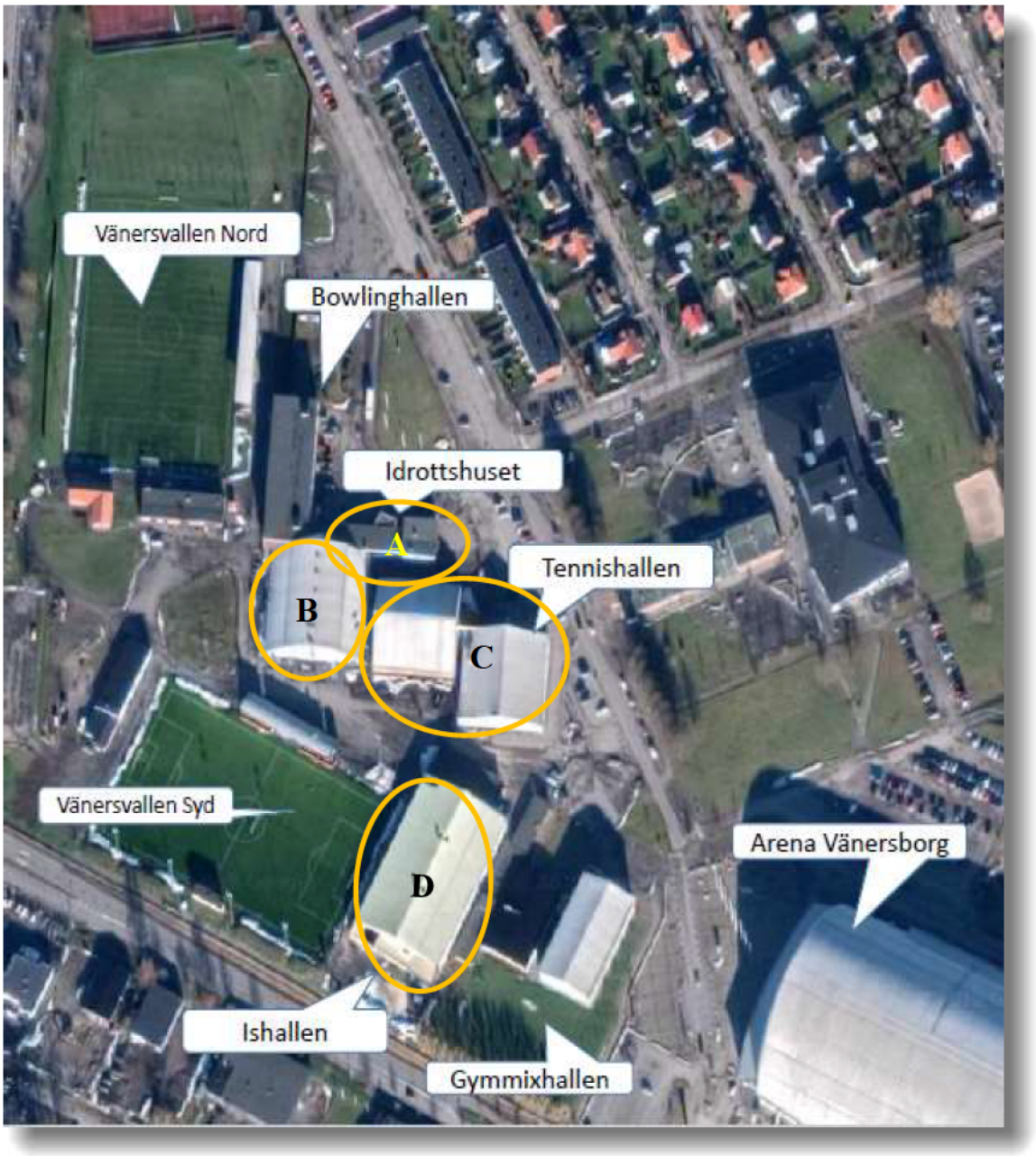
4 Bilagor

4.1 Foton över Sportcentrum

4.1.1 Norra delen av Sportcentrum idag

4.1.2 Framtida renoveringsobjekt inom 10–15 år enligt fastighet och service

A. Kontorslokaler och café
B. A-hall
C. Tennishallar
D. Brätte ishall

§ 100

Konsekvensbedömning gällande försäljning av bostadsfastighet Vedboden 4, Vänersborgs kommun

KS 2023/1088

Beslut

Kommunstyrelsen översänder yttrande *Konsekvensbedömning gällande försäljning av bostadsfastighet Vedboden 4, Vänersborgs kommun* till samhällsbyggnadsnämnden.

Bilaga/bilagor

Bilaga 6: Konsekvensbedömning gällande försäljning av bostadsfastighet Vedboden 4, Vänersborgs kommun

Sammanfattning av ärendet

Samhällsbyggnadsnämnden föreslog 2023-12-07, § 164, kommunstyrelsen att utföra en konsekvensbeskrivning för försäljning av fastigheten Vedboden 4, Forbondegatan 33.

Forbondegatan 33 är en före detta LSS-bostad med sex boendelägenheter som Vänersborgs kommun äger, huset ligger i ett villaområde på Onsjö. Socialförvaltningen har tidigare hyrt lokalerna men sagt upp avtalet. Fastighet och service bedömer att fastigheten inte är anpassad till övrig kommunal verksamhet då det är ett gruppbostadshus och önskar därmed försälja fastigheten.

I enlighet med *Riktlinjer för lokalförsörjning* (kommunstyrelsen 2020-03-25 § 56) ska kommunstyrelsen vid förslag om avyttring göra en konsekvensbedömning som beskriver eventuella konsekvenser av avyttring för framtida lokalförsörjning samt ekonomiska konsekvenser om lokalerna inte avyttras.

Ärendet behandlades av kommunstyrelsen 2024-03-27, § 55, och återremitterades då till kommunstyrelseförvaltningen med följande motivering: ”att det kan bespara kommunen investeringsmedel inom en snar framtid, samt att det inte är ekonomiskt försvarbart att sälja fastigheten med en prognos framåt med eventuella behov 2030”.

Kommunstyrelseförvaltningen har upprättat ett yttrande utifrån kommunstyrelsens behandling i ärendet.

Beslutsunderlag

- Yttrandet: Konsekvensbedömning gällande försäljning av bostadsfastighet Vedboden 4, Vänersborgs kommun
- Samhällsbyggnadsnämndens beslut 2023-12-07 § 164
- Kommunstyrelsens beslut 2023-03-27 § 55
- Riktlinjer för lokalförsörjning (Kommunstyrelsen 2020-03-25 § 56)

Dnr: KS 2023/1088

Sändlista är en sammanställning över vilka organ, funktioner, personer eller liknande som ska få beslutet när ärendet är färdigbehandlat

Mottagare
Kommunstyrelsen

Handläggare
Oskar Andersson
oskar.andersson@vanersborg.se
0521-72 12 25

Konsekvensbedömning gällande försäljning av bostadsfastighet Vedboden 4, Vänersborgs kommun

Förslag till beslut

Kommunstyrelsen översänder yttrande *Konsekvensbedömning gällande försäljning av bostadsfastighet Vedboden 4, Vänersborgs kommun* till samhällsbyggnadsnämnden.

Sammanfattning av ärendet

Samhällsbyggnadsnämnden föreslog 2023-12-07, § 164, kommunstyrelsen att utföra en konsekvensbeskrivning för försäljning av fastigheten Vedboden 4, Forbondegatan 33.

Forbondegatan 33 är en före detta LSS-bostad med sex boendelägenheter som Vänersborgs kommun äger, huset ligger i ett villaområde på Onsjö. Socialförvaltningen har tidigare hyrt lokalerna men sagt upp avtalet. Fastighet och service bedömer att fastigheten inte är anpassad till övrig kommunal verksamhet då det är ett gruppbostadshus och önskar därmed försälja fastigheten.

I enlighet med *Riktlinjer för lokalförsörjning* (kommunstyrelsen 2020-03-25 § 56) ska kommunstyrelsen vid förslag om avyttring göra en konsekvensbedömning som beskriver eventuella konsekvenser av avyttring för framtida lokalförsörjning samt ekonomiska konsekvenser om lokalerna inte avyttras.

Ärendet behandlades av kommunstyrelsen 2024-03-27, § 55, och återremitterades då till kommunstyrelseförvaltningen med följande motivering: ”att det kan bespara kommunen investeringsmedel inom en snar framtid, samt att det inte är ekonomiskt försvarbart att sälja fastigheten med en prognos framåt med eventuella behov 2030”.

Kommunstyrelseförvaltningen har upprättat ett yttrande utifrån kommunstyrelsens behandling i ärendet.

Beredning

Kommunstyrelsen återremitterade 2024-03-27 § 55 ärendet till kommunstyrelseförvaltningen.

Underlag

Beslut och handlingar från samhällsbyggnadsnämnden 2023-12-07 § 164

Beslut från kommunstyrelsen 2023-03-27 § 55

Riktlinjer för lokalförsörjning (kommunstyrelsen 2020-03-25 § 56)

Thomas Sannemalm

Ekonomichef

Bilagor

Yttrande - *Konsekvensbedömning gällande försäljning av bostadsfastighet Vedboden 4, Vänersborgs kommun,* daterat 2024-05-29

Sändlista

Samhällsbyggnadsnämnden
Verksamhetschef Fastighet och service
Fastighetsförvaltare
Ekonomikontoret

Handläggare
Oskar Andersson
oskar.andersson@vanersborg.se
0521-72 25 12

Mottagare
Samhällsbyggnadsnämnden

Konsekvensbedömning gällande försäljning av bostadsfastighet Vedboden 4, Vänersborgs kommun

Bakgrund

Samhällsbyggnadsnämnden föreslog 2023-12-07, § 164, kommunstyrelsen att utföra en konsekvensbeskrivning för försäljning av fastigheten Vedboden 4, Forbondegatan 33.

Ärendet behandlades i kommunstyrelsen 2024-03-27, § 55, och återremitteras då till kommunstyrelseförvaltningen. Kommunstyrelseförvaltningen har upprättat ett yttrande utifrån kommunstyrelsens behandling i ärendet.

Sammanfattning av yttrande

Enligt socialnämndens boendeplan finns det ett beräknat behov av en gruppbostad LSS med sex boendeplatser år 2030. Då behovet ligger längre fram i tiden och påverkansfaktorer är svåra att förutse kan prognosen komma att förändras. En förstudie där olika lösningsalternativ utreds och utvärderas har ännu inte genomförts.

Kommunstyrelsen bedömer att det kan bespara kommunen investeringsmedel inom en snar framtid, samt att det inte är ekonomiskt försvarbart att sälja fastigheten med en prognos framåt med eventuella behov 2030.

Yttrande

För att beskriva eventuella konsekvenser för framtida lokalförsörjning vid avyttring av föreliggande fastighet har utgångspunkt tagits i nämndernas behovsinventeringar för perioden 2025–2034. Utifrån behovsinventeringarna identifierades socialnämnden som möjlig nyttjare av lokalerna.

Enligt socialnämndens boendeplan finns det ett beräknat behov av en gruppbostad LSS med sex lägenheter år 2030. Beräkningen av detta är i nuläget osäker då påverkande faktorer är svåra att förutse, och det är därför svårt att prognostisera hur många, och när, personer eventuellt behöver bostad. Socialförvaltningen kommer följa upp bedömningen årligen i revidering av boendeplanen.

Lösningsalternativ för att möta det beräknade behovet av en gruppbostad kommer initialt utredas genom en förstudie, och beslut om lösningsalternativ fattas därefter av socialnämnden. Om Vedboden 4 kommer bedömas vara den mest lämpliga lösningen för att möta behovet kan således inte fastställas eller uteslutas vid dags dato.

I ekonomisk synpunkt belastar tomställda lokaler samhällsbyggnadsnämndens budget. En tomställd lokal ger ingen intäkt men bär fortfarande kostnader i form av kapitalkostnader och vissa driftkostnader. Konsekvensen av detta blir att dessa

kostnader får täckas av befintlig budget, vilket i sin tur kan leda till att underhåll kan utföras i mindre utsträckning och att lokalernas skick försämras. Vedboden 4 beräknas kosta ca. 300 tkr/år att ha tomställd.

Kommunstyrelsen bedömer att det kan bespara kommunen investeringsmedel inom en snar framtid, samt att det inte är ekonomiskt försvarbart att sälja fastigheten med en prognos framåt med eventuella behov 2030.

Thomas Sannemalm
Ekonomichef

§ 55

Konsekvensbedömning gällande försäljning av bostadsfastighet Vedboden 4, Vänersborgs kommun

KS 2023/1088

Beslut

Kommunstyrelsen beslutar att återremittera ärendet till kommunstyrelseförvaltningen, med följande motivering:

”att det kan bespara kommunen investeringsmedel inom en snar framtid, samt att det inte är ekonomiskt försvarbart att sälja fastigheten med en prognos framåt med eventuella behov 2030.”.

Sammanfattning av ärendet

Samhällsbyggnadsnämnden föreslog 2023-12-07, § 164, kommunstyrelsen att utföra en konsekvensbeskrivning för försäljning av fastigheten Vedboden 4, Forbondegatan 33.

Forbondegatan 33 är en före detta LSS-bostad med sex boendelägenheter som Vänersborgs kommun äger, huset ligger i ett villaområde på Onsjö. Socialförvaltningen har tidigare hyrt lokalerna men sagt upp avtalet. Fastighet och service bedömer att fastigheten inte är anpassad till övrig kommunal verksamhet då det är ett gruppbostadshus och önskar därmed sälja fastigheten.

I enlighet med *Riktlinjer för lokalförsörjning* (kommunstyrelsen 2020-03-25 § 56) ska kommunstyrelsen vid förslag om avyttring göra en konsekvensbedömning som beskriver eventuella konsekvenser av avyttring för framtida lokalförsörjning samt ekonomiska konsekvenser om lokalerna inte avyttras.

I konsekvensbedömningen identifieras ett behov år 2030 där fastigheten kan vara ett möjligt lösningsalternativ, detta behov är dock osäkert och prognosen kan komma att förändras. I övrigt beskrivs inga behov av fastigheten för kommunens lokalförsörjning under den nuvarande planeringsperioden 2025-2034. De tomställda lokalerna beräknas kosta ca. 300 tkr/år, en kostnad som belastar samhällsbyggnadsnämndens budget.

Sammantaget ser inte kommunstyrelseförvaltningen ett nuvarande behov av lokalen för kommunens verksamhet. Ett eventuellt framtida behov av lokalen bedöms vara förknippad med för stor osäkerhet och för stora kostnader för tomhyra för att utgöra ett hinder för försäljning.

Beslutsunderlag

- Kommunstyrelsens arbetsutskotts beslut 2024-03-11 § 37
- Kommunstyrelseförvaltningens tjänsteskrivelse 2024-02-27
- Samhällsbyggnadsnämnden beslut 2023-12-07 §164 och Samhällsbyggnadsförvaltningens tjänsteskrivelse 2023-11-13

Kommunstyrelsens behandling under sammanträdet

Förslag till beslut på sammanträdet

Kommunstyrelsens arbetsutskotts förslag till beslut inför sammanträdet var:

Kommunstyrelsen godkänner konsekvensbedömning gällande försäljning av fastigheten Vedbonden 4, Vänersborgs kommun, enligt tjänsteskrivelse och översänder den till samhällsbyggnadsnämnden.

Ordföranden föreslog en redaktionell korrigering av felaktig fastighetsbeteckningen, från Vedbonden 4 till den korrekta beteckningen: Vedboden 4, vilket godtogs av Kommunstyrelsen.

Henrik Harlitz (M) yrkar på att återremittera ärendet till kommunstyrelseförvaltningen med motiveringen att det kan bespara kommunen investeringsmedel inom en snar framtid, samt att det inte är ekonomiskt försvarbart att sälja fastigheten med en prognos framåt med eventuella behov 2030.

Beslutsgång

Ordföranden frågade om ärendet skulle avgöras idag eller återremitteras och fann genom acklamation att Kommunstyrelsen beslutat att återremittera ärenden till kommunstyrelseförvaltningen.

Sändlista
Samhällsbyggnadsnämnden
Verksamhetschef Fastighet och service
Fastighetsförvaltare
Ekonomikontoret

§ 164

Förslag till försäljning av bostadsfastighet

SBN 2023/152

Beslut

Samhällsbyggnadsnämnden föreslår Kommunstyrelsen att utföra konsekvensbeskrivning för försäljning av fastigheten Vedbonden 4, Forbondegatan 33.

Bilaga

Bilaga Forbondegatan 33

Sammanfattning av ärendet

Forbondegatan 33 är en före detta LSS bostad med sex boendelägenheter som Vänersborgs kommun äger, huset ligger i ett villaområde på Onsjö.

Socialförvaltningen har tidigare hyrt LSS bostaden på Forbondegatan 33 men har sagt upp avtalet som går ut Maj 2024, byggnaden står tom sedan i oktober 2023.

Fastigheten är inte anpassad till övrig kommunal verksamhet då det är ett gruppbostadshus och fastighet och service önskar därmed sälja denna fastighet.

Beslutsunderlag

- Samhällsbyggnadsförvaltningens tjänsteskrivelse, daterad 2023-11-13

Sändlista

Kommunstyrelsen
Fastighetsförvaltare
Verksamhetschef Fastighet och Service

2023-11-13 Dnr: SBN 2023/152

Handläggare
Rebecca Salbom
rebecca.salbom@vanersborg.se
0521-72 25 25

Mottagare
Samhällsbyggnadsnämnden

Förslag till försäljning av bostadsfastighet

Förslag till beslut

Samhällsbyggnadsnämnden föreslår Kommunstyrelsen att utföra konsekvensbeskrivning för försäljning av fastigheten Vedbonden 4, Forbondegatan 33.

Sammanfattning av ärendet

Forbondegatan 33 är en f.d LSS bostad som Vänersborgs kommun äger och där det inte längre finns någon hyresgäst så man önskar sälja fastigheten.

Fördjupad beskrivning av ärendet

Forbondegatan 33 är en f.d LSS bostad med 6 st boendelägenheter som Vänersborgs kommun äger, huset ligger i ett villaområde på Onsjö.

Socialförvaltningen har tidigare hyrt LSS bostaden på Forbondegatan 33 men har sagt upp avtalet som går ut Maj 2024, byggnaden står tom sedan i Oktober 2023.

Fastigheten är inte anpassad till övrig kommunal verksamhet då det är ett gruppbostadshus och Fastighet och Service önskar därmed sälja denna fastighet.

Underlag

Riktlinjer för lokalförsörjning KS 2020/87 antagen 2020-03-25 § 56.

Hans Larsson

Verksamhetschef Fastighet och Service

Bilagor

- Bilaga Forbondegatan 33

Sändlista

Kommunstyrelsen

Fastighetsförvaltare
Verksamhetschef Fastighet och Service

Forbondegatan 33

Fakta

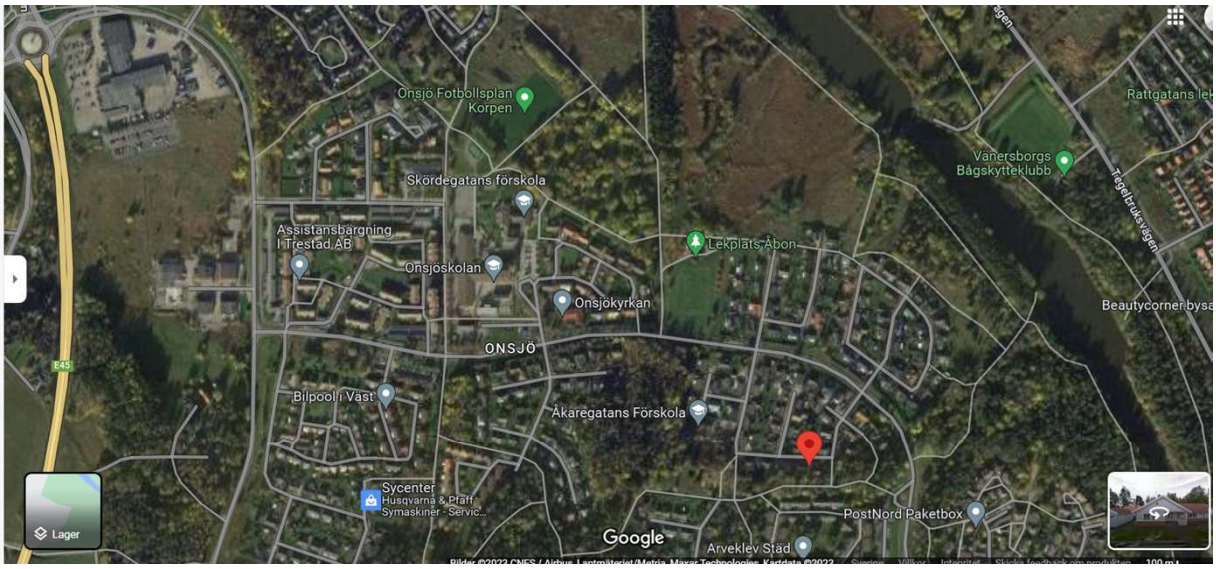
Tomt: 1 740 kvm

Byggnad: 296 kvm

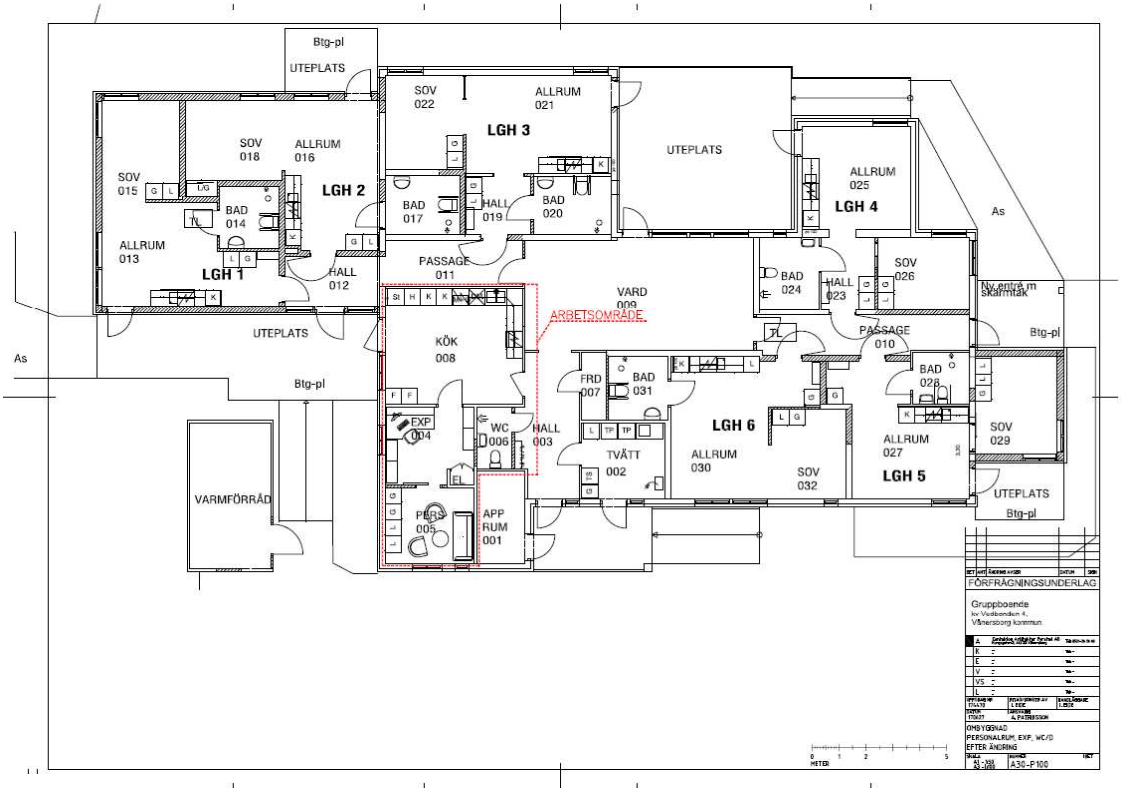
Lägenheter: 6 st

Byggår: 1986

Strömgatan
Flottningsgatan
Förbondegatan
Förbondegatan
Förbondegatan
Lager
Google

Btg-pl
UTEPLATS
SOV 022
ALLRUM 021
LGH 3
SOV 018
ALLRUM 016
SOV 015
LGH 2
BAD 014
BAD 017
HALL 019
BAD 020
UTEPLATS
ALLRUM 025
LGH 4
As
ALLRUM 013
LGH 1
HALL 012
PASSAGE 011
VARD 009
ARBETSOMRÅDE
BAD 024
HALL 023
SOV 026
Ny entré m skärmtak
UTEPLATS
KÖK 008
PASSAGE 010
Btg-pl
As
Btg-pl
FRD 007
BAD 031
BAD 028
EXP 004
WC 006
HALL 003
LGH 6
TVÄTT 002
ALLRUM 030
SOV 032
ALLRUM 027
LGH 5
SOV 029
VARMFÖRRÅD
PERS 005
APP RUM 001
UTEPLATS
Btg-pl
FÖRFRÅGNINGSUNDERLAG
Gruppboende
OMBYGGNAD
PERSONALRUM, EXP, WC/D
EFTER ÄNDRING
A30-P100

§ 101

Omfördelning av investeringsbudget från Holmängenskolan till Skördegatans förskola 2024

KS 2024/374

Beslut

Kommunfullmäktige beslutar att omfördela 4 mnkr från projekt Holmängenskolan till projekt Skördegatans förskola i investeringsbudget 2024

Sammanfattning av ärendet

Samhällsbyggnadsnämnden begär, i beslut 2024-06-12 § 101, att 4 mnkr omfördelas från Holmängenskolan till Skördegatans förskola i investeringsbudget 2024.

I investeringsbudget 2024 avsattes 14 mnkr för tillbyggnad av Skördegatans förskola. Prognosen för projektet uppgår nu till 18 mnkr på grund av felaktig information i detaljplanen, justeringar i lokalplaneringen samt prisutvecklingen. Det innebär ett underskott för projektet om 4 mnkr.

Den senaste prognosen för Holmängenskolan uppgår till 275,5 mnkr vilket innebär ett överskott om 4,5 mnkr. Det beror på besparingar i projektet samt något lägre priser jämfört med den reviderade budgeten från 2022.

Beslutsunderlag

- Kommunstyrelseförvaltningens tjänsteskrivelse 2024-06-25
- Samhällsbyggnadsnämndens beslut 2024-06-12 § 101
- Samhällsbyggnadsförvaltningens tjänsteskrivelse 2024-06-03

2024-06-25 Dnr: KS 2024/374

Handläggare
Ewa Lundqvist
ewa.lundqvist@vanersborg.se
0521-721155

Mottagare
Kommunstyrelsen

Omfördelning av investeringsbudget från Holmängen-skolan till Skördegatans förskola 2024

Förslag till beslut

Kommunfullmäktige beslutar att omfördela 4 mnkr från projekt Holmängenskolan till projekt Skördegatans förskola i investeringsbudget 2024

Sammanfattning av ärendet

Samhällsbyggnadsnämnden begär, i beslut 2024-06-12 § 101, att 4 mnkr omfördelas från Holmängenskolan till Skördegatans förskola i investeringsbudget 2024.

I investeringsbudget 2024 avsattes 14 mnkr för tillbyggnad av Skördegatans förskola. Prognosen för projektet uppgår nu till 18 mnkr på grund av felaktig information i detaljplanen, justeringar i lokalplaneringen samt prisutvecklingen. Det innebär ett underskott för projektet om 4 mnkr.

Den senaste prognosen för Holmängenskolan uppgår till 275,5 mnkr vilket innebär ett överskott om 4,5 mnkr. Det beror på besparingar i projektet samt något lägre priser jämfört med den reviderade budgeten från 2022.

Underlag

Samhällsbyggnadsnämndens beslut 2024-06-12 § 101

Thomas Sannemalm

Ekonomichef

Sändlista

Handläggare av ärendet

Samhällsbyggnadsnämnden
Ekonomikontoret

§ 101

Förslag till omfördelning av investeringsbudget från Holmängenskolan till Skördegatans förskola på Onsjö

SBN 2023/8

Beslut

Samhällsbyggnadsnämnden föreslår att kommunfullmäktige beslutar om budgetomfördelning av 4 mnkr från investeringsprojektet Holmängenskolan till investeringsprojekt Skördegatans förskola år 2024.

Sammanfattning av ärendet

Fastighet och service har i nuvarande mål- och resursplan investeringsprojekt för byggnation av Holmängenskolan samt tillbyggnad av Skördegatans förskola. Investeringsbudgeten för Holmängenskolan är 280 mnkr och Skördegatan 14 mnkr. Båda projekten ingår i kommunens strategiska samverkansavtal för skolor/förskolor som tecknades 2021.

Den senaste prognosen för Holmängenskolan uppgår till 275,5 mnkr vilket innebär ett budgetöverskott om 4,5 mnkr. Överskottet beror på att man lyckats hitta besparingar i projektet samt att priserna inte steg i den utsträckning man befarade när man gjorde den reviderade budgeten i juni 2022.

I projekt för tillbyggnad av Skördegatans förskola på onsjö finns totalt 14 mnkr avsatt i budget 2024–2025. Budgeten är beräknad efter erfarenhetssiffror och lokalplanering som utfördes under 2022.

Under projekteringen har man upptäckt att lokalplaneringen är utförd med felaktig information från detaljplanen. Framtagen situationsplan visar att den prickade marken påverkar tänkt placering, detta gör att utformningen av huset måste ändras, vilket påverkar kostnaden. Man har även i lokalplaneringen missat ett antal utrymmen som krävs, vilket gjort att storleken på tillbyggnaden ökat med ca 100 kvm. Även prisutvecklingen under de senaste åren påverkar tidigare beräknad budget. Prognos för det totala projektet uppgår till 18 mnkr vilket innebär underskott om 4 mnkr för 2024, och projektet i sin helhet.

Med anledning av ovanstående faktorer föreslås budgetomfördelning av 4 mnkr från Holmängenskolan till Skördegatans förskola för år 2024.

Beslutsunderlag

- Samhällsbyggnadsförvaltningens tjänsteskrivelse, daterad 2024-06-03

Sändlista

Enhetschef
Projektledare
Kommunfullmäktige

			Utdragsbestyrkande

2024-06-03 Dnr: SBN 2023/8

Handläggare
Linnea Hedmark
linnea.hedmark@vanersborg.se
0521-72 25 10

Mottagare
Samhällsbyggnadsnämnden

Förslag till omfördelning av investeringsbudget från Holmängenskolan till Skördegatans förskola på Onsjö.

Förslag till beslut

Samhällsbyggnadsnämnden föreslår att kommunfullmäktige beslutar om budgetomfördelning av 4 mnkr från investeringsprojektet Holmängenskolan till investeringsprojekt Skördegatans förskola år 2024.

Sammanfattning av ärendet

Fastighet och service har i nuvarande mål- och resursplan investeringsprojekt för byggnation av Holmängenskolan samt tillbyggnad av Skördegatans förskola. Investeringsbudgeten för Holmängenskolan är 280 mnkr och Skördegatan 14 mnkr. Båda projekten ingår i kommunens strategiska samverkansavtal för skolor/förskolor som tecknades 2021.

Den senaste prognosen för Holmängenskolan uppgår till 275,5 mnkr vilket innebär ett budgetöverskott om 4,5 mnkr. Överskottet beror på att man lyckats hitta besparingar i projektet samt att priserna inte steg i den utsträckning man befarade när man gjorde den reviderade budgeten i juni 2022.

I projekt för tillbyggnad av Skördegatans förskola på onsjö finns totalt 14 mnkr avsatt i budget 2024–2025. Budgeten är beräknad efter erfarenhetssiffror och lokalplanering som utfördes under 2022.

Under projekteringen har man upptäckt att lokalplaneringen är utförd med felaktig information från detaljplanen. Framtagen situationsplan visar att den prickade marken påverkar tänkt placering, detta gör att utformningen av huset måste ändras, vilket påverkar kostnaden. Man har även i lokalplaneringen missat ett antal utrymmen som krävs, vilket gjort att storleken på tillbyggnaden ökat med ca 100 kvm. Även prisutvecklingen under de senaste åren påverkar tidigare beräknad budget. Prognos för det totala projektet uppgår till 18 mnkr vilket innebär underskott om 4 mnkr för 2024, och projektet i sin helhet.

Med anledning av ovanstående faktorer föreslås budgetomfördelning av 4 mnkr från Holmängenskolan till Skördegatans förskola för år 2024.

Eric Bönström

Enhetschef

Sändlista

Enhetschef
Projektledare
Kommunfullmäktige

§ 102

Omfördelning inom samhällsbyggnadsnämndens investeringsbudget 2024

KS 2024/333

Beslut

Kommunfullmäktige beslutar att omfördela 0,5 mnkr, inom samhällsbyggnadsnämndens investeringsbudget 2024, från investeringsprojekt takomläggning Brättehaga till projekt WC Gaddesanna

Sammanfattning av ärendet

Samhällsbyggnadsnämnden föreslår i beslut 2024-05-16, att 0,5 mnkr omfördelas från investeringsprojekt takomläggning Brättehaga till projekt WC Gaddesanna i budget 2024.

Investeringen i WC Gaddesanna har visat sig överskrida budget med 0,5 mnkr på grund av ökade kostnader för grundläggning samt högre anslutningsavgifter än budgeterat. I projektet för takbyte på Brättehaga finns 1 mnkr avsatt i budget 2024 varav prognosen nu uppgår till 0,5 mnkr.

Beslutsunderlag

- Kommunstyrelseförvaltningens tjänsteskrivelse 2024-06-25
- Samhällsbyggnadsnämndens beslut 2024-05-16 § 91
- Samhällsbyggnadsförvaltningens tjänsteskrivelse 2024-05-07

2024-06-25 Dnr: KS 2024/333

Handläggare
Ewa Lundqvist
ewa.lundqvist@vanersborg.se
0521-721155

Mottagare
Kommunstyrelsen

Omfördelning inom samhällsbyggnadsnämndens investeringsbudget 2024

Förslag till beslut

Kommunfullmäktige beslutar att omfördela 0,5 mnkr, inom samhällsbyggnadsnämndens investeringsbudget 2024, från investeringsprojekt takomläggning Brättehaga till projekt WC Gaddesanna

Sammanfattning av ärendet

Samhällsbyggnadsnämnden föreslår i beslut 2024-05-16, att 0,5 mnkr omfördelas från investeringsprojekt takomläggning Brättehaga till projekt WC Gaddesanna i budget 2024.

Investeringen i WC Gaddesanna har visat sig överskrida budget med 0,5 mnkr på grund av ökade kostnader för grundläggning samt högre anslutningsavgifter än budgeterat. I projektet för takbyte på Brättehaga finns 1 mnkr avsatt i budget 2024 varav prognosen nu uppgår till 0,5 mnkr.

Underlag

Samhällsbyggnadsnämndens beslut 2024-05-16 § 91

Thomas Sannemalm

Ekonomichef

Sändlista

Handläggare av ärendet

Samhällsbyggnadsnämnden
Ekonomikontoret

§ 91

Förslag till omfördelning av investeringsbudget från takomläggning Brättehaga, arrendefastighet till projekt WC Gaddesanna

SBN 2023/7

Beslut

Samhällsbyggnadsnämnden föreslår att kommunfullmäktige beslutar om budgetomfördelning av 0,5 mnkr från investeringsprojektet takomläggning Brättehaga till investeringsprojekt WC Gaddesanna år 2024.

Sammanfattning av ärendet

Fastighet och service har i nuvarande mål- och resursplan investeringsprojekt för takbyte på Brättehaga samt nytt WC på Gaddesanna. Budgeten för takbyte på Brättehaga och WC på Gaddesanna är beräknad efter erfarenhetssiffror från tidigare projekt.

Den senaste prognosen för WC Gaddesanna uppgår till 1,8 mnkr vilket innebär ett budgetunderskott om 0,5 mnkr. Underskottet beror på ökade kostnader för grundläggning till följd av dålig vattenavrinning samt högre anslutningsavgifter än budgeterat.

I projekt för takbyte på arrendefastigheten Brättehaga finns 1 mnkr avsatt i budget 2024 varav prognos för projektet uppgår till 0,5 mnkr. I ett tidigt skede uppskattades projektets budget utifrån tidigare takbyte på Vassända prästgård. Objektens förutsättningar skiljer sig i utformning och yta vilket innebär att Brättehaga prognostiseras bli mindre kostsamt.

Med anledning av ovanstående faktorer föreslås budgetomfördelning av 0,5 mnkr från projekt för takomläggning på Brättehaga till WC Gaddesanna för år 2024.

Beslutsunderlag

- Samhällsbyggnadsförvaltningens tjänsteskrivelse, daterad 2024-05-07

Sändlista

Kommunfullmäktige
Verksamhetschef, fastighet och service
Enhetschef, projekt och bab
Förvaltningsekonom

2024-05-07 Dnr: SBN 2023/7

Handläggare
Eric Bönström
eric.bonstrom@vanersborg.se
0521-72 25 55

Mottagare
Samhällsbyggnadsnämnden

Förslag till omfördelning av investeringsbudget från takomläggning Brättehaga, arrendefastighet till projekt WC Gaddesanna

Förslag till beslut

Samhällsbyggnadsnämnden föreslår att kommunfullmäktige beslutar om budgetomfördelning av 0,5 mnkr från investeringsprojektet takomläggning Brättehaga till investeringsprojekt WC Gaddesanna år 2024.

Sammanfattning av ärendet

Fastighet och service har i nuvarande mål- och resursplan investeringsprojekt för takbyte på Brättehaga samt nytt WC på Gaddesanna. Budgeten för takbyte på Brättehaga och WC på Gaddesanna är beräknad efter erfarenhetssiffror från tidigare projekt.

Den senaste prognosen för WC Gaddesanna uppgår till 1,8 mnkr vilket innebär ett budgetunderskott om 0,5 mnkr. Underskottet beror på ökade kostnader för grundläggning till följd av dålig vattenavrinning samt högre anslutningsavgifter än budgeterat.

I projekt för takbyte på arrendefastigheten Brättehaga finns 1 mnkr avsatt i budget 2024 varav prognos för projektet uppgår till 0,5 mnkr. I ett tidigt skede uppskattades projektets budget utifrån tidigare takbyte på Vassända prästgård. Objektens förutsättningar skiljer sig i utformning och yta vilket innebär att Brättehaga prognostiseras bli mindre kostsamt.

Med anledning av ovanstående faktorer föreslås budgetomfördelning av 0,5 mnkr från projekt för takomläggning på Brättehaga till WC Gaddesanna för år 2024.

Hans Larsson

Verksamhetschef

Sändlista

Kommunfullmäktige
Verksamhetschef, fastighet och service

Enhetschef, projekt och bab
Förvaltningsekonom

§ 103

Beslut om medlemsbidrag till Samordningsförbundet Södra Vänern 2025

KS 2024/376

Beslut

- Kommunstyrelsen ger 459 547 kr i medlemsbidrag för år 2025 till Samordningsförbundet Södra Vänern.
- Paragrafen förklaras omedelbart justerad.

Sammanfattning av ärendet

Samordningsförbundet Södra Vänern, har skickat begäran om Vänersborgs kommuns del av medlemsbidraget för år 2025. Samordningsförbundet samordnar och finansierar olika insatser som syftar till att personer ska få, behålla eller förbättra sin förmåga att förvärvsarbeta.

Kommunfullmäktige godkände 2021-10-20, § 131, förbundsordningen för samordningsförbundet Södra Vänern som startade 2022-01-01 efter samgående mellan tidigare förbund.

Förbundet består av Vänersborgs kommun, Trollhättan Stad, Lilla Edets kommun, Grästorps kommun samt Västra Götalandsregionen, Försäkringskassan och Arbetsförmedlingen.

Fördelningen utgår från kommunernas invånarantal per den 31 december 2023. Enligt uträkningen som har gjorts för medlemsbidrag år 2025, utgör Vänersborgs kommuns andel 765 912 kr (774 017 kr år 2024).

Enligt kommunens fördelningsnyckel svarar kommunstyrelsen för 60 procent och socialnämnden för 40 procent. Bidraget blir därmed 459 547 kr för kommunstyrelsen och 306 365 kr för socialnämnden.

Samordningsförbundet önskar svar senast 30 augusti 2024. Socialnämnden tar ställning i frågan 2024-08-29.

Beslutsunderlag

- Kommunstyrelseförvaltningens tjänsteskrivelse 2024-06-28
- Begäran om besked angående medlemsbidrag till Samordningsförbundet Södra Vänern 2025

2024-06-28 Dnr: KS 2024/376

Handläggare
Per-Ola Rasmussen
per-ola.rasmussen@vanersborg.se
0521-72 21 28

Mottagare
Kommunstyrelsen

Beslut om medlemsbidrag till Samordningsförbundet Södra Vänern år 2025

Förslag till beslut

- Kommunstyrelsen ger 459 547 kr i medlemsbidrag för år 2025 till Samordningsförbundet Södra Vänern.
- Paragrafen förklaras omedelbart justerad.

Sammanfattning av ärendet

Samordningsförbundet Södra Vänern, har skickat begäran om Vänersborgs kommuns del av medlemsbidraget för år 2025. Samordningsförbundet samordnar och finansierar olika insatser som syftar till att personer ska få, behålla eller förbättra sin förmåga att förvärvsarbeta.

Kommunfullmäktige godkände 2021-10-20, § 131, förbundsordningen för samordningsförbundet Södra Vänern som startade 2022-01-01 efter samgående mellan tidigare förbund.

Förbundet består av Vänersborgs kommun, Trollhättan Stad, Lilla Edets kommun, Grästorps kommun samt Västra Götalandsregionen, Försäkringskassan och Arbetsförmedlingen.

Fördelningen utgår från kommunernas invånarantal per den 31 december 2023. Enligt uträkningen som har gjorts för medlemsbidrag år 2025, utgör Vänersborgs kommuns andel 765 912 kr (774 017 kr år 2024).

Enligt kommunens fördelningsnyckel svarar kommunstyrelsen för 60 procent och socialnämnden för 40 procent. Bidraget blir därmed 459 547 kr för kommunstyrelsen och 306 365 kr för socialnämnden.

Samordningsförbundet önskar svar senast 30 augusti 2024. Socialnämnden tar ställning i frågan 2024-08-29.

Underlag

- Idealfördelning 2025
- Förtydligande av processen medelstilldelning Finansiell samordning
- Fördelningsmodell för statens medelstilldelning till samordningsförbunden

Jenny Kudryk

Avdelningschef – Avdelningen för hållbar utveckling

Bilagor

- Begäran om besked angående medlemsbidrag till Samordningsförbundet Södra Vänern 2025

Sändlista

Handläggare av ärendet
Kommunstyrelsen
Socialnämnden
Ekonomikontoret
Samordningsförbundet Södra Vänern

Begäran om besked angående medlemsbidrag till Samordningsförbundet Södra Vänern 2025

Försäkringskassan har nu inkommit till Samordningsförbundet Södra Vänern angående 2025 års beräkning av möjlig tilldelning av statligt medlemsbidrag för Samordningsförbund.

Vid sitt möte den 24 maj 2024 beslutade styrelsen för Samordningsförbundet Södra Vänern att snarast efter inkomna besked från Försäkringskassan, angående den s.k. idealfördelningen 2025, så ska begäras in besked från kommuner och region angående att medlemmarna är beredd att tillskjuta medel så som föreslås. I det fall att idealfördelningen minskas så sa fördelningen omräknas. Ökas idealfördelningen så gäller styrelsens beslut från den 24 maj 2024. Sammantaget medför 2025 års idealfördelning 132 000 kr i minskning för Samordningsförbundet Södra Vänern och fördelningen har omräknats enligt nedan.

Fördelning utgår från kommunernas invånarantal per den 31 december 2023.

Begäran: Samordningsförbundet Södra Vänerns efterfrågar beslut från sina medlemmar angående att man är beredd att tillskjuta medel enligt nedan:

Försäkringskassan	2 279 500 kr
Arbetsförmedlingen	2 279 500 kr
Västra Götalandsregionen	2 279 500 kr
Trollhättans Stad	1 130 632 kr (andel för delregional nämnd norra)
Vänersborgs kommun	765 912 kr (andel för delregional nämnd norra)
Lilla Edets kommun	275 820 kr (andel för delregional nämnd väster)
Grästorps kommun	107 136 kr (andel för delregional nämnd öster)
Summa:	9 118 000 kr

Svar från respektive kommuner och region/delregionala nämnder ska ha inkommit till ann.kickeus@trollhattan.se senast den 30 augusti 2024. För frågor och förtydligande kontakta gärna förbundet på 0520-49 69 49.

Bifogas:

Protokollsutdrag styrelsemöte den 24 maj 2024
Idealfördelning 2025
Förtydligande av processen från 2019
Finsam medelstilldelning från juni 2019

Trollhättan den 20 juni 2024
Ann Kickeus
Förbundschef

§ 104

Begäran från samhällsbyggnadsnämnden om 50 tkr i utökad budgetram för hantering av jakt- och viltvårdsfrågor

KS 2024/373

Beslut

Kommunstyrelsen avslår begäran och samhällsbyggnadsnämnden får hantera kostanden inom sin budgetram.

Sammanfattning av ärendet

Samhällsbyggnadsnämnden begär i beslut 2024-06-12 § 97 att få en utökad budgetram om 50 tkr för hantering av jakt- och viltvårdsfrågor. I samma beslut antog nämnden riktlinjer för kommunjakten och kommunjägare, under förutsättning att kommunfullmäktiges beslutar tilldela nämnden ansvar för jakt och viltfrågor. Kommunfullmäktige beslutade 2024-06-19 fastslå att samhällsbyggnadsnämnden ansvarar för jakt och viltfrågor på kommunalägd mark i rollen som fastighetsägare.

Samhällsbyggnadsnämnden har behov av 50 tkr årligen för finansiering av hanteringen av jakt- och viltvårdsfrågor. Samhällsbyggnadsförvaltningen kommer att ha ca 50 tkr i löpande driftkostnader årligen för kommunjägarnas uppdrag, kostnader för skottlossningsbeslut, skyddsjakt osv som kommer till följd av utökning av jakt och viltfrågor i reglementet.

Beslutsunderlag

- Kommunstyrelseförvaltningens tjänsteskrivelse 2024-06-28
- Samhällsbyggnadsnämndens beslut 2024-06-12 § 97
- Samhällsbyggnadsförvaltningens tjänsteskrivelse 2024-06-05
- Riktlinjer för kommunjakten och kommunjägare

Kommunstyrelsen arbetsutskotts behandling under sammanträdet

Förslag till beslut på sammanträdet

Kommunstyrelseförvaltningens förslag till beslut inför sammanträdet hade följande lydelse:

Kommunstyrelsen beslutar att ge samhällsbyggnadsnämnden 50 tkr i tilläggsanslag i budget 2025 för hantering av jakt- och viltvårdsfrågor. Finansiering kan ske ur kommunstyrelsens anslag för oförutsett 2025. Inför arbetet med mål- och resursplan 2026-2028 kan samhällsbyggnadsnämnden återkomma med förslag till utökad budgetram för motsvarande verksamhet.

Ordföranden yrkade på att beslutet skulle få följande lydelse i stället:

Kommunstyrelsen avslår begäran och samhällsbyggnadsnämnden får hantera kostanden inom sin budgetram.

Beslutsgång

Ordföranden frågade om kommunstyrelsens arbetsutskott kan besluta enligt dennes yrkande vilket arbetsutskottet biföll.

2024-06-28 Dnr: KS 2024/373

Handläggare
Ewa Lundqvist
ewa.lundqvist@vanersborg.se
0521-721155

Mottagare
Kommunstyrelsen

Begäran från samhällsbyggnadsnämnden om 50 tkr i utökad budgetram för hantering av jakt- och viltvårds-frågor

Förslag till beslut

Kommunstyrelsen beslutar att ge samhällsbyggnadsnämnden 50 tkr i tilläggsanslag i budget 2025 för hantering av jakt- och viltvårdsfrågor. Finansiering kan ske ur kommunstyrelsens anslag för oförutsett 2025. Inför arbetet med mål- och resursplan 2026-2028 kan samhällsbyggnadsnämnden återkomma med förslag till utökad budgetram för motsvarande verksamhet.

Sammanfattning av ärendet

Samhällsbyggnadsnämnden begär i beslut 2024-06-12 § 97 att få en utökad budgetram om 50 tkr för hantering av jakt- och viltvårdsfrågor. I samma beslut antog nämnden riktlinjer för kommunjakten och kommunjägare, under förutsättning att kommunfullmäktiges beslutar tilldela nämnden ansvar för jakt och viltfrågor. Kommunfullmäktige beslutade 2024-06-19 fastslå att samhällsbyggnadsnämnden ansvarar för jakt och viltfrågor på kommunalägd mark i rollen som fastighetsägare.

Samhällsbyggnadsnämnden har behov av 50 tkr årligen för finansiering av hanteringen av jakt- och viltvårdsfrågor. Samhällsbyggnadsförvaltningen kommer att ha ca 50 tkr i löpande driftkostnader årligen för kommunjägarnas uppdrag, kostnader för skottlossningsbeslut, skyddsjakt osv som kommer till följd av utökning av jakt och viltfrågor i reglementet.

Underlag

Protokoll från samhällsbyggnadsnämnden 2024-06-12 § 97

Thomas Sannemalm

Ekonomichef

Sändlista

Handläggare av ärendet

Samhällsbyggnadsnämnden
Ekonomikontoret

§ 97

Riktlinjer för kommunjakten och kommunjägare

SBN 2023/205

Beslut

1. Samhällsbyggnadsnämnden beslutar att godkänna riktlinjerna för kommunjakten och kommunjägarna under förutsättning att kommunfullmäktige tilldelar samhällsbyggnadsnämnden ansvar för jakt och viltfrågor på kommunal mark.
2. Samhällsbyggnadsnämnden beslutar att ge förvaltningen i uppdrag att därefter initiera revidering av samhällsbyggnadsnämndens delegeringsordning för att riktlinjerna ska kunna genomföras till sin helhet.
3. Samhällsbyggnadsnämnden föreslår kommunfullmäktige att besluta om utökad budgetram till samhällsbyggnadsnämnden med 50 tkr årligen avseende löpande kostnader för jakt och viltvårdsfrågor med tillhörande hantering.

Bilaga

Bilaga 3: Riktlinjer för kommunjakten och kommunjägare

Sammanfattning av ärendet

Samhällsbyggnadsnämnden beslutade 2019 om revidering av kommunjakten och ett inriktningsbeslut togs 2023. Samtliga jakträttsupplåtelser har efter detta sagts upp till avtalsutlöpandet och kommunens areal kommer tillägnas kommunjakten i ny reform. Kommunen har ca 1 600 hektar jaktbar mark som ska förvaltas utifrån ny vision.

Kommunens jaktbara mark läggs ut på konkurrensutsättning med en del att iklä sig kommunjägaransvaret med tillhörande skyddsjakts frågor på kommunalägd mark.

Beslutsunderlag

- Samhällsbyggnadsförvaltningens tjänsteskrivelse, daterad 2024-06-05

Sändlista

Kommunstyrelsen
Kommunfullmäktige
Verksamhetschef Fastighet och Service
Mark- och exploatering
Enhetschef Skog och natur

2024-06-05 Dnr: SBN 2023/205

Handläggare
Oscar Kollberg
oscar.kollberg@vanersborg.se

Mottagare
Samhällsbyggnadsnämnden

Riktlinjer för kommunjakten och kommunjägare

Förslag till beslut

1. Samhällsbyggnadsnämnden beslutar att godkänna riktlinjerna för kommunjakten och kommunjägarna under förutsättning att kommunfullmäktige tilldelar samhällsbyggnadsnämnden ansvar för jakt och viltfrågor på kommunal mark.
2. Samhällsbyggnadsnämnden beslutar att ge förvaltningen i uppdrag att därefter initiera revidering av samhällsbyggnadsnämndens delegeringsordning för att riktlinjerna ska kunna genomföras till sin helhet.
3. Samhällsbyggnadsnämnden föreslår kommunfullmäktige att besluta om utökad budgetram till samhällsbyggnadsnämnden med 50 tkr årligen avseende löpande kostnader för jakt och viltvårdsfrågor med tillhörande hantering.

Sammanfattning av ärendet

Samhällsbyggnadsnämnden beslutade 2019 om revidering av kommunjakten och ett inriktningsbeslut togs 2023. Samtliga jakträttsupplåtelser har efter detta sagts upp till avtalsutlöpandet och kommunens areal kommer tillägnas kommunjakten i ny reform. Kommunen har ca 1 600 hektar jaktbar mark som ska förvaltas utifrån ny vision.

Kommunens jaktbara mark läggs ut på konkurrensutsättning med en del att iklä sig kommunjägaransvaret med tillhörande skyddsjakts frågor på kommunalägd mark.

Fördjupad beskrivning av ärendet

2019-05-23 fick förvaltningen i uppdrag att revidera kommunjakten. Detta uppdrag preciserades 2023-10-12 i samhällsbyggnadsnämnden. Kommunjakten reviderades för att få en bättre helhetsförvaltning och moderniserad upplåtelseform då flertalet av avtalen var utdaterade i sin utformning. Kommunjakten ska bedrivas efter en vision om att jakten ska vara öppen för invånarna, väg in i jakten för nya jägare, god viltförvaltning och större samordning med jordbrukarna. Detta i syfte att fastslå ett nytt upplägg med krav som ställs på den ideella aktören som ska bedriva jakt på kommunal mark.

Jakträttsupplåtelser omfattas av hyresundantaget då det avtalstekniskt räkas som en hyresupplåtelse och behöver inte konkurrensutsättas. Förvaltningen har trots hyresundantaget utformat en process med konkurrensutsättning för att ha en enhetlig, tydlig och transparant process. När anbudstiden är slut kommer förvaltningen att utvärdera anbuden och tilldela ett uppdrag och teckna avtal efter laga kraftdatum.

Konkurrensutsättningen kommer bland annat ställa krav på verksamhetsbeskrivning, utvecklingsplan, dokumenterad kompetens, parter som agerar som kommunjägare osv. Utlysning, anbudsinlämnande och utvärdering sker enligt kommunens upphandlingssystem.

Kommunjägarna är tänkta att agera i de tillfällen som beskrivs i riktlinjedokumentet då kommunen som markägare behöver vidta en åtgärd med vilt på kommunal mark. Det kommer även finnas ärenden då kommunjägarna efter kommunens godkännande agerar på uppdrag av andra parter exempelvis Polisen eller Statens veterinärmedicinska anstalt. Samarbete med Polisen kommer arbetas vidare med under andra halvan av 2024 då ny kommunpolis har tillträtt sitt uppdrag. Ett nära samarbete mellan samhällsbyggnadsförvaltningen, kommunjägarna och polisen är en nödvändighet för ett fungerande arbete vid exempelvis skyddsjakt.
För att kommunjägarna ska kunna utföra sitt uppdrag ska kommunen tillhandahålla viss utrustning med varselkläder märkdekaler till bilar osv. Kostnad för dessa delar uppskattas ligga på ca 10 000 kronor per kommunjägare. Målsättningen är att två personer kommer tilldelas ansvaret som kommunjägare.

Samhällsbyggnadsförvaltningen kommer ha löpande driftkostnader för kommunjägarnas uppdrag, kostnader för skottlossningsbeslut, skyddsjakt osv som kommer till följd av utökning av jakt och viltfrågor i reglementet. Dessa kostnader uppskattas till ca 50 000 kronor årligen.

Genom en större omarbetning av jakt och viltvård enligt riktlinjerna skapar det goda förutsättningar för en balanserad viltstam, möjlighet för invånarna att jaga på kommunens marker, viltvården i fokus och en samverkan mellan parter. Det skapas en lokal kompetensplattform för att arbeta med frågor kring vilt i tätorter med tillhörande skyddsjaktsfrågor som kommer fortsättas utvecklas med samverkansparterna.

Beredning

Samhällsbyggnadsnämnden 2019-05-23 § 67 SBN2019/228
Samhällsbyggnadsnämnden 2023-10-12 § 132 SBN2023/205
Samhällsbyggnadsnämndens presidium 2023-09-04, 2023-10-05, 2024-03-07
Intressedialog med intresseorganisationer 2023-06-08, 2023-06-12, 2024-04-04
Ärendegenomgång kommunstyrelsens arbetsutskott 2024-05-20
Avstämning med tidigare kommunjaktledare 2023-11-09
Internremiss kommunjurist februari 2024
Externremiss till Polisen maj 2024

Underlag

Beslut Samhällsbyggnadsnämnden 2023-10-19 § 132

Beslut om ansvar för jakt och viltfrågor - KS 2023/977

Hans Larsson

Verksamhetschef, Fastighet och Service

Bilagor

Riktlinjer för kommunjakten och kommunjägare

Sändlista

Kommunstyrelsen
Kommunfullmäktige
Verksamhetschef Fastighet och Service
Mark- och exploatering
Enhetschef Skog och natur

Vänersborgs kommun

Riktlinjer för kommunjakten och kommunjägare

Innehållsförteckning

Inledning 1
Syfte 1
Bakgrund 1
Terminologi 1
Riktlinje 2
Vision och kravställning 2
Arealer för kommunjakt 3
Ansvarsuppdelning för vilt och jakt 5
Fastighetsägaren 5
Polisen 6
Naturvårdsverket 6
Länsstyrelsen 7
Miljö och Hälsa 7
Samhällsbyggnad 7
Kommunjägare och skyddsjakt 8
Beskrivning och uppdrag 8
Process och åtgärder 9
Utrustning och tillstånd 9
Arvode och kostnader 10
Gränsöverskridande samverkan 10
Konkurrensutsättning 11
Kommunjakten 11
Kommunjägare 11
Uppföljning och utvärdering 11

Dokumentinformation		**Dokumentansvarig**	
Riktlinjer för jakt på kommunal mark och för kommunjägarna som agerar på uppdrag av kommunen.		Förvaltningschef	
Antagen	**Antagen av**	**Reviderad**	**Giltighet**
2024-06-12 § 97	Samhällsbyggnadsnämnden		Tillsvidare
Aktualiserad	**Diarienummer**	**Intranät**	**Hemsida**
	SBN 2023/205	☒	☒
Dokumentmottagare			
☒ Förvaltningsorganisation ☐ Kommunala bolag ☒ Allmänheten ☒ Förtroendevalda			
Andra regelverk som omnämns			
Jaktlagen (1987:259) Jaktförordningen (1987:905) Miljöbalken (1998:808) Lag om offentlig upphandling (2016:1145) Lag om upphandling av koncessioner (2016:1147)			

Inledning

Riktlinjedokumentet är en vägledning för kommunens personal, kommunjägarna och medborgarna i frågor kring vilt, kommunjakt, skyddsjakt och ansvarsfrågan mellan myndigheter samt privatpersoner. Detta i syfte att göra det lättare för dessa mottagaren att söka information, tydliggöra den aktuella lagstiftningen, kommunens ställningstagande samt vision för jakt och viltfrågor.

Syfte

Riktlinjerna till för att tydliggöra ramarna vid handläggning av frågor som rör jakt på kommunalägd mark och kommunjägarnas uppdrag. Riktlinjerna ska vara vägledande i olika situationer och typer av sammanhang där kommunen interagerar i jakt och viltfrågor.

Bakgrund

Samhällsbyggnadsnämnden beslutade enligt § 67 2019-05-23 att förvaltningen ska ta fram riktlinjer för kommunjakten.

Samhällsbyggnadsnämnden beslutade enligt § 132 2023-10-19 att säga upp samtliga jakträttsupplåtelser inklusive kommunjakten till närmsta utlöpande avtalsperiod och arbeta fram en metodik med konkurrensutsättning av den kommunala jaktmarken. Jaktbar kommunal mark ska läggas till kommunjakten och vinnande part i konkurrensutsättningen ska förvalta denna utifrån visionen. Anbudsgivaren ska inte vara en vinstdrivande part utan arbeta för att förvalta jakten och uppfylla visionen.

Terminologi

Kommunjakt	Jakt på kommunalägd mark som ej är detaljplanelagd. Bedrivs under ordinarie jakttidtabell.
Kommunjägare	Jägare som arbetar på uppdrag av kommunen med skyddsjakt och avfånging av vilt i samband med skyddsjakt.
Skyddsjakt	Skyddsjakt är ett undantag från fredningen av vilt vilket annars är normen i lagstiftningen om att allt vilt är fredat förutom under specifik jaktsäsong för specifik viltart. Syftet med skyddsjakt är att förhindra skador på exempelvis boskap, åkermark, skog och egendom.
Trafikeftersök	Process i syfte att förkorta ett vilts lidande som blivit skadat i en trafiksituation. Trafikeftersök initieras av larmcentralen som skickar uppdrag till godkända eftersökts ekipage som arbetar på uppdrag om Polisen via Nationella viltolycksrådet (NVR).
Skottlossningstillstånd	Inom detaljplanerat område råder skottlossningsförbud. För att kunna avlossa skott inom detaljplanerat område krävs särskilt tillstånd från

	polisen som enbart beviljas om särskilda skäl är uppfyllda. Tillståndet är personligt.
Avfångning	Avfångning är en del av ordinarie jakt och lyder under huvudregeln för godkända jaktmedel. Avfånging regleras bland annat i Jaktlagen § 28 SFS1987:259 som en fullföljningsåtgärd på vilt som skadats genom påskjutning under ordinarie jakt, även kallat eftersök. En jägare ska snarast vidta de åtgärder som behövs för att spåra upp och avfånga viltet som påskjutits. Åtgärderna ska kunna motiveras.
Avlivning	Avlivning regleras av Jaktförordningen § 40 b SFS 1987:905 som anger att anträffas frilevande vilt, skadat eller i en sådan belägenhet att det av djurskyddsskäl snarast bör avlivas, får djuret avlivas även om det är fredat eller om avlivningen sker på annans mark. Enligt 12 a § jaktförordningen gäller inte bestämmelserna om jaktmedel i jaktlagstiftningen när man skall avliva vilt som fångats med fångstredskap
Jaktår	Jaktåret räknas från den första juli till den sista juni för att följa viltets levnadsår.
Statens vilt	Statens vilt regleras i Jaktlagen § 25 SFS1987:259 och Jaktförordningen § 33 SFS 1987:905. Statens vilt avser djur av arterna björn, varg, järv, lo, myskoxe, fjällräv, utter, valar, fiskgjuse, bivråk, tornuggla, hökuggla, berguv, fjälluggla, lappuggla, slaguggla, rördrom, lunnefågel, salskrake, svarthalsad dopping, skärfläcka, gråspett, vitryggig hackspett, mellanspett, kungsfiskare, blåkråka, härfågel, sommargylling, fjällgås, skräntärna, svarttärna, storkar, örnar, glador, falkar och kärrhökar. Särskilda regler finns för älg och hjort i Jaktförordningen §§ 33–34.

Riktlinje

Vision och kravställning

Kommunens vision för jakt på kommunal mark har sammanfattats enligt punkterna nedan:

- Aktiv viltförvaltning och god kunskap om viltstammarna
- Ge förutsättningar för levnadskraftiga viltstammar
- Framåtsträvande i viltvårdsprojekt
- Tillgängliggöra jakten för medborgarna
- Skapa en väg in jakten och vägleda ny jägare
- Bevara jakten som kulturarv
- Ökat samarbete med jordbruksarrendatorerna
- Ökad förståelse och acceptans för jakten samt dess betydelse
- Ökat samarbete mellan kommunjakt, skyddsjakt, kommunjägare och trafikeftersök

Den part som ska bedriva kommunjakten på kommunens marker ska ha en god kunskap om viltförvaltning och god kunskap om viltvårdsprojekt. Parten ska bedömas som lämplig att genomföra visionen och förbättra förutsättningarna för viltstammarna. Parten ska tillgängliggöra jaktmöjligheter för jaktelever, nyutbildade jägare och marklösa jägare oavsett ursprung, etnicitet, könsidentifiering eller trostillhörighet. Med andra ord ska parten värna om att utbilda och vidareutveckla jakten. För att kunna utföra detta krävs det att parten har ett stort kontaktnät och existerande informationskanaler för att annonsera ut dessa utbildnings jakter till medborgarna. Det ska bedrivas jakt genom olika jaktformer och jakt på de viltformer som bedöms lämpligt utifrån viltstammarnas storlek. I och med detta ska även parten ha ett gott samarbete med omkringliggande jordbruksarrendatorer för planering av jakttillfällen men även att förebygga skördeskador.

Jakt på den kommunala marken ska ej vara i vinstdrivande syfte för parten utan enbart vara till självkostnadspris för både jakttillfället samt marknadsmässigt köttpris.

Genom att skapa jakttillfällen med fokus på viltet samt kunskapshöjande åtgärder med en transparent och tillgänglig jakt värnar parten för en ökad betydelse för jakten samt acceptansen för densamma i samhället. Samtliga jakttillfällen ska vara utannonserade i god tid.

Parten ska tillsammans med kommunen arbeta för ett bättre samarbete mellan kommunjakten, skyddsjakt, kommunjägare, trafikeftersök och polisen för att få en mer sömlös övergång mellan de olika parternas ansvarsområden.

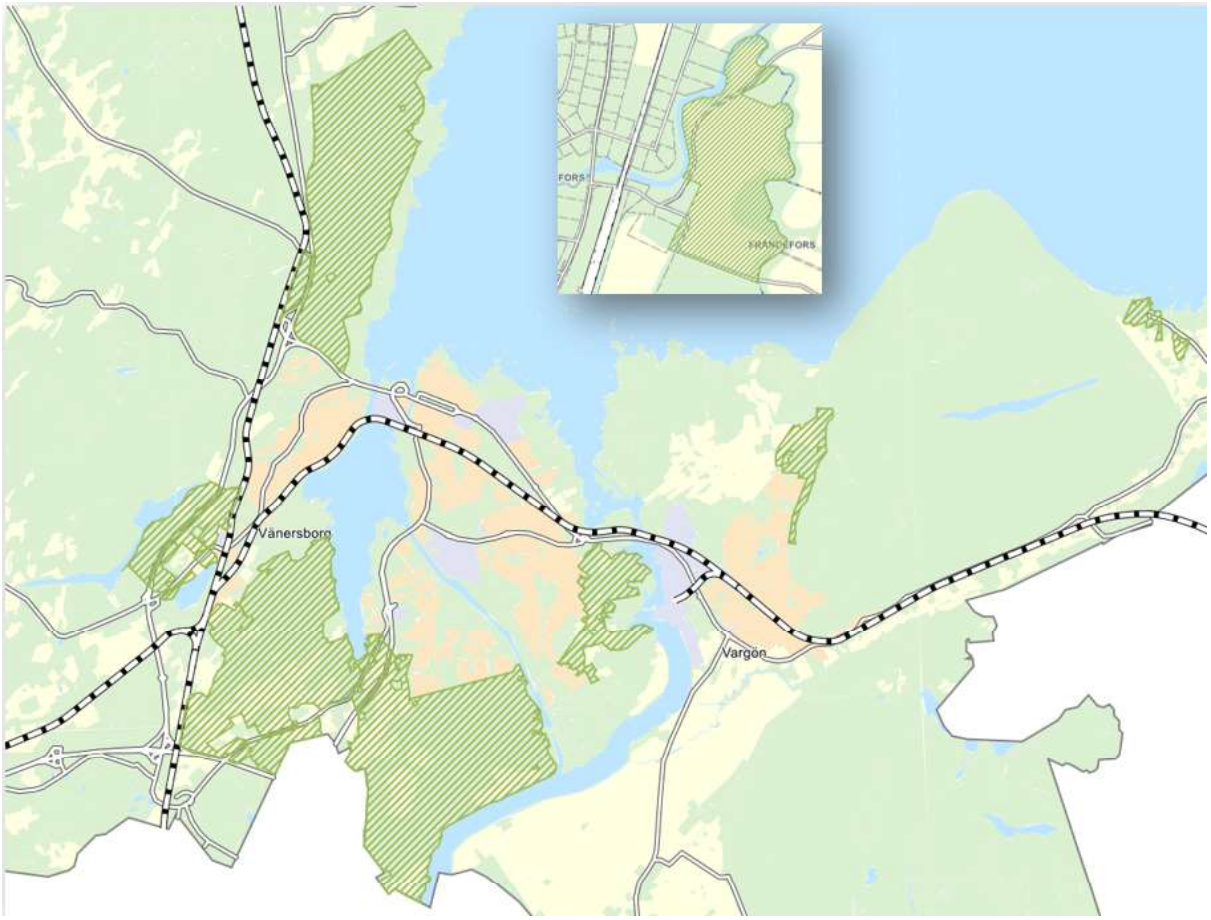
Partens planerade arbete ska årligen samrådas med kommunen i planeringen och följas upp regelbundet. Återrapportering från parten ska ske halvårsvis. Återrapporteringen ska innehålla:

- Ekonomisk redovisning
- Jakttillfällen
- Deltagande parter/jägare
- Verksamhetsmål
- Status på projekt och viltvård

Arealer för kommunjakt

Kommunen äger ca 1 650 hektar (ha) som jakt kan bedrivas på utanför detaljplanerat område. Arealerna fördelas enligt nedan:

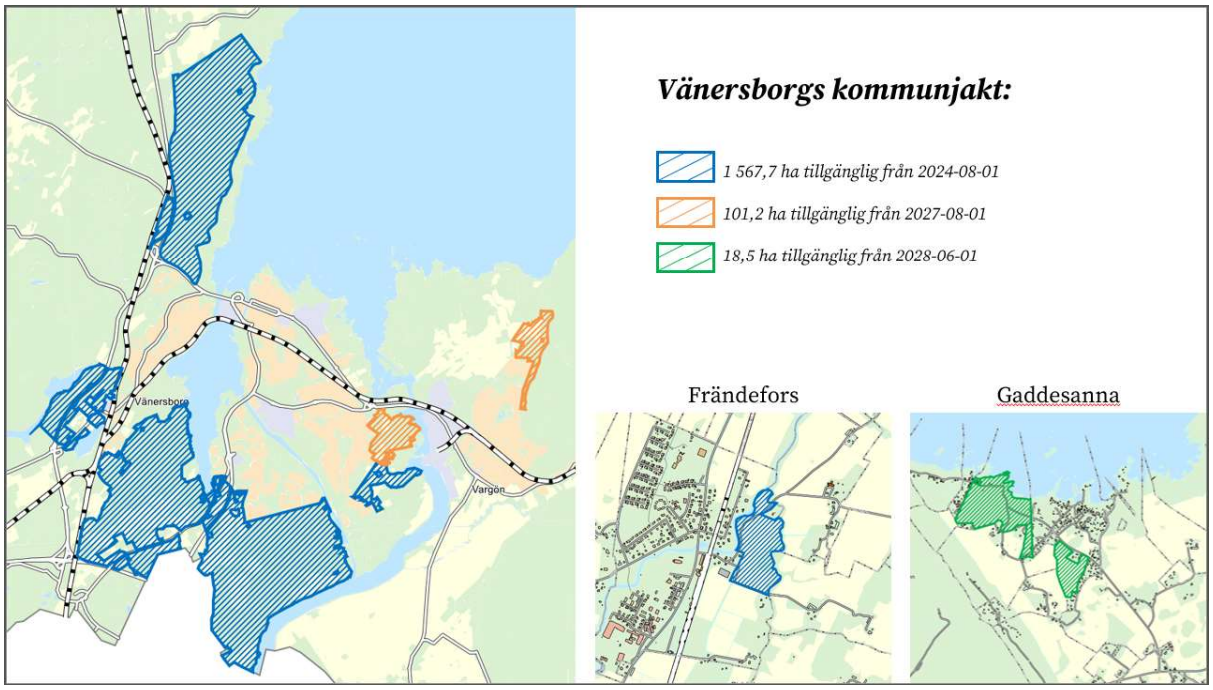
- Dalbobergen/Ursandsskogarna - 465,3 ha
- Botered - 102,5 ha
- Öxnered - 408 ha
- Onsjö - 511 ha
- Önafors - 93,2 ha
- Vargön/Nordkroken - 48,4 ha
- Frändefors – 11,4 ha
- Gaddesanna – 18,5 ha

Figur 1. Jaktbar mark i kommunens ägo som ej är detaljplanerad (2024) markerad med grön rastermarkering på kartan.

Arealerna är i huvudsakligen i tätortsnära områden eller i områden med mycket friluftsliv vilket ställer höga krav på säkerheten för jaktutövandet. En tätortsnära jakt ställer högre krav på jaktledarna, passplacering med säkra skjutvinklar och kulfång då det generellt är välbesökt av friluftsmänniskor på dessa områden. I den tätortsnära skogen behöver jakten i större utsträckning samspela med andra intressen. Något som ställer större krav på dialog och samförstånd för olika intressen.

För kommunjakten kommer blå rastermarkerade arealer enligt kartan nedan vara tillgängliga från avtalsstart. Fler områden kommer att läggas till arealen under följande år enligt kartan nedan.

Figur 2. Arealer som tillägnas kommunjakten och tillträdesdatum.

Ansvarsuppdelning för vilt och jakt

I fråga om ansvar för vilt behöver flera lagstiftningar och ramverk navigeras för att få utläsa svar på eventuella frågeställningar. Nedan avsnitt avser att tydliggöra de olika parternas ansvarsfråga i frågor kring vilt och skyddsjakt. Avsnittet med ansvar har delats upp efter de olika parternas ansvar och roller.

Fastighetsägaren

Fastighetsägare ansvarar själva att avhjälpa problem inom egen fastighet när det kommer till vilda och störande djur. Om du är hyresgäst eller bor i en bostadsrättslägenhet tar du först kontakt med fastighetsägaren eller föreningen som är fastighetsägare. Som fastighetsägare har du en skyldighet att tillgodose att din fastighet inte utgör en olägenhet för dina hyresgäster eller grannar. Exempelvis måste man tillsäkra att vildsvin inte får åtkomst till hushållssopor och matavfall eller plocka bort fallfrukt från trädgården för att inte locka in älgar eller annat vilt att söka föda i bostadsområden. Det finns en del medborgare som vill stödmata vilt i sin trädgård under vinterns kallaste månader men nackdelen med detta är att viltet lär sig att här finns mat och kommer söka sig hit under hela året då det är enkelt att finna föda oavsett om stödmatningen upphör eller inte.

Har du problem med vilt inom din fastighet är det eget ansvar som fastighetsägare att avhjälpa problematiken. Beroende på problem finns det ett flertal olika åtgärder som kan vidtas innan en jägare kontaktas och ansökan om skyddsjakt samt skottlossnings tillstånd söks. Oftast kan problematiken med att vilt uppehåller sig på din fastighet eller tomt avhjälpas med förebyggande arbete exempelvis:

- Använd elstängselnät som är anpassat för att skydda mot vildsvin. Du kan samarbeta med vägförening eller grannar för att minska kostnaden.
- Plocka bort fallfrukt som lockar vilt till trädgårdar för enkelt födosökande.
- Använd slutna sopkärl och undvik öppen kompost då lukten lockar till sig vilt som söker föda.

- Viltet är energieffektiva och söker efter den enklaste sättet att finna föda. Genom att vidta åtgärder som motverkar att de söker sig till bostadsfastigheter kommer intresset för dessa områden att minska.
- Avskräcka grävlingar som söker sig till bostadstomter genom föremål som luktar människa.
- Göra fastigheten otillgänglig för grävlingar och gnagare genom att täppa till skyddade utrymmen exempelvis under altaner.
- Använda matningsstationer för småfåglar som försvårar för större fåglar att få tillgång på föda.
- Reflexer eller ljusbrytningar har avskräckande effekt på bland annat rådjur som söker föda i blomsterlandet.
- Duvor och andra fåglar tillåts oftast skrämmas av rovfågelsattrapper som sätts upp på fastighetens tak eller balkonger.

För att skyddsjakt ska kunna beviljas krävs det att man som fastighetsägare kan påvisa att något av de fyra skälen för skyddsjakt är uppfyllda, se mer under avsnittet ”*Länsstyrelsen*”. Krav på vidtagna förebyggandeåtgärder är vanligt förekommande för att skyddsjakt ska kunna beviljas.

Polisen

Polismyndigheten har det generella ansvaret för att besluta om avlivningstillstånd för djur som innebär avsevärd skada eller risk för människors säkerhet enligt § 9 i Jaktlagen (1987:259). Detta stöd återfinns bland annat i jaktlagen och är oberoende av ordinarie jakttider. Särskilda bestämmelser finns även för statens vilt.

Om vilt som utgör en stor fara påträffas i en tätort ska allmänheten i första hand ringa 114 14 om läget inte är akut. Är det däremot stor risk för att egendom skadas eller människors säkerhet ska allmänheten kontakta 112.

Vid påträffandet av skadat eller dött vilt inom tätort ska allmänheten i första hand kontakta Länsstyrelsen om det inte gäller statens vilt då ska polisen kontaktas på 114 14. Vid dött vilt som inte är statens vilt som påträffas inom egen fastighet ansvarar fastighetsägaren själv för omhändertagandet.

Polisen ansvar även för tillståndshanteringen av skottlossningstillstånd, något som krävs för att avfyra ett handeldvapen inom detaljplanerat område. Det finns tre tillfällen då polisen kan bevilja skottlossningstillstånd inom detaljplanerade områden:

- du är kommunjägare
- du ska utföra skyddsjakt
- du arbetar med bekämpning av skadedjur

Skottlossningstillstånden är personliga och ansökan görs på polisens hemsida.

Naturvårdsverket

Naturvårdsverket är den myndighet som ansvarar för jakten i Sverige och ska vägleda kring skyddsjakt. Skyddsjakt på rovdjur har vidare delegerats till Länsstyrelserna men Naturvårdsverket ansvarar för överprövningar av flertalet beslut som har överklagats hos Länsstyrelserna.

Naturvårdsverket sammanfattar att det finns fyra tillfällen för skyddsjakt:

- Av hänsyn till allmän hälsa och säkerhet, eller av andra tvingande orsaker som har ett allt överskuggande allmänintresse, inbegripet orsaker av social eller ekonomisk karaktär och betydelsefulla positiva konsekvenser för miljön.
- Av hänsyn till flygsäkerheten.
- För att förhindra allvarlig skada, särskilt på gröda, boskap, skog, fiske, vatten eller annan egendom.
- För att skydda vilda djur eller växter eller bevara livsmiljöer för sådana växter eller djur

Grunden för att skyddsjakt ska kunna prövas enligt de fyra skälen måste minst ett av skälen föreligga. Skyddsjakt kan prövas då något skäl är uppfyllt och när någon av nedanstående parametrar är uppfyllda.

- skyddsjakten får inte försvåra upprätthållandet av en gynnsam bevarandestatus för den aktuella artens bestånd i dess naturliga utbredningsområde,
- det får inte finnas någon annan lämplig lösning som löser behovet av skyddsjakt

Merparten av hanteringen av skyddsjakt har vidaredelegerats till Länsstyrelserna av Naturvårdsverket.

Länsstyrelsen

Länsstyrelsen administrerar ansökningar om skyddsjakt för respektive län. Myndigheten kan bevilja skyddsjakt vid fyra tillfällen och då ska de påvisas att det inte finns någon bättre lösning för den sökande att avhjälpa problematiken. Dessa fyra situationer för skyddsjakt är:

- människors hälsa eller säkerhet
- flygsäkerhet
- att förhindra allvarlig skada, särskilt på gröda, boskap, skog, fiske, vatten eller annan egendom
- att skydda vilda djur eller växter eller för att bevara deras livsmiljöer

Ansökan om skyddsjakt görs på Länsstyrelsens hemsida för respektive län. Ansvaret för djurskydd med tillhörande tillsyn faller på Länsstyrelserna.

Miljö och Hälsa

Miljö och hälsonämnden har tillsynsansvar för skadedjur enligt miljöbalken. Enligt Miljöbalkens 9 kapitel 9 §, se SFS1998:808, framgår det att fastighetsägaren ansvarar för skadedjur inom egen fastighet. Detta ansvar gäller även för vilda störade djur, exempelvis grävling och vildsvin. Skulle en fastighetsägare inte ta sitt ansvar enligt lagstiftningen kan en tillsynsanmälan göras till Miljö och hälsa. Viktigt att observera avsnittet om Polisens ansvar med djur som innebär avsevärd skada eller risk för människors säkerhet.

Miljö och hälsa har ansvaret för prövning av skyddsjakt i de fall det kan föreligga en stor olägenhet för människors hälsa för ett flertal viltslag som räknas upp i Jaktförordningens bilaga 4 punkt 2, se SFS 2021:334. Om miljö och hälsonämnden inte tar beslut i ett ärende ska den sökande parten ansöka om skyddsjakt hos Länsstyrelsen.

Samhällsbyggnad

Samhällsbyggnadsförvaltningen är kommunens markägare för både detaljplanerad och oplanerad mark. Som markägare har förvaltningen ett fastighetsägaransvar som är detsamma ansvar som andra fastighetsägare i kommunen. Samhällsbyggnadsförvaltningen

genom viltsamordnaren eller i delegeringsordningens ordinarie ersättare ansvarar för att ansöka om skyddsjakt.

Att få skyddsjakt beviljad utanför ordinarie jakttid är svårt då det ställs höga krav på att påvisa att rekvisiten för skyddsjakten är uppfyllda. Då rekvisiten inte bedöms kunna uppfyllas får naturen ha sin gång och ärendet lämnas utan åtgärd. Vissa ärenden kräver kontinuerliga bedömningar.

Viltsamordnaren ansvarar för viltfrågor på kommunal mark och att samordna kommunjägarna.

Kommunjägare och skyddsjakt

Kommunjägarna agerar på uppdrag av kommunen för att omhänderta, bistå och råda i viltfrågor på kommunens fastigheter.

Beskrivning och uppdrag

Kommunen har ansvar för att ta hand om skadade och döda djur på kommunal mark både inom och utom detaljplanelagt område. I de fall det krävs åtgärder från kommunen kan detta ske med hjälp av en kommunjägare.

Kommunjägare agerar enbart på beslutade uppdrag från Vänersborgs kommun genom viltsamordnaren som tjänsteperson. Dessa uppdrag ska dokumenteras av uppdragsgivaren och kommunjägarna ansvarar för återrapportering till viltsamordnaren. Kommunjägaren får ej agera på uppdrag som kommer från annan part än viltsamordnaren eller dess ordinarie ersättare i delegeringsordningen för Samhällsbyggnadsnämnden.

Varje återrapportering ska ske till viltsamordnaren som omfattas av en skriftlig redogörelse över händelseförloppet, dialoger, kartinformation med händelseförloppet illustrerat och övrig dokumentation som kommunjägaren bedömer relevant för uppdraget. Beslut om uppdrag och återrapporteringen kommer diarieföras.

Uppdragen omfattar enbart kommunens mark. Antalet uppdrag antas variera över året och åren. I många ärenden då anmälan inkommit från allmänheten kan det inte vidtas någon åtgärd då det inte finns juridiskt stöd för en åtgärd. I ärenden då ingen åtgärd kan vidtas får naturen ha sin gång. Varje kommunjägare beslutar själv om de antar ett specifikt uppdrag från viltsamordnaren. Avsäger sig en kommunjägare ett specifikt uppdrag är de inte berättigade till arvode annat än vad som specificeras under avsnittet *”Arvode och kostnader”*.

Kommunjägaren kan efter godkännande från viltsamordnare samverka med polisen om avlivningsbeslut har fattats för en eller flera viltindivider. I det fallet ska viltsamordnaren löpande informeras om ärendets utveckling och redogörelsen sker enligt ordinarie uppdrag.

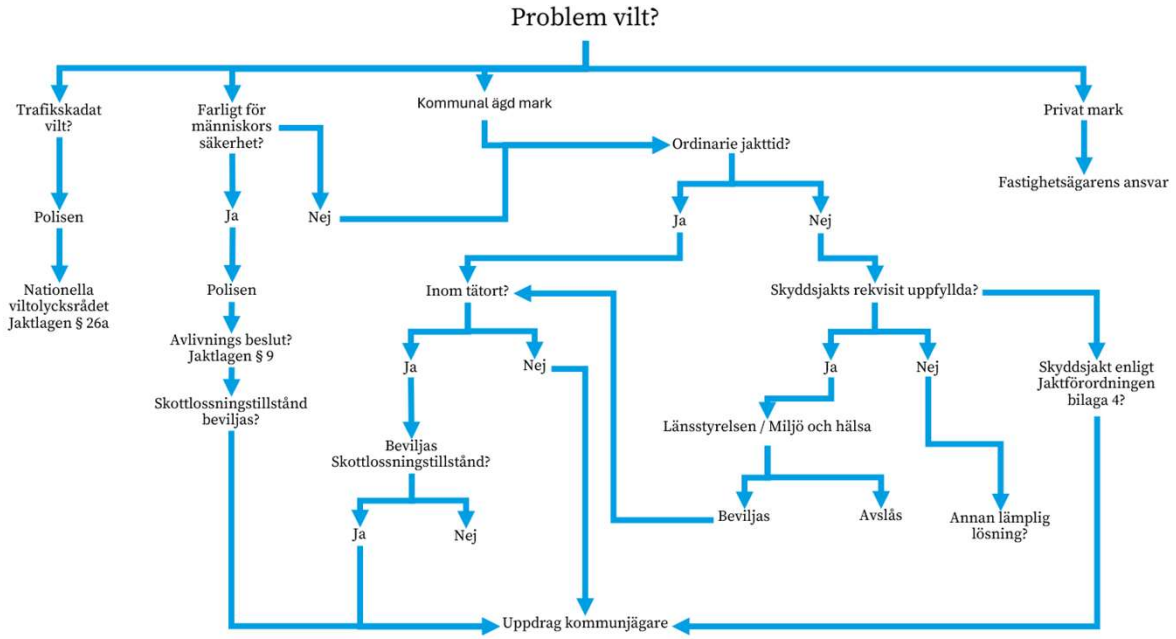
Kommunjägarna ansvarar själva för vid varje uppdrag inneha en gällande försäkring som omfattar kommunjägaruppdraget.

Kommunjägarna kan anlitas för att omhänderta dött vilt på kommunens mark. Vilt som inte behöver undersökas av Statens veterinärmedicinska anstalt (SVA) och bedöms som friskt vilt får läggas ut i de kommunala skogarna om det inte finns risk för att smittspridning kan uppstå. Utläggning av kadaver ska ske enligt sedvanligt bruk och på områden som inte omfattas av rekreationsleder eller besöksmål.

Kommunens beredskapsteam har möjlighet att kontakta kommunjägarna för att rådfråga om tillvägagångssätt för ett ärende som behöver hanteras av beredskapsteamet.

Process och åtgärder

Viltets biotoper påverkas i stor utsträckning av människan och i tätortsnära områden kommer konflikter för eller senare att uppstå. En sådan konflikt som är vanligt förekommande är bland annat att vilt söker föda inne i tätorterna. Något som kan leda till en situation då vilt eller människor utsätts för onödiga påfrestningar eller skador. Normen för att avhjälpa konflikterna bör alltid vara att vidta åtgärder som innebär minskad risk för permanent skada eller icke-reversibla åtgärder. De tillfällen detta inte längre är möjligt kan vilt behöva avlivas för att skydda människor, egendom, biotoper, annat vilt eller boskap. Om bedömningen är att en sista utvägen är att avliva en eller flera viltindivider ska nedan flödesschema följas för process och eventuell åtgärd.

Figur 3. Flödesschema för problemvilt uppbyggd utifrån den kommunala ansvarsfrågan i fokus.

Som framgår av flödesschemat är den första frågan som behöver besvaras om vems ansvaret är. Beroende på ansvar ser processen olika ut och utfallet kan bli olika. Det viktigaste för en åtgärd inom detaljplanerat område är att åtgärden utförs enligt ordinarie jakttid med skottlossningstillstånd eller att skyddsjakt har beviljats och skottlossningstillstånd erhållits för åtgärden.

För privatpersoner blir åtgärden ofta att kontakta sitt försäkringsbolag eller en entreprenör som inriktar sig på viltfrågor eller skyddsjakt för att gå vidare i processen. En privat fastighetsägare eller dess entreprenör behöver söka och få beviljat skyddsjakt samt skottlossningstillstånd och informera Polisen innan en åtgärd kan vidtas inom tätbebyggda områden. För mer ingående beskrivning av ansvaret mellan olika parter se avsnitt ”*Ansvarsuppdelning för vilt och jakt*”.

Utrustning och tillstånd

Kommunjägarna ska själva tillhandahålla ändamålsenlig utrustning för att kunna utföra uppdraget. Undantag från detta är den utrustning som kommunjägarna tillhandahåller från kommunen inom ramen för uppdragen. Utrustning som tillhandahålls av kommunen får inte användas utanför pågående uppdrag. Kommunjägarna ska omgående anmäla borttappad eller skadad utrustning till samordnaren. Vid avträdande från kommunjägaruppdraget ska samtlig utrustning som lånats av kommunen återlämnas.

Utrustning ska skriftligen kvitteras ut vid inträdande i rollen som kommunjägare och kvitteras in vid avträdande.

Utrustning som lånas ut till varje kommunjägare är i syfte att de ska kunna tydligt märka upp fordon, platser och sig själva för att visa på att uppdrag pågår och att det är enligt ordnade former för att undvika ett missförstånd. Kommunen förser kommunjägarna med uppmärkta varselvästar, magnetdekaler till bilar och liknande utrustning.

Släpvagn kan tillhandahållas av kommunen via Gatuenheten. Utanför ordinarie arbetstider kan detta lösas via beredskapen som har tillgång till kommunens lokaler dygnet runt. Kommunjägarna ska erhålla detta journummer från viltsamordnaren.

Kommunen bekostar skottlossningstillstånd inom detaljplanerat området för kommunjägarna. Kommunjägarna ska samverka vid ansökan av skottlossningstillstånd.

Arvode och kostnader

Kommunjägarna är berättigade till arvode för uppdragen de accepterar och utför för kommunen. Skulle en kommunjägare neka ett uppdrag eller avbryta ett uppdrag ska detta snarast återkopplas till viltsamordnaren. Vid ej antaget uppdrag är kommunjägaren inte berättigad till arvode. För påbörjade men avbrutna uppdrag utgår en grundsumma motsvarande två avlönade arbetstimmar utifrån arvodet för kostnad per timme.

I de uppdrag som kommunjägaren samverkar med polisen om avlivningsbeslut har fattats för en eller flera viltindivider av polisen är kommunjägaren berättigad till ordinarie arvode per timme.

Skulle särskild kostnad uppstå för destruktion av vilt eller för transport till Statens veterinärmedicinska anstalt (SVA) undersökningsanläggning ska denna kostnad kunna dokumenteras av kommunjägaren och vara skälig i förhållande till uppdraget för att denna kostnad ska ersättas utöver ordinarie arvode för uppdraget.

Milersättning för transport är inräknad i arvodet. Vid uppdrag som enbart omfattar konsultation betalas ordinarie arvode per påbörjad halvtimme. Arvodet ska årligen justeras med konsumentprisindex. Samhällsbyggnadsnämnden beslutar om timbaserat arvode för kommunjägarna.

Arvodet betalas kvartalsvis för avslutade och återrapporterade uppdrag.

Gränsöverskridande samverkan

Är en kommunjägare även trafikeftersöksjägare och anställd av nationella viltolycksrådet (NVR) där de agerar på ett pågående uppdrag från NVR får de fortsätta eftersöket på kommunal mark inom detaljplanerat område. Vid ett sådant tillfälle ska de meddela viltsamordnaren att trafikeftersök fortlöper på kommunal mark inom detaljplanerat område. Godkännande kan behöva inhämtas från polisen som är uppdragsgivande part för ett trafikeftersök enligt NVR organisationen.

Vid uppdrag då större vilt behöver destrueras ska kommunjägaren ombesörja detta. För destruering av mindre vilt kan kommunjägaren uppsöka Kretslopp och Vatten på Torpa Kretsloppsparken.

Bedöms det att vilt ska undersökas av Statens veterinärmedicinska anstalt (SVA) ska kommunjägaren samordna detta med SVA:s personal och informera viltsamordnaren.

Konkurrensutsättning

Kommunen har generellt två lagar att förhålla sig efter vid upplåtelser och vid inköp av vara eller tjänster. Dessa är LOU (Lag om offentlig upphandling, se SFS 2016:1145) och LUK (Lag om upphandling av koncessioner, se SFS 2016:1147).

En jakträttsupplåtelse är ett hyresavtal i lagens bemärkelse och inte ett arrende som det ofta omnämns som. Enligt LUK 3:27 omfattas inte hyres eller arrendeavtal av lagstiftningen. Motsvarande bestämmelse om hyresundantag återfinns LOU 3:19. Detta gör att inget lagkrav finns om att konkurrensutsätta upplåtelse av jakten.

Kommunjakten

Kommunen har valt att trots undantaget i lagen att göra en viss konkurrensutsättning av upplåtelsen som grundar sig i avsnittet ”Vision och kravställning”.

Avtalsupplåtelsen kommer att vara för två år med möjlighet till förlängning om två år i syfte att kunna utvärdera anbudsvinnande parts prestation och uppfyllelser av kommunens vision samt den fastslagna kravställningen för anbudsvinnaren. Beroende på avtalsperiodens utfall kan processen väljas att göras om med nya anbud eller nyteckna avtal med befintlig part om samarbetet fungerat bra och vision och krav har blivit uppnådda.

Kommunjägare

Kommunen ställer krav i konkurrensutsättningen på att anbudsgivaren namnger personer som har viljan, kompetens och personlighet att agera inom kommunjägarrollen. Det är upp till kommunen att bedöma lämpligheten av dessa parter och slutgiltige ska de individer som väljs godkännas av kommunen och polisen som kommunjägare. Kommunen kommer utse minst två personer för uppdraget som kommunjägare. Beslut om vilka personer görs av Samhällsbyggnadsförvaltningen och villkoras med att de mottager årligt skottlossningstillstånd inom detaljplanerat område. Det är extra meriterande om dessa personer även är eftersöksjägare via NVR. Genom samverkan uppnås en mer ändamålsenlig övergång mellan oplanerad mark och detaljplanerad mark. Kommunjägaruppdraget bedöms i nuläget att vara ett begränsat uppdrag som inte överstiger direktupphandlings-gränsen.

Uppföljning och utvärdering

Kommunjakten och kommunjägarnas uppdrag återrapporteras löpande till Samhällsbyggnadsförvaltningen.

§ 105

Tilläggsanslag till samhällsbyggnadsnämnden i budget 2025 för nedmontering av kommunal vägbelysning utmed allmänna vägar med statligt väghållaransvar

KS 2024/337

Beslut

1. Kommunfullmäktige beslutar tilldela samhällsbyggnadsnämnden 3 mnkr i budget 2025, för nedmontering av kommunal vägbelysning utmed allmänna vägar med statligt väghållaransvar. Finansiering sker ur kommunstyrelsens anslag för oförutsett 2025.
2. Kommunfullmäktige beslutar att utöka samhällsbyggnadsnämndens investeringsbudget 2025 med 3 mnkr, till trafiksäkra stålstolpar för 42 belysningspunkter som står intill busshållplatser, GC-vägar och större korsningar. Finansiering kan ske genom ökad upplåning.

Sammanfattning av ärendet

Samhällsbyggnadsnämnden begär i beslut 2024-05-16 § 86 att kommunfullmäktige tilldelar nämnden 6 mnkr, för nedmontering av 110 belysningspunkter på kommunalt ägda trästolpar utmed allmänna vägar med statligt väghållaransvar, samt att uppdatera till trafiksäkra stålstolpar för 42 belysningspunkter som står intill busshållplatser, gc-vägar och större korsningar.

Vid ekonomikontorets avstämning med samhällsbyggnadsförvaltningen förtydligas att av de begärda 6 mnkr avser 3 mnkr utökad driftbudget för nedmontering av trästolpar och 3 mnkr utökad investeringsbudget för att uppdatera till stålstolpar. Samhällsbyggnadsförvaltningen informerar också om att arbetet med upphandling och markupplåtelseavtal kommer att påbörjas under hösten när beslut om finansiering är fattat.

Då kommunens budgeterade resultat 2024 endast uppgår till +1 mnkr och stora delar av kommunstyrelsens anslag för oförutsett 2024 är inbokat, kan det konstateras att det saknas utrymme att bevilja samhällsbyggnadsnämnden tilläggsanslag i budget 2024. Kommunens budgetläge förbättras dock något 2025 vilket innebär att samhällsbyggnadsnämndens budget kan utökas med begärda anslag 2025.

Beslutsunderlag

- Kommunstyrelseförvaltningens tjänsteskrivelse 2024-06-26
- Samhällsbyggnadsnämndens beslut 2024-04-11 § 57 med beslutsunderlag.
- Samhällsbyggnadsnämndens beslut 2024-05-16 § 86
- Samhällsbyggnadsförvaltningens tjänsteskrivelse 2024-05-07

- Karta över belysningsstolpar i trä utmed allmänna vägar
- Tidslinje för politiska beslut gällande gatubelysning utmed statliga vägar
- Samhällsbyggnadsnämndens beslut 2024-04-11 § 57, samt Samhällsbyggnadsnämndens beslut 2013-01-24 § 10 och Kommunstyrelsens beslut 1982-04-13 § 169 och kommunstyrelsens arbetsutskotts beslut den 1982-04-13 § 190

Kommunstyrelsen arbetsutskotts behandling under sammanträdet

Förslag till beslut på sammanträdet

Henrik Harlitz (M) yrkade bifall till punkt 1 och avslag till punkt 2.

Ordföranden och Anders Strand (SD) yrkade bifall till förvaltningens förslag.

Beslutsgång

Ordföranden ställde förslagen mot varandra och fann att kommunstyrelsen arbetsutskott beslutat i enlighet kommunstyrelseförvaltningens förslag till beslut.

2024-06-26 Dnr: KS 2024/337

Handläggare
Ewa Lundqvist
ewa.lundqvist@vanersborg.se
0521-721155

Mottagare
Kommunstyrelsen

Tilläggsanslag till samhällsbyggnadsnämnden i budget 2025 för nedmontering av kommunal vägbelysning utmed allmänna vägar med statligt väghållaransvar

Förslag till beslut

1. Kommunfullmäktige beslutar tilldela samhällsbyggnadsnämnden 3 mnkr i budget 2025, för nedmontering av kommunal vägbelysning utmed allmänna vägar med statligt väghållaransvar. Finansiering sker ur kommunstyrelsens anslag för oförutsett 2025.
2. Kommunfullmäktige beslutar att utöka samhällsbyggnadsnämndens investeringsbudget 2025 med 3 mnkr, till trafiksäkra stålstolpar för 42 belysningspunkter som står intill busshållplatser, GC-vägar och större korsningar. Finansiering kan ske genom ökad upplåning.

Sammanfattning av ärendet

Samhällsbyggnadsnämnden begär i beslut 2024-05-16 § 86 att kommunfullmäktige tilldelar nämnden 6 mnkr, för nedmontering av 110 belysningspunkter på kommunalt ägda trästolpar utmed allmänna vägar med statligt väghållaransvar, samt att uppdatera till trafiksäkra stålstolpar för 42 belysningspunkter som står intill busshållplatser, gc-vägar och större korsningar.

Vid ekonomikontorets avstämning med samhällsbyggnadsförvaltningen förtydligas att av de begärda 6 mnkr avser 3 mnkr utökad driftbudget för nedmontering av trästolpar och 3 mnkr utökad investeringsbudget för att uppdatera till stålstolpar. Samhällsbyggnadsförvaltningen informerar också om att arbetet med upphandling och markupplåtelseavtal kommer att påbörjas under hösten när beslut om finansiering är fattat.

Då kommunens budgeterade resultat 2024 endast uppgår till +1 mnkr och stora delar av kommunstyrelsens anslag för oförutsett 2024 är inbokat, kan det konstateras att det saknas utrymme att bevilja samhällsbyggnadsnämnden tilläggsanslag i budget 2024. Kommunens budgetläge förbättras dock något 2025 vilket innebär att samhällsbyggnadsnämndens budget kan utökas med begärda anslag 2025.

Underlag

Samhällsbyggnadsnämndens protokoll 2024-05-16 § 86

Thomas Sannemalm

Ekonomichef

Sändlista

Handläggare av ärendet

Samhällsbyggnadsnämnden
Ekonomikontoret

§ 57

Tilldelning av medel för akut nedmontering av kommunal vägbelysning utmed allmänna vägar med statligt väghållaransvar

SBN 2023/231

Beslut

Samhällsbyggnadsnämnden ger förvaltningen i uppdrag att arbeta vidare med förslag B, med tillägg att antalet belysningspunkter i områden Vänersnäs och Västra Tunhem skall förtätas ytterligare med några punkter. Nytt kartmaterial skall finnas tillgängligt till nästa nämndsammanträde.

Förvaltningen får även i uppdrag att ta fram en ny tjänsteskrivelse med en ekonomisk redogörelse för beslut till nästa nämndsammanträde.

Sammanfattning av ärendet

Kommunen ansvarar idag för 340 belysningsstolpar med tillhörande anläggningar utmed allmänna vägar med statligt väghållaransvar inom Vänersborgs kommun. Det betyder att belysningsstolparnas el- och driftkostnad bekostas av kommunen trots att de är placerade längs med vägar där kommunen inte har väghållaransvar.

Det finns tidigare beslut om nedmontering av dessa belysningsstolpar, både av kommunstyrelsen 1982 och samhällsbyggnadsnämnden 2013, se bifogad tidslinje.

Väghållare (Trafikverket) har tidigare själva tagit över de belysningspunkter där de anser belysning vara nödvändigt ur trafiksäkerhetssynpunkt. De har även meddelat att ytterligare övertagande av kommunal belysningen längs med allämnna vägar inte är aktuellt under perioden 2018–2030.

110 av de 340 belysningsarmaturerna är monterade på trästolpar. Det är dessa trästolpar som berörs i denna skrivelse.

Trästolparna har uppnått sin livslängd och nedmontering kan inte längre vänta.
De måste därför monteras ner av trafiksäkerhetsskäl under 2024.

Att låta stolparna förfalla en efter en och därefter utföra akuta åtgärder är inte försvarbart ur vare sig säkerhetssynpunkt eller ekonomisk synvinkel.

Gatuenheten uppskattar en total kostnad om 3 mnkr för nedmontering av samtliga 110 trästolpar, alternativ A.

Nedan följer exempel på andra alternativ.

Alternativ B innefattar nedmontering av samtliga 110 belysningspunkter med trästolpar samt en uppdatering till trafiksäkra stålstolpar med moderna LED-armaturer för de 37 belysningspunkter som står intill busshållplatser, gc-vägar och större korsningar. Total kostnad för detta alternativ uppskattas till 5,5 mnkr.

Alternativ C innefattar nedmontering av samtliga 110 trästolpar samt en uppdatering till trafiksäkra stålstolpar med moderna LED-armaturer för samtliga 110 belysningspunkter med trästolpar. Total kostnad för detta alternativ uppskattas till 10,1 mnkr.

Inget av dessa alternativ ryms i nuvarande budget på förvaltningen och behöver tillskjutas.

Framtida drift- och underhållskostnader för de alternativ där belysning behålls ryms inte heller i nuvarande budget och behöver tillföras nämnden. Oavsett om medel tillförs eller inte behöver belysningsstolparna nedmonteras. Om efterfrågat tillskott i budget för ändamålet inte tillförs nämnden, behöver verksamheten göra besparingsåtgärder i driftbudgeten med motsvarande belopp för att nå budget i balans vid årets slut.

Konsekvenser utav dessa besparingsåtgärder blir att verksamheten inte lyckas uppfylla det som förväntas i verksamhetens grunduppdrag. Konsekvenser av besparingsåtgärderna blir bland annat minskad drift och underhåll i våra parker och på våra gator och vägar samt så ökar befintliga underhållsberg och nya skapas. Medarbetares arbetsmiljö kommer påverkas negativt. Verksamheten begränsas i möjligheterna att fokusera på miljöarbete.

Ytterligare medel för hantering av resterande 230 kommunalägda belysningsarmaturer utmed allmänna vägar med statligt väghållaransvar söks parallellt med denna skrivelse i ordinarie budgetprocess. De armaturerna är monterade på stålstolpar och utgör inte en lika akut trafiksäkerhetsrisk.

Beslutsunderlag

- Samhällsbyggnadsförvaltningens tjänsteskrivelse, daterad 2024-04-04
- Tidslinje för politiska beslut gällande gatubelysning utmed statliga vägar
- SBN beslut 2013-01-24 § 10 Belysning utanför kommunens väghållaransvar
- KS beslut 1982-04-13 § 169 Riktlinje för handläggning av frågor rörande gatu- och vägbelysning
- Karta över belysningsstolpar i trä utmed statliga vägar

Samhällsbyggnadsnämndens behandling under sammanträdet

Förslag till beslut på sammanträdet

Utskickat förslag till beslut är följande:

”Samhällsbyggnadsnämnden föreslår kommunfullmäktige att tilldela nämnden 3 mnkr för akut nedmontering av samtliga kommunalt ägda trästolpar utmed statliga vägar, i enlighet med tidigare beslut”.

Ordförande yrkar för följande beslutsmening:

”Samhällsbyggnadsnämnden ger förvaltningen i uppdrag att arbeta vidare med förslag B, med tillägg att antalet belysningspunkter i områden Vänersnäs och Västra Tunhem

skall förtätas ytterligare med några punkter. Nytt kartmaterial skall finnas tillgängligt till nästa nämndsammanträde.

Förvaltningen får även i uppdrag att ta fram en ny tjänsteskrivelse med en ekonomisk redogörelse för beslut till nästa nämndsammanträde".

Tor Wendel (M) yrkar enligt utskickat förslag till beslut.

Beslutsgång

Ordförande redovisar att det finns två förslag till beslut, nämligen utskickat förslag till beslut och ordförandes förslag till beslut.

Ordförande ställer förslagen i proposition mot varandra och finner genom acklamation att samhällsbyggnadsnämnden beslutar enligt ordförandes förslag till beslut.

Sändlista

Kommunfullmäktige
Kommunstyrelsen
Samhällsbyggnadsförvaltningen
Verksamhetschef gatuenheten
Enhetschef gatuunderhåll

2024-04-04 Dnr: SBN 2023/231

Handläggare
Marina Karlsson
marina.karlsson@vanersborg.se
0521–721244

Mottagare
Samhällsbyggnadsnämnden

Tilldelning av medel för akut nedmontering av kommunal vägbelysning utmed allmänna vägar med statligt väghållaransvar

Förslag till beslut

1. Samhällsbyggnadsnämnden föreslår kommunfullmäktige att tilldela nämnden 3 mnkr för akut nedmontering av samtliga kommunalt ägda trästolpar utmed statliga vägar, i enlighet med tidigare beslut.

Sammanfattning av ärendet

Kommunen ansvarar idag för 340 belysningsstolpar med tillhörande anläggningar utmed allmänna vägar med statligt väghållaransvar inom Vänersborgs kommun. Det betyder att belysningsstolparnas el- och driftkostnad bekostas av kommunen trots att de är placerade längs med vägar där kommunen inte har väghållaransvar.

Det finns tidigare beslut om nedmontering av dessa belysningsstolpar, både av kommunstyrelsen 1982 och samhällsbyggnadsnämnden 2013, se bifogad tidslinje.

Väghållare (Trafikverket) har tidigare själva tagit över de belysningspunkter där de anser belysning vara nödvändigt ur trafiksäkerhetssynpunkt. De har även meddelat att ytterligare övertagande av kommunal belysningen längs med allämnna vägar inte är aktuellt under perioden 2018–2030.

110 av de 340 belysningsarmaturerna är monterade på trästolpar. Det är dessa trästolpar som berörs av denna skrivelse.

Trästolparna har uppnått sin livslängd och nedmontering kan inte längre vänta.
De måste därför monteras ner av trafiksäkerhetsskäl under 2024.
Att låta stolparna förfalla en efter en och därefter utföra akuta åtgärder är inte försvarbart ur vare sig säkerhetssynpunkt eller ekonomisk synvinkel.

Gatuenheten uppskattar en total kostnad om 3 mnkr för nedmontering av samtliga 110 trästolpar, alternativ A.

Nedan följer exempel på andra alternativ.
Alternativ B innefattar nedmontering av samtliga 110 belysningspunkter med trästolpar samt en uppdatering till trafiksäkra stålstolpar med moderna LED-armaturer för de 37 belysningspunkter som står intill busshållplatser, gc-vägar och större korsningar. Total kostnad för detta alternativ uppskattas till 5,5 mnkr.

Alternativ C innefattar nedmontering av samtliga 110 trästolpar samt en uppdatering till trafiksäkra stålstolpar med moderna LED-armaturer för samtliga 110 belysningspunkter med trästolpar. Total kostnad för detta alternativ uppskattas till 10,1 mnkr.

Inget av dessa alternativ ryms i nuvarande budget på förvaltningen och behöver tillskjutas.
Framtida drift- och underhållskostnader för de alternativ där belysning behålls ryms inte heller i nuvarande budget och behöver tillföras nämnden. Oavsett om medel tillförs eller inte behöver belysningsstolparna nedmonteras. Om efterfrågat tillskott i budget för ändamålet inte tillförs nämnden, behöver verksamheten göra besparingsåtgärder i driftbudgeten med motsvarande belopp för att nå budget i balans vid årets slut. Konsekvenser utav dessa besparingsåtgärder blir att verksamheten inte lyckas uppfylla det som förväntas i verksamhetens grunduppdrag. Konsekvenser av besparingsåtgärderna blir bland annat minskad drift och underhåll i våra parker och på våra gator och vägar samt så ökar befintliga underhållsberg och nya skapas. Medarbetares arbetsmiljö kommer påverkas negativt. Verksamheten begränsas i möjligheterna att fokusera på miljöarbete.

Ytterligare medel för hantering av resterande 230 kommunalägda belysningsarmaturer utmed allmänna vägar med statligt väghållaransvar söks parallellt med denna skrivelse i ordinarie budgetprocess. De armaturerna är monterade på stålstolpar och utgör inte en lika akut trafiksäkerhetsrisk.

Fördjupad beskrivning av ärendet

Kommunen äger och underhåller idag närmare 8500 belysningsstolpar med tillhörande anläggningar utmed vägar och gc-vägar. 340 av dessa är placerade utmed allmänna vägar där svenska staten (Trafikverket) är väghållare, se bifogade kartor.

110 av dessa 340 belysningsarmaturer är monterade på trästolpar. Det är dessa trästolpar som behandlas i denna skrivelse. Ingen av dessa trästolpar är placerade inom detaljplanelagt område eller i anslutning till cirkulationsplats.

1982 beslutade Kommunstyrelsen gällande belysning att:
utdrag: ”..då behov av upprustning eller förnyelse uppstår, erbjudas respektive väghållare till övertagande. Övertas den ej skall vägbelysningen tas ner.”

Under årtiondena efter detta beslut har hundratals stolpar som uppfyller Trafikverket krav gällande vägbelysning tagits över av Trafikverket själva, där de anser vägbelysning vara nödvändig ur trafiksäkerhetssynpunkt. Kvar i kommunens ägo är de drygt 340 belysningsstolpar där Trafikverket inte anser belysning vara nödvändig men som av olika anledningar finns och står kvar. Dessa belysningsstolpar har fått stå kvar under sin levnadstid trots att de inte behövs för att uppfylla Trafikverkets belysningskriterier för

trafiksäkerhet. Denna levnadstid har nu uppnåtts med god marginal. 110 av dessa stolpar är gammaldags trästolpar med tillhörande luftledning. Dessa trästolpar har bedömts vara i dåligt skick och måste tas ner under 2024.

Dessa belysningsarmaturer är av en äldre modell och har en betydligt högre strömförbrukning än motsvarande moderna modeller. En modern LED-armaturs elförbrukning är runt 50% jämfört med de äldre belysningsarmaturerna. Nuvarande kostnad för dessa belysningsstolpars elförbrukning är cirka 65 tkr per år.

Att låta stolparna förfalla en efter en och därefter utföra akuta åtgärder är inte försvarbart ur säkerhetssynpunkt. Det kan inte heller anses vara ”god ekonomisk hushållning”, då akuta reparationer alltid blir dyrare än reparationer och uppdateringar som planerats i förväg. En akutreparation av skadad stolpe, eller byte av trasig ljuskälla, utmed allmän väg, kostar uppskattningsvis 35–80 tkr.

Trafikverket har själva ansett att dessa belysningspunkter inte är nödvändiga. Gatuenhetens trafikingenjör ger medhåll till Trafikverkets beslut. Dock kan denna belysning ge en känsla av trygghet. Därför har en inventering av belysningsstolpar av trä i närheten av busshållplatser, gc-vägar, cirkulationsplatser och större korsningar utförts. Inventeringen resulterade i ”alternativ B”, där 37 trästolpar med tillhörande belysningsarmaturer uppdateras till trafiksäkra stålstolpar med modern LED-belysning. Resterande 73 belysningsstolpar nedmonteras.

I bifogade kartor har nuvarande belysningspunkter märkts med tre färger:

Röd = Stålstolpe. Inte relevant för denna skrivelse.

Vit = Trästolpe. Belyser inte busshållplats, gc-väg, större korsning eller liknande. Nedmonteras i Alternativ B.

Lila = Trästolpe. Belyser busshållplats, gc-väg, större korsning eller liknande. Uppdateras till modern stolpe och belysningsarmatur i Alternativ B.

Diagram 1 nedan visar en estimerad totalkostnad baserad på hur stort antal belysningsstolpar som uppdateras och hur stort antal som nedmonteras. Alternativ B med 37 uppdaterade stolpar är markerat med gula sträck och visar en estimerad kostnad på 5,5 mnkr inklusive projektledningskostnader och nedmontering av resterande 73 stolpar.

I diagrammet syns även att 0 uppdaterade belysningsstolpar (Alternativ A) ger en estimerad kostnad på 3 mnkr och att 110 uppdaterade belysningsstolpar (Alternativ C) estimeras kosta 10,1 mnkr.
Notera att diagrammet endast är en estimering då exakt kostnad för varje individuell stolpe kan variera kraftigt. Exempelvis beroende på om underlaget är jord eller berg.

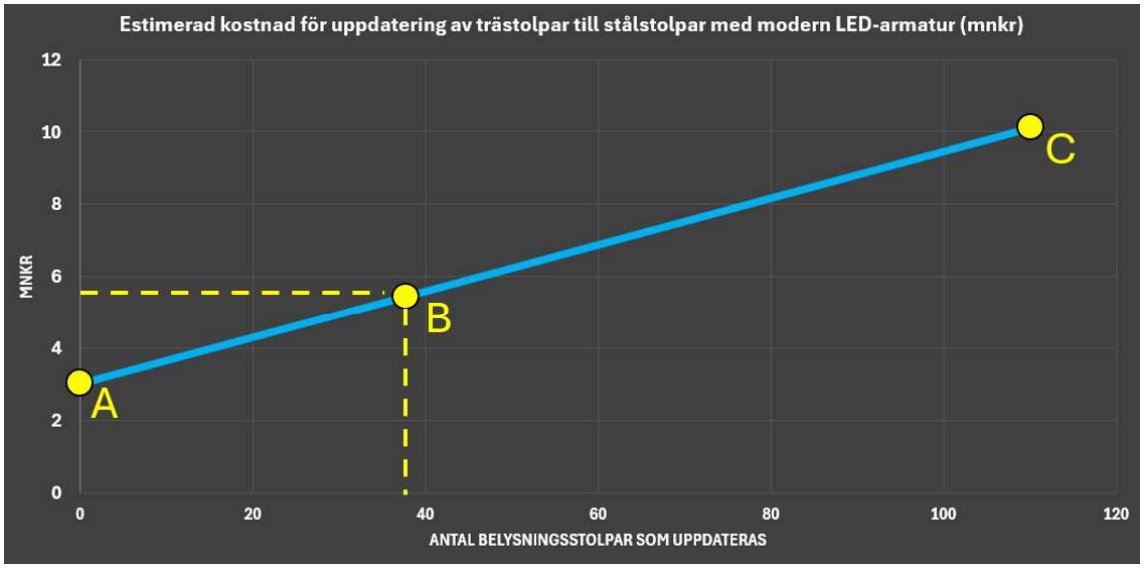

Diagram 1: Genomsnittlig kostnad för antal trästolpar som uppdateras till modern standard. Resterande nedmonteras.

Tabell 1 nedan visar resultatet av utförd inventering av trästolpar, deras placering och estimerad extrakostnad för eventuell uppdatering i stället för nedmontering.

Placering	Antal	Estimerad extrakostnad för uppdatering istället för nedmontering
Trästolpar vid busshållplatser	23	1 500 000
Trästolpar vid GC-vägar	10	650 000
Trästolpar vid större korsning (70km/h eller högre)	4	300 000
Trästolpar vid cirkulationsplatser	0	0
Trästolpar inom detaljplanelagt område	0	0
Trästolpar - Resterande	73	4 600 000

Tabell 1 - Trästolparnas placering.

Sammanfattning och konsekvenser av alternativ A-C:

Alternativ A: Nedmontera all berörd belysning.

- Estimerad kostnad 3 mnkr, inklusive 0,5mnkr för visstidsanställning av projektledare.
- Kommunen bekostar inte längre elförbrukning och underhåll av belysning utmed allmänna vägar där kommunen inte har väghållaransvar.
- Fullföljer tidigare beslut från 1982 och 2013 gällande nedmontering av kommunal belysning utmed allmänna vägar där kommunen inte har väghållaransvar.
- Detta är förvaltningens rekommendation utifrån grunduppdrag och ansvar.

Alternativ B: Uppdatera & behåll prioriterad belysning. Nedmontera resterande.

- Estimerad kostnad 5,5 mnkr, inklusive 0,5mnkr för visstidsanställning av projektledare.
- Kommunen behåller 37 belysningspunkter i anslutning till busshållplatser, gc-vägar och större korsningar.
- Nedmontera resterande 73 trästolpar med tillhörande belysning.
- Kommunen fortsätter äga, underhålla och bekosta elförbrukning för berörda belysningspunkter med tillhörande anläggningar. Estimerad elkostnad: 10 000 kr/år.
- Kommunen riskerar behöva utöka antalet belysningspunkter ytterligare längs med andra liknade landsvägar som idag saknar belysning. Detta pga. likabehandlingsprincipen.
- Tydligt politiskt beslut krävs där det framkommer att dessa belysningspunkter med tillhörande anläggningar anses vara så pass strategiskt viktiga att kommunen väljer att både investera och bekosta underhåll på annans mark, utanför kommunalt uppdrag.
- Förvaltningen rekommenderar inte detta alternativ då kommunen inte bör bekosta och ansvara för vägbelysning utmed vägar där ett kommunalt väghållaransvar inte finns. Detta är dessutom belysningspunkter som Trafikverket inte anser nödvändiga ur trafiksäkerhetssynpunkt.

Alternativ C: Uppdatera all berörd belysning.

- Estimerad kostnad 10,1 mnkr, inklusive 0,5mnkr för visstidsanställning av projektledare.
- Kommunen fortsätter äga, underhålla och bekosta elförbrukning för berörda belysningspunkter med tillhörande anläggningar. Estimerad elkostnad 30 000 kr/år.
- Kommunen riskerar behöva utöka antalet belysningspunkter ytterligare längs med andra liknade landsvägar som idag saknar belysning. Detta pga. likabehandlingsprincipen.
- Tydligt politiskt beslut krävs där det framkommer att dessa belysningspunkter med tillhörande anläggningar anses vara så pass strategiskt viktiga att kommunen väljer att både investera och bekosta underhåll på annans mark, utanför kommunalt uppdrag.

- Förvaltningen rekommenderar inte detta alternativ då kommunen inte bör bekosta och ansvara för vägbelysning utmed vägar där ett kommunalt väghållaransvar inte finns. Detta är dessutom belysningspunkter som Trafikverket inte anser nödvändiga ur trafiksäkerhetssynpunkt.

Oavsett vilket alternativ som beslutas behöver gatuenheten 0,5 mnkr/år för projektledning. Denna kostnad är medräknad i totalkostnaden för alternativen ovan.

Beredning

Inventering av belysningsstolpar utförd av utvecklingsledare våren 2022, samt planeringsingenjör vintern 2023/2024.

Estimering för kostnader baseras på av nuvarande upphandlad belysningsentreprenör och de arbeten som utförts åt gatuenheten under 2023. Dessa arbeten följer Trafikverkets krav i VGU (vägar och gators utformning) på säkerhet och funktion inom Vänersborgs kommun. Tillägg på 15% har gjorts för att täcka eventuella prisökningar kommande år samt oförutsedda kostnader.

Utformning av alternativ B har gjorts av planeringsingenjör i samråd med verksamhetschef (gatuenheten), enhetschef gatuunderhåll och trafikingenjör.

Sammanställning av tidigare politiska diskussioner har gjorts efter sökningar i Evolution samt diskussioner med verksamhetschef (gatuenheten) och förvaltningschef (Samhällsbyggnadsförvaltningen).

Underlag

- Tidslinje för politiska beslut gällande gatubelysning utmed statliga vägar
- SBN beslut 2013-01-24 § 10 Belysning utanför kommunens väghållaransvar
- KS beslut 1982-04-13 § 169 Riktlinje för handläggning av frågor rörande gatu- och vägbelysning
- Karta över belysningsstolpar i trä utmed statliga vägar

Andreas Knutsson

Förvaltningschef

Sändlista

Kommunfullmäktige
Kommunstyrelsen
Samhällsbyggnadsförvaltningen
Verksamhetschef gatuenheten
Enhetschef gatuunderhåll

Tidslinje för beslut gällande kommunal belysning utmed med statliga vägar i Vänersborg

1982-04-13 §169
Kommunstyrelsen antar riktlinjer för handläggning av frågor rörande gatu- och vägbelysning.

”Finns annan vägbelysning, skall den då behov av upprustning eller förnyelse uppstår, erbjudas respektive väghållare till övertagande. Övertas den ej skall vägbelysningen tas ner.”

Se bilaga ”Principer för handläggning av frågor rörande gatu- och vägbelysning, 1982-04-13 § 169”.

80-talet
Många belysningsstolpar tas ned eller byter ansvarsägare.
Kvar blir de belysningsstolpar som uppfyller kommunens riktlinjer från -82 (vägkorsningar, busshållplatser etc.), men som inte uppfyller Trafikverkets krav för övertagande och ej tas över av lokala väghållare/föreningar.

1994
Trafikverket tar över ca 200 st. belysningsstolpar som uppfyller de kriterier som Trafikverket tagit fram.

2000
Trafikverket tar över ytterligare 70 st. belysningsstolpar.

2013-01-24 § 10
Samhällsbyggnadsnämnden beslutar att släcka ned och ta bort kommunala belysningsanläggningar längs med allmänna vägar där Trafikverket är väghållaransvarig. Vid kyrkor, skolor inom tätbebyggda områden m.fl. platser skall redovisning huruvida annan huvudman kan tänkas överta anläggningarna innan slutgiltigt beslut fattas.

2013
Flertalet skrivelser från kommuninvånare och föräldraföreningar i påver-

kade områden kommer in till kommunen under året som följd av SBN:s beslut. Möte anordnas mellan Trafikingenjör och engagerade boende kring Vänersnäs och Västra Tunhem.

2021
På Sveriges Kommuner och Regioners hemsida, informerar Trafikverket officiellt att de av ekonomiska skäl att inte längre ämnar överta kommunal belysning utmed statliga vägar i närtid (SKR, 2021-11-12). Vägbelysning | SKR

2023
Vi ser problematik med det 40 år gamla beslutet där det finns mycket tolkningsutrymme. Detta behöver förtydligas för framtida hantering av kommunal belysning utmed allmänna vägar med statligt väghållaransvar.
Definitioner skiljer sig idag mot vad innebörden var för 40 år sedan. Det gör det svårt att tolka viljeriktningen av tidigare beslut.
Därav önskade man ett uppdaterat beslut 2013 där beslutet blev att släcka ner och ta bort kommunal belysning och dess anläggningar där Trafikverket var väghållaransvarig (huvudman) men att först undersöka huruvida annan huvudman kan tänkas överta anläggningarna innan slutligt beslut fattas.
Beslutsformuleringen öppnade upp för tolkning. Vi anser nu att vi har undersökt och redovisar härmed att Trafikverket som väghållaransvarig har meddelat att de inte tar över någon belysning med tillhörande anläggningar i närtid.

§ 10

Dnr SBN 2012/207

Belysning utanför kommunens väghållaransvar

Ärendebeskrivning

På samhällsbyggnadsnämndens sammanträde 2012-12-13, § 139 beslöt samhällsbyggnadsnämnden att notera informationen och att trafikingenjören återkommer i ärendet.

Vid sammanträdet den 13 december redogjorde Marianne Blom, trafikingenjören och Gunnar Lundberg enhetschef, gatuunderhåll i ärendet, där kommunstyrelsen beslöt 1980 att vägbelysning på enskilda vägar i första hand är en angelägenhet för väghållare och kommunens engagemang endast kan bli aktuell då särskilda skäl eller omständigheter föreligger.

Vänersborgs kommun har idag ca 7300 belysningspunkter och av dessa är ca 500 utanför kommunens väghållaransvar.
Underhålls- och driftskostnad för de ca 500 anläggningar är 300 000 kr per år.

Samhällsbyggnadsförvaltningen har upprättat en skrivelse i ärendet, daterad 2012-11-28 och en karta över belysningar utanför Vänersborgs kommuns väghållaransvar.

Presidiets förslag till beslut

att samhällsbyggnadsnämnden beslutar att kommunen släcker ned och tar bort anläggning där ingen vill ta över belysningen som finns utanför kommunens väghållaransvar.

Samhällsbyggnadsnämndens behandling av ärendet

Diskussion och synpunkter framfördes.

Samhällsbyggnadsnämnden beslutar

att släcka ned och ta bort anläggning där Trafikverket är väghållaransvarig (huvudman) i huvudsak utmed allmänna vägar och i de övriga fall ex. vid kyrkor, skolor inom tätbebyggda områden m.fl. platser återkomma till samhällsbyggnadsnämnden med redovisning huruvida annan huvudman kan tänkas överta anläggningarna innan slutligt beslut fattas.

Protokollsutdrag exp 2013-01-30 /BM
Trafikingenjören och Enhetschef för gatuunderhåll
Bilaga
Samhällsbyggnadsförvaltningens skrivelse, daterad 2012-11-28

Bil. 1

Kommunstyrelsen	1982-04-13	19
Kommunstyrelsens arbetsutskott	1982-04-13	16

Ks § 169
Au § 190 Dnr 1982.204 064.353

Principer för handläggning av frågor rörande gatu- och vägbelysning

Under hänvisning till vad som anföres i skrivelsen hemställer gatukontoret om principer för handläggning av frågor rörande gatu- och vägbelysning.

Förslaget innebär i huvudsak att tidigare anslagna riktlinjer blir gällande inom hela kommunen.

Arbetsutskottet har vid tidigare behandling bordlagt frågan.

Au 1982-04-06

Arbetsutskottets förslag till kommunstyrelsen:

Kommunstyrelsen beslutar
att med ändring av tidigare beslut antaga följande riktlinjer för handläggning av frågor rörande gatu- och vägbelysning

1. Kommunen skall eftersträva likformighet beträffande vägbelysningsstandard inom hela kommunen.

2. Återhållsamhet skall visas i fråga om utökning eller nyanläggning av vägbelysning, dock skall hänsyn tas till trafiksäkerhetens krav.

3. Inom stads- och byggnadsplanelagda områden uppsättes, underhålles och förnyas belysning av kommunen enligt gängse standard, vilket innebär att trafiksäkerhetskraven är avgörande.

Kommunstyrelsen	1982-04-13	20
Kommunstyrelsens arbetsutskott	1982-04-13	17

Ks § 169
Au § 190

4. På allmäna vägar utanför tätort (riks- och länsvägar) uppsättes, underhålles och förnyas belysning med hänsyn till trafiksäherhetskraven såsom vid samlad bebyggelse (minst 6 à 8 bostadshus i grupp), större vägkorsning eller på vägsträcka med särskilt hög trafikintensitet eller där eljest större risker bedöms föreligga för trafikanterna.

5. På enskilda vägar uppsättes, underhålles och förnyas belysning med hänsyn till trafiksäkerhetskraven såsom vid samlad bebyggelse (minst 6 à 8 bostadshus i grupp), eller där eljest större risker bedöms föreligga för trafikanterna.

   Finns annan vägbelysning skall den, då behov av upprustning eller förnyelse uppstår, erbjudas respektive väghållare till övertagande. Övertas den ej skall vägbelysningen tas ner.

Ks 1982-04-13 — Kommunstyrelsens beslut

Kommunstyrelsen beslutar enligt arbetsutskottets förslag.

Prot utdr till: gatukontoret

Specifikation över placering och antal av belysningspunkter utefter statlig väg inom Vänersborgs kommun.

Färgkoder:

Röd = Stålstolpe. Inte relevant i denna diskussion.

Vit = Trästolpe. Belyser **inte** busshållplats, GC, större korsning eller liknande.

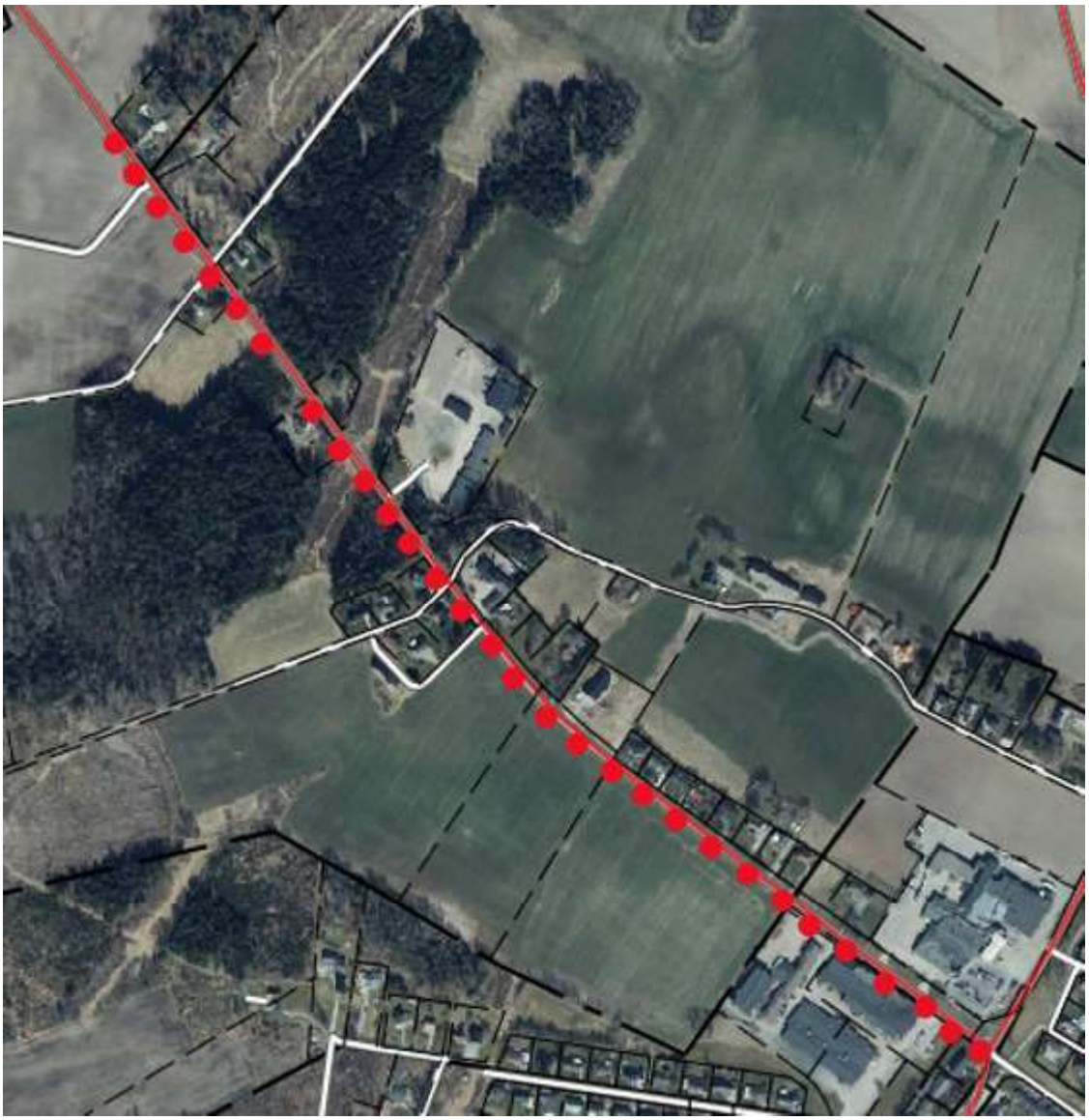
Lila = Trästolpe. Belyser busshållplats, GC, större korsning eller liknande.

SUNDALS RYR

Antal stolpar	Kartpunkt/adress	Kommentar
7 st stål	Årbol 1:51, Brålanda	Inte relevant nu pga. stålstolpar

BRÅLANDA

Antal stolpar	Kartpunkt/adress	Kommentar
30 st stål	Länsväg 2134	Inte relevant nu pga. stålstolpar

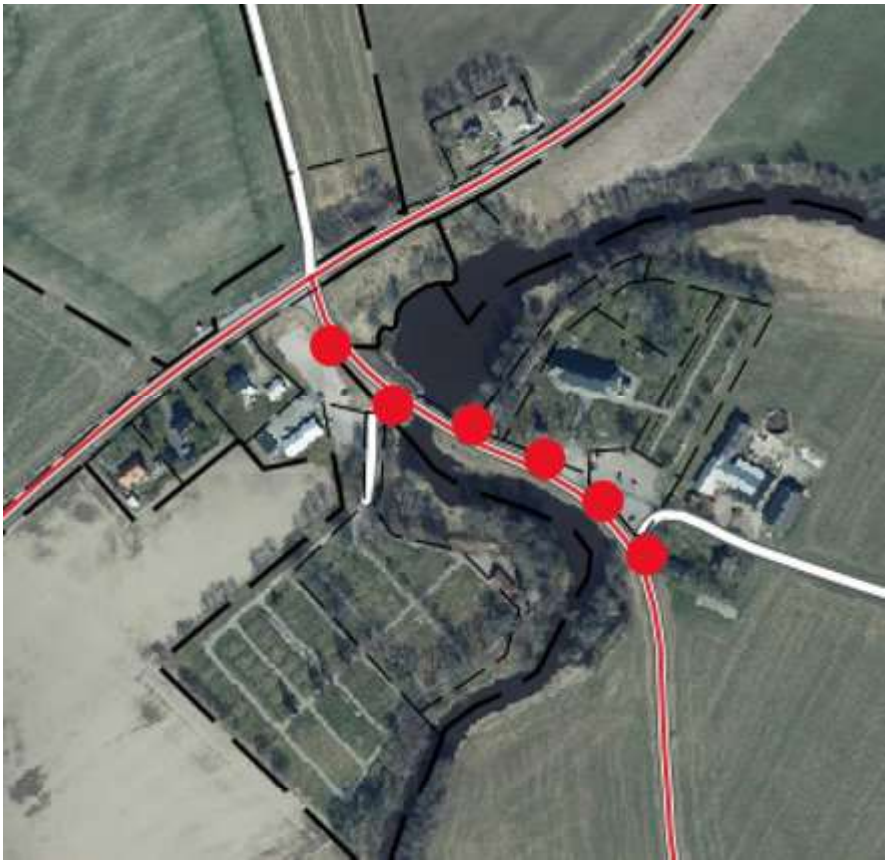
Antal stolpar	Kartpunkt/adress	Kommentar
3 st stål	Göteborgsvägen (45:an)	Inte relevant nu pga. stålstolpar

Antal stolpar	Kartpunkt/adress	Kommentar
14 st stål	Färgelandavägen, Brålanda	Inte relevant nu pga. stålstolpar

Antal stolpar	Kartpunkt/adress	Kommentar
11 st stål	Rostockvägen, Brålanda	Inte relevant nu pga. stålstolpar

Antal stolpar	Kartpunkt/adress	Kommentar
6 st stål	Brålanda kyrka	Inte relevant nu pga. stålstolpar

KYRKEBYN, BRÅLANDA

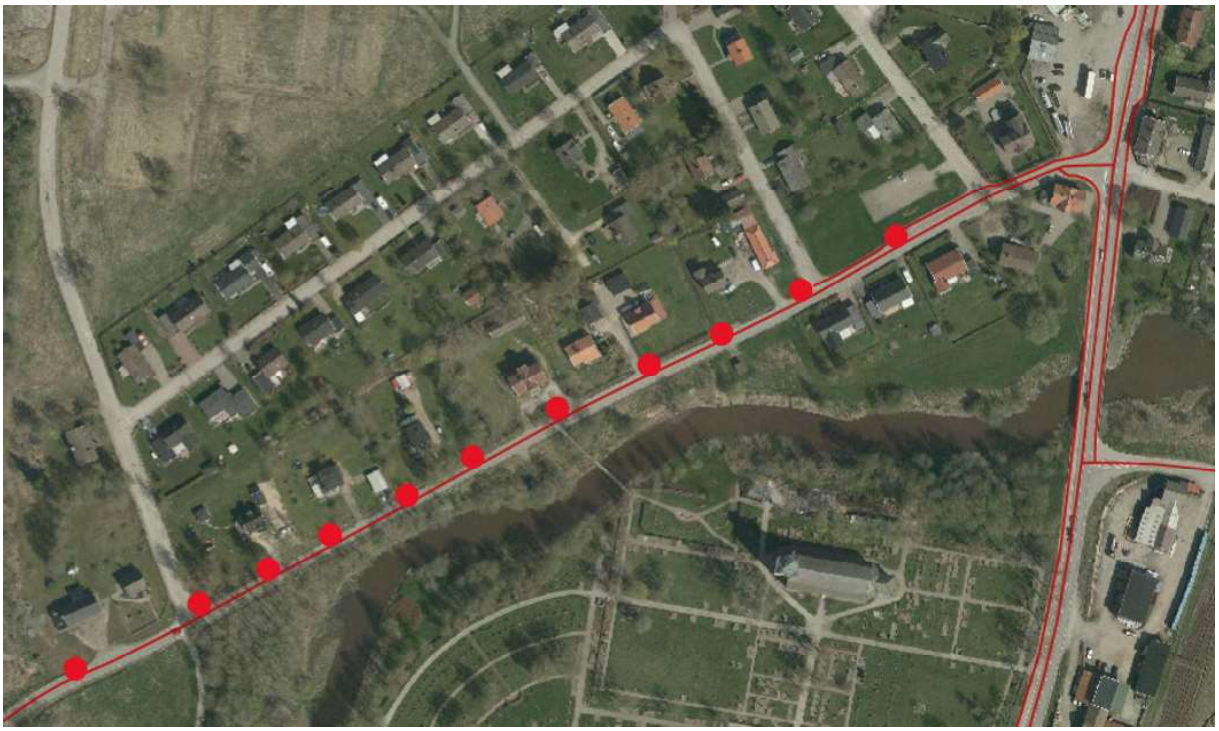
Antal stolpar	Kartpunkt/adress	Kommentar
9 st stål	Kyrkebyn 165, 46465 Brålanda	Inte relevant nu pga. stålstolpar

NORRA TIMMERVIK; BRÅLANDA

Antal stolpar	Kartpunkt/adress	Kommentar
4 st stål	Norra Timmervik 325, 46465 Brålanda	Inte relevant nu pga. stålstolpar

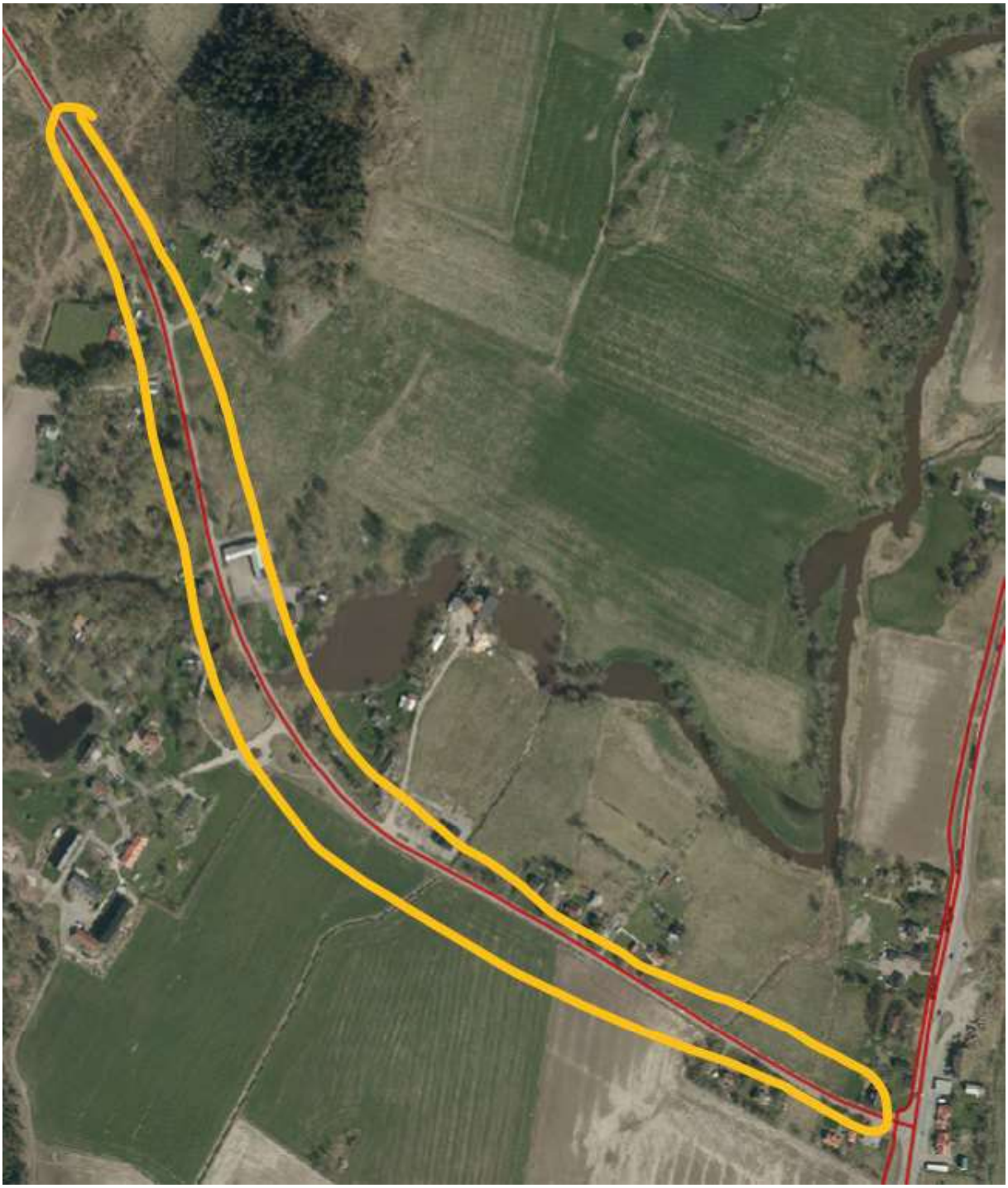
FRÄNDEFORS

Antal stolpar	Kartpunkt/adress	Kommentar
11 st stål	Ödsmålsvägen, Frändefors	Inte relevant nu pga. stålstolpar

Antal stolpar	Kartpunkt/adress	Kommentar
9 st stål	Snixåsvägen, Frändefors	Inte relevant nu pga. stålstolpar

Antal stolpar	Kartpunkt/adress	Kommentar
38 st stål, längs gulmarkerad sträcka	Väg 173, Dykälla 200	Inte relevant nu pga. stålstolpar

SIVIKEN

Antal stolpar	Kartpunkt/adress	Kommentar
3 st stål	Siviken 187, 462 91 Vänersborg	Inte relevant nu pga. stålstolpar

NV DALBOBRON, VÄNERSBORG

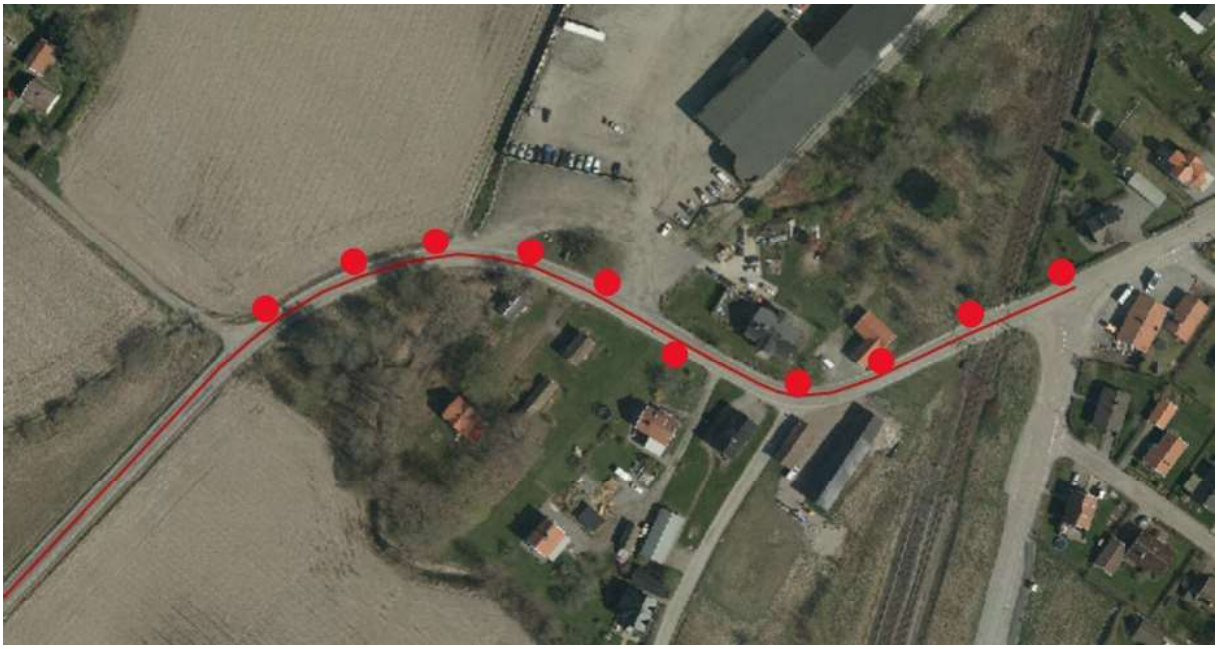
Antal stolpar	Kartpunkt/adress	Kommentar
41 st stål	Frändeforsvägen (mellan dalbobron och 45:an)	Inte relevant nu pga. stålstolpar

KRISTINELUND, VÄNERSBORG

Antal stolpar	Kartpunkt/adress	Kommentar
3 st trä	Kristinelund 210, 46291 Vänersborg	Ingen bhpl, GC eller liknande intill

ÖXNERED

Antal stolpar	Kartpunkt/adress	Kommentar
10 st stål	Öxnered 411, 46261 Vänersborg	Inte relevant nu pga. stålstolpar

VÄNE-RYR

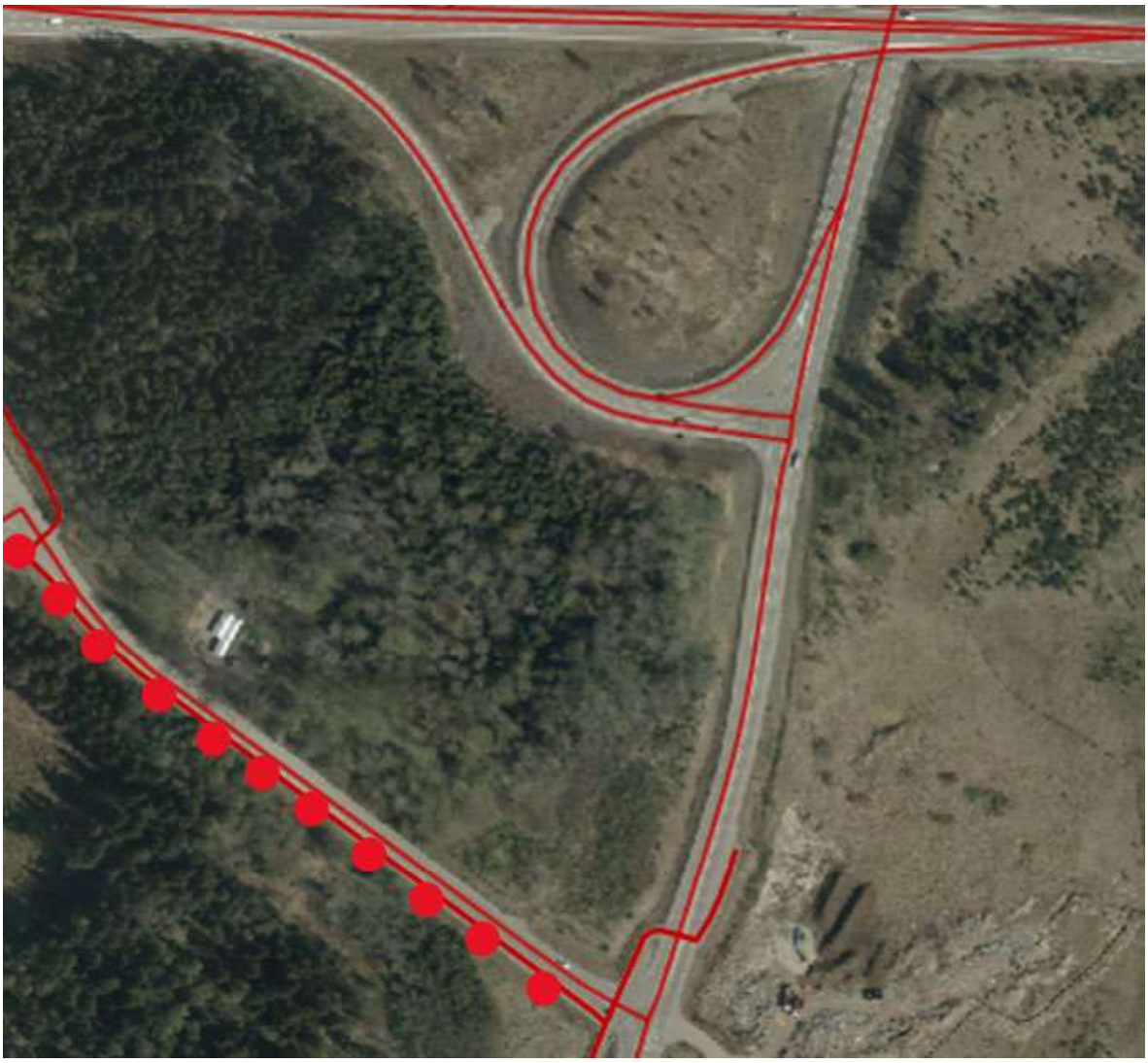
Antal stolpar	Kartpunkt/adress	Kommentar
12 st totalt. 10 st trä, 2 st stål	Örbacka 420, 46293 Vänersborg	10st trästolpar längs GC-väg

BÅBERG

Antal stolpar	Kartpunkt/adress	Kommentar
7 st stål	Båberg 301, 46293 Vänersborg	Inte relevant nu pga. stålstolpar

KVARNTORP (Trestad Center)

Antal stolpar	Kartpunkt/adress	Kommentar
11 st stål	Kvarntorp 175, 46293 Vänersborg	Inte relevant nu pga. stålstolpar

KORSEBERG

Antal stolpar	Kartpunkt/adress	Kommentar
2 st stål	Korseberg 105, 46293 Vänersborg	Inte relevant nu pga. stålstolpar

VÄNERSNÄS, SVEDJAN

Antal stolpar	Kartpunkt/adress	Kommentar
1 st trä	Svedjan 540, 46890 Vänersnäs	

HAVREGÄRDER, VÄNERSNÄS

Antal stolpar	Kartpunkt/adress	Kommentarer
12 st trä	Havregärdet 394, 46890 Vänersnäs	4 stycken i närhet av busshållplatser

OREBERG, VÄNERSNÄS

Antal stolpar	Kartpunkt/adress	Kommentar
24 st trä	Oreberg 144, 46890 Vänersnäs	6 stycken i närhet av busshållplatser

LUNDEN, VÄNERSNÄS

Antal stolpar	Kartpunkt/adress	Kommentar
11 st trä + 1 st stål	Lunden 210, 46890 Vänersnäs	3 stycken trästolpar intill busshållplatser

HALLBY, VÄNERSNÄS

Antal stolpar	Kartpunkt/adress	Kommentar
7 st trä + 2 st stål	Hallby 211, 46890 Vänersnäs	2 st trästolpar intill busshållplatser

LILLESKOG, VARGÖN

Antal stolpar	Kartpunkt/adress	Kommentar
5 st trä	Lilleskog 327, 468 34 Vargön	5 stycken i närhet av busshållplats

LILLESKOGSVÄGEN, VARGÖN

Antal stolpar	Kartpunkt/adress	Kommentar
5 st trä	Lilleskogsvägen 118, 468 34 Vargön	1 stolpe nära busshållplats

MALÖGA

Antal kommunala stolpar	Kartpunkt/adress	Kommentar
5 st stål	Malöga 100, 461 93 Tunhem	Inte relevant nu pga. stålstolpar

BRYGGUM 204

Antal stolpar	Kartpunkt/adress	Kommentar
8 st trä.	Bryggum 204, 461 93 Västra Tunhem	2 st nära busshållplats + 4 st nära större korsning

PRÄSTGÅRDEN, VÄSTRA TUNHEM

Antal stolpar	Kartpunkt/adress	Kommentar
7 st trä + 3 st stål	Prästgården 113, 461 93 Västra Tunhem	Inga stolpar nära busshållplats eller liknande.

FLOGET, VÄSTRA TUNHEM

Antal stolpar	Kartpunkt/adress	Kommentar
17 st trä, 1 st stål	Floget 402, 461 93 Västra Tunhem	Inga stolpar nära busshållplats eller liknande.

§ 86

Tilldelning av medel för akut nedmontering av kommunal vägbelysning utmed allmänna vägar med statligt väghållaransvar

SBN 2023/231

Beslut

Samhällsbyggnadsnämnden föreslår kommunfullmäktige att tilldela samhällsbyggnadsnämnden 6 mkr för nedmontering av samtliga 110 belysningspunkter på kommunalt ägda trästolpar utmed allmänna vägar med statligt väghållaransvar samt att uppdatera till trafiksäkra stålstolpar med moderna LED-armaturer, eller liknande energibesparande belysning, för de 42 belysningspunkter som står intill busshållplatser, gc-vägar och större korsningar, dvs enligt förslag B i handlingarna. Se kartbilaga

Bilagor

Bilaga 10: Karta över belysningsstolpar i trä utmed allmänna vägar

Reservationer, protokollsanteckningar, jäv

Tor Wendel (M) och Margareta Olsson (M) reserverar sig till förmån för förvaltningens förslag till beslut av följande skäl:

- Förvaltningens förslag följer tidigare kommunfullmäktigebeslut (1982-04-13 §169).
- Att uppföra belysningsarmaturer utmed allmänna vägar med statligt väghållaransvar ingår inte i Samhällsbyggnadsnämndens uppdrag och är något vi saknar rådighet över.
- Alternativ B omfattar inte kostnaderna för framtida drift och underhåll, vilket inte heller ryms i befintlig budget. Konsekvensanalys av hur detta beslut påverkar möjligheterna att utföra grunduppdraget saknas.
- Det är oklart hur/om detta beslut påverkar hanteringen av kvarstående 230 kommunalägda belysningsarmaturer utmed allmänna vägar med statligt väghållaransvar, vilket nämnden söker medel för i pågående budgetprocess.

Sammanfattning av ärendet

Kommunen ansvarar idag för 340 belysningsstolpar med tillhörande anläggningar utmed allmänna vägar med statligt väghållaransvar inom Vänersborgs kommun. Det betyder att belysningsstolparnas el- och driftkostnad bekostas av kommunen trots att de är placerade längs med vägar där kommunen inte har väghållaransvar.

Det finns tidigare beslut om nedmontering av dessa belysningsstolpar, både av kommunstyrelsen 1982 och samhällsbyggnadsnämnden 2013, se bifogad tidslinje.

Väghållare (Trafikverket) har tidigare själva tagit över de belysningspunkter där de anser belysning vara nödvändigt ur trafiksäkerhetssynpunkt. De har även meddelat att ytterligare övertagande av kommunal belysning utmed allmänna vägar inte är aktuellt under perioden 2018–2030.

110 av de 340 belysningsarmaturerna är monterade på trästolpar. Det är dessa trästolpar som berörs av denna skrivelse.

Trästolparna har uppnått sin livslängd och nedmontering behöver ske av dessa.
Av trafiksäkerhetsskäl måste de monteras ner under 2024.
Att låta stolparna förfalla en efter en och därefter utföra akuta åtgärder är inte försvarbart ur vare sig arbetsmiljösynpunkt, säkerhetssynpunkt eller ekonomisk synvinkel.

Gatuenheten uppskattar en total kostnad om 3 mnkr för nedmontering av samtliga 110 trästolpar, alternativ A.

Nedan följer exempel på andra alternativ.

Alternativ B innefattar nedmontering av samtliga 110 belysningspunkter med trästolpar samt en uppdatering till trafiksäkra stålstolpar med moderna LED-armaturer för de 42 belysningspunkter som står intill busshållplatser, gc-vägar och större korsningar. Total kostnad för detta alternativ uppskattas till 6 mnkr.

Alternativ C innefattar nedmontering av samtliga 110 trästolpar samt en uppdatering till trafiksäkra stålstolpar med moderna LED-armaturer för samtliga 110 belysningspunkter med trästolpar. Total kostnad för detta alternativ uppskattas till 10,1 mnkr.

Inget av dessa alternativ ryms i nuvarande budget på förvaltningen och behöver tillskjutas.

Framtida drift- och underhållskostnader för de alternativ där belysning behålls ryms inte heller i nuvarande budget och behöver tillföras nämnden. Oavsett om medel tillförs eller inte behöver belysningsstolparna nedmonteras. Om efterfrågat tillskott i budget för ändamålet inte tillförs nämnden, behöver verksamheten göra besparingsåtgärder i driftbudgeten med motsvarande belopp för att nå budget i balans vid årets slut. Konsekvenser utav dessa besparingsåtgärder blir att verksamheten inte lyckas uppfylla det som förväntas i verksamhetens grunduppdrag. Konsekvenser av besparingsåtgärderna blir bland annat minskad drift och underhåll i våra parker och på våra gator och vägar samt så ökar befintliga underhållsberg och nya skapas. Medarbetares arbetsmiljö kommer påverkas negativt. Verksamheten begränsas i möjligheterna att fokusera på utvecklingsarbete och miljöarbete.

Ytterligare medel för hantering av resterande 230 kommunalägda belysningsarmaturer utmed allmänna vägar med statligt väghållaransvar söks parallellt med denna skrivelse i ordinarie budgetprocess. De armaturerna är monterade på stålstolpar och utgör inte en lika akut trafiksäkerhetsrisk.

Beslutsunderlag

- Samhällsbyggnadsförvaltningens tjänsteskrivelse, daterad 2024-05-07
- Tidslinje för politiska beslut gällande gatubelysning utmed statliga vägar
- SBN beslut 2013-01-24 § 10 Belysning utanför kommunens väghållaransvar
- KS beslut 1982-04-13 § 169 Riktlinje för handläggning av frågor rörande gatu- och vägbelysning
- Karta över belysningsstolpar i trä utmed allmänna vägar
- SBN beslut 2024-04-11 § 57 Tilldelning av medel för akut nedmontering av kommunal vägbelysning utmed allmänna vägar med statligt väghållaransvar

Samhällsbyggnadsnämndens behandling under sammanträdet

Förslag till beslut på sammanträdet

Utskickat förslag till beslut är följande:

”Samhällsbyggnadsnämnden föreslår kommunfullmäktige att tilldela nämnden 3 mnkr för akut nedmontering av samtliga kommunalt ägda trästolpar utmed allmänna vägar med statligt väghållaransvar, i enlighet med tidigare beslut.”

Ordförande yrkar för följande beslutsmening:

”Samhällsbyggnadsnämnden föreslår kommunfullmäktige att tilldela samhällsbyggnadsnämnden 6 mkr för nedmontering av samtliga 110 belysningspunkter på kommunalt ägda trästolpar utmed allmänna vägar med statligt väghållaransvar samt att uppdatera till trafiksäkra stålstolpar med moderna LED-armaturer, eller liknande energibesparande belysning, för de 42 belysningspunkter som står intill busshållplatser, gc-vägar och större korsningar, dvs enligt förslag B i handlingarna. Se kartbilaga.”

Tor Wendel (M) och Margareta Olsson (M) yrkar bifall till utskickat förslag till beslut.

Johan Andersson (C) yrkar bifall till ordförandes förslag till beslut.

Beslutsgång

Ordförande redovisar att det finns två förslag till beslut, nämligen utskickat förslag till beslut och ordförandes förslag till beslut.

Ordförande ställer förslagen i proposition mot varandra och finner genom acklamation att samhällsbyggnadsnämnden beslutar enligt ordförandes förslag till beslut.

Sändlista

Kommunfullmäktige
Kommunstyrelsen
Samhällsbyggnadsförvaltningen
Verksamhetschef gatuenheten
Enhetschef gatuunderhåll

2024-05-07 Dnr: SBN 2023/231

Handläggare
Johan Åkesson
Johan.akesson@vanersborg.se
0521–721240

Mottagare
Samhällsbyggnadsnämnden

Tilldelning av medel för akut nedmontering av kommunal vägbelysning utmed allmänna vägar med statligt väghållaransvar

Förslag till beslut

Samhällsbyggnadsnämnden föreslår kommunfullmäktige att tilldela nämnden 3 mnkr för akut nedmontering av samtliga kommunalt ägda trästolpar utmed allmänna vägar med statligt väghållaransvar, i enlighet med tidigare beslut.

Sammanfattning av ärendet

Kommunen ansvarar idag för 340 belysningsstolpar med tillhörande anläggningar utmed allmänna vägar med statligt väghållaransvar inom Vänersborgs kommun. Det betyder att belysningsstolparnas el- och driftkostnad bekostas av kommunen trots att de är placerade längs med vägar där kommunen inte har väghållaransvar.

Det finns tidigare beslut om nedmontering av dessa belysningsstolpar, både av kommunstyrelsen 1982 och samhällsbyggnadsnämnden 2013, se bifogad tidslinje.

Väghållare (Trafikverket) har tidigare själva tagit över de belysningspunkter där de anser belysning vara nödvändigt ur trafiksäkerhetssynpunkt. De har även meddelat att ytterligare övertagande av kommunal belysning utmed allmänna vägar inte är aktuellt under perioden 2018–2030.

110 av de 340 belysningsarmaturerna är monterade på trästolpar. Det är dessa trästolpar som berörs av denna skrivelse.

Trästolparna har uppnått sin livslängd och nedmontering behöver ske av dessa.
Av trafiksäkerhetsskäl måste de monteras ner under 2024.
Att låta stolparna förfalla en efter en och därefter utföra akuta åtgärder är inte försvarbart ur vare sig arbetsmiljösynpunkt, säkerhetssynpunkt eller ekonomisk synvinkel.

Gatuenheten uppskattar en total kostnad om 3 mnkr för nedmontering av samtliga 110 trästolpar, alternativ A.

Nedan följer exempel på andra alternativ.
Alternativ B innefattar nedmontering av samtliga 110 belysningspunkter med trästolpar

samt en uppdatering till trafiksäkra stålstolpar med moderna LED-armaturer för de 42 belysningspunkter som står intill busshållplatser, gc-vägar och större korsningar. Total kostnad för detta alternativ uppskattas till 6 mnkr.

Alternativ C innefattar nedmontering av samtliga 110 trästolpar samt en uppdatering till trafiksäkra stålstolpar med moderna LED-armaturer för samtliga 110 belysningspunkter med trästolpar. Total kostnad för detta alternativ uppskattas till 10,1 mnkr.

Inget av dessa alternativ ryms i nuvarande budget på förvaltningen och behöver tillskjutas.
Framtida drift- och underhållskostnader för de alternativ där belysning behålls ryms inte heller i nuvarande budget och behöver tillföras nämnden. Oavsett om medel tillförs eller inte behöver belysningsstolparna nedmonteras. Om efterfrågat tillskott i budget för ändamålet inte tillförs nämnden, behöver verksamheten göra besparingsåtgärder i driftbudgeten med motsvarande belopp för att nå budget i balans vid årets slut. Konsekvenser utav dessa besparingsåtgärder blir att verksamheten inte lyckas uppfylla det som förväntas i verksamhetens grunduppdrag. Konsekvenser av besparingsåtgärderna blir bland annat minskad drift och underhåll i våra parker och på våra gator och vägar samt så ökar befintliga underhållsberg och nya skapas. Medarbetares arbetsmiljö kommer påverkas negativt. Verksamheten begränsas i möjligheterna att fokusera på utvecklingsarbete och miljöarbete.

Ytterligare medel för hantering av resterande 230 kommunalägda belysningsarmaturer utmed allmänna vägar med statligt väghållaransvar söks parallellt med denna skrivelse i ordinarie budgetprocess. De armaturerna är monterade på stålstolpar och utgör inte en lika akut trafiksäkerhetsrisk.

Fördjupad beskrivning av ärendet

Kommunen äger och underhåller idag närmare 8500 belysningsstolpar med tillhörande anläggningar utmed vägar och gc-vägar. 340 av dessa är placerade utmed allmänna vägar där svenska staten (Trafikverket) är väghållare, se bifogade kartor.

110 av dessa 340 belysningsarmaturer är monterade på trästolpar. Det är dessa trästolpar som behandlas i denna skrivelse. Ingen av dessa trästolpar är placerade inom detaljplanelagt område eller i anslutning till cirkulationsplats.

1982 beslutade Kommunstyrelsen gällande belysning att:
utdrag: ”..då behov av upprustning eller förnyelse uppstår, erbjudas respektive väghållare till övertagande. Övertas den ej skall vägbelysningen tas ner.”

Under årtiondena efter detta beslut har hundratals stolpar som uppfyller Trafikverket krav gällande vägbelysning tagits över av Trafikverket själva, där de anser vägbelysning vara nödvändig ur trafiksäkerhetssynpunkt. Kvar i kommunens ägo är de drygt 340 belysningsstolpar där Trafikverket inte anser belysning vara nödvändig men som av olika anledningar finns och står kvar. Dessa belysningsstolpar har fått stå kvar under sin levnadstid trots att de inte behövs för att uppfylla Trafikverkets belysningskriterier för trafiksäkerhet. Denna levnadstid har nu uppnåtts med god marginal. 110 av dessa stolpar är gammaldags trästolpar med tillhörande luftledning. Dessa trästolpar har

bedömts vara i dåligt skick och måste tas ner under 2024.

Dessa belysningsarmaturer är av en äldre modell och har en betydligt högre strömförbrukning än motsvarande moderna modeller. En modern LED-armaturs elförbrukning är runt 50% jämfört med de äldre belysningsarmaturerna. Nuvarande kostnad för dessa belysningsstolpars elförbrukning är cirka 65 tkr per år.

Att låta stolparna förfalla en efter en och därefter utföra akuta åtgärder är inte försvarbart ur säkerhetssynpunkt. Det kan inte heller anses vara ”god ekonomisk hushållning”, då akuta reparationer alltid blir dyrare än reparationer och uppdateringar som planerats i förväg. En akutreparation av skadad stolpe, eller byte av trasig ljuskälla, utmed allmän väg, kostar uppskattningsvis 35–80 tkr.

Trafikverket har själva ansett att dessa belysningspunkter inte är nödvändiga. Gatuenhetens trafikingenjör ger medhåll till Trafikverkets beslut. Dock kan denna belysning ge en känsla av trygghet. Därför har en inventering av belysningsstolpar av trä i närheten av busshållplatser, gc-vägar, cirkulationsplatser och större korsningar utförts. Inventering och tidigare diskussion och beslut av samhällsbyggnadsnämnden resulterade i ett reviderat ”alternativ B”, där 42 trästolpar med tillhörande belysningsarmaturer uppdateras till trafiksäkra stålstolpar med modern LED-belysning. Resterande 68 belysningsstolpar nedmonteras.

I bifogade kartor har nuvarande och potentiella belysningspunkter märkts på fem olika sätt:

Röd = Stålstolpe. Inte relevant för denna skrivelse.

Vit = Trästolpe. Belyser inte busshållplats, gc-väg, större korsning eller liknande. Nedmonteras i Alternativ B.

Lila = Trästolpe. Belyser busshållplats, gc-väg, större korsning eller liknande. Uppdateras till modern stolpe och belysningsarmatur i Alternativ B.

Lila prick med gul bakgrund = Trästolpe, uppdateras som del av reviderat förslag efter nämndbeslut.

Lila kryss med gul bakgrund = Ingen belysningsstolpe monterad här idag. Ny stolpe monteras som del av reviderat förslag efter nämndbeslut.

Diagram 1 nedan visar en estimerad totalkostnad baserad på hur stort antal belysningsstolpar som uppdateras och hur stort antal som nedmonteras. Alternativ B med 42 uppdaterade stolpar är markerat med gula sträck och visar en estimerad kostnad på 6 mnkr inklusive projektledningskostnader och nedmontering av resterande 68 stolpar.

I diagrammet syns även att 0 uppdaterade belysningsstolpar (Alternativ A) ger en estimerad kostnad på 3 mnkr och att 110 uppdaterade belysningsstolpar (Alternativ C) estimeras kosta 10,1 mnkr.

Notera att diagrammet endast är en estimering då exakt kostnad för varje individuell stolpe kan variera kraftigt. Exempelvis beroende på om underlaget är jord eller berg.

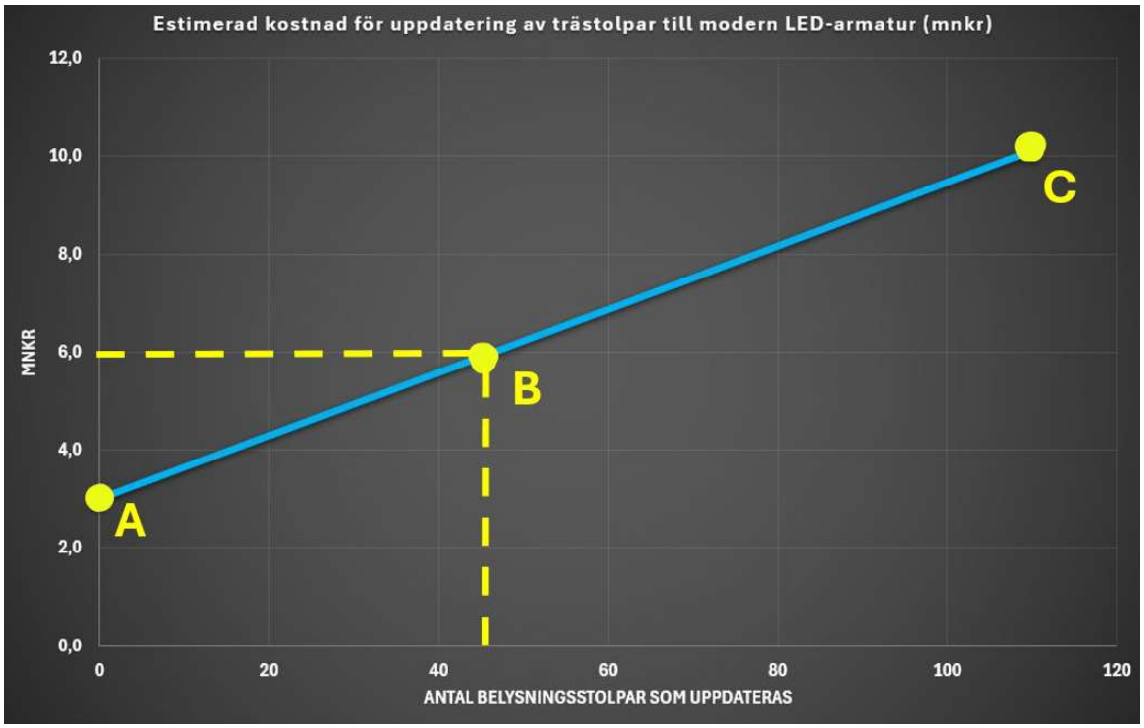

Diagram 1: Genomsnittlig kostnad för antal trästolpar som uppdateras till modern standard. Resterande nedmonteras.

Tabell 1 nedan visar resultatet av utförd inventering av trästolpar, deras placering och estimerad extrakostnad för eventuell uppdatering i stället för nedmontering.

Placering	Antal	Estimerad extrakostnad vid uppdatering istället för nedmontering
Trästolpar vid busshållplatser	24	1 600 000
Trästolpar vid GC-vägar	10	700 000
Trästolpar vid större korsningar	6	500 000
Trästolpar vid cirkulationsplatser	0	0
Trästolpar inom detaljplanelagt område	0	0
Trästolpar - Resterande	68	4 200 000

Tabell 1 - Trästolparnas placering.

Sammanfattning och konsekvenser av alternativ A-C:

Alternativ A: Nedmontera all berörd belysning.

- Estimerad kostnad 3 mnkr, inklusive 0,5mnkr för visstidsanställning av projektledare.
- Kommunen bekostar inte längre drift och underhåll av belysning utmed allmänna vägar där kommunen inte har väghållaransvar.
- Fullföljer tidigare beslut från 1982 och 2013 gällande nedmontering av kommunal belysning utmed allmänna vägar där kommunen inte har väghållaransvar.
- Detta är förvaltningens rekommendation utifrån grunduppdrag och ansvar.

Alternativ B: Uppdatera & behåll prioriterad belysning. Nedmontera resterande. - Reviderat förslag B enligt nämndbeslut.

- Estimerad kostnad 6 mnkr, inklusive 0,5mnkr för visstidsanställning av projektledare.
- Kommunen behåller 42 belysningspunkter i anslutning till busshållplatser, gc-vägar och större korsningar. Två nya belysningspunkter monteras även i anslutning till skola.
- Nedmontera resterande 68 trästolpar med tillhörande belysning och anläggningar.
- Kommunen fortsätter äga, underhålla och bekosta elförbrukning för berörda belysningspunkter med tillhörande anläggningar. Estimerad drift- och underhållskostnad är 150 000 kr/år som behöver tillskjutas verksamheten med ett årligt anslag.
- Kommunen riskerar behöva utöka antalet belysningspunkter ytterligare längs med andra liknade landsvägar som idag saknar belysning. Detta p.g.a. likabehandlingsprincipen.
- Tydligt politiskt beslut krävs där det framkommer att dessa belysningspunkter med tillhörande anläggningar anses vara så pass strategiskt viktiga att kommunen väljer att både investera och bekosta underhåll på annans mark, utanför kommunalt uppdrag.
- Förvaltningen rekommenderar inte detta alternativ då kommunen inte bör bekosta och ansvara för vägbelysning utmed vägar där ett kommunalt väghållaransvar inte finns. Detta är dessutom belysningspunkter som Trafikverket inte anser nödvändiga ur trafiksäkerhetssynpunkt.

Alternativ C: Uppdatera all berörd belysning.

- Estimerad kostnad 10,1 mnkr, inklusive 0,5mnkr för visstidsanställning av projektledare.

- Kommunen fortsätter äga, underhålla och bekosta elförbrukning för berörda belysningspunkter med tillhörande anläggningar. Estimerad drift- och underhållskostnad är 350 000 kr/år som behöver tillskjutas verksamheten med ett årligt anslag.

- Kommunen riskerar behöva utöka antalet belysningspunkter ytterligare längs med andra liknade landsvägar som idag saknar belysning. Detta p.g.a. likabehandlingsprincipen.

- Tydligt politiskt beslut krävs där det framkommer att dessa belysningspunkter med tillhörande anläggningar anses vara så pass strategiskt viktiga att kommunen väljer att både investera och bekosta underhåll på annans mark, utanför kommunalt uppdrag.

- Förvaltningen rekommenderar inte detta alternativ då kommunen inte bör bekosta och ansvara för vägbelysning utmed vägar där ett kommunalt väghållaransvar inte finns. Detta är dessutom belysningspunkter som Trafikverket inte anser nödvändiga ur trafiksäkerhetssynpunkt.

Oavsett vilket alternativ som beslutas behöver gatuenheten 0,5 mnkr/år för projektledning. Denna kostnad är medräknad i totalkostnaden för alternativen ovan.

Beredning

Inventering av belysningsstolpar utförd av utvecklingsledare våren 2022, samt planeringsingenjör vintern 2023/2024.

Estimering för kostnader baseras på av nuvarande upphandlad belysningsentreprenör och de arbeten som utförts åt gatuenheten under 2023. Dessa arbeten följer Trafikverkets krav i VGU (vägar och gators utformning) på säkerhet och funktion inom Vänersborgs kommun. Tillägg på 15% har gjorts för att täcka eventuella prisökningar kommande år samt oförutsedda kostnader.

Utformning av alternativ B har gjorts av planeringsingenjör i samråd med verksamhetschef gatuenheten, enhetschef gatuunderhåll och trafikingenjör samt reviderats efter beslut av samhällsbyggnadsnämnden.

Sammanställning av tidigare politiska diskussioner har gjorts efter sökningar i Evolution samt diskussioner med verksamhetschef gatuenheten och förvaltningschef Samhällsbyggnadsförvaltningen.

Underlag

- Tidslinje för politiska beslut gällande gatubelysning utmed statliga vägar
- SBN beslut 2013-01-24 § 10 Belysning utanför kommunens väghållaransvar
- KS beslut 1982-04-13 § 169 Riktlinje för handläggning av frågor rörande gatu- och vägbelysning
- Karta över belysningsstolpar i trä utmed allmänna vägar
- SBN beslut 2024-04-11 § 57 Tilldelning av medel för akut nedmontering av kommunal vägbelysning utmed allmänna vägar med statligt väghållaransvar

Marina Karlsson

Verksamhetschef gatuenheten

Sändlista

Kommunfullmäktige
Kommunstyrelsen
Samhällsbyggnadsförvaltningen
Verksamhetschef gatuenheten
Enhetschef gatuunderhåll

Specifikation över placering och antal av belysningspunkter utefter statlig väg inom Vänersborgs kommun.

Färgkoder:

Röd = Stålstolpe. Inte relevant i denna diskussion.

Vit = Trästolpe. Belyser **inte** busshållplats, GC, större korsning eller liknande.

Lila = Trästolpe. Belyser busshållplats, GC, större korsning eller liknande.

Gul/Lila = Trästolpe, uppdateras som del av reviderat förslag efter nämndbeslut.

Gul = Ny stolpe. Monteras som del av reviderat förslag efter nämndbeslut.

SUNDALS RYR

Antal stolpar	Kartpunkt/adress	Kommentar
7 st stål	Årbol 1:51, Brålanda	Inte relevant nu pga. stålstolpar

BRÅLANDA

Antal stolpar	Kartpunkt/adress	Kommentar
30 st stål	Länsväg 2134	Inte relevant nu pga. stålstolpar

Antal stolpar	Kartpunkt/adress	Kommentar
3 st stål	Göteborgsvägen (45:an)	Inte relevant nu pga. stålstolpar

Antal stolpar	Kartpunkt/adress	Kommentar
14 st stål	Färgelandavägen, Brålanda	Inte relevant nu pga. stålstolpar

Antal stolpar	Kartpunkt/adress	Kommentar
11 st stål	Rostockvägen, Brålanda	Inte relevant nu pga. stålstolpar

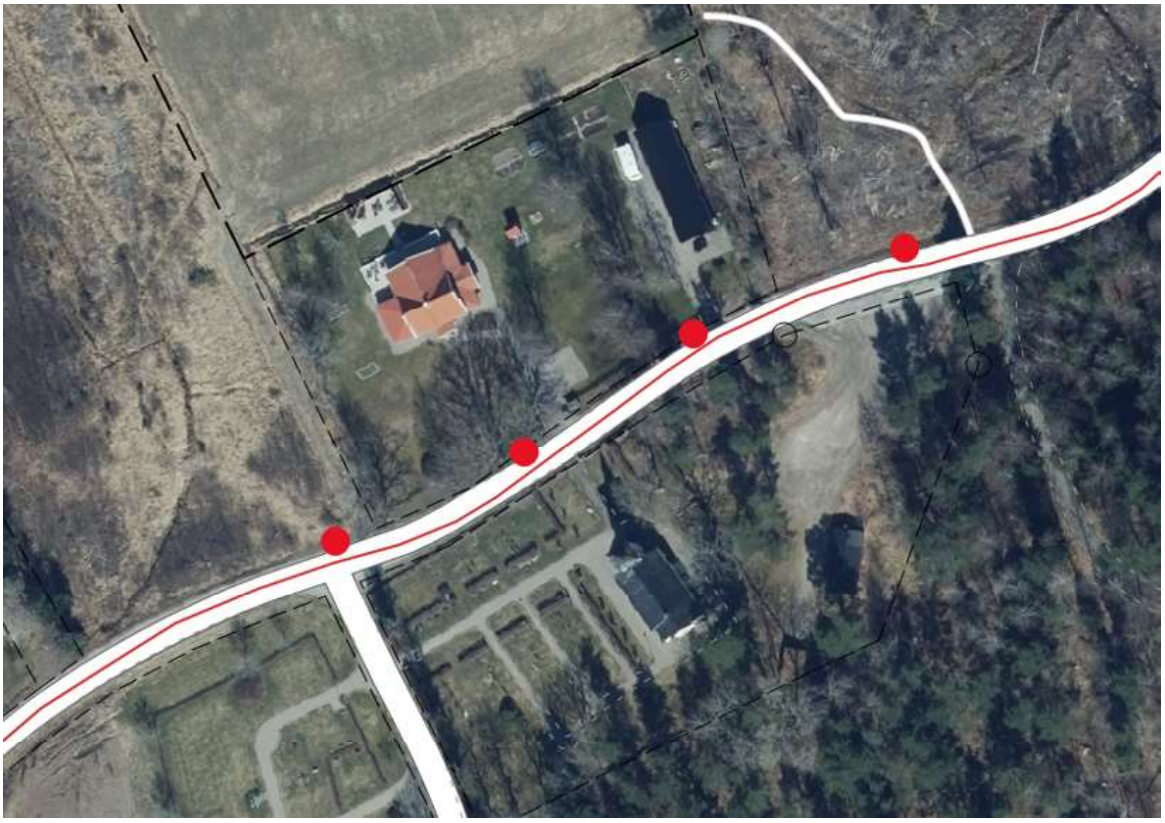
Antal stolpar	Kartpunkt/adress	Kommentar
6 st stål	Brålanda kyrka	Inte relevant nu pga. stålstolpar

KYRKEBYN, BRÅLANDA

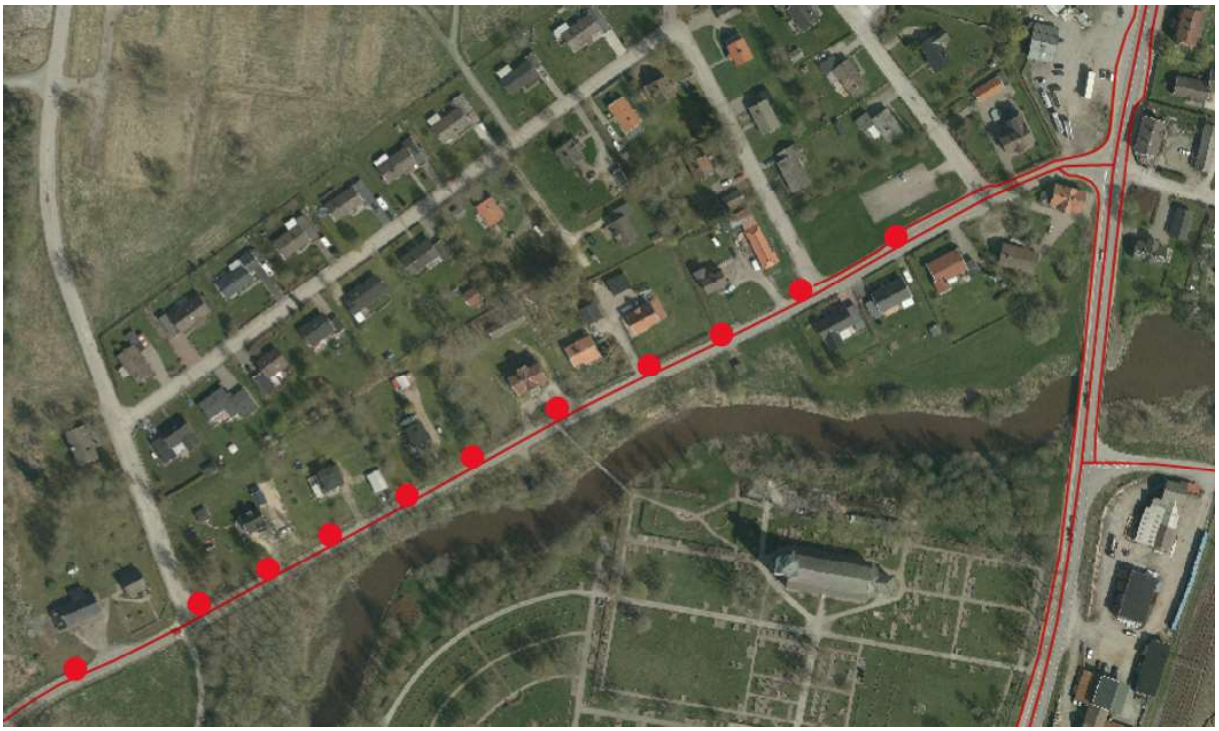
Antal stolpar	Kartpunkt/adress	Kommentar
9 st stål	Kyrkebyn 165, 46465 Brålanda	Inte relevant nu pga. stålstolpar

NORRA TIMMERVIK; BRÅLANDA

Antal stolpar	Kartpunkt/adress	Kommentar
4 st stål	Norra Timmervik 325, 46465 Brålanda	Inte relevant nu pga. stålstolpar

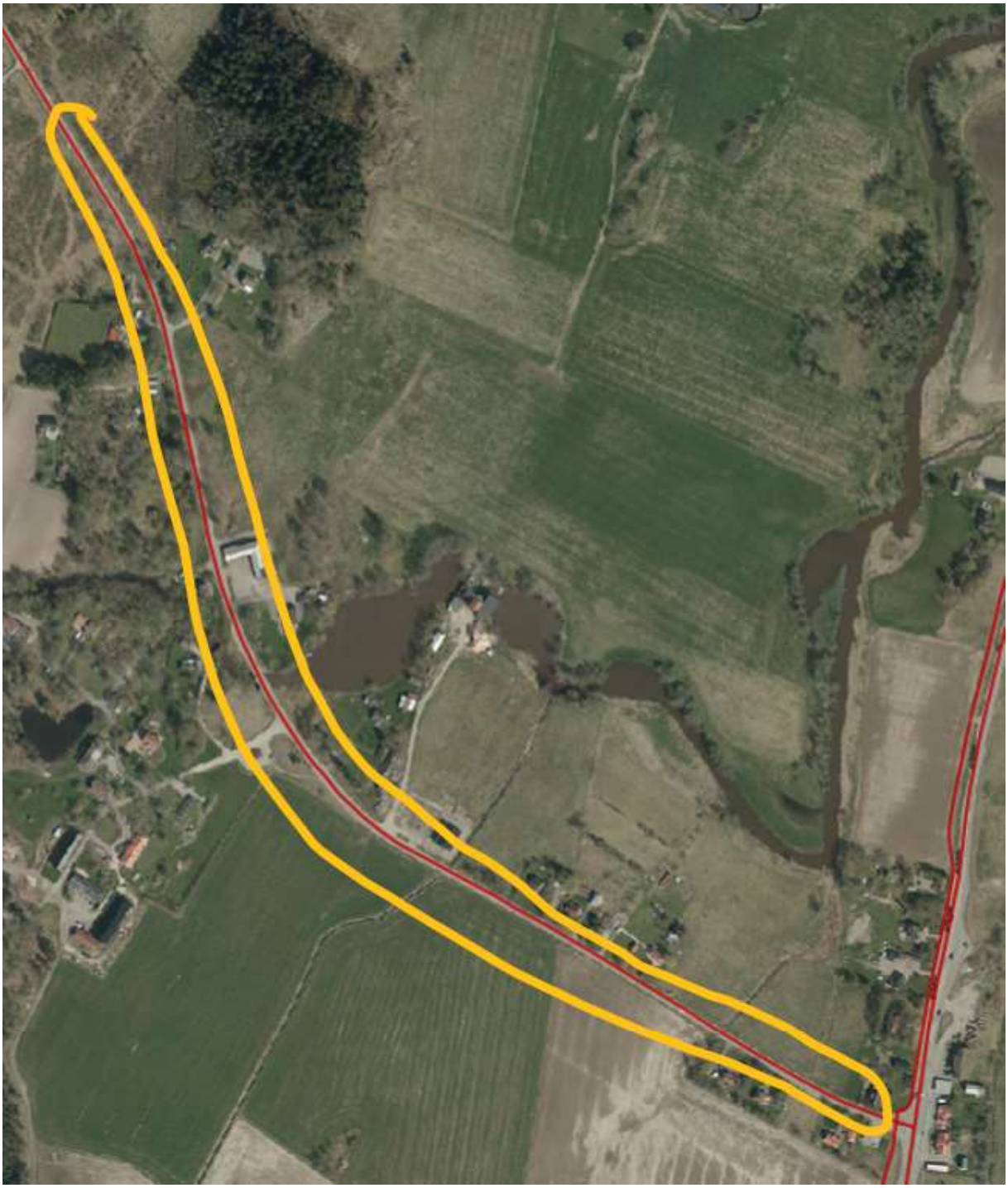
FRÄNDEFORS

Antal stolpar	Kartpunkt/adress	Kommentar
11 st stål	Ödsmålsvägen, Frändefors	Inte relevant nu pga. stålstolpar

Antal stolpar	Kartpunkt/adress	Kommentar
9 st stål	Snixåsvägen, Frändefors	Inte relevant nu pga. stålstolpar

Antal stolpar	Kartpunkt/adress	Kommentar
38 st stål, längs gulmarkerad sträcka	Väg 173, Dykälla 200	Inte relevant nu pga. stålstolpar

SIVIKEN

Antal stolpar	Kartpunkt/adress	Kommentar
3 st stål	Siviken 187, 462 91 Vänersborg	Inte relevant nu pga. stålstolpar

NV DALBOBRON, VÄNERSBORG

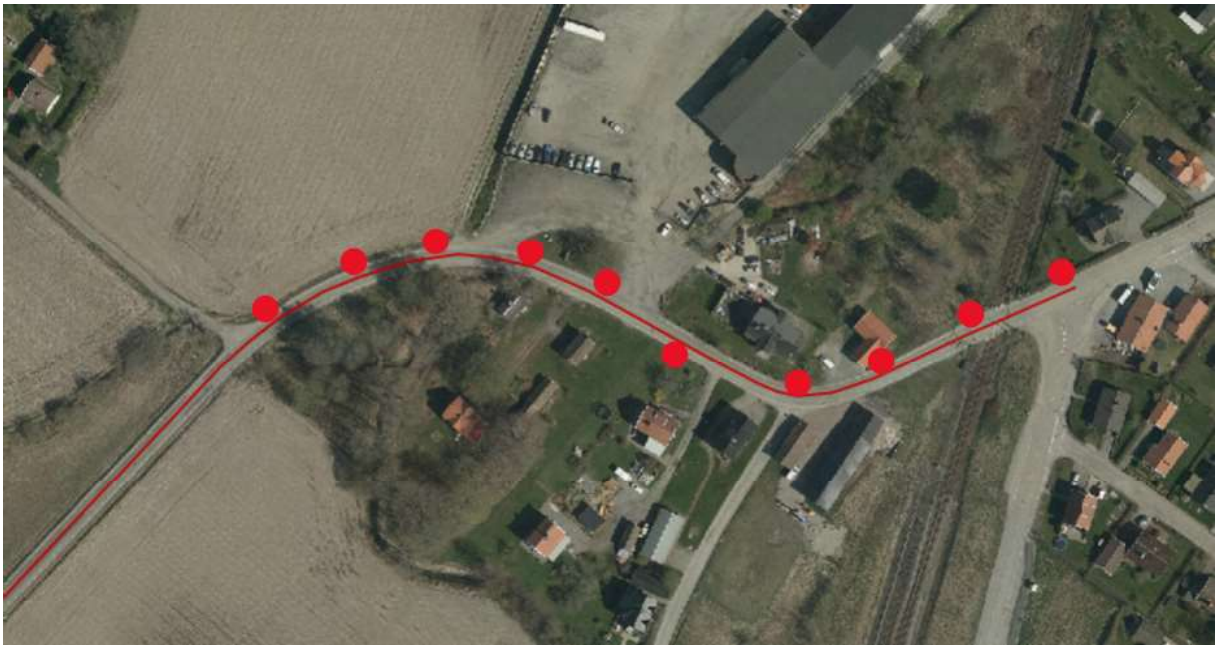
Antal stolpar	Kartpunkt/adress	Kommentar
41 st stål	Frändeforsvägen (mellan dalbobron och 45:an)	Inte relevant nu pga. stålstolpar

KRISTINELUND, VÄNERSBORG

Antal stolpar	Kartpunkt/adress	Kommentar
3 st trä	Kristinelund 210, 46291 Vänersborg	Ingen bhpl, GC eller liknande intill

ÖXNERED

Antal stolpar	Kartpunkt/adress	Kommentar
10 st stål	Öxnered 411, 46261 Vänersborg	Inte relevant nu pga. stålstolpar

VÄNE-RYR

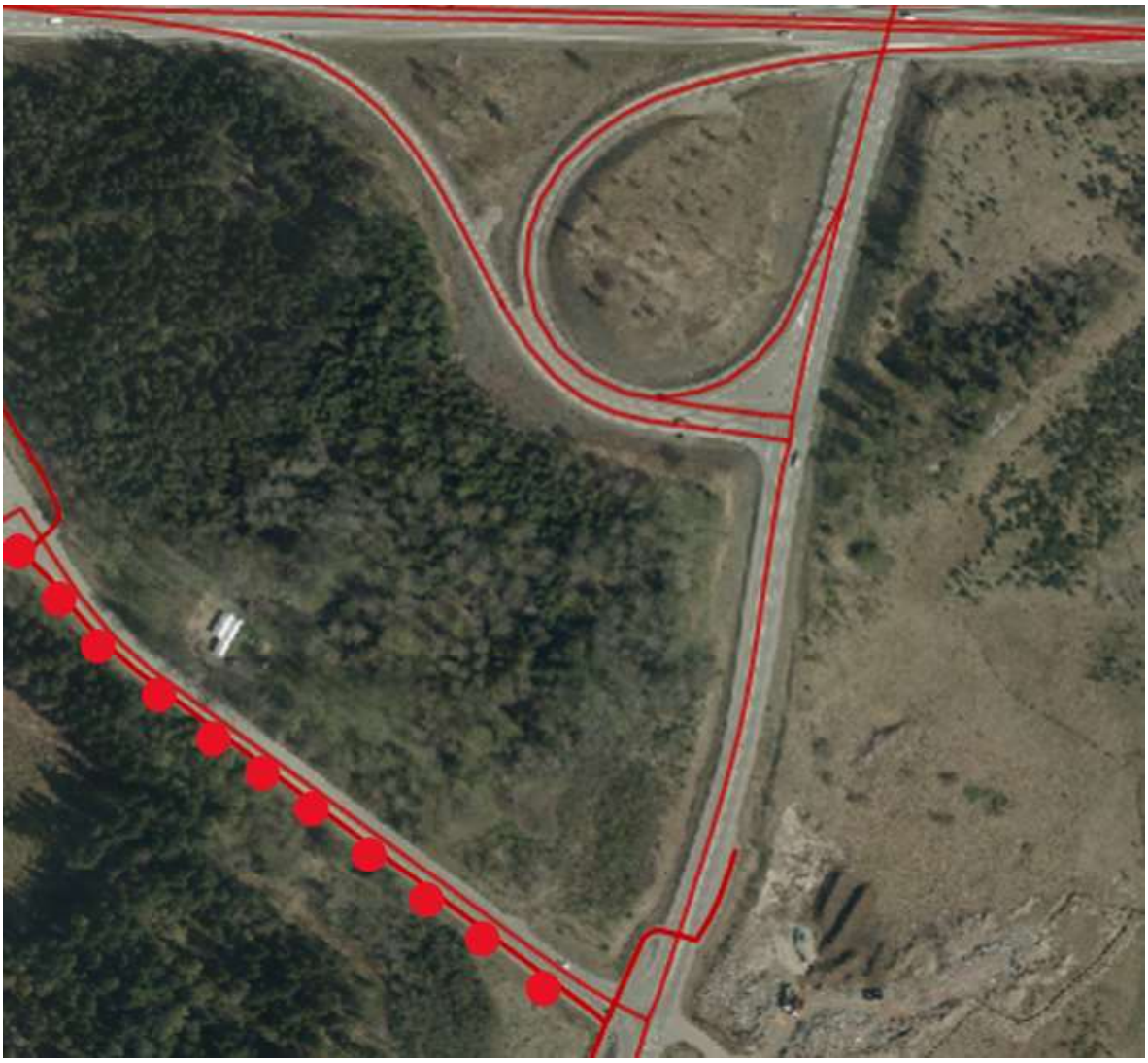
Antal stolpar	Kartpunkt/adress	Kommentar
12 st totalt. 10 st trä, 2 st stål	Örbacka 420, 46293 Vänersborg	10st trästolpar längs GC-väg

BÅBERG

Antal stolpar	Kartpunkt/adress	Kommentar
7 st stål	Båberg 301, 46293 Vänersborg	Inte relevant nu pga. stålstolpar

KVARNTORP (Trestad Center)

Antal stolpar	Kartpunkt/adress	Kommentar
11 st stål	Kvarntorp 175, 46293 Vänersborg	Inte relevant nu pga. stålstolpar

KORSEBERG

Antal stolpar	Kartpunkt/adress	Kommentar
2 st stål	Korseberg 105, 46293 Vänersborg	Inte relevant nu pga. stålstolpar

VÄNERSNÄS, SVEDJAN

Antal stolpar	Kartpunkt/adress	Kommentar
1 st trä	Svedjan 540, 46890 Vänersnäs	

HAVREGÄRDER, VÄNERSNÄS

Antal stolpar	Kartpunkt/adress	Kommentarer
12 st trä	Havregärdet 394, 46890 Vänersnäs	4 stycken i närhet av busshållplatser

OREBERG, VÄNERSNÄS

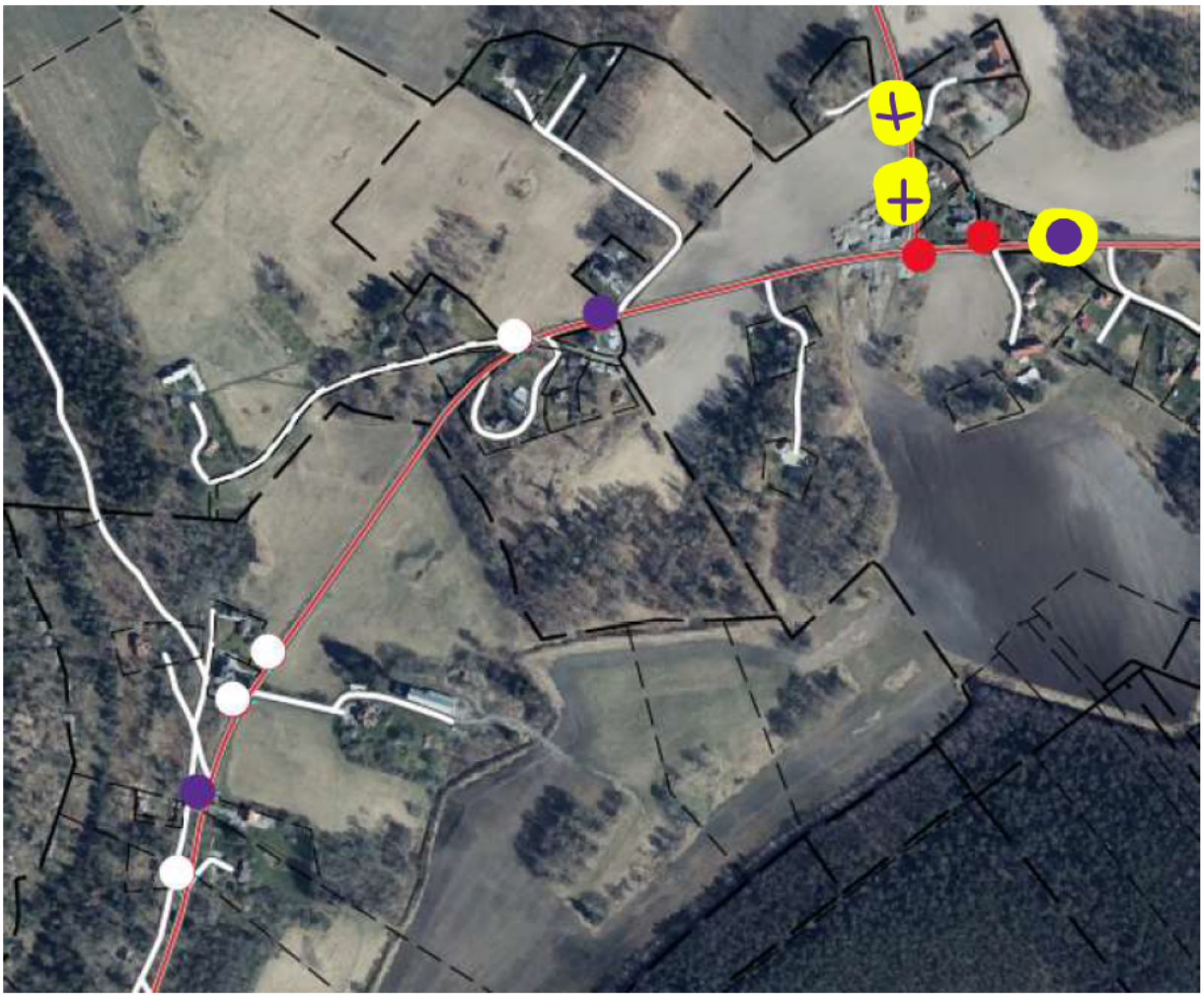
Antal stolpar	Kartpunkt/adress	Kommentar
24 st trä	Oreberg 144, 46890 Vänersnäs	6 stycken i närhet av busshållplatser

LUNDEN, VÄNERSNÄS

Antal stolpar	Kartpunkt/adress	Kommentar
11 st trä + 1 st stål	Lunden 210, 46890 Vänersnäs	3 stycken trästolpar intill busshållplatser

HALLBY, VÄNERSNÄS

Antal stolpar	Kartpunkt/adress	Kommentar
7 st trä + 2 st stål (+ 2 nya stål för att uppfylla tilläggsförslag från nämnd)	Hallby 211, 46890 Vänersnäs	3 st trästolpar uppdateras. 2 st nya stolpar monteras även i närhet till skolan där det idag saknas stolpar.

LILLESKOG, VARGÖN

Antal stolpar	Kartpunkt/adress	Kommentar
5 st trä	Lilleskog 327, 468 34 Vargön	5 stycken i närhet av busshållplats

LILLESKOGSVÄGEN, VARGÖN

Antal stolpar	Kartpunkt/adress	Kommentar
5 st trä	Lilleskogsvägen 118, 468 34 Vargön	1 stolpe nära busshållplats

MALÖGA

Antal kommunala stolpar	Kartpunkt/adress	Kommentar
5 st stål	Malöga 100, 461 93 Tunhem	Inte relevant nu pga. stålstolpar

BRYGGUM 204

Antal stolpar	Kartpunkt/adress	Kommentar
8 st trä.	Bryggum 204, 461 93 Västra Tunhem	2 st nära busshållplats + 4 st nära större korsning

PRÄSTGÅRDEN, VÄSTRA TUNHEM

Antal stolpar	Kartpunkt/adress	Kommentar
7 st trä + 3 st stål	Prästgården 113, 461 93 Västra Tunhem	2st trästolpar nära korsning. (adderade enligt nämndförslag)

FLOGET, VÄSTRA TUNHEM

Antal stolpar	Kartpunkt/adress	Kommentar
17 st trä, 1 st stål	Floget 402, 461 93 Västra Tunhem	Inga stolpar nära busshållplats eller liknande.

Vänersborgs kommun

Tidslinje för beslut gällande kommunal belysning utmed med statliga vägar i Vänersborg

1982-04-13 §169
Kommunstyrelsen antar riktlinjer för handläggning av frågor rörande gatu- och vägbelysning.

”Finns annan vägbelysning, skall den då behov av upprustning eller förnyelse uppstår, erbjudas respektive väghållare till övertagande. Övertas den ej skall vägbelysningen tas ner.”

Se bilaga ”Principer för handläggning av frågor rörande gatu- och vägbelysning, 1982-04-13 § 169”.

80-talet
Många belysningsstolpar tas ned eller byter ansvarsägare.
Kvar blir de belysningsstolpar som uppfyller kommunens riktlinjer från -82 (vägkorsningar, busshållplatser etc.), men som inte uppfyller Trafikverkets krav för övertagande och ej tas över av lokala väghållare/föreningar.

1994
Trafikverket tar över ca 200 st. belysningsstolpar som uppfyller de kriterier som Trafikverket tagit fram.

2000
Trafikverket tar över ytterligare 70 st. belysningsstolpar.

2013-01-24 § 10
Samhällsbyggnadsnämnden beslutar att släcka ned och ta bort kommunala belysningsanläggningar längs med allmänna vägar där Trafikverket är väghållaransvarig. Vid kyrkor, skolor inom tätbebyggda områden m.fl. platser skall redovisning huruvida annan huvudman kan tänkas överta anläggningarna innan slutgiltigt beslut fattas.

2013
Flertalet skrivelser från kommuninvånare och föräldraföreningar i

påverkade områden kommer in till kommunen under året som följd av SBN:s beslut. Möte anordnas mellan Trafikingenjör och engagerade boende kring Vänersnäs och Västra Tunhem.

2021
På Sveriges Kommuner och Regioners hemsida, informerar Trafikverket officiellt att de av ekonomiska skäl att inte längre ämnar överta kommunal belysning utmed statliga vägar i närtid (SKR, 2021-11-12). Vägbelysning | SKR

2023
Vi ser problematik med det 40 år gamla beslutet där det finns mycket tolkningsutrymme. Detta behöver förtydligas för framtida hantering av kommunal belysning utmed allmänna vägar med statligt väghållaransvar. Definitioner skiljer sig idag mot vad innebörden var för 40 år sedan. Det gör det svårt att tolka viljeriktningen av tidigare beslut.
Därav önskade man ett uppdaterat beslut 2013 där beslutet blev att släcka ner och ta bort kommunal belysning och dess anläggningar där Trafikverket var väghållaransvarig (huvudman) men att först undersöka huruvida annan huvudman kan tänkas överta anläggningarna innan slutligt beslut fattas. Beslutsformuleringen öppnade upp för tolkning. Vi anser nu att vi har undersökt och redovisar härmed att Trafikverket som väghållaransvarig har meddelat att de inte tar över någon belysning med tillhörande anläggningar i närtid.

§ 57

Tilldelning av medel för akut nedmontering av kommunal vägbelysning utmed allmänna vägar med statligt väghållaransvar

SBN 2023/231

Beslut

Samhällsbyggnadsnämnden ger förvaltningen i uppdrag att arbeta vidare med förslag B, med tillägg att antalet belysningspunkter i områden Vänersnäs och Västra Tunhem skall förtätas ytterligare med några punkter. Nytt kartmaterial skall finnas tillgängligt till nästa nämndsammanträde.

Förvaltningen får även i uppdrag att ta fram en ny tjänsteskrivelse med en ekonomisk redogörelse för beslut till nästa nämndsammanträde.

Sammanfattning av ärendet

Kommunen ansvarar idag för 340 belysningsstolpar med tillhörande anläggningar utmed allmänna vägar med statligt väghållaransvar inom Vänersborgs kommun. Det betyder att belysningsstolparnas el- och driftkostnad bekostas av kommunen trots att de är placerade längs med vägar där kommunen inte har väghållaransvar.

Det finns tidigare beslut om nedmontering av dessa belysningsstolpar, både av kommunstyrelsen 1982 och samhällsbyggnadsnämnden 2013, se bifogad tidslinje.

Väghållare (Trafikverket) har tidigare själva tagit över de belysningspunkter där de anser belysning vara nödvändigt ur trafiksäkerhetssynpunkt. De har även meddelat att ytterligare övertagande av kommunal belysningen längs med allämnna vägar inte är aktuellt under perioden 2018–2030.

110 av de 340 belysningsarmaturerna är monterade på trästolpar. Det är dessa trästolpar som berörs i denna skrivelse.

Trästolparna har uppnått sin livslängd och nedmontering kan inte längre vänta.
De måste därför monteras ner av trafiksäkerhetsskäl under 2024.

Att låta stolparna förfalla en efter en och därefter utföra akuta åtgärder är inte försvarbart ur vare sig säkerhetssynpunkt eller ekonomisk synvinkel.

Gatuenheten uppskattar en total kostnad om 3 mnkr för nedmontering av samtliga 110 trästolpar, alternativ A.

Nedan följer exempel på andra alternativ.

Alternativ B innefattar nedmontering av samtliga 110 belysningspunkter med trästolpar samt en uppdatering till trafiksäkra stålstolpar med moderna LED-armaturer för de 37 belysningspunkter som står intill busshållplatser, gc-vägar och större korsningar. Total kostnad för detta alternativ uppskattas till 5,5 mnkr.

Alternativ C innefattar nedmontering av samtliga 110 trästolpar samt en uppdatering till trafiksäkra stålstolpar med moderna LED-armaturer för samtliga 110 belysningspunkter med trästolpar. Total kostnad för detta alternativ uppskattas till 10,1 mnkr.

Inget av dessa alternativ ryms i nuvarande budget på förvaltningen och behöver tillskjutas.

Framtida drift- och underhållskostnader för de alternativ där belysning behålls ryms inte heller i nuvarande budget och behöver tillföras nämnden. Oavsett om medel tillförs eller inte behöver belysningsstolparna nedmonteras. Om efterfrågat tillskott i budget för ändamålet inte tillförs nämnden, behöver verksamheten göra besparingsåtgärder i driftbudgeten med motsvarande belopp för att nå budget i balans vid årets slut.

Konsekvenser utav dessa besparingsåtgärder blir att verksamheten inte lyckas uppfylla det som förväntas i verksamhetens grunduppdrag. Konsekvenser av besparingsåtgärderna blir bland annat minskad drift och underhåll i våra parker och på våra gator och vägar samt så ökar befintliga underhållsberg och nya skapas. Medarbetares arbetsmiljö kommer påverkas negativt. Verksamheten begränsas i möjligheterna att fokusera på miljöarbete.

Ytterligare medel för hantering av resterande 230 kommunalägda belysningsarmaturer utmed allmänna vägar med statligt väghållaransvar söks parallellt med denna skrivelse i ordinarie budgetprocess. De armaturerna är monterade på stålstolpar och utgör inte en lika akut trafiksäkerhetsrisk.

Beslutsunderlag

- Samhällsbyggnadsförvaltningens tjänsteskrivelse, daterad 2024-04-04
- Tidslinje för politiska beslut gällande gatubelysning utmed statliga vägar
- SBN beslut 2013-01-24 § 10 Belysning utanför kommunens väghållaransvar
- KS beslut 1982-04-13 § 169 Riktlinje för handläggning av frågor rörande gatu- och vägbelysning
- Karta över belysningsstolpar i trä utmed statliga vägar

Samhällsbyggnadsnämndens behandling under sammanträdet

Förslag till beslut på sammanträdet

Utskickat förslag till beslut är följande:

”Samhällsbyggnadsnämnden föreslår kommunfullmäktige att tilldela nämnden 3 mnkr för akut nedmontering av samtliga kommunalt ägda trästolpar utmed statliga vägar, i enlighet med tidigare beslut”.

Ordförande yrkar för följande beslutsmening:

”Samhällsbyggnadsnämnden ger förvaltningen i uppdrag att arbeta vidare med förslag B, med tillägg att antalet belysningspunkter i områden Vänersnäs och Västra Tunhem

skall förtätas ytterligare med några punkter. Nytt kartmaterial skall finnas tillgängligt till nästa nämndsammanträde.

Förvaltningen får även i uppdrag att ta fram en ny tjänsteskrivelse med en ekonomisk redogörelse för beslut till nästa nämndsammanträde".

Tor Wendel (M) yrkar enligt utskickat förslag till beslut.

Beslutsgång

Ordförande redovisar att det finns två förslag till beslut, nämligen utskickat förslag till beslut och ordförandes förslag till beslut.

Ordförande ställer förslagen i proposition mot varandra och finner genom acklamation att samhällsbyggnadsnämnden beslutar enligt ordförandes förslag till beslut.

Sändlista

Kommunfullmäktige
Kommunstyrelsen
Samhällsbyggnadsförvaltningen
Verksamhetschef gatuenheten
Enhetschef gatuunderhåll

§ 10

Dnr SBN 2012/207

Belysning utanför kommunens väghållaransvar

Ärendebeskrivning

På samhällsbyggnadsnämndens sammanträde 2012-12-13, § 139 beslöt samhällsbyggnadsnämnden att notera informationen och att trafikingenjören återkommer i ärendet.

Vid sammanträdet den 13 december redogjorde Marianne Blom, trafikingenjören och Gunnar Lundberg enhetschef, gatuunderhåll i ärendet, där kommunstyrelsen beslöt 1980 att vägbelysning på enskilda vägar i första hand är en angelägenhet för väghållare och kommunens engagemang endast kan bli aktuell då särskilda skäl eller omständigheter föreligger.

Vänersborgs kommun har idag ca 7300 belysningspunkter och av dessa är ca 500 utanför kommunens väghållaransvar.
Underhålls- och driftskostnad för de ca 500 anläggningar är 300 000 kr per år.

Samhällsbyggnadsförvaltningen har upprättat en skrivelse i ärendet, daterad 2012-11-28 och en karta över belysningar utanför Vänersborgs kommuns väghållaransvar.

Presidiets förslag till beslut

att samhällsbyggnadsnämnden beslutar att kommunen släcker ned och tar bort anläggning där ingen vill ta över belysningen som finns utanför kommunens väghållaransvar.

Samhällsbyggnadsnämndens behandling av ärendet

Diskussion och synpunkter framfördes.

Samhällsbyggnadsnämnden beslutar

att släcka ned och ta bort anläggning där Trafikverket är väghållaransvarig (huvudman) i huvudsak utmed allmänna vägar och i de övriga fall ex. vid kyrkor, skolor inom tätbebyggda områden m.fl. platser återkomma till samhällsbyggnadsnämnden med redovisning huruvida annan huvudman kan tänkas överta anläggningarna innan slutligt beslut fattas.

Protokollsutdrag exp 2013-01-30 /BM
Trafikingenjören och Enhetschef för gatuunderhåll
Bilaga
Samhällsbyggnadsförvaltningens skrivelse, daterad 2012-11-28

Kommunstyrelsen	1982-04-13	19
Kommunstyrelsens arbetsutskott	1982-04-13	16

Ks § 169
Au § 190 Dnr 1982.204 064.353

Principer för handläggning av frågor rörande gatu- och vägbelysning

Under hänvisning till vad som anföres i skrivelsen hemställer gatukontoret om principer för handläggning av frågor rörande gatu- och vägbelysning.

Förslaget innebär i huvudsak att tidigare anslagna riktlinjer blir gällande inom hela kommunen.

Arbetsutskottet har vid tidigare behandling bordlagt frågan.

Au 1982-04-06

Arbetsutskottets förslag till kommunstyrelsen:

Kommunstyrelsen beslutar
att med ändring av tidigare beslut antaga följande riktlinjer för handläggning av frågor rörande gatu- och vägbelysning

1. Kommunen skall eftersträva likformighet beträffande vägbelysningsstandard inom hela kommunen.

2. Återhållsamhet skall visas i fråga om utökning eller nyanläggning av vägbelysning, dock skall hänsyn tas till trafiksäkerhetens krav.

3. Inom stads- och byggnadsplanelagda områden uppsättes, underhålles och förnyas belysning av kommunen enligt gängse standard, vilket innebär att trafiksäkerhetskraven är avgörande.

Kommunstyrelsen	1982-04-13	20
Kommunstyrelsens arbetsutskott	1982-04-13	17

Ks § 169
Au § 190

4. På allmäna vägar utanför tätort (riks- och länsvägar) uppsättes, underhålles och förnyas belysning med hänsyn till trafiksäherhetskraven såsom vid samlad bebyggelse (minst 6 à 8 bostadshus i grupp), större vägkorsning eller på vägsträcka med särskilt hög trafikintensitet eller där eljest större risker bedöms föreligga för trafikanterna.

5. På enskilda vägar uppsättes, underhålles och förnyas belysning med hänsyn till trafiksäkerhetskraven såsom vid samlad bebyggelse (minst 6 à 8 bostadshus i grupp), eller där eljest större risker bedöms föreligga för trafikanterna.

   Finns annan vägbelysning skall den, då behov av upprustning eller förnyelse uppstår, erbjudas respektive väghållare till övertagande. Övertas den ej skall vägbelysningen tas ner.

Ks 1982-04-13 — Kommunstyrelsens beslut

Kommunstyrelsen beslutar enligt arbetsutskottets förslag.

Prot utdr till: gatukontoret

---

§ 106

Tilläggsanslag till barn- och utbildningsnämnden samt kommunstyrelsen mot bakgrund av generella statsbidrag till skolor 2024

KS 2024/386

Beslut

Kommunfullmäktige beslutar tillföra barn- och utbildningsnämnden 1 368 tkr och kommunstyrelsen 552 tkr i budget 2024 som tillfälliga budgetanslag under 2024. Kommunstyrelsens del betalas ut till Kunskapsförbundet Väst som ett extra förbundsbidrag under 2024 efter kommunfullmäktiges beslut. Finansiering sker genom att budgeten för generella statsbidrag utökas med 1 920 tkr.

Sammanfattning av ärendet

Regeringen tillförde 500 miljoner kronor till skolväsendet i vårändringsbudgeten för 2024. Regeringen anger att den höga inflationen har medfört ett högt kostnadstryck på landets kommuner och för att upprätthålla kvaliteten i undervisningen tillförs extra pengar under 2024.

Bidraget betalas ut till alla kommuner för att stödja insatser i både kommunala och fristående skolor och är beräknat utifrån antalet barn och unga i åldern 6-19 år i kommunen. Det ska användas till insatser i kommunala och fristående skolor i förskolan, förskoleklass, grundskolan, anpassade grundskolan, fritidshemmet, gymnasieskolan, anpassad gymnasieskolan och komvux.

Beräknat på antalet 6-19 åringar betalas 1 920 tkr ut i statsbidrag under 2024 till Vänersborgs kommun. Vid en fördelning av statsbidraget med antalet 6-15 åringar respektive 16-19 åringar som grund kan 1 368 tkr fördelas till barn- och utbildningsnämnden och 552 tkr till kommunstyrelsen som har budgetansvaret för gymnasie- och komvuxverksamheten. Finansiering sker genom att budgeten för generella statsbidrag utökas med motsvarande belopp 2024.

Ekonomikontoret har haft dialog med barn- och utbildningsförvaltningen inför hanteringen av ärendet.

Beslutsunderlag

- Kommunstyrelseförvaltningens tjänsteskrivelse 2024-06-28

2024-06-28 Dnr: KS 2024/386

Handläggare
Ewa Lundqvist
ewa.lundqvist@vanersborg.se
0521-721155

Mottagare
kommunstyrelsen

Tilläggsanslag till barn- och utbildningsnämnden samt kommunstyrelsen mot bakgrund av generella statsbidrag till skolor 2024

Förslag till beslut

Kommunfullmäktige beslutar tillföra barn- och utbildningsnämnden 1 368 tkr och kommunstyrelsen 552 tkr i budget 2024 som tillfälliga budgetanslag under 2024. Kommunstyrelsens del betalas ut till Kunskapsförbundet Väst som ett extra förbundsbidrag under 2024 efter kommunfullmäktiges beslut. Finansiering sker genom att budgeten för generella statsbidrag utökas med 1 920 tkr.

Sammanfattning av ärendet

Regeringen tillförde 500 miljoner kronor till skolväsendet i vårändringsbudgeten för 2024. Regeringen anger att den höga inflationen har medfört ett högt kostnadstryck på landets kommuner och för att upprätthålla kvaliteten i undervisningen tillförs extra pengar under 2024.

Bidraget betalas ut till alla kommuner för att stödja insatser i både kommunala och fristående skolor och är beräknat utifrån antalet barn och unga i åldern 6-19 år i kommunen. Det ska användas till insatser i kommunala och fristående skolor i förskolan, förskoleklass, grundskolan, anpassade grundskolan, fritidshemmet, gymnasieskolan, anpassad gymnasieskolan och komvux.

Beräknat på antalet 6-19 åringar betalas 1 920 tkr ut i statsbidrag under 2024 till Vänersborgs kommun. Vid en fördelning av statsbidraget med antalet 6-15 åringar respektive 16-19 åringar som grund kan 1 368 tkr fördelas till barn- och utbildningsnämnden och 552 tkr till kommunstyrelsen som har budgetansvaret för gymnasie- och komvuxverksamheten. Finansiering sker genom att budgeten för generella statsbidrag utökas med motsvarande belopp 2024.

Ekonomikontoret har haft dialog med barn- och utbildningsförvaltningen inför hanteringen av ärendet.

Thomas Sannemalm

Ekonomichef

Sändlista

Handläggare av ärendet

Barn- och utbildningsnämnden
Ekonomikontoret

§ 107

Tilläggsanslag för kommunals lönerevision 2024

KS 2024/341

Beslut

Kommunstyrelsen beslutar att nämndernas budgetanslag för 2024 och 2025 utökas enligt följande:

Nämnd, tkr	Löneavtal under 2024	Löneavtal effekt 2025
Barn- och utbildningsnämnden	1 716	2 198
Kommunstyrelsen	18	23
Kultur- och fritidsnämnden	103	132
Samhällsbyggnadsnämnden	224	287
Socialnämnden	6 763	8 663
Överförmyndarnämnden	6	8
Totalt nämnderna, tkr	**8 830**	**11 310**

Finansiering kan ske inom ramen för medel för löneutveckling i 2024 års budget och i 2025 års budget. Ekonomikontoret ges i uppdrag att justera nämndernas budgetramar för 2024 och 2025 i enlighet med avtalets effekt.

Sammanfattning av ärendet

Budgetjusteringen avser förändring av nämndernas ramar efter Kommunals lönerevision, första delen. För 2024 kommer Kommunals lönerevision att genomföras med två justeringar, första delen avser en summa på 450 kr för personal inom Kommunals område. Andra delen fördelas under kommande månader och budgetjustering sker till augusti.

Nämndernas budgetramar för 2024 är baserade på 2023 års lönekostnadsnivå. Baserat på underlag från personalkontoret har ekonomikontoret beräknat tillkommande kostnader för nämnderna.

Löneavtalet belastar nämnderna från och med 1 april och får helårseffekt från och med 2025. Budgetjusteringen innehåller även kompensation för personalomkostnadspålägget. För 2024 är personalomkostnadpålägget budgeterat till 47,18% och till 2025 beräknas till 41,39%. Medlen för lönerevisionen finns centralt budgeterade under kommunstyrelsen och förslaget ryms inom avsatta medel.

Beslutsunderlag

- Kommunstyrelseförvaltningens tjänsteskrivelse 2024-06-02

2024-06-02 Dnr: KS 2024/341

Handläggare
Kristina Karlsson
Kristina.Karlsson@vanersborg.se
Telefonnummer

Mottagare
Kommunstyrelsen

Tilläggsanslag för kommunals lönerevision 2024

Förslag till beslut

Kommunstyrelsen beslutar att nämndernas budgetanslag för 2024 och 2025 utökas enligt följande:

Nämnd, tkr	Löneavtal under 2024	Löneavtal effekt 2025
Barn- och utbildningsnämnden	1 716	2 198
Kommunstyrelsen	18	23
Kultur- och fritidsnämnden	103	132
Samhällsbyggnadsnämnden	224	287
Socialnämnden	6 763	8 663
Överförmyndarnämnden	6	8
Totalt nämnderna, tkr	**8 830**	**11 310**

Finansiering kan ske inom ramen för medel för löneutveckling i 2024 års budget och i 2025 års budget. Ekonomikontoret ges i uppdrag att justera nämndernas budgetramar för 2024 och 2025 i enlighet med avtalets effekt.

Sammanfattning av ärendet

Budgetjusteringen avser förändring av nämndernas ramar efter Kommunals lönerevision, första delen. För 2024 kommer Kommunals lönerevision att genomföras med två justeringar, första delen avser en summa på 450 kr för personal inom Kommunals område. Andra delen fördelas under kommande månader och budgetjustering sker till augusti.

Nämndernas budgetramar för 2024 är baserade på 2023 års lönekostnadsnivå. Baserat på underlag från personalkontoret har ekonomikontoret beräknat tillkommande kostnader för nämnderna.

Löneavtalet belastar nämnderna från och med 1 april och får helårseffekt från och med 2025. Budgetjusteringen innehåller även kompensation för personalomkostnadspålägget. För 2024 är personalomkostnadpålägget budgeterat till 47,18% och till 2025 beräknas till 41,39%. Medlen för lönerevisionen finns centralt budgeterade under kommunstyrelsen och förslaget ryms inom avsatta medel.

Thomas Sannemalm

Ekonomichef

Sändlista

Handläggare av ärendet

Samtliga nämnder
Ekonomikontoret

§ 108

Bidrag till Stiftelsen för Dalslands kanals framtida bestånd 2025

KS 2024/380

Beslut

1. Kommunstyrelsen beslutar att bevilja bidrag om 278 328 kr till Stiftelsen för Dalslands kanals framtida bestånd för år 2025.

2. Finansiering sker inom kommunstyrelsens budgetram för 2025.

3. Beslutet är gällande under förutsättning av att berörda parter fattar likalydande beslut enligt fördelningsnyckel.

Sammanfattning av ärendet

Stiftelsens ändamål är att genom årliga bidrag medverka till täckande av Dalslands Kanal ABs driftunderskott och till att bevara kanalen för framtiden. Stiftare för stiftelsen är Västra Götalandsregionen och Region Värmland samt kommunerna Åmål, Bengtsfors, Dals-Ed, Mellerud, Färgelanda, Vänersborg och Årjäng. Stiftelsen äger som ett led i detta 85,7% av aktierna i Dalslands Kanal AB, org nr 556000-4573, och 94,7% av aktierna i Kanalaktiebolaget Stora Lee-Östen, org nr 556009-8559.

Vid stiftelsens styrelsesammanträde den 12 april 2024 enades man om att till ägarna äska 4,5% enligt SKRs PKV i ökning av anslaget till år 2025.

Anslagsbeloppet för år 2025 uppgår till totalt 10 866 380 kronor. Av anslagsbeloppet avser 10 556 310 kronor Dalslands kanal och 310 070 kronor avser Snäcke kanal samt 1 636 806 för administrativa kostnader för vilka Västra Götalandsregionen bidrar med hela beloppet.

Enligt fördelning av 2025 års äskade anslag uppgår Vänersborg kommuns andel till 278 328 kronor (268 234 kr till Dalslands kanal och 10 094 kr till Snäcke kanal). Framställan om anslag för år 2025 görs enligt bifogade underlag. Fördelning av anslaget mellan bidragsgivarna samt uppräkning mellan åren sker enligt tidigare överenskommelse, KS 2018/394.

Beslutsunderlag

- Anslagsfördelning till Stiftarna 2025 pdf
- Anslagsframställan till Stiftarna Dalslands Kanal AB 2025
- Årsredovisning för Stiftelsen för Dalslands Kalas Framtida bestånd 2023 - e-signerad
- Revisionsberättelse 2023 för Stiftelsen för Dalslands Kanals Framtida Bestånd

2024-08-06 Dnr: KS 2024/380

Handläggare
Jill Stor
jill.stor@vanersborg.se
Telefonnummer

Mottagare
Kommunstyrelsen

Bidrag till Stiftelsen för Dalslands kanals framtida bestånd 2025

Förslag till beslut

1. Kommunstyrelsen beslutar att bevilja bidrag om 278 328 kr till Stiftelsen för Dalslands kanals framtida bestånd för år 2025.

2. Finansiering sker inom kommunstyrelsens budgetram för 2025.

3. Beslutet är gällande under förutsättning av att berörda parter fattar likalydande beslut enligt fördelningsnyckel.

Sammanfattning av ärendet

Stiftelsens ändamål är att genom årliga bidrag medverka till täckande av Dalslands Kanal ABs driftunderskott och till att bevara kanalen för framtiden. Stiftare för stiftelsen är Västra Götalandsregionen och Region Värmland samt kommunerna Åmål, Bengtsfors, Dals-Ed, Mellerud, Färgelanda, Vänersborg och Årjäng. Stiftelsen äger som ett led i detta 85,7% av aktierna i Dalslands Kanal AB, org nr 556000-4573, och 94,7% av aktierna i Kanalaktiebolaget Stora Lee-Östen, org nr 556009-8559.

Vid stiftelsens styrelsesammanträde den 12 april 2024 enades man om att till ägarna äska 4,5% enligt SKRs PKV i ökning av anslaget till år 2025.

Anslagsbeloppet för år 2025 uppgår till totalt 10 866 380 kronor. Av anslagsbeloppet avser 10 556 310 kronor Dalslands kanal och 310 070 kronor avser Snäcke kanal samt 1 636 806 för administrativa kostnader för vilka Västra Götalandsregionen bidrar med hela beloppet.

Enligt fördelning av 2025 års äskade anslag uppgår Vänersborg kommuns andel till 278 328 kronor (268 234 kr till Dalslands kanal och 10 094 kr till Snäcke kanal). Framställan om anslag för år 2025 görs enligt bifogade underlag. Fördelning av anslaget mellan bidragsgivarna samt uppräkning mellan åren sker enligt tidigare överenskommelse, KS 2018/394.

Underlag

Revisionsberättelse 2023 för Stiftelsen för Dalslands Kanals Framtida Bestånd

Årsredovisning för Stiftelsen för Dalslands Kalas Framtida bestånd 2023 - e-signerad

Anslagsframställan till Stiftarna Dalslands Kanal AB 2025

Anslagsfördelning till Stiftarna 2025 pdf

Lena Tegenfeldt
Kommundirektör

Sändlista

Näringslivsavdelningen
Ekonomikontoret
Stiftelsen för Dalslands kanals framtida bestånd

Till stiftarna av Stiftelsen
för Dalslands kanals framtida bestånd

Framställan om anslag till Dalslands Kanal AB för år 2025

Efter tidigare samrådsmöte, där ägarna fått besked, om ett äskande på 4,5% enligt SKRs PKV-index från Dalslands Kanal AB, togs anslagsframställan upp i resp kommun/region.

Vid stiftelsens styrelsesammanträde den 12 april 2024 enades man om att till ägarna äska 4,5% enligt SKRs PKV i ökning av anslaget till år 2025.

Framställan om anslag för året görs enligt bifogade modell och fördelning av anslaget mellan bidragsgivarna sker enligt tidigare överenskommelser.

Anslagsbeloppet för året uppgår till totalt 10 866 380 kronor.

Av anslagsbeloppet avser 10 556 310 kronor Dalslands kanal och
310 070 kronor avser Snäcke kanal.

Från år 1999 har Västra Götalandsregionen bidragit med ett anslag för de administrativa kostnaderna. Detta belopp uppgår till 1 636 806 kronor för år 2025.

Modellen innebär att de framräknade beloppen fungerar som ramanslag, vilket innebär att uppkomna överskott eller underskott mellan åren får hanteras av styrelsen för Dalslands Kanal AB inom de angivna ramarna.

Åberopande ovanstående hemställes härmed att Stiftelsen för Dalslands kanals framtida bestånd beviljas ett bidrag för verksamhetsåret 2025 enligt bifogade specifikation.

Stiftelsen för Dalslands kanals framtida bestånd

Michael Melby
Ordf.

Enligt uppdrag

Kerstin Aronsson
Sekreterare/kassör

./. Årsredovisning och revisionsberättelse för 2024
./. Specifikation av anslagsfördelning

Fördelning av 2025 års äskade anslag enligt SKR PKV-index (feb 2024) bilaga 1

Anslags-givare	Dalslands kanal anslag 2024	*Fördel-ning %*	Uppräkning med 4,5% kr	**Äskat anslag 2025 kr**
Region				
Västra Götaland				
Administration	1 566 322		70 484	**1 636 806**
ordinarie	3 169 904	*37*	142 646	**3 312 549**
Snäcke kanal	146 282		6 583	**152 865**
Värmland	1 108 154	*13*	49 867	**1 158 021**
Kommun				
Bengtsfors	1 105 391	*13*	49 743	**1 155 134**
Snäcke kanal	40 019		1 801	**41 820**
Dals-Ed	511 987	*6*	23 039	**535 026**
Snäcke kanal	16 561		745	**17 306**
Färgelanda	85 560	*1*	3 850	**89 411**
Mellerud	1 105 394	*13*	49 743	**1 155 137**
Snäcke kanal	41 401		1 863	**43 264**
Vänersborg	256 683	*3*	11 551	**268 234**
Snäcke kanal	9 659		435	**10 094**
Åmål	596 168	*7*	26 828	**622 996**
Snäcke kanal	42 795		1 926	**44 721**
Årjäng	596 168	*7*	26 828	**622 996**
Summa	10 398 450	*100*		**10 866 380**

2025

Bidragsgivare	***Västra götaland***	***Värmland***	***Bengtsfors***	***Dals-Ed***	***Färgelanda***	***Mellerud***	***Vänersborg***	***Åmål***	***Årjäng***	*Summa*
Administration	1 636 806									*1 636 806*
Kanalen	3 312 549	1 158 021	1 155 134	535 026	89 411	1 155 137	268 234	622 996	622 996	*8 919 504*
Snäcke	152 865		41 820	17 306		43 264	10 094	44 721		*310 070*
Totalt bidrag	**5 102 221**	**1 158 021**	**1 196 953**	**552 333**	**89 411**	**1 198 401**	**278 328**	**667 717**	**622 996**	***10 866 380***

Årsredovisning

Stiftelsen för Dalslands Kanals Framtida Bestånd

862000-3619

Styrelsen för Stiftelsen för Dalslands Kanals Framtida Bestånd får härmed lämna sin redogörelse för stiftelsens utveckling under räkenskapsåret 2023-01-01 - 2023-12-31.

Om inte annat särskilt anges, redovisas alla belopp i hela kronor (sek).

INNEHÅLLSFÖRTECKNING	SIDA
- Förvaltningsberättelse	2
- Resultaträkning	3
- Balansräkning	4 - 5
- Noter	6
- Underskrifter	7

FÖRVALTNINGSBERÄTTELSE

VERKSAMHETEN

Allmänt om verksamheten
Stiftare för stiftelsen är Västra Götalandsregionen och Region Värmland samt kommunerna Åmål, Bengtsfors, Dals-Ed, Mellerud, Färgelanda, Vänersborg och Årjäng.
Stiftelsens ändamål är att genom årliga bidrag medverka till täckande av Dalslands Kanal ABs driftunderskott och till att bevara kanalen för framtiden. Stiftelsen äger som ett led i detta 85,7% av aktierna i Dalslands Kanal AB, org nr 556000-4573, och 94,7% av aktierna i Kanalaktiebolaget Stora Lee-Östen, org nr 556009-8559.

Främjande av ändamålet
Stiftelsens ändamål har tillgodosetts genom att de under året från stiftarna erhållna medlen, i likhet med tidigare år, överförts till Dalslands Kanal AB som aktieägartillskott. Erhållna medel framgår av sammanställningen i not 2.
Som framgår i noten Förändringar i eget kapital har under år 2023 totalt 14 263 521 kr överförts till Dalslands Kanal AB som aktieägartillskott.

Beträffande kanalverksamheten i övrigt hänvisas till årsredovisningen för Dalslands Kanal AB.

Väsentliga händelser under räkenskapsåret
Några väsentliga händelser i övrigt har inte ägt rum under räkenskapsåret.

FLERÅRSÖVERSIKT

Beloppen i flerårsöversikten är angivna i tusental kronor om inte annat anges.

	2301-2312	**2201-2212**	**2101-2112**	**2001-2012**	**1901-1912**
Tillskott från stiftarna	15 784	16 249	13 301	13 049	8 778
Resultat efter finansiella poster	15 744	16 239	13 281	13 030	8 753
Lämnat aktieägartillskott	15 641	15 813	13 300	13 000	8 760
Balansomslutning	3 911	2 431	2 005	2 024	1 994
Stiftelsens kapital	2 522	2 419	1 992	2 011	1 982

RESULTATRÄKNING 1

		2023-01-01 2023-12-31	2022-01-01 2022-12-31
Stiftelsens intäkter			
Tillskott från stiftarna	2	15 783 520	16 248 808
Summa stiftelsens intäkter		**15 783 520**	**16 248 808**
Stiftelsens kostnader			
Övriga stiftelsekostnader		-43 317	-9 924
Summa stiftelsens kostnader		**-43 317**	**-9 924**
Rörelseresultat		***15 740 203***	***16 238 884***
Finansiella poster			
Övriga ränteintäkter och liknande resultatposter		3 781	–
Summa finansiella poster		**3 781**	**–**
Resultat efter finansiella poster		***15 743 984***	***16 238 884***
Resultat före skatt		***15 743 984***	***16 238 884***
Redovisat årsresultat		***15 743 984***	***16 238 884***

BALANSRÄKNING 1

		2023-12-31	2022-12-31
TILLGÅNGAR			
Anläggningstillgångar			
Finansiella anläggningstillgångar			
Andelar i koncernföretag	3	1 971 400	1 971 400
Summa finansiella anläggningstillgångar		*1 971 400*	*1 971 400*
Summa anläggningstillgångar		**1 971 400**	**1 971 400**
Omsättningstillgångar			
Kassa och bank			
Kassa och bank		1 940 072	459 609
Summa kassa och bank		*1 940 072*	*459 609*
Summa omsättningstillgångar		**1 940 072**	**459 609**
SUMMA TILLGÅNGAR		**3 911 472**	**2 431 009**

		2023-12-31	2022-12-31
EGET KAPITAL OCH SKULDER			
Eget kapital			
Bundet eget kapital		1 971 400	1 971 400
Fritt eget kapital		550 252	447 109
Eget kapital vid räkenskapsårets slut	4	**2 521 652**	**2 418 509**
Kortfristiga skulder			
Skulder till koncernföretag		1 377 320	–
Upplupna kostnader och förutbetalda intäkter		12 500	12 500
Summa kortfristiga skulder		**1 389 820**	**12 500**
SUMMA EGET KAPITAL OCH SKULDER		**3 911 472**	**2 431 009**

NOTER

Not 1 Redovisningsprinciper

Enligt BFNAR 2016:10
Årsredovisningen har upprättats enligt årsredovisningslagen och BFNAR 2016:10 Årsredovisning i mindre företag (K2).

I enlighet med bestämmelserna i BFNAR 2016:10 Årsredovisning i mindre företag och med tillämpning av bestämmelserna i 7 kap 3 § årsredovisningslagen upprättas inte någon koncernredovisning.

Not 2 Tillskott från stiftarna

	Begärt tillskott	Erhållet tillskott
Vastra Gotalandsregionen	9 289 093	9 289 093
Region Värmland	2 359 544	2 359 544
Bengtsfors kommun	1 074 493	1 074 493
Dals-Eds kommun	495 824	495 824
Färgelanda kommun	80 263	80 263
Melleruds kommun	1 075 792	1 075 792
Vanersborgs kommun	249 852	249 852
Åmåls kommun	599 402	599 402
Årjängs kommun	559 257	559 257
Summa	**15 783 520**	**15 783 520**

Not 3 Andelar i koncernforetag

	2023-12-31	2022-12-31
Ingående anskaffningsvärden	1 971 400	1 971 400
Utgående anskaffningsvärden	1 971 400	1 971 400
Redovisat värde	**1 971 400**	**1 971 400**

Aktierna värderas i balansräkningen med utgångspunkt från aktiernas kvotvärde i respektive dotterbolag. 18 356 aktier med kvotvärde 100 kr i Dalslands Kanal AB: 1 835 600 kr. Motsvarar 85,7 % av bolagets samtliga aktier. 1 358 aktier med kvotvärde 100 kr i Kanalaktiebolaget Stora Lee-Östen: 135 800 kr. Motsvarar 94,7 % av bolagets samtliga aktier. Summa 1 971 400 kr.

Not 4 Förändringar i eget kapital

	Bundet kapital	Balanserat	Årets resultat	Aktieägartills	Totalt
Belopp vid årets ingång	1 971 400	20 964	16 238 884	-15 812 739	2 418 509
Årets omföring av ing balans		426 145	-16 238 884	15 812 739	0
Årets redovisade resultat			15 743 983		15 743 983
Lämnat tillskott till DKAB				-15 640 840	-15 640 840
Belopp vid årets utgång	1 971 400	447 109	15 743 983	-15 640 840	2 521 652

UNDERSKRIFTER

Åmål den dag som framgår av vår elektroniska underskrift

Michael Melby
Ordförande

Bo Carlsson
Ledamot

Gunnar Henriksson
Ledamot

Michael K Karlsson
Ledamot

Sofia Magnusson
Ledamot

Vår revisionsberättelse har lämnats den dag som framgår av vår elektroniska underskrift

Elin Kock
Auktoriserad revisor
Örhlings PriceWaterhouseCoopers AB

Dan Kihlström
Av Region Värmland
utsedd förtroendevald revisor

Michael Melby
Michael Melby
Date: 2024-04-18 09:37 CEST
Signed with Swedish BankID
Role: Ordförande
Signed via account: michael.melby@mellerud.se

Sofia Magnusson
Sofia Magnusson
Date: 2024-04-18 11:27 CEST
Signed with Swedish BankID
Role: Regionråd
Signed via account: sofia.magnusson@regionvarmland.s

BO CARLSSON
BO CARLSSON
Date: 2024-04-19 11:41 CEST
Signed with Swedish BankID
Role: Styrelsledamot
Signed via account: bo.carlsson@vanersborg.se

Michael Karlsson
Michael Karlsson
Date: 2024-04-23 09:34 CEST
Signed with Swedish BankID
Role: KSO
Signed via account: michael.k.karlsson@amal.se

Gunnar Henriksson
Gunnar Henriksson
Date: 2024-05-13 11:58 CEST
Signed with Swedish BankID
Role: Projektchef
Signed via account: gunnar.henriksson@veidekke.se

Elin Kock
Elin Kock
Date: 2024-05-15 19:23 CEST
Signed with Swedish BankID
Role: Auktoriserad revisor
Signed via account: elin.kock@pwc.com

Dan Kihlström
Dan Kihlström
Date: 2024-05-16 23:21 CEST
Signed with Swedish BankID
Role: Förtroendevald revisor
Signed via account: dan.kihlstrom@regionvarmland.se

Revisionsberättelse

Till styrelsen för Stiftelsen för Dalslands Kanals Framtida Bestånd, org.nr 862000-3619

Rapport om årsredovisningen

Uttalanden

Vi har utfört en revision av årsredovisningen för Stiftelsen för Dalslands Kanals Framtida Bestånd för år 2023.

Enligt vår uppfattning har årsredovisningen upprättats i enlighet med årsredovisningslagen och ger en i alla väsentliga avseenden rättvisande bild av stiftelsens finansiella ställning per den 31 december 2023 och av dess finansiella resultat för året enligt årsredovisningslagen. Förvaltningsberättelsen är förenlig med årsredovisningens övriga delar.

Grund för uttalanden

Vi har utfört revisionen enligt god revisionssed i Sverige. Revisorernas ansvar enligt denna sed beskrivs närmare i avsnitten Den auktoriserade revisorns ansvar samt Den förtorendevalde revisorns ansvar.

Vi är oberoende i förhållande till stiftelsen enligt god revisorssed i Sverige. Jag som auktoriserad revisor har fullgjort mitt yrkesetiska ansvar enligt dessa krav.

Vi anser att de revisionsbevis vi har inhämtat är tillräckliga och ändamålsenliga som grund för våra uttalanden.

Styrelsens ansvar

Det är styrelsen som har ansvaret för att årsredovisningen upprättas och att den ger en rättvisande bild enligt årsredovisningslagen. Styrelsen ansvarar även för den interna kontroll som den bedömer är nödvändig för att upprätta en årsredovisning som inte innehåller några väsentliga felaktigheter, vare sig dessa beror på oegentligheter eller på misstag.

Vid upprättandet av årsredovisningen ansvarar styrelsen för bedömningen av stiftelsens förmåga att fortsätta verksamheten. Den upplyser, när så är tillämpligt, om förhållanden som kan påverka förmågan att fortsätta verksamheten och att använda antagandet om fortsatt drift. Antagandet om fortsatt drift tillämpas dock inte om beslut har fattats om att upphöra med verksamheten.

Den auktoriserade revisorns ansvar

Jag har att utföra revisionen enligt International Standards on Auditing (ISA) och god revisionssed i Sverige. Mitt mål är att uppnå en rimlig grad av säkerhet om huruvida årsredovisningen som helhet inte innehåller några väsentliga felaktigheter, vare sig dessa beror på oegentligheter eller på misstag, och att lämna en revisionsberättelse som innehåller mina uttalanden. Rimlig säkerhet är en hög grad av säkerhet, men är ingen garanti för att en revision som utförs enligt ISA och god revisionssed i Sverige alltid kommer att upptäcka en väsentlig felaktighet om en sådan finns. Felaktigheter kan uppstå på grund av oegentligheter

eller misstag och anses vara väsentliga om de enskilt eller tillsammans rimligen kan förväntas påverka de ekonomiska beslut som användare fattar med grund i årsredovisningen.

Som del av en revision enligt ISA använder jag professionellt omdöme och har en professionellt skeptisk inställning under hela revisionen. Dessutom:

- identifierar och bedömer jag riskerna för väsentliga felaktigheter i årsredovisningen, vare sig dessa beror på oegentligheter eller på misstag, utformar och utför granskningsåtgärder bland annat utifrån dessa risker och inhämtar revisionsbevis som är tillräckliga och ändamålsenliga för att utgöra en grund för mina uttalanden. Risken för att inte upptäcka en väsentlig felaktighet till följd av oegentligheter är högre än för en väsentlig felaktighet som beror på misstag, eftersom oegentligheter kan innefatta agerande i maskopi, förfalskning, avsiktliga utelämnanden, felaktig information eller åsidosättande av intern kontroll.
- skaffar jag mig en förståelse av den del av stiftelsens interna kontroll som har betydelse för min revision för att utforma granskningsåtgärder som är lämpliga med hänsyn till omständigheterna, men inte för att uttala mig om effektiviteten i den interna kontrollen.
- utvärderar jag lämpligheten i de redovisningsprinciper som används och rimligheten i styrelsens uppskattningar i redovisningen och tillhörande upplysningar.
- drar jag en slutsats om lämpligheten i att styrelsen använder antagandet om fortsatt drift vid upprättandet av årsredovisningen. Jag drar också en slutsats, med grund i de inhämtade revisionsbevisen, om huruvida det finns någon väsentlig osäkerhetsfaktor som avser sådana händelser eller förhållanden som kan leda till betydande tvivel om stiftelsens förmåga att fortsätta verksamheten. Om jag drar slutsatsen att det finns en väsentlig osäkerhetsfaktor, måste jag i revisionsberättelsen fästa uppmärksamheten på upplysningarna i årsredovisningen om den väsentliga osäkerhetsfaktorn eller, om sådana upplysningar är otillräckliga, modifiera uttalandet om årsredovisningen. Mina slutsatser baseras på de revisionsbevis som inhämtas fram till datumet för revisionsberättelsen. Dock kan framtida händelser eller förhållanden göra att en stiftelse inte längre kan fortsätta verksamheten.
- utvärderar jag den övergripande presentationen, strukturen och innehållet i årsredovisningen, däribland upplysningarna, och om årsredovisningen återger de underliggande transaktionerna och händelserna på ett sätt som ger en rättvisande bild.

Jag måste informera styrelsen om bland annat revisionens planerade omfattning och inriktning samt tidpunkten för den. Jag måste också informera om betydelsefulla iakttagelser under revisionen, däribland eventuella betydande brister i den interna kontrollen som jag identifierat.

Den förtroendevalde revisorns ansvar

Jag har att utföra en revision enligt stiftelselagen och därmed enligt god revisionssed i Sverige. Mitt mål är att uppnå en rimlig grad av säkerhet om huruvida årsredovisningen har upprättats i enlighet med årsredovisningslagen och om årsredovisningen ger en rättvisande bild av stiftelsens resultat och ställning.

Signerat 2024-05-16 13:47:44 UTC

Oneflow ID 7448578 Sida 2 / 5

Rapport om andra krav enligt lagar och andra författningar

Uttalande

Utöver vår revision av årsredovisningen har vi även utfört en revision av styrelsens förvaltning för Stiftelsen för Dalslands Kanals Framtida Bestånd för år 2023.

Enligt vår uppfattning har styrelseledamöterna inte handlat i strid med stiftelselagen, stiftelseförordnandet eller årsredovisningslagen.

Grund för uttalande

Vi har utfört revisionen enligt god revisionssed i Sverige. Vårt ansvar enligt denna beskrivs närmare i avsnittet *Revisorernas ansvar*. Vi är oberoende i förhållande till stiftelsen enligt god revisorssed i Sverige. Jag som auktoriserad revisor har i övrigt fullgjort mitt yrkesetiska ansvar enligt dessa krav.

Vi anser att de revisionsbevis vi har inhämtat är tillräckliga och ändamålsenliga som grund för vårt uttalande.

Styrelsens ansvar

Det är styrelsen som har ansvaret för förvaltningen enligt stiftelselagen och stiftelseförordnandet.

Revisorernas ansvar

Vårt mål beträffande revisionen av förvaltningen, och därmed vårt uttalande, är att inhämta revisionsbevis för att med en rimlig grad av säkerhet kunna bedöma om någon styrelseledamot i något väsentligt avseende:

- företagit någon åtgärd eller gjort sig skyldig till någon försummelse som kan föranleda ersättningsskyldighet mot stiftelsen eller om det finns skäl för entledigande, eller
- på något annat sätt handlat i strid med stiftelselagen, stiftelseförordnandet eller årsredovisningslagen.

Rimlig säkerhet är en hög grad av säkerhet, men ingen garanti för att en revision som utförs enligt god revisionssed i Sverige alltid kommer att upptäcka åtgärder eller försummelser som kan föranleda ersättningsskyldighet mot stiftelsen.

Som en del av en revision enligt god revisionssed i Sverige använder den auktoriserade revisorn professionellt omdöme och har en professionellt skeptisk inställning under hela revisionen. Granskningen av förvaltningen grundar sig främst på revisionen av räkenskaperna. Vilka tillkommande granskningsåtgärder som utförs baseras på den auktoriserade revisorns professionella bedömning och övriga valda revisorers bedömning med utgångspunkt i risk och väsentlighet. Det innebär att vi fokuserar granskningen på sådana åtgärder, områden och förhållanden som är väsentliga för verksamheten och där avsteg och överträdelser skulle ha särskild betydelse för stiftelsens situation. Vi går igenom och prövar fattade beslut, beslutsunderlag, vidtagna åtgärder och andra förhållanden som är relevanta för vårt uttalande.

Karlstad den dag som framgår av vår digitala signatur

Öhrlings PricewaterhouseCoopers AB

Elin Kock.
Auktoriserad revisor

Karlstad den dag som framgår av min digitala signatur

Dan Kihlström

Förtroendevald revisor

Deltagare

ÖHRLINGS PRICEWATERHOUSECOOPERS AB 556029-6740 Sverige

Signerat med Svenskt BankID

2024-05-15 17:22:02 UTC

Namn returnerat från Svenskt BankID: ELIN KRISTINA KOCK

Datum

Elin Kock
Director

Leveranskanal: E-post

DAN KIHLSTRÖM Sverige

Signerat med Svenskt BankID

2024-05-16 13:47:44 UTC

Namn returnerat från Svenskt BankID: Dan Edvin Christian Kihlström

Datum

Dan Kihlström

Leveranskanal: E-post

§ 109

Antagande av Riktlinjer för hushållning med jordbruksmark

KS 2021/238

Beslut

Kommunfullmäktige antar riktlinje för hållbar hushållning med jordbruksmark.

Bilaga/bilagor

Bilaga 7: Riktlinje jordbruksmark – antagandehandling

Sammanfattning av ärendet

Miljö- och byggnadsförvaltningen har ihop med Kommunstyrelseförvaltningen och samhällsbyggnadsförvaltningen tagit fram förslag till riktlinje för hållbar hushållning med jordbruksmark. Syftet är att ge tydligare stöd i olika typer av prövningar där jordbruksmark berörs, bland annat för detaljplaner och bygglov. Riktlinjens utgångspunkt är 3 kap. 4 § miljöbalken om hushållning med brukningsvärd jordbruksmark. Som underlag i arbetet har en utredningsrapport tagits fram. Förslag till riktlinje var på samråd mars-april 2024, varefter omarbetningar har gjorts.

Beslutsunderlag

- Kommunstyrelseförvaltningens tjänsteskrivelse 2024-08-05
- Riktlinje jordbruksmark – antagandehandling
- Samrådsredogörelse Riktlinje jordbruksmark

2024-08-05 Dnr: KS 2021/238

Handläggare
Pål Castell
pal.castell@vanersborg.se
0521-72 10 91

Mottagare
Kommunfullmäktige

Antagande av riktlinje för hushållning med jordbruksmark

Förslag till beslut

Kommunfullmäktige antar riktlinje för hållbar hushållning med jordbruksmark.

Sammanfattning av ärendet

Miljö- och byggnadsförvaltningen har ihop med Kommunstyrelseförvaltningen och samhällsbyggnadsförvaltningen tagit fram förslag till riktlinje för hållbar hushållning med jordbruksmark. Syftet är att ge tydligare stöd i olika typer av prövningar där jordbruksmark berörs, bland annat för detaljplaner och bygglov. Riktlinjens utgångspunkt är 3 kap. 4 § miljöbalken om hushållning med brukningsvärd jordbruksmark. Som underlag i arbetet har en utredningsrapport tagits fram. Förslag till riktlinje var på samråd mars-april 2024, varefter omarbetningar har gjorts.

Fördjupad beskrivning av ärendet

I samrådet yttrade sig kommunens tre berörda nämnder, länsstyrelsen och LRF Vänersborg (Lantbrukarnas riksförbund). Merparten av synpunkterna har tillgodosetts när dokumentet har omarbetats. I samrådsredogörelsen redovisas alla synpunkter och hur de bemötts.

Beredning

Igångsättningsbeslut fattades av kommunstyrelsen via delegering 2021-05-20.

Arbetet har letts av Miljö- och byggnadsförvaltningen i samverkan med kommunstyrelseförvaltningen och samhällsbyggnadsförvaltningen. Under arbetets inledande fas hade kommunen stöd av en konsult (Rådhuset arkitekter) som tog fram en utredningsrapport. Då genomfördes även en workshop med inbjudna representanter från näringsliv, föreningsliv och myndigheter.

Jenny Kudryk

Chef avdelningen för hållbar utveckling

Bilagor

- Riktlinje för hållbar hushållning med jordbruksmark – antagandehandling
- Samrådsredogörelse
- *Riktlinjer för jordbruksmarken i Vänersborg, Bakgrundsrapport.* Rådhuset Arkitekter 2022-04-04

Sändlista

Handläggare av ärendet

Byggnadsnämnden
Miljö- och hälsoskyddsnämnden
Samhällsbyggnadsnämnden
LRF Vänersborg

Strategi Program Plan Policy **Riktlinje** Regler

Vänersborgs kommun

Riktlinje för hållbar hushållning med jordbruksmark

Antagandehandling

Innehållsförteckning

Inledning **3**

Syfte 3
Läsanvisning 4
Publicering 4
Uppföljning 4

Riktlinjer **4**

Steg 1 – Primär bedömning 4
1 a: Berörs brukningsvärd jordbruksmark? *5*
1 b: Är åtgärden av väsentligt samhällsintresse? *6*
1 c: Finns det lämpligare alternativ för lokalisering? *7*
Uppsummering av steg 1 ..... *7*
Steg 2 – Fortsatt prövning 7
Insamling *8*
Avvägning *10*
Avslutande bedömning *11*
Åtgärder för minskad påverkan och kompensation *12*

Dokumentinformation Vägledning i hur jordbruksmark ska hanteras enligt 3 kap 4 § MB i planläggning, bygglov med mera.		**Dokumentansvarig** Kommundirektör	
Antagen xxx	**Antagen av** Kommunfullmäktige	**Reviderad** -	**Giltighet** Tillsvidare
Aktualiserad -	**Diarienummer** KS 2021/238	**Intranät** ☒	**Hemsida** ☒
Dokumentmottagare ☒ Förvaltningsorganisation ☒ Kommunala bolag ☒ Allmänheten ☒ Förtroendevalda			
Andra regelverk som omnämns Miljöbalk (MB, 1998:808), Översiktsplan 2017 (KF, 2017-12-13, §197)			

Inledning

Jordbruksmark och möjlighet till lokal livsmedelsproduktion är en grundpelare för ett robust och livskraftigt samhälle. Trots detta har andelen jordbruksmark nästintill halverats under det senaste århundradet, mycket till följd av den pågående urbaniseringen. Därutöver är jordbruksmarken viktig även för det lokala näringslivet, landskapsbilden, ekosystemens funktioner och kommunens identitet.

Den paragraf som är central vid planläggning, bygglov och förhandsbesked som gäller exploatering av jordbruksmark, är 3 kap. 4 § MB. Den anger att jord- och skogsbruk är av nationell betydelse. Bestämmelsen innebär att kommunen måste föra ett resonemang kring väsentligt samhällsintresse och markens brukningsvärde samt pröva alternativa lokaliseringar i samband med översiktsplaner, detaljplaner, bygglov och förhandsbesked där jordbruksmark berörs.

För jordbruksmark gäller enligt 3 kap. 4 § miljöbalken att bruknings-värd sådan mark får tas i anspråk för bebyggelse endast om det behövs för att tillgodose väsentliga samhälls-intressen och detta behov inte kan tillgodoses på ett från allmän synpunkt tillfredsställande sätt genom att annan mark tas i anspråk.

Jordbruksmark är brukningsvärd om den med hänsyn till läge, beskaffen-het och övriga förutsättningar är lämpad för jordbruksproduktion. Vid den bedömningen bör även beaktas att jordbruksmark är en begränsad resurs med avgörande betydelse för att trygga livsmedelsförsörjningen i landet och att syftet med bestämmel-sen är att säkerställa en långsiktig hushållning med naturresurser.

Riksdagen har antagit en livsmedelsstrategi som sträcker sig fram till år 2030. Det övergripande målet för livsmedelsstrategin ska vara en konkurrenskraftig livsmedelskedja där den totala livsmedelsproduktionen ökar. En produktionsökning skulle kunna bidra till en ökad självförsörjningsgrad av livsmedel. Sårbarheten i livsmedelskedjan ska minska.

I Vänersborgs översiktsplan finns en utvecklingsprincip, Bevara och bruka värdefull jordbruksmark, med den tillhörande rekommendationen: Vid exploatering nära eller på jordbruksmark ska lösningar sökas som underlättar att så stor del som möjligt av kvarvarande jordbruksmark kan fortsätta användas för jordbruksändamål. I utvecklings-principen beskrivs att ett styrdokument behöver tas fram som stöd för att värna jordbruksmark och för att skapa rutiner för ärenden på jordbruksmark.

För att säkerställa att brukningsvärd jordbruksmark skyddas i enlighet med miljöbalken och att förutsättningarna långsiktigt tryggas för matproduktion och en livskraftig jordbruksnäring har riktlinjer tagits fram. Riktlinjerna är ett stöd för såväl tjänstepersoner som politiker i ärenden som översiktsplaner, detaljplaner, bygglov och förhandsbesked samt övriga lokaliseringsutredningar där jordbruksmark berörs.

Syfte

Syftet med riktlinjerna är att ge stöd för handläggare och politiker i prövningen av ärenden som berör brukningsvärd jordbruksmark enligt 3 kap. 4 § miljöbalken.

Läsanvisning

Vid handläggning av ärenden som rör jordbruksmark är det detta dokument som ska nyttjas. Inför framtagandet av riktlinjerna togs en bakgrundsrapport[1] fram av konsult. Ur rapporten har relevant underlag använts och vidareutvecklats in i detta riktlinjedokument. Från bakgrundsrapporten har metodikavsnittet utvecklats, vilket gör att detta avsnitt i rapporten är inaktuellt (sida 27–33). Bakgrundsrapporten kan användas för att inhämta ytterligare underlag som bland annat geografiska förutsättningar (avseende jordbruksmarkens värden och utbyggnadsanspråk), värdebeskrivningar och rättsfall.

För att underlätta handläggningen finns det som komplement till riktlinjerna ett kartunderlag i kommunens kartsystem över delområden och utbyggnadsanspråk.

Publicering

Samtliga politiskt antagna styrdokument tillhör kommunens författningssamling och publiceras på hemsidan.

Uppföljning

Riktlinjerna gäller tillsvidare. Dokumentet följs upp och revideras vid behov.

Riktlinjer

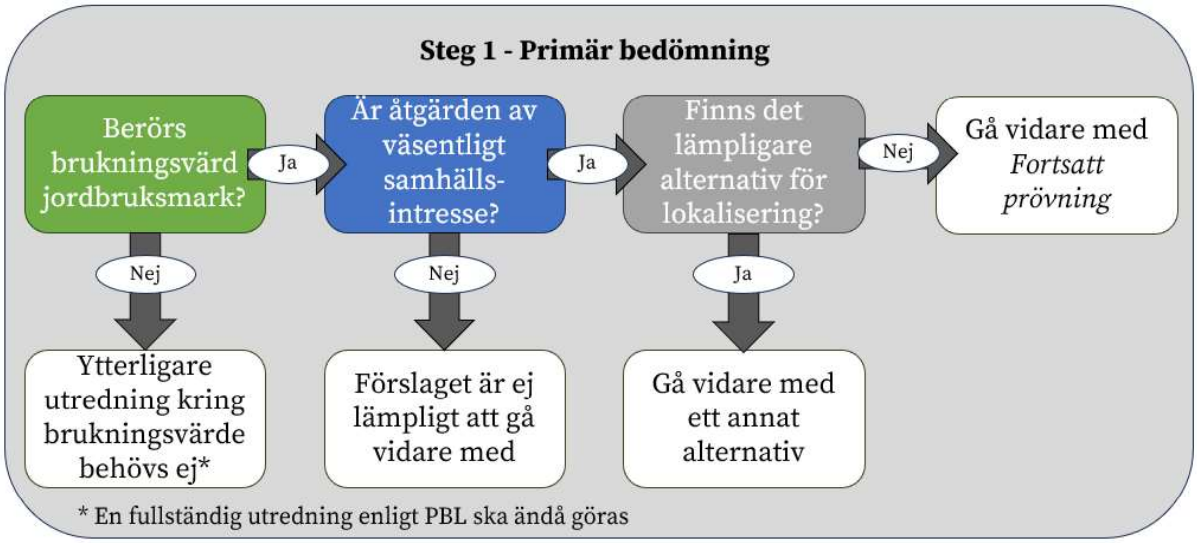
Prövning av jordbruksmark enligt 3 kap. 4 § miljöbalken behöver göras inför kommunala beslut som innebär att jordbruksmark tas i anspråk. Byggnadsnämnden prövar brukningsvärdet i ärenden som rör planbesked, detaljplan, förhandsbesked, bygglov eller marklov. I översiktsplanering ansvarar kommunstyrelsen för bedömningen. Kommunen som markägare, samhällsbyggnadsnämnden, behöver hantera frågan vid utarrendering, markanvisningar samt köp och försäljning av fastigheter. Det kan handla om att kommunen inte avyttrar mark till viss verksamhet som inte uppfyller kravet om väsentligt samhällsintresse.

Riktlinjerna är uppbyggda i två steg. Det första steget, den primära bedömningen görs för att kunna avgöra om brukningsvärd jordbruksmark berörs och om en fortsatt prövning i enlighet med riktlinjerna krävs eller om väsentliga förutsättningar saknas för att gå vidare med ärendet. Om den primära bedömningen resulterar i att brukningsvärd jordbruksmark tas i anspråk, det inte kan uteslutas att åtgärden är av väsentligt samhällsintresse och att det inte direkt går att se ett mer lämpligt alternativ för lokalisering där brukningsvärd jordbruksmark inte berörs ska nästa steg genomföras, den fortsatta prövningen.

Steg 1 – Primär bedömning

Vid prövning av ärenden som berör jordbruksmark ska en primär bedömning göras, enligt figur 1.

[1] *Riktlinjer för jordbruksmarken i Vänersborg - bakgrundsrapport,* Rådhuset Arkitekter AB, 2022-04-04. Diarienr: KS 2021/238

Figur 1. Flödesschema för den primära bedömningen

1 a: Berörs brukningsvärd jordbruksmark?

Jordbruksmark är brukningsvärd om den med hänsyn till läge, beskaffenhet och övriga förutsättningar är lämpad för jordbruksproduktion. Brukningsvärdet måste bestämmas i varje enskilt ärende och bedömningen ska avse ett långsiktigt perspektiv och därför är det mindre intressant vem som äger marken idag och om den i nuläget är lönsam att bruka. Har marken historiskt varit brukad är det troligt att den även i framtiden kan vara brukningsvärd. Enligt praxis är det endast markens produktionsvärden som vägs in i definitionen brukningsvärde. Som jordbruksmark räknas såväl åkermark som ängs- och betesmark, varför svårigheten att avgöra brukningsvärdet kan variera stort. Då är det viktigt att väga in hur livsmedelsproduktionen och jordbrukets intressen påverkas i det enskilda fallet.

Detaljeringsgraden för bedömningen kommer naturligt att skilja sig åt mellan översiktsplan, detaljplan och lovprövning. I vissa fall är bedömningen av brukningsvärdet enkel att göra. I vissa fall behöver platsbesök genomföras och uppgifter inhämtas från fastighetsägare, arrendator eller andra med kunskap om markanvändningen. I mer komplicerade fall kan följande punkter användas för en sammanvägd bedömning:

- Om området redan är planlagt för annan användning än jordbruk anses frågan enligt praxis vara utagerad. Påverkas en äldre detaljplan (antagen tidigare än miljöbalkens införande 1998) som inte är utbyggd av ny planering bedömer kommunen att en fullgod prövning enligt riktlinjerna ska göras på nytt. Är detaljplanen delvis utbyggd får ett ställningstagande göras från fall till fall.
- Ingår marken i Jordbruksverkets blockdatabas idag eller har gjort senaste tioårsperioden är det en stark indikation på att marken är att betrakta som brukningsvärd. *Blockdatabasen redovisar block ner till 0,1 hektar. Däremot kan markägare som äger mindre än 4 hektar jordbruksmark inte söka stöd, varför denna mark därmed inte redovisas i blockdatabasen. Marken kan alltså utgöras av jordbruksmark oberoende av blockdatabasen.*

- Kontrollera mot flygfoton om det finns tecken på att området kan vara jordbruksmark. *Det kan behöva kontrolleras mot flera årtal.*
- Utred vilka markanvändningsslag som gäller på platsen, så som åker och ängs- och hagmarker. Här är ängs- och betesmarksinventeringen ett stöd.
- Har marken brukats de senaste åren? *Mark som brukats de senaste åren är att anse som brukningsvärda. Om svaret är nej på frågan är det inte att likställa med avsaknad av brukningsvärde, utan följande frågor ska också gås igenom.*
- Hur stort är skiftet där aktuell jordbruksmark ingår? *Skiftessammansättningar kan variera, ett mindre skifte i anslutning till ett större skifte kan bedömas ingå i ett större jordbruksblock samtidigt som ett isolerat skifte har andra förutsättningar för rationellt brukande.*
- Hur hänger skiftet samman (arrondering) med brukningscentrat och angränsande skiften, oavsett ägarstruktur? *Hur påverkas det enskilda jordbruksföretaget av att marken tas i anspråk? Olika jordbruksföretag har olika möjligheter och behov. Skiftet kan vara brukningsvärt för ett annat jordbruksföretag. Finns det naturligt avskiljande element, så som topografi och diken?*
- Markbundna förutsättningar, vilken typ av mark, vattensjukt, berg i dagen/stenigt – förutsättningar som påverkar brukningsvärdet.

1 b: Är åtgärden av väsentligt samhällsintresse?

Enligt *proposition 1985/86:3, s. 53, Förslag till lag om hushållningen med naturresurser* framgår att ett väsentligt samhällsintresse kan vara exempelvis bostadsförsörjningsbehovet, intresset av att kunna lokalisera bostäder och arbetsplatser nära varandra, att skapa väl fungerande och lämpliga tekniska försörjningssystem samt att säkerställa viktiga rekreationsintressen.

Utifrån förarbeten och praxis har Vänersborgs kommun tolkat att följande kan bedömas utgöra ett väsentligt samhällsintresse. Listan ska inte ses som en rangordning, utan syftar till att handläggaren på ett enkelt sätt ska kunna hänvisa till det väsentliga samhällsintresset längre fram i prövningen:

i. Strategiskt viktig infrastruktur (till exempel vägar, anläggningar för vatten- och energiförsörjning eller telekommunikation)

ii. Strategiskt viktig samhällsfunktion (till exempel skolor, vårdinrättningar och annan service)

iii. Strategiskt viktigt tillskott av bostäder (utifrån kommunens riktlinjer för bostadsförsörjning)

iv. Strategiskt viktigt tillskott av arbetsplatser och verksamheter (företagsetableringar eller utveckling av befintliga företag)

v. Strategisk landsbygdsutveckling (utveckling som har särskild betydelse för att stärka lokalsamhället inom ett landsbygdsområde – till exempel genom tillskott av service, arbetstillfällen eller bostäder)

vi. Boenden som möjliggör generationsväxling och upprätthållande av lantbruket. Det nya boendet bör ligga i anslutning till gårdscentrat.

vii. Strategisk grönstrukturutveckling (till exempel ekologiska kantzoner, våtmarksrestaurering eller andra projekt som syftar till att stärka den gröna infrastrukturen och den biologiska mångfalden)

viii. Åtgärder för klimatanpassning. *Exempelvis skredsäkring eller dagvattenhantering.*

ix. För att bibehålla befolkningsunderlag på landsbygden kan mindre intrång för en enskild, befintlig, fastighets behov ses som ett väsentligt samhällsintresse. *Primärt avses en tillbyggnad, ersättningsbyggnad eller framfartsväg där alternativ som ej berör jordbruksmark saknas.*

Om det är uppenbart att det inte rör sig om ett väsentligt samhällsintresse behövs ingen fortsatt prövning.

Som stöd för bedömning av väsentligt samhällsintresse ska översiktsplanen användas. Med strategiskt menas att åtgärden är en del i hur ett givet mål ska uppnås. Målen ska kunna härledas till översiktsplanen.

1 c: Finns det lämpligare alternativ för lokalisering?

Om det direkt går att finna en alternativ lokalisering där inte brukningsvärd jordbruksmark berörs ska sökanden uppmanas att gå vidare med den alternativa lokaliseringen. Om det finns andra nackdelar (inte tekniskt och funktionellt lämplig eller rimlig ur ekonomisk synpunkt) med den alternativa lokaliseringen kan det dock behövas en fortsatt prövning för att göra en sammanvägd bedömning om vilken lokalisering som är lämpligast.

Uppsummering av steg 1

Utredningen går vidare med den fortsatta prövningen om slutsatsen är att:

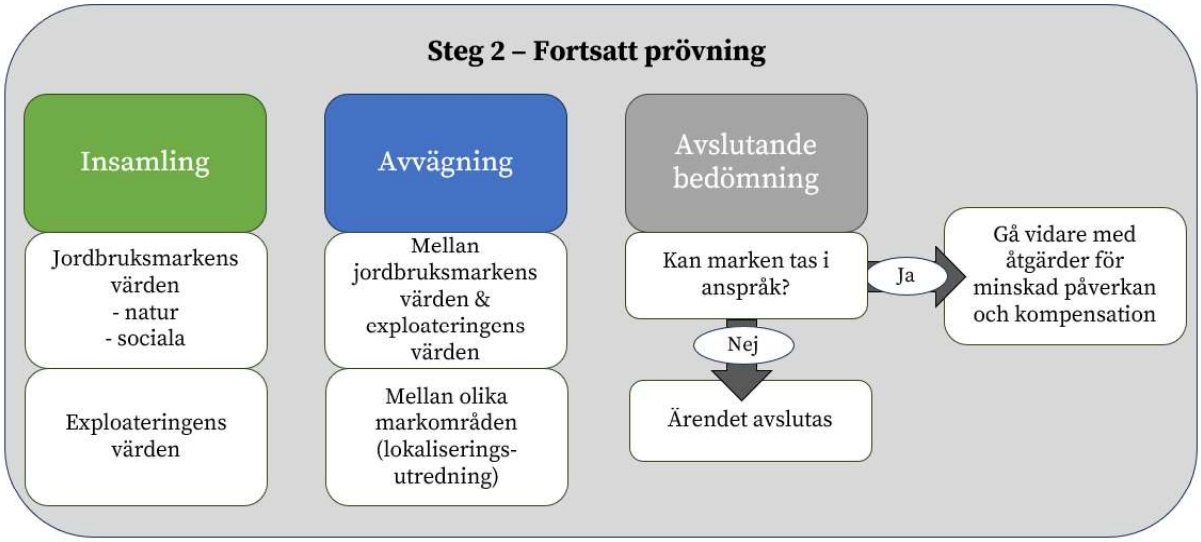
(a) brukningsvärd jordbruksmark berörs,

(b) det inte kan uteslutas att åtgärden är av väsentligt samhällsintresse, och

(c) det inte direkt går att se ett mer lämpligt alternativ för lokalisering där brukningsvärd jordbruksmark inte berörs.

Steg 2 – Fortsatt prövning

Om ett ärende berör brukningsvärd jordbruksmark och åtgärden som ska prövas utgör ett väsentligt samhällsintresse behöver en avvägning mellan exploateringsintresset och jordbruksmarkens värde göras. För att en tänkt bebyggelse ska vara tillåtlig enligt miljöbalken krävs att en lokaliseringsutredning genomförs för att bedöma om behovet inte kan tillgodoses på ett från allmän synpunkt tillfredsställande sätt genom att annan mark tas i anspråk.

Figur 2. Flödesschema för den fortsatta prövningen.

Insamling

För att kunna genomföra avvägningen mellan exploateringsintresset och jordbruksmarkens värde behöver ytterligare insamling av information göras.

Jordbruksmarkens värden

Utöver brukningsvärdet finns det även andra värden kopplade till jordbruksmarken och dess brukande som är viktiga att ha i beaktande vid prövning av ärenden som berör jordbruksmark. Naturvärden och sociala värden skyddas enligt andra paragrafer och lagstiftning och påverkar utfallet i bedömningen om ianspråktagande av jordbruksmark. Brukningsvärde, naturvärden och sociala värden kallar vi samlat jordbruksmarkens värden.

Naturvärden och sociala värden kan i många fall vara beroende av att jordbruksmarken fortsatt brukas. Som naturvärden räknas exempelvis skyddsvärda växt- och djurarter, ekosystemtjänster, grön infrastruktur och biotopskydd. Som sociala värden räknas exempelvis landskapsvärden, kulturhistoriska värden samt möjligheterna till rekreation och upplevelse. Dessa värden prövas inte genom 3 kap. 4 § MB, men skyddas genom andra delar av miljöbalken (ex. 3, 6 och 7 kap.) och plan- och bygglagen (2 kap.).

Till hjälp för bedömning av naturvärden, områdesskydd, rekreations-/friluftsvärden och information från lantbruksregister remitteras miljö- och hälsoskyddsnämnden.

Bedömning av naturvärden

- Redovisa på en karta de naturvärden som finns på den aktuella platsen.
- Redovisa naturvärden på en karta som täcker ett omland på minst en kilometer utanför det aktuella området. Notera särskilt naturvärden som kan kopplas till jordbrukslandskapet (exempelvis generella biotopskydd, ängs-/hagmarker och strandängar).
- Resonera kring påverkan på naturvärden knutna till jordbruk, till exempel som följd av att bete eller ängshävd upphör.

- Resonera kring påverkan på ekosystemtjänster.
- Resonera kring hur grönstrukturen eventuellt kan påverkas av föreslagna åtgärder, till exempel spridningsvägar mellan viktiga habitat eller värdetrakter.
- Resonera om riksintresse för naturvård, naturreservat eller andra områden utpekade för naturvärden kan påverkas.
- Notera eventuellt behov av naturvärdesinventering eller liknande utredningar i fortsatt planarbetet.
- *Vid bygglov, förhandsbesked och DP:* Redovisa även om det finns observationer av skyddsvärda arter i området eller i närheten. Notera särskilt om det rör sig om arter med stark koppling till jordbrukslandskap.

Bedömning av sociala värden

- Notera om området pekats ut i tidigare planer och inventeringar som värdefullt för kulturmiljö-, frilufts- eller landskapsbildsvärden. Även om riksintresse för friluftsliv eller rörligt friluftsliv berörs.
- Resonera kring eventuell påverkan på kulturmiljö-, frilufts- eller landskapsbildsvärden, kopplade till jordbrukslandskap. Lyft särskilt fram om jordbruksmarken kan vara viktig för platsens identitet.
- Resonera kring områdets möjliga användning nu eller i framtiden som rekreationsområde. Närhet till bostadsområden, kopplingar till andra områden med rekreationsvärden och tillgänglighet är viktiga aspekter.

Exploateringens värden

Värdet av en exploatering kan variera. I vissa fall ger exploateringen förutsättningar för ett företags eller orts fortlevande, och ibland skapas förutsättningar för att bibehålla jordbruksproduktion och värden kopplade till den gröna infrastrukturen.

- Beskriv hur exploateringen utgör ett väsentligt samhällsintresse, vilken typ av utveckling förslaget innebär och varför den är strategiskt viktig. Hänvisa till i-ix ovan. Om möjligt, ange mått så som ungefärliga ytor för kvartersmark, byggnadsarealer eller antal bostäder och arbetstillfällen.
- Resonera kring hur förslaget förhåller sig till översiktsplanens rekommendationer (vilket även inkluderar fördjupade översiktsplaner och tillägg). Ett väsentligt samhällsintresse bör ha stöd i översiktsplanen. Det kan finnas relevanta uppgifter som behöver lyftas fram i länsstyrelsens granskningsyttranden som hör till översiktsplanerna eller i kommunens planeringsstrategi. Utöver det kan även andra kommunala, regionala och nationella mål- och styrdokument vara vägledande.
- Om förslaget innebär frånsteg från översiktsplanen behöver detta kommenteras. I vissa fall kan omtolkning av översiktsplanen vara motiverat om övergripande intentioner i planen efterföljs, eller om förutsättningarna ändrats sedan planen antogs.

- Resonera även kring hur förslaget förhåller sig till andra relevanta kommunala, regionala eller nationella planer. När det gäller bostäder ska hänvisning göras till kommunens riktlinjer för bostadsförsörjning.

Avvägning

När underlag tagits fram för såväl jordbruksmarkens värden som exploateringens värden behöver en avvägning göras.

En avvägning behöver göras mellan jordbruksmarken som är ett allmänt intresse och exploateringens intresse som är av väsentligt samhällsintresse.

I de fall jordbruksmarkens intressen bedöms väga tyngst så är den valda lokaliseringen inte lämplig och exploateringen således inte aktuell på den platsen och ansökan ska avslås.

Om exploateringens värden väger tyngst behöver en lokaliseringsutredning göras.

Lokaliseringsutredning

En lokaliseringsutredning behöver göras för att uppfylla den prövning som avses i sista delen av 3 kap. 4 § miljöbalken.

I lokaliseringsutredningen jämförs huvudalternativet med alternativa möjliga lokaliseringar. Här jämförs annan mark med exploateringens intresse. Den fortsatta prövningen behöver genomföras även för den alternativa marken.

För att en tänkt bebyggelse ska vara tillåtlig enligt miljöbalken krävs, utöver att den tillgodoser ett väsentligt samhällsintresse, att behovet inte kan tillgodoses på ett från allmän synpunkt tillfredsställande sätt genom att annan mark tas i anspråk. Ett ”från allmän synpunkt tillfredställande sätt” innebär att den alternativa platsen ska vara tekniskt och funktionellt lämplig och dessutom rimlig ur ekonomisk synpunkt. Det framgår av proposition 1985/86:3 att om den alternativa platsen är annan jordbruksmark bör i första hand marken med hög produktionsförmåga och goda arronderingsförhållanden undantas från exploatering. Alternativa placeringar kan inom vissa processer utredas inom ramen för en miljökonsekvensbeskrivning.

- De alternativa möjliga lokaliseringarna som väljs ska vara tekniskt och funktionellt lämpliga för avsedd exploatering. De ska dessutom vara rimliga ur ekonomisk synpunkt.

Geografisk avgränsning och översikt

Den geografiska avgränsningen av lokaliseringsbedömningen beror på ärendet. Teoretiskt sett skulle hela kommunen kunna utgöra avgränsningsområde, men i de flesta fall bör finnas geografiskt avgränsande kriterier, till exempel närhet till elförsörjning eller annan infrastruktur. Om det till exempel handlar om att hitta plats för en ny grundskola kan en avgränsning göras utifrån kriterier om rimliga avstånd mellan skola och bostäder inom ett visst upptagningsområde.

Vid framtagandet av en översiktsplan finns bäst förutsättningar för att göra lokaliseringsutredningar eftersom markanvändningen kollas på i ett större perspektiv.

I en detaljplaneprocess kan området vara preliminärt avgränsat redan i planbeskedet. Bedömning av alternativ ska därmed redan vara gjord. Men ytterligare avvägningar kan behöva göras i detaljplaneskedet, varvid den slutliga avgränsningen av planen kan förändras. Om endast delar av det tänkta planområdet i slutändan ska ingå i planen kan alternativa lokaliseringar behöva jämföras.

När det gäller förhandsbesked ska alternativ lokalisering sökas inom den sökande fastighetsägarens mark. Sökningen kan även omfatta annan mark som fastighetsägaren har eller kan få rådighet över.

Om det är en sedan tidigare avstyckad tomt och ärendet rör bygglovsprövning utanför detaljplan kan det om tomten är bebyggd saknas rimliga alternativ för lokalisering - då faller lokaliseringsutredningen bort ur den fortsatta prövningen. Är tomten obebyggd ska en lokaliseringsutredning genomföras.

- Redovisa kriterier för den geografiska avgränsningen av lokaliseringsbedömningen.
- Redovisa på en karta ungefärlig avgränsning av området där alternativ har sökts.
- Redovisa lokalisering av huvudförslag och översiktligt tänkbara alternativ på kartan.

Bedömning av alternativ

- Översiktlig bedömning bör göras av påverkan på natur-, kultur- och rekreationsvärden, kringliggande bostadsmiljöer och strategiska utvecklingsfrågor, utifrån kommunens översiktsplan (inklusive fördjupningar och tillägg). Även frågor som rör hälsa, risk och säkerhet kan vara relevanta. Bedömningen ska göras för respektive lokalisering.
- För varje alternativ ska det finnas en bedömning över hur den föreslagna exploateringen funkar på den valda platsen, sett till verksamhetens behov och ur teknisk, funktionell och ekonomisk synpunkt.
- Fokus ska i första hand ligga på att redovisa vad som gör den/de alternativa lokaliseringarna mindre lämpliga än huvudförslaget, med utgångspunkt från aspekter i de två punkterna ovan.

Avslutande bedömning

Utifrån den insamlade informationen och avvägningen görs en avslutande bedömning. Vid bedömningen vägs samhällsintresset mot jordbruksmarkens brukningsvärde, i ljuset av möjligheterna till alternativ lokalisering. Bedömningen ska landa i ett av följande:

a) Bedömningen är att det inte är lämpligt att gå vidare med föreslagna åtgärder, med hänvisning till 3 kap. 4 § miljöbalken

b) Bedömningen är att jordbruksmarken kan tas i anspråk för föreslagna åtgärder utifrån 3 kap. 4 § miljöbalken

Åtgärder för minskad påverkan och kompensation

Om bedömningen landar i alternativ b) i den avslutade bedömningen ska frågan alltid lyftas om åtgärder för minskad påverkan och kompensation. Åtgärderna varierar beroende på typ av ärende:

Typ av ärende	Typ av åtgärder
Översiktsplan	Vägledande rekommendationer som följs upp i fortsatt planering, till exempel kring att bevara delar av jordbruksmarken inom ett utvecklingsområde eller undvika fragmentering. Möjligt att peka ut omvandlingsområden från skogs- till jordbruksmark.
Planbesked	Direktiv för det fortsatta planarbetet, till exempel kring att bevara delar av jordbruksmarken eller undvika fragmentering.
Detaljplan	Värden kopplade till jordbruksmark kan bevaras genom planbestämmelser, till exempel om delar av området planläggs som odlingsområde eller annat grönområde (alternativt uteslutas från planläggning). Även kringliggande jordbruksmark kan påverkas av bebyggelsens placering och utformning, bestämmelse för vegetation med mera. Planområdets utbredning prövas i lokaliseringsutredningen.
Förhandsbesked	Villkor för utformning av bebyggelse, vägdragningar med mera. Tomtavgränsning prövas i lokaliseringsutredningen.
Bygglov eller marklov	Placering och detaljutformning kan påverka kringliggande jordbruksområden.
Övrig lokaliseringsutredning	I beslut om lokalisering kan ingå villkor eller riktlinjer för detaljutformning av till exempel hur en anläggning kan påverka kringliggande jordbruksområden. Lokaliseringen prövas i lokaliseringsutredningen.

Kompensationsåtgärder

I samband med ianspråktagande av jordbruksmark för annat ändamål ska alltid möjlighet till kompensationsåtgärder lyftas. Notera dock att kompensationsåtgärder i sig inte kan motivera ett ianspråktagande av brukningsvärd jordbruksmark. Möjligheten att reglera krav på kompensation varierar beroende på typ av process, markägande med mera. Exempel på kompensationsåtgärder kan vara:

- Ta vara på matjorden i samband med exploatering av jordbruksmark och flytta den till annan plats där odling kan bedrivas.
- Återställa tidigare brukad jordbruksmark (exempelvis uppröjning av igenväxt åker-, ängs- eller betesmark).
- Skapa odlingsområde, ängs- eller betesmark, exempelvis genom omvandling.
- Satsningar som ökar artrikedomen i jordbrukslandskapet.
- Satsningar som gynnar humlor, bin och andra pollinatörer.
- Miljöer för bin gynnar jordbruket och planteringar bildar viktiga kopplingar mellan biotoper. Vid varje etablering bör dessa möjligheter till kompensation undersökas.

Vänersborgs kommun

Diarienummer

KS 2021/238

SAMRÅDSREDOGÖRELSE

Riktlinje för hållbar hushållning med jordbruksmark, Vänersborgs kommun

Inledning

Samråd har skett med berörda under våren 2024. Planhandlingar har sänts till Länsstyrelsen och lantbrukarnas riksförbund samt till berörda nämnder.

Nedanstående har inkommit med yttrande under samrådet:

Länsstyrelsen, daterat 2024-04-18 1

LRF Vänersborg, daterat 2024-04-19 3

Byggnadsnämnden, daterat 2024-05-14 4

Miljö- och hälsoskyddsnämnden, daterat 2024-05-08 4

Samhällsbyggnadsnämnden, daterat 2024-05-16 5

Nedan följer de yttranden som inkommit under samrådet samt kommentarer på hur dessa bemöts vidare i förslaget om riktlinje.

Länsstyrelsen, daterat 2024-04-18

Länsstyrelsen tycker att det är bra att kommunen tagit initiativ till att ta fram riktlinjer för att säkerhetsställa att jordbruksmarken får det skydd som lagen anger enligt 3 kap 4 § miljöbalken. Riktlinjerna är en tydlig instruktion och stöd till kommunens politiker och tjänstemän vid planering som berör jordbruksmark. Länsstyrelsen tror att riktlinjerna kan ge en bra grund och förutsättning för att kunna tillämpa lagen som skyddar jordbruksmarken på ett enhetligt sätt. Här följer några konkreta synpunkter på tillämpbarhet och utformning:

Jordbruksmarken är ofta brukningsvärd. För att avgöra om jordbruksmarken inte är brukningsvärd kan underlaget förtydligas med vad som kan indikera på att så är fallet. Det kan ge stöd för bedömning i det enskilda fallet och underlätta för enhetliga och jämförbara beslutsunderlag.

Kommunen kan förtydliga sin definition av väsentligt samhällsintresse så att det tydligt framgår vilka samhällsintressen och i vilket sammanhang som kommunen anser är dessa är så pass viktiga att de värderas mer än jordbruksmarken. Av riktlinjerna framgår att det bland annat handlar om strategiskt viktigt tillskott av exempelvis infrastruktur, bostäder, arbetsplatser och verksamheter. Vidare anger riktlinjerna att översiktsplanen ska användas som stöd för denna bedömning. Länsstyrelsens uppfattning är att nuvarande formulering möjliggör generösa tolkningar där all tillkommande infrastruktur och bebyggelse kan tolkas som strategiskt viktig bara den finns omnämnd i översiktsplanen eller går att härleda till mål i översiktsplanen.

Lokaliseringsutredningen ska visa varför inga andra alternativ är tillräckligt lämpliga, utan endast det valda alternativet. Om det finns andra, lämpliga alternativ som är tillräckligt bra, så får brukningsvärd jordbruksmark inte tas i anspråk. Därmed anser Länsstyrelsen att lokaliseringsutredningar i första hand ska göras i översiktsplaneskedet. Vid översiktsplaneringen kan kommunen se till markanvändningen i ett helhetsperspektiv. Om lokaliseringsutredningen ska göras som underlag för ett program eller en detaljplan bör kommunen se till alternativa platser i ett bredare perspektiv än enbart det lokala perspektivet. Kriterierna för den geografiska avgränsningen skulle kunna preciseras på ett tydligare sätt för att underlätta prövningen. Riktlinjerna kan förtydligas med detta.

Det är bra att kommunen nämner att relevanta uppgifter i Länsstyrelsens granskningsyttrande som hör till översiktsplanen eller planeringsstrategi kan behöva lyftas. I och med ändringar i lagstiftningens 3 kap. i Plan och bygglagen behöver båda dokumenten beaktas och bara för att något är utpekat i översiktsplanen behöver inte Länsstyrelsen och kommun vara överens.

Det anges att om en äldre detaljplan påverkas (antagen tidigare än miljöbalkens införande 1998) som inte är utbyggd av ny planering bedömer kommunen att en fullgod prövning enligt riktlinjerna ska göras på nytt. Det är ett mycket bra förhållningssätt.

På sidan 7, Uppsummering av steg 1, punkt (b). Står att det inte kan uteslutas att åtgärden är av väsentligt samhällsintresse. Länsstyrelsen anser att det blir tydligare om det står att det är ett väsentligt samhällsintresse.

Sidan 10, Avvägning. Det verkar inte logiskt att göra en avvägning här. Oavsett vad den visar så ska ju en lokaliseringsutredning göras?

Sidan 11. Sista punkten under ”Bedömning av alternativ”. Riktlinjerna kan förtydligas med vad ”mindre lämpligt” innebär. Till exempel med utgångspunkt från tekniskt och funktionellt lämpligt, samt ekonomiskt rimligt.

Sidan 12. Länsstyrelsen är tveksamma till att planlägga mer jordbruksmark än nödvändigt, så som att planlägga för odlingsområde eller grönområde i stället för att det är fortsatt jordbruksmark.

Kommentar

Av riktlinjerna framgår några exempel på när marken troligen är att anse som brukningsvärd. Exempelvis om marken tidigare varit brukat, eller om marken får jordbruksstöd.

Tröskeln för bedömningen av väsentligt samhällsintresse har kommunen lagt vid nivån ”strategiskt”. Det är inte att likställa med länsstyrelsens skrivelse om att all infrastruktur eller bostadsbebyggelse är ett väsentligt samhällsintresse. Dock har översiktsplanen ett starkt stöd vid denna bedömning. För exempelvis Vänersnäs pekas två områden ut som strategiska för tillkommande bebyggelse, medan andra ytor inte har detta utpekande. Den större delen av kommunen är inte utpekad som utvecklingsområden.

De geografiska kriterierna bedöms bäst i respektive ärende eftersom det finns väldigt många olika typer av ärenden och användningar som kan komma att bli aktuella. Texten uppdateras om att bäst förutsättningar för en lokaliseringsutredning finns i översiktsplaneskedet.

Sid 10. Texten har reviderats.

Sid 11. Texten har förtydligats i enlighet med länsstyrelsens tankar.

Sid 12. Texten justeras till att inkludera en skrivelse om att ett alternativ är att inte planlägga jordbruksmark för jordbruksändamål.

LRF Vänersborg, daterat 2024-04-19

LRF Vänersborgs kommungrupp tackar för att vi givits möjlighet att lämna synpunkter på riktlinjerna. LRF kommungrupp företräder drygt 700 medlemmar som på olika sätt äger och brukar en stor del av den jordbruksmark som riktlinjerna kan komma att tillämpas på. Vi anser att riktlinjerna i stort är väl genomarbetade och på ett bra sätt beskriver det komplexa i den avvägning som samhället måste göra när jordbruksmark tas ur produktion.

Frågan om att skydda och bevara jordbruksmarken för kommande generationer är mer aktuell än någonsin. Vår förmåga att på ett hållbart sätt försätta producera energi och livsmedel är avgörande för om vi ska lyckas stärka beredskapen och genomföra den gröna omställningen. Detta lyfts fram på ett bra sätt i inledningen av riktlinjerna och det är mycket positivt att man i sammanhanget hänvisar till livsmedelsstrategin vars mål är att livsmedelsproduktionen ska öka.

Brukningsvärd jordbruksmark

Vid bedömning om huruvida jordbruksmarken anses brukningsvärd är det av stor vikt att den som äger och brukar marken i första hand tillåts avgöra det. Små marginalmarker kan vara avgörande för helheten medan en del av ett skifte kan ha mindre betydelse och vice versa. Det borde vara rutin att alltid ta kontakt med den som brukar och äger marken samt genomföra ett besök på plats så som det beskrivs under rubriken ”1a: Berörs brukningsvärd jordbruksmark?” andra stycket, sidan 5.

Väsentligt samhällsintresse

I uppräkningen över vad som kan bedömas utgöra väsentligt samhällsintresse ser vi det som mycket positivt att man nämner att boenden som möjliggör generationsväxling etc. anses utgöra väsentligt samhällsintresse, den punkten är nödvändig för att möjliggöra fortsatt utveckling av lantbruket. En liten notering är att ”punkterna” ska vara just punkter och inte

en numrering, det kan annars uppfattas som en prioriteringsordning. Vi utgår från att det inte varit intentionen.

Kommentar

Riktlinjerna ska fungera för alla typer av ärenden på jordbruksmark. I vissa fall, exempelvis framtagandet av en ny översiktsplan, bedöms det inte alltid som nödvändigt med platsbesök eller inhämtande av uppgifter från markägare eftersom det finns många frågor som inte är fullt utredda i det stadiet som skulle kunna begränsa/hindra en utveckling. I kommande plan- och lovprövningar är detta givet.

I listan över väsentliga samhällsintressen förtydligas att det inte är en prioriteringsordning som avses. Listan ska inte ses som en rangordning, utan syftar till att handläggaren på ett enkelt sätt ska kunna hänvisa till det väsentliga samhällsintresset längre fram i prövningen:

Byggnadsnämnden, daterat 2024-05-14

Byggnadsnämnden föreslår annan formulering för punkten (ix) på sidan 7.

Istället för: "För att bibehålla befolkningsunderlag på landsbygden kan i undantagsfall marginella intrång för en enskild, befintlig, fastighets behov ses som ett väsentligt samhällsintresse".

Vill vi föreslå att ta bort "undantagsfall" och ändra "marginella" till "mindre".

Ny formulering föreslås alltså vara:

"För att bibehålla befolkningsunderlag på landsbygden kan mindre intrång för en enskild, befintlig, fastighets behov ses som ett väsentligt samhällsintresse."

Nuvarande formulering kan onödigt försvåra och begränsa nämndens möjligheter att eventuellt bevilja dispens. Vi vill kunna möjliggöra ett boende enligt dagens standard för de som vill bo på landet och bidra till utvecklingen av landsbygden.

Kommentar

Riktlinjerna ändras i enlighet med byggnadsnämndens förslag.

Miljö- och hälsoskyddsnämnden, daterat 2024-05-08

Miljö- och hälsoskyddsnämnden har inget att erinra mot förslaget utöver följande medskick:

1. Att det av riktlinjen bör framgå diarienummer på bakgrundsrapporten.

2. Att dokumentägare bör vara Kommunstyrelsen och att dokumentansvarig är en

tjänsteperson på den förvaltningen.

Kommentar

Referensen till bakgrundsrapporten har förtydligats.

Dokumentansvarig har ändrats till en tjänsteperson på kommunstyrelseförvaltningen.

Samhällsbyggnadsnämnden, daterat 2024-05-16

Samhällsbyggnadsförvaltningen ser positivt på att riktlinjer har tagits fram som stöd för att värna om jordbruksmark i kommunen. Förvaltningen ser trots riktlinjerna en utmaning i de bedömningar och ställningstaganden som krävs i prövningen och ser att den bakgrundsrapport som finns behöver implementeras bättre i riktlinjerna, alternativt att lyfta fram vikten av rapporten som underlag för prövning. Samhällsbyggnadsnämnden vill genom detta yttrande lämna över tankar och synpunkter på samrådsförslaget.

Steg 1 – Primär bedömning, 1 a: Berörs brukningsvärd jordbruksmark

s.5

Förtydliga om man i bedömningen av brukningsvärd jordbruksmark gör en sammanvägd bedömning av punkterna eller räcker det till exempel att marken enligt någon av punkterna bedöms som brukningsvärd?

Kommentar om att platsbesök eventuellt behöver genomföras och uppgifter inhämtas om markanvändningen. Att inhämta uppgifter från markägare kan inte anses vara en vedertagen metod för att få in säkra uppgifter om markanvändningen, då fastighetsägaren eller brukaren själv kan styra informationen för att uppnå ändamålet med sökandes önskan. Inhämtande av information bör ske från oberoende parter.

s.6

Har marken brukats de senaste åren? Hur lång tid kan senaste tiden anses vara, och när kan marken anses ha fått en annan markanvändning?

Storlek på skiftet. Förvaltningen önskar att det anges i riktlinjerna vad som är praxis gällande storlek på skiftet för att det ska anses som brukningsvärt. Ska tilläggas att även om skiftet är mindre kan jorden ha samma värde som ett stort. I de fallen bör man ställa krav på kompensationsåtgärd att till exempel flytta skiftet/jorden.

Arrondering – tar man hänsyn till vad som anses vara avskiljande i fråga om arrondering? Man bör i bedömningen ta hänsyn till vad som anses vara avskiljande, bland annat utifrån topografin. Till exempel kan ett dike vara en avgränsande faktor som gör att det är svårt att bedriva ett rationellt brukande för skiftet.

Steg 1 – Primär bedömning, 1 b: Är åtgärden av väsentligt samhällsintresse?

Finns det hänvisning till annat dokument där kommunen tagit ställning till vad väsentligt samhällsintresse är? Förvaltningen önskar förtydligande om väsentligt samhällsintresse har utformats efter praxis eller liknande.

ix. Tolkningsutrymmet är väldigt stort, vilket gör att det blir svårt att bedöma om det föreligger väsentligt samhällsintresse eller inte.

I bedömningen av väsentligt samhällsintresse ska översiktsplanen användas som stöd. Vilket dokument väger tyngst? Översiktsplanen är endast vägledande och inte juridiskt bindande, till skillnad mot prövningen som ska göras enligt miljöbalken, vilket blir motstridande.

Steg 1 – Primär bedömning, 1 c: Finns det lämpligare alternativ för lokalisering?

s.7

Vad räknas som andra nackdelar? Kan kostnad vara en nackdel till exempel? Här önskas ett förtydligande.

Steg 2 – Fortsatt prövning

s.8

I avvägningen mellan exploateringsintressen och jordbruksmarkens värde – väger det ena tyngre än det andra?

Jordbruksmarkens värden

Naturvärden och sociala värden – skyddas genom andra delar av miljöbalken - vilka delar?

s.10

Lokaliseringsutredning

Förvaltningen ser att processen för lokaliseringsutredning förtydligas och önskar hänvisningar till lagstöd eller praxis för att bedömningen ska kunna göras.

s.11

Geografisk avgränsning och översikt

För en obebyggd tomt som är avstyckad ska lokaliseringsutredning genomföras. Är inte prövningen redan gjord i förrättningen?

Övrigt

Förvaltningen önskar att syftet med riktlinjerna utvecklas. Förslagsvis kan syftet utvecklas med att riktlinjerna ska vara ett stöd som ger kommunen bättre förutsättningar till bättre och mer transparanta avvägningar. Förvaltningen saknar beskrivning om hur riktlinjerna förhåller sig till andra dokument som berör ämnet och hur hierarkin är mellan dessa. Bakgrundsrapporten bör ha en mer framträdande roll i riktlinjerna, då den innehåller betydelsefull bakgrund till hur bedömningen bör göras utifrån rättspraxis bland annat.

I takt med att jordbruksmark tas i anspråk för annan markanvändning, finns det möjlighet att omvandla skogsmark till jordbruksmark. Har kommunen tagit ställning till eller pekat ut områden som kan omvandlas till jordbruksmark? Har kommunen tagit ställning till om kompensationsåtgärder i form av omvandling av exempelvis skogsmark till jordbruksmark ska ske i de fall kommunen tar jordbruksmark i anspråk för annan markanvändning.

Kommentar

Avseende brukningsvärd jordbruksmark förtydligas att det är en sammanvägd bedömning som behöver göras. Att inhämta uppgifter från markägaren är en förtroendefråga och bör ingå, sedan är det upp till handläggaren att göra en fullgod bedömning av brukningsvärdet. Markens brukande de senaste åren, storlek på skiftet och arrondering är frågor som bedöms, prövas och avgörs i handläggarens bedömning. Eftersom rättspraxis kan ändras är det vanskligt att skriva in dagens praxis i riktlinjerna.

Syftet med riktlinjen framgår tydligt.

I praxis används ofta översiktsplanen som stöd för bedömningen av väsentligt samhällsintresse.

Sid 7. Med andra nackdelar menas, enligt förarbeten, om området inte är tekniskt och funktionellt lämpligt eller rimligt ur ekonomisk synpunkt. Detta förtydligas.

Sid 8. Enligt lag är jordbruksmarken skyddad och ett ianspråktagande inte tillåtet, utom i de fall vissa krav uppfylls. Det är först i prövningen det framgår vilket intresse som väger tyngst. Natur- och sociala värden skyddas genom ex. 3, 6 och 7 kap. miljöbalken och 2 kap. plan- och bygglagen. Detta förtydligas i riktlinjen.

Sid 10. Lokaliseringsutredningen behöver utformas olika beroende på ärendet. Vissa förtydliganden har gjorts. Hänvisning till enskilda rättsfall har undvikits i riktlinjen då de riskerar att tappa aktualitet om nya rättsfall kommer.

Sid 11. Om en dokumenterad prövning mot MB 3:4 finns ska inte en ny prövning behöva göras. Det troligaste scenariot är att det gäller en äldre avstyckning där fastigheten inte blivit bebyggd. Eftersom det då saknas ett färskt förhandsbesked/bygglov där frågan är prövad anses det rimligt att frågan om jordbruksmark behöver prövas på nytt. Ett annat exempel är obebyggda bostadsfastigheter inom strandskydd. Det är inget skäl för dispens.

Kommunen har inte tagit ställning till att när kommunen som fastighetsägare tar jordbruksmark i anspråk ska detta kompenseras på ett visst sätt. I riktlinjerna omnämns exempel på kompensationsåtgärder. Två av dessa är att återställa tidigare brukad jordbruksmark eller att skapa ett odlingsområde (ex. omvandling).

Den fortsatta processen

Riktlinjerna är reviderade och ska antas av kommunfullmäktige.

MILJÖ- OCH BYGGNADSFÖRVALTNINGEN

Freddie Carlson
Planhandläggare

§ 110

Antagande av Riktlinje för hantering av översvämningsrisker

KS 2020/135

Beslut

Kommunfullmäktige antar Riktlinje för hantering av översvämningsrisker i planering och bygglov.

Bilaga/bilagor

Bilaga 8: Riktlinje översvämningsrisker - antagandehandling

Sammanfattning av ärendet

Sedan länsstyrelsen 2017 reviderade nivåerna för översvämningsrisker har riktlinjerna i kommunens tidigare översvämningsprogram (kommunfullmäktige 2014-04-23 § 42) varit inaktuella. Kommunen har kontinuerligt fört dialog med länsstyrelsen och andra aktörer för att komma fram till ett förhållningssätt kring hur översvämningsrisker ska hanteras. Frågan har också utretts bland annat i samband med detaljplanering av södra Sanden. Förslaget till riktlinjer är en vidareutveckling av Boverkets tillsynsvägledning. Förslaget har reviderats efter remiss till Byggnadsnämnden och Samhällsbyggnadsnämnden.

Beslutsunderlag

- Kommunstyrelseförvaltningens tjänsteskrivelse 2024-08-05
- Riktlinje översvämningsrisker – antagandehandling
- Byggnadsnämndens beslut 2024-04-08 § 39
- Samhällsbyggnadsnämndens beslut 2024-05-16 § 88

2024-08-05 Dnr: KS 2020/135

Handläggare
Pål Castell
pal.castell@vanersborg.se
0521-72 10 91

Mottagare
Kommunfullmäktige

Riktlinje för hantering av översvämningsrisker i planering och bygglov

Förslag till beslut

Kommunfullmäktige antar Riktlinje för hantering av översvämningsrisker i planering och bygglov.

Sammanfattning av ärendet

Sedan länsstyrelsen 2017 reviderade nivåerna för översvämningsrisker har riktlinjerna i kommunens tidigare översvämningsprogram (kommunfullmäktige 2014-04-23 § 42) varit inaktuella. Kommunen har kontinuerligt fört dialog med länsstyrelsen och andra aktörer för att komma fram till ett förhållningssätt kring hur översvämningsrisker ska hanteras. Frågan har också utretts bland annat i samband med detaljplanering av södra Sanden. Förslaget till riktlinjer är en vidareutveckling av Boverkets tillsynsvägledning. Förslaget har reviderats efter remiss till Byggnadsnämnden och Samhällsbyggnadsnämnden.

Fördjupad beskrivning av ärendet

Översvämningsrisker är en aspekt på samhällsbyggandet som får allt större betydelse i och med förändringar i klimatet. Kommunen har ett ansvar att ta hänsyn till översvämningsrisker bland annat när översiktsplaner och detaljplaner upprättas, och när bygglov och förhandsbesked prövas. Som stöd för myndighetsutövandet finns Boverkets tillsynsvägledning. När det gäller nivåerna i Vänern finns även ett faktablad från länsstyrelsen som baseras på SMHI:s prognoser.

Kommunen upprättade ett översvämningsprogram 2014. De nivåer som anges i programmet blev inaktuella när SMHI publicerade en ny prognos 2017 och länsstyrelsen reviderade *Faktablad - Vänern* med höjda nivåer. Kommunen har under flera år haft dialog med länsstyrelsen, SMHI, Vattenfall, Vänerrådet och kommunerna runt Vänern kring de nya nivåerna. En anledning till oklarhet är att det finns flera tröskelnivåer som ligger under den nivå som länsstyrelsen anger som högsta beräknade för Vänersborgs kommun. De modeller som funnits tillgängliga när SMHI gjort sina prognoser är inte helt anpassade för den komplexitet som Vänerns vattensystem utgör och det finns osäkerheter kring vad extrema väderhändelser skulle kunna innebära. Flera av dagens låga trösklar kan komma att höjas vid översyn av dammsäkerheten i Vänern. Den dynamik som ligger i vinduppstuvning är också svår att förutse och i stora drag har kommunens arbetsgrupp valt att följa de siffror som länsstyrelsen presenterar.

Kommunens riktlinjer introducerar dock två parametrar som inte ingår i länsstyrelsens faktablad, baserat på utredningar som tagits fram i samband med detaljplanearbete på södra Sanden. Det ena är att den dynamiska vinduppstuvningen reduceras där det finns skyddande anordningar eller terräng. Detta resonemang ingick även i kommunens översvämningsprogram från 2014. Det andra är att de mest extrema nivåerna är kortvariga och att det finns fall där tillfälliga skyddsanordningar kan användas för att hantera dessa.

En viktig del av de nya riktlinjerna är att kommunen utvecklar Boverkets tillsynsvägledning för att göra det tydligare i vilka fall högsta beräknade nivå, 200-, respektive 100-årsnivåer ska användas. Sammantaget ger det en mer detaljerad och mer situationsanpassad vägledning än tidigare.

Förutom nivåangivelser i planer och bygglov innehåller Översvämningsprogrammet från 2014 även bland annat riskbedömningar och åtgärdsförslag. Det pågår ett arbete med uppföljning av dessa delar, som kommunen kommer att ta vidare. Mycket av åtgärderna är genomförda, men det har lyfts fram behov av ytterligare åtgärder. Det knyter även an till andra arbetsprocesser inom kommunen. I dagvattenplanen (kommunfullmäktige 2022-03-16 § 31) finns åtgärdsförslag för att minska risken för översvämning vid skyfall. I översiktsplanen finns rekommendationer för att undvika ny bebyggelse i riskutsatta områden. I arbetet med risk- och sårbarhetsanalyser, beredskap och krishantering är översvämningsrisker en viktig fråga.

Beredning

Arbetet har letts av kommunstyrelseförvaltningen med tät samverkan med Miljö- och byggnadsförvaltningen och Samhällsbyggnadsförvaltningen. Förslag till riktlinje remitterades till Byggnadsnämnden och Samhällsbyggnadsnämnden våren 2024. Norra Älvsborgs Räddningstjänstförbund (NÄRF) har tagit del av handlingarna och yttrat sig att de inte har något att erinra.

Underlag

- SMHI, 2017. Vattennivåer, tappningar, vattentemperaturer och is i Vänern – Beräkningar för dagens och framtidens klimatförhållanden. Klimatologi Nr 44.
- Länsstyrelsen Västra Götaland, 2017. Faktablad - Vänern (version 2017.1).
- Boverket 2022. ”Utgångspunkter för bedömning av översvämningsrisk”, sida i PBL Kunskapsbanken. URL: https://www.boverket.se/sv/PBL-kunskapsbanken/planering/detaljplan/lansstyrelsens-tillsyn/tillsynsvagledning_naturolyckor/tillsynsvagledning-oversvamning/riskbedomning/utgangspunkter/

Jenny Kudryk

Chef avdelningen för hållbar utveckling

Bilagor

- Riktlinje för hantering av översvämningsrisker i planering och bygglov – antagandehandling
- Yttrande från Byggnadsnämndens 2024-04-08 § 39
- Yttrande från Samhällsbyggnadsnämndens 2024-05-16 § 88

Sändlista

Handläggare av ärendet

Byggnadsnämnden
Samhällsbyggnadsnämnden

Vänersborgs kommun

Riktlinje för hantering av översvämningsrisker i planering och bygglov

Antagandehandling

Innehållsförteckning

Inledning 3

Bakgrund 3
Syfte och avgränsning 3
Tidigare ställningstaganden 4
Hur riktlinjen ska användas 4
Länsstyrelsens och SMHI:s underlag för Vänern 4
Referenssystem 4
Publicering 4
Uppföljning 4

Riktlinjer 5

Grundläggande riktlinjer för översvämning från skyfall 5
Grundläggande riktlinjer för översvämning från sjöar och vattendrag 5
Vägnät 5
Samhällsviktig verksamhet 5
Miljöfarlig verksamhet 5
Enklare byggnader 5
Enklare funktioner i byggnader 5
Övrig bebyggelse 5
Undantagsfall: Om- och tillbyggnad 6
Undantagsfall: Tillfälliga åtgärder för kortvarig högnivå 6
Definitioner 6
Att klara nivån 6
Ny sammanhållen bebyggelse på tidigare oexploaterad mark 6
Ny typ av bebyggelse eller anläggning på tidigare bebyggd mark 7
Utveckling av befintlig bebyggelse eller anläggning 7
Enstaka byggnad eller anläggning 7

Bilaga: Matris och nivåtabeller 8

Samlande översikt över riktlinjer 8
Översikt över planeringsnivåer för Vänern 9
Högsta beräknade nivå 9
200-årsnivå 9
100-årsnivå 9
Illustration 10

Dokumentinformation Vägledning i hur ska hantera översvämningsrisker i planläggning, bygglov med mera.		Dokumentansvarig Kommundirektör	
Antagen xxx	Antagen av Kommunfullmäktige	Reviderad -	Giltighet Tillsvidare
Aktualiserad -	Diarienummer KS 2020/135	Intranät ☒	Hemsida ☒
Dokumentmottagare ☒ Förvaltningsorganisation ☒ Kommunala bolag ☒ Allmänheten ☒ Förtroendevalda			
Andra regelverk som omnämns Plan- och bygglag (PBL, 2010:900), Översiktsplan 2017 (KF, 2017-12-13, §197)			

Inledning

Bakgrund

Kommunen ska enligt Plan- och bygglag (PBL, 2010:9002, se bland annat 2 kap. 4-5 §) ansvara för att mark- och vattenanvändningen är lämplig och att det inte skapas risker för människors hälsa och säkerhet, olyckor, översvämning eller erosion. Detta ansvar är viktigt bland annat vid planläggning och bygglovsprövning.

Kommunfullmäktige antog 2014-04-23 § 42 *Översvämningsprogram – Kartläggning av Vänersborgs kust mot Vänern*. Programmet innehåller dels konsekvensanalyser, riskbedömning och åtgärdsförslag för skydd mot översvämningar och dels riktlinjer och kartmaterial för att vägleda planläggning och bygglov. Nivåerna i programmet utgick från Länsstyrelsens Faktablad Vänern från 2010.

2017 publicerade SMHI nya scenarier för höga vattennivåer i Vänern och Länsstyrelsen uppdaterade samma år Faktablad Vänern. Därigenom blev kommunens översvämningsprogram inaktuellt när det gäller kartor och angivna nivåer. Den nivå som länsstyrelsen använder som dimensionerande vid planläggning ligger 64-85 cm högre än de nivåer som anges i kommunens översvämningsprogram.

Kommunen har fört en kontinuerlig dialog med olika aktörer (bland annat länsstyrelsen, SMHI, Vattenfall och andra vänerkommuner) kring hur översvämningsfrågorna ska hanteras. Denna riktlinje utgår från utgångspunkterna i Boverkets tillsynsvägledning[1] och de kunskapsunderlag kring Vänern som bland annat SMHI tagit fram[2].

Syfte och avgränsning

Syftet med riktlinjen är att ge en tydlighet i hur kommunen hanterar översvämningsfrågor i planering och bygglov.

Detta styrdokument ersätter riktlinjerna i tidigare översvämningsprogram, men följer inte upp åtgärdsförslagen. Översvämningsfrågor hanteras även i kommunens översiktsplaner, beredskaps- och krishanteringsarbete och dagvattenplan.

Riktlinjen fungerar generellt, men för att kunna användas fullt ut på alla platser i kommunen behövs ytterligare kunskapsunderlag kring nivåer. Inför antagandet av riktlinjen finns underlag när det gäller vattennivåer i Vänern och det finns en översiktlig skyfallskartering för områden kring kommunens tätorter. Men det saknas till exempel beräkningar av höga vattennivåer vid olika återkomsttid för Frändeforsån och Hästefjordarna.

[1] Utgångspunkterna i Boverkets tillsynsvägledning publiceras här: https://www.boverket.se/sv/PBL-kunskapsbanken/ planering/detaljplan/lansstyrelsens-tillsyn/tillsynsvagledning_naturolyckor/tillsynsvagledning-oversvamning/riskbedomning/utgangspunkter/

[2] Bland annat: *Vattennivåer, tappningar, vattentemperaturer och is i Vänern – Beräkningar för dagens och framtidens klimatförhållanden*. Klimatologi nr. 44. SMHI, 2017.

Tidigare ställningstaganden

Tidigare ställningstaganden kring översvämningsrisker finns i följande styrdokument:

Översvämningsprogram – Kartläggning av Vänersborgs kust mot Vänern (KF 2014-04-23 § 42). Delvis inaktuellt när det gäller nivåer, till stora delar genomfört när det gäller åtgärder.

Översiktsplan 2017 (KF 2017-12-13 § 197) och *Fördjupad översiktsplan för Vänersborg och Vargön* (KF 2023-02-15 § 4). Här markeras områden som är olämpliga för ny bebyggelse på grund av översvämningsrisker eller som kan behöva bevaras som lågpunkter för att ta hand om skyfallsvatten.

Dagvattenplan (KF 2022-03-16 § 31). Här ges riktlinjer för dagvattenhantering och förslag på åtgärder för att minska skyfallsrelaterade översvämningsrisker. Dagvattenplanen ska integreras i kommunens Blåplan.

Hur riktlinjen ska användas

Riktlinjen används vid planläggning, bygglovsprövning, projektering med flera processer när det kan finnas risker för översvämning. De är utformade för att möjliggöra olika typer av lösningar i komplexa situationer, till exempel där det finns befintlig bebyggelse i utsatta lägen.

Matriser och nivåtabeller i bilagan ger en användbar överblick över riktlinjens innehåll. Som stöd finns även anpassade kartlager i kommunens kartdatabas.

Länsstyrelsens och SMHI:s underlag för Vänern

Länsstyrelsen har publicerat Faktablad Vänern, med utgångspunkt i beräkningar som SMHI gjort. I dessa underlag fastställs högsta beräknade nivå, 200-årsnivå och 100-årsnivå för olika kommuner runt Vänern. Senaste faktabladet publicerades 2017.

Referenssystem

I detta dokument anges vattennivåer enligt referenssystemet RH 2000. SMHI använder i många rapporter referenssystemet RH 00. Vänerns referensyta på sjökortet är +44,10 m i RH 2000, vilket motsvarar +43,80 m.ö.h i RH 00. Medelvattenståndet ligger en halvmeter över referensytan, det vill säga ungefär +44,6 (RH 2000).

Publicering

Samtliga politiskt antagna styrdokument tillhör kommunens författningssamling och publiceras på hemsidan.

Uppföljning

Riktlinjen gäller tillsvidare. Dokumentet följs upp och revideras vid behov. När nya kunskapsunderlag tas fram rörande nivåer kommer de att kunna användas även innan riktlinjen hunnit revideras.

Riktlinjer

Grundläggande riktlinjer för översvämning från skyfall

Samhällsviktig verksamhet och verksamheter där översvämning kan skapa betydande miljöpåverkan ska klara nivån för 200-årsregn.

Övrig bebyggelse ska klara nivån för 100-årsregn.

Grundläggande riktlinjer för översvämning från sjöar och vattendrag

Vägnät

Vägar av betydelse för framkomlighet till samhällsviktig verksamhet, bostäder eller dagligvaruhandel ska vara körbara vid högsta beräknade vattennivå, vilket innebär lägst 20 cm under den nivån.

Tillfartsvägar ska i regel vara körbara vid samma nivå som en viss typ av bebyggelse ska klara, vilket innebär lägst 20 cm under den nivån. Undantag kan finnas där funktionen inte behöver upprätthållas under en översvämning, till exempel komplementbyggnader. För att vara körbar med upp till 20 cm vatten behöver vägbanan vara tydligt markerad.

Samhällsviktig verksamhet

Samhällsviktig verksamhet ska anläggas så att funktion och byggnader klarar högsta beräknade nivå.

Miljöfarlig verksamhet

Verksamheter där översvämning kan skapa betydande miljöpåverkan ska klara högsta beräknade nivå utan att föroreningar från verksamheten sprids. Inga övriga krav på att klara funktion eller tillfartsväg vid översvämning från sjöar och vattendrag.

Enklare byggnader

För enklare byggnader, som till exempel garage, uthus och sjöbodar, där inte människor vistas mer än tillfälligt, ställs inga krav på att funktioner eller tillfartsvägar ska klara översvämning från sjöar eller vattendrag. Däremot ska byggnader klara 100-årsnivå.

Enklare funktioner i byggnader

Parkering, enklare förråd eller liknande funktioner i en byggnad kan förläggas till våningsplan under den dimensionerande nivån under förutsättning att våningsplanets konstruktion klarar det. En sådan lösning ska kombineras med en beredskapsplan för att kunna tömma lokalerna i god tid. Denna typ av våningsplan kan vara en lösning för att högre våningsplan med känsligare funktioner ska kunna uppnå den dimensionerande nivån.

Övrig bebyggelse

Ny sammanhållen bebyggelse på tidigare oexploaterad mark ska anläggas så att funktion och byggnader klarar högsta beräknade nivå.

Ny typ av bebyggelse eller anläggning på tidigare bebyggd mark ska anläggas så att funktion och byggnader klarar högsta beräknade nivå när den nya bebyggelsen utgörs av permanentbostäder eller dagligvaruhandel. Annars ska den klara 200-årsnivå.

Utveckling av befintlig bebyggelse eller anläggning ska anläggas så att funktion och byggnader klarar 200-årsnivå.

Enstaka byggnad eller anläggning ska anläggas så att funktion och byggnader klarar 200-årsnivå.

Tillfartsväg skall i samtliga fall finnas som ligger lägst 20 cm under motsvarande nivåer.

Undantagsfall: Om- och tillbyggnad

Vid om- och tillbyggnad gäller riktlinjen i tillämpliga delar. Bedömning måste göras i varje enskilt fall utifrån reglerna i plan- och bygglagen[1]. Det är viktigt att väga åtgärdens syfte, investeringens storlek, funktionella fördelar samt konsekvenserna vid en översvämning mot de konsekvenser som det skulle medföra att inte genomföra åtgärden.

Undantagsfall: Tillfälliga åtgärder för kortvarig högnivå

Vissa funktioner kan stängas tillfälligt (upp till ett dygn) utan risk för individer eller samhälle. I dessa fall kan tillfartsväg och funktion dimensioneras utifrån ihållande nivå, så länge byggnader klarar den kortvariga nivån, se illustration på sidan 10. Tillfälliga skyddsåtgärder kan accepteras.

Detta gäller exempelvis: fritidsbostad, sällanköpshandel, ej samhällsviktig service, förskolor, skolor, tågtrafik.

Detta gäller *inte* exempelvis: permanentbostad, dricksvatten, avloppsrening, energiproduktion/-distribution, datakommunikation, sjukvård, måltidsverksamhet, utryckning, krisledning.

Definitioner

Att klara nivån

En byggnad klarar nivån om dess konstruktion inte skadas av att vattnet når den. Detta kan lösas genom att byggnaden i helhet placeras ovanför nivån, eller att de delar av byggnaden som ligger under nivån är utformade för att inte vatten ska tränga in och ge upphov till skador i konstruktionen.

En funktion klarar nivån om den kan upprätthållas när vattnet når den. Det innebär bland annat att nödvändiga tekniska system, till exempel el, vatten, avlopp och kommunikation ska fungera.

Ny sammanhållen bebyggelse på tidigare oexploaterad mark

Bebyggelsen omfattar tre byggnader eller fler, placerade på minst två tomter som gränsar till varandra eller åtskiljs endast av väg, gata eller parkmark. Marken ligger utanför tätort, är inte tidigare bebyggd och utgörs huvudsakligen av natur- eller jordbruksmark.

[1] Se 8 kap 1-4 §§ i plan- och bygglag (2010:900)

Ny typ av bebyggelse eller anläggning på tidigare bebyggd mark

Marken är sedan tidigare bebyggd eller anlagd på ett sätt att den inte kan ses som natur- eller jordbruksmark (till exempel parkering, terminalområde, upplag, täkt eller idrottsplan). Den nya användningen skiljer sig från tidigare användning på så vis att en detaljplan behöver tas fram där markanvändningen ompreciseras (till exempel bostäder på tidigare industrimark). Den nya användningen ska för platsen inte vara mindre lämplig än den tidigare.

Utveckling av befintlig bebyggelse eller anläggning

Befintlig bebyggelse eller anläggning byggs om men det är samma typ av markanvändning. Det kan även handla om förtätning, det vill säga att nya byggnader tillkommer inom ett område med sammanhållen bebyggelse eller att mindre byggnader ersätts av större.

Enstaka byggnad eller anläggning

Enstaka nya byggnader eller anläggningar som inte kräver detaljplan och inte utgör del av ny sammanhållen bebyggelse.

Bilaga: Matris och nivåtabeller

Samlande översikt över riktlinjer

Riktlinjen sammanfattas översiktligt i nedanstående matriser.

Matris 1: Riktlinjer för viktiga vägar, samhällsviktig verksamhet, verksamheter där översvämning kan skapa betydande miljöpåverkan och enklare byggnader.

Typ av bebyggelse/anläggning	Översvämning från sjöar & vattendrag			Skyfall
	Tillfartsväg	Funktion	Byggnad/anläggning	
Vägar av betydelse för framkomlighet till samhällsviktig verksamhet, bostäder eller dagligvaruhandel	Högsta beräknade nivå (-20 cm)			100-års
Samhällsviktig verksamhet	Högsta beräknade nivå (-20 cm)	Högsta beräknade nivå	Högsta beräknade nivå	200-års
Verksamheter där översvämning kan skapa betydande miljöpåverkan	Inga krav om det inte behövs för skydd av anläggningen	Inga krav om det inte behövs för skydd av anläggningen	Högsta beräknade nivå (gäller delar av anläggningen som behöver skyddas)	200-års
Enklare byggnader, garage, uthus, sjöbodar	Inga krav	Inga krav	Byggnad: 100-års	100-års

Matris 2: Riktlinjer för övrig typ av bebyggelse eller anläggning.

Övrig bebyggelse/anläggningar:				
Typ av bebyggelse/anläggning	Översvämning från sjöar & vattendrag			Skyfall
	Tillfartsväg	Funktion	Byggnad/anläggning	
Ny sammanhållen bebyggelse på tidigare oexploaterad mark	Högsta beräknade nivå (-20 cm)	Högsta beräknade nivå	Högsta beräknade nivå	100-års
Ny typ av bebyggelse eller anläggning på tidigare bebyggd mark: Permanentbostäder, Dagligvaruhandel	Högsta beräknade nivå (-20 cm)	Högsta beräknade nivå	Högsta beräknade nivå	100-års
Ny typ av bebyggelse eller anläggning på tidigare bebyggd mark: Övrig bebyggelse	200-årsnivå (-20 cm)	200-årsnivå	200-årsnivå	100-års
Utveckling av befintlig bebyggelse eller anläggning	200-årsnivå (-20 cm)	200-årsnivå	200-årsnivå	100-års
Enstaka byggnad eller anläggning	200-årsnivå (-20 cm)	200-årsnivå	200-årsnivå	100-års

Översikt över planeringsnivåer för Vänern

Tabellerna nedan redovisar planeringsnivåerna för stigande vatten från Vänern utifrån länsstyrelsens faktablad 2017. Siffrorna grundar sig på SMHI:s beräkningar samma år och kan komma att behöva justeras om nya beräkningar görs.

Högsta beräknade nivå

Kortvarig högnivå inom zon utan begränsad vinduppstuvning	+47,8
Körbar väg vid kortvarig högnivå inom zon utan begränsad vinduppstuvning	+47,6
Kortvarig högnivå inom zon med begränsad vinduppstuvning	+47,6
Körbar väg vid kortvarig högnivå inom zon med begränsad vinduppstuvning	+47,4
Ihållande högnivå	+47,2
Körbar väg vid ihållande högnivå	+47,0

200-årsnivå

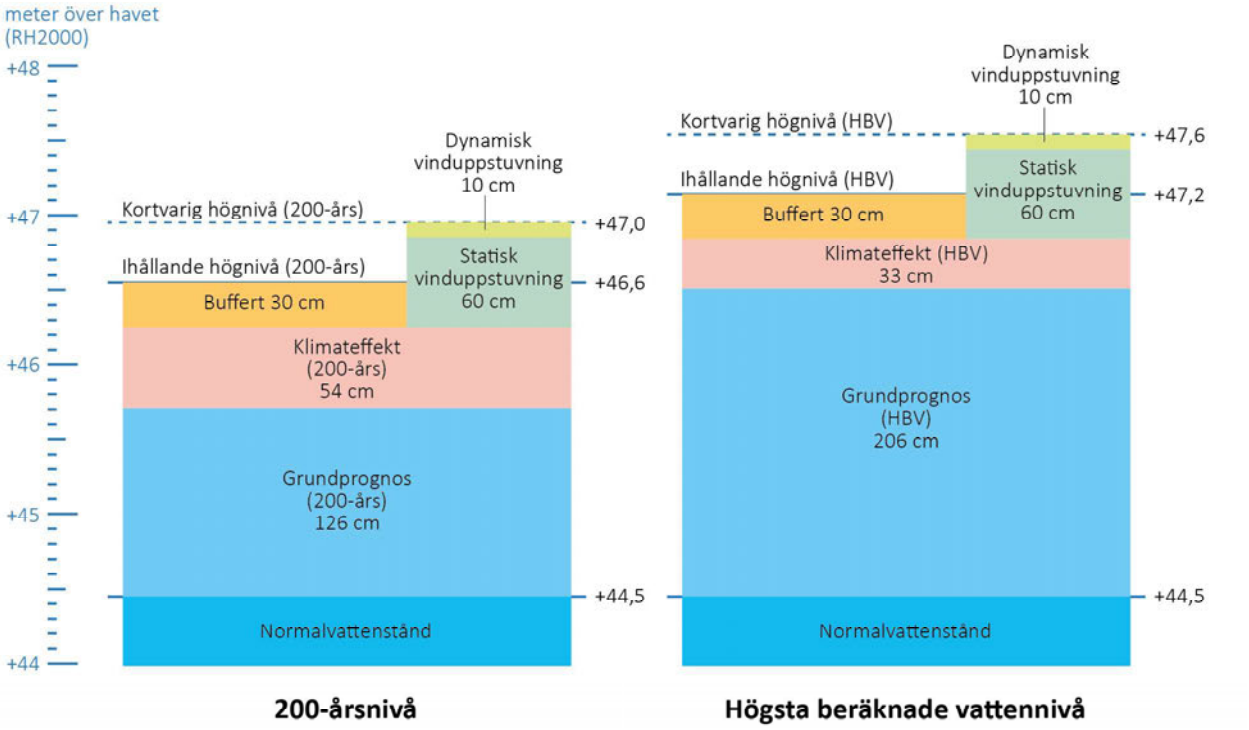
Kortvarig högnivå inom zon utan begränsad vinduppstuvning	+47,2
Körbar väg vid kortvarig högnivå inom zon utan begränsad vinduppstuvning	+47,0
Kortvarig högnivå inom zon med begränsad vinduppstuvning	+47,0
Körbar väg vid kortvarig högnivå inom zon med begränsad vinduppstuvning	+46,8
Ihållande högnivå	+46,6
Körbar väg vid ihållande högnivå	+46,4

100-årsnivå

Kortvarig högnivå inom zon utan begränsad vinduppstuvning	+47,0
Körbar väg vid kortvarig högnivå inom zon utan begränsad vinduppstuvning	+46,8
Kortvarig högnivå inom zon med begränsad vinduppstuvning	+46,8
Körbar väg vid kortvarig högnivå inom zon med begränsad vinduppstuvning	+46,6
Ihållande högnivå	+46,4
Körbar väg vid ihållande högnivå	+46,2

Illustration

Nedanstående illustration visar planeringsnivåerna för stigande vatten från Vänern utifrån länsstyrelsens faktablad 2017.

B N § 39 BN.2024.15

Svar på remiss om riktlinje för översvämning

Beslut

Byggnadsnämnden anser att riktlinjen bör komplementeras med ett förtydligande kring om- och tillbyggnader. Utöver det har nämnden inget att erinra rörande riktlinje för hantering av översvämningsrisker i planering och bygglov.

Reservationer, protokollsanteckningar, jäv

Reservation ärende Riktlinje för översvämning 2024-04-08
Diarienummer: BN.2024.15

Jag reserverar mig mot riktlinjen då den saknar verklighetsförankring vad gäller Vänerns nivåer. Redan vid +47,3m kommer vattnet rinna bakom Hunneberg samt över Vattenfalls dammar och slussportar innan nivån kan komma till +47,8m som anges som max i enligt Länsstyrelsen. Kommunens avloppsverk är t.ex. helt utslaget vid angiven nivå. Det är bra att man börjat värdera i ”samhällsviktig byggnation” i riktlinjen, det borde finnas mer av en byggnadstekniskt värdering, vad man ska skydda primärt, även på en byggnad, exempelvis tekniska installationer som värmesystem, hiss, o.s.v. Men även vad byggnaden är konstruerad av och hur. Man får nog räkna med en riskkostnad i det enskilda fallet för att den totala samhällsekonomiska kostnaden inte ska bli för hög. Att även väga in vad den beräknade livslängden är för byggnaden som berörs, speciellt för tillbyggnader och komplement.

Det är risk för att riktlinjen missar målet, att skydda en sommarstuga från översvämning vart 200:e år, när flerbostadshus, avloppsnät, elnät blir utslaget tidigare.

Länsstyrelsen har angivit vad kommunen har att förhålla sig till, så därav har jag inget yrkande på annat förslag än liggande.

Pontus Gläntegård (V)
Ordinarie ledamot, Byggnadsnämnden Vänersborg

Sammanfattning av ärendet

Kommunfullmäktige antog 2014-04-23 § 42 Översvämningsprogram – Kartläggning av Vänersborgs kust mot Vänern. Programmet innehåller konsekvensanalyser, riskbedömning och åtgärdsförslag för skydd mot översvämningar samt riktlinjer för att vägleda planläggning och bygglov. Nivåerna i programmet utgick från Länsstyrelsens Faktablad Vänern från 2010. När faktabladet uppdaterades med nya nivåer 2017 blev kommunens översvämningsprogram inaktuellt.

Byggnadsnämnden anser att riktlinjen för hantering av översvämningsrisker i planering och bygglov är behövlig och väl genomarbetad men vill se ett förtydligande kring om- och tillbyggnader där avvägningar behöver göras i det enskilda fallet utifrån gällande lagstiftning. Utöver det har byggnadsnämnden inget att erinra mot förslaget utan ser att

riktlinjerna kommer vara ett värdefullt underlag i kommande hantering av bygglov och planer där översvämningsrisk råder.

Beslutsunderlag

Riktlinje för hantering av översvämningsrisker i planering och bygglov
Internremiss - Riktlinje för översvämning
Tjänsteskrivelse, miljö- och byggnadsförvaltningen, 2024-04-02

Bilagor

Riktlinje för hantering av översvämningsrisker i planering och bygglov
Internremiss - Riktlinje för översvämning

Sändlista

Kommunstyrelsen

Vänersborgs kommun

Riktlinje för hantering av översvämningsrisker i planering och bygglov

Tillhör nämndsbeslut 2024-04-08 B N § 38 BN.2024.15

Ankom: 2024-03-04 Ärende: BN.2024.15 Handling: 1907583

REMISSHANDLING

Antagen av Kommunfullmäktige åååå-mm-dd § xx

Innehållsförteckning

Inledning 2

Bakgrund 3
Syfte och avgränsning 3
Tidigare ställningstaganden 3
Hur riktlinjerna ska användas 4
Länsstyrelsens och SMHI:s underlag för Vänern 4
Referenssystem 4
Publicering 4
Uppföljning 4

Riktlinje 4

Grundläggande riktlinjer för översvämning från skyfall 4
Grundläggande riktlinjer för översvämning från sjöar och vattendrag 4
Vägnät 4
Samhällsviktig verksamhet 5
Miljöfarlig verksamhet 5
Enklare byggnader 5
Övrig bebyggelse 5
Undantagsfall: Tillfälliga åtgärder för kortvarig högnivå 5
Definitioner 6
Ny sammanhållen bebyggelse på tidigare oexploaterad mark 6
Ny typ av bebyggelse eller anläggning på tidigare bebyggd mark 6
Utveckling av befintlig bebyggelse eller anläggning 6
Enstaka byggnad eller anläggning 6

Bilaga: Matris och nivåtabeller 7

Samlande översikt över riktlinjer 7
Översikt över planeringsnivåer för Vänern 8
Högsta beräknade nivå 8
200-årsnivå 8
100-årsnivå 8
Illustration 9

Dokumenttyp Riktlinje	**Dokumentnamn** Riktlinje för hantering av översvämningsrisker i planering och bygglov	**Antagen** Skriv ÅÅÅÅ-MM-DD och ev. §	**Antagen av** Kommunfullmäktige
Dokumentägare Miljö- och byggnadsförvaltningen	**Dokumentansvarig** Plan- och bygglovschef	**Reviderad** -	**Giltighet** Tillsvidare
Dokumentinformation Vägledning i hur ska hantera översvämningsrisker i planläggning, bygglov med mera.		**Diarienummer** KS 2020/135	**Uppföljning** Vid behov
Ämnesområde Planering, bygglov, mark- och vattenanvändning		**Intranät** ☒	**Hemsida** ☒
Andra regelverk som omnämns Plan- och bygglag (PBL, 2010:900), Översiktsplan 2017 (KF, 2017-12-13, §197)			

Tillhör nämndsbeslut 2024-04-08 B N § 39 BN.2024.15

Ankom: 2024-03-04 Ärende: BN.2024.15 Handling: 1907583

Inledning

Bakgrund

Kommunen ska enligt Plan- och bygglag (PBL, 2010:9002, se bland annat 2 kap. 4-5 §) ansvara för att mark- och vattenanvändningen är lämplig och att det inte skapas risker för människors hälsa och säkerhet, olyckor, översvämning eller erosion. Detta ansvar är viktigt bland annat vid planläggning och bygglovsprövning.

Kommunfullmäktige antog 2014-04-23 § 42 *Översvämningsprogram – Kartläggning av Vänersborgs kust mot Vänern*. Programmet innehåller dels konsekvensanalyser, riskbedömning och åtgärdsförslag för skydd mot översvämningar och dels riktlinjer och kartmaterial för att vägleda planläggning och bygglov. Nivåerna i programmet utgick från Länsstyrelsens Faktablad Vänern från 2010.

2017 publicerade SMHI nya scenarier för höga vattennivåer i Vänern och Länsstyrelsen uppdaterade samma år Faktablad Vänern. Därigenom blev kommunens översvämningsprogram inaktuellt när det gäller kartor och angivna nivåer. Den nivå som länsstyrelsen använder som dimensionerande vid planläggning ligger 64-85 cm högre än de nivåer som anges i kommunens översvämningsprogram.

Kommunen har fört en kontinuerlig dialog med olika aktörer (bland annat länsstyrelsen, SMHI, Vattenfall och andra vänerkommuner) kring hur översvämningsfrågorna ska hanteras. Denna riktlinje utgår från Boverkets tillsynsvägledning och de kunskapsunderlag kring Vänern som bland annat SMHI tagit fram.

Syfte och avgränsning

Syftet med riktlinjerna är att ge en tydlighet i hur vi hanterar översvämningsfrågor. Riktlinjerna fungerar generellt, men för att kunna användas fullt ut på alla platser i kommunen behövs ytterligare kunskapsunderlag kring nivåer. Inför antagandet av riktlinjerna finns underlag när det gäller vattennivåer i Vänern och det finns en översiktlig skyfallskartering för områden kring kommunens tätorter. Men det saknas till exempel beräkningar av höga vattennivåer vid olika återkomsttid för Frändeforsån och Hästefjordarna.

Tidigare ställningstaganden

Tidigare ställningstaganden kring översvämningsrisker finns i följande styrdokument:

Översvämningsprogram – Kartläggning av Vänersborgs kust mot Vänern (KF 2014-04-23 § 42). Delvis inaktuellt när det gäller nivåer, till stora delar genomfört när det gäller åtgärder.

Översiktsplan 2017 (KF 2017-12-13 § 197) och *Fördjupad översiktsplan för Vänersborg och Vargön* (KF 2023-02-15 § 4). Här markeras områden som är olämpliga för ny bebyggelse på grund av översvämningsrisker eller som kan behöva bevaras som lågpunkter för att ta hand om skyfallsvatten.

Dagvattenplan (KF 2022-03-16 § 31). Här ges riktlinjer för dagvattenhantering och förslag på åtgärder för att minska skyfallsrelaterade översvämningsrisker. Dagvattenplanen ska integreras i kommunens Blåplan.

Tillhör nämndsbeslut 2024-04-08 B N § 39 BN.2024.15

Ankom: 2024-03-04 Ärende: BN.2024.15 Handling: 1907583

Hur riktlinjerna ska användas

Riktlinjerna används vid planläggning, bygglovsprövning, projektering med flera processer när det kan finnas risker för översvämning. De är utformade för att möjliggöra olika typer av lösningar i komplexa situationer, till exempel där det finns befintlig bebyggelse i utsatta lägen.

Matriser och nivåtabeller i bilagan ger en användbar överblick över riktlinjernas innehåll. Som stöd finns även anpassade kartlager i kommunens kartdatabas.

Länsstyrelsens och SMHI:s underlag för Vänern

Länsstyrelsen har publicerat Faktablad Vänern, med utgångspunkt i beräkningar som SMHI gjort. I dessa underlag fastställs högsta beräknade nivå, 200-årsnivå och 100-årsnivå för olika kommuner runt Vänern. Senaste faktabladet publicerades 2017.

Referenssystem

I detta dokument anges vattennivåer enligt referenssystemet RH 2000. SMHI använder i många rapporter referenssystemet RH 00. Vänerns referensyta på sjökortet är +44,10 m i RH 2000, vilket motsvarar +43,80 m.ö.h i RH 00. Medelvattenståndet ligger en halvmeter över referensytan, det vill säga ungefär +44,6 (RH 2000).

Publicering

Samtliga politiskt antagna styrdokument tillhör kommunens författningssamling och publiceras på hemsidan.

Uppföljning

Riktlinjerna gäller tillsvidare. Dokumentet följs upp och revideras vid behov. När nya kunskapsunderlag tas fram rörande nivåer kommer de att kunna användas även innan riktlinjerna hunnit revideras.

Tillhör nämndsbeslut 2024-04-08 B N § 39 BN.2024.15

Ankom: 2024-03-04 Ärende: BN.2024.15 Handling: 1907583

Riktlinjer

Grundläggande riktlinjer för översvämning från skyfall

Samhällsviktig verksamhet och verksamheter där översvämning kan skapa betydande miljöpåverkan ska klara nivån för 200-årsregn.

Övrig bebyggelse ska klara nivån för 100-årsregn.

Grundläggande riktlinjer för översvämning från sjöar och vattendrag

Vägnät

Vägar av betydelse för framkomlighet till samhällsviktig verksamhet, bostäder eller dagligvaruhandel ska vara körbara vid högsta beräknade vattennivå, vilket innebär lägst 20 cm under den nivån.

Tillfartsvägar ska i regel vara körbara vid samma nivå som en viss typ av bebyggelse ska klara, vilket innebär lägst 20 cm under den nivån. Undantag kan finnas där funktionen inte behöver upprätthållas under en översvämning. För att vara körbar med upp till 20 cm vatten behöver vägbanan vara tydligt markerad.

Samhällsviktig verksamhet

Samhällsviktig verksamhet ska anläggas så att funktion och byggnader klarar högsta beräknade nivå.

Miljöfarlig verksamhet

Verksamheter där översvämning kan skapa betydande miljöpåverkan ska klara högsta beräknade nivå utan att föroreningar från verksamheten sprids. Inga övriga krav på att klara funktion eller tillfartsväg vid översvämning från sjöar och vattendrag.

Enklare byggnader

För enklare byggnader, som till exempel garage, uthus och sjöbodar ställs inga krav på att funktioner eller tillfartsvägar ska klara översvämning från sjöar eller vattendrag. Däremot ska byggnader klara 100-årsnivå utan att allvarligt skadas.

Övrig bebyggelse

Ny sammanhållen bebyggelse på tidigare oexploaterad mark ska anläggas så att funktion och byggnader klarar högsta beräknade nivå.

Ny typ av bebyggelse eller anläggning på tidigare bebyggd mark ska anläggas så att funktion och byggnader klarar högsta beräknade nivå när den nya bebyggelsen utgörs av permanentbostäder eller dagligvaruhandel. Annars ska den klara 200-årsnivå.

Utveckling av befintlig bebyggelse eller anläggning ska anläggas så att funktion och byggnader klarar 200-årsnivå.

Enstaka byggnad eller anläggning ska anläggas så att funktion och byggnader klarar 200-årsnivå.

Tillfartsväg skall i samtliga fall finnas som ligger lägst 20 cm under motsvarande nivåer.

Undantagsfall: Tillfälliga åtgärder för kortvarig högnivå

Vissa funktioner kan stängas tillfälligt (upp till ett dygn) utan risk för individer eller samhälle. I dessa fall kan tillfartsväg och funktion dimensioneras utifrån ihållande nivå, så länge byggnader klarar den kortvariga nivån. Tillfälliga skyddsåtgärder kan accepteras.

Detta gäller exempelvis: Fritidsbostad, Sällanköpshandel, Ej samhällsviktig service, Förskolor, Skolor, Tågtrafik.

Detta gäller *inte* exempelvis: Permanentbostad, Dricksvatten, Avloppsrening, Energiproduktion/-distribution, Datakommunikation, Sjukvård, Måltidsverksamhet, Utryckning, Krisledning.

Tillhör nämndsbeslut 2024-04-08 B N § 39 BN.2024.15

Ankom: 2024-03-04 Ärende: BN.2024.15 Handling: 1907583

Definitioner

Ny sammanhållen bebyggelse på tidigare oexploaterad mark

Bebyggelsen omfattar tre byggnader eller fler, placerade på minst två tomter som gränsar till varandra eller åtskiljs endast av väg, gata eller parkmark. Marken ligger utanför tätort, är inte tidigare bebyggd och utgörs huvudsakligen av natur- eller jordbruksmark.

Ny typ av bebyggelse eller anläggning på tidigare bebyggd mark

Marken är sedan tidigare bebyggd eller anlagd på ett sätt att den inte kan ses som natur- eller jordbruksmark (till exempel parkering, terminalområde, upplag, täkt eller idrottsplan). Den nya användningen skiljer sig från tidigare användning på så vis att en detaljplan behöver tas fram där markanvändningen ompreciseras (till exempel bostäder på tidigare industrimark). Den nya användningen ska för platsen inte vara mindre lämplig än den tidigare.

Utveckling av befintlig bebyggelse eller anläggning

Befintlig bebyggelse eller anläggning byggs om men det är samma typ av markanvändning. Det kan även handla om förtätning, det vill säga att nya byggnader tillkommer inom ett område med sammanhållen bebyggelse eller att mindre byggnader ersätts av större.

Enstaka byggnad eller anläggning

Enstaka nya byggnader eller anläggningar som inte kräver detaljplan och inte utgör del av ny sammanhållen bebyggelse.

Tillhör nämndsbeslut 2024-04-08 B N § 39 BN.2024.15

Ankom: 2024-03-04 Ärende: BN.2024.15 Handling: 1907583

Bilaga: Matris och nivåtabeller

Samlande översikt över riktlinjer

Riktlinjerna sammanfattas översiktligt i nedanstående matriser.

Matris 1: Riktlinjer för viktiga vägar, samhällsviktig verksamhet, verksamheter där översvämning kan skapa betydande miljöpåverkan och enklare byggnader.

Typ av bebyggelse/anläggning	Översvämning från sjöar & vattendrag			Skyfall
	Tillfartsväg	Funktion	Byggnad/anläggning	
Vägar av betydelse för framkomlighet till samhällsviktig verksamhet, bostäder eller dagligvaruhandel	Högsta beräknade nivå (-20 cm)			100-års
Samhällsviktig verksamhet	Högsta beräknade nivå (-20 cm)	Högsta beräknade nivå	Högsta beräknade nivå	200-års
Verksamheter där översvämning kan skapa betydande miljöpåverkan	Inga krav om det inte behövs för skydd av anläggningen	Inga krav om det inte behövs för skydd av anläggningen	Högsta beräknade nivå (gäller delar av anläggningen som behöver skyddas)	200-års
Enklare byggnader, garage, uthus, sjöbodar	Inga krav	Inga krav	Byggnad: 100-års	100-års

Matris 2: Riktlinjer för övrig typ av bebyggelse eller anläggning.

Övrig bebyggelse/anläggningar:				
Typ av bebyggelse/anläggning	Översvämning från sjöar & vattendrag			Skyfall
	Tillfartsväg	Funktion	Byggnad/anläggning	
Ny sammanhållen bebyggelse på tidigare oexploaterad mark	Högsta beräknade nivå (-20 cm)	Högsta beräknade nivå	Högsta beräknade nivå	100-års
Ny typ av bebyggelse eller anläggning på tidigare bebyggd mark: Permanentbostäder, Dagligvaruhandel	Högsta beräknade nivå (-20 cm)	Högsta beräknade nivå	Högsta beräknade nivå	100-års
Ny typ av bebyggelse eller anläggning på tidigare bebyggd mark: Övrig bebyggelse	200-årsnivå (-20 cm)	200-årsnivå	200-årsnivå	100-års
Utveckling av befintlig bebyggelse eller anläggning	200-årsnivå (-20 cm)	200-årsnivå	200-årsnivå	100-års
Enstaka byggnad eller anläggning	200-årsnivå (-20 cm)	200-årsnivå	200-årsnivå	100-års

Tillhör nämndsbeslut 2024-04-08 B N § 39 BN.2024.15

Ankom: 2024-03-04 Ärende: BN.2024.15 Handling: 1907583

Översikt över planeringsnivåer för Vänern

Tabellerna nedan redovisar planeringsnivåerna för stigande vatten från Vänern utifrån länsstyrelsens faktablad 2017. Siffrorna grundar sig på SMHI:s beräkningar samma år och kan komma att behöva justeras om nya beräkningar görs.

Högsta beräknade nivå

Kortvarig högnivå inom zon utan begränsad vinduppstuvning	+47,8
Körbar väg vid kortvarig högnivå inom zon utan begränsad vinduppstuvning	+47,6
Kortvarig högnivå inom zon med begränsad vinduppstuvning	+47,6
Körbar väg vid kortvarig högnivå inom zon med begränsad vinduppstuvning	+47,4
Ihållande högnivå	+47,2
Körbar väg vid ihållande högnivå	+47,0

200-årsnivå

Kortvarig högnivå inom zon utan begränsad vinduppstuvning	+47,2
Körbar väg vid kortvarig högnivå inom zon utan begränsad vinduppstuvning	+47,0
Kortvarig högnivå inom zon med begränsad vinduppstuvning	+47,0
Körbar väg vid kortvarig högnivå inom zon med begränsad vinduppstuvning	+46,8
Ihållande högnivå	+46,6
Körbar väg vid ihållande högnivå	+46,4

100-årsnivå

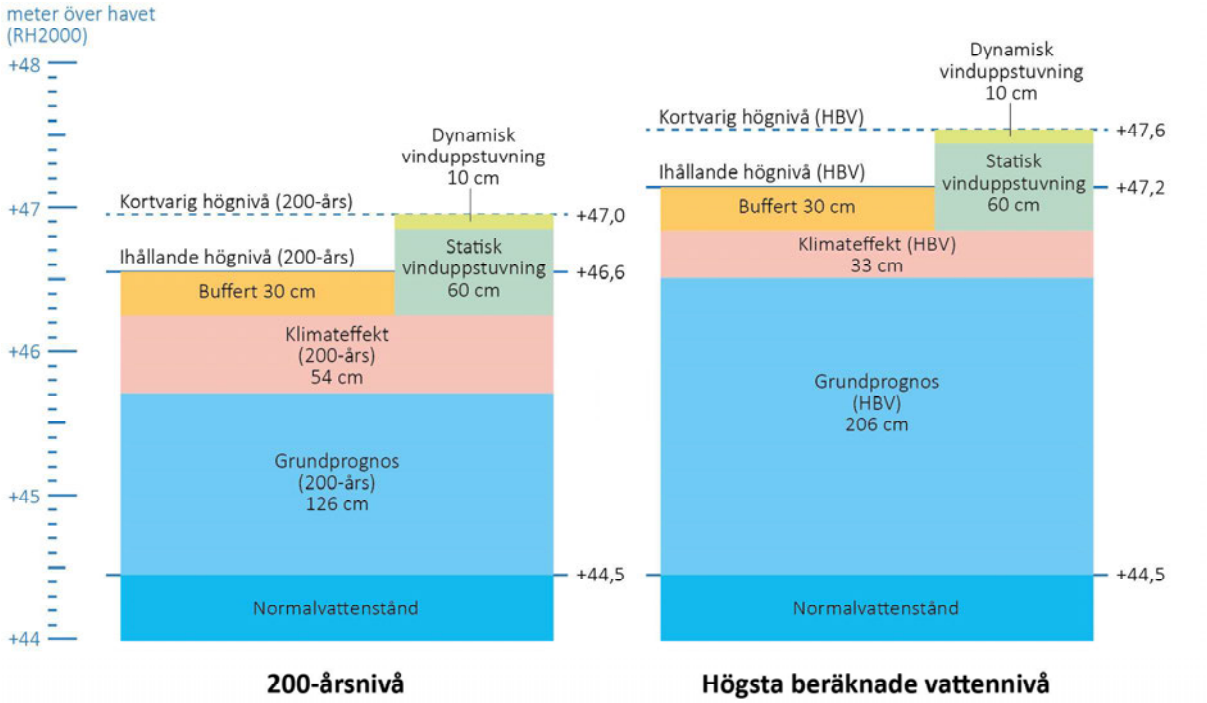
Kortvarig högnivå inom zon utan begränsad vinduppstuvning	+47,0
Körbar väg vid kortvarig högnivå inom zon utan begränsad vinduppstuvning	+46,8
Kortvarig högnivå inom zon med begränsad vinduppstuvning	+46,8
Körbar väg vid kortvarig högnivå inom zon med begränsad vinduppstuvning	+46,6
Ihållande högnivå	+46,4
Körbar väg vid ihållande högnivå	+46,2

Tillhör nämndsbeslut 2024-04-08 B N § 39 BN.2024.15

Ankom: 2024-03-04 Ärende: BN.2024.15 Handling: 1907583

Illustration

Nedanstående illustration visar planeringsnivåerna för stigande vatten från Vänern utifrån länsstyrelsens faktablad 2017.

Tillhör nämndsbeslut 2024-04-08 B N § 39 BN.2024.15

Ankom: 2024-03-04 Ärende: BN.2024.15 Handling: 1907583

§ 88

Svar på internremiss om riktlinjer för översvämning

SBN 2024/100

Beslut

Samhällsbyggnadsnämnden överlämnar bilagt yttrande som svar på internremiss om riktlinjer för översvämning.

Bilaga

Bilaga 12: Yttrande – svar på internremiss om riktlinjer för hantering av översvämningsrisker i planering och bygglov

Sammanfattning av ärendet

4 mars inkom Kommunstyrelsen med en internremiss med förslag på riktlinjer för hantering av översvämningsrisker i planer och bygglov till Samhällsbyggnadsnämnden.

Samhällsbyggnadsförvaltningen har begärt förlängd svarstid och synpunkter ska vara inlämnade senast 16 maj. Samhällsbyggnadsnämnden har möjlighet att yttra sig under sammanträdet den 16 maj.

Samhällsbyggnadsförvaltningen ser att det finns en viss svårighet att praktiskt använda framtagna riktlinjer och skulle önska att riktlinjerna konkretiserades för att vara ett tydligare stöd vid handläggning av frågor som berör översvämningsrisker. Förvaltningen vill genom detta yttrande lämna över några tankar och synpunkter på förslaget.

Beslutsunderlag

- Samhällsbyggnadsförvaltningens tjänsteskrivelse, daterad 2024-04-24
- Riktlinjer för hantering av översvämningsrisker i planering och bygglov

Sändlista

Samhällsbyggnadsförvaltningen
Kommunstyrelseförvaltningen
Pål Castell, Kommunstyrelseförvaltningen

2024-04-24 Dnr: SBN 2024/100

Handläggare
Sanna Fransson
sanna.fransson@vanersborg.se
0521-72 24 04

Mottagare
Samhällsbyggnadsnämnden

Svar på internremiss om riktlinjer för översvämning

Förslag till beslut

Samhällsbyggnadsnämnden överlämnar bilagt yttrande som svar på internremiss om riktlinjer för översvämning.

Sammanfattning av ärendet

4 mars inkom Kommunstyrelsen med en internremiss med förslag på riktlinjer för hantering av översvämningsrisker i planer och bygglov till Samhällsbyggnadsnämnden.

Samhällsbyggnadsförvaltningen har begärt förlängd svarstid och synpunkter ska vara inlämnade senast 16 maj. Samhällsbyggnadsnämnden har möjlighet att yttra sig under sammanträdet den 16 maj.

Samhällsbyggnadsförvaltningen ser att det finns en viss svårighet att praktiskt använda framtagna riktlinjer och skulle önska att riktlinjerna konkretiserades för att vara ett tydligare stöd vid handläggning av frågor som berör översvämningsrisker. Förvaltningen vill genom detta yttrande lämna över några tankar och synpunkter på förslaget.

Beredning

Remissvaret har beretts med de olika berörda verksamheterna och sammanställts av mark- och exploateringsingenjör.

Underlag

Riktlinjer för hantering av översvämningsrisker i planering och bygglov

Hans Larsson

Verksamhetschef, fastighet och service

Bilagor

Yttrande – svar på internremiss om riktlinjer för hantering av översvämningsrisker i planering och bygglov

Sändlista

Samhällsbyggnadsförvaltningen
Kommunstyrelseförvaltningen
Pål Castell, Kommunstyrelseförvaltningen

Handläggare
Sanna Fransson
sanna.fransson@vanersborg.se
0521-72 24 04

Mottagare
Kommunstyrelsen

Svar på internremiss för riktlinjer om översvämning

Bakgrund

4 mars inkom Kommunstyrelsen med en internremiss med förslag på riktlinjer för hantering av översvämningsrisker i planer och bygglov till Samhällsbyggnadsnämnden.

Samhällsbyggnadsförvaltningen har begärt förlängd svarstid och synpunkter ska vara inlämnade senast 16 maj. Samhällsbyggnadsnämnden har möjlighet att yttra sig under sammanträdet den 16 maj.

Sammanfattning av yttrande

Samhällsbyggnadsförvaltningen ser att det finns en viss svårighet att praktiskt använda framtagna riktlinjer och skulle önska att riktlinjerna konkretiserades för att vara ett tydligare stöd vid handläggning av frågor som berör översvämningsrisker. Förvaltningen vill genom detta yttrande lämna över några tankar och synpunkter på förslaget.

Samhällsbyggnadsnämndens presidium ställer sig också frågande om inte riktlinjerna för översvämning bör ingå som en del i Blåplan.

Yttrande

Sidan 3
Syfte och avgränsning
Förvaltningen önskar tydligare förklaring till syftet med riktlinjerna och en koppling till någon form av åtgärdsplan som tydligare visar hur vi ska hantera översvämningsfrågorna. Här skriver man också att ytterligare kunskapsunderlag krävs kring nivåer för att riktlinjerna ska kunna användas fullt ut. Vad hänvisar man till för kunskapsunderlag?

Sidan 4
Hur riktlinjerna ska användas
Även om det inte är krav på att tillämpa de lagkrav som finns gällande risker för översvämning, på befintlig bebyggelse, saknar vi resonemang kring befintlig bebyggelse och framför allt kring befintlig samhällsviktig verksamhet. Hur ska kommunen hantera befintliga samhällsviktiga verksamheter och tillgängligheten till dessa, för att undvika översvämning och för att den befintliga verksamheten ska fungera enligt ordinarie drift.

Behöver befintliga anläggningar uppdateras utifrån nya nivåer eller gäller det enbart nyanläggningar? De åtgärder som gjorts i översvämningsprogram antaget 2014 – behöver de kompletteras?

Det finns målpunkter och vägar idag som utifrån kommunens kartlager riskerar att hindra framfart för till exempel räddningstjänst eller till samhällsviktiga verksamheter. Förvaltningen ser därför behov av en åtgärdsplan med prioriteringar och där kommunen pekar ut viktiga stråk och verksamheter samt vilka åtgärder som krävs för att hindra översvämning. Till exempel blåljusstråk. Genom en sådan kartering får man enklare förutsättningar och terminologi för samhälls- och beredskapsplanering.

I åtgärdsplanen kan också ytor som får översvämmas redovisas samt identifiera problemområden och åtgärdsförslag. Viktigt också att det anges en tidsplan för åtgärderna och att det beslutas om medel för genomförande.

Vägnät
Borde eventuellt kompletteras med klassningsdefinition för olika förutsättningar, typ:

Prio 1 - vägar maximalt 20 cm vatten vid högsta beräknade översvämningsnivå

Prio 2 - vägar som klarar 200-års regn

Prio 3 vägar som klarar 100-årsregn.

Sidan 4–5
Miljöfarlig verksamhet
På sidan 4 står det att verksamheter där översvämning kan skapa betydande miljöpåverkan ska klara nivån för 200-års regn. På sidan 5 har man under miljöfarlig verksamhet redogjort för att dessa verksamheter ska klara högsta beräknade nivå. Är inte detta samma typ av verksamheter?

Sidan 8
Översikt över planeringsnivåer för Vänern
Saknar förklaringar till de olika nivåerna och förtydliga när vilka värden ska appliceras för olika verksamheter.

Övrigt

Riktlinjerna bör också remitteras till NÄRF.

Saknar resonemang till översvämningsbreddningar både genom Götaälv och på lågbelägna områden längs Vänern, exempelvis Grästorp och Skara slätten. Stiger det till +47,6 i Vänersborg breddas det troligen också över på stora landarealer längs Vänerkusten.

Postadress:	Besöksadress:	Telefon:	Webbplats:	E-post:
Vänersborgs kommun 462 85 Vänersborg	Sundsgatan 29 Vänersborg	0521-72 10 00	www.vanersborg.se	samhallsbyggnad@vanersborg.se

Vi undrar även över dokumentets plats/rangordning i relation till översvämningsplaner och liknande dokument som redan finns.

Ann-Mari Jonasson
Ordförande

Underlag

Riktlinjer översvämning - remisshandling

Postadress: Vänersborgs kommun 462 85 Vänersborg
Besöksadress: Sundsgatan 29 Vänersborg
Telefon: 0521-72 10 00
Webbplats: www.vanersborg.se
E-post: samhallsbyggnad@vanersborg.se

§ 111

Information om kompletterande lokaliseringsutredning

KS 2022/162

Beslut

Kommunstyrelsen noterar informationen.

Sammanfattning av ärendet

Trafikverket har färdigställt en kompletterande lokaliseringsutredning för ny sluss vid Brinkebergskulle. Utredningen genomfördes för att jämföra tidigare förordat läge öster om nuvarande sluss med ett nytt alternativ – en triangelformad sluss i väster. Trafikverket bedömer de två alternativen som tämligen jämbördiga, men förespråkar det västra. Representanter från berörda kommunala förvaltningar och nämnder har varit delaktiga i processen.

Beslutsunderlag

- Kommunstyrelseförvaltningens tjänsteskrivelse 2024-08-05
- Kompletterande lokaliseringsutredning

2024-08-05 Dnr: KS 2022/162

Handläggare
Pål Castell
pal.castell@vanersborg.se
0521-72 10 91

Mottagare
Ärendets kontakt

Information om kompletterande lokaliseringsutredning

Förslag till beslut

Kommunstyrelsen noterar informationen.

Sammanfattning av ärendet

Trafikverket har färdigställt en kompletterande lokaliseringsutredning för ny sluss vid Brinkebergskulle. Utredningen genomfördes för att jämföra tidigare förordat läge öster om nuvarande sluss med ett nytt alternativ – en triangelformad sluss i väster. Trafikverket bedömer de två alternativen som tämligen jämbördiga, men förespråkar det västra. Representanter från berörda kommunala förvaltningar och nämnder har varit delaktiga i processen.

Fördjupad beskrivning av ärendet

Ny slussled behöver förläggas antingen väster eller öster om befintlig sluss vid Brinkebergskulle. Enligt tidigare lokaliseringsutredning har det östra läget bedömts ge minst negativ påverkan. Men då ingick inte triangelformad sluss som alternativ. Nu har Trafikverket genomfört en kompletterande lokaliseringsutredning och gör bedömningen att det västra alternativet med tringelssluss är det bästa att gå vidare med.

Trafikverkets slutsats är att de två alternativen är tämligen jämbördiga men att det västra har vissa fördelar. Trafikverket framhåller att det östra innebär mer risker och begränsningar i byggfasen. Utrymmet är trängre och det finns osäkerheter kring hur den östra jorddammens stabilitet säkras. Det ligger också i direkt anslutning till mer befintlig bebyggelse och masstransporterna genom tätorten förväntas generera mer störningar. En annan aspekt är att det östra alternativet bedöms innebära större ingrepp när det gäller kulturhistoriska värden. Trafikverket menar att påverkan på natur-, friluft- och rekreationsvärden inte är alternativskiljande, även om det västra ger större påverkan på vattenmiljö genom att kanalrännan försvinner.

Kommunens arbetsgrupp för detaljplanearbetet har haft möjlighet att följa arbetet med den kompletterande lokaliseringsutredningen och lämna synpunkter. Trafikverket har även genomfört en workshop där tjänstepersoner och förtroendevalda från kommunen bjudits in. Arbetsgruppen har ifrågasatt Trafikverkets bedömningar när det gäller natur, friluft- och rekreationsvärden, där kommunen menat att Trafikverket tenderar att undervärdera det västra alternativets påverkan. Utöver det underskattas konsekvenserna för besöksnäringen som oavsett alternativ riskerar några utmanande år under byggarbetet.

Kommunen fortsätter arbetet med att ta fram en detaljplan för slussområdet. Inriktningen kommer nu att vara en triangelsluss i väster. Lokaliseringen kommer att prövas i samband med samråd för detaljplanen och avgränsningssamråd kopplat till Trafikverkets tillståndsansökan för vattenverksamhet. Det är viktigt att Trafikverket följer upp projektets miljöpåverkan och vinnlägger sig att minimera de negativa effekterna och kompenserar för bestående skador.

Beredning

Kommunstyrelsen yttrade sig 2021-06-02 § 108 i samråd inför tillståndsansökan för vattenverksamhet enligt miljöbalken, vilket rör samma projekt som det aktuella ärendet.

Kommunstyrelsen meddelade positivt planbesked samt gav byggnadsnämnden i uppdrag att ta fram ett förslag till detaljplan 2022-04-27 § 100.

Jenny Kudryk

Chef avdelningen för hållbar utveckling

Bilagor

Slussar i Trollhätte kanal - Kompletterande lokaliseringsutredning. Trafikverket/WSP 2024-06-26

Sändlista

Byggnadsnämnden
Samhällsbyggnadsnämnden
Miljö- och hälsoskyddsnämnden

TRAFIKVERKET

Slussar i Trollhätte kanal

Kompletterande lokaliseringsutredning

Anläggande av sluss i Vänersborg
Vänersborgs kommun, Västra Götalands län
2024-06-26

Trafikverket
Postadress: Trafikverket, 405 33 Göteborg

E-post: trafikverket@trafikverket.se
Telefon: 0771-921 921, Texttelefon: 010-123 50 00

Dokumenttitel: Slussar i Trollhätte kanal, Kompletterande lokaliseringsutredning. Anläggande av sluss i Vänersborg

Författare: WSP Sverige AB

Dokumentdatum: 2024-06-26

Ärendenummer: TRV 2021/8067

Version: 1.0

Kontaktperson: Lars Johansson, Trafikverket

TMALL 0004 Rapport generell 4.0

Innehåll

Sammanfattning 5

1 Syfte 7

2 Slussar i Trollhätte kanal 7

3 Projektets mål 8

4 Tidigare alternativutredning och ställningstagande 9

5 Översikt över slussområdet 10

6 Utformningsalternativ för ny sluss i Vänersborg 12

6.1 Alternativ Öst 14

6.2 Alternativ Väst 15

7 Avgränsningar och metoder 16

8 Beskrivning av området 17

9 Förutsättningar och effekter 19

9.1 Trafikering av slussen 19

9.2 Byggbarhet 21

9.2.1 Geotekniska förutsättningar 21

9.2.2 Masshantering 21

9.2.3 Dammsäkerhet 22

9.2.4 Transportvägar 26

9.2.5 Byggmetoder 28

9.3 Områdets värden 30

9.3.1 Landskap 30

9.3.2 Rekreation och friluftsliv 35

9.3.3 Kulturmiljö 38

9.3.4 Boendemiljö 42

9.3.5 Naturmiljö land 43

9.3.6 Ytvattenmiljö 47

9.3.7 Miljökvalitetsnormer 50

9.4 Fastighetsintrång 51
9.5 Utvecklingsmöjligheter för området 52
9.6 Klimatkalkyl 55
9.7 Kostnad 55

10 Samlad bedömning 56

11 Slutsats 57

12 Underlagsmaterial och källor 58

Sammanfattning

Trafikverket tog år 2021 fram en lokaliseringsutredning för att bestämma lokaliseringen av en ny sluss, som kan ersätta Brinkebergskulle sluss i Vänersborg. Efter utredningen beslutade Trafikverket och Sjöfartsverket att utredningskorridor Öst skulle ligga till grund för den fortsatta planeringen.

De nackdelar som tidigare identifierats för en rak sluss inom utredningskorridor Väst, såsom sämre nautisk farbarhet och större masshantering, visade sig kunna hanteras om slussen gavs en triangulär form. En triangelformad sluss väster om befintlig sluss bedöms därmed utgöra ett tänkbart alternativ.

Denna rapport är en komplettering av den tidigare lokaliseringsutredningen och jämför följande slussalternativ:

- En rak sluss öster om befintlig sluss (alternativ Öst)
- En triangulär sluss väster om befintlig sluss (alternativ Väst)

En jämförelse har visat att slussförslagen är tämligen jämbördiga, men skiljer sig åt vad gäller byggbarhet, påverkan på riksintresset för kulturmiljövård samt omgivningspåverkan i byggskedet.

Byggbarheten har bedömts vara alternativskiljande. Alternativ Öst bedöms vara mer komplext att genomföra eftersom det gör ett större intrång i den östra jorddammen, alternativet har en större mängd bergschakt i närheten till befintlig farled, det behöver byggas en tillfällig manöverbyggnad inklusive infrastruktur för den befintliga slussens drift, och för att det tillgängliga utrymmet för arbeten och transporter i närheten av slussområdet begränsas av bebyggelsen i Restad. Dessa risker och begränsningar kan försvåra framdriften av projektet. Alternativ Väst medför att befintligt isutskov behöver ersättas, men riskerna för dess intrång i den västra jorddammen bedöms vara avsevärt mindre och alternativet medför mindre bergschakt i vatten. En översiktlig bedömning av slussalternativens kostnader, baserat på materialvolymer, visar att skillnaden mellan alternativen i detta skede är liten, men den komplexitet som finns för alternativ Öst medför en risk för ökade kostnader. Alternativ Väst bedöms därmed innebära färre risker och fler möjligheter avseende val av byggmetoder, vilket är positivt ur ett tids- och kostnadsperspektiv.

Båda slussalternativen påverkar ett riksintresse för kulturmiljövården, Karls grav (P68). Det östra alternativet innebär stora intrång i slussmiljön på kanalens östra sida. Viktiga delar som exempelvis den slussanknutna bebyggelsen behöver flyttas och allén längs Slussvägen kan inte bevaras. Alternativ Väst kommer göra intrång i kanalens västra sida, vilket innebär att den kanalränna som skapades när 1916-års sluss byggdes behöver tas bort. Däremot påverkas inte fornlämningen Bommeslussen från 1840-talet. Det västra alternativet förespråkas eftersom det innebär att helheten

i slussmiljön med synliga slussar från 1700- till 1900-talet kan bevaras, tillsammans med den slussanknutna bebyggelse som funnits i området sedan 1800-talet.

Alternativ Öst medför att transporterna i byggskedet passerar förbi bostadsområden i Restad, där de medför störningar och ökade trafiksäkerhetsrisker för de boende. Alternativ Väst medför transporter till kanalens västra sida. Där kommer störningar ske i naturområden och på vandrings- och cykelleder, men där färre boende berörs av bullerstörningar och trafiksäkerhetsrisker. Alternativ Väst bedömds av denna anledning vara mer fördelaktigt än alternativ Öst.

De två slussalternativen medför påverkan på ytterligare värden som finns i omgivningen, men där effekterna inte bedömts vara av den omfattning att de är alternativskiljande. Alternativ Öst och Väst bedöms på olika sätt medföra påverkan på rekreativa upplevelser i både natur- och kulturmiljö. Alternativen bedöms medföra en relativt likvärdig påverkan på rekreation och riksintresse friluftsliv. Båda slussalternativen medför påverkan på olika naturmiljöer på land. Aspekten bedöms inte vara alternativskiljande eftersom berörda ytor är lika stora och de berörda naturvärdena i respektive alternativ bedöms vara likvärdiga. Alternativ Väst har större påverkan på naturmiljöer i vatten. En förprojektering har visat att det finns goda möjligheter att skapa nya grunda miljöer med naturlig struktur och av stort värde för biologiska kvalitetsfaktorer.

Sammanfattningsvis har aspekterna byggbarhet, påverkan på riksintresset för kulturmiljö och störningar under byggtiden bedömts vara alternativskiljande, där alternativ Väst bedömts vara mer fördelaktigt än alternativ Öst.

Trafikverket förordar därför alternativ Väst.

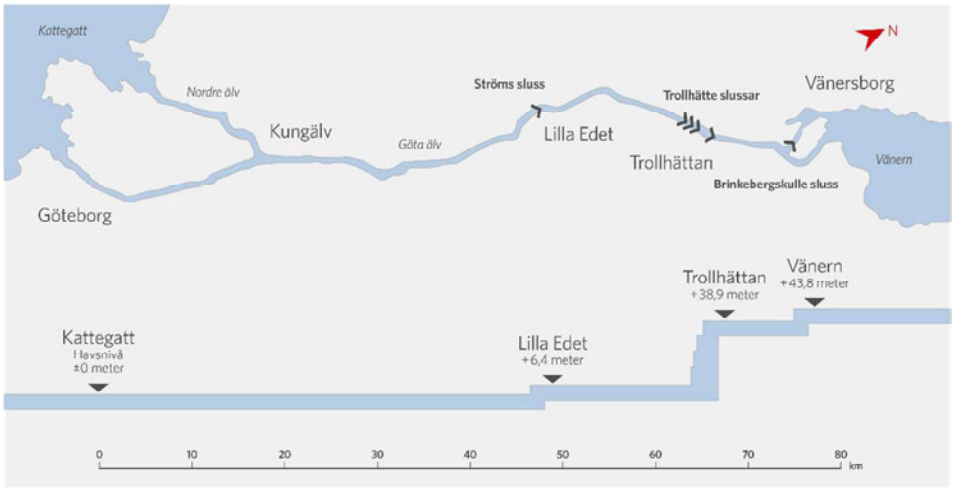
1 Syfte

Denna rapport är en komplettering till en tidigare lokaliseringsutredning som tagits fram för en ny sluss i Vänersborg.

Syftet med rapporten är att informera och ge insyn i det arbete som genomförts då två alternativa slussförslag tagits fram för en ny sluss i Vänersborg. Syftet är även att presentera alternativens för- och nackdelar, så att det framgår vilka avväganden som får göras då ett av alternativen väljs.

2 Slussar i Trollhätte kanal

Trollhätte kanal är den allmänna farleden mellan Vänersborg och Göteborg. Den större delen av den cirka 82 km långa farleden utgörs av en naturlig fåra i Göta älv, men cirka 10 km av farleden går i grävd eller sprängd kanal. Idag finns sex slussar i stråket; en i Vänersborg, fyra i Trollhättan och en i Lilla Edet.

Figur 1. Översikt över slussar i Trollhätte kanal.

Slussarna i Trollhätte kanal är över 100 år gamla och närmar sig slutet av sin tekniska livslängd. Utredningar har visat att det inte är möjligt att behålla dem med hjälp av renoveringsinsatser, utan de behöver ersättas med nya slussar.

Prognoser visar att transportmängderna förväntas öka i framtiden. Det innebär att kapaciteten på väg och järnväg successivt kommer att bli lägre om inte dessa transportnät byggs ut i motsvarande omfattning. Ett fartyg kan transportera förhållandevis stora godsmängder. Som en jämförelse transporterar ett fartyg ungefär lika mycket gods som 5-6 godståg eller 175 lastbilar. En överflyttning av transporter från sjöfart till väg eller järnväg är därför inte önskvärd.

Syftet med projektet Slussar i Trollhätte kanal är att bibehålla och skapa förutsättningar för en fortsatt utveckling av sjöfarten i Vänerstråket. Nya slussar planeras i Vänersborg, Lilla Edet och Trollhättan.

Med nya slussar öppnas möjligheten att i framtiden kunna trafikera kanalen med större fartyg, vilket förbättrar förutsättningarna för näringslivet i regionen. Större fartyg kommer dock inte kunna trafikera Trollhätte kanal förrän en sådan anpassning gjorts för hela farleden, vilket inte ingår i detta projekt. På sikt kan en ökad kapacitet för sjöfarten vara en del i arbetet med att avlasta järnvägsnätet och minska andelen transporter med lastbil. Nya slussar gynnar även båtturismen och den lokala turistnäringen.

Projektet finns upptaget i Trafikverkets nationella plan för perioden 2022-2033.

3 Projektets mål

Projektets övergripande effektmål är att:

- Bevara Vänersjöfarten och skapa förutsättningar för framtida utveckling.
- Bevara och möjliggöra utveckling av fritidssjöfart och turism längs Göta älv till Vänern och vidare ut i Göta kanal

Identifierade projektmål:

- **Tid.** En driftsatt anläggning i Vänersborg år 2032.
- **Kvalitet.** Vi skapar en hållbar anläggning som tar hänsyn till klimat, landskap, friluftsliv, kultur och naturmiljö.
- **Miljö.** Vi skapar förutsättningar för ett attraktivt, säkert och tillgängligt sluss- och farledsområde för människor som vistas i området.
- **Hållbarhet.** Vi skapar en funktionell, robust och tillförlitlig anläggning utifrån ett drift- och underhållsperspektiv som säkerställer en säker trafikering för framtida behov.
- **Arbetsmiljö.** Vi säkerställer en god arbetsmiljö och sjösäkerhet under planering-, bygg- och driftskedet.
- **Miljö/Klimat.** Låg omgivningspåverkan under bygg-, drift- och underhållskedet.
- **Ekonomi.** Projektet arbetar utifrån fastlagd nationell plan för transportinfrastruktur.

4 Tidigare alternativutredning och ställningstagande

Brinkebergskulle sluss, som ligger i farleden i Karls grav söder om Vänersborg, har snart nått sin tekniska livslängd. Tidigare utredningar har visat att det inte är lämpligt att bygga en ny sluss i den befintliga farleden eftersom sådana arbeten skulle medföra stora osäkerheter och risker i byggskedet, inte minst för den pågående sjöfarten. En ny sluss kommer därför byggas antingen öster eller väster om den befintliga slussen.

Trafikverket tog år 2021 fram en lokaliseringsutredning för att bestämma placeringen av den nya slussen (Trafikverket, 2021a).

I utredningen jämfördes två korridoralternativ med varandra. Korridorerna var utformade efter förutsättningen att en rak, rektangulär sluss skulle byggas antingen öster eller väster om befintlig sluss och att farleden skulle anpassas till de föreslagna, nya slusslägena.

Figur 4. Karta över studerade korridorer.

Figur 2. Utredningskorridorer för Alternativ Öst och Alternativ Väst i lokaliseringsutredningen (Trafikverket, 2021a).

De två alternativen stämdes av mot projektmålen och bedömdes utifrån ett antal olika aspekter såsom de nautiska förutsättningarna, dess byggbarhet och dess påverkan på olika kända miljöintressen.

I ett ställningstagande (Beslut med ärendenummer TRV 2021/8067, SjöV 21-03447) meddelade Trafikverket och Sjöfartsverket att korridoralternativ Öst skulle ligga till grund för den fortsatta planeringen. Som bakgrund till beslutet angavs bland annat att alternativ Öst möjliggör för en god nautisk utformning av farleden och att förutsättningarna för anläggningsarbeten är goda eftersom det är korta transportvägar till det allmänna vägnätet. I detta alternativ kan även den smala kanalen väster om befintlig sluss behållas, liksom fornlämningen Bommeslussen som ligger i dess södra ände.

Det bortvalda alternativet, en rak sluss inom korridoralternativ Väst, bedömdes vid en jämförelse ha sämre nautisk funktion (farbarhet) än alternativ Öst. När ett fartyg går från Göta älv in i Karls grav behöver det initialt ha högre fart på grund av det högre vattenflödet i Göta älv. I den relativt tvära svängen in i Karls grav behöver fartyget därefter minska farten för att inte riskera att komma för långt österut i kanalen. Simuleringar visade att fartygen skulle ha svårt att hålla sig till tänkt slusslinje och skulle behöva köra i en S-kurva för att komma tillbaka till slusslinjen i väster. Med en svårare manövrering av fartygen bedömdes farbarheten för alternativ Väst sammantaget vara sämre än för alternativ Öst.

Alternativ Väst visade sig även innebära en betydande breddning av farleden i dess södra delar, vilket skulle medföra större intrång i naturmiljöer och mer omfattande masshantering än korridoralternativ Öst. Breddningen skulle även medföra att fornlämningen Bommeslussen och den smala kanalen väster om befintlig sluss skulle behöva tas bort, vilka är en del av uttrycken i riksintresseområde för kulturmiljövård ”Karls grav”(P68).

5 Översikt över slussområdet

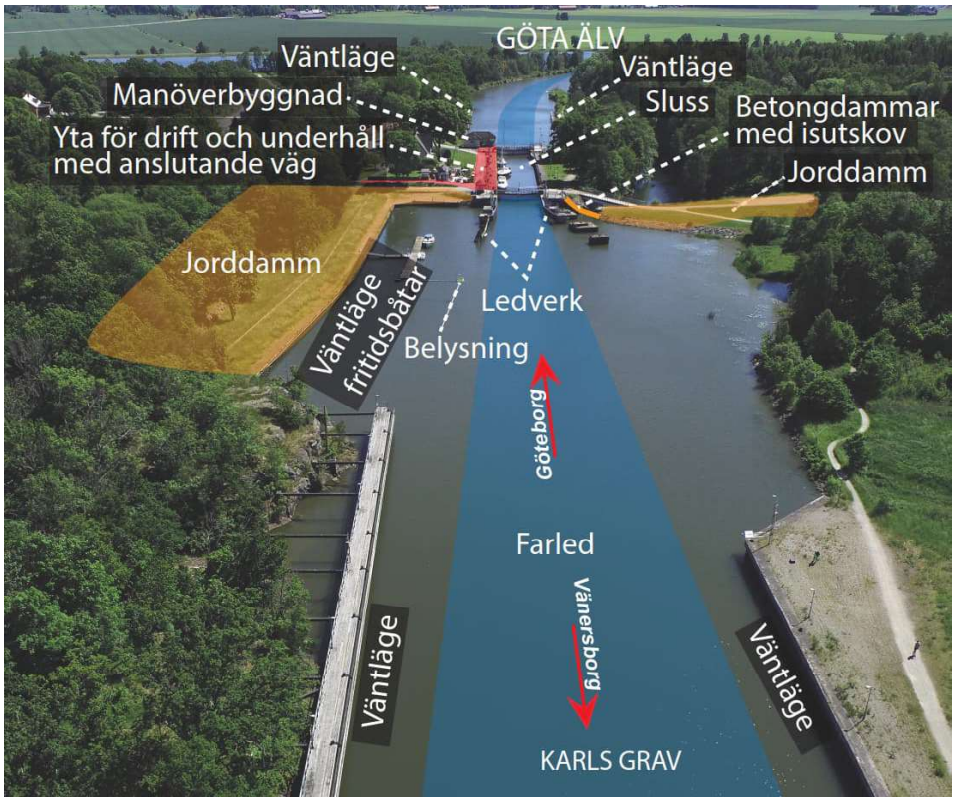
Slussen i Vänersborg är från år 1916. Själva slussen består lite förenklat av ett betongtråg med två portar. För att slussningen ska fungera behövs ytterligare anläggningar i vatten och på land. Invid slussen finns exempelvis förtöjningsanordningar för båtar som slussas, utrustning för att öppna och stänga portar och en manöverbyggnad, varifrån slussen styrs. I anslutning till slussen finns arbets- och uppställningsytor för drift- och underhållsarbeten, liksom en anslutande bilväg som gör det möjligt för underhållsfordon, räddningstjänst med flera att nå slussen.

Farleden till slussen går genom en grävd kanal, Karls grav. I anslutning till slussen och på båda sidor om denna finns dammkonstruktioner.

Dammarna dämmer vattnet i kanalen till Vänerns nivå. Dammarna säkerställer också att nedströms liggande områden inte översvämmas. Jorddammen längs kanalens östra sida börjar vid slussen i söder och ansluter till en bergkulle ungefär 200 meter norrut. Dammarna på västra sidan börjar som betongdammar och övergår till en jorddamm som ansluter mot högre markområde väster om slussen.

För att underlätta navigeringen finns belysning utmed farleden, liksom ledverk som också skyddar dammar och portkammarmurarna i slussen mot påkörning. I betongdammarna finns ett isutskov som används för att leda bort den is som vintertid kan bildas i kanalen via den smala kanal som ligger väster om slussen. Både upp- och nedströms slussen finns väntlägen där båtar kan lägga till i väntan på slussning.

Alla dessa olika funktioner är viktiga att beakta vid planering av en ny sluss.

Figur 3. Illustration över funktioner som finns invid slussen idag (bild tagen från norr mot söder).

6 Utformningsalternativ för ny sluss i Vänersborg

Övergripande krav på en ny sluss

De befintliga slussarna i Trollhätte kanal medger passage av fartyg som är 88 meter långa, 13,4 meter breda och med ett djupgående av 5,4 meter. De nya slussarna ska möta framtida transportbehov och utformas därför för fartyg som är 110 meter långa, 16,5 meter breda och med ett djupgående av 5,4 meter. Minsta djup vid slussar ska vara 6,3 meter.

Rak sluss

Efter den tidigare genomförda lokaliseringsutredningen för Vänersborg så fattades beslut om att en ny sluss skulle utredas vidare inom korridoren för alternativ Öst. Nästa steg i arbetet var att hitta en lämplig placering och utformning av en rak sluss inom den östra korridoren.

Vid utformningen får en avvägning göras mellan många olika aspekter. Om en ny sluss exempelvis placeras långt västerut i korridoren, nära den befintliga slussen, medför det utmaningar i byggskedet. Arbete kommer då ske nära den trafikerade farleden vilket medför risker för passerande fartyg, befintlig slusskonstruktion och för dem som bygger slussen.

Om slussen istället placeras längre österut så kommer mer landområde behöva tas i anspråk för farleden. Där finns också en jorddamm med stödbank av bergmassor, som måste rivas och byggas om i sin helhet. Detta innebär stora kostnader och dammsäkerhetsrisker. Kyrkogården påverkas i större eller mindre omfattning, beroende på slussens placering. Om slussanläggning och vägar för byggtrafik förläggs nära bebyggelse, där människor kan komma att vistas, kan det medföra olycksrisker och störningar.

Alla utformningsalternativ medför därmed konsekvenser av olika slag. Efter att ha utrett olika tekniska lösningar och placeringar så bedömdes det lämpligaste läget för en rak sluss vara med ett centrumavstånd på cirka 39 meter öster om befintlig sluss.

Triangelformad sluss

Parallellt med utredningarna för Vänersborg, så har olika placeringar och utformningar av slussar även utretts för Lilla Edet och Trollhättan. Vid utredningarna för Lilla Edet togs det fram ett förslag till en triangelformad sluss. Det är en ovanlig utformning på en sluss och studeras därför närmare, men utformningen medför några intressanta fördelar.

I en rak sluss ligger slussportarna i en rak linje med varandra och farledens sträckning får anpassas efter dessa. I en triangulär sluss däremot, kan portarna förläggas i en vinkel i förhållande till varandra eftersom den bredare slusskammaren gör det möjligt att ändra riktningen

på fartyget under slussningen. Denna vinkeländring av färden medför att farleden inte behöver byggas om i samma utsträckning som för en rak sluss. Även om en triangelformad sluss i sig är en större konstruktion än en rak sluss, så medför det mindre ombyggnadsbehovet av farleden att lösningen i sin helhet tar mindre ny yta i anspråk än en rak sluss.

Möjligheten att anlägga en triangelformad sluss öster om befintlig sluss i Vänersborg undersöktes, men bedömdes inte vara ett bra alternativ eftersom den ökade storleken på slusskammaren skulle medföra att slussen kom ännu närmare vägar och bostadshus utmed kanalens östra sida, med ökade risker och störningar för boendemiljön som följd.

Fördelarna med utformningsförslaget, att farleden inte behöver byggas om i lika stor utsträckning som vid en rak sluss, lät intressant även för ett slussalternativ väster om befintlig sluss. När in- och utseglingssträckorna förläggs i vinkel till varandra så skulle en del av de nackdelar som tidigare framkommit för en rak sluss inom korridoralternativ Väst kunna undvikas. Farledens sträckning, som vid en rak sluss tidigare lett till sämre nautiska förutsättningar, skulle nu kunna utformas på ett bättre sätt. Intrång i naturmiljöer skulle bli mindre omfattande, liksom masshanteringen. Intrång i fornlämningen Bommeslussen skulle kunna undvikas. Ett slussalternativ i ett västligt läge undviker även det stora intrång i den östra jorddammen som ett östligt slussalternativ medför. En triangelformad sluss väster om befintlig sluss bedömdes därmed kunna utgöra ett alternativ till den tidigare föreslagna raka slussen öster om befintlig sluss.

Alternativa lokaliseringar och utformningar

I denna kompletterande lokaliseringsutredning har en jämförelse gjorts mellan följande två alternativa lokaliseringar och utformningar:

- Alternativ Öst: En rak sluss öster om befintlig sluss
- Alternativ Väst: En triangulär sluss väster om befintlig sluss

De två slussutformningarna finns illustrerade i Figur 4.

Figur 4. Illustrationerna visar en triangulär sluss i alternativ Väst (bild till vänster), samt en rak sluss i alternativ Öst (bild till höger).

Båda slussalternativen kommer att ta ny mark i anspråk som kommer förändras permanent med anledning av en ny sluss, farled och områden för dess drift- och underhåll. Därutöver kommer ytor behöva tas i anspråk i byggskedet för exempelvis hantering av de massor som schaktas, för upplag av material som behövs för att bygga slussen, uppställning av arbetsfordon med mera. Det har i detta arbete gjorts en bedömning av vilka ytor som behöver tas i anspråk i slussens direkta närhet medan den byggs.

Ytterligare ytor kommer behövas i byggskedet för exempelvis byggvägar och vissa typer av upplag, men dessa ytor behöver inte finnas precis invid slussbygget. De bedöms därmed inte vara alternativskiljande och beskrivs eller illustreras därför inte i denna rapport.

6.1 Alternativ Öst

Alternativ Öst innebär att en ny, rak sluss anläggs öster om befintlig sluss, se Figur 5. Områden som permanent kommer att förändras finns inom det rödstreckade området i figuren. De ytor som finns inom det gulstreckade området behöver tas i anspråk i slussens direkta närhet medan den byggs.

Figur 5. Alternativ Öst. Område inom röda linjer förändras permanent av slussprojektet. Arbete kommer i byggskedet att ske inom området som avgränsas av den gulstreckade linjen.

6.2 Alternativ Väst

Alternativ Väst innebär att en triangulär sluss förläggs väster om befintlig sluss, se Figur 6. Områden som permanent kommer att förändras finns inom det rödstreckade området i figuren. De ytor som finns inom det gulstreckade området behöver tas i anspråk i slussens direkta närhet medan den byggs.

Figur 6. Alternativ Väst. Område inom röda linjer förändras permanent av slussprojektet. Arbete kommer i byggskedet att ske inom området som avgränsas av den gulstreckade linjen.

7 Avgränsningar och metoder

Metod

I arbetet med den kompletterande lokaliseringsutredningen har det hållits dialogmöten mellan Trafikverket, Sjöfartsverket och Vänersborgs kommun, där resultat av de pågående undersökningarna och utredningarna successivt redovisats och projektets möjligheter och utmaningar diskuterats. Det har även hållits två workshops, där syftet har varit att inhämta kommunens syn på slussområdet samt att diskutera vilken påverkan och vilka möjligheter projektet ger för Vänersborgs kommun.

En ny sluss kommer medföra många olika typer av konsekvenser, både i drift- och byggskedet. Denna rapport fokuserar på de aspekter som bedömts vara viktiga vid en jämförelse mellan de två alternativen och som kan ha betydelse för projektets måluppfyllelse. Rapporten kommer därmed beskriva ett urval av projektets konsekvenser. Övriga aspekter bedöms i detta skede vara genomförbara men inte alternativskiljande.

Geografisk avgränsning

Vid jämförelsen mellan de två slussalternativen har de yttre gränserna för respektive lokaliseringsalternativ beaktats. I vissa kartbilder kallas detta område för påverkansområde. Det innebär att bedömningen gäller både för de ytor som bedöms tas i anspråk permanent för ny sluss med tillhörande anläggningar och farled, samt för de ytor invid slussen som behövs i byggskedet för att kunna bygga anläggningen. Även om en yta bara används tillfälligt så kan de värden som ursprungligen fanns där i vissa fall vara svåra att återskapa. Av denna anledning illustreras hela den yta som kan komma att påverkas.

Sakmässig avgränsning

Vid jämförelsen har aspekterna fördelats i tre grupper:

Trafikering av slussen

En förutsättning för projektet är att farleden ska kunna trafikeras på ett tillfredsställande sätt. Båda slussalternativen uppfyller de grundläggande kraven.

Byggbarhet

Båda slussalternativen är möjliga att bygga, men eftersom förutsättningarna skiljer sig åt på respektive sida av kanalen så medför det också olikheter. Under denna rubrik redovisas slussalternativens masshantering, byggmetoder, behov av transportvägar och dess påverkan på befintliga jorddammar.

Områdets värden

En avvägning ska alltid göras mellan den åtgärd som planeras och de värden som finns i den omgivande miljön. I denna studie har aspekterna landskap, rekreation och friluftsliv, kulturmiljö, boendemiljö, naturmiljö, ytvatten och miljökvalitetsnormer beaktats.

Fortsatt arbete

Utredningarna har gjorts till en nivå och omfattning som bedöms vara nödvändig för att kunna jämföra de två alternativen i detta skede. Bedömningarna är i vissa fall baserade på översiktliga antaganden, exempelvis vad gäller byggmetoder, men dessa antaganden har varit lika för båda slussalternativen så att de ändå ska kunna vara jämförbara med varandra.

Under projektets gång kommer fortlöpande inventeringar och undersökningar göras, vilka kommer att påverka anläggningens exakta lokalisering och utformning.

8 Beskrivning av området

Karls grav är en grävd kanal som går från Vassbotten i Vänersborg och mynnar i Göta älv nedströms slussen i Brinkebergskulle. Kanalen ligger i ett landskap som på båda sidor lutar ner mot kanalen och som innehåller små, lokala bergshöjder. Den sluss som används idag är från år 1916.

På västra sidan av slussen finns större skogsområden. Det finns även en ö och en långsmal kanal.

På östra sidan finns grönområden, Restads kyrkogård, bebyggelse i Restad gård samt bostäder som håller på att uppföras inom Astrids ängar. En allé av lönn och hästkastanj följer Slussvägen till slussområdet. I nära anslutning till slussen finns ett café som är ett uppskattat besöksmål, liksom flera byggnader som byggdes vid den övre slussen på 1840-talet, och flyttades till sin nuvarande plats år 1916. De utgör del i uttrycken i riksintresset för kulturmiljövård.

Det finns flera gångstråk invid slussen och möjlighet för fotgängare och cyklister att ta sig över en av slussportarna till motsatt sida av kanalen.

Figur 7. Översiktsbild över slussområdet

Det har funnits kanalverksamhet på platsen sedan 1600-talet och på platsen finns lämningar av flera generationers slussar och kanalleder. Den smala kanalen väster om ön är en del av 1840-talets kanalled och fick sitt nuvarande utseende och utbredning under 1900-talet då nuvarande sluss och farled byggdes. Då 1840-talets kanalled stängdes byggdes ett isutskov som mynnar i den kvarvarande kanalresten. Kanalen följer i södra delen 1840-talets kanalled och här finns delar av Bommeslussen bevarad. Bommeslussen är skyddad som fornlämning. I denna rapport benämns den långsmala kanalen fortsättningsvis ”kanalrännan” för att skilja den från den kanal där farleden går.

Figur 8. Till vänster: Nuvarande sluss, Bommeslussen och kanalrännan. Till höger: Del ur karta från år 1910 som visar 1800-talets kanal och slussmiljö i Brinkebergskulle precis innan arbetena med dagens kanal inleddes, lagd över en karta som visar dagens förhållanden.

9 Förutsättningar och effekter

9.1 Trafikering av slussen

En förutsättning för projektet är att sluss och farled ska kunna byggas och trafikeras på ett tillfredsställande sätt. Båda slussalternativen bedöms vara genomförbara.

Båda slussalternativen är dimensionerade för att kunna trafikeras av större fartyg än de som går där idag för att möta ett framtida behov av sjötransporter. Även om slussalternativen är olika varandra i sin utformning, så bedöms de i detta skede vara jämförbara vad gäller nautisk funktionalitet (farbarhet) och sjösäkerhet.

Det finns inga krav vad gäller passagetid genom Trollhätte kanal, men målsättningen är att passagetiden ska vara densamma som den är idag, och det bedöms kunna uppnås för båda alternativen.

I båda slussalternativen erbjuds en väntplats för handelsfartyg och en väntplats för fritidsbåtar uppströms, respektive nerströms den nya slussen. Det medför i vissa fall att befintlig väntplats behöver flyttas eller förbättras, men det kan uppnås för båda slussalternativen.

Alternativ Öst

Det behöver byggas en tillfällig manöverbyggnad (funktionen) för att bibehålla styrning av befintlig sluss i byggskedet. Infrastruktur kopplad till denna behöver också läggas om.

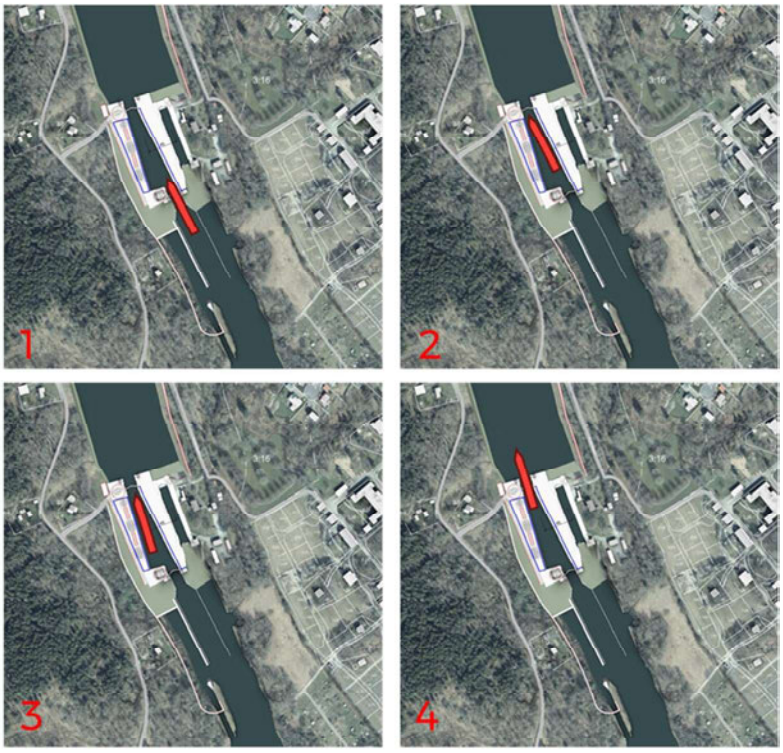
Isutskovet på den västra sidan kan behållas och även fortsättningsvis användas då is ska föras bort från kanalen.

Figur 9. Isutskov utmed kanalens västra sida

Alternativ Väst

Utformningen av en triangulär sluss medför att en vinkelförändring av färden får göras inne i slussen under slussning, se Figur 10.

Figur 10. Illustration över fartyg som kör in i slussen (bild 1), justerar sin färdriktning under slussningen (bild 2-3) och därefter far vidare norrut (bild 4).

Eftersom det isutskov som finns vid Karls gravs västra sida försvinner med denna utformning, så kommer frågan om hur is i slussen ska hanteras att utredas vidare.

Trafikering i byggskedet

Det behöver utredas hur båttrafiken i farleden påverkas under den tid då en ny sluss byggs, oavsett vilket slussalternativ som väljs. Vid vissa kritiska arbetsmoment finns det sannolikt behov av att begränsa den tid under dygnet då fartygen tillåts trafikera farleden.

9.2 Byggbarhet

9.2.1 Geotekniska förutsättningar

De geotekniska förhållandena är viktiga att beakta eftersom de påverkar vilka mängder och typer av massor som behöver hanteras, vilka byggmetoder som kan användas och om det finns behov av förstärkningsåtgärder.

De geotekniska förutsättningarna varierar stort inom området. På vissa platser ligger exempelvis berget djupt, medan det på andra platser är synligt ovan mark. Det finns även olika sorters jordlager såsom lera, sand och fyllningsmassor, vilka har olika egenskaper och vars lagertjocklekar också varierar stort inom området. Kvicklera har påträffats på några platser för både alternativ Öst och för alternativ Väst, vilket är en sorts lera som kan förlora en del av sin hållfasthet om den utsätts för störningar.

Grundvatten kommer behöva ledas bort i byggskedet, för att kunna bygga slussen i relativ torrhet, och eventuellt i driftskedet vid de tillfällen då slusskammaren torrläggs för underhåll. Sänkta grundvattennivåer kan påverka brunnar, naturområden som är beroende av grundvatten och äldre hus som är grundlagda på glacial lera. De områden som får sänkt grundvattennivå skiljer sig åt mellan alternativen, men effekterna bedöms i detta skede vara likvärdiga och därmed inte alternativskiljande.

Byggtiden bedöms i detta skede vara likvärdig för båda alternativen, men kommer behöva utredas vidare.

9.2.2 Masshantering

Mängden massor som projektet behöver hantera beror på hur förhållandena ser ut där sluss och farled anläggs. En grov uppskattning har gjorts av dessa volymer utifrån en jämförelse av en markmodell, en bergmodell samt en modell över planerad slussanläggning. Massorna har därefter grovt fördelats som torra massor och muddermassor, vilka i sin tur är uppdelade i berg- respektive jordschakt. Huvuddelen av

uppschaktade massor är överskottsmassor som behöver transporteras bort från platsen.

Alternativ Öst

För slusskonstruktion och farled krävs en total schakt på cirka 336 000 m³. Ungefär hälften av massorna utgörs av bergschakt. Mängden muddermassor är ungefär lika stor för båda alternativen, men alternativ Öst medför mer bergschakt för farleden.

Tabell 1. Bedömda massor för alternativ Öst

	Torra massor (m³)	Muddermassor (m³)	Totalt (m³)
Bergschakt	90 000	70 000	160 000
Jordschakt	58 000	118 000	176 000
Totalt	148 000	188 000	336 000

Alternativ Väst

För slusskonstruktion och farled krävs en total schakt på cirka 276 000 m³, det vill säga mindre än för alternativ Öst. Det är mindre mängd bergmassor i detta alternativ, men större volym jordschakt i vatten.

Tabell 2. Bedömda massor för alternativ Väst

	Torra massor (m³)	Muddermassor (m³)	Totalt (m³)
Bergschakt	34 000	13 000	47 000
Jordschakt	61 000	168 000	229 000
Totalt	95 000	181 000	276 000

9.2.3 **Dammsäkerhet**

På båda sidor om nuvarande sluss finns anslutande dammkonstruktioner. De utgörs av en jorddamm utmed slussens östra sida och betongdammar med utskov som ansluter till en jorddamm på den västra sidan. Dammarnas funktion är viktig att bevara eftersom de ska hålla nivån på vattnet och tillsammans med Vargöns dammanläggning dämma Vänern.

Dammsäkerhetsfrågan och risker kopplade till denna är alternativskiljande mellan de två slussalternativen.

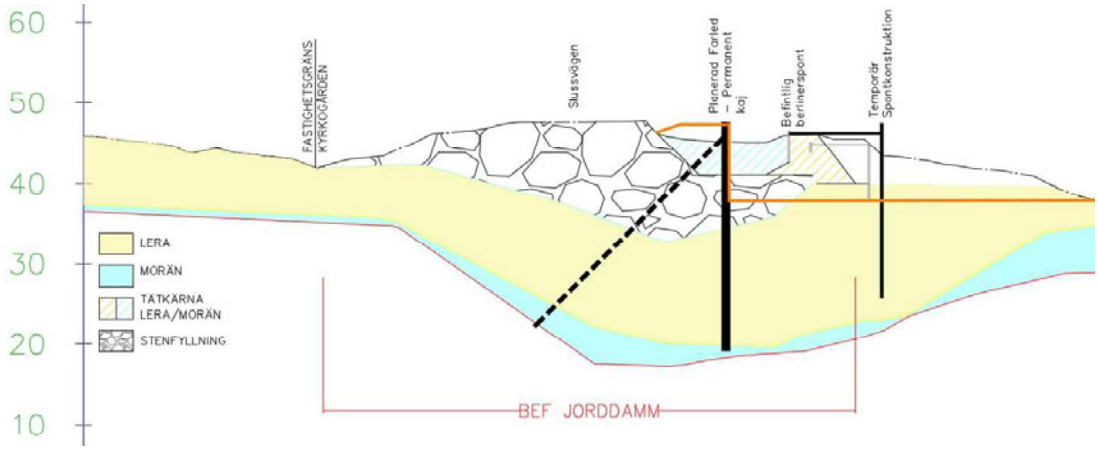

Figur 11. Till vänster: Jorddamm utmed kanalens västra sida. Till höger: Jorddamm utmed kanalens östra sida, mellan Karls grav och Slussvägen.

Befintlig sluss, som ska användas under byggtiden, är byggd mellan jorddammarna och ansluter till dem. Oavsett vilket slussalternativ som väljs, så behöver omfattande förstärkningsåtgärder göras på befintlig sluss så att den inte riskerar att påverkas av byggarbetena. Vilka åtgärder som krävs behöver utredas vidare, men de bedöms inte vara alternativskiljande vid val av slussalternativ.

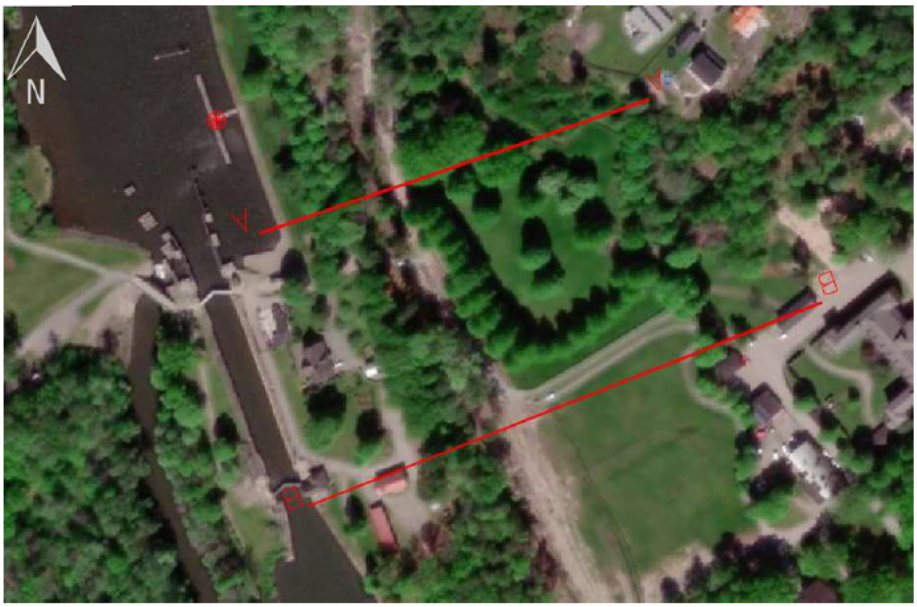
Alternativ Öst

Alternativ Öst medför ett större intrång i den östra jorddammens tätkärna, vilket medför risk för stabilitetsproblem, inre erosion och läckage i byggskedet. Befintlig jorddamm är byggd med stora stenblock ovan ett lager lera som har utvärderats som kvicklera inom delar av området. Störningar i kvickleran i form av vibrationer eller pålastning kan orsaka stabilitetsbrott. Åtgärder behöver därför först vidtas för att jorddammen ska uppfylla dammsäkerheten under den tid då slussen byggs. En möjlig lösning är att bygga en temporär spontkonstruktion uppströms befintlig jorddamm för att minska risken för läckage i jorddammen och för att uppfylla säkerhetskraven för totalstabilitet se Figur 12. När en temporär spontkonstruktion är på plats kan arbetet med den permanenta farleden och planerad kaj längs jorddammen påbörjas

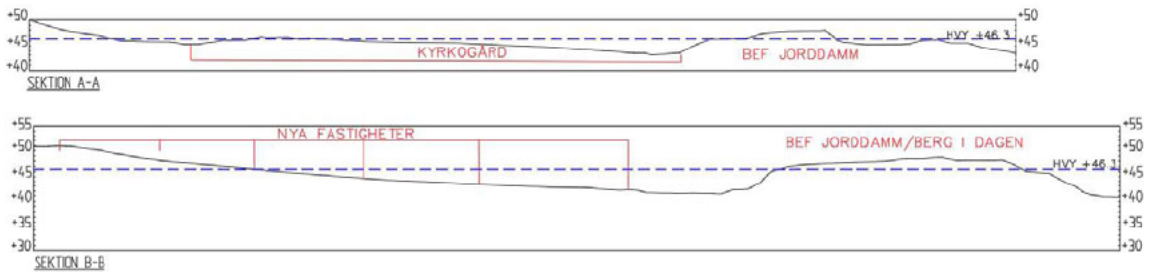

Figur 12. Sektion A byggskede.

Vid ett eventuellt läckage i jorddammen kommer marken nedströms jorddammen att påverkas på grund av topografin, eftersom marknivåerna där är lägre än högsta vattennivån i Vänern. En stor andel av fastigheterna inom området kan påverkas av detta inklusive kyrkogården samt Astrids ängar, se Figur 13 och Figur 14 för plan respektive sektioner.

Figur 13. Sektionsplacering längs med befintlig jorddamm på östra sidan av Karls grav

Figur 14. Sektioner A och B redovisar nivåskillnader på marken öster om befintlig jorddamm och det område som teoretiskt skulle påverkas vid läckage i befintlig jorddamm. Konsekvenserna kan variera beroende på läckagets storlek. Högsta högvatten (HVY) i Vänern redovisas med en streckad blå linje.

Alternativ Väst

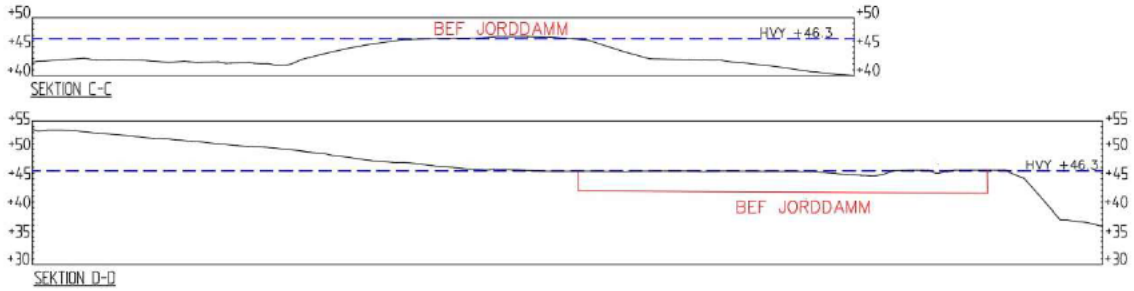
Alternativ Väst byggs där det finns en kortare jorddamm på västra sidan av Karls grav. Nuvarande dammkonstruktioner på västra sidan kommer till stor del ersättas av den nya slussen, samt med nya, korta anslutningsdammar mot denna.

Vid ett eventuellt läckage i jorddammen påverkas de markområden som ligger lägre än högsta vattennivån i Vänern. Risken för negativa konsekvenser på omgivande mark bedöms vara lägre än för alternativ Öst, eftersom det är en begränsad yta som ligger lägre än högsta

högvattennivån i Vänern, se Figur 15 och Figur 16 för plan respektive sektioner.

Figur 15. Sektionsplacering längs med befintlig jorddamm på västra sidan av Karls grav

Figur 16. Sektioner C och D redovisar nivåskillnader på marken i anslutning till befintlig jorddamm på västra sidan av Karls grav och det område som teoretiskt skulle kunna påverkas vid läckage i befintlig jorddamm. Högsta högvatten (HVY) i Vänern redovisas med en streckad blå linje.

Den yta som kan påverkas vid ett eventuellt läckage i jorddammen ligger längs med stranden för kanalrännan samt isutskovet. Dessa ytor kommer skyddas med en fångdamm som behöver byggas inom projektet för att kunna bygga porthuvudet mot Karls grav. En fångdamm är en tillfällig konstruktion som byggs i vatten. Inom fångdammen är det möjligt att bygga i torrhet

Riskerna vad gäller jorddammarna bedöms vara avsevärt mindre för det västra alternativet än för det östra, men båda alternativen bedöms vara möjliga och byggbara.

9.2.4 **Transportvägar**

På den östra sidan av Karls grav finns Slussvägen, som är en cirka fyra meter bred väg. Slussvägen ansluter till Tegelbruksvägen, från vilken det är möjligt att ta sig till centrala Vänersborg och E45.

På den västra sidan av kanalen finns en mindre, cirka fyra meter bred väg som går via Onsjö golfklubb mot Onsjö. Från Onsjö ansluter vägnätet till E45. I skogsområdet väster om slussen sträcker sig även enklare skogsvägar.

Gemensamma effekter

I byggskedet kommer det finnas behov av att transportera schaktmassor bort från arbetsområdet och byggmaterial med mera till området. De muddermassor som schaktas antas fraktas vidare med båt och därmed inte belasta vägnätet invid slussområdet.

För schakterna på land kommer stora volymer av jord- och bergmassor behöva transporteras med stora lastbilar som har en hög kapacitet. Antalet transporter kommer att variera under byggtiden. Under perioder där mycket schaktarbete utförs bedöms det vara cirka två minuter mellan lastbilarna. Transporter kan medföra störningar och trafiksäkerhetsrisker om de exempelvis passerar nära bostadshus.

För båda alternativen gäller att den absoluta majoriteten av transporterna kommer ske till och från den sida där slussen anläggs, men en mindre mängd arbeten kommer sannolikt även behöva utföras från den motsatta sidan av kanalen exempelvis då befintlig sluss förstärks och dammsäkras.

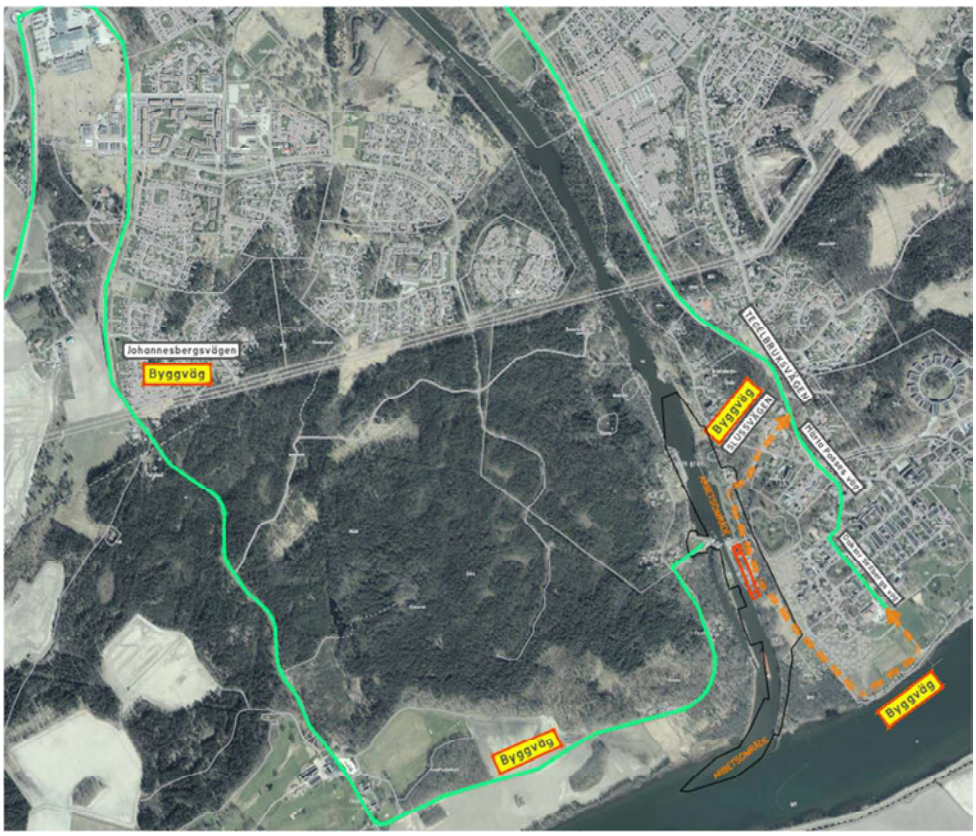
För att kunna bedriva arbetet effektivt och med en god arbetsmiljö är det önskvärt med ”rundkörning” så att de stora och långa fordonen slipper köra in och vända i det begränsade arbetsområdet.

Alternativ Öst

I alternativ Öst kommer etableringsytor och parkering för maskiner och fordon förläggas mellan slussen och befintlig bebyggelse på kanalens östra sida.

Norr om slussen behöver Slussvägen breddas med ett ytterligare körfält. För att skapa möjlighet till rundkörning behöver en ny byggväg anläggas i Slussvägens förlängning söderut. Den kan exempelvis komma att gå genom koloniområdet för att sedan vika av över Astrids ängar och följa Göta älv österut innan den ansluts till Doktor Sellbergs väg, se Figur 17.

När den nya slussen tagits i drift kommer nuvarande sluss att dammsäkras. En översiktlig bedömning visar att befintligt nätnät skulle kunna användas för transporter av massor och material till kanalens västra sida, men frågan behöver utredas vidare.

Figur 17. Illustration som schematiskt visar byggvägar om en ny sluss anläggs på östra sidan av befintlig sluss. Vägar som påverkas är både befintliga (ljusgröna linjer) samt exempel på ny sträckning (orange pil).

Trafikintensiteten kommer öka markant på Doktor Sellbergs väg, Märta Posses väg och Tegelbruksvägen. Åtgärder kan behöva vidtas på befintligt vägnät för att säkerställa att större fordon kan ta sig fram. Trafik kommer behöva gå genom bostadsområden och i närhet till förskola, vilket innebär ökade risker ur ett trafiksäkerhetsperspektiv. Eftersom det är många boende utmed kanalens östra sida kommer fler personer bli påverkade av transporterna i alternativ Öst än i alternativ Väst.

Alternativ Väst

I alternativ Väst kommer etableringsytor och parkering för maskiner och fordon förläggas på den västra sidan av Karls grav. Det behöver byggas en ny, tillfällig byggväg på den västra sidan av kanalen, vilken ansluts till Johannesbergsvägen. Byggvägens sträckning kommer att behöva utredas vidare och illustreras därför som ett område i Figur 18.

När den nya slussen tagits i drift kommer nuvarande sluss att dammsäkras. En översiktlig bedömning visar att befintliga vägar skulle kunna användas för transporter av massor och material till kanalens östra sida, men frågan behöver utredas vidare.

Figur 18. Illustration som schematiskt visar byggvägar om en ny sluss anläggs på västra sidan av befintlig sluss. En ny byggväg behöver anläggas till kanalens västra sida. Vägens sträckning behöver utredas vidare och markeras därför som ett område. Även befintligt vägnät påverkas (ljusgröna linjer).

Huvuddelen av transporterna i byggskedet kommer således ske till kanalens västra sida, där det finns färre boende och därmed färre som påverkas av transporterna än för alternativ Öst. Transporterna medför störningar i naturområdet på den västra sidan där det finns vandrings- och cykelleder.

9.2.5 **Byggmetoder**

En översiktlig bedömning har gjorts av vilka huvudsakliga arbetsmoment som krävs för att anlägga en ny sluss och farled.

Vid en jämförelse så kan det, på ett övergripande plan, finnas många likheter vad gäller arbetsmoment och val av byggmetoder. De platsspecifika förutsättningarna medför dock skillnader gällande vilka risker som finns för respektive alternativ.

Det kommer behövas ytterligare ytor för byggande av slussen, såsom ytor för mellanupplag och avvattning. Dessa har inte bedömts vara

alternativskiljande eftersom de inte behöver ligga i direkt närhet till arbetsområdet runt ny sluss och farled, men ur ett byggbarhetsperspektiv är det fördelaktigt att hitta dem i närheten och på samma sida av kanalen som den nya slussen.

Alternativ Öst

Alternativ Öst bedöms innebära en ökad komplexitet jämfört med alternativ Väst på grund av att den gör ett större intrång i den östra jorddammen, den medför en större mängd bergschakt i närheten av befintlig farled, det behöver byggas en tillfällig manöverbyggnad inklusive infrastruktur för den befintliga slussens drift (funktionen behöver flyttas) och för att det finns ett begränsat tillgängligt utrymme i närheten av slussbygget.

Närheten till bostadsområden och kyrkogård innebär en begränsning avseende utrymme, vilket kan försvåra genomförandet jämfört med alternativ Väst. Exempelvis kommer byggtransporter gå på samma gator som de boende i Restad använder för resor till och från sina arbetsplatser. Vid morgon- och eftermiddagstrafik finns det därmed en ökad risk för påverkan på bygglogistiken och trafikflödet. En eventuell begränsning av transporterna skulle kunna inverka på arbetstakten och därmed även på projektets tidsplan och kostnader.

Det begränsade tillgängliga utrymmet på kanalens östra sida gör det mer utmanande att hitta lämpliga ytor för mellanlagring.

Den ökade komplexiteten på östra sidan kan därmed innebära vissa begränsningar och risker, som i sin tur kan medföra begränsningar vid val av byggmetoder samt påverka produktionsplanering och genomförande.

Alternativ Väst

I alternativ Väst tillkommer ett arbetsmoment då befintligt isutskov måste ersättas, både temporärt (i byggskedet) och permanent. Riskerna med dess intrång i den västra jorddammen bedöms vara avsevärt mindre än för alternativ Öst och alternativet medför mindre bergschakt i vatten. Det bedöms finnas möjlighet att hitta ytor för mellanupplag utmed den västra sidan av kanalen.

Sammantaget bedöms alternativ Väst innebära färre risker och fler möjligheter avseende byggbarhet samt val av byggmetoder. Mindre risker är positivt ur ett tids- och kostnadsperspektiv.

9.3 Områdets värden

9.3.1 **Landskap**

Slussområdet i Vänersborg har en småskalig karaktär med stora inslag av lummig grönska. Slussen ligger i Karls grav som utgör ett smalt landskapsrum med god överblickbarhet. Den förhållandevis flacka terrängen och tillgången till gångstråk skapar en närhet till vattnet och det öppna landskapsrum som vattenspegeln innebär.

Figur 19. Utsikt över Karls grav mot norr från kanalens västra sida.

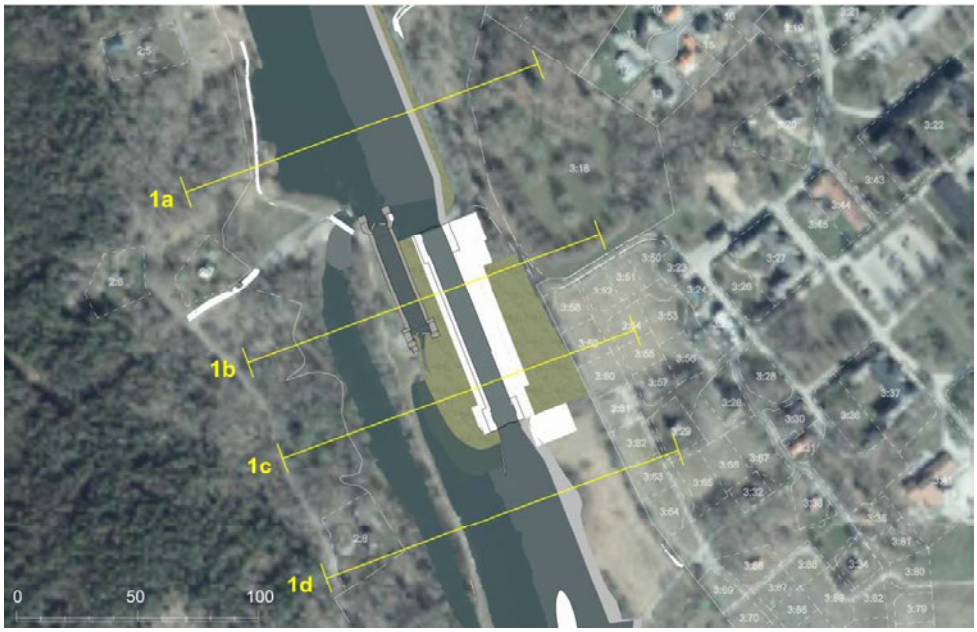
Figur 20. Utsikt över Karls grav från en plats söder om slussen. Slussen syns längst bort i bild.

Gemensamma effekter

En ny sluss, oavsett vilken sida den anläggs på, kommer innebära stora förändringar i landskapet. Historiskt sett har människan omformat miljön runt slussen många gånger, Karls grav är exempelvis helt grävd på 1600-talet och flera slussar har funnits i kanalen på olika platser. Den nya slussen blir ytterligare en årsring i detta infrastrukturbygge. Hur den nya slussmiljön kommer uppfattas i framtiden beror på hur den kommer gestaltas och anpassas till den omgivande miljön. Det beror också på i vilken mån det går att utveckla exempelvis promenadstråk och utsiktsplatser där det går att överblicka slussningen med mera.

Alternativ Öst

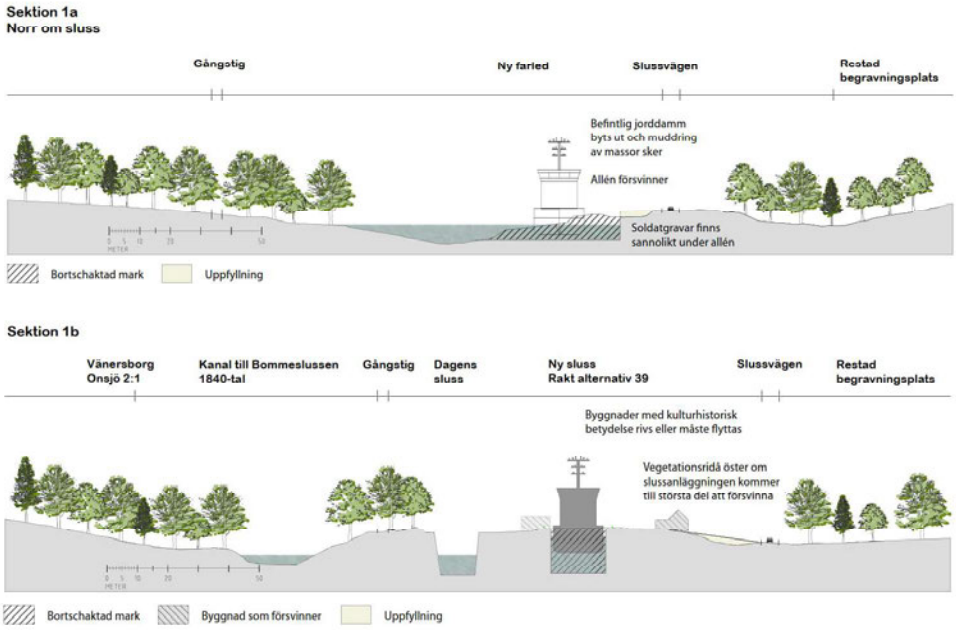
Det har tagits fram ett antal sektioner som illustrerar hur sluss och farled kommer vara placerade i landskapet.

Figur 21. Illustration över var de olika sektionerna är placerade.

Norr om slussen kommer den norra delen av farledens nya sträckning skära in i en jorddamm som finns längs Karls gravs östra sida. Allén utmed Slussvägen, som utgör ett formstarkt landskapselement, kommer då att försvinna, se Figur 22. Intrånget på den östra sidan innebär att byggnader med kulturhistorisk betydelse, liksom det lokala slusscaféet, kommer behöva rivas eller flyttas.

Ön och kanalrännan kommer finnas kvar, men mindre områden på ön kan beröras i byggskedet

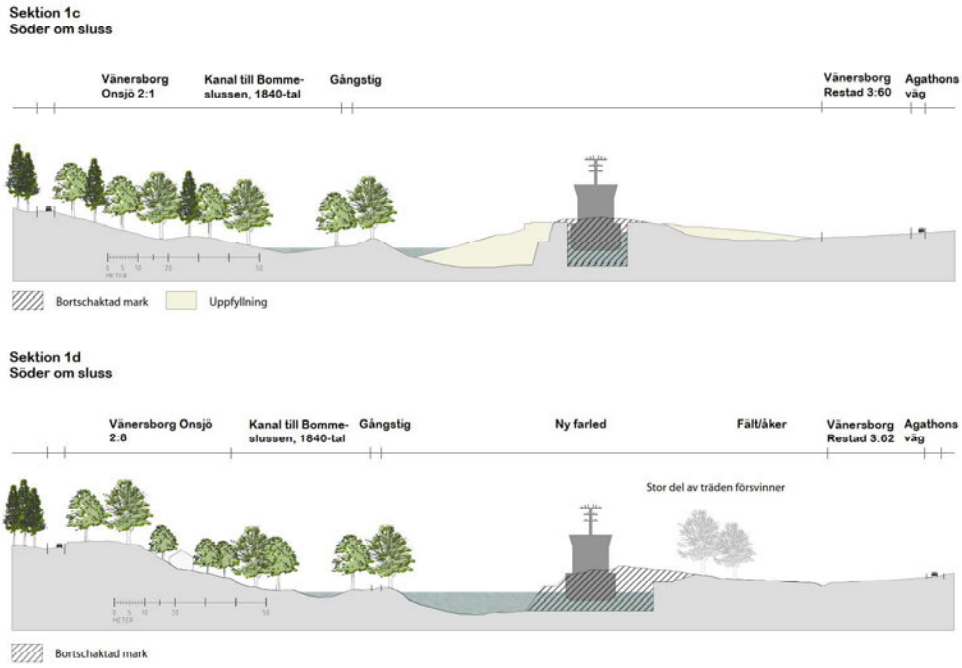
Figur 22. Illustration över sektion 1a och 1b.

Sluss och farled kommer ligga närmare kyrkogård och bebyggelsen i Restad än vad befintlig sluss gör idag. I byggskedet kommer troligtvis det mesta av vegetationen mellan slussområdet och kyrkogården, respektive bostadsområdet, att behöva tas ner. Det finns dock stora möjligheter att återplantera den på slänten som uppstår öster om ny sluss.

Alternativ Öst innebär intrång i den karaktärsfulla lövskogsmiljön längs den östra stranden, strax söder om befintlig sluss. Även promenadstråket som går längs med vattnet och som ramas in av lövskogsmiljön försvinner, se Figur 24.

Figur 23. Till vänster: Allé utmed Slussvägen. Till höger: Promenadstråk söder om slussen längs kanalens östra sida.

Figur 24 Illustration över sektion 1c och 1d.

Sammanfattningsvis påverkar alternativ Öst kraftigt den befintliga slussmiljön som finns på östra sidan av befintlig sluss.

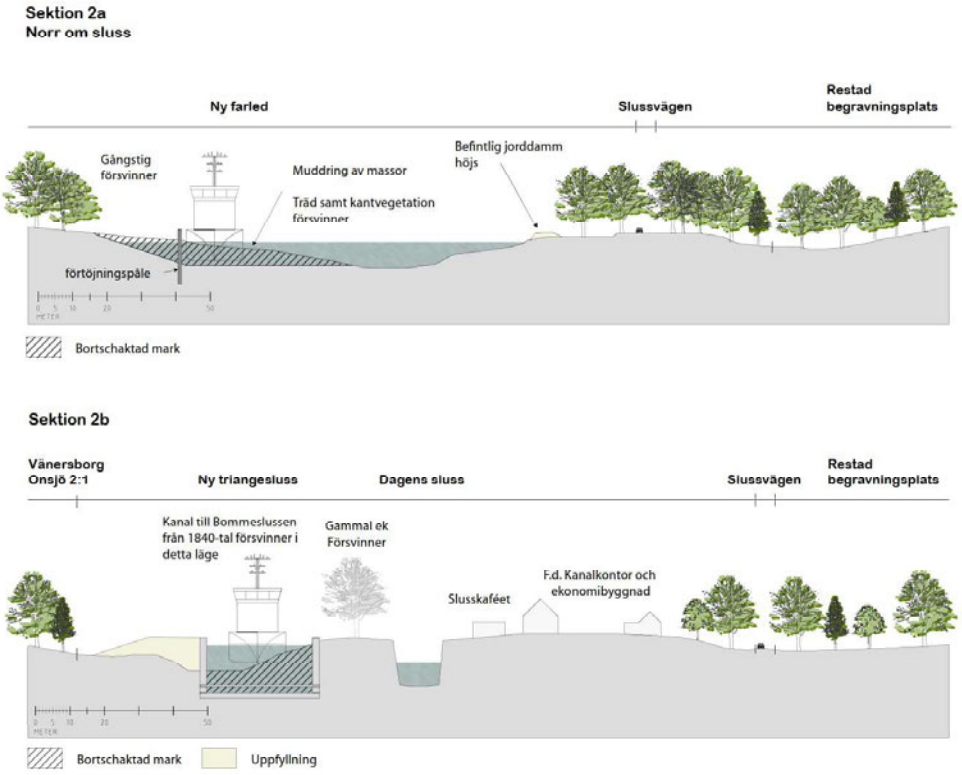
Alternativ Väst

Det har tagits fram ett antal sektioner som illustrerar hur en triangulär sluss väster om befintlig sluss med tillhörande farled kommer vara placerade i landskapet.

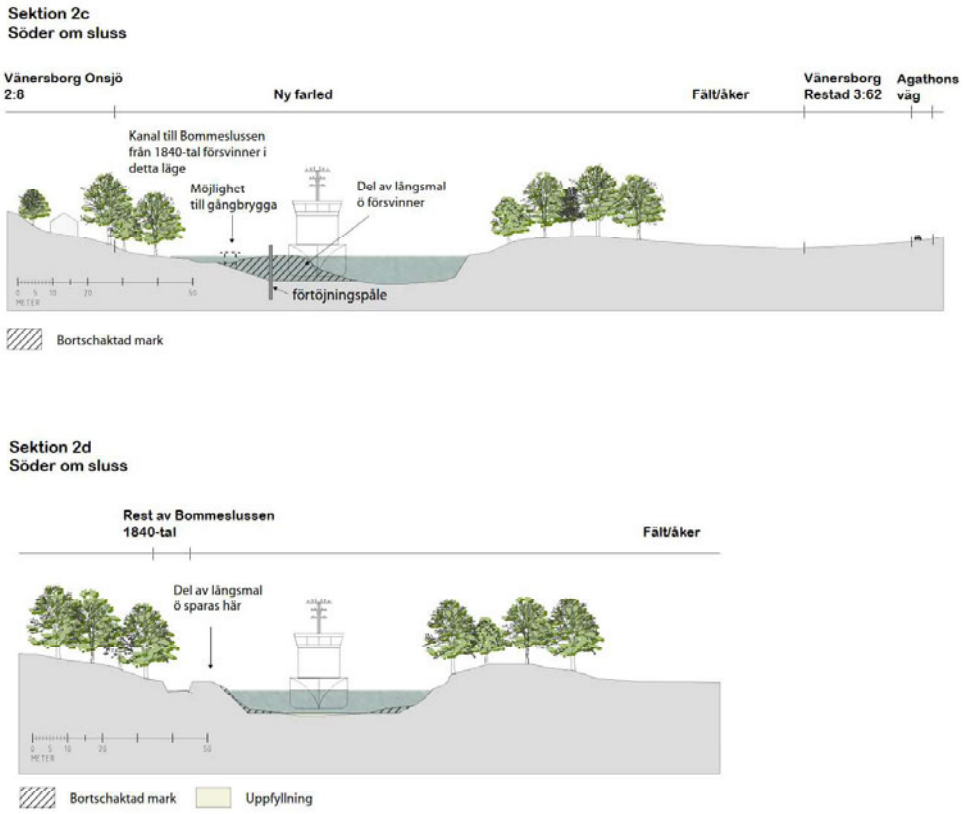
Figur 25. Illustration över var de olika sektionerna är placerade.

Sluss och farled kommer göra intrång i den västra sidan av Karls grav där träd och kantvegetation tas bort. Alternativ Väst innebär också att kanalrännan försvinner, liksom större delen av den ö som ligger väster om befintlig sluss, bevuxen med lövskog och med en karaktärsfull ek, se Figur 26. Därigenom försvinner även gångstråket som finns på ön via en bro vid Bommeslussen. Den slussmiljö med tillhörande byggnader som finns öster om befintlig sluss kommer att kunna bevaras.

Figur 26. Illustration över sektion 2a och 2b.

Söder om slussen kommer farleden gå in lövskogsområden både på den västra och östra sidan av kanalen, men den berör inte fornlämningen Bommeslussen, se Figur 27.

Figur 27. Illustration över sektion 2c och 2d.

Sammanfattningsvis påverkar alternativet kraftigt den befintliga slussmiljön, framför allt kanalrännan och den långsmala ö som finns på västra sidan av befintlig sluss.

9.3.2 **Rekreation och friluftsliv**

Trollhätte kanal är sommartid en uppskattad vattenled att färdas på och att vistas kring. Runt kanalen finns vacker natur och möjlighet att följa Trollhätte kanals historia genom kulturmiljön. Det västra sidan av kanalen karaktäriseras av naturområden och grusade stigar, samt Karls grav. Mellan dagens farled och kanalrännan ligger en långsmal ö som knyter ihop gångstråk och tillsammans binder ihop en trivsam miljö med skog, vatten och kulturmiljö. Ön är ursprungligen anlagd år 1916 i samband med byggandet av befintlig sluss. På den östra sidan finns naturområden och bostäder, och lite söder därom ett område med kolonilotter. På den östra sidan finns också den kulturhistoriskt välbevarade slussmiljön med tillhörande byggnader och allé. I nära anslutning till slussen finns vid dess östra sida ett café som fungerar som målpunkt och bidrar till områdets rekreativa värden.

Idag finns möjlighet att promenera mellan slussområdets båda stränder via de norra slussportarna. Både Pilgrimsleden, som är en historisk led

med delsträckor inom både Norden och Europa, och cykelleden Västgötaleden passerar över slussportarna.

Gångstigar på båda sidor av slussen gör att hela slussområdet är ett populärt utflyktsmål och rekreationsområde.

Värdet för rekreation och friluftsliv i slussområdet är ett helhetsvärde som inkluderar aktiviteter och upplevelser i vattenmiljö i berikande natur- och kulturmiljö.

Figur 28. Till vänster: Café invid slussen. Till höger: Stig som ingår i Pilgrimsleden.

I det här avsnittet skiljs det på friluftsliv och rekreation för att hålla isär områdets värden.

Med friluftsliv menas vistelse och fysisk aktivitet utomhus för att uppnå miljöombyte och naturupplevelse utan krav på prestation eller tävling. Här ingår även riksintresse friluftsliv och värden för turism.

Med rekreation avses här möjligheten till miljöombyte, vila och avkopplande aktiviteter för att återhämta krafter, och där de rekreativa värdena ger en mer lokal förankring.

Göta Älv – delområdet Vänersborg-Trollhättan är riksintresse för friluftsliv enligt 3 kap. 6 § miljöbalken.

Huvudkriterier för riksintresse friluftsliv är:

- Områden med särskilt goda förutsättningar för berikande upplevelser i natur- och kulturmiljöer.
- Områden med särskilt goda förutsättningar för friluftsaktiviteter och därmed berikande upplevelser.

Riksintresset omfattar kanalen med sina natur- och kulturvärden samt dess möjligheter till aktiviteter på land och i vatten. Området används för trafik av fritidsbåtar, fritidsfiske och andra aktiviteter i naturen. Vid Brinkebergskulle sluss och utmed älvens västra sida finns fina ekskogsmiljöer som även har inslag av andra arter av lövträd.

Som exempel på lokala, rekreativa värden finns stråk och stigar som kan upplevas i en naturnära miljö. Vänersborgs kommun lyfter exempelvis i sin översiktsplan att området, med sina natur -och kulturhistoriska värden och en bra vattenkontakt, skapar en naturlig mötesplats för alla. Tillsammans med god tillgänglighet för såväl gång-, cykel- och fordonstrafik så har slussområdet goda utvecklingsmöjligheter för framtiden.

Gemensamma effekter

Oavsett slussalternativ, så innebär det inga alternativskiljande förändringar för fritidsbåtstrafiken. Gående och cyklister längs Pilgrimsleden och Västgötaleden kommer fortsatt kunna passera över en av slussportarna. Det finns möjlighet att skapa nya värden för friluftslivet, exempelvis nya stigar och utsiktsplatser. Det blir samtidigt ett ingrepp i närmiljön kring den nya slussen, vilket påverkar friluftslivet genom att ge området en ny karaktär.

Alternativ Öst

Alternativ Öst innebär stora intrång i slussmiljön på kanalens östra sida. Viktiga delar, som exempelvis den slussanknutna bebyggelsen, behöver flyttas och allén längs Slussvägen kan inte bevaras. Detta kommer inverka på möjligheterna att uppleva miljöns kulturhistoriska värden. En del av den naturmiljö som bidrar till rekreationsvärden längs den östra kanalstranden kommer att försvinna, bland annat ekdungen i söder. Den nya slussen kommer hamna nära befintlig bebyggelse.

Sammantaget bedöms alternativ Öst medföra ett måttligt till stort ingrepp på de rekreationsvärden som finns inom projektområdet. Det finns dock goda möjligheter att återskapa stråk, men en stor del av den östra sidans upplevelsevärden försvinner.

Alternativ Väst

I alternativ Väst försvinner stora delar av ön, som har en tydlig funktion utifrån ett lokalt rekreations- och friluftsperspektiv. Ön används som förbindelseled mellan den östra och västra sidan. Alternativet medför påverkan på en vattennära miljö som är generellt uppskattad för rekreation.

Sammantaget bedöms alternativet medföra ett måttligt till stort ingrepp på de rekreationsvärden som finns inom projektområdet. Det finns dock goda möjligheter att återskapa stråk längs kanalen, men en stor del av områdets karaktär försvinner i och med påverkan på ön och de närliggande stråkens vattenkontakt.

Slutbedömning av rekreation och friluftsliv

En stor del av riksintresset för friluftsliv i området handlar om att värna Trollhätte kanals funktion för friluftsaktiviteter, både på land och vatten. Fritidsbåtar kommer fortsatt kunna passera slussen, vilket gör att värdet

för riksintresse friluftsliv utifrån vattenaktiviteter kan bibehållas i framtiden. Det östra alternativet påverkar upplevelsevärden genom att den samlade kulturhistoriskt värdefulla slussmiljön på kanalens östra sida försvinner, samt ekdungen längs med kanalens östra sida. I det västra alternativet försvinner stora delar av ön, en del av skogen med dess naturupplevelser samt gångstråk nära vattnet, vilket ger en negativ påverkan på områdets stråk och tillgänglighet.

Den samlade bedömningen utifrån rekreation och friluftsliv är att påverkan inte är alternativskiljande. Riksintresset för friluftsliv omfattar både kultur- och naturvärden, vilka är svåra att ställa mot varandra. På östra sidan påverkas de kulturhistoriska upplevelsevärdena, medan det på den västra sidan främst är upplevelsevärden i naturområden som påverkas. Det primära värdet för slussområdet är älven och dess helhetsvärde som berör vattnet och kringliggande miljö, och det påverkas oavsett val av alternativ.

9.3.3 **Kulturmiljö**

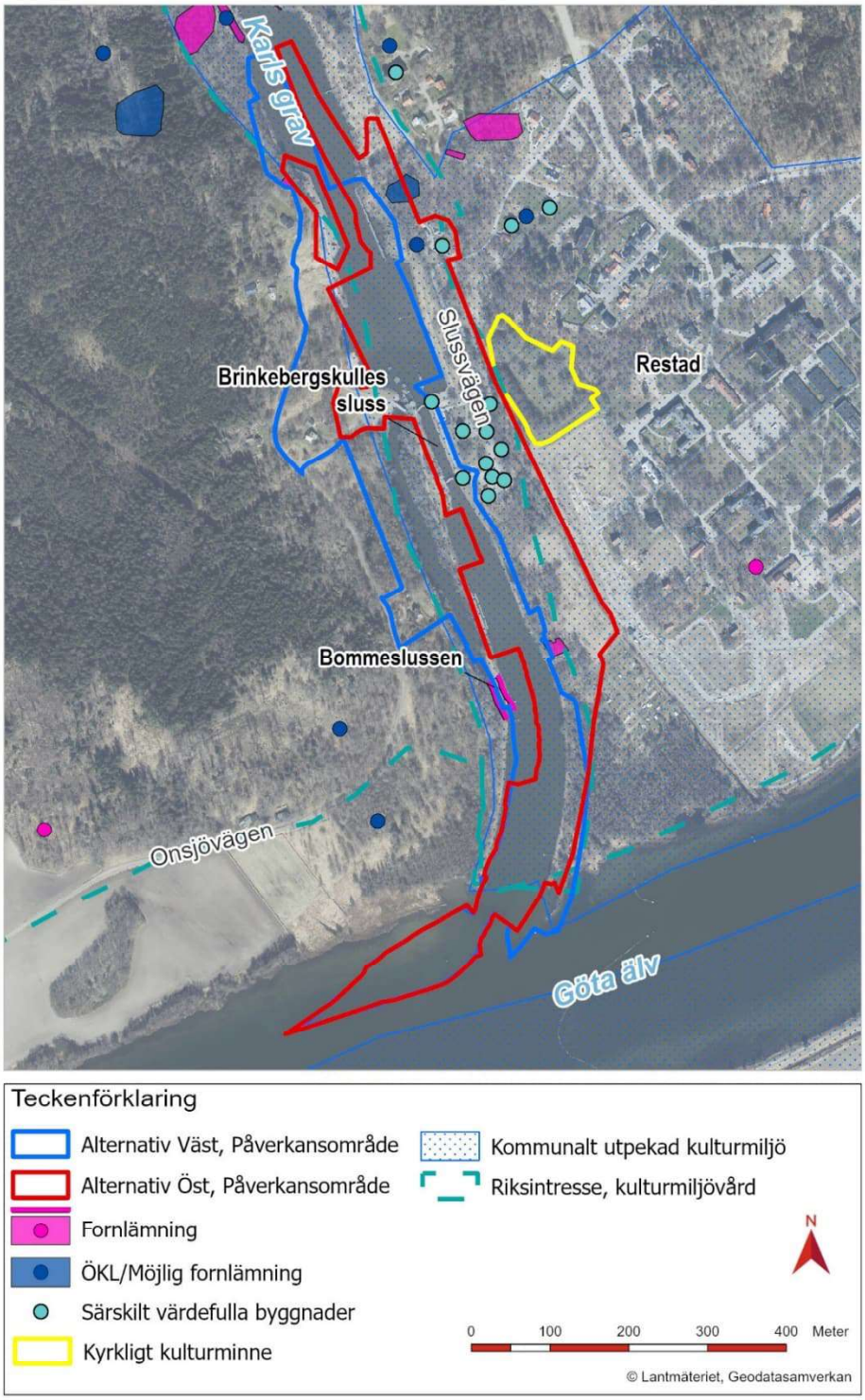
Kulturmiljön i området för de två slussalternativen skyddas av olika typer av lagstiftning.

Karls grav utgör ett riksintresseområde för kulturmiljövården, *Karls grav* (P 68). Motiveringen till riksintresset är: *Kanalmiljö av stor transporthistorisk betydelse, en av landets första egentliga kanaler, påbörjad 1609 men slutförd först 1752. Slussleden är fortfarande i drift.* Uttryck för riksintresset är*: Kanalled med synliga slussar från 1700-talet till 1900-talet, minnessten från 1770, kanalkontor med uthusbyggnader från cirka 1900.*

Restad f.d. sjukhus och slussområdet vid Brinkebergskulle är utpekat som en kommunal kulturmiljö, se Figur 29. Här ingår slussar och tillhörande byggnader: Gustafs sluss från 1770-tal, 1840-talets slusslämningar Kullens sluss och Bommeslussen, en dammlämning från 1760-tal, Kullens slussvaktarbostad med ekonomibyggnader, 1916 års sluss (nuvarande sluss) med tillhörande miljö vilket omfattar kajer, före detta kanalkontoret, ekonomibyggnader, manöverhytt, modern manöverbyggnad och ställverksbyggnad. Den utpekade miljön och byggnadsverken bedöms utgöra sådana bebyggelseområden och byggnader av särskilt kulturhistoriskt värde som beskrivs i plan- och bygglagens 8 kap. 13 §. Byggnaderna liksom bebyggelseområdet som helhet omfattas därmed av förvanskningsförbud.

Restad kyrkogård skyddas som kyrkligt kulturminne enligt 4 kap. kulturmiljölagen. Kyrkogården är anlagd före utgången av 1939 och omfattas därmed av tillståndsplikt enligt kulturmiljölagen. Därutöver finns ett antal fornlämningar inom området som också skyddas av kulturmiljölagen.

Inom området finns sannolikt ett område med soldatgravar från finska kriget 1808–1809, där uppskattningsvis 450-500 soldater ligger begravda. Den är inte registrerad som fornlämning och vid den arkeologiska utredning som utfördes inom ramen för projektet har inga kvarlevor påträffats. Gravarna ligger sannolikt i området omkring den allékantade Slussvägen och ner mot kanalen. På en höjd intill Kullens slussvaktarbostad står en minnessten över de begravda soldaterna.

Figur 29. Karta som visar kulturmiljövårdens skydd och utpekanden.

Gemensamma effekter

Båda slussalternativen berör riksintresse för kulturmiljövård, *Karls grav* (P 68), och den kommunalt utpekade kulturmiljön *Restad f.d. sjukhus och slussområdet vid Brinkebergskulle*. Riksintresset och den kommunalt utpekade kulturmiljön beskriver och omfattar samma värden för slussmiljön.

Båda slussalternativen berör fornlämningarna L2022:4750 och L2022:4751, som utgörs av lämningar efter torpen Hästevadet eller Torpet respektive Johannesberg.

Båda slussalternativen innebär att befintlig sluss tas ur bruk och dammsäkras. Slussen ska fortsatt vara avläsbar i någon mån. Båda alternativen innebär också att Trollhätte kanals funktion och Brinkebergskulle som slussmiljö upprätthålls.

Alternativ Öst

Alternativet innebär ett större intrång i 1916 års slussmiljö och även i helhetsmiljön med synliga slussar från 1700-talet till 1900-talet. Tre byggnader som är uttryck för riksintresset berörs och behöver flyttas till en ny sluss- eller kanalnära plats samt få nya funktioner för att intrånget inte ska riskera att orsaka påtaglig skada på riksintresset. Den allé och väg som leder mellan slussmiljön och Kullens slussvaktarbostad berörs.

Figur 30. 1916 års sluss med tillhörande byggnader. Kanalkontoret syns mitt i bild.

Alternativet kan komma att beröra soldatgravar från 1808-1809 års krig. Minnesstenen över de avlidna soldaterna står inom den yta som tas i anspråk under byggtid.

Genom alternativets utbredning åt öster riskeras påverkan på Restad kyrkogård i form av buller och skador på vegetation.

Sammantaget bedöms påverkan på helhetsmiljön i riksintresseområdet för kulturmiljövård bli stor. Byggnader som hör till slussmiljön behöver flyttas, ingrepp i fornlämningar bedöms bli nödvändiga med risk för intrång i området för soldatgravar och störning på det kyrkliga kulturminnet Restads kyrkogård.

Alternativ Väst

1916 års slussmiljö berörs i mindre grad än för alternativ Öst genom att den slussanknutna bebyggelsen kan bevaras på befintlig plats.

Alternativet berör kanalrännan, men undviker lämningarna av Bommeslussen.

Figur 31. Bommeslussen

Två småhus, uppförda under 1900-talet, planeras att lösas in. Byggnaderna har inte inventerats närmare.

Sammantaget bedöms en ny sluss i västligt läge innebära mindre påverkan på riksintresset Karls grav jämfört med det östra alternativet, genom att en stor del av 1916 års slussmiljö undviks. Alternativet bör kunna genomföras så att det riksintressanta kulturhistoriska sammanhanget och platsens olika slussgenerationer fortsatt blir avläsbara.

9.3.4 **Boendemiljö**

För boende invid slussen kan påverkan ske genom att omgivningen förändras, vilket beskrivs i avsnitten Landskap, Rekreation och friluftsliv och Kulturmiljö. Det kan också tillkomma störningar såsom exempelvis buller vid slussningar. Därutöver uppkommer störningar i byggskedet av exempelvis transporter (beskrivs i avsnittet Transportvägar) och bullrande arbeten.

Buller

Ljud som är oönskat kallas för buller och definieras av den europeiska miljöbyrån som ”hörbart ljud som skapar störning och/eller påverkar hälsan negativt”.

Bullret från fartygstrafiken klassas som trafikbuller och bedöms efter infrastrukturpropositionen. Bullret som alstras vid slussning av fartyg klassas som industribuller och bedöms efter Naturvårdsverkets riktlinjer. Riktvärdena gäller vid bostäder, skolor, förskolor och vårdcentraler. För att kunna utvärdera de två slussalternativen har överslagsberäkningar gjorts för buller från fartygstrafik samt för det buller som alstras vid slussning av fartyg i driftskedet.

Gemensamma effekter

Ljudnivåerna från fartygstrafiken ligger under gällande riktvärden idag, och beräkningar visar att de kommer vara under riktvärdena för båda slussalternativen. Buller från fartygstrafiken är därmed inte alternativskiljande.

Vid slussning av fartyg kommer ljudnivåerna att öka med cirka 2-5 dBA, jämfört med nuläget, vid den sida där respektive slussalternativ anläggs. Ljudökningen beror på att respektive slussalternativ kommer närmare bebyggelse på respektive sida av kanalen.

Alternativ Öst

Överslagsberäkningar för buller vid slussning visar att Naturvårdsverkets riktlinjer för ekvivalent ljudnivå nattetid överskrids för en bostad på fastigheten Restad 3:58 och riskerar att överskridas för ytterligare fastigheter längs kanalens östra sida.

Alternativ Väst

Riktvärdena bedöms överskridas vid en av de fastigheter väster om kanalen som planeras att lösas in (Onsjö 2:7). Slussalternativ Väst innebär att slussen kommer längre bort från kanalens östra sida, där flertalet bostäder finns. Det blir därmed färre fastigheter som exponeras av alstrat buller från slussningen i detta alternativ.

Påverkan i byggskedet

En del av arbetena kommer medföra bullerstörningar såsom bergsprängning, pålning, spontning, schaktning, muddring, lastning och transporter.

Alternativ Öst

Beräkningar av byggbuller visar att riktvärden för ekvivalent ljudnivå vid fasad dagtid kommer överskridas på stora delar av området runt slussen. En grov uppskattning är att samtliga planerade bostäder vid Astrids ängar och ytterligare cirka 10-15 befintliga bostadsfastigheter, förskola, kontorslokaler och andra verksamhetslokaler kommer ha nivåer över riktvärdet. För dessa kan bullerskyddsåtgärder komma att krävas för att klara ljudnivåerna inomhus.

Alternativ Väst

Beräkningar av byggbuller visar att alternativ Väst medför färre antal bullerstörda fastigheter i byggskedet än alternativ Öst. De fem fastigheter som ligger närmast kanalen, utmed dess västra sida, kommer att påverkas mest. Två av dessa fastigheter planeras att lösas in. En grov uppskattning är att en stor del av planerade bostäder vid Astrids ängar och ytterligare cirka 5-8 befintliga bostadsfastigheter kommer ha nivåer över riktvärdet. För dessa kan bullerskyddsåtgärder komma att krävas för att klara ljudnivåerna inomhus.

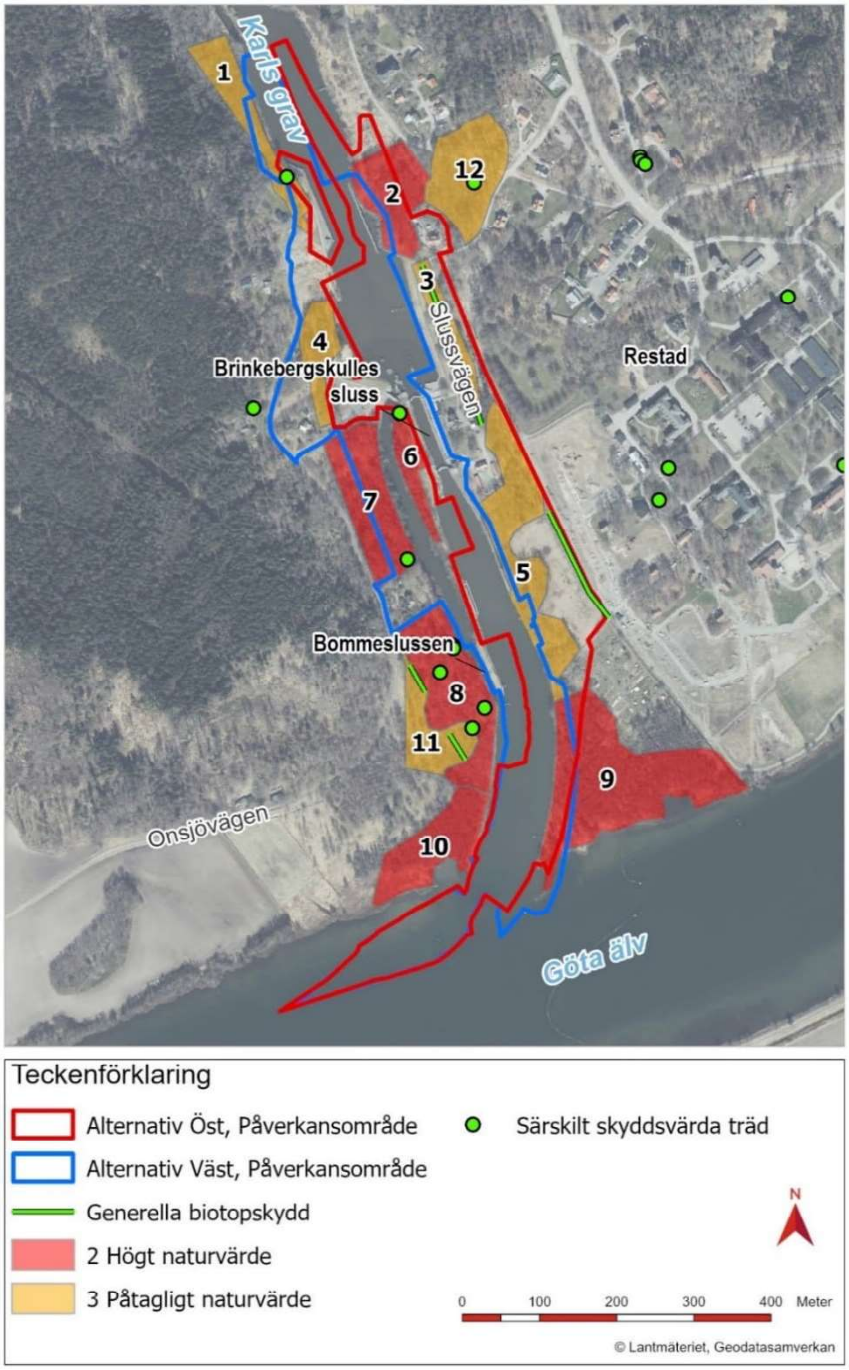
9.3.5 Naturmiljö land

Det har gjorts flera olika inventeringar av naturmiljön runt Karls grav, bland annat en naturvärdesinventering (NVI) som delat upp utredningsområdet i områden efter deras naturvärdesklasser enligt Svensk Standard SS 199000 (Naturcentrum, 2022). Inom området har de tre naturvärdesklasserna 1-3 (högsta, högt, respektive påtagligt naturvärde) inventerats. Figur 32 visar inventerade naturvärdesobjekt med högt och påtagligt naturvärde. Inget område med högsta naturvärde påträffades vid inventeringen. I figuren redovisas även de särskilt skyddsvärda träd, bland annat en jätteek på ön väster om slussen, som finns registrerade i området.

Fridlysning används för att skydda växt- och djurarter som riskerar att försvinna eller på annat sätt hotas. Fridlysning innebär att individer av en art inte får plockas, samlas in, dödas eller skadas på något annat sätt. För vissa arter innebär även fridlysningen att deras livsmiljöer är skyddade. Det har inom projektet utförts fördjupade artinventeringar för fågel, fladdermöss, groddjur och insekter.

Många av naturvärdesobjekten innehåller ädellövskog (objekt 1,2 och 5-8), men det finns även områden med lövskog (objekt 4), blandlövskog (objekt

12) och slåttermark (objekt 11). Närmast Göta älv finns två områden med alsumpskog (objekt 9 och 10).

Figur 32. Resultat av en naturvärdesinventering som utförts runt Karls grav år 2021 och 2022 (Naturcentrum, 2022).

Naturvärdesobjekt 3 är en allé med grova träd utmed Slussvägen som har tilldelats påtagliga naturvärden. Allén är även biotopskyddad.

Vid inventeringen har ytterligare tre biotopskyddade objekt påträffats. De utgörs av ett dike vid naturvärdesobjekt 5 och två stenmurar i slåttrad gräsmark inom naturvärdesobjekt 11.

Naturvärdesobjekt 5 består av näringsfattig ekskog, delvis på hällmark. Här växer gamla ekar, både senvuxna och grövre, vilka ger goda förutsättningar för en artrik flora och fauna. Objektet har bedömts ha påtagliga, sannolikt på gränsen till höga naturvärden, där naturvärdena bedöms bestå och öka på kort sikt. Även objekt 2 utgörs av en ekskog med äldre ekar i ljusöppen miljö.

Trädbeståndet inom naturvärdesobjekt 7 förefaller ha uppstått genom långvarig spontanföryngring med en stor variation av trädslag och dimensioner. Den nordvästra delen utgörs av relativt ung skog, ca 17 år utifrån flygfoton och skogsbruksplan. Även delar av de södra delarna förefaller på flygfoton ha utgjort ungskog för drygt 50–60 år sedan. Objektet har vid inventeringstillfället bedömts uppnå högt naturvärde, bland annat på grund av några grova träd (skogsbruksplanen nämner undanträngda hagmarksekar) samt att där finns död ved i form av skogsalm och ask, vilka innehåller rödlistade vedsvampar. Mängden död ved av skogsalm och ask har tillkommit i närtid på grund av ask- och almsjuka, och mängden död ved bedöms komma att minska med tiden. Bedömningen i dagsläget är att områdets naturvärden kan komma att minska med tiden. Naturvärdesklassen bedöms därför gränsa mot påtagligt naturvärde.

Naturvärdesobjekt 9 är en alsumpskog som tilldelats högt naturvärde och bedöms regelbundet svämmas över från älven. Naturvärdesobjektet har pekats ut som värdefull miljö för fåglar, bland annat för mindre hackspett, och utgör även landmiljö för groddjur. Artfynden utgörs av vanlig padda och vanlig groda, som är vanligt förekommande arter, och som omfattas av fridlysningsbestämmelser.

Flera naturvärdesobjekt hyser träd med håligheter (objekt 1-5, 7-8) vilket kan utnyttjas av bland annat fladdermuskolonier, insekter och hålhäckande fåglar. För fågel så har fågelinventeringen pekat ut den äldre ädellövskogen och alsumpskogen på kanalens västra sida mellan slussarna och Göta älv, samt alsumpskogen på kanalens östra sida som mest värdefulla.

Gemensamma effekter

Mindre arealer potentiellt lämpliga kolonimiljöer för fladdermöss försvinner, men det kommer finnas delar av naturvärdesobjekten som lämnas kvar. Inga kända koloniträd för fladdermöss berörs. Födosöksmiljöer påverkas temporärt under byggtid.

För groddjur försvinner mindre ytor av lämpliga landsmiljöer inom objekt 9. Återstående ytor har bedömts även fortsatt kunna utgöra landmiljöer för groddjur.

Utav de fågelmiljöer om pekats ut som mest värdefulla påverkas alsumpskogen på kanalens östra sida, och för alternativ Väst även ädellövskogen på västra sidan. För mindre hackspett, som har krav på

större sammanhängande skogsområden för sitt revir, så bedöms inte slussalternativen påverka artens möjlighet att häcka i området. Det är en mindre del av dess livsmiljö som påverkas och tillräckligt med habitat kommer att finnas kvar. Den backsvalekoloni som finns i den äldre slusskanalen kommer att försvinna för alternativ Väst och kan även påverkas negativt av alternativ Öst om deras häckningsplats förstörs.

De fågelarter som berörs är alla vanligt förekommande arter med goda populationer, även om vissa är minskande. Förlust av mindre häckningsmiljöer bedöms därmed inte påverka deras bevarandestatus på ett sätt som utlöser förbuden i artskyddsförordningen. Fågelarterna bedöms inte heller störas på betydande sätt av arbetena. Behovet av skydds- och kompensationsåtgärder kommer att utredas vidare i det fortsatta arbetet.

Oavsett alternativ kommer påverkan på naturmiljön att studeras ytterligare.

Alternativ Öst

Alternativ Öst medför påverkan på två ytor med högt naturvärde (objekt 2 och 9). Total påverkan på områden med höga naturvärden bedöms bli minst 1,2 hektar.

Av de objekt som bedömts ha påtagliga naturvärden berörs objekt 3 och 5. Totalt bedöms minst 2,1 hektar beröras.

Alternativ Väst

Alternativ Väst kommer medföra att delar av fyra naturvärdesobjekt med högt naturvärde försvinner (objekt 2, 6, 7 och 9). Total påverkan på höga naturvärden bli minst 2,0 hektar. Det påverkas fler skyddsvärda träd i alternativ Väst än i alternativ Öst.

Tre naturvärdesobjekt med påtagliga naturvärden kommer påverkas (objekt 1, 4 och 5). Total påverkan på påtagliga naturvärden bedöms bli minst 1,2 hektar.

Båda slussalternativen tar således cirka 3 hektar med naturmark i anspråk som bedömts ha påtagliga eller höga värden, där större ytor med höga naturvärden berörs i alternativ Väst än i alternativ Öst. En skillnad mellan alternativen är att alternativ Väst påverkar mer lövskogsmiljöer med mycket ädellöv medan alternativ Öst påverkar mer ljusöppna ekskogar.

Om man jämför objekt 5 med objekt 7, så har ekskogen i objekt 5 naturvärden som är påtagliga, på gränsen till höga samt att naturvärdena där bedöms vara bestående. Objekt 7 har naturvärden som är höga, på gränsen till påtagliga, men här bedöms värdet minska den närmaste tiden, eftersom tillgången på död ved minskar i området. Detta betyder sammantaget att naturvärdesklassningen inte skiljer sig så mycket åt mellan objekt 5 och 7.

Sammantaget ger detta att skillnaden mellan de två slussalternativen bedöms vara liten utifrån aspekten naturmiljö, eftersom berörda ytor är lika stora och de berörda naturvärdena bedöms vara likvärdiga.

9.3.6 **Ytvattenmiljö**

Karls grav är ett habitat för vattenlevande organismer, där förutsättningarna för naturlivet påverkas av kanal- och slusskonstruktionerna i sig, liksom av drift- och underhåll av dessa. Slussen utgör i sig ett vandringshinder och de hårdgjorda kanterna utmed Karls grav medför bland annat att variationen i habitat är liten, vilket begränsar den biologiska mångfalden.

Vattenflödet i Karls grav är till stor del kopplat till slussning. Sjöfartsverket släpper även konstant ut ett visst flöde genom kanalrännan i syfte att upprätthålla en viss vattenomsättning av ytvatten i Karls grav. Uppströms slussen påverkas mångfalden av att kanalen torrläggs med cirka 7-10 års mellanrum då sluss och damm underhålls. Nedströms slussen bestäms vattennivåerna av nivåerna i Göta älv, vilka i sin tur styrs av vattenkraftens reglering. Naturvärdena är därmed fler nedströms slussen än uppströms.

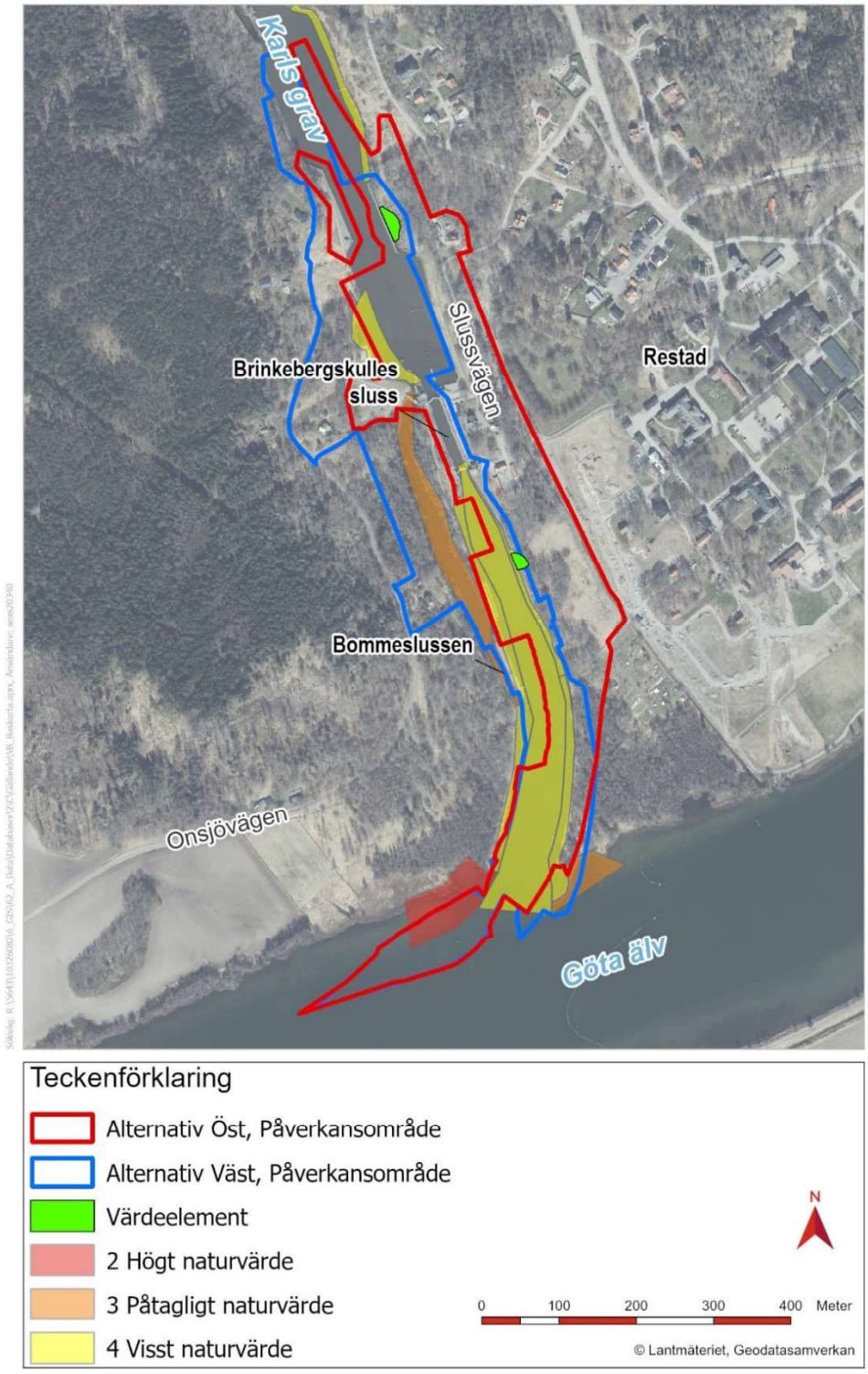
Vattenkvaliteten i kanalen beror till stor del på Vänerns vattenkvalitet, som generellt är god, men skiljer sig genom att vattnet i Karls grav är betydligt grumligare och innehåller mer fosfor. Påverkan på vattnet kommer till stor del av det dagvatten som kommer från omgivande områden, men även från båttrafiken som genom erosion medverkar till grumling och till att näringsämnen frisläpps från sedimenten ut i vattnet.

Sedimentlagret i Karls grav består till övervägande del av lera. Eftersom kanalen är konstgjord och återkommande töms så är sedimentlagret tunt ovanför slussen. I kanalrännan förekommer stormusslor, vilket tyder på att bottenförhållandena där är goda för faunan. Stormusslor är känsliga för sedimentpålagring, särskilt vid fortplantningen.

Figur 33, Kanalrännan, foto taget mot söder. Ön syns till vänster i bild.

En naturvärdesinventering (NVI) har gjorts vid slussen där områden delats in i klasserna visst, påtagligt och högt naturvärde (Medins Havs och Vattenkonsulter AB, 2024), se Figur 34. Resultaten visar att det finns påtagliga och höga naturvärden i kanalrännan samt vid mynningen till Göta älv.

Figur 34. Naturvärdesobjekt och deras naturvärdesklassningar. I kartan syns även noterade värdeelement (Medins havs- och vattenkonsulter, 2024).

Stränderna har värdefulla lövskogsmiljöer som till stor del utgörs av värdekärnor för ekologiska kantzoner. Kantzonerna berikar vattenmiljöerna med skugga, föda och död ved. Det finns två värdeelement i kanalens östra kant, ett uppströms slussen och ett nedströms. Värdeelementen har större naturvärden än sin närmaste omgivning och består i båda fallen av naturligare vikar kantade med lövskog. I värdeelementet nedströms slussen finns pilblad, som är en rödlistad art (nära hotad).

Gemensamma effekter

Naturmiljö i form av bottenytor, översvämningsytor och ekologiskt viktiga kantzoner försvinner vid breddning av kanalen nära mynningen till Göta älv. Återställning av naturmiljön med passande bottensubstrat för djur, anpassade planteringar och utformning av slänter är viktiga för den framtida naturmiljön i vatten.

Alternativ Öst

Alternativ Öst berör områden längs kanalens östra sida, som i naturvärdesinventeringen huvudsakligen bedömts ha visst naturvärde. Två naturvärdeselement bestående av grunda vikar vid strandkanten planeras att grävas bort i slussalternativ Öst.

Alternativ Väst

Alternativet medför att en stor värdekärna för ekologiska kantzoner försvinner längs kanalens västra sida. Även bottenmiljön i kanalrännan, som bedömts ha påtagligt naturvärde, försvinner. Alternativ Väst har därmed större påverkan på bottenmiljön och de bottenmiljöer som bedöms ha flest naturvärden, än alternativ Öst.

Påverkan i byggskedet

Gemensamma effekter

I byggskedet riskerar båda slussalternativen att medföra grumling vid muddring av botten. Bergschakt med sprängarbeten medför utsläpp av kväve i vattnet, där utsläppens storlek beror på vilken metod som används för att ta loss bergmassorna. Bergschakten medför även bullerpåverkan i vattenmiljön, vilket kan medföra att arbetena behöver anpassas efter känsliga perioder för fisk.

Invasiva arter är sådana som med människans hjälp flyttats från sin ursprungliga miljö till en ny plats, där de börjar sprida sig och orsakar allvarlig skada för ekosystemet. Den invasiva arten smal vattenpest nedströms slussen kan medföra restriktioner vid muddring och eventuell dumpning av muddermassor.

Alternativ Öst

Bergschakten i vatten för det östra alternativet är ungefär fem gånger större än för alternativ Väst och medför därmed större bullerexponering

för djurlivet och mer utsläpp av kväve till Karls grav på grund av sprängarbeten som kan medföra toxiska halter av ammoniak och eventuellt även nitrat.

Alternativ Väst

Den mindre bergschakten för alternativ Väst medför mindre sprängarbeten och därmed mindre kväveutsläpp och bullerexponering för djurliv än alternativ Öst.

9.3.7 **Miljökvalitetsnormer**

I princip allt vatten i Sverige, förutom det öppna havet, är indelat i mindre enheter som kallas vattenförekomster. För varje vattenförekomst finns dokumenterat vilken status och beslutad miljökvalitetsnorm (MKN) som vattnet har.

Miljökvalitetsnormer är ett juridiskt styrmedel som regleras enligt 5 kapitlet i miljöbalken. Det innebär bland annat att en tillståndsmyndighet inte får bevilja tillstånd för åtgärder eller verksamheter som medför att en vattenförekomst försämras till en sämre miljöstatus än den befintliga, eller som bidrar till att äventyra möjligheten att uppnå beslutade miljökvalitetsnormer (MKN) till dess beslutade målår. Målet är att alla ytvattenförekomster ska uppnå eller bibehålla minst god ekologisk och kemisk ytvattenstatus.

På grund av att Karls grav är en mänskligt grävd kanal utgör den en så kallad *konstgjord vattenförekomst* enligt vattenförvaltningsförordningen. Karls grav har bindande miljökvalitetsnormer för *ekologisk potential* i stället för *ekologisk status*, eftersom särskilt samhällsviktig sjöfart medför att god ekologisk status inte bedöms kunna uppnås i vattenförekomsten. Det innebär att kravnivån för vissa kvalitetsfaktorer utgår från vad som är tekniskt möjligt att åtgärda med hänsyn till att sjöfart ska bedrivas, i stället för naturligt referensförhållande. Lägre krav än god ekologisk potential utgår vad som är ekonomiskt rimligt, vilket ska bedömas utifrån samhällets kostnader i förhållande till vattenförekomstens ekologiska nytta.

Vid jämförelsen av de båda slussalternativen har biologiska kvalitetsfaktorer och kvalitetsfaktorn ”morfologiskt tillstånd” bedömts vara alternativskiljande, om inte sötvattenmiljöerna i kanalrännan ersätts på annan plats. De biologiska kvalitetsfaktorerna beskriver förekomst och sammansättning av växt- och djurarter. Det morfologiska tillståndet beskriver bland annat vattnets form, kanter, bottensubstrat och dess närområde på land. En försämring av en kvalitetsfaktor kan utgöra risk för att den beslutade miljökvalitetsnormen inte uppnås, eller att vattenförekomsten får en otillåten statusförsämring. Trafikverket utreder återställning av sötvattenmiljöer i närområdet.

Alternativ Öst

Alternativ Öst tar jämförelsevis något mindre ytor av grunda och strandnära områden med högre naturvärden i anspråk. Det minskar risken för krav på kompensationsåtgärder för förbättrad miljöstatus för kvalitetsfaktor ”morfologiskt tillstånd” och biologiska kvalitetsfaktorer, jämfört med alternativ Väst.

Alternativ Väst

Alternativ Väst medför större förändringar av djup och andra modifieringar av morfologi i Karls grav, i kanalrännan och i mynningsområdet i Göta älv, än alternativ Öst. Förändringen kommer dessutom ske i vattenområden som troligen har högre ekologiskt funktion för biologin. Särskilt bortmuddring av kanalrännan, som har hög grad av naturlighet och ekologisk funktion idag, kan medföra stor risk för otillåten sänkt status av morfologiskt tillstånd eller biologiska kvalitetsfaktorer om dessa miljöer inte ersätts. Trafikverket utreder åtgärder för att ersätta förlorade livsmiljöer för att vattenförekomsten ska kunna följa miljökvalitetsnormerna för Karls grav.

En förprojektering av ersatta miljöer har genomförts, vilken visar att det finns goda möjligheter att skapa nya grunda miljöer med naturlig struktur och av stort värde för biologiska kvalitetsfaktorer. Risken har därmed reducerats till liten-måttlig för krav på kompensationsåtgärder, beroende på genomförbarheten av de förprojekterade naturanpassningarna.

9.4 Fastighetsintrång

Den nya anläggningen kommer att ta mark i anspråk. Därutöver behövs utrymme för etableringsytor, upplag med mera i byggskedet för att kunna bygga anläggningen.

Gemensamma effekter

Det finns i detta skede osäkerheter kopplade till byggskedet. Det medför att det för båda slussalternativen finns risk för att ytterligare fastigheter, än dem som kan identifieras i detta skede, kan komma att erbjudas inlösen exempelvis på grund av intrång eller störningar. Det kommer även tillkomma fastigheter som berörs i byggskedet.

Alternativ Öst

Ytor för en ny sluss inryms inom Sjöfartsverkets fastighet Karls grav 1:1.

Alternativ Väst

En ny sluss i alternativ Väst inryms huvudsakligen inom Sjöfartsverkets fastighet Karls grav 1:1. Även delar av fastigheterna Onsjö 2:7, Onsjö 2:8 och Onsjö 2:1 kan komma att beröras av markanspråk.

9.5 Utvecklingsmöjligheter för området

En workshop har genomförts 6 mars 2024 i form av grupparbeten med deltagare från Vänersborgs kommun, Trafikverket, Sjöfartsverket och konsultgruppen. Grupperna fick med papper och penna försöka visualisera vilka utvecklingsmöjligheter som de såg utifrån de två slussalternativen. En sammanfattning av resultaten redovisas nedan, där en del möjligheter är gemensamma för båda slussalternativen och andra endast gäller för ett av alternativen. Notera att förslagna idéer endast belyser möjligheter och inte är några planerade åtgärder.

Gemensamma möjligheter för båda slussalternativen

Naturliga höjder i landskapet skulle kunna utnyttjas för utsiktsplatser, både i bygg- och driftskedet.

Information skulle kunna utvecklas rörande de olika slussgenerationerna på plats.

Befintliga gång- och cykelstråk kan eventuellt behöva stärkas upp och kompletteras. Skyltning av natur- och kulturvärden i området kan behöva upprätthållas och utvecklas.

Ytor som i byggskedet krävs för uppställning av bodar, material, parkering med mera kan, efter det att slussen är byggd, omvandlas till andra ändamål, till exempel husbilsparkering, besöksparkering med mera.

När den befintliga slussen tas ur bruk skulle delar av denna kunna byggas över med någon form av däck som skapar vyer ner i den gamla slussen. Det finns även önskemål om att en vattenspegel fortsatt ska vara synlig.

Ytor som inte behöver ha fullt farledsdjup skulle i vissa fall kunna utvecklas för att skapa grunda vattenmiljöer som främjar den biologiska mångfalden i kanalen.

Om byggvägen till kanalens västra sida görs permanent så finns det stora synergieffekter med kommunala intressen såsom ”Brättelänken”, vilket är en planerad vägförbindelse mellan Öxnered, Brätte och Onsjö.

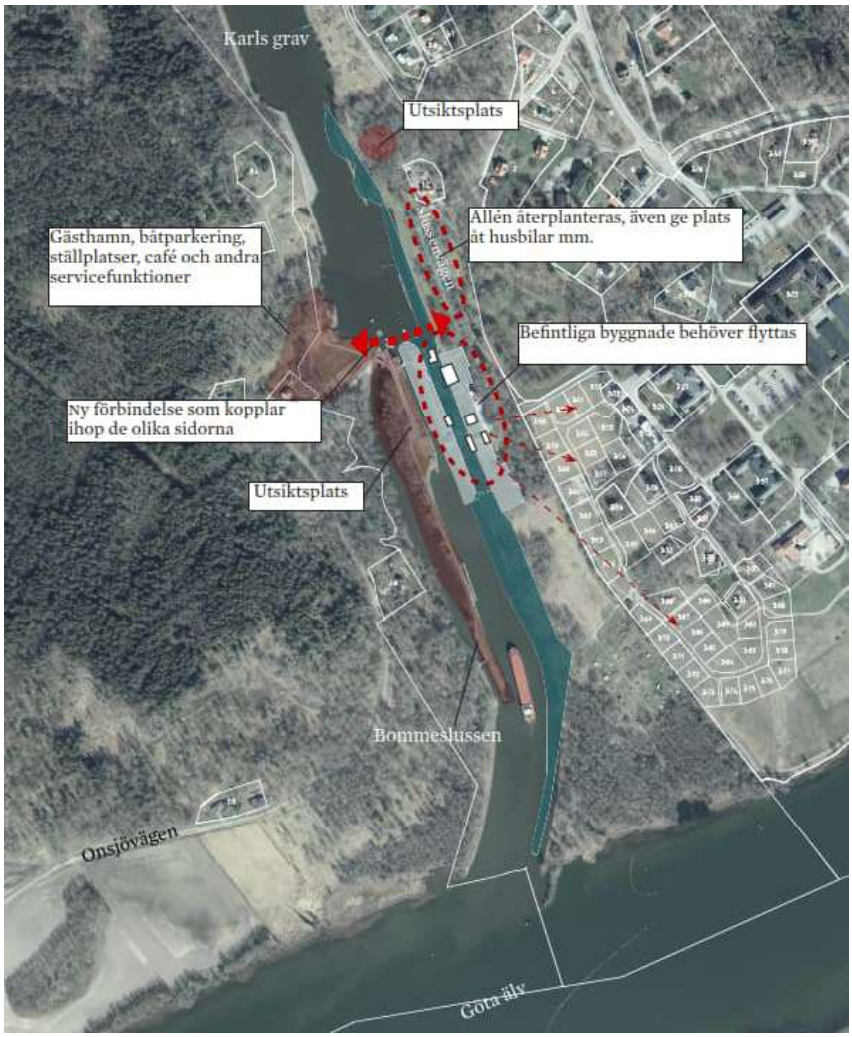
Alternativ Öst

Det finns flera platser där det skulle kunna skapas attraktiva utsiktsplatser, exempelvis på ön eller på höjden nordost om befintlig sluss (vid Slussvägen 8, före detta Kullens slussvaktarbostad).

Allén utmed Slussvägen skulle kunna återplanteras, där det även ges plats för parkeringsplatser i allén.

Alla slussanknutna byggnader som ligger öster om befintlig sluss kommer behöva flyttas eller rivas. Det finns många idéer på möjliga funktioner till dessa byggnader om de flyttas till annan plats, men det kan vara svårt att hitta mottagare som i framtiden ska underhålla de kulturhistoriska byggnaderna. Idéer som lyftes var exempelvis att flytta någon byggnad till de obebyggda tomterna på Astrids ängar för att bli bostadshus, eller att

konvertera flyttade byggnader till exempelvis vandrarhem, servicecenter för båtar, golfhotell, uthyrning av båtar/kajaker etcetera.

Figur 35. Illustration över möjligheter som diskuterades för alternativ Öst.

Om en sluss byggs på östra sidan så skulle gästhamn, båtparkering, husbilsparkering, café med mera skapas på den västra sidan av kanalen, antingen genom att flytta befintliga byggnader dit eller genom att bygga helt nya. Nya byggnader skulle kunna skapas med en modern arkitektur som speglar vår tid. På ön skulle det kanske kunna finnas vissa servicefunktioner såsom exempelvis ett café.

Tillgång till det nya slusscentret på den västra sidan skulle kunna ske med en ny förbindelse, som även kan användas som byggväg då den nya slussen byggs.

Alternativ Väst

Sträckan nordost om befintlig sluss är fin och har kvällssol. Här skulle exempelvis båtplatser kunna skapas, liksom väntkaj med bryggor och hygienfaciliteter.

Det finns många förslag på hur de kulturhistoriska byggnaderna öster om befintlig sluss skulle kunna utvecklas och vad de skulle kunna innehålla. Någon av dem skulle exempelvis kunna inhysa glasskiosk eller besökscentrum. Kullens f.d. slussvaktarbostad (Slussvägen 8) skulle kunna bli ett informationscenter och därigenom stärka sitt samband med slussverksamheten.

Figur 36. Illustration över möjligheter som diskuterades för alternativ Väst.

Platser för större besöksparkering, husbilsparkering med mera skulle kunna utvecklas utmed den östra sidan.

Ett utsiktstorn skulle exempelvis kunna anläggas uppe på en liten höjd väster om den nya slussen. Det finns även möjlighet att använda schaktmassor för att etablera nya nivåer i terrängen, där någon form av utsiktsplats skulle kunna placeras. En god överblickbarhet skulle också kunna uppnås genom en högre byggnad, från vilken man kan följa slussningen i den nya slussen.

Bommeslussen kan komma att kännas som att den saknar sammanhang när stora delar av ön försvinner. Den västra stranden skulle behöva

utvecklas så att sammanhanget görs tydligt. Det skulle exempelvis kunna skapas en ny strandstig längs med den västra stranden med en spång eller brygga som ger möjlighet till rundgång på den återstående delen av ön vid Bommeslussen.

Nordväst om befintlig sluss finns en yta som föreslås användas som upplag med mera under byggtiden. Denna yta skulle kunna utvecklas efter byggtidens slut till en intressant punkt med exempelvis slussinspirerad lekplats, en maritim skulpturpark, parkeringsplatser, grillplatser med mera.

Den infrastruktur i form av vägar, elektricitet med mera som behöver anläggas för att bygga slussen kan göras permanenta och bidra till utvecklingen i området. Bussar och bilar skulle kunna angöra slussområdet från väster och det ger möjligheter till att utveckla husbilsparkering med mera även på den västra sidan.

9.6 Klimatkalkyl

En översiktlig klimatberäkning har gjort för de båda slussalternativen i Trafikverkets digitala verktyg Klimatkalkyl version 7.0. Beräkningarna bygger på de mängder för material och schakt som fanns tillgängliga i februari 2024. I underlaget finns både permanenta och tillfälliga lösningar med.

Beräkningarna visar att betong står för den största klimatpåverkan för båda slussalternativen, följt av armering. Det kommer i båda slussalternativen tillkomma förstärkningsåtgärder som kommer medföra ytterligare klimatpåverkan, men vars omfattning behöver utredas vidare. Skillnaden mellan slussalternativen är liten, så aspekten bedöms inte vara alternativskiljande i detta skede.

9.7 Kostnad

En översiktlig analys av har gjorts av bedömda kostnader utifrån de förutsättningar som är kända idag. De kalkyler som gjorts är endast baserade på mängder och tar därmed inte hänsyn till särskilda byggmetoder eller arbetsmoment som kan krävas, inte heller till risker som är kopplade till detta. Kostnadsberäkningen speglar därmed inte att alternativen kan skilja vad gäller byggmetoder, tid eller risker.

Alternativ Öst

Det östliga alternativet är sannolikt något dyrare än det västra då konstruktion för dammsäkring av den östra jorddammen tillkommer och för att det är större mängder berg som måste schaktas bort i farleden.

Alternativ Väst

Det västliga alternativet innebär en större konstruktion vid slussen, längre sträckor med tillfälliga byggvägar och något mindre schakt i farleden men detta väger inte upp kostnaden för dammsäkringen i det östra alternativet.

Summering - alternativskiljande

Den översiktliga bedömningen av kostnader pekar på en marginell skillnad mellan alternativen, cirka 10%, varför detta inte bör vägas in för val av alternativ.

10 Samlad bedömning

En jämförelse har gjorts av de två slussalternativen utifrån slussarnas trafikering, byggbarhet och dess påverkan på omgivningen. Fokus har legat på att hitta vad som är alternativskiljande och kan påverka uppfyllelsen av projektmålen. Båda slussalternativen uppnår ställda krav gällande trafikering av sluss och kanal. Jämförelsen har visat att slussförslagen är tämligen jämbördiga, men skiljer sig åt vad gäller några av aspekterna.

Byggbarhet

Alternativ Öst bedöms vara mer komplext att genomföra eftersom det gör ett större intrång i den östra jorddammen, alternativet medför en större mängd bergschakt i närheten till befintlig farled, det behöver byggas en tillfällig manöverbyggnad inklusive infrastruktur för den befintliga slussen, och för att det tillgängliga utrymmet för arbeten och transporter i närheten av slussområdet begränsas av bebyggelsen i Restad. Dessa risker och begränsningar kan försvåra framdriften av projektet. Alternativ Väst medför att befintligt isutskov behöver ersättas. Riskerna för dess intrång i den västra jorddammen bedöms vara avsevärt mindre än för alternativ Öst. En översiktlig bedömning av slussalternativens kostnader, baserat på materialvolymer, visar att skillnaden mellan alternativen i detta skede är liten, men den komplexitet som finns för alternativ Öst medför en risk för ökade kostnader. Alternativ Väst bedöms därmed innebära färre risker och fler möjligheter avseende val av byggmetoder, vilket är positivt ur ett tids- och kostnadsperspektiv.

Områdets värden

De två slussalternativen kommer att påverka de värden som finns i området på olika sätt. Av de aspekter som jämförts, bedöms påverkan på riksintresset för kulturmiljön och påverkan på boendemiljön i byggskedet vara alternativskiljande. Alternativ Öst bedöms medföra stor påverkan på helhetsmiljön i riksintresseområdet då den bland annat gör ett större intrång i 1916 års slussmiljö och byggnader behöver flyttas. Alternativ Väst medför att kanalrännan berörs, men bedöms sammantaget medföra

betydligt mindre påverkan på riksintresset eftersom en stor del av slussmiljön undviks. Alternativ Öst medför att transporterna i byggskedet passerar bostadsområden i Restad, där de medför störningar och ökade trafiksäkerhetsrisker för de boende. Alternativ Väst medför transporter till kanalens västra sida. Där kommer störningar ske i naturområden och på vandrings- och cykelleder, men där färre boende berörs av bullerstörningar och trafiksäkerhetsrisker. Alternativ Väst bedöms av denna anledning vara mer fördelaktigt än alternativ Öst.

De två slussalternativen medför påverkan på ytterligare värden som finns i omgivningen, men där effekterna inte bedömts vara av den omfattning att de är alternativskiljande vid val av slussalternativ.

Alternativen påverkar rekreation och riksintresse för friluftsliv på olika sätt, där alternativ Öst påverkar de kulturhistoriska upplevelsevärdena på den östra sidan, medan alternativ Väst främst påverkar upplevelsevärden i naturområden på den västra sidan. Alternativen bedöms medföra en relativt likvärdig påverkan på rekreation och riksintresse friluftsliv.

Båda slussalternativen medför påverkan på olika naturmiljöer på land. Aspekten bedöms inte vara alternativskiljande eftersom berörda ytor är lika stora och de berörda naturvärdena i respektive alternativ bedöms vara likvärdiga. Alternativ Väst har större påverkan på naturmiljöer i vatten. En förprojektering har visat att det finns goda möjligheter att skapa nya grunda miljöer med naturlig struktur och av stort värde för biologiska kvalitetsfaktorer.

De klimatkalkyler som gjorts i detta skede visar att skillnaden mellan slussalternativ är liten och därmed inte alternativskiljande.

I alternativ Öst inryms en ny sluss inom Sjöfartsverkets fastighet Karls grav 1:1. En ny sluss inom alternativ Väst inryms huvudsakligen inom Sjöfartsverkets fastighet Karls grav 1:1. Även delar av fastigheterna Onsjö 2:7, Onsjö 2:8 och Onsjö 2:1 kan komma att beröras av markanspråk i alternativ Väst.

11 Slutsats

Trafikverket förordar alternativ Väst av följande skäl:

Byggskedet för alternativ Väst är mindre komplext och medför mindre risker för ökade kostnader och längre byggtid.

Alternativ Väst bedöms sammantaget medföra betydligt mindre påverkan på riksintresset för kulturmiljö eftersom de äldre slussmiljöerna med bebyggelseområden utmed kanalens östra sida kan bevaras.

Alternativ Väst bedöms medföra färre störda i byggskedet, eftersom arbeten och transporter huvudsakligen planeras i området väster om kanalen, där färre människor bor och arbetar.

12 Underlagsmaterial och källor

Lödöse museum (2022). *Arkeologisk utredning vid Brinkebergskulle*, Arkeologisk utredning steg 1, Förvaltningen för kulturutveckling, Rapport 2022:10.

Lödöse museum (2022). *Lägenhetsbebyggelse vid Brinkebergskulle*, Arkeologisk utredning steg 2, Förvaltningen för kulturutveckling, Rapport 2022:22.

Medins Havs och Vattenkonsulter AB (2024). *Naturvärdesinventering (NVI) vid slussen i Brinkebergskulle, Vänersborg*.

Naturcentrum AB (2021). *Groddjursinventering*. Fördjupad artinventering i slussområdet vid Brinkebergskulle, Vänersborgs kommun, 2021-11-19.

Naturcentrum AB (2021). *Inventering av fladdermöss vid Brinkebergskulles slussområde*, 2021-11-19.

Naturcentrum AB (2022). *Bedömning av påverkan på mindre hackspett inför nya slussar vid Brinkebergskulle och Lilla Edet*, 2022-11-11.

Naturcentrum AB (2022). *Fördjupad artinventering inför nya slussar i Göta älv – fåglar i Vänersborg*, 2022-10-17.

Naturcentrum (2022). *Naturvärdesinventering inför nya slussar i Göta älv, Brinkebergskulle i Vänersborg*. 2022-10-28

Trafikverket (2021a). *Nya slussar i Trollhätte kanal, Val av lokaliseringsalternativ i Brinkebergskulle,* Vänersborgs kommun, 2021-03-05

Trafikverket (2021b). *Samrådsunderlag*. *Anläggande av sluss Brinkebergskulle,* Ansökan om tillstånd för vattenverksamhet, 2021-03-29

Trafikverket (2023). *Trollhätte kanal, Landskapskaraktärsanalys Vänersborg, Trollhättan, Lilla Edet*, 2023-06-01.

Trafikverket (2024). *Slussar i Trollhätte kanal, Vänersborg – kulturarvsanalys, Brinkebergskulles sluss*, 2024-04-19.

Trafikverket, 781 89 Borlänge. Besöksadress: Röda vägen 1
Telefon: 0771-921 921, Texttelefon: 010-123 50 00
trafikverket.se

§ 112

Svar kring styrdokument för parkering

KS 2024/259

Beslut

Kommunstyrelsen uppdrar kommunstyrelseförvaltningen att tillsammans med miljö- och byggnadsförvaltningen och samhällsbyggnadsförvaltningen utreda parkeringsfrågan och ta fram förslag till ändringar i styrdokument som rör parkering.

Sammanfattning av ärendet

Parkering är en viktig fråga för kommunens stadsplanering. Det finns flera anledningar till att de styrdokument som reglerar parkering behöver ses över. En utgångspunkt är beslutet i kommunfullmäktige 2023-06-21 att en översyn genomförs av kommunens parkeringsnorm så den medverkar till fler parkeringsplatser per lägenhet och med möjlighet till laddning av elbilar. Andra utgångspunkter är översiktsplanen, som pekar på behov av förändrad parkeringssituation i delar av Vänersborg, samt *Strategi för ett fossilfritt Vänersborg 2030 – transporter, el och uppvärmning* och klimatlöftet ”Vi arbetar med klimatstyrande parkering”. Parkeringsnormen är ett av kommunens styrdokument som påverkar parkeringssituationen, men inte det enda. Byggnadsnämnden har begärt svar från kommunstyrelsen kring parkeringspolicyn, som är antagen av kommunfullmäktige. Andra relevanta styrdokument är regler för boendeparkering och parkeringsköp samt strategi för laddinfrastruktur. De tre berörda förvaltningarna ser ett behov av att ett större gemensamt grepp tas kring samtliga styrdokument som rör parkering.

Beslutsunderlag

- Kommunstyrelseförvaltningens tjänsteskrivelse 2024-08-05
- Byggnadsnämndens beslut 2024-04-08 § 43

Kommunstyrelsen arbetsutskotts behandling under sammanträdet

Förslag till beslut på sammanträdet

Kenneth yrkade bifall till kommunstyrelseförvaltningens förslag.

Beslutsgång

Ordföranden redovisade att det fanns ett förslag till beslut, nämligen kommunstyrelseförvaltningens förslag till beslut.

Ordföranden ställde kommunstyrelsens förslag under acklamation och fann att kommunstyrelsen beslutat enligt förslaget.

2024-08-05 Dnr: KS 2024/259

Handläggare
Pål Castell
pal.castell@vanersborg.se
0521-72 10 91

Mottagare
Kommunstyrelsen

Svar kring styrdokument för parkering

Förslag till beslut

Kommunstyrelsen uppdrar kommunstyrelseförvaltningen att tillsammans med miljö- och byggnadsförvaltningen och samhällsbyggnadsförvaltningen utreda parkeringsfrågan och ta fram förslag till ändringar i styrdokument som rör parkering.

Sammanfattning av ärendet

Parkering är en viktig fråga för kommunens stadsplanering. Det finns flera anledningar till att de styrdokument som reglerar parkering behöver ses över. En utgångspunkt är beslutet i kommunfullmäktige 2023-06-21 att en översyn genomförs av kommunens parkeringsnorm så den medverkar till fler parkeringsplatser per lägenhet och med möjlighet till laddning av elbilar. Andra utgångspunkter är översiktsplanen, som pekar på behov av förändrad parkeringssituation i delar av Vänersborg, samt *Strategi för ett fossilfritt Vänersborg 2030 – transporter, el och uppvärmning* och klimatlöftet ”Vi arbetar med klimatstyrande parkering”. Parkeringsnormen är ett av kommunens styrdokument som påverkar parkeringssituationen, men inte det enda. Byggnadsnämnden har begärt svar från kommunstyrelsen kring parkeringspolicyn, som är antagen av kommunfullmäktige. Andra relevanta styrdokument är regler för boendeparkering och parkeringsköp samt strategi för laddinfrastruktur. De tre berörda förvaltningarna ser ett behov av att ett större gemensamt grepp tas kring samtliga styrdokument som rör parkering.

Fördjupad beskrivning av ärendet

Senast en översyn gjordes av kommunens styrdokument för parkering var 2015. Uppdraget initierades då av en motion där en kraftig minskning av parkeringsnormen föreslogs för att bidra till minskat bilberoende och förbättra möjligheterna för bostadsbyggande. Utredningen genomfördes då av Byggnadsförvaltningen och Samhällsbyggnadsförvaltningen. Parkeringssituationen i Vänersborgs innerstad kartlades, andra kommuners parkeringsnormer analyserades, liksom trender i samhället och utbyggnadsplaner i Vänersborg. Det gjordes även exempelberäkningar för ett par fastigheter ihop med fastighetsägare. Arbetet resulterade i följande beslut:

- Parkeringspolicyn ansågs inte behöva ändras.
- Parkeringsnormen gjordes om. Bland annat infördes tydligare system för samnyttjande, ökad diversifiering av olika bostadstyper (små/stora lägenheter, hyresrätt/bostadsrätt), parkering för cykel lades till, möjlighet till reducering genom åtgärdspaket och separat behovsutredning.

- Regler för boendeparkering och parkeringsköp gjordes om, bland annat med ett system för att matcha antalet boendeparkeringskort med tillgängliga parkeringsplatser.

I parkeringsutredningen 2015 diskuterades även kommunens ansvar och möjligheter rörande laddinfrastruktur, samt behovet av en strategi för att lösa parkeringsbehovet på längre sikt, då flera av ytorna i innerstaden som idag används för parkering väntas bebyggas i framtiden.

Problem kopplat till parkering som har påtalats de senaste åren är:

- Parkeringsplatserna vid en del nybyggda bostadsområden (bland annat Holmängen och Nabbensberg) är inte tillräckliga för behoven, vilket leder till trängsel, irritation och felparkeringar.
- Det kan vara svårt att hitta parkeringsplatser (framför allt för halvdag eller längre tid) i centrala Vänersborg.
- Parkeringsplatserna kan bli överfulla vid vissa tillfällen vid vissa besöksmål, till exempel idrottsplatser eller badplatser.

En lösning som ofta föreslagits är att bygga parkeringshus, som kan ge många parkeringsplatser på en mindre markyta. Samhällsbyggnadsförvaltningen utredde frågan 2022 och kom då fram till att det inte är aktuellt i dagsläget men kan vara något att titta på i samband med utbyggnation av södra Sanden.

När det gäller laddinfrastruktur har kommunens och fastighetsägares ansvar förtydligats i lagstiftning och kommunen antog 2024-02-07 *Strategi för laddinfrastruktur*. Som en del i genomförandet pågår upphandling av operatörer för publik laddinfrastruktur på strategiska platser i kommunen. Lagkrav styr i övrigt var kommunen och andra fastighetsägare behöver tillgodose laddmöjligheter.

För att få en robust lösning föreslår kommunstyrelseförvaltningen att en utredning genomförs, för att kartlägga problemen, se hur andra kommuner hanterar liknande utmaningar, analysera lösningsalternativ och ge förslag till ändringar i kommunens styrdokument. Utöver parkeringspolicy och parkeringsnorm kan även regler för boendeparkering och parkeringsköp behöva ses över.

Beredning

Ärendet har beretts av tjänstepersoner på kommunstyrelseförvaltningen i samverkan med tjänstepersoner på Samhällsbyggnads- och miljö- och byggnadsförvaltningarna.

Motion om ny parkeringsnorm och laddningsplatser för elbilar inkom 2022-06-20. Ärendet remitterades till Samhällsbyggnadsnämnden och Byggnadsnämnden.

Samhällsbyggnadsnämnden svarade 2022-12-08 § 135 på motionen med att frågan om laddstolpar bör regleras i laddinfrastrukturplanen

Byggnadsnämnden yrkade 2023-01-24, § 4, bifall till motionens attsats om översyn av parkeringsnormen.

Kommunfullmäktige beslutade 2023-06-21 § 112 att bifalla första attsatsen i motionen, samt att anse den andra attsatsen besvarad. Uppgiften gick till Byggnadsnämnden.

Byggnadsnämnden begärde 2024-04-08 § 43 svar från Kommunstyrelsen angående parkeringspolicy.

Underlag

- Utredning om parkering med förslag till ny parkeringsnorm, Samhällsbyggnadsförvaltningen och Byggnadsförvaltningen 2015
- Parkeringsutredning Vänersborg – Parkeringshus Sanden, Ramböll 2022
- Parkeringspolicy, Kommunfullmäktige 2007-11-21, § 131
- Parkeringsnorm, Byggnadsnämnden 2016-03-01, § 20
- Regler för boendeparkering, Samhällsbyggnadsnämnden 2016-01-28, § 12
- Regler för parkeringsköp, Kommunfullmäktige 2016-04-27, § 77
- Strategi för laddinfrastruktur, Kommunfullmäktige 2024-02-07, § 9

Jenny Kudryk

Chef avdelningen för hållbar utveckling

Bilagor

- Begäran om svar angående Parkeringspolicy, Byggnadsnämnden 2024-04-08, § 43

Sändlista

Handläggare av ärendet

Byggnadsnämnden
Samhällsbyggnadsnämnden

B N § 43 BN.2024.21

Begäran om svar angående Parkeringspolicy

Beslut

Byggnadsnämnden önskar svar från kommunstyrelsen om man avser uppdatera parkeringspolicyn innan byggnadsnämnden gör en översyn av parkeringsnormen.

Beskrivning av ärendet

Kommunfullmäktige biföll 2023-06-21 en motion om att en översyn skall göras av kommunens parkeringsnorm så att den medverkar till fler parkeringsmöjligheter per lägenhet och med möjlighet till laddning av elbilar (KS 2022/267).

Parkeringsnormen är antagen av Byggnadsnämnden 2016 och det faller därmed på nämnden att fullgöra det kommunfullmäktige beslutat.

Parkeringsnormen bygger på en policy antagen av Kommunfullmäktige 2007.

Då Miljö och byggnadsförvaltningen ser att det finns vissa målkonflikter i ovan fattade beslut samt att det är 17 år sedan Parkeringspolicyn antogs anser förvaltningen att det vore bra att uppdatera policyn innan byggnadsnämnden omarbetar parkeringsnormen.

Byggnadsnämnden är positiv till att uppdatera parkeringsnormen men det skulle underlätta om parkeringspolicyn också ses över.

Byggnadsnämnden ser gärna en bredare diskussion ihop med andra berörda nämnder.

Beslutsunderlag

Bifallen motion om ny parkeringsnorm
Parkeringsutredning med parkeringsnorm antagen av byggnadsnämnden
Parkeringspolicy antagen av kommunfullmäktige
Fossilfri strategi
Beslut KF klimatlöften 2024-2026
Bilaga till beslut om klimatlöften 2024-2026
Tjänsteskrivelse, miljö- och byggnadsförvaltningen, 2024-03-22

Sändlista

Kommunstyrelsen

§ 113

Beslut om värdkommun för samarbete runt platåbergslandskapet och Platåbergens Unesco Globala Geopark

KS 2024/400

Beslut

1. Kommunstyrelsen beslutar att ställa sig bakom förslaget att Skara kommun från och med 2025-01-01 blir värdkommun för samarbetet runt platåbergslandskapet och Platåbergens Unesco Globala Geopark.
2. Kommunstyrelsen godkänner samverkansavtal mellan Skara kommun och de övriga kommunerna i samarbetet, som börjar gälla 2025-01-01.
3. Beslutet är gällande under förutsättning att övriga samverkanskommuner godkänner samverkansavtalet.

Sammanfattning av ärendet

Samarbetet omfattar platåbergslandskapet i Västergötland i följande kommuner: Mariestad, Skövde, Falköping, Skara, Götene, Lidköping, Grästorp, Vänersborg och Trollhättan.

- Syftet och målsättning med samarbetet angående platåberglandskapet är att:
- Platåbergslandskapet bibehåller en internationell certifiering som en Unesco global geopark
- Samverkanskommunerna efter sina förutsättningar bidrar till utveckling av en hållbar besöksnäring i platåbergslandskapet.
- Genom geoparken och andra berörda verksamheter sprida kunskap om och stärka intresset för platåbergslandskapets geologi, och se till att viktiga geologiska naturvärden bevaras
- Samverkanskommunerna tillsammans ska stärka och kommunicera varumärket platåbergslandskapet såväl nationellt som internationellt.
- Samverkanskommunerna bidrar till att stimulera delaktighet och initiativ från organisationer, föreningar, företag och privatpersoner för att uppnå punkterna ovan.

Platåbergens Geopark är sedan 2022 utnämnd till Sveriges första Unesco globala geopark. Det är ett bevis på att området har världsunika geologiska värden som är av internationell betydelse. Samarbetet etablerades i juni 2017 och har sedan dess haft Grästorps kommun som värdkommun. Förslag är att Skara kommun tar över som värdkommun från och med 2025.

Beslutsunderlag

- Kommunstyrelseförvaltningens tjänsteskrivelse 2024-08-06
- Förslag till samverkansavtal Platåbergen Geopark
- Arbetsordning Platåbergens geopark

2024-08-06 Dnr: KS 2024/400

Handläggare
Jill Stor
jill.stor@vanersborg.se
Telefonnummer

Mottagare
Ärendets kontakt

Beslut om värdkommun för samarbete runt platåbergslandskapet och Platåbergens Unesco Globala Geopark

Förslag till beslut

1. Kommunstyrelsen beslutar att ställa sig bakom förslaget att Skara kommun från och med 2025-01-01 blir värdkommun för samarbetet runt platåbergslandskapet och Platåbergens Unesco Globala Geopark.
2. Kommunstyrelsen godkänner samverkansavtal mellan Skara kommun och de övriga kommunerna i samarbetet, som börjar gälla 2025-01-01.
3. Beslutet är gällande under förutsättning att övriga samverkanskommuner godkänner samverkansavtalet.

Sammanfattning av ärendet

Samarbetet omfattar platåbergslandskapet i Västergötland i följande kommuner: Mariestad, Skövde, Falköping, Skara, Götene, Lidköping, Grästorp, Vänersborg och Trollhättan.

- Syftet och målsättning med samarbetet angående platåberglandskapet är att:
- Platåbergslandskapet bibehåller en internationell certifiering som en Unesco global geopark
- Samverkanskommunerna efter sina förutsättningar bidrar till utveckling av en hållbar besöksnäring i platåbergslandskapet.
- Genom geoparken och andra berörda verksamheter sprida kunskap om och stärka intresset för platåbergslandskapets geologi, och se till att viktiga geologiska naturvärden bevaras
- Samverkanskommunerna tillsammans ska stärka och kommunicera varumärket platåbergslandskapet såväl nationellt som internationellt.
- Samverkanskommunerna bidrar till att stimulera delaktighet och initiativ från organisationer, föreningar, företag och privatpersoner för att uppnå punkterna ovan.

Platåbergens Geopark är sedan 2022 utnämnd till Sveriges första Unesco globala geopark. Det är ett bevis på att området har världsunika geologiska värden som är av internationell betydelse. Samarbetet etablerades i juni 2017 och har sedan dess haft

Grästorps kommun som värdkommun. Förslag är att Skara kommun tar över som värdkommun från och med 2025.

Fördjupad beskrivning av ärendet

En geopark har flera uppgifter. En är att sprida kunskap om de geologiska värden som finns i området. En annan att berätta om sambandet mellan geologi och natur- och kulturarv. En tredje uppgift är att utveckla besöksnäringen och turismen i området på ett hållbart sätt. En geopark ska också öka förståelsen kring hur vi bäst förvaltar våra naturresurser och vår planet.

Unesco ställer krav på verksamheten för att statusen som global geopark inte skall gå förlorad. Miniminivån för att säkerställa detta ställer krav på verksamhet, finansiering, organisationsstruktur samt bemanning. En placering med Skara kommun som värdkommun gör samarbetet mer resurseffektivt, då det är en central punk geografiskt i området. Genom placering i Skara kan flera synergieffekter uppnås som kommer alla samverkanskommuner till gagn.

Finansieringen från kommunerna fördelas enligt följande modell. Dels erlägger varje samverkanskommun ett årligt grundbelopp om 50 000 kr. Härutöver ska varje samverkanskommun erlägga ett belopp som motsvarar 2,50 kr per invånare enligt SCBs uppgifter om invånarantalet i sin kommun per den siste december föregående år. Beloppen ska årligt räknas om i enlighet med prisindex för kommunal verksamhet, PKV med utgångspunkt i index för 26 april 2024. Utöver samverkanskommunernas bidrag finansieras verksamheten med medel från Kommunalförbund, Västra götalandsregionen samt projektfinansiering med exempelvis bidrag från EU.

Kostnaderna för verksamheten utgörs främst, men inte uteslutande av lön, sociala avgifter, reseersättning, arbetshjälpmedel, kompetensutveckling, marknadsföring, kostnader med anledning av Unesco-certifieringen och div projektkostnader m.m.

Det belopp som kostnaderna uppgår till utgörs av självkostnaden för verksamheten. Detta innebär att det inte är fråga om någon försäljning av tjänster mellan kommunerna. Inte heller gör någon av kommunerna någon ekonomisk förtjänst till följd av tjänsten.

Verksamhetsplan för kommande år och årsredovisning inklusive verksamhetsberättelse ska delges samverkanskommunerna årligen.

Underlag

Arbetsordning Platåbergens geopark

Lena Tegenfeldt

Kommundirektör

Bilagor

Förslag till samverkansavtal Platåbergen Geopark

Sändlista

Platåbergens geopark

Avtalssamverkan mellan Skara, Grästorp, Götene, Vänersborg, Lidköping, Mariestad, Skövde, Falköping och Trollhättan kommuner angående plåtbergslandskapet i de samverkande kommunerna

Parter

Skara kommun (värdkommun, uppdragstagare)

Trollhättan stad (uppdragsgivare)

Vänersborgs kommun (uppdragsgivare)

Grästorps kommun (uppdragsgivare)

Lidköpings kommun (uppdragsgivare)

Götene kommun (uppdragsgivare)

Mariestads kommun (uppdragsgivare)

Skövde kommun (uppdragsgivare)

Falköpings kommun (uppdragsgivare)

1. Övergripande ansvar

Denna avtalssamverkan ingås med stöd av 9 kap. 37 § kommunallagen (2017:725) och innebär inte någon förändring av huvudmannaskapet för de uppgifter som avtalet omfattar. Den kommun som åtar sig att utföra en uppgift för någon annan kommun övertar alltså inte det övergripande ansvaret för uppgiften. De nämnder som ger uppdrag är fortsatt ansvariga för att verksamheten bedrivs enligt lag och eventuella riktlinjer för respektive fullmäktige och ansvarar också gentemot respektive fullmäktige för brister i den verksamhet som samverkan avser.

De nämnder som ger uppdrag har vidare kvar ansvar för myndighetsrapportering, intern kontroll och revisionsansvar och ska vidta åtgärder om brister i verksamheten upptäcks. Detta följer av kommunallagen.

2. Syfte

Syfte och gemensam målsättning med samarbetet angående platåberglandskapet är att:

- Platåbergslandskapet bibehåller en internationell certifiering som en Unesco global geopark
- Samverkanskommunerna bidrar efter sina förutsättningar till utveckling av en hållbar besöksnäring i platåbergslandskapet

- Genom geoparken och andra berörda verksamheter sprida kunskap om och stärka intresset för platåbergslandskapets geologi och se till att viktiga geologiska naturvärden bevaras
- Samverkanskommunerna tillsammans ska stärka och kommunicera varumärket platåbergslandskapet såväl nationellt som internationellt
- Samverkanskommunerna bidrar till att stimulera delaktighet och initiativ från organisationer, föreningar, företag och privatpersoner för att uppnå punkterna ovan

3. Ekonomi

Finansiering av verksamheten

Utöver samverkanskommunernas bidrag enligt nedan sker finansieras verksamheten med medel från kommunalförbund, Västra götalandsregionen samt projektfinansiering med exempelvis bidrag från EU.
Finansieringen från kommunerna fördelas enligt följande modell. Dels erlägger varje samverkanskommun ett årligt grundbelopp om 50 000 kr. Härutöver ska varje samverkanskommun erlägga ett belopp som motsvarar 2,50 kr per invånare enligt SCBs uppgifter om invånarantalet i sin kommun per den siste december föregående år.

Grundbelopp och beloppet baserat på invånarantalet ska årligen räknas om i enlighet med prisindex för kommunal verksamhet, PKV med utgångspunkt i index för 26 april 2024.

Kostnaderna för verksamheten utgörs främst, men inte uteslutande av; lön, sociala avgifter, reseersättning, arbetshjälpmedel, kompetensutveckling, marknadsföring, kostnader med anledning av Unesco-certifieringen och div projektkostnader m.m.

Det belopp som kostnaderna uppgår till utgörs av självkostnaden för verksamheten. Detta innebär att det inte är fråga om någon försäljning av tjänster mellan kommunerna. Inte heller gör någon av kommunerna någon ekonomisk förtjänst till följd av tjänsten.

Verksamheten ansvarar för att en Verksamhetsplan för kommande år och årsredovisning inklusive verksamhetsberättelse för föregående år delges samverkanskommunerna årligen.

Hantering av under- och överskott under löpande drift

Vid prognostiserat underskott under verksamhetsår ska detta lyftas till Geoparksrådet (se punkten 11) snarast för behandling.

Eventuellt överskott överstigande två prisbasbelopp återbetalas till kommunerna genom följande fördelning. Samverkanskommunerna får i proportion till invånarantalet i varje kommun åter den del av överskottet som motsvarar sitt invånarantal i förhållande till samverkanskommunernas samlade invånarantal per den siste december föregående år, om inte annat bestämmes.

Vid avveckling

För verksamhetens eventuella skulder vid avveckling ansvarar samverkanskommunerna i proportion till invånarantalet på så sätt att varje kommun står för den del som motsvarar sitt invånarantal i förhållande till samverkanskommunernas samlade invånarantal den per den siste december föregående år, om inte annat bestämmes. Skara kommun fakturerar detta belopp så snart det fastställt. Eventuellt överskott hanteras på samma sätt.

4. Personal

Antalet anställda ska rymmas inom den budget verksamheten förfogar över. Verksamheten tillhör den enhet som kommunstyrelsen Skara kommun bestämmer.

5. Tjänsteort

I och med att verksamheten är stationerad i Skara kommun erhålls en samlad och central verksamhet för platåbergen som genomsamarbetet förväntas vara till gagn för samverkanskommunerna.

Skara kommun ska tillhandahålla lokaler där verksamheten ska vara placerad.

6. Handlingar och arkivering

Handlingar hos uppdragstagaren som är allmänna ska hållas ordnade och diarieföras.

Vid arkivering sänds aktuella handlingar till uppdragsgivaren.

7. Behandling av personuppgifter

All behandling av personuppgifter inom ramarna för detta avtal ska ske i enlighet med allmänna dataskyddsförordningen (EU) 2016/679 (dataskyddsförordningen) och lag (2018:218) med kompletterande bestämmelser till EU:s dataskyddsförordning. Skara kommunstyrelse är personuppgiftsansvarig för de personuppgifter som lämnas till kommunen för administration och uppföljning av avtalet. Behandlingen av personuppgifterna är nödvändig för fullgörandet av avtalsförpliktelserna.

Ärenden kopplade till enskilda kommuner kommer fortsatt vara kvar under respektive kommuns ansvar. Som exempel kan anges platsutvecklingsarbete som rör en specifik kommun men som ryms inom ramen för verksamheten.

8. Delegation

Uppdragsgivaren kan ge anställd hos uppdragstagaren rätt att fatta beslut på delegation, så kallad extern delegering. Besluten fattas då i uppdragsgivarens namn och för dennes räkning.

Kommunallagens regler om avtalssamverkan medger enbart delegering till anställda i den kommun som utför uppdraget.

En kommun som ska fatta beslut gör så enligt sin egen delegationsordning.

9. Arbetsmiljöansvar

Skara kommun är arbetsgivare för den personal som utför uppdrag som regleras i avtalet och är ytterst ansvarig för sin personals arbetsmiljö och arbetsvillkor.

Skara kommun ansvarar för instruktioner, stöd och handledning i det löpande arbetet samt för det generella arbetsgivaransvaret .

10. Avtalstid, uppföljning av samverkansavtalet och uppsägning m.m.

Samverkansavtalet gäller från och med den 1 januari 2025 och tills vidare. Ändringar eller tillägg till detta avtal ska vara skriftliga och beslutas av respektive kommun för att vara gällande.

Avtalet kan sägas upp i samband med Unescos återutvärdering. Avtalet ska då sägas upp senast 1/6 året innan återutvärderingen sker. Utträde genomförs sedan från och med det år Unescos styrelse godkänt återcertifieringen.

Detta avtals giltighet för övriga kommuner påverkas inte av att enskild kommun säger upp avtalet, men förhandling om kostnadsfördelning för verksamheten ska då påkallas av Skara kommun så fort uppsägning sker.

Samverkanskommunerna är medvetna om att samverkansavtalet innebär att personal anställs för att utföra arbetsuppgifterna och att samverkan är tänkt att avse en betydande tid.

Resultat av förlorad Geoparksstatus

Vid förlorad Geoparksstatus ska detta avtal omförhandlas. Skara kommun ansvarar för att kalla Samverkanskommunerna till sådan omförhandling.

11. Arbetsordning

Samverkansarbetet ska beskrivas närmare i en arbetsordning som tillkännages för samverkanskommunernas kommunfullmäktige. I denna anges bland annat kommunernas representation i de olika forum som rör verksamheten. De nio samverkanskommunerna träffas årligen i ett Geoparksråd där kommunernas representation består av 1-2 politiska representanter som kommunerna själva utser. Härutöver ingår tjänstepersoner från varje samverkanskommun i arbetsgrupp rörande den löpande verksamheten.

12. Tvistlösning

Tvist härrörande ur detta Samverkansavtal ska i första hand lösas genom förhandling mellan Kommunerna, varvid tvisten ska lyftas till erforderlig nivå inom de respektive Kommunerna. Om någon lösning därvid inte kan uppnås, ska tvisten avgöras av allmän domstol.

Den ……../……. 2024

Skara kommun

_____

Den ……../……. 2024

Grästorps kommun

_____

Den ……../……. 2024

Götene kommun

_____

Den ……../……. 2024

Skövde kommun

_____

Den ……../……. 2024

Falköpings kommun

_____

Den ……../……. 2024

Lidköpings kommun

_____

Den ……../……. 2024

Mariestads kommun

_____

Den ……../……. 2024

Vänersborgs kommun

_____

Den ……../……. 2024

Trollhättan Stad

_____

Arbetsordning Platåbergens geopark

Denna arbetsordning utgör en bilaga till det samverkansavtal som samverkanskommunerna ingått.

1. Organisationsstruktur

Samverkan runt platåbergslandskapet, och verksamheten Platåbergens Geopark, kommer ligga under Skara kommun från och med 2025-01-01 och tills vidare.

De nio kommunerna samarbetet gäller kommer vara representerade i ett Geoparksamråd. Detta träffas fysiskt en gång om året, i mars. Därtill kan extra digitala möten ske vid behov. Varje kommun utser själv politisk representant till Geoparksamrådet.

I samarbetet kommer det finnas en arbetsgrupp. Den består av nio tjänstepersoner (en från varje kommun) samt en representant för länsstyrelsen. Arbetsgruppen träffas fysiskt tre gånger per år, och har därutöver digitala möten.

Personalen som arbetar inom samarbetet kommer vara anställda av Skara kommun.

I tillägg kommer samarbetet ha två referensgrupper, en för lokal utveckling och en för geologi. Dessa träffas en gång per år fysiskt eller digitalt.

Värdkommun: Skara
Geoparksamråd: nio politiska representanter, en från varje kommun
Arbetsgrupp: nio tjänstepersoner, en från varje kommun + representant från länsstyrelsen
Personal: anställda av Skara kommun
Referensgrupper: en för lokal utveckling och en för geologi

2. Krav från Unesco för att bibehålla statusen som en Unesco global geopark

Ett område kan endast erhålla status som en Unesco Global Geopark fyra år i taget. Därefter sker en utvärdering. Resultatet av utvärderingen kan bli tre:
Grönt kort (godkänd i fyra nya år)
Gult kort (godkänd i två år med en lista på åtgärder som behöver uppfyllas)
Rött kort (området förlorar sin status och måste söka igen)

Varje geopark har tre huvuduppgifter att arbeta med, enligt Unesco:

1. Geotourism (besöksnäring)
2. Geoeducation (kunskapsspridande)
3. Geoconservation (hållbar utveckling, bevarande av geologiska värden)

För att bibehålla statusen vid varje utvrädering är det ett stort antal krav som ställs på varje område.

Några av de viktigaste är:

- Geoparken ska ha en bra verksamhets- och organisationsstruktur med stabil finansiering
- Geoparken ska ha egen personal anställd, inklusive en person med geovetenskaplig kompetens
- Geoparken ska vara ett sammanhängande område
- Geoparken ska vara väl synliga i området, tex med skyltar, utställningar
- Geoparken ska ha en lokal förankring och samarbete med relevanta lokala parter
- Geoparken ska vara en aktiv del i det globala geoparksnätverket, delta på kurser, konferenser och möten, och aktivt leta samarbeten med andra geoparker
- Geoparken eller någon av våra samarbetspartners får inte sälja geologiskt material, tex stenar eller fossil
- Geoparken får inte få sin finansiering från någon part som utvinner geologiska resurser

För mer detaljer runt alla krav som ställs på en geopark, se Unescos hemsida.

Kostnader i förbindelse med Unescostatusen

Varje år betalar en geopark en avgift till det Globala Geoparksnätverket (i dagsläget 1500 euro) och till sitt regionala nätverk (i vårt fall det europeiska, i dagsläget 1000 euro).

Varje år förväntas en geopark delta med två representanter på ett regionalt vårmöte i Europa.

I tillägg är det varje år en geoparkskonferens, vartannat år i Europa och vartannat år global.

Det är inget strikt krav på att delta på dessa, men en betydande fördel för att upprätthålla kravet på nätverkande.

Varje geopark betalar fullt kostnaden i förbindelse med återutvärdering vart fjärde år. Det är kostnader för två utvärderare (resor, mat, boende mm, ej arbetstid).

Fördelar för kommunerna med en Unescostatus

Även om begreppet geopark inte är så känt ännu, så har Unescologgan ett mycket stort marknadsföringsvärde, inte minst internationellt. Detta är något som kommer hela området och varje enskild kommun till nytta. Statistik från tex. Visit Sweden visar att sökorden Unesco växer starkt inom turism.

Den internationella certifieringen blir en kvalitetsstämpel som gynnar hela området som en attraktiv plats, för boende och besökare.

Att vara del av en global geopark öppnar dörrar för samarbeten och projektfinansiering för en rad olika insatser som utvecklar området.

§ 114

Uppdrag utredning för norra Sanden

KS 2021/351

Beslut

Kommunstyrelsen ställer sig bakom utredningens huvudförslag för Norra Sanden innehållande ny gästhamn, marina och ställplatser för husbilar.

Kommunstyrelsen ger Samhällsbyggnadsnämnden i uppdrag att omgående återuppta detaljplanearbetet för Norra Sanden. Kostnader för detaljplanearbete och tillståndsprocesser under 2024 beräknas uppgå till 150 000 kr och tillförs samhällsbyggnadsnämnden. Finansiering sker från kommunstyrelsens anslag för oförutsett, vilket per 2024-08-06 är 5 523 000 kr.

Sammanfattning av ärendet

Kommunstyrelsen uppdrog åt Kommunstyrelseförvaltningen att tillsammans med berörda förvaltningar utreda utvecklingsalternativ för Norra Sanden utifrån att förbättra tryggheten och områdets funktioner för rekreation, evenemang och besöksnäring. Utvecklingsalternativen för Norra Sanden behövde utredas för att visa hur en långsiktig lösning för gästhamn och ställplatser skulle kunna se ut, vilka åtgärder som krävs och hur det kan genomföras.

En viktig anledning till att arbetet med Norra Sanden fått hög prioritet är att Vänersborgs gästhamn på sikt behöver flyttas och att en ny lokalisering behövs. Därför har en del av uppdraget varit att utreda om Norra Sanden är den mest lämpliga placeringen eller om det finns andra alternativ.

Utredningen omfattar sex alternativa platser för gästhamn. Fem av dessa förkastas utifrån att kriterier som tillgänglighet och attraktivitet inte bedöms vara tillräckliga för att gynna besöksnäringen. Flera av alternativen är därutöver mycket kostsamma.

Norra Sanden bedöms sammantaget vara bäst lämpliga lokalisering för ny gästhamn. Utredningen visar därutöver på utvecklingsinriktningar för marina, ställplatser och ökad servicenivå i området, vilka sammantaget syftar till att öka tryggheten och attraktiviteten. Slutligen berörs kostnader avseende vidare planering och investeringar från kommunens sida och möjliga affärsmodeller för kommande drift.

Med utredningen som grund bedöms förutsättningar finnas för att återuppta arbetet med ny detaljplan för Norra Sanden. I beslutad MRP 2025-2027 har samhällsbyggnadsnämnden avsatta medel för detaljplanearbete, projektering och investering för norra sanden. Men delar av arbetet med detaljplan och utredningar kan startas upp omgående för att ge bättre förutsättningar för att hålla tidplan med avsatta medel, och möjliggöra undersökningar inför tillståndsansökningarna innan vintersäsong.

Beslutsunderlag

- Kommunstyrelseförvaltningens tjänsteskrivelse 2024-08-12
- Rapport Utredning Norra Sanden 2024
- Norra Sanden workshop 17 april 2024
- Kommunstyrelsens beslut 2023-11-01 § 222

2024-08-12 Dnr: KS 2021/351

Handläggare
Gun-britt Reteike
gun-britt.reteike@vanersborg.se
Telefonnummer

Mottagare
Kommunstyrelsen

Uppdrag utredning för norra Sanden

Förslag till beslut

Kommunstyrelsen ställer sig bakom utredningens huvudförslag för Norra Sanden innehållande ny gästhamn, marina och ställplatser för husbilar.

Kommunstyrelsen ger Samhällsbyggnadsnämnden i uppdrag att omgående återuppta arbetet med ny detaljplan för Norra Sanden, med justering att avgränsa detaljplanen till den västra delen. Kostnader för detaljplanearbete och tillståndsprocesser under 2024 beräknas uppgå till 150 000 kr och tillförs samhällsbyggnadsnämnden. Finansiering sker från kommunstyrelsens anslag för oförutsett, vilket per 2024-08-06 är 5 523 000 kr.

Sammanfattning av ärendet

Kommunstyrelsen uppdrog åt Kommunstyrelseförvaltningen att tillsammans med berörda förvaltningar utreda utvecklingsalternativ för Norra Sanden utifrån att förbättra tryggheten och områdets funktioner för rekreation, evenemang och besöksnäring. Utvecklingsalternativen för Norra Sanden behövde utredas för att visa hur en långsiktig lösning för gästhamn och ställplatser skulle kunna se ut, vilka åtgärder som krävs och hur det kan genomföras.

En viktig anledning till att arbetet med Norra Sanden fått hög prioritet är att Vänersborgs gästhamn på sikt behöver flyttas och att en ny lokalisering behövs. Därför har en del av uppdraget varit att utreda om Norra Sanden är den mest lämpliga placeringen eller om det finns andra alternativ.

Utredningen omfattar sex alternativa platser för gästhamn. Fem av dessa förkastas utifrån att kriterier som tillgänglighet och attraktivitet inte bedöms vara tillräckliga för att gynna besöksnäringen. Flera av alternativen är därutöver mycket kostsamma.

Norra Sanden bedöms sammantaget vara bäst lämpliga lokalisering för ny gästhamn. Utredningen visar därutöver på utvecklingsinriktningar för marina, ställplatser och ökad servicenivå i området, vilka sammantaget syftar till att öka tryggheten och attraktiviteten. Slutligen berörs kostnader avseende vidare planering och investeringar från kommunens sida och möjliga affärsmodeller för kommande drift.

Med utredningen som grund bedöms förutsättningar finnas för att återuppta arbetet med ny detaljplan för Norra Sanden, med justering att avgränsa detaljplanen till den västra delen, som ska möjliggöra ställplatser. I beslutad MRP 2025-2027 har samhällsbyggnadsnämnden avsatta medel för detaljplanearbete, projektering och investering för norra sanden. Men delar av arbetet med detaljplan och utredningar kan

startas upp omgående för att ge bättre förutsättningar för att hålla tidplan med avsatta medel, och möjliggöra undersökningar inför tillståndsansökningarna innan vintersäsong.

Fördjupad beskrivning av ärendet

Norra Sanden är ett centralt beläget park-, rekreations- och hamnområde. Landytan är ca 5 ha (Vassbottenleden och parkeringen innanför den ej medräknad). Vattenytan mellan pirarna i norr och Residensbron i söder är drygt 10 ha. All mark och vatten ägs av Vänersborgs kommun. Den nordligaste delen av Sanden utgörs av en småbåtshamn med fem bryggor och 345 båtplatser samt tillhörande ytor. Det finns två sjösättningsramper och tillgång till vatten och el. I anslutning till hamnen finns en samlingslokal och en förrådsbyggnad. Övrig mark inom planområdet består av öppna gräsytor som sommartid används för olika typer av tillfälliga aktiviteter och evenemang. I parken längs hamnkanalen finns en gång- och cykelväg som leder förbi två beachvolleyplaner och vidare fram till småbåtshamnen. Norra Sanden och Fisktorget förbinds av Residensbron över gamla hamnkanalen.

En centralt belägen gästhamn och marina har en avgörande roll för Vänersborg som sjöstad, vilket är en betydelsefull del av kommunens identitet. Det är också betydelsefullt ur ett besöksnäringsperspektiv, där varje gästnatt bidrar till sysselsättning för lokala företag och en levande stadsmiljö. Samordning mellan gästhamn och ställplatser för husbilar är strategiskt då liknande servicefunktioner behövs för båda.

Intentionen med utvecklingsarbetet ska vara är att få fler människor att vistas och använda området och göra det attraktivt för kommuninvånare och besökare.

I översiktsplanen pekas Norra Sanden ut som en plats som kan vara lämplig för gästhamn (se bl.a. FÖP Vänersborg-Vargön, strukturkarta 1). Det grundar sig bland annat i slutsatser från projektet ”Hållbar Strandutveckling” (se Strategi för hållbar strandutveckling, kommunstyrelseförvaltningen 2018). Norra Sanden har även varit i fokus i Marifusprojektet och som medborgarlöfte. Gästhamn och ställplatser kan bidra till mer liv och rörelse i området vilket i förlängningen kan göra det mer attraktivt och öka tryggheten. Samtidigt är det viktigt att området även utvecklas som ett rekreations- och vistelseområde med bland annat spontanidrott och möjlighet att ordna större evenemang.

Det område där ställplatser passar är *allmän plats* enligt gällande detaljplan. Det innebär att området inte kan upplåtas för ställplatser. En ny detaljplan behöver tas fram, där det område som ska upplåtas för ställplatser istället är *kvartersmark* med lämplig användningsbestämmelse.
När det gäller möjlighet för lokalisering av gästhamn behöver nuvarande detaljplan inte ändras. Men det kommer att krävas ytterligare tillståndsprövningar för flera åtgärder, bland annat för muddring, utbyggnad av bryggor, kajer och tankstation. Dessa tillstånd innebär krav på olika utredningar.

Tillsammans med Samhällsbyggnadsförvaltningen diskuteras modeller för att upphandla driften av hela anläggningen eller delar av anläggningen. Viktigt är att säkerställa en affärsmodell som tryggar både kommun och upphandlad part.

Beredning

Beredning har skett genom information och diskussioner i Näringslivsgruppen, skissmöten ihop med berörda förvaltningar och djupintervjuer av tjänstepersoner som varit inblandade i olika projekt tidigare som berört framtida gästhamn. Tidigare rapporter och beslutade dokument har också legat till grund för rapporten.

Under våren har också en förvaltningsövergripande workshop genomförts inom Vänersborgs kommun med berörda förvaltningschefer och tjänstepersoner. Mötet hade tre uppdrag att lösa: identifiera ny plats för gästhamn, marina och ställplats för husbilar, identifiera behov och främja användningen av platsen samt komma fram till om det behövs en ny detaljplan eller ej.

Platsbesök på Norra Sanden har gjorts och skisser har tagits fram som visar platsens framtida användningsområden. Diskussioner om kostnader har förts med berörda förvaltningar.
Kommunstyrelsen beslutade 2023-03-29 § 62 att meddela planbesked för Norra Sanden, samt uppdrog samhällsbyggnadsnämnden att ingå planavtal med byggnadsnämnden för framtagande av förslag till detaljplan.

Samhällsbyggnadsnämnden föreslog 2023-05-25 § 78 kommunstyrelsen att pausa planuppdraget med hänvisning till ekonomi.

Kommunstyrelsen uppdrog 2023-11-01 § 222 åt kommunstyrelseförvaltningen att tillsammans med andra berörda förvaltningar utreda utvecklingsalternativ för Norra Sanden.

Underlag

Beslut KS 2023-11-01, Uppdrag utredning för Norra Sanden

Utredningsrapport Norra Sanden

Norra Sanden workshop 17 april 2024

Lena Tegenfeldt

Kommundirektör

Sändlista

Handläggare av ärendet

Kommunstyrelseförvaltningen
Ekonomikontoret
Samhällsbyggnadsförvaltningen
Miljö- och byggnadsförvaltningen

Vänersborgs kommun
Kommunstyrelseförvaltningen

2024-07-11 Dnr: KS 2021/351

Handläggare
Gunbritt Reteike
gun-britt.reteike@vanersborg.se
0521-72 19 14

Mottagare
Kommunstyrelsen

Utredningsrapport – Norra Sanden

Sammanfattning av rapporten

Efter analys och utvärdering av olika aspekter relaterade till placeringen av gästhamn, marina, ställplatser för husbilar och ytor för evenemang och rekreation har denna utredning kommit fram till att Norra Sanden utgör den mest lämpliga platsen för att samla alla dessa faciliteter på ett och samma område.

Norra Sanden erbjuder möjlighet att skapa en sammanhängande och attraktiv destination för båt- och husbilsliv, med närhet till både stadens centrum och natursköna omgivningar vid Vänern. Den befintliga infrastrukturen och tillgängligheten till vattnet gör Norra Sanden till en lämplig plats för att etablera gästhamn, marina och ställplatser för husbilar.

Genom att samla dessa faciliteter på Norra Sanden kan platsen locka både lokalbefolkning och besökare från andra delar av landet och internationellt. Den föreslagna utvecklingen kommer att öka attraktiviteten, stärka Vänersborgs identitet som sjöstad, främja turismen, öka tillgängligheten till Vänern och skapa sysselsättning och ekonomisk tillväxt för lokala företag.

För att genomföra förslaget med ställplatser krävs ny detaljplan för västra delen av området. För att få anlägga gästhamn med tankstation krävs tillstånd och ytterligare utredningar. Den totala kostnaden för att genomföra alla delar av förslaget uppskattas till drygt 21 miljoner kr över en treårsperiod, där den stora merparten utgörs av anläggningsarbeten.

Innehållsförteckning

1 UPPDRAG 4
1.1 BAKGRUND 4
1.2 MÅL OCH SYFTE 4
1.3 UNDERLAG 4
1.4 METOD 4
2 UTREDNING 5
2.1 LÄMPLIG LOKALISERING AV GÄSTHAMN I VÄNERSBORG 5
2.2 PLATSFÖRUTSÄTTNINGAR PÅ NORRA SANDEN 7
2.2.1 Norra Sanden ur ett trygghetsperspektiv 7
2.3 TIDIGARE STÄLLNINGSTAGANDEN 8
2.3.1 Översiktsplan 8
2.3.2 Näringslivsstrategi 9
2.3.3 Strategi för lokalisering av småbåtshamnar utmed Dalslandskusten 10
2.3.4 Strategi för hållbar strandutveckling 10
2.3.5 Detaljplan 12
2.3.6 Riksintressen 12
2.4 FRAMTIDA BEHOV 12
2.5 BEHOVSANALYS 14
2.5.1 Gästhamn 14
2.5.2 Marina 14
2.5.3 Ställplatser 15
2.5.4 Affärsmodell 15
2.6 GENOMFÖRANDE 15
2.6.1 Kostnader 16

1 Uppdrag

1.1 Bakgrund

Kommunstyrelsen uppdrog åt Kommunstyrelseförvaltningen att tillsammans med berörda förvaltningar utreda utvecklingsalternativ för Norra Sanden utifrån att förbättra tryggheten och områdets funktioner för rekreation, evenemang och besöksnäring. Utvecklingsalternativen för Norra Sanden behöver utredas för att visa hur en långsiktig lösning för gästhamn och ställplatser ser ut, vilka åtgärder som krävs och hur det kan genomföras.

En viktig anledning till att arbetet med Norra Sanden fått hög prioritet är att Vänersborgs gästhamn på sikt behöver flyttas och att en ny lokalisering behövs. Därför har en del av uppdraget varit att utreda om Norra Sanden är den mest lämpliga placeringen eller om det finns andra alternativ.

1.2 Mål och syfte

Utredningen rör en fråga som har strategisk betydelse för Vänersborg bland annat genom att nuvarande gästhamn på sikt behöver flytta från sin befintliga plats i Vänerparken, då fastighetsägaren har andra planer för platsen. Utredningens uppdrag, mål och syfte är att hitta en långsiktig lösning med bred förankring som här presenteras för ett politiskt ställningstagande för centralt belägen gästhamn och ställplats.

1.3 Underlag

Som underlag har använts bland annat:

- Översiktsplan 2017 med tillhörande underlagshandlingar, antagen 2017-12-13 § 197
- Fördjupad översiktsplan för Vänersborg och Vargön med tillhörande underlagshandlingar, antagen av kommunfullmäktige 2023-02-15 §4
- Detaljplan för del av Norra Sanden och Fisktorget, antagen av kommunfullmäktige 2018-05-23 §71
- Projekt Förstudie husbilar 2010, framtagen av Visit Trollhättan Vänersborg, Dalslands turist AB, Fyrbodals kommunalförbund och Länsstyrelsen Västra Götaland
- Slutrapport Lake Vänern Grand Tour 2018-2022, framtagen av Vänersamarbetet ekonomisk förening
- Strategi för lokalisering av småbåtshamnar utmed Dalslandskusten, antagen av kommunfullmäktige 2013-09-25 §98
- Strategi för hållbar strandutveckling, framtagen av Kommunstyrelseförvaltningen Vänersborgs kommun 2018
- Trygghetsanalys Vänersborg 2021 av Stiftelsen Tryggare Sverige 2021

1.4 Metod

Beredning har skett genom information och diskussioner i Näringslivsgruppen, skissmöten ihop med berörda förvaltningar och djupintervjuer av tjänstepersoner som varit inblandade i olika projekt tidigare som berört framtida gästhamn.

Under våren har också ett arbetsmöte genomförts inom Vänersborgs kommun med berörda förvaltningschefer och tjänstepersoner med kopplingar och relevanta olika perspektiv och ansvars-

områden. Mötet hade tre uppgifter i fokus: identifiera ny plats för gästhamn, marina och ställplats för husbilar, identifiera behov och främja användningen av platsen samt komma fram till om det behövs en ny detaljplan eller ej.

Platsbesök på Norra Sanden har gjorts och skisser har tagits fram som visar platsens framtida användningsområden. Diskussioner om kostnader har förts med berörda förvaltningar.

2 Utredning

2.1 Lämplig lokalisering av gästhamn i Vänersborg

Val av lämplig lokalisering av gästhamn i Vänersborg, där Norra Sanden jämförs med andra tänkbara alternativ. Slutsatsen är att Norra Sanden är det enda alternativ för lokalisering som går att arbeta vidare med utifrån dagens förutsättningar. Nedan redovisas en sammanfattning av resonemanget för andra platser som har diskuterats.

A. Fisketorget

Historiskt har gästhamnen legat vid Fisketorget men på denna sida finns inte tillräckligt med plats och kajen har inte den bärighet som krävs. Det inte heller lämpligt att ha tankstation på denna sida då det hamnar alltför nära bostadsbebyggelse.

B. Vänerparken

Här ligger Vänersborgs gästhamn och marina idag i hyrda lokaler. Den private fastighetsägaren har för avsikt att utveckla fastigheten i en annan riktning varför gästhamnen inte kan vara kvar på platsen.

C. Fredriksberg

En av svårigheterna med denna plats är vågor som kan uppstå av vind och stora förbipasserande båtar. Det skulle i så fall behövas någon form av vågbrytare, vilket vore en fördyrande insats och svårt att genomföra. Läget är också sämre genom att det ligger längre från innerstaden. Vidare nås området via små gator i ett bostadsområde, vilket är en stor nackdel när det kommer till tunga transporter och bränsletransporter.

D. Blåsutvarvet

Det ligger långt från centrum och platsen är svår att nå landvägen. Det är en krånglig väg via flera små gator genom bostadsområde och delvis trånga passager och snäva svängar. Järnvägen behöver passeras i en plankorsning vilket innebär stora risker. Det saknas även vågbrytare och ytan är mycket begränsad.

E. Länsan

Länsan ligger naturskönt vid Skräckleparken, och är idag en småbåtshamn skyddad av en pir. Det finns en hamnanläggning med ramp, kranbilsplats och fast mastkran. Men det finns flera omständigheter som gör platsen mindre lämpad som gästhamn. Förutom den inre hamnanläggningen med kaj är båtplatser och bryggor iordningsställda av enskilda hyresgäster. Merparten är i mycket dåligt skick. Det saknas utrymme för ytterligare båtplatser vilket innebär att befintliga hyresgäster kan behöva flyttas. Länsan och farleden in till den är grund och det finns hinder som skapar risker för besökande båtar. Den farbara vägen är bitvis mycket smal och det kan bli svårt att komma båtar till undsättning om de går på grund. Efter samtal med kustbevakning är det också tydligt att man avråder från att använda Länsan som gästhamn, då det är svårt att undsätta grundstötta på grund av alla kobbar och skär. Farleden passerar alldeles intill den välanvända badplatsen vid Jakobben, vilket innebär stora risker. Området är en bit från centrum och det kan upplevas långt att gå den sträckan.

F. Norra Sanden

Trygghetsperspektivet är viktigt och med fler besökare under längre tider på året ökar tryggheten, enligt uppdraget. Platsen är bättre ur ett beredskapsperspektiv då viss samlokalisering också kan ske med Kustbevakning och Räddningstjänst. Norra Sanden är utpekad i ÖP, Strategi för lokalisering av småbåtshamnar i Dalsland, Hållbar strandutveckling och är väl förankrat genom medborgardialog vid flera tillfällen och finns med i kommunens tidigare medborgarlöfte. Arbetsgruppen anser att denna plats uppfyller de behov och möjligheter som utredningen vill ge svar på. Norra Sanden är det enda centrala läget som gynnar befintlig besöksnäring, enligt uppdraget.

Alternativa platser för lokalisering av gästhamn, A-F.

2.2 Platsförutsättningar på Norra Sanden

Norra Sanden är ett centralt beläget park-, rekreations- och hamnområde. Landytan är ca 5 hektar om man räknar bort Vassbottenleden och parkeringen innanför den. Vattenytan mellan pirarna i norr och Residensbron i söder är drygt 10 ha. All mark och vatten ägs av Vänersborgs kommun. Den nordligaste delen av Sanden utgörs av en småbåtshamn med fem bryggor och 345 båtplatser samt tillhörande ytor. Det finns två sjösättningsramper och tillgång till vatten och el. I anslutning till hamnen finns en samlingslokal och en förrådsbyggnad. Övrig mark inom området består av öppna gräsytor som sommartid används för olika typer av tillfälliga aktiviteter och evenemang. I parken längs hamnkanalen finns en gång- och cykelväg som leder förbi två beachvolleyplaner och vidare fram till småbåtshamnen. Norra Sanden och Fisktorget förbinds av Residensbron över gamla hamnkanalen.

På platsen finns idag Vänersborgs Segelsällskap (VSS) som arrenderar mark av Vänersborgs kommun sedan 2009. I arrendet ingår tomt för samlingslokal och förrådsbyggnad samt område för bryggor och övriga anläggningar. I arrendet ingår också 15 båtplatser. Arrendetiden förlängs ett år i taget om det inte sägs upp. Senast sex månader före arrendetidens slut ska det vara uppsagt. På området finns 2 husbyggnader och en betonggrund uppmurad som ägs av arrendatorn. Vid arrendets upphörande ska arrendestället återlämnas i städat skick. Om intresse inte finns från kommunen att ta över befintliga byggnader ska området vara fritt från byggnader och byggnadsrester vid upphörandet.

VSS har 2023 fått besök av planhandläggarna som undersökt deras framtida behov för sin verksamhet. VSS ser en möjlighet till utveckling och bättre tillgång till toaletter och omklädningsrum. I framtiden önskar de få plats med kansli och gärna en undervisningssal. De ser även behov av ett café eller kiosk på plats. Friluftsfrämjandet finns också på plats och hyr ett magasin av VSS. I avtalet finns även båtplatser.

Uppgifter om båtplatserna på Norra Sanden:

Vänersborgs Segelsällskap har 15 båtplatser.
Vänersborgs kommun hyr ut 345 båtplatser.
Bredden på platserna varierar mellan 2,7 och 5,0 meter.
Pris per säsong: Från 2100 - 3500 kr, inklusive moms.
Finns tillgång till el tillkommer en kostnad på 300 kr för säsongen.

2.2.1 Norra Sanden ur ett trygghetsperspektiv

Norra Sanden är ett centrumnära område som är underutnyttjat, vilket leder till otrygghet då det är för lite verksamheter på platsen och därmed lockar för få besökare. Sommartid är emellanåt stökigt och tidigare år har området varit med i kommunens och polisens medborlöfte. Direkt åverkan och inbrott har skett på platsen. Kommunen har tillsammans med polisen under 2024 startat upp en båtsamverkansgrupp.

I samband med projektet Hållbar Platsutveckling gjordes en trygghetsanalys av Vänersborgs stadskärna inklusive Norra Sanden. Ett åttiotal personer – fastighetsägare, handlare, kommunala tjänstemän och politiker – deltog i projektet och genomgick en utbildning år 2022. Genom att arbeta med den fysiska miljön och ha insikt i det situationella brottsförebyggande arbetet kan man påverka en plats trygghet. Vid nybyggnation beaktas till exempel insikten och kunskapen kopplat till platsutveckling.

De verksamheter som idag finns på Norra Sanden bör få vara kvar. Volleybollplanerna ligger över en av ytorna i området där det finns möjlighet att uppföra byggnader. Om det i framtiden finns behov av att bygga något kan volleybollplanerna flyttas till annan plats på området där de inte hindrar byggrätter. VSS verksamhet bör få vara kvar även om byggnader som uppförs på platsen ska ägas av Vänersborgs kommun. Intentionen med utvecklingsarbetet är att få fler människor att vistas och använda området och göra det attraktivt för kommuninvånare och besökare.

Efter genomförda workshops stod det klart att tjänstemannagruppen, utifrån attraktionssynpunkt och trygghetsaspekt, var helt överens om att bara Norra Sanden återstod som utredningsalternativ.

2.3 Tidigare ställningstaganden

2.3.1 Översiktsplan

Flera av översiktsplanens utvecklingsprinciper berörs. De med störst betydelse för utredningen lyfts fram nedan.

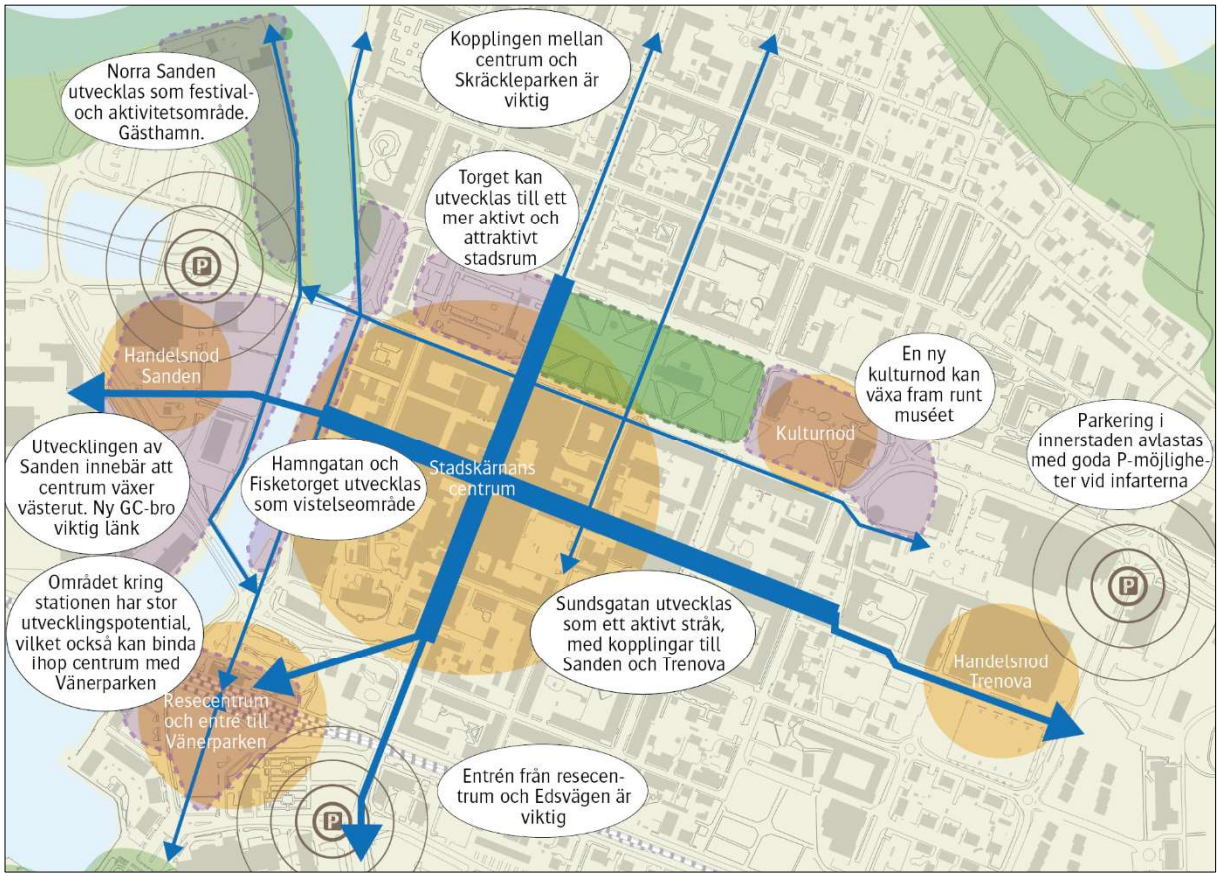
Utvecklingsprincip 5 – Underlätta kontakt med vatten. Här trycks bland annat på hur viktig vattenkontakten är och värdet av att kunna komma fram till och röra sig längs vattnet under större delen av året.

Utvecklingsprincip 9 – Utveckla centrum som mötesplats för alla. Här trycks bland annat på hur viktigt det är med ett levande centrum för att vara en attraktiv kommun. Många vill ha närhet till en plats där man kan uppleva folkliv och där man kan träffas. Kommunen har under senare tid satsat på förbättringar i centrum, bland annat på att utveckla Hamngatan för uteserveringar. Detta arbete behövs för att fortsätta ge staden förutsättningar att leva upp till morgondagens förväntningar. Kopplingen mellan Hamngatan, Kulturaxeln och Norra Sanden är viktig för att förbinda platserna.

Utvecklingsprincip 11 – Utveckla näringsliv och verksamheter. Här trycks bland annat på att vi har ett strategiskt läge för god verksamhetsutveckling.

Utvecklingsprincip 14 – Stärk en god infrastruktur för transporter. Sjöfart på Göta Älv som passerar Vänersborg har funnits sedan medeltiden och sjöfart är en del av Vänersborgs identitet. Slussarna längs med Göta Älv kommer att byggas om vilket säkerställer transportvägen för många år framöver. Vänthamnar på båda sidor om Brinkebergskulles sluss kan kompletteras med en bra gästhamn i Vänersborg.

I den fördjupade översiktsplanen för Vänersborg och Vargön finns tydliga rekommendationer om att Norra Sanden och vattenområdet utanför ska utvecklas med gästhamn. Framför allt framgår det i Strukturstudiekarta 1 och i rekommendationerna för U3 – Utveckla småbåtshamnsområdet vid Sanden.

Figur 1. Strukturstudiekarta 1: Särskilda strategier för utveckling av ett levande centrum. Ur Fördjupad översiktsplan för Vänersborg och Vargön. Här anges bland annat att Norra Sanden ska utvecklas som festival- och aktivitetsområde samt gästhamn.

2.3.2 Näringslivsstrategi

Förslag på ny näringslivsstrategi är just nu är ute på remiss. Utvalda delar nedan berör utvecklingen av Norra Sanden.

Strategiskt utvecklingsområde 2 Etablering och tillväxt

Etableringsstrategiskt arbete: Vi ska arbeta strategiskt och proaktivt för att främja att etablering och tillväxt stärker befintligt näringsliv och samhälle samt bidrar till grön omställning för hållbar tillväxt.

Strategiskt utvecklingsområde 3 Infrastruktur och digitalisering

Utbyggd transportinfrastruktur: Vi ska verka för en fortsätt utveckling av vår infrastruktur med fokus på att skapa en välfungerande helhet av transportlösningar, så som tåg, flyg, sjöfart och vägar. Genom att bevaka utvecklingen inom området och anpassa framtida satsningar skapas möjligheter för fler fossilfria och hållbara alternativ.

Strategiskt utvecklingsområde 4 Innovation och omställning

Robusthet och krisberedskap: Vi ska genom samverkan mellan kommun, olika aktörer samt näringslivet skapa en ökad robusthet i samhället och en hög beredskap. Vi ska verka för kompetensutveckling och planering. Genom gemensamma aktiviteter, initiativ och projekt stärks den totala beredskapen och möjligheterna att samverka vid olika krissituationer ökar.

Strategiskt utvecklingsområde 5. Kompetensplanering

Attraktionskraft för arbetskraft och kompetens: Vi ska arbeta proaktivt för att skapa en plats där många vill bo och leva med en mångfald av kultur- och fritidsliv. Vi samarbetar även strategiskt inom det geografiska arbetsmarknadsområdet för att stärka attraktiviteten i hela området för inflyttning och kvarboende.

Strategiskt utvecklingsområde 6 Attraktionskraft

Platsutveckling och tillgänglighet: Vi ska utveckla våra fysiska miljöer utifrån ett samhällsdelaktigt perspektiv med berörda aktörer för att skapa engagemang och stolthet hos företag och invånare. Vi strävar efter hög tillgänglighet både digitalt och fysiskt.

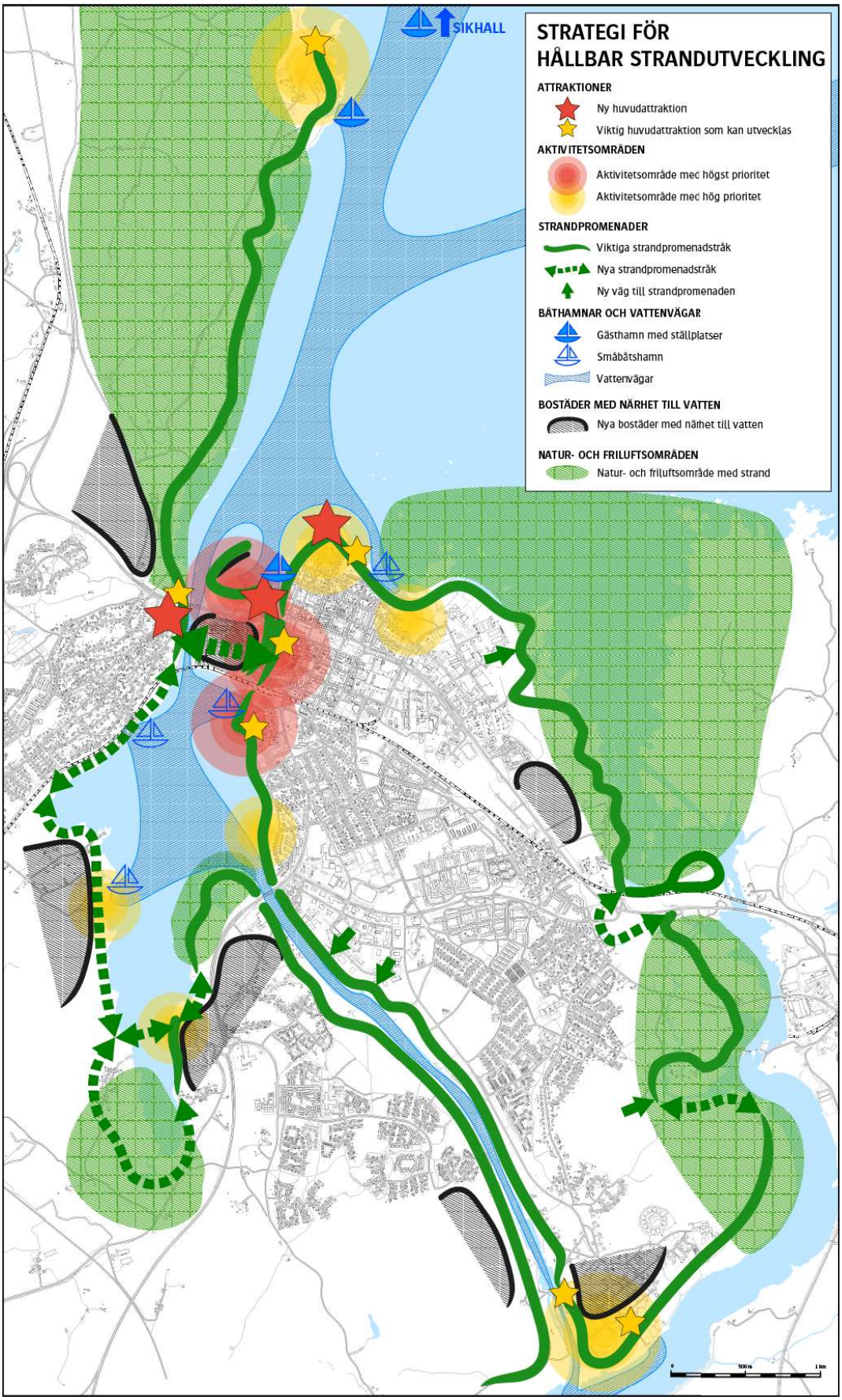
2.3.3 Strategi för lokalisering av småbåtshamnar utmed Dalslandskusten

Strategi för småbåtshamnar ska ses som en vägledning för lokalisering av småbåtshamnar. I stora drag trycker strategin på att kommunen ska vara restriktiv med att tillåta nya båtplatser på platser som inte tidigare är ianspråktagna, medan befintliga småbåtshamnar kan utvecklas. Eftersom det finns få lägen längs Dalslandskusten där större småbåtshamnar uppmuntras fyller Norra Sanden en viktig roll.

2.3.4 Strategi för hållbar strandutveckling

Strategin är inte antagen som ett politiskt styrdokument men här finns formulerade strategier för hållbar strandutveckling. Med det menas att områdena kring stränderna ska kunna användas så rikt som möjligt av människor för rekreation och ekonomisk vinning samtidigt som förutsättningarna för naturmiljön och ekosystemen säkras. Strategin konkretiserar i mångt och mycket översiktsplanens utvecklingsstrategi 5 för att utveckla kontakten med vatten.

Utmaningarna består i att öka tillgängligheten till strandområden och överbygga barriärer, öka tryggheten, göra platserna vackra och funktionella, skapa möjligheter för fler olika aktiviteter samt att skapa bättre mötesplatser där olika grupper av människor kan träffas. Hand i hand med att utveckla aktivitets och serviceutbud kan arbetstillfällen skapas och möjligheter för nya företag att etablera sig. I framtiden kan besöksnäringen kopplat till natur- och vattenresurser få ökad betydelse.

Figur 2. Illustration av strategi för hållbar strandutveckling, som visar Norra Sanden som ett av kommunens aktivitetsområden med högst prioritet, och även en plats för gästhamn med ställplatser.

2.3.5 Detaljplan

Kommunfullmäktige antog 2018 detaljplan för Norra Sanden. Syftet med denna är att avgränsa och säkerställa områdets användning som allmänplats, park och småbåtshamn med klubbhus och förråd samt att möjliggöra för förenings- och evenemangsverksamhet kopplad till park eller småbåtshamn. Syftet var även att bygglovsbefria vissa åtgärder i samband med tillfälliga evenemang samt att bitvis upphäva strandskyddet.

Dagens användning av Norra Sanden för publika evenemang och tillfälliga arrangemang kräver bland annat att enklare byggnader i form av tält och temporära servicebyggnader uppförs på platsen. Ett fåtal mindre byggnader får tillkomma som skulle stärka områdets karaktär som evenemangs- och rekreationsyta. Planen medger att byggnader för skötsel och bruk får uppföras. Inom ett område längs med Gamla Hamnkanalen möjliggörs restaurang- och caféverksamhet samt ytor för offentliga aktiviteter såsom t.ex. volleyboll, utomhusgym, bouleplan etc. I övrigt bevaras de öppna och gröna ytor som finns idag. Den befintliga småbåtshamnen ska vara kvar och även kunna utökas med ytterligare båtplatser inom nuvarande område innanför vågbrytaren.

Gällande detaljplan tillåter gästhamn och marina inom användningen småbåtshamn (vattenområdet) respektive hamn (markområdet), likaså går det att uppföra servicebyggnader inom samma användning. Även ställplatser för husbilar skulle vara möjligt att inrymma som ett komplement till hamn, men ytorna är för smala. Inom allmän platsmark är det inte tillåtet med ställplatser.

2.3.6 Riksintressen

Området omfattas direkt av tre riksintressen: turism och friluftsliv i Vänern med öar och strandområden, friluftsliv i Vänern – delområdet Vänersborg-Vänersnäs, samt yrkesfiske i Vänern. För de två riksintressena som rör friluftslivet är de möjligheter som hamnanläggningen på Norra Sanden ger av stor betydelse. En utveckling av småbåtshamnen kan förbättra förutsättningarna för friluftsliv på Vänern. Hänsyn behöver tas till riksintresset för yrkesfiske bland annat när det gäller reproduktionsmöjligheter för fiskar.

Området påverkas även av andra riksintressen. Försvarsmaktens riksintressen kopplade till flygflottiljen i Såtenäs innebär begränsningar av höga byggnadsverk. Sjöfartsleden genom Trafikkanalen väster om området utgör riksintresset för kommunikationer. Vänersborgs innerstad är riksintresse för kulturmiljövården, som sträcker sig fram till vattenkanten öster om området.

2.4 Framtida behov

För båtturismen på Göta Älv och Vänern har Vänersborg ett strategiskt läge där det finns möjlighet att handla livsmedel, drivmedel och få tillgång till annan service såsom apotek, reservdelar, restauranger och andra butiker. Med en centralt belägen gästhamn finns allt detta att nå på gångavstånd.

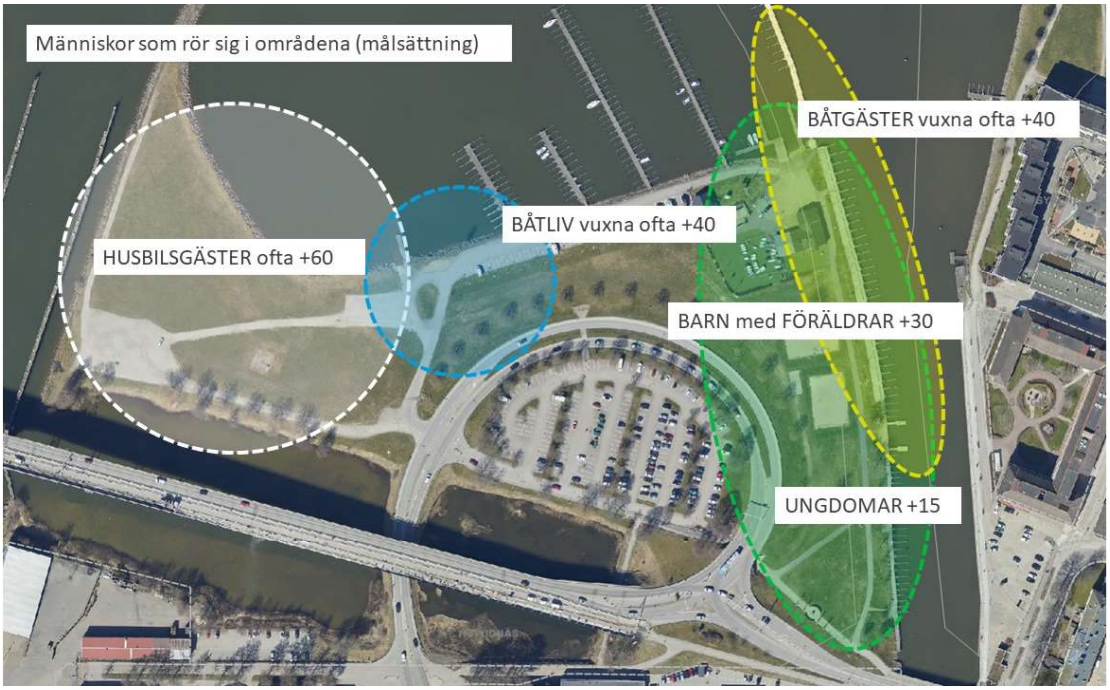
En centralt belägen gästhamn och marina har en avgörande roll för Vänersborg som sjöstad, vilket är en betydelsefull del av kommunens identitet. Det är också betydelsefullt ur ett besöksnäringsperspektiv, där varje gästnatt bidrar till sysselsättning för lokala företag och en levande stadsmiljö.

Husbilsturismen är en relativt ny företeelse som vuxit starkt det senaste decenniet. Även om husbilarna använder campingplatser så har det med husbilsturismen uppstått ett helt nytt behov av centralt belägna ställplatser, med närhet till stadens service. Husbilsturismen har fått stor ekonomisk betydelse för handel, restauranger och övrig besöksnäring i centrum. Säsongen för husbilar är dessutom längre än den traditionella campingssäsongen. För Vänersborgs kommun är det därför viktigt att skapa plats för centrala ställplatser, som är bokningsbara och har tillgång till service i form av el, vatten och latrintömning.

En samordning mellan gästhamn och ställplatser för husbilar är strategiskt då liknande servicefunktioner behövs för båda. Ställplatserna bedöms kunna kombineras med evenemangsområdet

i väster. Området används endast några gånger per år för olika typer av evenemang, övrig tid kan området rymma 60-80 husbilar.

Utöver de nya behoven av gästhamn, marina och ställplatser för husbilar behöver det också finnas plats för de befintliga verksamheterna småbåtshamn, klubblokaler och ytor för evenemang och rekreation. Därtill behöver fler funktioner såsom mindre byggnader för café/restaurang eller annan service, lekplats, boulebana etcetera på sikt inrymmas. Detta för att uppnå målsättningen för Norra Sanden, att få fler människor i olika åldersgrupper att vistas i och använda området och göra det attraktivt för kommuninvånare och besökare.

Skissen ovan visar Norra Sanden med den samlade förvaltningsövergripande samstämmigheten. Utifrån plats, aktiviteter och åldersstrukturer visas områdets potential.

Skissen ovan visar exempel på hur gestaltningen skulle kunna se ut. Vänersborgs stadsarkitekt har skissat. Skiss av Martin Staude, stadsarkitekt.

2.5 Behovsanalys

Analyser har gjorts för att identifiera vilka typer av anordningar som behövs för att få till stånd en flytt av gästhamnen till Norra Sanden, ihop med utbyggd marina och ställplatser.

2.5.1 Gästhamn

Vänersborg är en port till Vänern. Det finns 13 kommuner runt Vänern, varav majoriteten är landsbygdskommuner som kämpar med utflyttning och för få entreprenörer. Det är viktigt att se Vänersborg ur den kontexten och att bidra till tillväxt kring Vänern genom att skapa förutsättningar för fler företag att utveckla kommersiella tjänster och produkter, kopplade till natur- och kulturturism.

Många besökare både sjösätter och lyfter båtarna i Vänersborg, det är en tillgång för Vänersborg. För besökare som åkt Göta Älv upp eller Vänern ner, blir Vänersborg ett naturligt läge för vila och bunkring för vidare färd. Det ger Vänersborg extranätter inom besöksnäringen. Det finns dessutom ett beredskapsperspektiv där tillgången till kran är en viktig aspekt, både för sjöräddning och kustbevakning.

De gästhamnsplatser som finns vid Vänerparken idag behöver flyttas till Norra Sanden. Djupet i befintlig gästhamn är 1,8–2,8 meter och ett djup på 3 meter är önskvärt. Det är också vad kustbevakning behöver för att nå tankstation och viss annan yrkestrafik kräver för att kunna samutnyttja tankställe.

Behov av service i gästhamnen

Enklare småbåtshamnar kan vara helt utan tillgång till service.

Det förekommer flera sådana runt Vänersborg. Norra Sandens gästhamn skulle ses som en huvudgästhamn i kommunen och existerande och tillkommande som komplement. Tillgång till el, färskvatten samt sanitära installationer så som wc, dusch och tvättstuga är önskvärt i huvudgästhamnen. Även återvinningsstation med möjlighet till sortering av avfall. Det finns behov av latrin för tömning av septiktank samt möjlighet till upptagning och sjösättning av båtar och spolplatta för rengöring av båtar med miljöfarlig bottenfärg. För båtägare och hamnbesökare som bor på en bit bort finns behov av parkeringsplatser för bil och trailer inom gångavstånd. Det är nödvändigt med parkeringsplatser och vändplan i direkt anslutning till hamnen för i- och urlastning. Vid välbesökta hamnar eller gästhamnar i denna storlek finns ofta kommersiell service så som butik, kiosk, tankstation, båtbutik och uthyrningsverksamhet.

2.5.2 Marina

Eftersom läget för Vänersborg är in- och utport till Vänern bör en marina finnas i anslutning till gästhamnen med tillhörande förstärkt kaj där en kran kan monteras eller användas mobilt. Någon form av butik med reservdelar och enklare lagning behövs, då detta är enda stället innan och efter Göta Älv.

Det finns behov av tankstation vid gästhamnen. Enligt ledande aktörer i Sverige inom området skulle det inte räcka med enbart eldrivet bränsle. Det kommer krävas biodiesel och bensin under många år framöver. Idag finns det 4 pumpar med diesel och bensin vid marinan i Vänerparken. På Norra Sanden bör pumparna vara landbaserade, då stationen ska kunna vara flyttbar. Det kommer krävas tillstånd för att få till stånd en ny tankstation både av länsstyrelse och räddningstjänst.

På längre sikt finns det möjlighet att samverka mellan kommunerna runt Vänern för att skapa en el-infrastruktur som fungerar runt hela Vänern. Vänersamarbetet ser en möjlighet att kunna hålla ihop ett sånt arbete på samma sätt som man gjort med cykelladdare runt Vänern.

Yrkesverksamheten som finns i Vänern ser fördelar med en marina i Vänersborg och ser samverkansmöjligheter gällande tankning.

2.5.3 Ställplatser

Det finns ett stort behov av att få ordning på husbilsparkeringen på Norra Sanden. Idag ställer sig husbilarna gärna på Norra Sanden men det saknas verktyg för att ta vara på den potential det

utgör. Husbilsägare blir besvikna när de upplever att det är en tidsbegränsning, och riskerar böter, företagare blir besvikna när de upplever osund konkurrens för att man kan stå helt gratis vid Norra Sanden. Näringsidkare och butiksinnehavare blir besvikna när de får ta emot klagomål av gäster att Vänersborgs kommun inte vill ha några turister.

Utredningen visar på en potential för Vänersborg som inte används idag, då detaljplanen inte är helt anpassad till dagens behov. Idag går det ej att stänga av platsen eller ta betalt då det är parkmark i planen.

Det finns behov av så väl ställplatser som husbilsparkeringar på Norra Sanden. Enligt förslaget är den bästa placeringen västra delen av området, som skulle kunna inrymma upp till 60-80 ställplatser för husbil samt ytor för parkering av husbilar. Där tas i så fall ytor i anspråk som idag används vid större evenemang. Förslaget är att ställplatserna/parkeringarna får lämna företräde för dessa evenemang, det vill säga att besökande husbilar får hitta andra platser att stå/parkera vid de dagar som ytan behövs för evenemangen.

Utredningens förslag är att Norra Sanden utvecklas som den främsta platsen för besökande husbilar centralt i Vänersborg och det område där ställplatsservice kan erbjudas. Övriga kommunala platser, med kostnadsfri uppställning, bör inte kategoriseras som ställplatser utan som parkeringsplatser. Där finns heller inte service att tillgå, som elanslutning, vatten och latrintömning. Det innebär en tydlig uppdelning som håller kostnaderna nere och orättfärdig konkurrens undviks.

2.5.4 Affärsmodell

Enligt uppgift från näringsidkare finns förutsättningar för lönsamhet i en anläggning med ca ett 50-tal båtplatser i gästhamn och ett 60-tal husbilsplatser i kombination med marina, café, restaurang, om läget har den attraktivitet som Norra Sanden har. Detta kräver delvis självservice. Med en automat kan avgiften betalas och då får besökaren en kod till servicehus. Tillsammans med Samhällsbyggnad diskuteras möjligheten att handla upp en entreprenör som kan sköta anläggningen eller delar av anläggningen. Viktigt är att säkerställa en affärsmodell som tryggar både kommun och upphandlade part.

Tänkbara avgiftsnivåer som exempel år 2024
Ställplats: 200-250 kr/dygn
Gästhamnsplats: 200-250 kr/dygn

2.6 Genomförande

För att möjliggöra ställplatser i den västra delen av området behöver en ny detaljplan tas fram för att ersätta dagens allmänna platsmark med kvartersmark som tillåter såväl ställplatser som evenemangsytor. För övriga åtgärder krävs ingen ny detaljplan.

Ytterligare tillståndsprövningar kommer krävas för flera åtgärder, bland annat för muddring, utbyggnad av bryggor, kajer och tankstation. Dessa tillstånd innebär krav på olika utredningar.

Även om detaljplanen behöver göras om för att möjliggöra ställplatser kan arbetet med övriga delar påbörjas direkt. Plan och bygglov uppskattar process för ny detaljplan till ca 1 år med start under hösten 2024.

Det finns ett flertal regler som rör byggande av småbåtshamnar och bryggor. Nedan beskrivs översiktligt vad som kan krävas vid lovgivning för anläggning av enskilda bryggor eller småbåtshamnar.

För all vattenverksamhet (t.ex. muddring, anläggande av bryggor) gäller generellt tillstånds- eller anmälningsplikt. Länsstyrelsen avgör om det räcker med en anmälan till dem eller om tillstånd från Mark- och miljödomstolen krävs. Småbåtshamn eller brygga som anordnas i ett annat vattenområde än vattendrag, om den bottenyta som verksamheten omfattar i vattenområdet uppgår till högst 3 000 kvadratmeter är anmälningspliktig istället för tillståndspliktig. Om anläg-

gandet av småbåtshamnen kan antas ha en betydande miljöpåverkan krävs att en miljökonsekvensbeskrivning upprättas som beskriver hamnanläggningens konsekvenser för miljön.

För de flesta åtgärderna krävs även dispens från strandskyddet och bygglov.

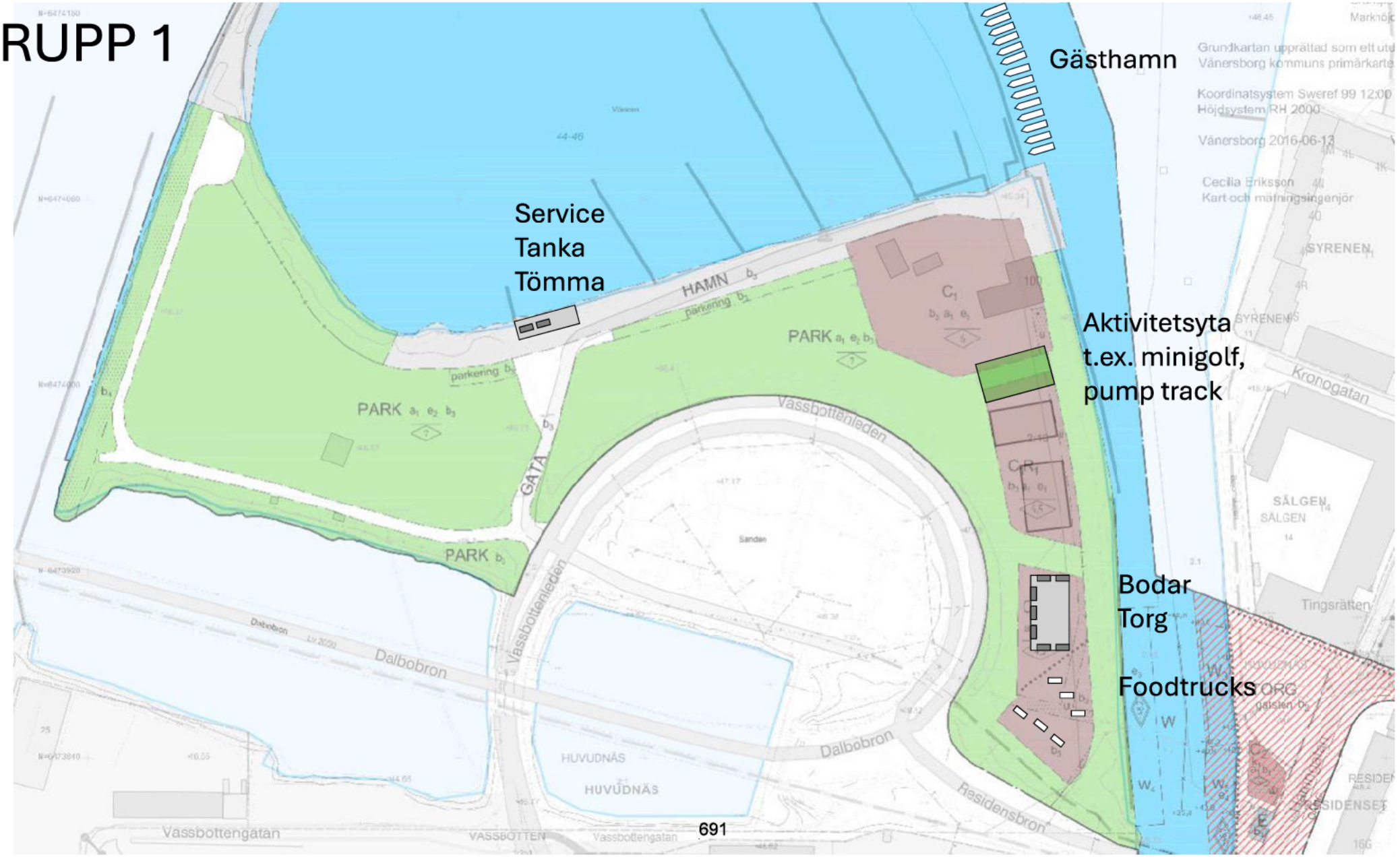
2.6.1 Kostnader

Inom ramen för beslutad MRP för 2025-2027 har Norra Sanden budgeterats med totalt 21,6 mnkr varav 16,6 är budgeterade för planperioden.

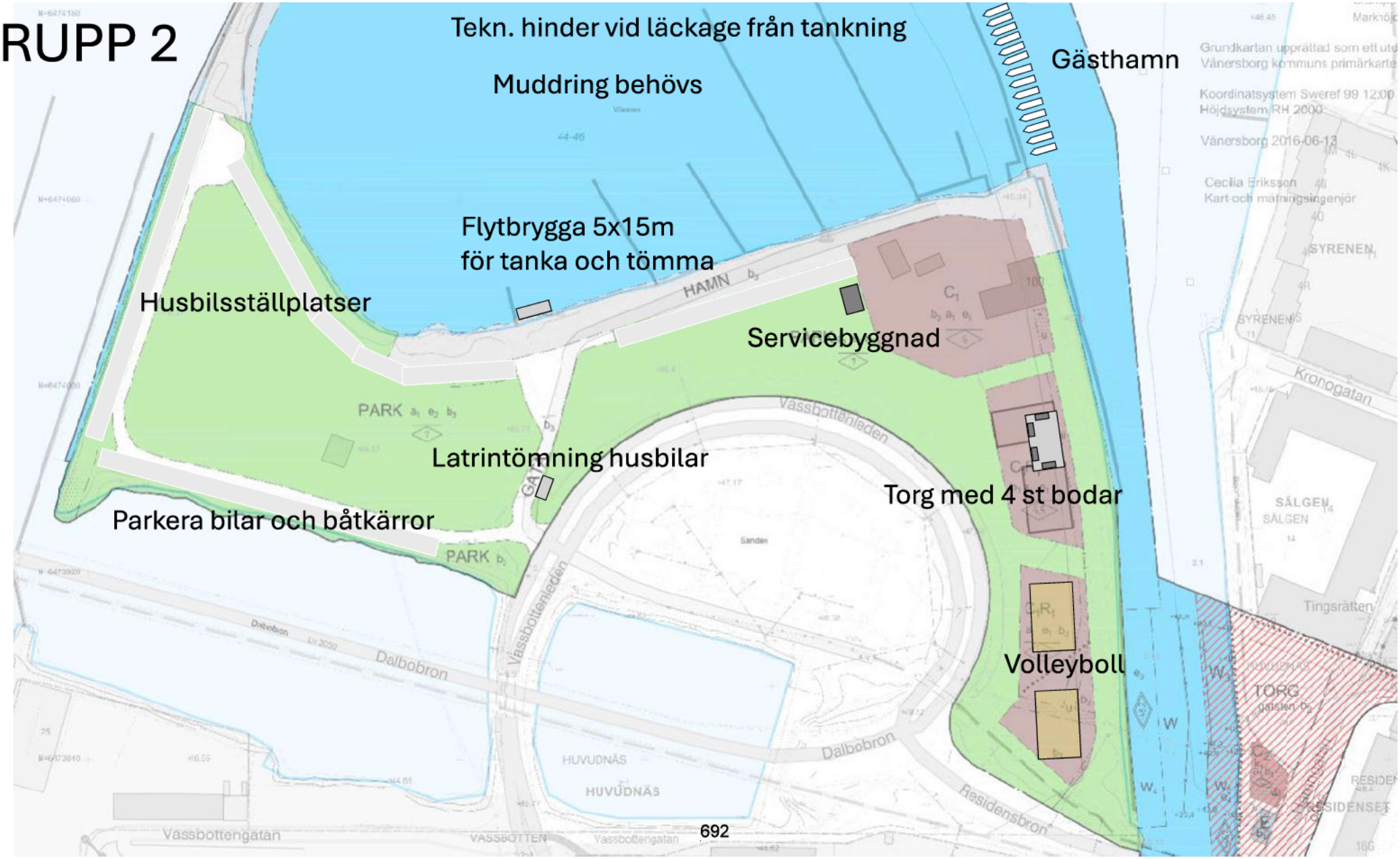
Kostnaden är grovt uppskattad och avser start med projektering 2025 följt av iordningställande av mark, ställplatser, servicehus med anläggning för latrintömning samt anläggning av bryggor, tankstation och kran för ny marina.

Utöver detta tillkommer kostnader för framtagning av ny detaljplan som uppskattas till 185 000 kr, samt tillhörande utredningar om ca 700 000 kronor.

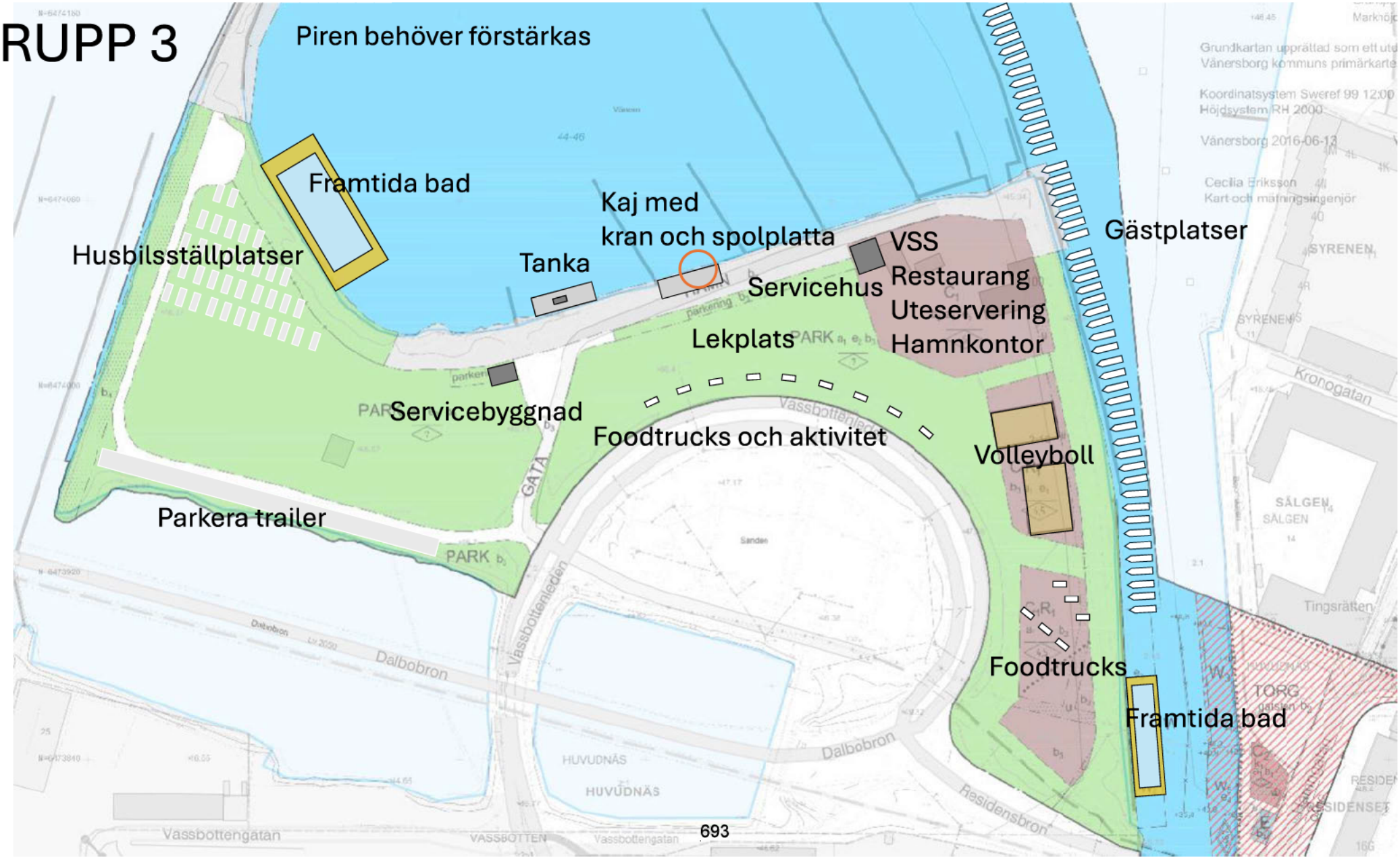
GRUPP 1

Gästhamn
Service
Tanka
Tömma
Aktivitetsyta
t.ex. minigolf,
pump track
Bodar
Torg
Foodtrucks
HAMN
PARK
GATA
Vassbottenleden
Dalbobron
Residensbron
Vassbottengatan
HUVUDNÄS
SYRENEN
SÄLGEN
Kronogatan
Tingsrätten

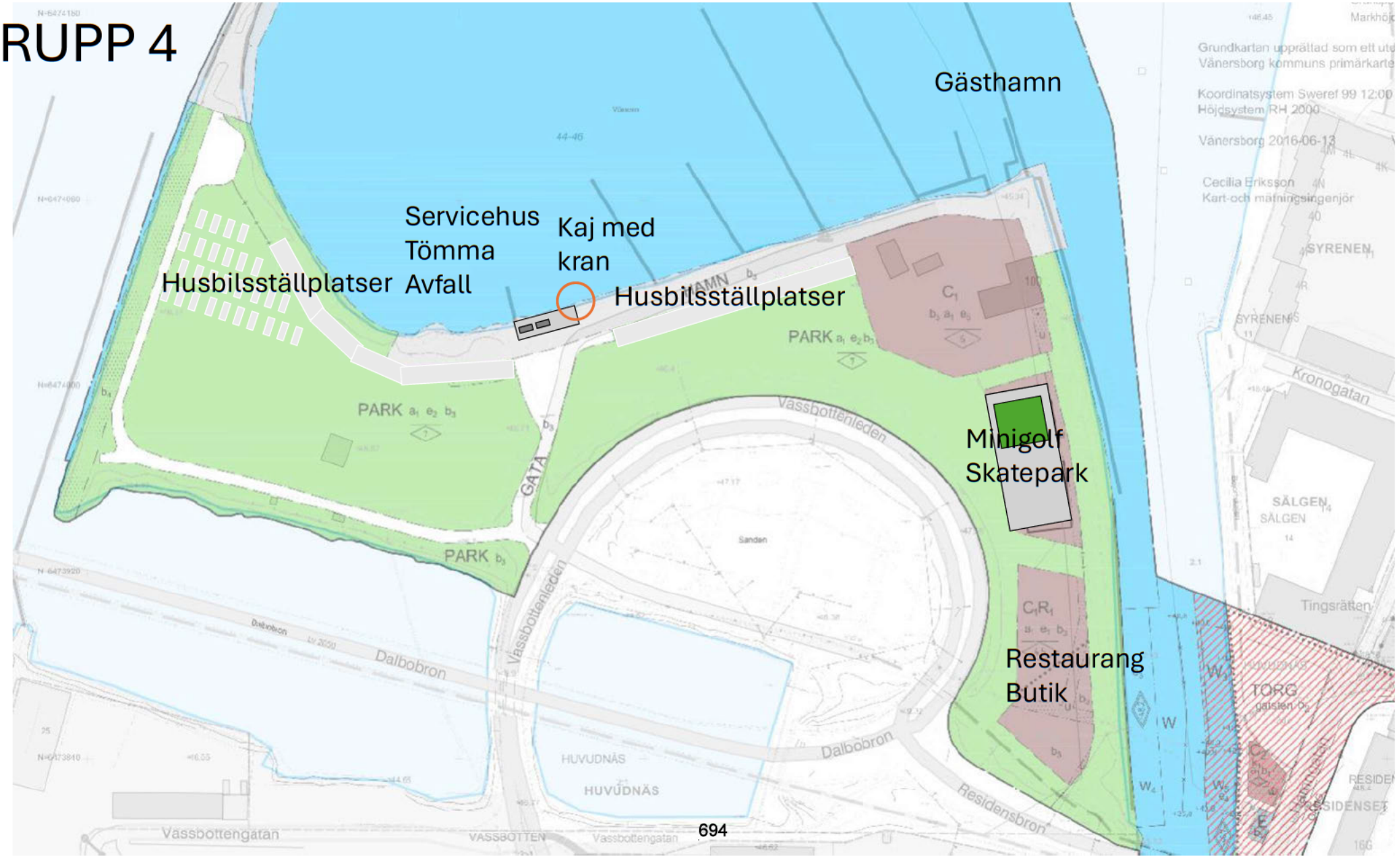
GRUPP 2

Tekn. hinder vid läckage från tankning
Muddring behövs
Gästhamn
Flytbrygga 5x15m
för tanka och tömma
Husbilsställplatser
Servicebyggnad
Latrintömning husbilar
Torg med 4 st bodar
Parkera bilar och båtkärror
Volleyboll
PARK
HAMN
GÅ
Vassbottenleden
Dalbobron
HUVUDNÄS
Residensbron
Vassbottengatan
VASSBOTTEN
Kronogatan
SYRENEN
SÄLGEN
Tingsrätten
TORG
RESIDENSET
692

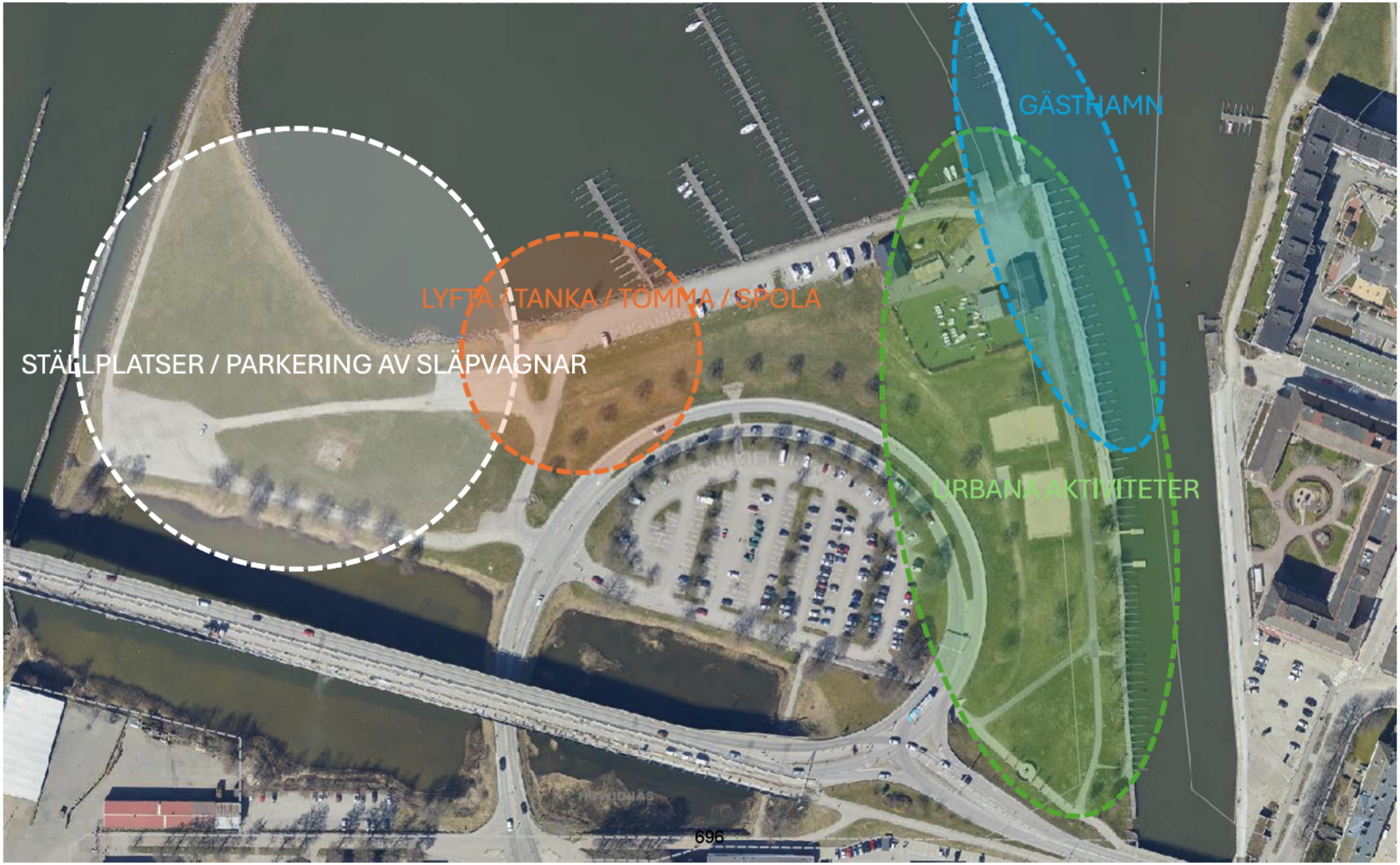
GRUPP 3

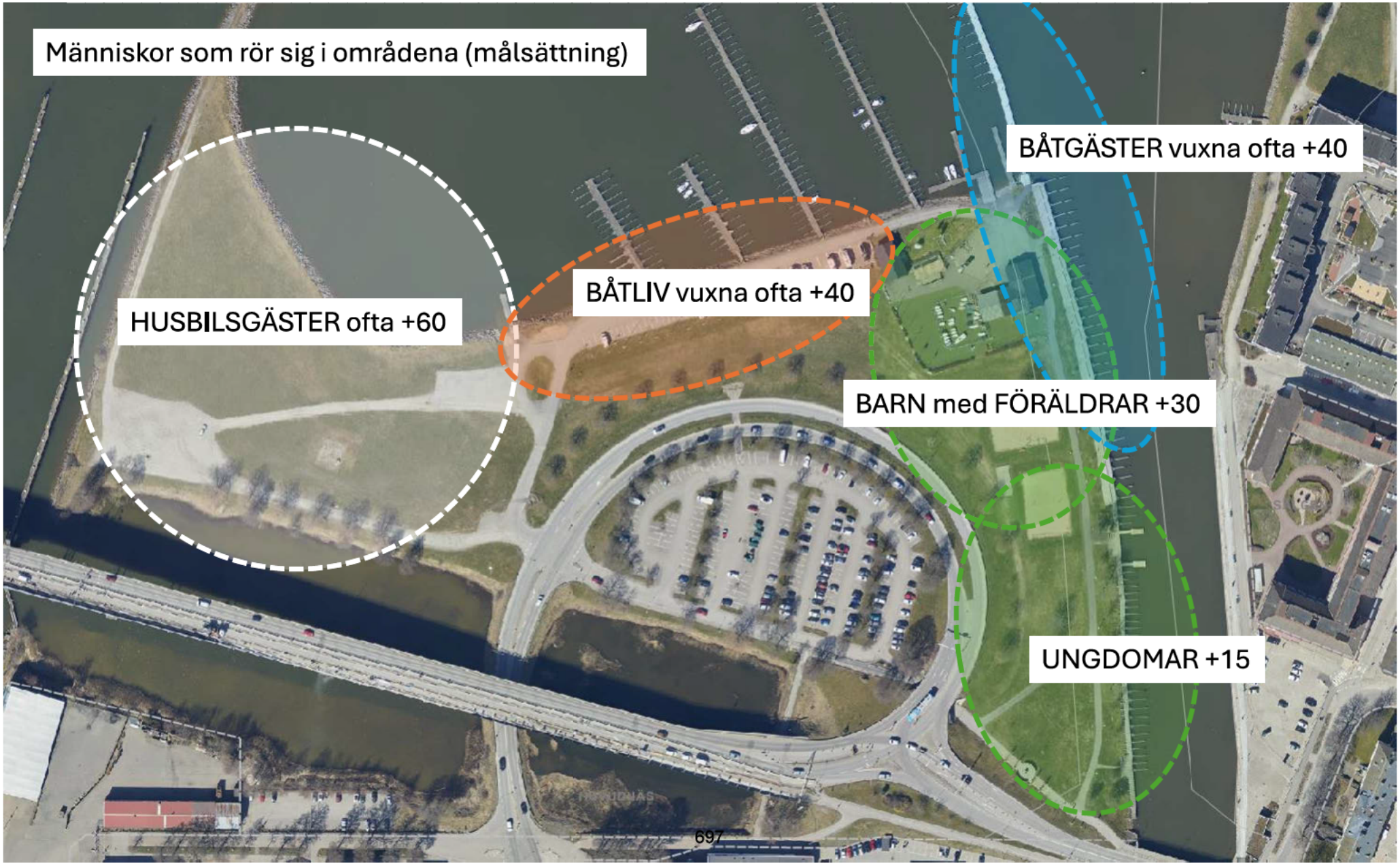

Piren behöver förstärkas
Framtida bad
Husbilsställplatser
Kaj med
kran och spolplatta
Tanka
Servicehus
VSS
Restaurang
Uteserverings
Hamnkontor
Gästplatser
Lekplats
Servicebyggnad
Foodtrucks och aktivitet
Volleyboll
Parkera trailer
Foodtrucks
Framtida bad
Dalbobron
Vassbottenleden
Vassbottengatan
Residensbron
HUVUDNÄS
SYRENEN
SÄLGEN
Kronogatan
Tingsrätten
TORG
PARK
GATA

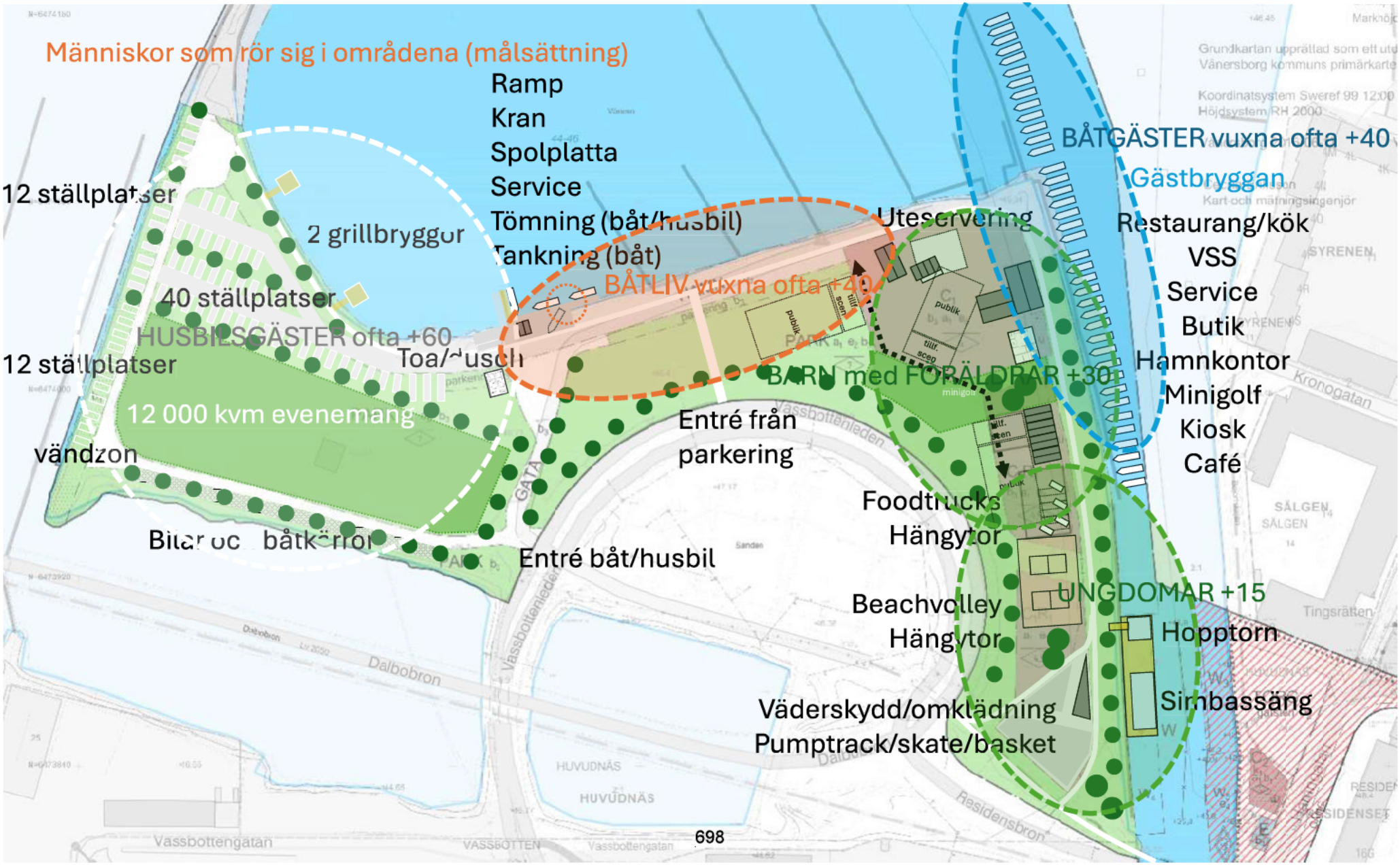
GRUPP 4

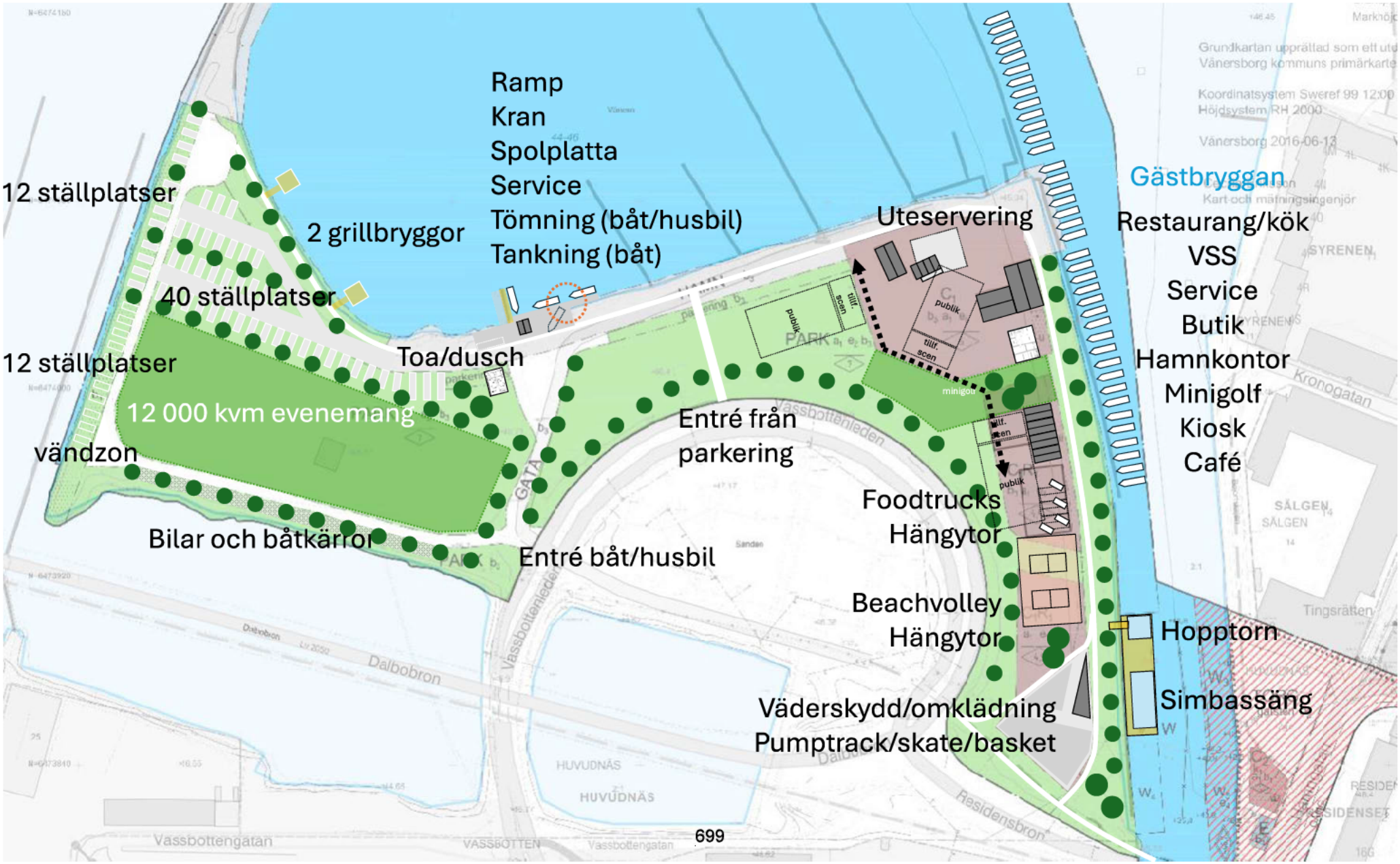

Gästhamn
Servicehus
Tömma
Avfall
Kaj med
kran
Husbilsställplatser
Husbilsställplatser
PARK
PARK
PARK
Minigolf
Skatepark
Restaurang
Butik
Vassbottenleden
Dalbobron
Dalbobron
Residensbron
Vassbottengatan
Kronogatan
Tingsrätten
TORG
SYRENEN
SÄLGEN
HUVUDNÄS
Grundkartan upprättad som ett ut
Vänersborg kommuns primärkarte
Koordinatsystem Sweref 99 12:00
Höjdsystem RH 2000
Vänersborg 2016-06-13
Cecilia Eriksson
Kart- och mätningsingenjör

Piren behöver förstärkas
Tekn. hinder vid läckage från tankning
Muddring behövs
Gästhamn
Framtida bad
Kaj med
Service
Flytbrygga
Kran och spolplatta
Servicehus
Tömma
Tömma
Husbilsställplatser
Husbilsställplatser
Avfall
VSS
Restaurang
Uteservering
Gästplatser
Aktivitetsyta
t.ex. minigolf,
pump track
Lekplats
Servicebyggnad
Hamnkontor
Servicebyggnad
Foodtrucks och karuseller
Minigolf
Volleyboll
Skatepark
Latrintömning husbilar
Torg med 4 st bodar
Parkera bilar och båtkärror
Parkera trailer
Bodar
Torg
Foodtrucks
Volleyboll
Restaurang
Butik
Foodtrucks
Framtida bad

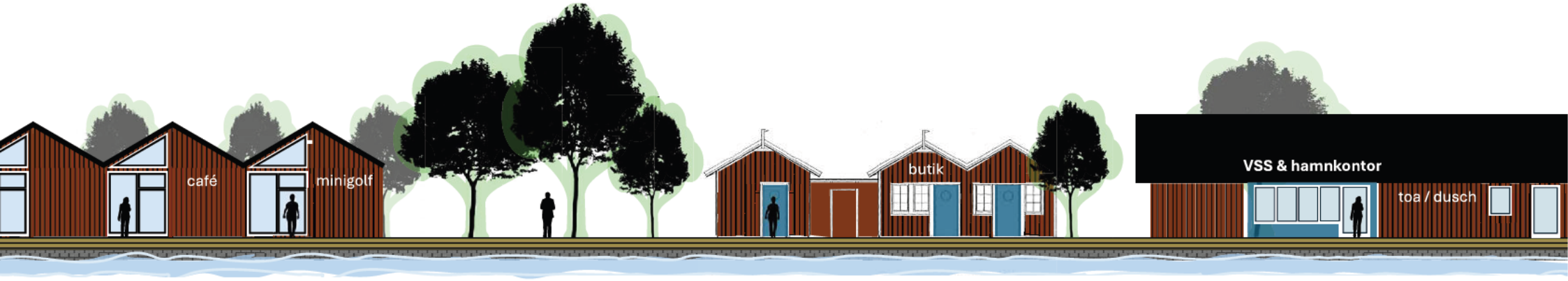

GÄSTHAMN
LYFTA / TANKA / TÖMMA / SPOLA
STÄLLPLATSER / PARKERING AV SLÄPVAGNAR
URBANA AKTIVITETER

Människor som rör sig i områdena (målsättning)
HUSBILSGÄSTER ofta +60
BÅTLIV vuxna ofta +40
BÅTGÄSTER vuxna ofta +40
BARN med FÖRÄLDRAR +30
UNGDOMAR +15

Människor som rör sig i områdena (målsättning)
Ramp
Kran
Spolplatta
Service
Tömning (båt/husbil)
Tankning (båt)
BÅTLIV vuxna ofta +40
BÅTGÄSTER vuxna ofta +40
Gästbryggan
Restaurang/kök
VSS
Service
Butik
Hamnkontor
Minigolf
Kiosk
Café
Utescervering
12 ställplatser
2 grillbryggor
40 ställplatser
HUSBILSGÄSTER ofta +60
12 ställplatser
Toa/dusch
12 000 kvm evenemang
vändzon
BARN med FÖRÄLDRAR +30
Entré från parkering
Foodtrucks
Hängytor
Entré båt/husbil
UNGDOMAR +15
Beachvolley
Hängytor
Hopptorn
Simbassäng
Väderskydd/omklädning
Pumptrack/skate/basket
Dalbobron
Vassbottengatan
Kronogatan
Residensbron
698

Ramp
Kran
Spolplatta
Service
Tömning (båt/husbil)
Tankning (båt)
12 ställplatser
2 grillbryggor
40 ställplatser
12 ställplatser
Toa/dusch
12 000 kvm evenemang
vändzon
Bilar och båtkärror
Entré från parkering
Entré båt/husbil
Uteservering
Gästbryggan
Restaurang/kök
VSS
Service
Butik
Hamnkontor
Minigolf
Kiosk
Café
Foodtrucks
Hängytor
Beachvolley
Hängytor
Hopptorn
Simbassäng
Väderskydd/omklädning
Pumptrack/skate/basket
Dalbobron
Vassbottengatan
Residensbron
Kronogatan
Tingsrätten
699

Ramp
Kran
Spolplatta
Service
Tömning (båt/husbil)
Tankning (båt)
12 ställplatser
2 grillbryggor
40 ställplatser
12 ställplatser
Toa/dusch
12 000 kvm evenemang
vändzon
Bilar och båtkärror
Entré från parkering
Entré båt/husbil
Uteservering
Gästbryggan
Restaurang/kök
VSS
Service
Butik
Hamnkontor
Minigolf
Kiosk
Café
Foodtrucks
Hängytor
Beachvolley
Hängytor
Hopptorn
Simbassäng
Väderskydd/omklädning
Pumptrack/skate/basket
700

nybyggda moduler (efter behov) hitflyttat från gästhamnen befintligt renoverat

GÄSTBRYGGAN Norra Sanden

§ 222

Uppdrag utredning för Norra Sanden

KS 2021/351

Beslut

Kommunstyrelsen uppdrar åt kommunstyrelseförvaltningen att tillsammans med andra berörda förvaltningar utreda utvecklingsalternativ för Norra Sanden.

Sammanfattning av ärendet

Samhällsbyggnadsnämnden har föreslagit kommunstyrelsen att meddelat att pausa planuppdrag för Norra Sanden på grund av det rådande ekonomiska läget, om inte medel om 740 000 kr kan tillföras Samhällsbyggnadsnämnden för att genomföra planuppdraget. Planuppdraget har stor strategisk betydelse Vänersborgs kommun bland annat genom att nuvarande gästhamn kan tvingas stänga och det i dagsläget saknas en alternativ placering. Det handlar även om att förbättra tryggheten och områdets funktioner för rekreation, evenemang och besöksnäring. Utvecklingsalternativen för Norra Sanden behöver utredas för att visa hur en långsiktig lösning för gästhamn och ställplatser ser ut, vilka åtgärder som krävs och hur det kan genomföras. Detaljplaneuppdraget kan vara vilande i väntan på utredningen.

Beslutsunderlag

- Kommunstyrelsens arbetsutskotts beslut 2023-10-16 §160
- Kommunstyrelseförvaltningens tjänsteskrivelse 2023-09-13 Uppdrag utredning för Norra Sanden
- Samhällsbyggnadsnämndens beslut 2023-05-25 Pausa planuppdrag Norra Sanden

Sändlista

Kommunstyrelseförvaltningen
Samhällsbyggnadsförvaltningen
Miljö- och byggnadsförvaltningen

§ 115

Fastställande av sammanträdestider 2025 för kommunfullmäktige, kommunstyrelsen och kommunstyrelsens arbetsutskott samt bolagsdag

KS 2024/289

Beslut

- Kommunfullmäktige beslutar att under år 2025 sammanträda onsdagar följande dag och tid:

19 februari	kl: 18:00	
19 mars	kl: 18:00	
16 april	kl: 18:00	
21 maj	kl: 18:00	
18 juni	kl: 13:00	Obs - avvikande tid!
17 september	kl: 18:00	
22 oktober	kl: 18:00	
19 november	kl: 18:00	
17 december	kl: 18:00	

- Kommunstyrelsen beslutar för egen del att under år 2025 sammanträda onsdagar, med starttid kl. 08:30 följande dagar:

29 januari
26 februari
2 april
7 maj
4 juni
27 augusti
8 oktober
5 november
3 december

Kommunstyrelsen fastställer även att bolagsdagen år 2025 är en del av kommunstyrelsens sammanträde 2 april 2025.

Kommunstyrelsen noterar att bolagsstämmorna för respektive bolag ska ligga i anslutning till kommunstyrelsens sammanträde 2025-05-07

- Kommunstyrelsens arbetsutskott beslutar för egen del att under år 2025 sammanträda måndagar, med starttid kl. 13:00 följande dagar:

  13 januari
  10 februari
  17 mars
  22 april
  19 maj
  11 augusti
  22 september
  20 oktober
  17 november

Sammanfattning av ärendet

Enligt 5 kap. 12 § kommunallagen (2017:725) ska kommunfullmäktige bestämma när ordinarie sammanträden med fullmäktige ska hållas.

Av § 6 i kommunfullmäktiges arbetsordning framgår att kommunfullmäktige normalt håller ordinarie sammanträden varje månad utom i januari, juli och augusti.

Sammanträdestiderna behöver även till stor del anpassas efter ekonomiavdelningens budget- och redovisningsprocesser.

Beredningssekretariatet har, med hänsyn tagen till vad som angivits ovan, tagit fram ett förslag till sammanträdesdagar för år 2025, för kommunfullmäktige, kommunstyrelsen och kommunstyrelsens arbetsutskott.

Kommunstyrelsen ska även varje år fastställa bolagsdag för de helägda kommunala bolagen. Dessa är Fastighets AB Vänersborg, AB Vattenpalatset Vänerparken, AB Vänersborgsbostäder samt Halle och Hunneberg AB. Bolagsdagen är varje år en del av ett av kommunstyrelsens sammanträden. Vid bolagsdagen redovisar respektive bolag förvaltningsberättelse, resultaträkning och balansräkning.

Beredningssekretariatet har därför även tagit fram förslag på datum för den årliga bolagsdagen.

Beslutsunderlag

- Kommunstyrelseförvaltningens tjänsteskrivelse 2024-08-07

2024-08-07 Dnr: KS 2024/289

Handläggare
Johanna Gustafsson
Johanna.Gustafsson@vanersborg.se

Mottagare
Kommunfullmäktige

Fastställande av sammanträdestider 2025 för kommunfullmäktige, kommunstyrelsen och kommunstyrelsens arbetsutskott samt bolagsdag för de helägda kommunala bolagen.

Förslag till beslut

- Kommunfullmäktige beslutar att under år 2025 sammanträda onsdagar följande dag och tid:

19 februari	kl: 18:00	
19 mars	kl: 18:00	
16 april	kl: 18:00	
21 maj	kl: 18:00	
18 juni	kl: 13:00	Obs - avvikande tid!
17 september	kl: 18:00	
22 oktober	kl: 18:00	
19 november	kl: 18:00	
17 december	kl: 18:00	

- Kommunstyrelsen beslutar för egen del att under år 2025 sammanträda onsdagar, med starttid kl. 08:30 följande dagar:

29 januari
26 februari
2 april
7 maj
4 juni
27 augusti
8 oktober
5 november
3 december

Kommunstyrelsen fastställer även att bolagsdagen år 2025 är en del av kommunstyrelsens sammanträde 2 april 2025.

Kommunstyrelsen noterar att bolagsstämmorna för respektive bolag ska ligga i anslutning till kommunstyrelsens sammanträde 2025-05-07

- Kommunstyrelsens arbetsutskott beslutar för egen del att under år 2025 sammanträda måndagar, med starttid kl. 13:00 följande dagar:

  13 januari
  10 februari
  17 mars
  22 april
  19 maj
  11 augusti
  22 september
  20 oktober
  17 november

Sammanfattning av ärendet

Enligt 5 kap. 12 § kommunallagen (2017:725) ska kommunfullmäktige bestämma när ordinarie sammanträden med fullmäktige ska hållas.

Av § 6 i kommunfullmäktiges arbetsordning framgår att kommunfullmäktige normalt håller ordinarie sammanträden varje månad utom i januari, juli och augusti.

Sammanträdestiderna behöver även till stor del anpassas efter ekonomiavdelningens budget- och redovisningsprocesser.

Beredningssekretariatet har, med hänsyn tagen till vad som angivits ovan, tagit fram ett förslag till sammanträdesdagar för år 2025, för kommunfullmäktige, kommunstyrelsen och kommunstyrelsens arbetsutskott.

Kommunstyrelsen ska även varje år fastställa bolagsdag för de helägda kommunala bolagen. Dessa är Fastighets AB Vänersborg, AB Vattenpalatset Vänerparken, AB Vänersborgsbostäder samt Halle och Hunneberg AB. Bolagsdagen är varje år en del av ett av kommunstyrelsens sammanträden. Vid bolagsdagen redovisar respektive bolag förvaltningsberättelse, resultaträkning och balansräkning.

Beredningssekretariatet har därför även tagit fram förslag på datum för den årliga bolagsdagen.

Beredning

Sammanträdestiderna har beretts i samråd med ekonomikontoret, IT-kontoret, kommunstyrelsens ordförande, kommunfullmäktiges presidium och kommundirektören.

Förslag till bolagsdag har skett i samråd med verkställande direktörer och ordföranden för berörda bolag.

Pernilla Bertilsson

Chef Juridik- och säkerhetskontoret

Sändlista

Samtliga nämnder och förvaltningar
It-kontoret
Ekonomikontoret
Fastighets AB Vänersborg
Vattenpalatset Vänerparken AB
AB Vänersborgsbostäder
Halle och Hunneberg AB

2024-08-22 Dnr: KS 2024/390

Handläggare
Zandra Lantz
zandra.lantz@vanersborg.se
Telefonnummer

Mottagare
Kommunstyrelsen

Godkännande av yttrande gällande plan för övertagande av ansvar för kommunal räddningstjänst

Förslag till beslut

Kommunstyrelsen ställer sig bakom bilagt yttrande.

Sammanfattning av ärendet

Länsstyrelsen i Västra Götaland har bjudit i kommunerna för att yttra sig i remissutgåvan gällande *Plan för övertagande av ansvar för kommunal räddningstjänst.*

Beredning

Ärendet har beretts av Kommunstyrelseförvaltningen i samråd med medlemskommunerna och NÄRF

Underlag

Länsstyrelsen Västra civilområdet, Plan för övertagande av ansvar för kommunal räddningstjänst (29078–2024).

Pernilla Bertilsson

Chef Juridik och säkerhetskontoret.

Bilagor

Yttrande gällande *Plan för övertagande av ansvar för kommunal räddningstjänst.*

Sändlista

Länsstyrelsen Västra civilområdet

Beredskapssamordnare

Handläggare
Zandra Lantz
zandra.lantz@vanersborg.se
Telefonnummer

Mottagare
Namn på mottagare

Yttrande gällande plan för övertagande av ansvar för kommunal räddningstjänst

Bakgrund

Länsstyrelsen i Västra Götaland har bjudit i kommunerna för att yttra sig i remissutgåvan gällande *Plan för övertagande av ansvar för kommunal räddningstjänst.* Planen beskriver Länsstyrelsen Västra Götalands planering inför, under och efter ett övertagande av ansvar för kommunal räddningstjänst. Planen beskriver också hur Länsstyrelsen kan stödja den kommunala räddningstjänsten vid komplexa räddningsinsatser. Organisationspresentationen i dokumentet beskriver även funktioner som aktiveras vid samhällsstörningar.

Yttrande

Vänersborgs kommun är tacksamma över möjligheten att ta del av remissen *Plan för övertagande av ansvar för kommunal räddningstjänst.*

I undantagsfall om en räddningsinsats är särskilt omfattande, till exempel om insatsen är mycket komplicerad och kommunen inte kan hantera händelsen på egen hand eller om räddningsinsatsen behöver samordnas mellan flera kommuner kan den civilområdesansvariga länsstyrelsen behöva ta över ansvaret. Detta för att insatserna ska kunna hanteras på ett effektivt sätt genom gemensam inriktning och samordning.

Vänersborgs kommun har följande synpunkter på remissen *Plan för övertagande av ansvar för kommunal räddningstjänst:*

- Det önskas ett förtydligande gällande under vilka förhållanden som dokumentet gäller, dvs att planen gäller både under fredstida kriser som under höjd beredskap.
- Det önskas en samlad begreppslista med förklaring på vad tex en samhällsstörning, extraordinärhändelse, räddningsinsats är. Samt en tydligare beskrivning av roller och rollbegrepp.

Zandra Lantz
Beredskapssamordnare

Bilagor

Länsstyrelsen Västra civilområdet, Plan för övertagande av ansvar för kommunal räddningstjänst (29078–2024).

Postadress: Vänersborgs kommun 462 85 Vänersborg
Besöksadress: Sundsgatan 29 Vänersborg
Telefon: 0521-72 10 00
Webbplats: www.vanersborg.se
E-post: kommun@vanersborg.se

Plan för övertagande av ansvar för kommunal räddningstjänst

Västra civilområdet

Remissutgåva

Titel: Plan för övertagande av ansvar för kommunal räddningstjänst
Författare: Patrick D`Imporzano
ISSN: 1403-168X
Rapportnummer: [Klicka här och skriv]
Diarienummer: 29078–2024
Utgivningsår: 2024
Omslagsbild: Håkan Hjort

Förord

I Västra civilområdet ingår Länsstyrelsen Halland och Länsstyrelsen Västra Götaland. Civilområdesansvarig länsstyrelse är Västra Götaland. Civilområdesansvarig länsstyrelse får ta över ansvaret för kommunal räddningstjänst i en eller flera kommuner som berörs av en räddningsinsats om insatsen är särskilt omfattande eller det finns andra synnerliga skäl.

Denna plan beskriver Länsstyrelsen Västra Götalands planering inför, under och efter ett övertagande av ansvar för kommunal räddningstjänst. Planen beskriver också hur Länsstyrelsen kan stödja den kommunala räddningstjänsten vid komplexa räddningsinsatser. Organisationspresentationen i dokumentet beskriver även funktioner som aktiveras vid samhällsstörningar vilket gör att båda planerna hör ihop.

Remissutgåva

[Skriv plats, datum och år]

[Skriv namn]
[Skriv befattning/titel]

[Skriv namn]
[Skriv befattning/titel]

Innehåll

PLAN FÖR ÖVERTAGANDE AV ANSVAR FÖR KOMMUNAL RÄDDNINGSTJÄNST1

FÖRORD 3

BAKGRUND OCH SYFTE 6

Samhällsviktig verksamhet 6

Risker och sårbarheter inom Västra civilområdet 6

Naturolyckor 7

Olyckor vid farliga verksamheter 7

Olyckor på infrastruktur 7

Miljöolycka 7

Antagonistiska hot 7

KOMMUNAL OCH STATLIG RÄDDNINGSTJÄNST 8

Övertagande av ansvar för kommunal räddningstjänst 9

Skäl för övertagande 9

Överenskommelser mellan civilområden 10

LÄNSSTYRELSENS ANSVAR 11

Geografiskt områdesansvar 11

Inflytandetrappa 11

Stöd och åtgärder före ett övertagande 12

Lagen om skydd mot olyckor 13

Kriterier för övertagande av kommunal räddningstjänst 13

LÄNSSTYRELSENS ORGANISATION FÖR ÖVERTAGANDE 14

Ansvaret för räddningstjänsten 15

Civilområdeschef 15

Räddningstjänstansvarig 15

Räddningsledare 16

Resursorganisation för räddningstjänst 17

FÖRE ÖVERTAGANDE AV KOMMUNAL RÄDDNINGSTJÄNST 18

Kompetens, utbildning och övning 18

Ledningsplatser 18

Remissutgåva

RESURSER OCH VÄRDLANDSSTÖD 19

Statliga och internationella resurser 19

Värdlandsstöd 19

EFTER ETT ÖVERTAGANDE AV KOMMUNAL RÄDDNINGSTJÄNST 20

Återlämnande 20

Efterföljande åtgärder 20

Olycksutredning 20

BILAGA 1 21

Länkar till relevanta författningar 21

BILAGA 2 22

Beslut om vem som leder insats som berör fler än en kommuns område 22

BILAGA 3 23

Beslut om övertagande av ansvar för kommunal räddningstjänst 23

BILAGA 4 24

Frånträdande av ansvar för kommunal räddningstjänst 24

BILAGA 5 4

Överenskommelse om befattningen räddningstjänstansvarig 4

BILAGA 6 5

Kommunernas organisering av räddningstjänstverksamhet 5

Hallands län 5

Västra Götalands län 5

BILAGA 7 7

Räddningsledningssystem i Västra civilområdet 7

BILAGA 8 8

Räddningsregioner i Västra Civilområdet 8

Remissutgåva

Bakgrund och syfte

Övertagande av ansvar för kommunal räddningstjänst är sällsynt och ska bara göras i undantagsfall. Likväl måste ett eventuellt övertagande förberedas och förankras med de kommunala räddningstjänsterna.

Syftet med denna plan är att beskriva Länsstyrelsen Västra Götalands ansvar, uppgifter och organisation vid ett övertagande av ansvar för kommunal räddningstjänst i myndighetens roll som civilområdesansvarig länsstyrelse för Västra civilområdet.

Planen bygger på förhållanden inklusive riskbild och skyddsvärden i Västra civilområdet. Den tar hänsyn till andra faktorer såsom kommunernas planering och organisering av räddningstjänstverksamhet[1].

Planen ska ge stöd till berörd personal på Länsstyrelsen och samverkande aktörer. Den ska också finnas tillgänglig för allmänheten som är intresserad av hur länsstyrelsen samverkar och leder vid övertagande av ansvar för kommunal räddningstjänst.

Samhällsviktig verksamhet

I Västra civilområdet bor det cirka två miljoner invånare i såväl städer som på landsbygd. Här finns verksamheter och anläggningar som är viktiga för hela Sverige. Bland samhällsviktiga verksamheter finns infrastruktur för el, värme, vatten samt Göteborgs Hamn som är Skandinaviens största hamn.

Här finns också värdefull natur som behöver skyddas. Exempelvis ädellövskogar, myrar, fågelsjöar, naturliga betesmarker, slåtterängar samt nationalparker.

Risker och sårbarheter inom Västra civilområdet

Västra civilområdet präglas av en komplex och mångfacetterad riskbild där konsekvenserna av en samhällsstörning kan leda till påverkan på flera nivåer. Nedan beskrivs särskilda risker som identifieras inom Västra civilområdets geografiska område och som kan innebära omfattande räddningsinsatser vilket kan föranleda till ett övertagande av ansvar för kommunal räddningstjänst.

---

[1] Se 3 kap. Myndighetens för samhällsskydd och beredskaps föreskrifter och allmänna råd om ledning av kommunal räddningstjänst (MSBFS 2021:4).

Remissutgåva

Naturolyckor

Ett föränderligt klimat bidrar till förhöjda risker för väder- och klimatrelaterade händelser som exempelvis stormar, översvämningar, skogsbränder, ras, skred och erosion.

Olyckor vid farliga verksamheter

Olika typer av farliga verksamheter finns i civilområdet, exempelvis Ringhals kärnkraftverk, raffinaderier, petrokemisk industri, dammanläggningar, flygplatser, hamnar.

Olyckor på infrastruktur

I Västra civilområdet finns viktiga och betydelsefulla transportleder på väg, järnväg, flyg- och sjötrafik. Transporter av farligt gods utgör risker och kan föranleda stor påverkan på infrastrukturen vid en olycka.

Miljöolycka

Utsläpp av miljöfarliga ämnen i vattendrag, sjöar och hav. Längs med hela civilområdets kust, på Vänern och i Göta älv finns större farleder för sjöfart. Där transporteras olika typer av gods, bland annat olja. Ett utsläpp utanför civilområdets kust kan innebära stora konsekvenser för miljön, samhället och ekonomin, samt påverka människors och djurs liv och hälsa.

Antagonistiska hot

Samhällets förmåga att hantera och minska konsekvenserna av terrorattentat och andra antagonistiska händelser är beroende av insatser från många aktörer exempelvis Polisen, regionen, räddningstjänsten, Trafikverket, kommuner och länsstyrelser. Vid ett attentat kommer flera aktörer arbeta gemensamt och parallellt för att hantera konsekvenserna av händelsen.

Remissutgåva

Kommunal och statlig räddningstjänst

Räddningstjänst är de räddningsinsatser som staten eller kommunerna ska ansvara för vid olyckor eller överhängande fara för olyckor i syfte att hindra och begränsa skador på människor, egendom eller miljö. En räddningsinsats ska endast göras om det är motiverat med hänsyn till behovet av ett snabbt ingripande, det hotade intressets vikt, kostnaderna för insatsen och omständigheterna i övrigt[2].

Kommunen ansvarar för räddningstjänst inom sin kommun[3]. Om en räddningsinsats berör fler än en kommuns område och räddningsledarna inte är överens, ska den eller de (21) länsstyrelserna på regional nivå som berörs besluta vilken kommun som ska ansvara för ledning av räddningsinsatsen[4]. Ett sådant beslut syftar endast till att tydliggöra vem som leder insatsen och innebär inte något ytterligare ansvar för länsstyrelsen. När räddningstjänsten avslutas upphör också beslutet att gälla.

En räddningsinsats kan inte ha två räddningsledare. En räddningsledare kan däremot leda en eller flera räddningsinsatser.

Utöver kommunal räddningstjänst finns statlig räddningstjänst. Till statlig räddningstjänst hör:

- Fjällräddning (Polismyndigheten)
- Flygräddning (Sjöfartsverket)
- Sjöräddning (Sjöfartsverket)
- Efterforskning av försvunna personer (Polismyndigheten)
- Miljöräddning till sjöss (Kustbevakningen)
- Räddningstjänst vid utsläpp av radioaktiva ämnen från kärnteknisk anläggning (länsstyrelsen) [5]

Remissutgåva

[2] 1 kap. 2 § första och tredje styckena (2003:778) LSO.
[3] 3 kap. LSO och 3 kap. (2003:789) FSO).
[4] 3 kap. 16 a § LSO.
[5] 4 kap. 1–6 §§ LSO.

Vid en händelse kan kommunal och statlig räddningstjänst komma att behöva bedrivas parallellt och ledas av en eller flera myndigheter.

Länsstyrelsen Västra Götaland ansvarar för räddningstjänst vid utsläpp av radioaktiva ämnen från kärnteknisk anläggning och sanering i samband med utsläpp[6].

Länsstyrelsens ansvarar också för att samordna insatserna när statlig räddningstjänst deltar i en kommunal räddningsinsats[7].

Övertagande av ansvar för kommunal räddningstjänst

Om en särskilt omfattande räddningsinsats behövs får regeringen föreskriva, eller i särskilda fall besluta, att en länsstyrelse eller annan statlig myndighet tar över ansvaret för räddningstjänsten i den eller de kommuner som berörs. Det är civilområdesansvarig länsstyrelse som då tar över ansvaret för räddningstjänsten i de berörda kommunerna och som utser räddningstjänstansvarig.[8].

Ett övertagande innebär att ansvaret för hela räddningstjänsten – det vill säga kommunens organisation för räddningsinsatser – hamnar hos den civilområdesansvariga länsstyrelsen. Det innebär att Länsstyrelsen inte bara övertar ansvaret för den pågående insatsen, utan för alla räddningsinsatser samt beredskapen i kommunen. Är flera kommuner berörda innebär det att Länsstyrelsen tar över ansvaret i de kommuner som den övergripande ledningen ansvarar för. Ett övertagande av kommunal räddningstjänst innebär ett övertagande och ledning av det räddningsledningssystem där kommunen eller räddningstjänstorganisationen har sin operativa verksamhet.

Trots övertagandet stannar kostnadsansvaret för räddningsinsatsen på berörd kommun, som i sin tur kan söka ersättning hos Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB). Statens kostnader, exempelvis lönekostnader för länsstyrelsens tjänstemän, belastar dock inte kommunen.

Skäl för övertagande

Ett övertagande av kommunal räddningstjänst får endast ske i undantagsfall och kommer ytterst sällan bli aktuellt i ett inledande skede av en räddningsinsats. Övertagandet föregås antingen av en begäran från berörda kommuner eller utifrån Länsstyrelsens egen bedömning. Bedömningen av ett eventuellt övertagande bör ske i samverkan med de berörda kommunerna. Skälet för övertagandet ska utgå från att öka effektiviteten i räddningsinsatsen

[6] Program för räddningstjänst vid kärnteknisk olycka, diarienummer 452-9781-2023.
[7] 4 kap. 33 § FSO
[8] 4 kap. 10 § LSO och 4 kap. 33 § FSO.

för att så fort som möjligt bryta skadeförloppet och begränsa skadorna[9].

Överenskommelser mellan civilområden

(OBS! under bearbetning)

Om flera civilområden berörs av en räddningsinsats, får berörda civilområdesansvariga länsstyrelser komma överens om vilken av dessa som om särskilda omständigheter föreligger, ska ta över ansvar för räddningsinsatsen. Den civilområdesansvariga länsstyrelsens som tar över ansvaret för räddningsinsatsen ska samtidigt ansvara för räddningstjänstverksamheten i berörda kommunerna. Om en övertagen räddningsinsats även innefattar statlig räddningstjänst ska de berörda civilområdesansvariga länsstyrelserna komma överens om vilken länsstyrelse som ska ansvara för att räddningsinsatserna samordnas.[10].

För närvarande pågår ett arbete med att färdigställa en sådan överenskommelse mellan Västra civilområdet och Mellersta civilområdet. Detta med anledning av att tre kommuner i Västra civilområdet ingår i räddningsledningssystem Bergslagen med geografisk placering i Mellersta civilområdet.

Överenskommelsen avser ansvarsförhållanden och ledningsmandat mellan de civilområdesansvariga länsstyrelserna och innefattar även statlig räddningstjänst. Berörda kommuner kommer att hanteras separat utifrån en sådan framtagen överenskommelse.

Remissutgåva

[9] Se vidare om förutsättningarna i 3 kap MSBFS 2021:4.
[10] 4 kap. 33 § FSO.

Länsstyrelsens ansvar

Geografiskt områdesansvar

För att en pågående samhällsstörning ska hanteras på ett effektivt sätt krävs aktörsgemensam inriktning och samordning. De inblandade aktörerna behöver ha samsyn om vad som hänt, hur händelsen kommer att utvecklas, vad som behöver göras och på vilket sätt det behöver göras. Det geografiska områdesansvaret innebär att verka för inriktning, prioritering och samordning av tvärsektoriella åtgärder som behöver vidtas inför, under och efter en samhällsstörning. Det geografiska områdesansvaret finns på olika nivåer:

- Nationell nivå (regeringen)
- Högre regional nivå (civilområdesansvariga länsstyrelser)
- Regional nivå (länsstyrelser)
- Lokal nivå (kommuner)

Civilområdesansvariga länsstyrelser har ett geografiskt områdesansvar i civilområdet (högre regional nivå). Vid fredstida krissituationer som berör flera län inom civilområdet ska den civilområdesansvarig länsstyrelsen ha förmåga att utgöra en gemensam funktion för stöd till länsstyrelsernas hantering av krisen[11].

Varje länsstyrelse inom ett civilområde är ansvarig utifrån sitt regionala geografiska områdesansvar. Vid räddningstjänsthändelser där stöd från länsstyrelsen bedöms lämpligt, ska den berörda länsstyrelsen genomföra stödjande åtgärder enligt överenskommelse med berörda aktörer. Information mellan länsstyrelserna om pågående händelser och inledda stödjande åtgärder inom civilområdet, ska initialt ske via kontakt emellan länsstyrelsernas tjänstepersoner i beredskap, TiB.

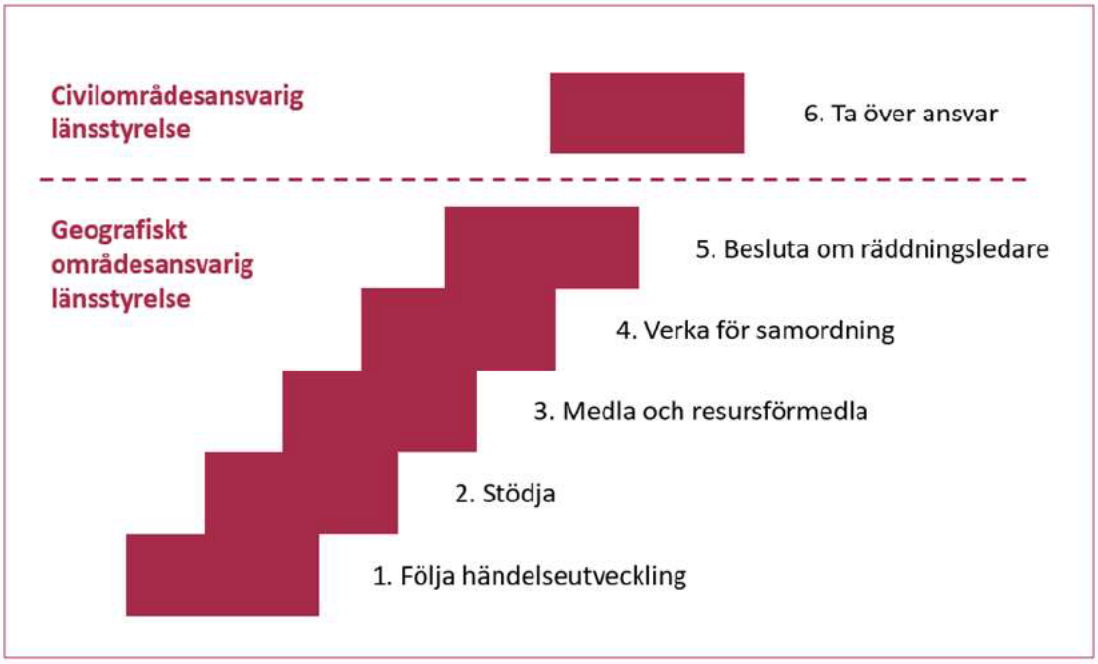
Ansvar och uppgifter för civilområdesansvarig länsstyrelse i förhållande till länsstyrelserna avseende statens skyldigheter vid räddningstjänst, redovisas i inflytandetrappan.

Inflytandetrappa

Flera åtgärder kan vidtas för att räddningsinsatsen ska kunna genomföras så effektivt som möjligt utan att civilområdesansvarig länsstyrelse tar över ansvaret för räddningstjänsten. Inflytandetrappan i figur 1 beskriver åtgärder

[11] 6§ förordningen (2022:525) om civilområdesansvariga länsstyrelser

med olika grad av styrning. I varje steg ska berörd länsstyrelse och civilområdesansvarig länsstyrelse kontinuerligt bedöma behovet av nödvändiga åtgärder och om ett eventuellt övertagande av kommunal räddningstjänst ska initieras.

Figur 1. Schematisk bild där steg 1–5 visar Länsstyrelsen Västra Götalands inflytande över kommunal organisation för räddningstjänst. Steg 6 visar civilområdesansvarig länsstyrelse möjlighet till övertagande av ansvar för kommunal räddningstjänst.

Stöd och åtgärder före ett övertagande

Vid omfattade och komplexa räddningsinsatser ska geografiskt ansvarig länsstyrelse på regional nivå ha ett proaktivt förhållningssätt och inhämta information om pågående händelse samt erbjuda råd och stöd till räddningstjänsten och andra samhällsaktörer. Syftet är att bidra till aktörsgemensam inriktning och samordning i hanteringen av händelsen.

Länsstyrelsen har i samverkan med kommunal räddningstjänst fört dialog om vilka tänkbara stöd som kan vara aktuella vid olika händelsetyper.

Stödresurser från länsstyrelsen som identifierats:

- kommunikationsresurser
- stabsfunktioner
- juridisk kompetens
- GIS-resurser
- Miljöskyddskompetens

Lagen om skydd mot olyckor

Den civilområdesansvariga länsstyrelsen ansvarar för att följa händelseutvecklingen inom civilområdet. Det är endast vid det översta steget i inflytandetrappan som den civilområdesansvarig länsstyrelsen har ett juridiskt mandat att överta ansvaret för kommunal räddningstjänst. För att det ansvaret ska kunna tas behövs en fastställd och inarbetad rutin för när och hur den civilområdesansvariga länsstyrelsen involveras i en räddningsinsats som kräver ett övertagande.

Kriterier för övertagande av kommunal räddningstjänst

Ett övertagande av kommunal räddningstjänst får endast göras om räddningsinsatsen är särskilt omfattande eller det finns andra synnerliga skäl[12]. Det får med andra ord bara göras i undantagsfall, till exempel om det är fråga om en mycket komplicerad räddningsinsats som kommunen inte kan hantera, eller om räddningsinsatser behöver samordnas mellan flera kommuner och kommunerna inte själva klarar av detta[13].

För att den civilområdesansvariga länsstyrelsen ska ta över ansvaret för kommunal räddningstjänst bör minst ett av följande kriterier uppfyllas:

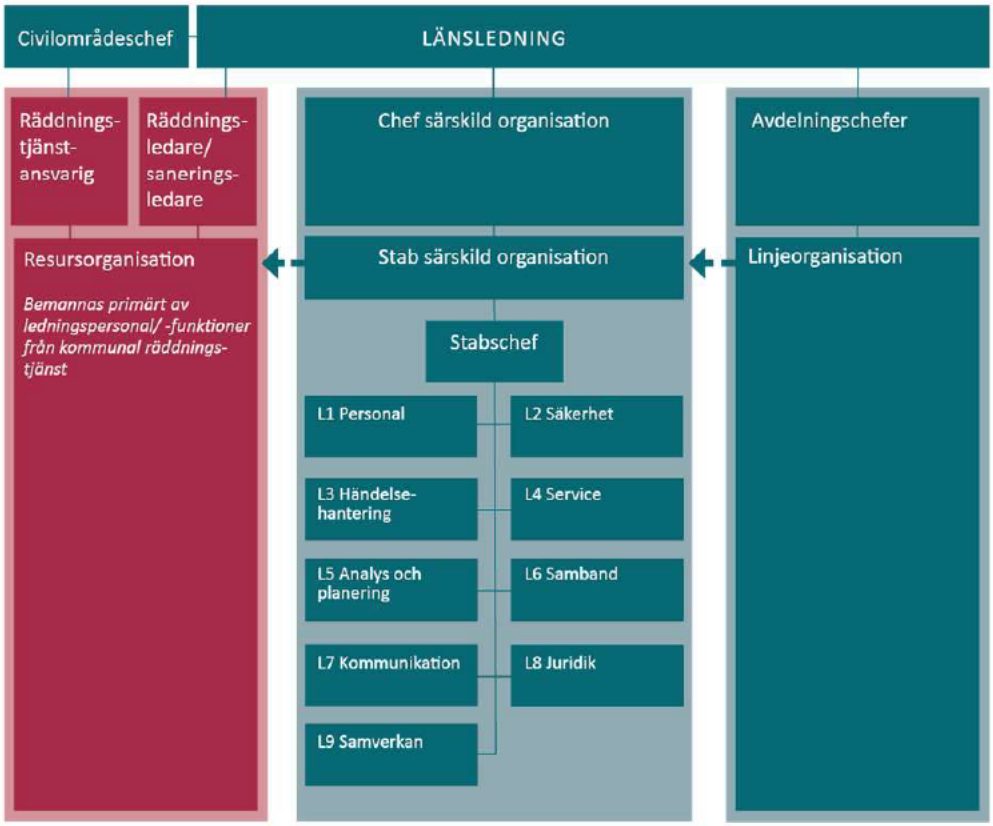
1. Det ställs större krav på ledning än vad de berörda kommunerna har förmåga till.
2. Berörda kommuner har stora svårigheter att samverka och samordna verksamheten sinsemellan eller med statliga myndigheter.
3. Berörda kommuner kan inte få överblick över eller tillgång till de resurser som är nödvändiga för räddningsinsatsen.
4. Händelsen som föranleder räddningsinsatsen kan utvecklas till att omfatta flera ledningssystems geografiska områden och det befaras att de inte kan samordna verksamheten.
5. Det ställs så stora krav på uthållighet att de berörda kommunerna inte klarar att upprätthålla sin beredskap för ytterligare räddningsinsatser.
6. En eller flera kommuner begär att länsstyrelsen tar över ansvaret[14].

Remissutgåva

[12] 4 kap. 10 § LSO.
[13] Prop. 2019/20:176, s 56 f.
[14] 3 kap. MSBFS 2021:4

Länsstyrelsens organisation för övertagande

Länsstyrelsen Västra Götalands organisation vid en samhällsstörning utgörs av tre ben: linjeorganisationen, den särskilda organisationen och resursorganisationen för räddningstjänst. Resursorganisationen för räddningstjänst stödjer den räddningstjänstansvarige vid övertagande av kommunal räddningstjänst alternativt räddningsledaren och saneringsledaren vid statlig räddningstjänst.

Figur 2. Länsstyrelsen Västra Götalands organisation vid hanteringen av samhällsstörningar och ansvaret för räddningstjänst. Den streckade pilen från den särskilda organisationens stab till resursorganisationen visar att resurser från den särskilda organisationen kan bemanna eller på annat sätt bistå resursorganisationen när Länsstyrelsen ansvarar för räddningstjänst.

Ansvaret för räddningstjänsten

Övertagande av ansvar för kommunal räddningstjänst hanteras av Länsstyrelsen Västra Götaland, i egenskap av civilområdesansvarig länsstyrelse för Västra civilområdet. Det illustreras i figur 1 ovan genom att räddningstjänstansvarig rapporterar direkt till civilområdeschefen.

Vid ett övertagande tar Länsstyrelsen över den kommunala räddningschefens ansvar. För att säkerställa att Länsstyrelsen kan ta det ansvaret utses en räddningstjänstansvarig för den övertagna verksamheten samt tillhörande räddningsledningssystem[15].

Samtliga räddningsinsatser leds av räddningstjänstansvarig eller av utsedda räddningsledare som lyder under Länsstyrelsens utsedda räddningstjänstansvarig. Räddningstjänstansvarig ska utse räddningsledare eller någon annan som uppfyller behörighetskraven för att vara räddningsledare för en eller flera räddningsinsatser. Räddningstjänstansvarig kan utse sig själv som räddningsledare.

Den som utses som räddningsledare är tillika räddningstjänstansvarig för räddningsinsatsen, och har räddningsledarens befogenheter enligt LSO. Räddningstjänstansvarig får utse någon annan som uppfyller behörighetskraven att vara räddningsledare. Funktionen räddningstjänstansvarig bemannas i första hand av i förhand utsedda personer.

Civilområdeschef

- Beslutar om övertagande av kommunal räddningstjänst.
- Beslutar om tidpunkt för övertagande.
- Utser räddningstjänstansvarig[16].
- Samverkar med nationella och regionala aktörer.
- Anger inriktning för beredskapshållning och övriga händelser.

Räddningstjänstansvarig

- Är ansvarig för den räddningsverksamhet och beredskapshållning inom räddningsledningssystemet som föranlett övertagandet.
- Planerar och leder insatsen inom ramar beslutade av civilområdeschefen.
- Definierar insatsens/insatsernas ram.
- Organiserar resursorganisationen.

---

[15] Det finns inga krav på att civilområdesansvarig länsstyrelse ska ha en räddningstjänstansvarig – detta är ett förslag i allmänna råden. Se MSB:s föreskrifter Ledning av räddningstjänst, allmänna råd (MSBFS 2021:4).

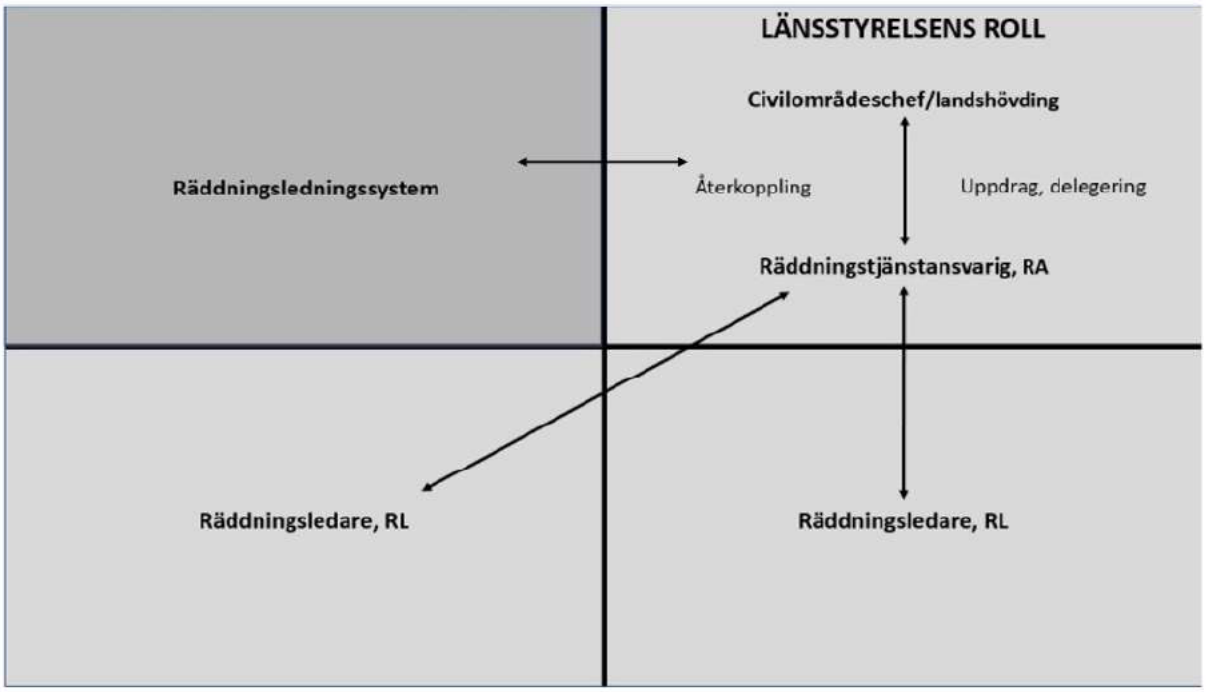
[16] Civilområdeschefen beslut att överta ansvaret för kommunal räddningstjänst och att förordna räddningstjänstansvarig hanteras enligt ordinarie rutin för ärendehantering och diarieföring. Bifogad beslutsmall kan användas (bilaga 3).

Remissutgåva

- Utser räddningsledare och ger dessa tillräckliga mandat och befogenheter för att kunna lösa sin uppgift.
- Samverkar med övriga organisationer
- Ger lägesrapporter till civilområdeschefen.
- Ansvar för resursförsörjning till pågående insats(er).
- Säkerställer beredskap för övriga insatser.

Räddningsledare

- Leder och organiserar räddningstjänstens arbete med räddningsinsatsen.
- Samverkar med andra aktörer på skadeplatsen.
- Återrapporterar regelbundet skadeläge och resursbehov till räddningstjänstansvarig.
- Bedömer trolig händelseutveckling och kommande resursbehov.

Figur 3. Visualisering av Länsstyrelsen Västra Götalands ansvar för räddningstjänsten i Västra civilområdet i egenskap av civilområdesansvarig länsstyrelse.

Resursorganisation för räddningstjänst

Resursorganisation för räddningstjänst är ett stöd till Länsstyrelsen när myndigheten ansvarar för räddningstjänst vid omfattande kommunal räddningsinsats eller vid statlig räddningstjänst. Resursorganisationen hanterar den särskilda räddningstjänsthändelsen och behovet av samverkan, resurshantering, kommunikation med mera.

Räddningstjänstansvarig utformar en resursorganisation utifrån händelsens behov och möjligheten att hantera eventuella nya räddningsinsatser i berörda kommuner. Resurserna som krävs för att hantera räddningsinsatserna kommer i första hand från berört befintligt räddningsledningssystem. Om en aktörs resurser inte räcker till ska det i första hand samverkas inom civilområdet eller enligt etablerade avtal/överenskommelser, i andra hand med andra civilområden nationellt och internationellt. Länsstyrelsen har som geografiskt områdesansvarig aktör på regional nivå ett ansvar för att stödja och verka för samordning av aktörer inom sitt område, exempelvis med inventering och koordinering av resurser. Lokala och regionala resurser kan vid behov samordnas och koordineras inom ramen för samverkan i länet. När en räddningsinsats är så stor, komplex eller långdragen att resurserna inte räcker till, dvs. när kommunala och regionala resurser är uttömda, kan exempelvis MSB bistå. MSB har resurser i form av utrustning samt inom vissa områden personal som kan stötta vid insatsen[17]. Länsstyrelsen tar kontakt med MSB:s tjänsteperson i beredskap (TiB) för att anmäla de behov som finns.

Remissutgåva

[17] MSB:s förstärkningsresurser – ett stöd när regionens egna resurser inte räcker till, ISBN: 978-91-7383-711-8

Före övertagande av kommunal räddningstjänst

Kompetens, utbildning och övning

De personer som ska tjänstgöra som räddningstjänstansvariga ska ha behörighet som kommunal räddningsledare.

Därutöver ska personerna ha:

- erforderlig kompetens om lagen om skydd mot olyckor (LSO) och författningarna som reglerar krisberedskap och civilt försvar
- Kunskap om länsstyrelsens roll och uppdrag i dessa situationer samt god kunskap om aktuella regionala förhållanden
- grundläggande kompetens i, erfarenhet av och skicklighet, att leda större organisationer och samverka med aktörer [18].

Räddningstjänstansvarig ska genomgå utbildning i enlighet med Länsstyrelsens interna övnings- och utbildningsplan.

För Räddningstjänstansvarig ska det finnas ett avtal med den organisation där personen är anställd. Se bilaga 5.

Ledningsplatser

För att säkerställa Länsstyrelsens tillgång till ledningsplats finns följande alternativ utöver ordinarie ledningsplats:

- Fast alternativ ledningsplats.
- Samlokalisering med räddningstjänstens ledning.
- Möjlighet att upprätta ledningsplats i fält[19].

Valet av vilken ledningsplats som används anpassas utifrån den rådande situation och dess unika behov samt kan förändras under händelsen. Viktiga aspekter att beakta inför valet av ledningsplats är behovet av samlad ledningsförmåga och samverkan, skydd och närhet till händelsen.

Remissutgåva

[18] 3 kap. 9 FSO, MSB:s allmänna råd MSBFS 2021:4

[19]

Resurser och värdlandsstöd

Statliga och internationella resurser

Vid förfrågan om internationellt stöd är det den aktör som begärt hjälpen som också ansvarar för att hantera den och ge värdlandsstöd. Inom Nord red-avtalet[20], ett ramavtal om samarbete över landsgränserna mellan Danmark, Finland, Norge, Island och Sverige, kan en räddningsledare som har delegation för det, vid räddningsinsats begära stöd direkt från en aktör i ett annat nordiskt land utan att centrala myndigheter eller regeringar är inblandade. Det innebär då att det är räddningsledaren och den berörda kommunen som har ansvar för att samordna tillkommande resurser. Länsstyrelserna kan efter regeringsbeslut få i uppdrag att prioritera och inrikta statliga och internationella resurser[21]. Dessa uppgifter tillkommer således länsstyrelserna.

Värdlandsstöd

Den civilområdesansvariga länsstyrelsen har en roll att inom civilområdet verka för att totalförsvaret under höjd beredskap har en enhetlig inriktning som bland annat innebär att civilområdesansvariga länsstyrelsen ska ta särskilt initiativ till åtgärder och hålla samman planering och förberedelser av civila aspekter av värdlandsstöd[22]. Till exempel, i de fall då flera aktörer i länet efterfrågar förstärkningsresurser samtidigt kan resurserna behöva inriktas och samordnas.

MSB kan bistå med värdlandsstöd vid mottagande av internationella resurser. Värdlandsstöd innefattar allt som behöver förberedas för att inkommande hjälp från andra länder ska kunna användas så snabbt, effektivt och ändamålsenligt som möjligt. Länsstyrelsen roll är både att stödja MSB:s organisation för mottagning av utländskt stöd och samtidigt se till att inriktning och samordning med berörda aktörer kommer till stånd. Viktiga avtal inom området finns bland annat inom EU, FN och NATO[23].

Remissutgåva

[20] Nordred-avtalet, räddningsöverenskommelsen, ramavtal den 9 april 2001.
[21] 5 § förordning (2017:870) om länsstyrelsernas krisberedskap och uppgifter inför och vid höjd beredskap samt 20 § förordningen (2022:524) om statliga myndigheters beredskap.
[22] 8 § förordningen (2022:525) om civilområdesansvariga länsstyrelser.
[23] Se bland annat NORDRED – det nordiska räddningstjänstsamarbetet www.nordred.org

Efter ett övertagande av kommunal räddningstjänst

Återlämnande

Civilområdesansvarig länsstyrelsen beslutar om att frånträda ansvaret för kommunal räddningstjänst när kriterierna för övertagandet inte längre uppfylls. Det kan innebära att det finns kvarvarande uppgifter som den kommunala räddningstjänsten fortsättningsvis behöver utföra, exempelvis kvarstående delar av pågående räddningsinsats, avslut av räddningsinsatsen, återställning med mera.

Inför återlämnandet ska civilområdesansvarig länsstyrelse och berörda räddningstjänster ha upprättat en plan för hur återgången ska hanteras[24].

Efterföljande åtgärder

När en räddningsinsats är avslutad ska räddningsledaren fatta beslut om detta som ska dokumenteras. Vid behov, och om det är möjligt, ska räddningsledaren underrätta ägare eller nyttjanderättsinnehavare till drabbade egendomar om behov av bevakning, restvärdesskydd, sanering och återställning. Om bevakning behövs med hänsyn till risken för nya olyckor, men inte kommer till stånd, får räddningsledaren utföra bevakningen på ägarens eller nyttjanderättshavarens bekostnad.

Beslut om att avsluta räddningsinsats dokumenteras enligt beslutsmall (bilaga 4).

Olycksutredning

När räddningsinsatsen är avslutad, vilket kan ske efter att Länsstyrelsen återlämnat ansvaret för insatsen, ansvarar kommunen som är mest drabbad för att olyckan utreds i skälig omfattning[25].

[24] 4 kap. 34 § FSO.
[25] 3 kap. 10 § LSO.

Remissutgåva

Bilaga 1

Länkar till relevanta författningar

Länk	Kommentar
Lagen (2003:778) om skydd mot olyckor	Grundläggande och övergripande bestämmelser och ramar om bland annat kommunal och statlig räddningstjänst
Förordningen (2003:789) om skydd mot olyckor	Regeringens föreskrifter som ansluter till vad som föreskrivs i lagen om skydd mot olyckor
MBS:s föreskrifter och allmänna råd om behörighet att vara räddningschef eller räddningsledare i kommunal räddningstjänst (MSBFS 2022:1)	Föreskrifter och allmänna råd som ansluter till regeringens förordning om skydd mot olyckor avseende bland annat behörighet för räddningsledarna, som Länsstyrelsen ska utse vid ett övertagande av ansvar av kommunal räddningstjänst
MBS:s föreskrifter och allmänna råd om ledning av kommunal räddningstjänst (MSBFS 2021:4)	Föreskrifter och allmänna råd avseende ledningssystemen för räddningstjänst, till exempel övertagande av ansvaret för kommunal räddningstjänst samt hur ledningssystemet bör utformas och användas i dessa fall.

Remissutgåva

Bilaga 2

Beslut om vem som leder insats som berör fler än en kommuns område

Länsstyrelsen Västra Götaland beslutar med stöd av 3 kap. 16 a § lagen (2003:778) om skydd mot olyckor att räddningschefen i _____kommun ansvarar för den pågående räddningsinsatsen, benämnd _____, som berör kommunerna_____ (namn på kommunerna).

Räddningschefen är räddningsledare men får utse någon annan som uppfyller de behörighetskrav som föreskrivs av MSB.[26]

Beslutet gäller från och med den _____ och upphör i samband med att räddningsinsatsen avslutas.

Detta beslut har fattats av landshövdingen namn, efter föredragning av titel i bestämd form + namn.

Remissutgåva

[26] Myndigheten för samhällsskydd och beredskaps föreskrifter och allmänna råd om ledning av kommunal räddningstjänst (2021:4).

Bilaga 3

Beslut om övertagande av ansvar för kommunal räddningstjänst

Länsstyrelsen Västra Götaland beslutar, i egenskap av civilområdesansvarig länsstyrelse för Västra civilområdet, med stöd av 4 kap. 33 § förordningen (2003:789) om skydd mot olyckor, att överta ansvaret för räddningstjänsten i _____kommun som ingår i _____räddningsledningssystem. Utöver nämnda kommuner ingår följande kommuner i räddningsledningssystemet: (Fyll i samtliga kommuner som ingår i räddningsledningssystemet).

Länsstyrelsen beslutar samtidigt att förordna _____ (namn) som räddningsledare med stöd av 4 kap. 10 § lag (2003:778) om skydd mot olyckor som räddningstjänstansvarig i berörda kommuner.

Beslutet gäller från och med den _____ och till dess beslut fattas om frånträdande av ansvar för räddningstjänsten.

Under denna tid anställs _____ tillfälligt.

Detta beslut har fattats av Landshövding namn, efter föredragning av titel i bestämd form + namn.

Remissutgåva

Bilaga 4

Frånträdande av ansvar för kommunal räddningstjänst

Länsstyrelsen Västra Götaland, i egenskap av civilområdesansvarig ansvarig länsstyrelse för Västra civilområdet, beslutar att från kl._____ den_____ (datum) frånträda ansvaret för räddningstjänsten i _____ (berörd kommun alternativt berörda kommuner).

Samtidigt upphör även Länsstyrelsens förordnande av _____ (namn) som räddningsledare för aktuell räddningsinsats (Beslut den_____, dnr___).

Bakgrund

Länsstyrelsen övertog den _____ (datum) ansvaret för räddningstjänsten i (berörd kommun alternativt berörda kommuner). Samtidigt upphör även Länsstyrelsens _____ med stöd av 4 kap. 33 § förordning (2003:789) om skydd mot olyckor.

Detta beslut har fattats av Landshövding namn, efter föredragning av titel i bestämd form + namn.

Remissutgåva

Bilaga 5

Överenskommelse om befattningen räddningstjänstansvarig[27]

Civilområdesansvarig länsstyrelse har träffat en överenskommelse med _____(organisation/person) om funktionen räddningstjänstansvarig.

Utsedda personer verkar i funktionen räddningstjänstansvarig om Länsstyrelsen beslutar om att överta ansvaret för kommunal räddningstjänst.

De som utses bör utöver räddningsledarbehörighet ha erfarenhet och skicklighet för uppdraget, ha kunskap om Länsstyrelsens roll och uppdrag i dessa situationer och ha god kunskap om regionala förhållanden.

För att verka i rollen som räddningstjänstansvarig krävs att personen/personerna har behörighet som kommunal räddningsledare.

Utöver den behörigheten ska personerna ha erforderlig kompetens om:

Lag (2003:778) om skydd mot olyckor med anslutande förordning och föreskrifter.

Kunskap om det svenska krishanteringssystemet, nationellt, regionalt och lokalt inklusive länsstyrelsens uppgifter avseende krisberedskap.

Räddningstjänstansvarig har genomgått utbildning i enlighet med Länsstyrelsens interna övnings- och utbildningsplan.

Från _____ är följande personer utsedda som räddningstjänstansvarig/a:

Detta beslut har fattats av Landshövding namn, efter föredragning av titel i bestämd form + namn

[27] Se MSB:s allmänna råd, Ledning av räddningstjänst MSBFS (2021:4).

Remissutgåva

Bilaga 6

Kommunernas organisering av räddningstjänstverksamhet

Hallands län

- Räddningstjänsten Halmstad - Kommunal förvaltning Halmstads kommun.
- Räddningstjänstförbundet Väst – Kommunalförbund, medlemskommuner Varberg och Falkenberg.
- Räddningstjänsten Laholm – Kommunal förvaltning, Laholms kommun.
- Räddningstjänsten Hylte– Kommunal förvaltning, Hylte kommun.
- Kungsbacka kommun ingår i Räddningstjänsten Stor Göteborg.

Västra Götalands län

- Räddningstjänsten Stor Göteborg – Kommunalförbund, medlemskommuner: Göteborg, Härryda, Kungsbacka, Lerum, Mölndal, Partille, Lilla Edet, Stenungsund och Tjörn.
- Bohus Räddningstjänstförbund – Kommunalförbund, medlemskommuner: Ale och Kungälv.
- Norra Älvsborgs Räddningstjänstförbund – Kommunalförbund, medlemskommuner: Trollhättan, Vänersborg, Mellerud och Färgelanda.
- Räddningstjänsten Mitt Bohuslän – Kommunalförbund, medlemskommuner: Lysekil, Uddevalla och Munkedal.
- Räddningstjänsten Skaraborg – Kommunalförbund, medlemskommuner: Skövde, Essunga, Grästorp, Gullspång, Hjo, Karlsborg, Mariestad, Lidköping, Tibro, Töreboda och Vara.
- Södra Älvsborgs Räddningstjänstförbund - Kommunalförbund, medlemskommuner: Bollebygd, Borås, Mark, Svenljunga, Tranemo och Ulricehamn.
- Alingsås och Vårgårda Räddningstjänstförbund – Kommunalförbund, medlemskommuner: Alingsås och Vårgårda.
- Samhällsskydd Mellersta Skaraborg – Gemensam nämnd,

Remissutgåva

kommunerna:
Falköping, Götene, Skara och Tidaholm.

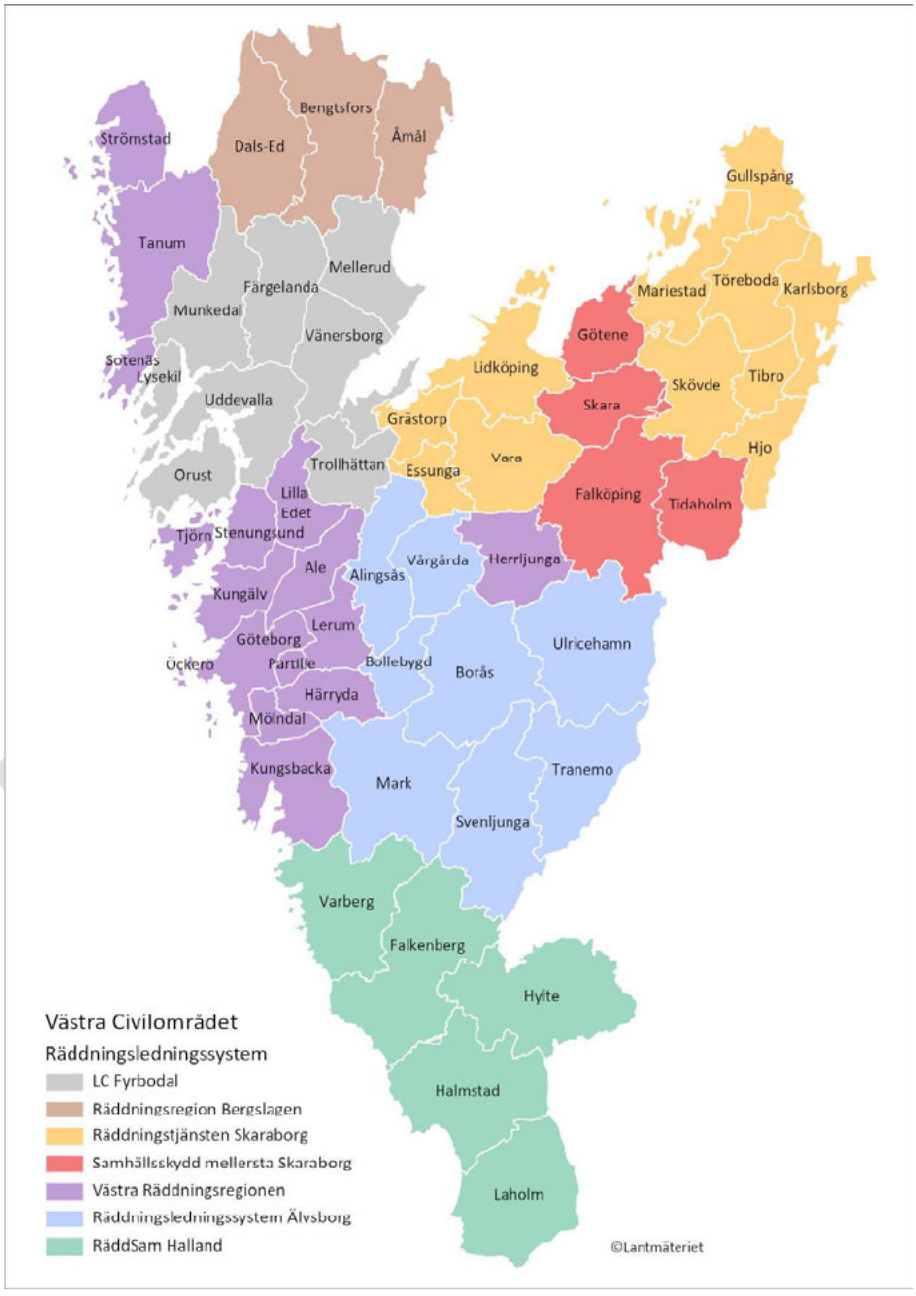
- Räddningstjänsten Öckerö – Kommunal förvaltning, Öckerö kommun.
- Räddningstjänsten Orust – Kommunal förvaltning, Orust kommun.
- Räddningstjänsten Sotenäs – Kommunal förvaltning, Sotenäs kommun.
- Räddningstjänsten Tanum – Kommunal förvaltning, Tanum kommun.
- Räddningstjänsten Strömstad – Kommunal förvaltning, Strömstad kommun.
- Räddningstjänsten Herrljunga – Kommunal förvaltning, Herrljunga kommun.
- Räddningstjänsten Dals Ed – Kommunal förvaltning, Dals Ed kommun.
- Räddningstjänsten Bengtsfors – Kommunal förvaltning, Bengtsfors kommun.
- Räddningstjänsten Åmål – Kommunal förvaltning, Åmål kommun.

Remissutgåva

Bilaga 7

Räddningsledningssystem i Västra civilområdet

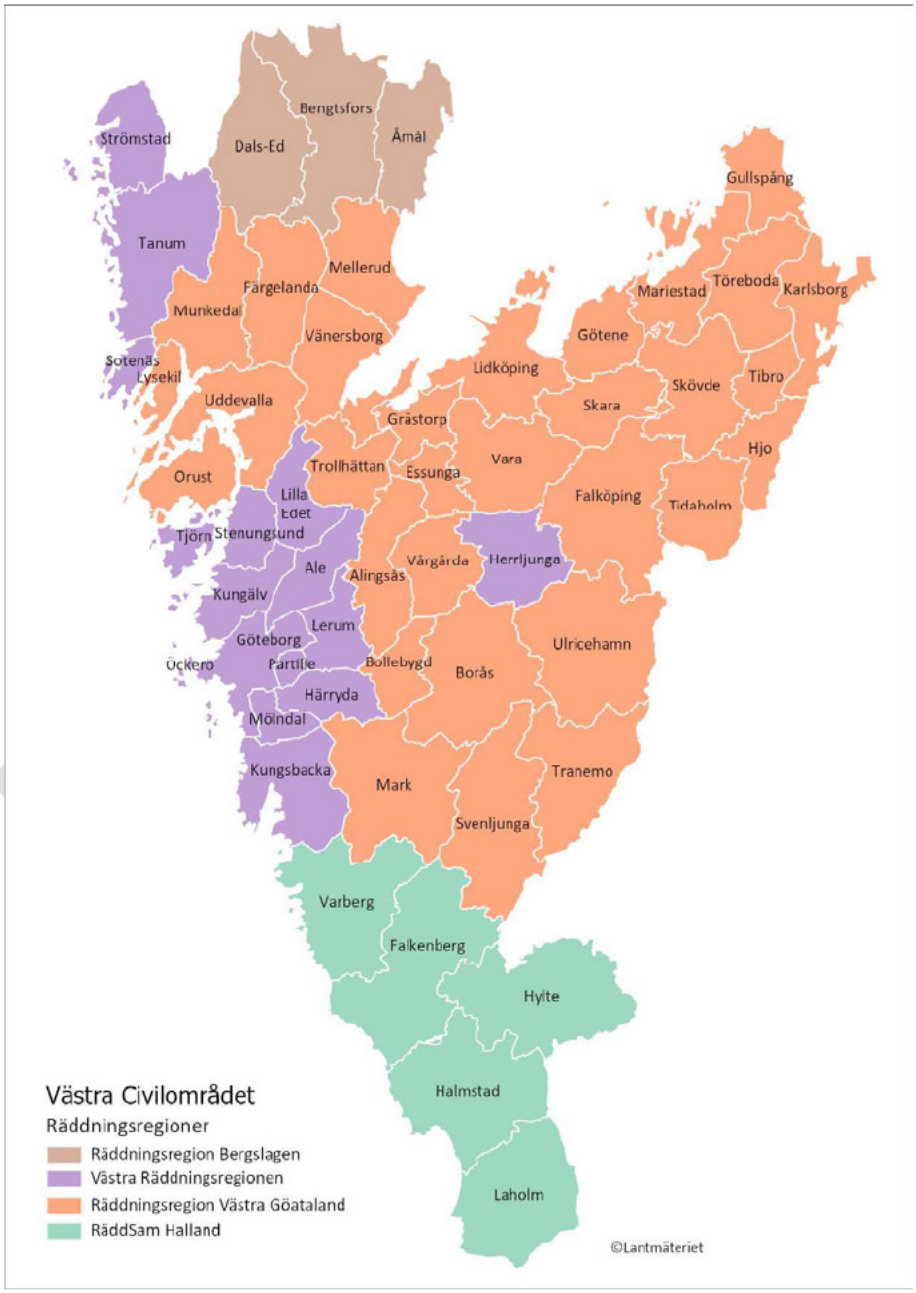
Inom Västra civilområdet har räddningstjänstorganisationerna valt att organiserat sig i räddningsledningssystem enligt följande karta.

Bilaga 8

Räddningsregioner i Västra Civilområdet

Inom Västra civilområdet har räddningstjänstorganisationerna valt att organiserat sig i räddningsregioner enligt följande karta.

Länsstyrelsen
Västra Götaland

lansstyrelsen.se/vastragotaland